KOSHA

OR

DICTIONARY

OF THE

SANSKRIT LANGUAGE

BY

UMURA SINGHA.

With an English Interpretation and Annotations.

BY

H. T. COLEBROOKE, ESQ.,

Late of the Bengal Civil Service.

THIRD EDITION.

PUBLISHED BY HARAGOBINDA RAKSHIT.

No. 14, Issur Mill's Lane.

Calcutta:

PRINTED BY NUNDO MOHUN BANERJEE & CO.,

AT THE FULL MOON PRINTING WORKS,

24, Beadon Street, E. C.

1891.

Digitized by Google

PK
933
.A48
1891

Digitized by Google

1751-234

PUBLISHER'S NOTICE.

The value of Colebrooke's Umura Kosha has never been under-rated and is well known to all Anglo-Sanskrit Scholars. It is a book which appears to be indispensably necessary to the students of the Calcutta University and indeed to all English-knowing students of Sanskrit, as furnishing English synonyms for Sanskrit words and very valuable notes on the text. But as the book has long been out of print and is not now available except at a great cost, it is hoped that the publication of the present edition will bring it within the reach of the general public and the students of the Calcutta University in particular. The publisher sincerely hopes that the undertaking will meet the support of those for whom it is intended.

January, 1891. HARAGOBINDA RAKSHIT

Digitized by Google

Digitized by Google

PREFACE.

THE compilation of a Sanskrit Dictionary having been undertaken early after the institution of the College of Fort William, it was at the same time thought advisable to print, in Sanskrit and English, the work which has been chosen for the basis of that compilation ; as well for the sake of exhibiting an original authority to which reference will be frequently necessary, as with the view of furnishing an useful vocabulary which might serve until an ampler dictionary could be prepared and published.

The celebrated *Umura Kósha*, or Vocabulary of Sanskrit by UMURA SINGHA, is, by the unanimous suffrage of the learned, the best guide to the acceptations of nouns in Sanskrit. The work of PA´N´INI on etymology is rivalled by other grammars, some of which have even obtained the preference in the opinion of the learned of particular provinces : but UMURA'S vocabulary has prevailed wherever the Sanskrit language is cultivated ; and the numerous other vocabularies, which remain, are consulted only where UMURA'S is either silent or defective. It has employed the industry of innumerable commentators, while none of the others (with the single exception of HE´MACHANDRA'S) have been interpreted even by one annotator. Such decided preference for the *Umura Kósha*, and the consequent frequency of quotations from it, determined the selection of this as the basis of an alphabetical dictionary, and suggested the expediency of also publishing the original text with an English interpretation.

Like other vocabularies of Sanskrit, that of UMURA is in metre; and a considerable degree of knowledge of the language becomes requisite to discriminate the words from their interpretations

Digitized by Google

and to separate them from contiguous terms which affect their initials and finals. On this account, and to adapt the work to the use of the English student, the words, of which the sense is exhibited, are disjoined from their interpretation (which is included between crotchets); and the close of each word is marked by a Italic letter over it indicating the gender of the noun. Where a letter has been permuted according to the Sanskrit system of orthography, a dot is placed under the line to intimate that a letter is there altered or omitted: and a marginal note is added, exhibiting the radical final of the noun, or its initial, in every instance where either of them is so far disguised by permutation as not to be easily recognized upon a slight knowledge of the rudiments of the language, and of its orthography. An explanation in English is given in the margin, and completed, when necessary, at the foot of the page. The different interpretations proposed by the several commentators, and the variations in orthography remarked by them, are also specified in the same place.

According to the original plan of the present publication, the variations in the reading of the text (for which a careful collation has been made of several copies and of numerous commentaries) are noticed only where they affect the interpretation of a word or its orthography. It was not at first intended to insert those differences which are remarked by commentators upon other authority, and not upon the ground of any variation in the text itself. However, the utility of indicating such differences was afterwards thought to counterbalance any inconvenience attending it: and after some progress had been made at the press, this* and other additions to the original design were admitted, which have rendered a supplement necessary to supply omissions in the first chapters and complete the work upon an uniform plan.

To avoid too great an increase of the volume, the various readings and interpretations are rather hinted than fully set

* These additions are incorporated with the text in the present edition.

Digitized by Google

forth: it has been judged sufficient to state the result, as the notes would have been too much lengthened, if the ground of disagreement had been everywhere exhibited and explained. For the same reason, authorities have not been cited by name. The mention of the particular commentator in each instance would have enlarged the notes, with very little advantage, as the means of verifying authorities are as effectually furnished by an enumeration of the works which have been employed and consulted. They are as follow:—

I. The text of the *Umura Kósha*:

This vocabulary comprised in three books, is frequently cited under the title of *Trika´nda*;* sometimes under the denomination of *Abhid'ha´na* (nouns), from its subject; often under that of *Umura Ko´sha*, from the name of the author. The commentators are indeed unanimous in ascribing it to UMURA SINGHA. He appears to have belonged to the sect of *Budd'ha*, (though this be denied by some of his scholiasts;) and is reputed to have lived in the reign of VIKRAMA´DITYA; and he is expressly named among the ornaments of the Court of RA´JA´ BHO´JA,† one of the many princes to whom that title has been assigned. If this mention of him be accurate, he must have lived not more than eight hundred years ago; for a poem entitled *Suba´hshita ratna sando´ha*, by a *Jaina* author named AMITAKATI, is dated in the year 1050 from the death of VIKRAMA´DITYA, and in the reign of MUNJA who was uncle and predecessor of RA´JA´ BHO´JA. It, however, appears inconsistent with the inscription at *Budd'hagaya´* which is dated in the year 1005 of the era of VIKRAMA´DITYA, and in which mention is made of UMURA DE´VA, probably the same with the author of the vocabulary. From the frequent instances of anachronism both in sacred and profane story as

* i e. The three books. But that name properly appertains to a more ancient vocabulary, which is mentioned by the commentaries on the *Umura Kosha* among the works from which this is supposed to have been compiled.

† In the *Bho´ja Prabanḍ'ha*.

Digitized by Google

current among the *Hindus*, more confidence seems due to the inscription, than to any popular tales concerning RA´JA´ BHO´JA; and the *Umura Ko´sha* may be considered as at least nine hundred years old; and possibly more ancient.

It is intimated in the author's own preface that the work was compiled from more ancient vocabularies: his commentators instance the *Trika´nda*,* *Utpa´lini*, RABHASA and KA´TYA´YANA as furnishing information on the nouns; and VYA´DI and VA´RARUCHI on the genders. The last mentioned of these authors is reputed contemporary with VIKRAMA´DITYA and consequently with UMURA SINGHA himself.

The copies of the original, which have been employed in the correction of the text, in the present publication, are,

1st. A transcript made for my use from an ancient corrected copy in the *Tirhutíya* character, and collated by me with a copy in *Dévanágarí*, which had been carefully examined by SIR WILLIAM JONES. He had inserted in it an English interpretation; of which also I reserved a copy and have derived great assistance from it in the present publication.

2d. A transcript in *Dévana´garí* character, with a commentary and notes in the *Ka´na´ra´* dialect. It contains numerous passages, which are unnoticed in the most approved commentaries, and which are accordingly omitted in the present edition.

3rd. Another copy in the *Dévana´garí* character, with a brief and imperfect interpretation in *Hindí*.

4th. A copy in the Bengali character with marginal notes explanatory of the text.

5th. A copy in duplicate, accompanied by a Sanskrit commentary, which will be forthwith mentioned (that of RA´MA´SRA´MA). It contains a few passages not noticed by most of the commentators. They have been, however, retained on the au-

* See a preceding note.

Digitized by Google

thority of this scholiast. A like remark is applicable to certain other passages expounded in some commentaries but not in others. All such have been retained, where the authority itself has been deemed good.

6th. Recourse has been occasionally had to other copies of the text in the possession of natives, whenever it has been thought any ways requisite.

II. Commentaries on the *Umura Kósha.*

1. At the head of the commentaries which have been used, must be placed that of RA´YA MUKUT´A, (or VRIHASPATI surnamed RA´YA MUKUT´A MAN´I.) This work entitled *Padachandriká,* was compiled, as the author himself informs us, from sixteen earlier commentaries, to many of which he rapeatedly refers: especially those of KSHI´RA SWA´MI´, SUBHU´TI, HA´DD´A CHANDRA, KALINGA, KO´NKAT´A, SARVADHARA, and the *Vyák'hya´mrĭta Tíkasarvasva,* &c.*

Its age is ascertained from the incidental mention of a date: viz. 1353 *Saka,* or 4532 of the *Kaliyuga,* corresponding to A.D. 1431.

Though the derivations in MUKUT´A'S commentary be often inaccurate, and other errors also have been remarked by later compilers, its authority is in general great; and, accordingly, it has been carefully consulted under every article of the present work.

2. Among the earlier commentaries named by RA´YA MUKUT´A, that of KSHI´RA SWA´MI´ is the only one, which has been examined

* The following names may be selected from MUKUT´A'S quotations, to complete the number of sixteen: *Mád'havi, Mad'huma´d'havi, Sarva´nanda, Abhinanda,* RA´JA´DE´VA, GO´VERD'HANA, DRA´VI´DA, BHO´JARA´JA. But some of these appear to be separate works, rather than commentaries on the *Umura Ko´sha.* MUKUT´A occasionally cites the most celebrated grammarians as PA´N´INI, JAYA´DITYA, JINE´NDRA, MAITRE´YA, RAKSHITA, PURUSHOTTAMA, MA´D'HAVA, &c.

Digitized by Google

in the progress of this compilation. It is a work of considerable merit ; and is still in general use in some provinces of India, although the interpretations not unfrequently differ from those commonly received.

3. The *Vyák'hyásud'há*, a modern commentary by RÁMÁ-SRÁMA or by BHÁNUDÍKSHITA (for copies differ as to the name of the author) is the work of a grammarian of the school of Benares. He continually refers to RÁYA MUKUTÁ and to SÁMÍ ; and his work serves to confirm their scholia where accurate, and to correct them where erroneous. It has been consulted at every line.

4. The *Vyák'hyá Pradípa* by ACHYUTA UPÁD'HYÁYA is a concise and accurate exposition of the text : but adds little to the information furnished by the works above-mentioned. It has been, however, occasionally consulted.

In these four commentaries, the derivations are given according to PÁNÍNI'S system. In others, which are next to be enumerated, various popular grammars are followed for the etymologies. But, as the derivations of the words are not included in the plan of the present work, being reserved for a place in the intended alphabetical dictionary of Sanskrit, those commentaries have not been the less useful in regard to the information which was sought in them.

5. The commentary of BHARATA MALLA (entitled *Mugdhabód'hini*) has been as regularly consulted as those of MUKUTÁ and RÁMÁSRÁMA. It is indeed a very excellent work ; copious and clear, and particularly full upon the variations of orthography according to different readings or different authorities ; the etymologies are given conformably with VÓPADÉVA'S system of grammar. The author flourished in the middle of last century.

6. The *Sárá Sundari* by MAT'HURÉSÁ has been much used. It is perspicuous and abounds in quotations from other commentaries ; and is therefore a copious source of information on the various interpretations and readings of the text. The

Digitized by Google

Supadma is the grammar followed in the derivations stated by this commentator. MAT'HURES'A is author likewise of a vocabulary in verse entitled *Sabdaratna'vali*, arranged in the same order with the *Umura Kósha*, and which might serve therefore as a commentary on that work. It was compiled under the patronage of a Mussulman Chieftain *Mureh'ha Khán*, whose name is prefixed to it. The author wrote not more than 150 years ago.*

7. The *Padárt'ha Kaumudí* by NA'RA'YANA CHAKRAVARTI' is another commentary of considerable merit, which has been frequentlv consulted. The *Kalápa* is the grammar followed in the etymologies here exhibited.

8. A commentary by RA'MA'NA'T'HA VIDYA'VACHASPATI, entiled *Trika'ndavivéka*, is peculiarly copious on the variations of orthography, and is otherwise a work affording much useful information.

9. Another commentary which has been constantly employed, is that by NI'LAKANT'HA. It is full and satisfactory on most points for which reference is usually made to the expositors of the *Umura Kósha*.

10. The commentary of RAMA TARKAVA'GI'SA has been uniformly consulted throughout the work. It was recommended for its accuracy; but has furnished little information; being busied chiefly with etymology. This, like the preceding, follows the grammar, entitled *Kalápa*.

Other commentaries were also collected for occasional reference in the progress of this work; but have not been employed, being found to contain no information which was not also furnished, and that more amply, by the scholiasts

* His work contains the date 1588 Saka or A. D. 1666.

Digitized by Google

above mentioned. The list of them, contained in the subjoined note, may therefore suffice.*

III. Sanskrit dictionaries and vocabularies by other authors. Throughout the numerous commentaries on the *Umura Kó'sha*, the text itself is corrected or confirmed, and the interpretation and remarks of the Commentators supported, by references to other Sanskrit vocabularies. They are often cited by the scholiasts for the emendation of the text in regard to the gender of a noun, and not less frequently for a variation of orthography, or for a difference of interpretation. The authority quoted has been in general consulted before any use has been made of the quotations; or, where the original work cannot now be procured, the agreement of commentators has been admitted as authenticating the passage. This has been particularly attended to, in the chapter containing homonymous words; it having been judged useful to introduce into that chapter, the numerous additional acceptations stated in other Dictionaries, and understood to be alluded to in the *Umura Kósha.*

The dictionaries, which have been consulted, are 1st. The *Médiní*, an alphabetical dictionary of homonymous terms by MEDINIKARA. 2nd. The *Viswaprakás*a by MAHE'S'WARA VAIDYA, a similar dictionary, bnt less accurate and not so well arranged. It is the ground-work of the *Médiní* which is an improved and corrected work of great authority. Both are very frequently cited by the Commentators.

---

* *Kaumudi* by NAYANA'NANDA; *Trikánd'a chinta'mani* by RAG'HUNA'THA CHAKRAVARTI'; both according to PA'NINI'S system of etmology. *Vaishamya kaumudi* by RA'MAPRASA'DA TARKALANKA'RA; *Padamanjari* by LO'KANA'T'HA; both following the grammatical system of the *Kalapa*. *Pradipamanjari* by RA'MAS'RAMA, a jejune interpretation of the text. *Vrihat Haravali* by RA'MES'WARA. Also commentaries, by KRISHNADA'SA, TRILOCHANA DA'SA, SUNDARA'NANDA, VANADI'YABHAT'T'A, VISWANAT'HA, GOPA'L CHACRAVARTI, GOVINDA'NANDA, RA'MA'NDA BHOLA'NATHA, &c.

Digitized by Google

3. The *Haima*, a dictionary by HE´MA CHANDRA, in two parts ; one containing synonymous words arranged in six chapters ; the other containing homonymous terms in alphabetical order. Both are works of great excellence.

4. The *Abhid'hána Ratnamálá*, a vocabulary by HALA´YUD'HA in five chapters ; the last of which relates to words having many acceptations. It is too concise for general use ; but is sometimes quoted.

5. The *D'haraní*, a vocabulary of words bearing many senses. It is less copious than the *Médiní* and *Haima :* but being frequently cited by Commentators, has been necessarily consulted.

6. The *Trika´ndasésha*, or supplement to the *Umura Kósha* by PURUSHO´TTAMA DE´VA.

6. The *Ha´rávalí* of the same author.

The last of these two supplements to *Umura*, being a collection of nncommon words, has not been much employed for the present publication. The other has been more used. Both are of considerable authority.

The reader will find in the notes a list of other dictionaries quoted by the Commentators, but the quotations of which have not been verified by reference to the originals, as these have not been procurable. *

Works under the title of *Varn´adés´ana´*, *Dwiru´pa* and *Unádi* have indeed been procured : but not the same with the books cited ; many different compilations being current under those titles. The first relates to words the orthography of which is likely to be mistaken from a confusion of similar letters ; the second exhibits words which are spelt in more than one way ; the third relates to a certain class of derivatives, separately noticed by grammarians.

* *Umuramálá*, UMURA DATTA, *Sabdárn´ava*, *Sás´wata*, *Varn´adés´aná*, *Dwirúpa*, *Una´dikósha*, *Ratna ko´sha*, *Ratnamálá*, RANTIDE´VA, RUDRA, VYA´DI, RABHASA, VOPA´LI´TA, BHA´GURI, AJAYA, VA´CHASPATI, TA´EA´PA´LA, ARUNADATTA.

Digitized by Google

IV. Grammatical works.

Grammar is so intimately connected with the subject of this publication, that it has been of course necessary to advert to the works of Grammarians. But as they are regularly cited by the commentators, it is needless to name them as authorities, since nothing will be found to have been taken from this source, which is not countenanced by some passage in the commentaries on the *Umura Kósha.*

V. Treatises on the roots of Sanskrit.

Verbs not being exhibited in the *Umura Kósha*, which is a vocabulary of nouns only, the treatises of MAITREYA, MA'D'HAVA, and others on Sanskrit roots, though furnishing important materials towards a complete dictionary of the language, have been very little employed in the present work ; and a particular reference to them was unnecesssary, as authority will be found in the commentaries on UMURA, for any thing which may have been taken from those treatises.

VI. The Scholia of classic writings.

Passages from the works of celebrated writers are cited by the commentators on the *Umura Kósha* ; and the scholiasts of classic poems frequently quote dictionaries in support of their interpretation of difficult passages. In the compilation of a copious Sanskrit dictionary an ample use may be made of the Scholia. They have been employed for the present publication so far only as they are expressly cited by the principal commentaries on the *Umura Kósha* itself.

Should the reader be desirous of verifying the authorities, upon which the interpretation and notes are grounded, he will in general find the information sought by him in some one of the ten commentaries of UMURA, which have been before named ; and will rarely have occasion to proceed beyond those which have been specified as the works regularly consulted.

In regard to plants and animals and other objects of natural history, noticed in different chapters of this vocabulary, and

Digitized by Google

especially in the 4th, 5th and 9th chapters of the 2nd book, it is proper to observe, that the ascertainment of them generally depends on the correctness of the corresponding vernacular names. The commentators seldom furnish any description or other means of ascertainment besides the current denomination in a provincial language. A view of the animal, or an examination of the plant, known to the vulgar under that denomination, enables a person conversant with natural history to determine its name according to the received nomenclature of European Botany and Zoology: but neither my inquiries, nor those of other Gentlemen, who have liberally communicated the information collected by them,* nor the previous researches of SIR WILLIAM JONES, have yet discovered all the plants and animals, of which the names are mentioned by the Commentaries on the *Umura Kósha*; and even in regard to those which have been seen by us, a source of error remains in the inaccuracy of the Commentators themselves, as is proved by the circumstance of their frequent disagreement. It must be, therefore, understood, that the correspondence of the Sanskrit names with the generic and specific names in Natural History is in many instances doubtful. When the uncertainty is great, it has usually been so expressed; but errors may exist where none have been apprehended.

It is necessary likewise to inform the reader that many of the plants, and some animals (especially fish), have not been described in any work yet published. Of such, the names have been taken from the manuscripts of DR. ROXBURGH and DR. F. BUCHANAN.

Having explained the plan and design of this edition of the *Umura Kósha*, I have only further to state, that the delay which has arisen since it was commenced (now more than five years) has been partly occasioned by my distance from the press (the

* Drs. Roxburgh, F. Buchanan, and W. Hunter, and Mr. William Carey.

Digitized by Google

work being printed by MR. CAREY at Serampoor),and partly by avocations which have retarded the progress of collating the different copies of the text and commentaries: a task the labour of which may be judged by those who have been engaged in similar undertakings.

H. T. COLEBROOKE.

CALCUTTA, *Dec.* 1807.

Digitized by Google

CONTENTS.

Page.

INTRODUCTION of the UMURA KOSHA. 1

BOOK I. CHAPTER I.

SECT. I. HEAVEN, Gods, Demons; their arms, ornaments, symbols or vehicles, and other attributes. Fire; Air. Velocity. Eternity. Much. 1

SECT. II. Sky; weather; planets; stars. 15

SECT. III. TIME; its divisions. Phases of the moon; eclipses. 24

SECT. IV. Sin; virtue; happiness. Destiny; cause. Nature. INTELLECT; reasoning; knowledge. Senses; tastes; odours; colours. 31

SECT. V. Speech. Language. Compositions. Modifications and circumstances of speech. 38

SECT. VI. SOUND. 44

SECT. VII. MUSIC; notes, tones; instruments. Dancing. Dramatic exhibition; actors, gestures, passions. Indications of passion. Festival. 45

CHAPTER II.

SECT. I. INTERNAL REGIONS; holes; darkness. SERPENTS; poison. 56

SECT. II. HELL; departed souls; misery, pain. 59

SECT. III. Seas; WATER. Islands; shores. Boats, ships. Fish. Lakes; ponds, wells. Rivers. Aquatic plants. 60

BOOK II. CHAPTER I.

EARTH, soil. Countries. Roads. Measures of distance. 73

CHAPTER II.

TOWNS; buildings, habitations. 77

Digitized by Google

CHAPTER III.

page.

MOUNTAINS, rocks; fountains, caves, mines. Minerals. 84

CHAPTER IV.

SECT. I. FORESTS. Groves: gardens, avenues. Trees, plants. Trunk; root; wood; leaf; fruit. 86

SECT. II. Trees of various kinds. 91

SECT. III. Plants, mostly medicinal, or with sensible qualities. 106

SECT. IV. Useful Plants. 112

SECT. V. Drugs and potherbs. Grasses and palms. 118

CHAPTER V.

LIONS and other quadrupeds. Insects. Birds. Pairs, flocks, heaps. 137

CHAPTER VI.

SECT. I. MAN. Woman. Characters, relations, circumstances of women. Kinsmen, relatives. Person, as thin, fat, &c. Freckles, moles. 137

SECT. II. Health. Medicine. Diseases. Diseased. Parts of the body. 150

SECT. III. Dress, ornaments, clothes, perfumes, garlands. Furniture. 164

CHAPTER VII.

Race. Tribe. Order. PRIEST. Characters and descriptions of priests; their occupations and observances. Sacrifice; its requisites. Alms; worship; austerity; study. Hypocrisy. Marriage. Human pursuits, and objects. 175

CHAPTER VIII.

SECT. I. MILITARY TRIBE. Kings; ministers; officers; servants. Enemies; allies. Requisites of government; means of defence; and of success. Revenue. Foresight. Insignia of Royalty. 191

Digitized by Google

page.

SECT. II. Camp; army. Elephants; horses. Chariots. Litters. Warriors. Arms and weapons. War. Slaughter. Funeral. Prison. Life. 199

CHAPTER IX.

THIRD tribe. Professions. Husbandman. Field. Implements of husbandry. Corn, pulse, oil-seeds, &c. Granary. Kitchen. Vessels. Condiments. Prepared food. Dairy. Cattle. Traffick; weights and measures. Commodities. 220

CHAPTER X.

FOURTH tribe. Mixed classes. Artisans. Jugglers. Dancers. Musicians. Hunters. Servants. Barbarians. Dogs. Hogs. Chace. Theft. Nets, snares, ropes. Loom. Pole for burden. Wrought leather. Tools. Art. Images. Wages. Spirituous liquor. Gaming 248

BOOK III. CHAPTER I.

Epithets of persons. 259

CHAPTER II.

Qualities of things. 272

CHAPTER III.

Miscellaneous. 286

CHAPTER IV.

SECT. I. Homonymous words, Ending in क ....., ... 298
SECT. II. ..... —— in ख 304
SECT. III. ..... —— in ग .... *ibid*
SECT. IV. ..... —— in घ 307
SECT. V. ..... —— in ङ .... *ibid*
SECT. VI. ..... —— in च 308
SECT. VII. ..... —— in छ .... *ibid*
SECT. VIII. ..... —— in ज 309
SECT. IX. ..... —— in ट 310

Digitized by Google

			page.
Sect. X.	.....	Ending in ठ	312
	.....	—— in ड	*ibid*
Sect. XI.	.....	—— in ढ	313
		—— in ण	314
Sect. XII.	.....	—— in त	317
Sect. XIII.	.....	—— in थ	325
Sect. XIV.	.....	—— in द	*ibid*
Sect. XV.	.....	—— in ध	328
Sect. XVI.	.....	—— in न	330
Sect. XVII.	.....	—— in प	337
Sect. XVIII.	.....	—— in फ	338
Sect. XIX.	.....	—— in ब	*ibid*
		—— in भ	339
		—— in म	340
Sect. XX.	.....	—— in य	342
Sect. XXI.	.....	—— in र	346
Sect. XXII.	.....	—— in ल	355
Sect. XXIII.	.....	—— in व	359
Sect. XXIV.	.....	—— in ष	361
Sect. XXV.	.....	—— in स	363
Sect. XXVI.	.....	—— in ह	366
Sect. XXVII.	.....	—— in क्ष	369
Sect. XXVIII.	Indeclinables (Homonyma).	....	371

CHAPTER V.

Indeclinables (Synonyma).	.....	.....	376

CHAPTER VI.

Genders.

Sect. I.	Feminine.	.....	.....	.....	.....	383
Sect. II.	Masculine.	.....	.....	.....	.....	388
Sect. III.	Neuter.	.....	.....	.....	.....	393
Sect. IV.	Masculine and Neuter.	.....	.....	.....		397
Sect. V.	Masculine and Feminine.	.....	.....	.....		399
Sect. VI.	Feminine and Neuter.	.....	.....	.....		400
Sect. VII.	Three genders.	.....	.....	.....		401
Sect. VIII.	Variation of gender.	.....	.....	.....		402

Digitized by Google

अमरकोषः ।

यस्य ज्ञानदयासिन्धोरगाधस्यानघा गुणाः ।
सेव्यतामक्षयो धीराः स श्रिये चाक्षताय च ॥

ABBREVIATIONS EXPLAINED.

du.	...	Dual	...	द्विवचनम्.
pl.	...	Plural	...	बहुवचनम्.
m.	...	Masculine	...	पुंलिङ्गम्.
f.	...	Feminine	...	स्त्रीलिङ्गम्.
n.	...	Neuter	...	क्लीबलिङ्गम्.
i.	...	Indeclinable	...	अव्ययम्.

1.

2. अमरा निर्जरा देवास् त्रिदशा विबुधाः सुराः
सुपर्वाणः सुमनसस् त्रिदिवेशा दिवौकसः

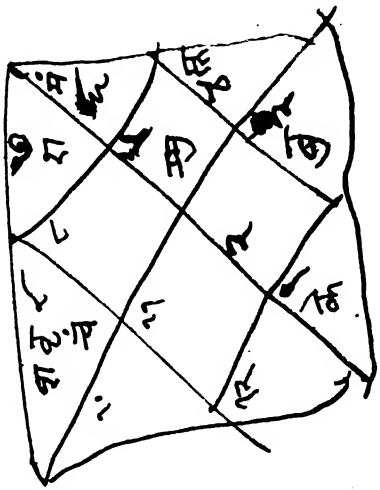
1—व. 2—क. 3—र्ण. 4—नस. 5—क.

[a] द्यो and दिव् both fem. also neut. दिवं. [b] Or त्रिपिष्ट त्रिविष्टपं. [c] A god, sing. अमरः. pl. अमराः. [d] दिवौ दिवोकाः (स्).

Digitized by Google

			page.
Sect. X.	.....	Ending in ठ	312
	.....	—— in ड	*ibid*
Sect. XI.	.....	—— in ढ	313
		—— in ण	314
Sect. XII.	.....	—— in त	317
Sect. XIII.	.....	—— in थ	325
Sect. XIV.	.....	—— in द	*ibid*
Sect. XV.	.....	—— in ध	328
Sect. XVI.	.....	—— in न	
Sec			
Sec			
Sec			
Sect			
Sect.			
Sect.			
Sect.			
Sect.			
Sect.			
Sect.			
Sect.			
Sect.			

Feminine. 383
Masculine. 388
Neuter. 393
Masculine and Neuter. 397
Masculine and Feminine. 399
VI. Feminine and Neuter. 400
VII. Three genders. 401
VIII. Variation of gender. 402

Digitized by Google

अमरकोषः ।

यस्य ज्ञानदयासिन्धोरगाधस्यानघा गुणाः ।
सेव्यतामनघो धीराः स श्रिये चाहताय च ॥
समाहृत्याव्यतन्त्राणि संक्षिप्तैः प्रतिसंस्कृतैः ।
सम्पूर्णमुच्यते वर्गैर्नामलिङ्गानुशासनम् ॥
प्रायशो रूपभेदेन साहचर्य्याच्च कुत्रचित् ।
स्त्रीपुंनपुंसकं श्लेयं तल्लिङ्गविधेः क्वचित् ॥
भेदाख्यानाय न द्वन्द्वो नैकशेषो न सङ्करः ।
क्वतोऽत्र भिन्नलिङ्गानामनुक्तानां क्रमाद्ध्रुवे ॥
त्रिलिङ्ग्यां त्रिष्विति पदं मिथुने च द्वयोरिति ।
निषिद्धलिङ्गं शेषार्थं स्त्र्याद्यादि न पूर्व्वभाक् ॥

BOOK I.

CHAP. I. SECT. I.

i m m m 1 m
1. स्वर् (अव्ययं) स्वर्ग नाक त्रिदिव त्रिदशालया: Heaven.
2 m f f a n b
सुरलोको द्यो दिवौ (द्वे स्त्रियौ) (क्लीबे) त्रिविष्टपं
m m m m m m
2. अमरा निर्जरा देवास् त्रिदशा विबुधा: सुरा: Gods or deities. c
3 m 4 m m 5 m d
सुपर्वाण: सुमनस्स् त्रिदिवेशा दिवौकस:

1—य. 2—क. 3—र्ण्य. 4—नस्. 5—कस्.

[a] द्यो and दिव् both fem. also neut. दिवं. [b] Or त्रिविष्टपं, and त्रिविष्टपं. [c] A god, sing. अमर:. pl. अमरा:. [d] दिवौका: or दिवौकस: (स्).

Digitized by Google

m 1 m a m m

3. आदित्येया दिविषदो लेखा अदितिनन्दना:

m 2 m b m m 3 m

आदित्या ऋभवोऽस्वप्ना अमर्त्या अयतान्धस:

m c 4 m m 5 m

4. बर्हिर्मुखा: क्रतुभुजो गीर्वाणा दानवारय:

m 6 m n d f

इन्द्रारिका दैवतानि (पुंसि वा) देवता (स्त्रियाम्)

m m f 7 m m 8 m 9 m

Sets of divinities. e

5. आदित्या विश्व वसवस् तुषिताभास्वरानिला:

12 m 1c g m 8 m 30 14 49

महाराजिक साध्याश्(च)रुद्राश्(च गणदेवता:)

22c m 10 f m i 11 n m m

Demi-gods, & nymphs. h

6. विद्याधरोऽप्सरो यक्ष रक्षो गन्धर्व किन्नरा:

m j m m m m

पिशाचो गुह्यक: सिद्धो भूतो (ऽमी देवयोनय:)

m m m m 12 m m

Giants or Titans. k

7. असुरा दैत्य दैतेय दनुजेन्द्रारि दानवा:

m m m 13 m

शुक्रशिष्या दितिसुता: पूर्वदेवा: सुरद्विष:

m m m l 14 m m

A *Jina* or *Buddha*.

8. सर्वज्ञ: सुगतो बुद्धो धर्मराजस् तथागत:

---

l—वसु. 2 ऋभु. 3—धस्. 4—भुज्. 5—रि. 6—न. 7 यक्ष. 8 आ—. 9 अ—. 10 अप्सरस्. 11—असु. 12 द्रु—. 13—द्विट्. 14—राज.

[a] दिक्षित् or द्विषत् and द्विषत् (द्विष्). [b] ऋभु: or ऋभू:. [c] बर्हिर्मुख: or बर्हिर्मुखा:. [d] Masc. or neut. [e] Each consists of a specified number (see their names in other dictonaries.) *Adityas* 12. *Viswadévas* 10. *Vasus* 8. *Tushitas* 36. *Á'bháswáras* 64. *Anilas* 49. *Mahárájikas* 220. *Sád'hyás* 12. *Rudras* 11. [f] Pl. विश्वे i.e. विश्वेदेवा:. [g] Also महाराजक:. [h] Of various classes and denominations, as *Vidyád'haras* &c. [i] Likewise यक्ष:, fem. यक्षी and यक्षिणी. [j] Also पैशाच:. [k] A demon, sing. असुर:, pl. असरा:. Likewise आसुर:. [l] Also यक्ष:.

Digitized by Google

m 1 m m m m

सर्वज्ञभद्रो भगवान् मारजित् लोकजित् जिनः

m m 2 m m

9. षडभिज्ञो दशबलो ऽद्वयवादी विनायकः

m m 3 m a m

मुनीन्द्रः चीवनः शास्ता मुनिः

4 m

शाक्यमुनिस् (तु यः)

m c m d 5 m

10. (स)शाक्यसिंहः सर्वार्थसिद्धः शौद्धोदनिश्(च सः) BUDD'HA. b

6 m 7 m 8 m

गौतमश्(चा)ऽर्कबन्धुश्(च)मायादेवीसुतश्(च सः)

9 m f 10 m m 11 m m

11. ब्रह्मात्मभूः सुरज्येष्ठः परमेष्ठी पितामहः BRAHMA'. e

m m 12 m m

हिरण्यगर्भो लोकेशः स्वयम्भुश् चतुराननः

13 m 14 m 15 m g m h m

12. धातात्मयोनि र्धिषणो विरिञ्चिः कमलासनः

16 m m 17 m 18 m 19 m m

स्रष्टा प्रजापतिर्वेधा विधाता विश्वसृग् विधिः

m 20 m j m m 21 m

13. विष्णुर्नारायणः कृष्णो वैकुण्ठो विष्टरश्रवाः VISHNU. i

m m m m m

दामोदरो हृषीकेशः केशवो माधवः स्वभूः

1—यत्. 2—दिन्. 3 शास्तृ. 4—मुनि. 5—दनि. 6—तम. 7—वसु. 8—सुत. 9—मनु. 10 या—. 11—विनु. 12—मृ. 13 धातृ. 14 च—. 15 दृ—. 16 स्रष्टृ. 17 वेधस्. 18—डु. 19—सृज्. 20 ना—. 21—वस्.

[a] Likewise शास्ता (ट). [b] The founder of the religion named from him. [c] Also शाक्यः. [d] Likewise सर्वार्थः, and सिद्धार्थः. [e] Providence, or the Creator. [f] Also ब्रह्मा. [g] Likewise हृषीकः, and हृषिकः. [h] विरिञ्चः, विरञ्चिः, विरञ्चः and विरञ्चनः. [i] The pervader and preserver; identified by Hindu mythology with the hero *Krishn'a* son of *Vasudéva*. [j] Likewise नरायणः.

Digitized by Google

14. दैत्यारिः पुष्करीकाक्षो गोविन्दो गरुडध्वजः
पीताम्बरोऽच्युतः शार्ङ्गी विष्वक्सेनो जनार्दनः

15. उपेन्द्र इन्द्रावरजश्च चक्रपाणिश्च चतुर्भुजः
पद्मनाभो मधुरिपुर्वासुदेवस् त्रिविक्रमः

16. देवकीनन्दनः शौरिः श्रीपतिः पुरुषोत्तमः
वनमाली बलिध्वंसी कंसारातिरधोक्षजः

17. विश्वम्भरः कैटभजिद् विधुः श्रीवत्सलांछनः
VASUDE´VA.h वसुदेवो (ऽस्य जनकः स एव) आनकदुन्दुभिः

BALARA´MA.j 18. बलभद्रः प्रलम्बघ्नो बलदेवो ऽच्युताग्रजः
रेवतीरमणो रामः कामपालो हलायुधः

19. नीलाम्बरो रौहिणेयस् तालांको मुषली हली
संकर्षणः सीरपाणिः कालिन्दीभेदनो बलः

---

1 शार्ङ्गिन्. 2—रज. 3—खि. 4 चा—. 5—खिन्. 6—सिन्. 7 अधोक्षज. 8—जित्. 9—ड. 10—खिन्. 11 हखिन्.

a Also विष्वक्सेनः. b Likewise पद्मनाभिः. c Also वासुदेवः, वासुः. d Likewise दैवकीनन्दनः. e Or सौरिः. f Also बलिध्वंसी. g Likewise श्रीवत्सः. h Father of *Krishn´a*, and son of *Anacadundubha*. i Also आनकदुन्दभिः. And दुन्दुः. j Brother of *Krishn´a*. k Likewise भद्रबलः. And भद्रबलः. l Also मुषली or मुषली. m Likewise बलस्थः.

Digitized by Google

m m m m m
20. मदनो मन्मथो मारः प्रद्युम्नो मीनकेतनः — KA´MADE´VA. a

m m m m m m
कन्दर्पो दर्पको ऽनङ्गः कामः पञ्चशरः शरः

m b 1 m c m 2 m
21. शम्बरारिर्मनसिजः कुसुमेषुरनन्यजः

3 m d m m m
पुष्पधन्वा रतिपतिर्मकरध्वज आत्मभूः

m f 4 m g m m h
22. ब्रह्मसूर्विश्वकेतुः (स्याद्) ऽनिरुद्ध उषापतिः — ANIRUD'DHA. e

f f f f f f
लक्ष्मीः पद्मालया पद्मा कमला श्री र्हरिप्रिया — Lakshmi. i

f 5 f f f f
23. इन्दिरा लोकमाता मा क्षीराब्धितनया रमा

m
(शंखो लक्ष्मीपतेः) पाञ्चजन्यश् — *Krishn´a's* conch.

m
(चक्रं) सुदर्शनः — His discus & missile weapon.

f j
24. कौमदकी (गदा) — His mace.

m
(खड्गो) नन्दकः — His sword.

m
कौस्तुभो (मणिः) — His jewel.

6 m 7 m m m m
गरुत्मान् गरुडस् तार्क्ष्यो वैनतेयः खगेश्वरः — The vehicle of *Vishn´u*. k

m m m m
25. नागान्तको विष्णुरथः सुपर्णः पन्नगाशनः

---

1 म—. 2 अनन्यज. 3—ध्वज. 4 वि—. 5—जाह. 6—त्मन्. 7—ड.

[a] Love or Cupid; son of *Krishn´a*. [b] Also शम्बरारिः, and संबरारिः, or संवरारिः. [c] Likewise मनोजः. [d] Also पुष्पधनुः (नुस्). [e] Son of *Pradyumna* and husband of *Ushá*. [f] This and the following terms are titles both of *Kámadéva* and *Aniruddha*. [g] Likewise ध्वजकेतुः or ध्वजकेतुः, and चिह्नकेतुः, or चिह्नकेतुः—चिह्नकेतनः. [h] Also उषापतिः. [i] The wife of *Vishn´u*, and goddess of prosperity. [j] Likewise कौमादी, and कौमोदकी. [k] Variously described as a gigantic crane, a vulture, or an eagle.

Digitized by Google

14. दैत्यारिः पुण्डरीकाक्षो गोविन्दो गरुडध्वजः
पीताम्बरोऽच्युतः शार्ङ्गी विष्वक्सेनो जनार्दनः

15. उपेन्द्र इन्द्रावरजश् चक्रपाणिश् चतुर्भुजः
पद्मनाभो मधुरिपुर्वासुदेवस् त्रिविक्रमः

16. देवकीनन्दनः शौरिः श्रीपतिः पुरुषोत्तमः
वनमाली बलिध्वंसी कंसारातिरधोक्षजः

17. विश्वम्भरः कैटभजिद् विधुः श्रीवत्सलांछनः
वसुदेवो (ऽस्य जनकः स एव) आनकदुन्दुभिः

Vasudéva.h

Balaráma.j 18. बलभद्रः प्रलम्बघ्नो बलदेवोऽच्युताग्रजः
रेवतीरमणो रामः कामपालो हलायुधः

19. नीलाम्बरो रौहिणेयस् तालांको मुषली हली
संकर्षणः सीरपाणिः कालिन्दीभेदनो बलः

---

1 शार्ङ्गिन्. 2—रज. 3—णि. 4 चा—. 5—विन्. 6—सिन्. 7 अधोक्षज. 8—जित्. 9—घ. 10—त्रिन्. 11 हलिन्.

a Also विष्वक्सेनः. b Likewise पद्मनाभिः. c Also वासुदेवः, वासुः. d Likewise दैवकीनन्दनः. e Or सौरिः. f Also बलिध्वंसी. g Likewise श्रीवत्सः. h Father of *Krishn´a*, and son of *Anacadundubha*. i Also जनकदुन्दुभिः. And दुन्दुः. j Brother of *Krishn´a*. k Likewise अग्रबलः. And अग्रजः. l Also मुषली or मुषली. m Likewise बलजः.

Digitized by Google

20. मदनो[m] मन्मथो[m] मारः[m] प्रद्युम्नो[m] मीनकेतनः[m]
KA´MADE´VA. a

कन्दर्पो[m] दर्पको[m] ऽनङ्गः[m] कामः[m] पञ्चशरः[m] शरः[m]

21. शम्बरारिर्[m b] ननसिजः[1 m c] कुसुमेषुर्[m] जन्यजः[2 m]

पुष्पधन्वा[3 m d] रतिपतिर्[m] मकरध्वज[m] आत्मभूः[m]

22. ब्रह्मसूर्[m f] विश्वकेतुः[4 m g] (स्याद्) ऽनिरुद्ध[m] उषापतिः[m h]
ANIRUD'-DHA. e

लक्ष्मीः[f] पद्मालया[f] पद्मा[f] कमला[f] श्रीर्[f] हरिप्रिया[f]
Lakshmi. i

23. इन्दिरा[f] लोकमाता[5 f] मा[f] क्षीराब्धितनया[f] रमा[f]

(शंखो लक्ष्मीपतेः) पाञ्चजन्यश्[m]
Krishn´a's conch.

(चक्रं) सुदर्शनः[m]
His discus & missile weapon.

24. कौमदकी[f j] (गदा)
His mace.

(खड्गो) नन्दकः[m]
His sword.

कौस्तुभो[m] (मणिः)
His jewel.

25. नागान्तको[6 m] विष्णुरथः[7 m] सुपर्णः[m] पन्नगाशनः[m]
The vehicle of *Vishn´u*. k

---

1 ब—. 2 जनन्यज. 3—मनु. 4 वि—. 5—मातृ. 6—त्मन्. 7—ड.

[a] Love or Cupid; son of *Krishn´a*. [b] Also शम्बरारिः, and शम्बरारिः, or संवरारिः. [c] Likewise मनोजः. [d] Also पुष्पधनुः (नुस्). [e] Son of *Pradyumna* and husband of *Ushá*. [f] This and the following terms are titles both of *Kámadéva* and *Aniruddha*. [g] Likewise ब्रह्मकेतुः or ब्रध्नकेतुः, and रिष्यकेतुः, or रिष्यकेतुः—रिष्यकेतनः. [h] Also उषापतिः. [i] The wife of *Vishn´u*, and goddess of prosperity. [j] Likewise कौमादी, and कौपोदकी. [k] Variously described as a gigantic crane, a vulture, or an eagle.

Digitized by Google

Siva. a

शंभुरीशः पशुपतिः शिवः शूली महेश्वरः

26. ईश्वरः सर्व ईशानः शङ्करश् चन्द्रशेखरः

भूतेशः खण्डपरशुर्गिरीशो गिरिशो मृडः

27. मृत्युञ्जयः कृत्तिवासाः पिनाकी प्रमथाधिपः

उग्रः कपर्दी श्रीकण्ठः क्षितिकण्ठः कपालभृत्

28. वामदेवो महादेवो विरूपाक्षस् त्रिलोचनः

कामारिरन्धकारिर्हा सर्व्वज्ञो धूर्ज्जटिर् नीललोहितः

29. हरः स्मरहरो भर्गस् त्र्यम्बकस् त्रिपुरान्तकः

गङ्गाधरो ऽन्धकरिपुः क्रतुध्वंसी वृषध्वजः

30. व्योमकेशो भवो भीमः स्थाणू रुद्र उमापतिः

His braided hair. h

कपर्दी ऽस्य जटाजूटः)

His bow.

पिनाकी ऽजगवं (धनुः)

His attendants.

31. प्रमथाः (स्युः पारिषदाः)

The divine mothers. l

ब्राह्मी त्र्यास्तु मातरः)

1—खिन्. 2—रूर. 3—तस्. 4—किन्. 5—दिन्. 6—च. 7—तस्. 8 भर्ग. 9—त्र्यक. 10—खिन्. 11—स्थाच्.

[a] The destroyer and reproducer. [b] Also शम्भुः. [c] Likewise शर्व. [d] Also खण्डपर्शुः. [e] Likewise कृत्तिवासः (स). [f] Also क्षीरः. [g] Likewise भर्ग्गः. [h] Rolled on his head. [i] Also अजकवं, अजगवं, अजगावं, अजकावं, and अजोकवं. [j] Sing. प्रमथः. [k] This, which is likewise a name of Siva's attendants, is variously written. Sing. पारिषदः पार्षदः, or पार्षद्यः. [l] Or energies of the gods, viz. *Bráhmí*, *Mahéswarí*, *Aindri*, *Varáhí*, *Vaishnavi*, *Kaumárí*, *Kauvéri* or *Chámunḍá*, and *Charchicá*. [m] Also ब्रह्माणी.

Digitized by Google

f *f* b *n*
विभूति र्भूतिरैश्वर्य्यम् (अणिमादिकमष्टधा) Superhuman power. a

f *f* *f* d *f* e *f* 1 *f* f
32. उमा कात्यायनी गौरी काली हैमवतीश्वरी BHA´WANI´. c

f g *f* *f* *f* *f*
शिवा भवानी रुद्राणी सर्वाणी सर्वमङ्गला

f *f* *f* *f* *f* h 2 *f* i
33. अपर्णा पार्वती दुर्गा मृडानी चण्डिकाम्बिका

3 *m* *m* *m* *m*
विनायके विघ्नराज द्वैमातुर गणाधिपाः GAN´E´SA. j

4 *m* *m* *m* *m*
34. (अथ) कुमार शैरम्ब लम्बोदर गजानना:

m *m* 5 *m* l *m*
कार्त्तिकेयो महासेनः शरजन्मा षडानन: KA´RTI´KEYA. k

m *m* *m* *m* *m*
35. पार्वतीनन्दनः स्कन्दः सेनानीरग्निभू र्गुहः

6 *m* m *m* *m* *m*
वाङ्गलेयस् तारकजित् विशाखः शिखिवाहनः

m *m* *m* *m* n
36. षाण्मातुरः शक्तिधरः कुमारः क्रौञ्चदारणः

m 7 *m* 8 *m* p 9 *m* q *m*
इन्द्रो मरुत्वान् मघवा विडौजाः पाकशासनः INDRA. o

---

1 ई—. 2 च—. 3—ख. 4 ए—. 5—ऋन्. 6—शेव. 7—त्वत्. 8—वन्. 9—अस्.

[a] Consisting in preternatural faculties of eight sorts (see the enumeration in other dictionaries), such as the power of assuming an imperceptible form &c. [b] This and the preceding term (विभूतिः) are by some considered to be here intended for names of ashes rubbed on the person of SIVA. [c] The wife of *Siva* and goddess of destruction. [d] Likewise गौरा. [e] Also काला. [f] Likewise ऐश्वरा. [g] Also शिवी. [h] Likewise चण्डिः, चण्डी or चण्डा. [i] Also अम्बा. [j] The obviator of difficulties. [k] The god of war. [l] Likewise शरजन्मा. [m] Also षाङ्गशेव. [n] Likewise क्रौञ्चदारणः. [o] Regent of the sky. [p] Also मघवान् (वत्); some add मघवन्. [q] Likewise विडौजाः.

Digitized by Google

1 m a m b m m

37. हरिश्मश्रुवाः सुनासीरः पुरश्चक्रः पुरन्दरः

m m m m m

जिष्णुर्लेखर्षभः शक्रः शतमन्युर्दिवस्पतिः

2 m c m 3 m m 4 m 5 m

38. सुत्रामा गोत्रभिद् वज्री वासवो वृत्रहा वृषा

m d m m m

वास्तोष्पतिः सुरपतिर्बलारातिः शचीपतिः

6 m m 7 m m

39. जम्भभेदी हरिहयः स्वाराट् नमुचिसूदनः

m 8 m 9 m m

संक्रन्दनो दुश्च्यवनस् तुराषाट् मेघवाहनः

m m 10 m

40. आखण्डलः सहस्राक्ष ऋभुक्षास्

(तस्य तु प्रिया)

f f f 11 f

SACHI. e पुलोमजा शची इन्द्राणी

12 f g

Indra's City. (नगरी त्व्) अमरावती

13 m h

His horse. 41. (हय्) उच्चैःश्रवाः

m

His charioteer. (सूतो) मातलि

n

His grove or garden. नन्दनं (वनं)

m

His palace. (स्यात् प्रासादो) वैजयन्तो

m m

JAYANTA. i जयन्तः पाकशासनिः

1—वस्. 2—मघ्. 3—खिद्. 4—हन्. 5—मघ्. 6—दिव्. 7—राज्. 8—वन. 9—वाह्. 10—वस्. 11 इ—. 12 अ—. 13— वस्.

[a] Also हरिश्मश्रुवाः. [b] Likewise शुनासीरः and सुनासीरः. [c] Also सुत्रामा. [d] Some add वास्तोष्पतिः. [e] The wife of *Indra*. [f] Likewise शचिः, and सची, or सचिः. [g] Also अमरा. [h] Likewise उच्चैःश्रवसः (स्). [i] Son of *Indra*.

Digitized by Google

m 1 m 2 m 3 m

42. ऐरावतो ऽभ्रमातङ्गै रावणाभ्रमुवल्लभा: — *Indra's* elephant.

f m n m n a n b m

क्रादिनी वज्रम् (ऽस्त्री स्यात्) कुलिशं भिदुरं पवि: — His thunderbolt.

m m c m d m 4 m f e

43. शतकोटि: स्वर: शक्रो दम्भोलिरशनिर् (द्वयो:)

n m n

व्योमयानं विमानो (ऽस्त्री) — The car of *Indra*. f.

5 m

(नारदाद्या:) सुरर्षय: — A divine sage. g.

6 f f

44. (स्यात्) सुधर्मा देवसभा — The council of the gods.

n i 7 n f

पीयूषममृतं सुधा — The food of the gods. h.

f f f k f

मन्दाकिनी वियद्गङ्गा स्वर्णदी सुरदीर्घिका — The river of heaven. j.

m m 8 m m m

45. मेरु: सुमेरुर्हैमाद्री रत्नसानु: सुरालय: — The mountain *Sumeru*. l

m m

(पञ्चैते देवतरवो) मन्दार: पारिजातक: — Five celestial trees. m.

m 9 m m n

46. सन्तान: कल्पवृक्षश् (च पुंसि वा) हरिचन्दनं

---

1 च—. 2 ऐ—. 3 च—. 4 च—. 5—पिं. 6—जंतृ. 7 च—. 8—द्वि. 9—हच.

a Also कुलीशं. b Likewise भिदिरं and भिदुः. c Also खरः (सु). d Likewise शम्बः. And सम्बः or संवः. e Also अशनी, and वज्राशनिः. f Or of any god. g As *Nárada*, &c. h Ambrosia and Nectar; or the food and drink which confer immortality. i Likewise पैयूषं and पैवूषं. j The Ganges of the sky, suggested probably by the milky-way. k Also स्वर्नदी. l The extremity of the world's axis; where the gods abide. m Severally named in the text.

Digitized by Google

m b m c
SANATKUMARA. a सनत्कुमारो वैधात्रः

m 1 m
The Aswini. d स्वर्वैद्यावश्विनौसुतौ

m e 2 m m 3 m
47. नासत्यावश्विनौ दस्रावाश्विनेयौ (च तावुभौ)

4 f f g h
Nymphs. f (स्त्रियां वङ्क्षप्) भुरसः स्वर्वेश्या (उर्व्वशीमुखाः)

m j 5 m k 6 m l
Celestial musicians. i 48. (हाहा हूहूश्च चैवमाद्या)गन्धर्व्वास्(त्रिदिवौकसः)

m m m m m m
Fire. अग्निर्वैश्वानरो वह्निर्वीतिहोत्रो धनञ्जयः

m m 7 m 8 m n
49. शुचीटयोनिर्व्वलनो जातवेदास् तनूनपात्

9 m 10 m o 11 m m m
वर्हिः शुष्मा शुक्रवर्त्मा शोचिष्केश उषर्बुधः

---

1 च—. 2 अश्विन. 3 आ—. 4 अप्सरस्. 5—कु. 6—ख्. 7—दस्. 8—पादु. Or—पात्. 9 वर्हि Or वर्हिस्. 10—नृ. 11—मन्.

a The son of *Brahmá*, and eldest of the progenitors of mankind. b Likewise सनत्कुमार. c Also धात्रेयः. d Physicians of heaven, and twin sons of the sun by his wife *Sanjnyá* in the shape of a mare, or children of the constellation *Aswiní*. One of the twins is named *Násatya*, and the other *Dásra*; but these terms, in the dual, designate both of them. Their patronymics are used in the singular, when either is singly intended. e Likewise नासिक्यौ. f Celestial courtesans, as *Urvasí*, *Rambhá*, *Ménacá*, *Ghrítáchi*, *Tilóttamá*, &c. g Likewise स्वर्वेश्या. h Also उर्वशी and उर्व्वसी. Quiristers of heaven, as *Háhá*, *Húhú*, *Tumbura*, *Viswávasu*, *Chitrarat'ha*, &c. i Likewise हूहा; and हाहाः (स्). And Indec. हाहाः. k Also हूहुः and हाहाहूहुः. And Indec. हूहुः. l Sing. गन्धर्वः. Also गन्धर्वः and गान्धर्वः. m One commentator makes the plural of this word विश्वानराः, but erroneously say others. n Or, according to a different etymology, तनूनपात् (त्). And तनूनपाः (पा). o शुष्मन्, or वर्हिःशुष्मन्. Also शुष्मः (ष्म).

Digitized by Google

m a m m b m m

50. आश्रयाशो दहनानुः क्षयानुः पावको ऽनलः

m 1 m 2 m 3 m

रोहिताश्वो वायुसखा शिखावानाग्नुग्नुक्षणिः

4 m 5 m m m

51. हिरण्यरेता हुतभुग् दहनो हव्यवाहनः

6 m c 7 m d 8 m m m

सप्तार्च्चिर्द्रुणाः शुक्रश् चित्रभानुर्विभावसुः

m 9 n

52. शुचिरप्यिग्नं

10 m m m

और्वस् (तु) वाडवो वडवानलः Submarine fire. e

m f m f g 11 f h f f

(वक्त्रेहयो) ज्वालकीलार्च्चिर्हेतिः शिखा (स्त्रियां) Flame. f

m f n i m

53. (स्त्रियु) स्फुलिङ्गोऽग्निकणः A spark.

m m

सन्तापः संज्वरः (समौ) A burn.

m m 12 m 13 m

धर्म्मराजः पितृपतिः समवर्त्ती परेतराट् YAMA. j

m 14 m m 15 m m

54. कृतान्तो यमुनाभ्राता शमनो यमराड् यमः

m m k m m m

कालोदण्डधरः श्राद्धदेवो वैवस्वतो ऽन्तकः

1—खि, Or —ख. 2—वत. 3 आ—. 4—तस्. 5—भञ्. 6—स्. EX. —र्चिस्. 7—नस्. 8—क्र. 9 अ—. 10—वं: 11 अर्चि. 12—त्तिनृ 13— राज्. 14 —ह. 15—राज्.

[a] Likewie आयायः. [b] Also क्षयाग्. [c] Likewise सप्तार्चिः (र्चि). [d] Also दनूनाः. [e] A being consisting of flame, but with a mare's head, sprung from the thighs of *Urva*, and was received by the ocean. [f] Masc. ज्वालः, fem. ज्वाला. [g] Fem. कीला. [h] Also f. n. अर्चिः, (स). [i] Fem. स्फुलिङ्गा, neut.—गं. [j] The regent of worlds below; or death, and judge of departed souls. Likewise दण्डधारः.

Digitized by Google

A giant or ghost.

55. राक्षसः कौणपः क्रव्यात् क्रव्यादो ऽस्रप् आशरः
रात्रिञ्चरो रात्रिचरः कर्बुरो निकषात्मजः

59. यातुधानः पुण्यजनो नैर्ऋतो यातु रक्षसी

VARUNA.

प्रचेता वरुणः पाशी यादसांपतिरप्यतिः

Air or wind.

57. प्रभञ्जन स्पर्शनो वायुर्मातरिश्वा सदागतिः
पृषदश्वो गन्धवहो गन्धवाहो निलाशुगाः

58. समीर मारुत मरुत् जगत्प्राण समीरणाः
नभस्वद् वात पवन पवमान प्रभञ्जनाः

Air inhaled.

59. प्राणो ऽपानः समानश्(चो)दान व्यानौ(च वायवः
शरीरस्था दूमे)

Speed or velocity.

रंहस् तरसी (तु) रवः स्वदः

---

1 क्रव्याद्. 2 रक्षस् 3—तस्. 4 पाशिन्. 5 अ—. 6—वन्.
7 अ—. 8 आ—. 9—तृ. 10—तृ. 11—न. 12 अ—. 13 तरस्.

[a] Or अस्रपः. [b] Or आशिरः. [c] Likewise कर्बूरः. and कर्वरः. [d] Or यातुधानः. [e] Also नैर्ऋतिः. [f] Or the regent of water. [g] Likewise वरुणः. [h] Also प्रपतिः. [i] Or पृषताश्व. [j] Likewise मरुतः. [k] Also जगत् (du. जगतौ; or जगन्तौ;) and प्राणः. [l] Likewise वातिः. [m] Five breaths, or air inhaled or emitted several ways, as breath, deglutition, &c. [n] Also रंघः.

Digitized by Google

1 m a n n n n n 2 n c n

60. जवे। (ज्य) शीघ्रं त्वरितं लघु क्षिप्रमूरं द्रुतं — Quick, or swiftly. b

n n n 3 n 4 n d

सत्वरं चपलं तूर्णमविलम्बितमाशु (च)

n f n 5 n n 6 n 7 n g

61. सतते ऽनारताऽश्रान्त सन्तताऽविरताऽनिशं — Eternal, or continually. e

n 8 n 9 n h

नित्याऽनवरताऽजस्रम् (ज्य)

m m j

(ज्या) ऽतिशयेा भरः — Much or excessive. i

n n 10 n 11 n 12 n n

62. अतिवेल अत्यात्यर्थाऽतिमात्रेाऽगाढ निर्भरं

13 n 14 n 15 n n n k 16 n

तीव्रैकान्तनिताऽन्तानि गाढ वाढ दृढानि (च)

l m

63. (क्षीवे) शीघ्राद्यसत्वे स्यात् त्रिष्वेषां भेद्यगामि यत्

---

1 जव. 2 चर. 3 अ—. 4 आ—. 5 अ—. 6 अ—. 7 आ—. 8 अ—. 9 अ—. 10 अ—. 11 अ—. 12 अ—. 13 तीव्र. 14 ए—. 15—न्त. 16 दृढ.

[a] Likewise जवनः. [b] These terms, used adverbially, are neuter; but as adjectives, they agree in gender with the subject. Masc. शीघ्रः, fem. शीघ्रं, neut. शीघ्र. [c] Also Indec. चर. [d] Except this term, which properly should not be used as an adjective. [e] These likewise are neuter as adverbs, but vary as adjectives. [f] This is reckoned among indeclinables. [g] Except this, which properly should not be used as an adjective. [h] Except this also, which is never used as an adjective. This is also reckoned among indeclinables. [i] These likewise are neuter as adverbs, but vary as adjectives. [j] Except these two, which are invariably masculine; but they are used adverbially in the second singular neuter. [k] This is indeclinable according to some. [l] They are neuter when used not as nouns; consequently, as adverbs. [m] A various reading is भेद्यगामि, (used as an epithet or discriminative) instead of सत्वगामि, (used as a noun; i.e. as an adjective.)

Digitized by Google

KUVE´RA. a

1 m m 2 m m

कुबेरस् त्र्यम्बकसखो यक्षराड् गुह्यकेश्वरः

3 m m m m

64. मनुष्यधर्म्मा धनदो राजराजो धनाधिपः

m m m m

किन्नरेशो वैश्रवणः पौलस्त्यो नरवाहनः

4 m b 5 m c 6 m d m 7 m

65. यक्षैकपिङ्गैलबिल श्रीद पुण्यजनेश्वराः

n

The garden of *Kuvéra*. (अस्योद्यानं) चैत्ररथं

m f

Nalakúvara. e (पुलस्तु) नलकूवरः

m

Kailasa. g. 66. कैलासः (स्थानं)

f

Kuvéra's city. अलका (पूर्)

m n

His throne and vehicle. (विमानं तु) पुष्पकं

m 8 m m m

His attendants. (स्यात्) किन्नरः किंपुरुषस् तुरंगवदनो मयुः

m m h

His treasure. 67. निधि (र्नौ) शेवधि

n n

Auriferous gems. i (भेदाः पद्मशङ्खाद्ये निधेः)

1—र. 2—राज्. 3—नंद. 4 यक्ष. 5 ए—. 6 ए—. 7—र्. 8—च.

[a] The god of riches. [b] Also यक्षेश्वरः. [c] Likewise एकपिङ्गलः. [d] Also ऐडविडः, or ऐलविलः, and ऐडविड. [e] Son of *Kuvéra*. [f] The same term, in the dual, designates both the sons of KUVE´RA; named NALAKU´VARA, and MANI´GRI´VA. [g] A bode of *Kuvéra*. [h] Also शेवधिः [i] See an enumeration of the other seven (for there are nine such fabulous gems) in other dictionaries.

Digitized by Google

SECTION II.

f f a 1 n b 2 n n 3 n

1. द्यो दिवौ (द्वे स्त्रियाव्) ऽभ्रं व्योम पुष्करमम्बरं The sky or atmosphere.

4 n c n d n n 5 n n

नभो ऽन्तरीक्षं गगनमनन्तं सुरवर्त्म खं

6 n n 7 m n 8 m n e

2. विषद् विष्णुपदं (वा तु पुंस्या) काष्ठा विशायसी

9 f 10 f g f 11 f 12 f

दिशस्(तु)ककुभःकाष्ठाआशाश्(च)हरितश्(च ताः) Space, region or quarters. f

13 f 14 f i 15 f

3. प्राच्यवाची प्रतीचस् (ताः पूर्व्व दक्षिण पश्चिमाः) The several quarters. h

f

(उत्तरा दिग्) उदीची (स्यात्)

m f n

दिक्षं (तु त्रिषु दिग्भवे) Situated or bearing. j

m m m m m m

4. इन्द्रो वह्निः पितृपतिर्नैर्ऋतो वरुणो मरुत् The regents of quarters and points. k

m m

कुबेर ईशः (पतयः पूर्व्वादीनां दिशां क्रमात्)

---

1 अ—. 2—नन्. 3 अं—. 4—अस्. 5—मन्. 6—तृ. 7 आ—. 8—यस्. 9 दिश्. 10 ककुभ्. 11 आशा. 12 हरित्. 13 ची—. 14 अ—. 15—ची.

a See ई i. v. 4. b Or अभ्रं. c Likewise नभं (अ.) d Or अन्तरीक्षं. e Masc. विशाद्याः. Neut. विशादः. Also विशायसः—स; and indec. विशायसा. f A tract or quarter of the world; sing. दिक्, pl. दिशः. Or with the feminine termination दिशा, pl. दिशाः. g Nom. ककुप्. Also with the feminine termination ककुभाः. h In their order: namely, East, South, West, North. i Some read अवाची for the South; restricting अवाची to the region below. j Ex. पूर्वदिक्षः eastern; fem—क्षा: neut.—क्षं. k In their order: E., S. E., S., S. W., W., N. W., N., N. E. Thus fire S. E. *Nairita* S. W. Air N. W. *Siva* N. E. From the regents, the points are denominated: as ऐन्द्र, East; आग्नेयी, South-east; वारुणी, South; &c.

Digitized by Google

Elephants, at the points. a

m m m m 1 m
5. ऐरावतः पुण्डरीकोऽ वामनः कुमुदोऽ ञ्जनः
m m 2 m
पुष्पदन्तः सार्वभौमः सुप्रतीकश् (च दिग्गजाः)

Their females b

f c f f 3 f
6. (करिण्योऽ) ञ्जसु कपिला पिङ्गलानुपमाः (क्रमात्)
f f d f e f
ताम्रकर्णी शुभ्रदन्ती (चा) ऽञ्जना(चा)ऽञ्जनावती

Intermediate point. f

n f g
7. (ह्रीवाच्यं त्व)ऽपदिशं दिशोर्मध्यं विदिक्(क्षिवां)

Included space.

n n
अभ्यन्तरं (त्व) ऽन्तरालं

The sensible horizon. h

m i m
चक्रवालं (तु) मण्डलं

A cloud.

m j m m m m
8. अभ्रं मेघो वारिवाहः सनयित्नु र्बलाहकः
m 4 m 5 m m k m
धाराधरोऽ जलधरश् तडित्वान् वारिदोऽ ञ्जुभत्
m m m 6 m l 7 m m
9. घन नीहार सुदिर जलमुग् धूमयोनयः
f f
कादम्बिनी मेघमाला

A succession of clouds.

Belonging to clouds.

m f n
(त्रिषु मेघभवे) ऽम्बियं

---

1 चंजन. 2—क. 3 ज—. 4—धर. 5—त्वत्. 6—मुक्. 7—नि.

a Belonging to the several regents of them, respectively. b In the same order. c Also अञ्जनः. d Likewise शुभदन्ती. e Also अञ्जना. f Or half quarter, as S. E. &c. g Likewise प्रदिक. h Or any orb and circumference. i Or चक्रवार्डं. j Or अम्भ्रं. k Also वारिधरः. l Likewise जलधृत्, जलद, &c. m Properly this signifies a cloud of smoke: and नीहारः is a visible exhalation.

Digitized by Google

n n n 1 n b
10. स्तनितं गर्ज्जितं मेघनिर्घोषे रसिता (दि च) The rattling of thunder.
f c f 2 f 3 f f a
द्युंपा द्यतक्रदा क्रादिन्यैरावत्य: सौदामनी Lightning.
f f d f f f
11. तड़ित् सौदामिनी विद्युत् चञ्चला चपला (ऽपि च)
m f g
स्फुर्ज्जथु (र्वज्रनिर्घोषे) A clap of thunder. e
m 4 m
मेघज्योतिरिरम्मद: A flesh of lightning. h
n 5 n
12. इन्द्रायुधं शक्रधनुस् A rainbow.
n
(तदेव ऋजु) रोहितं INDRA's bow unbent. i
f n j
वृष्टिर्वर्षं Rain.
m 6 m
(तद्विघाते) ऽवग्राहावग्रहौ (समौ) Drought.
m m
13. धारासम्पात् आसार: A hard shower.
m k l
प्रुषीकरे (ऽम्बुकणा:स्मृता:) Thin rain.

1—त. 2—नी: 3 ऐ—ती. 4 इ—. 5—स्. EX.—तुद्. 6 च—.

[a] Or the grumbling of clouds. [b] Including other synonyms, as ध्वनितं, &c. [c] Also द्यम्वा. [d] Better सौदामनी; Likewise सौदाम्नी. [e] The noise attending a fall of thunder or stroke of lightning. [f] Also स्फुर्ज्जथु:. and विस्फूर्ज्जथु:, or विस्फुर्ज्जथ:. [g] Or वज्रनिर्घोष:. [h] Or the fire attending a stroke of lightning. [i] When his bow is bent, its shadow appears as a rainbow; when unbent, it is invisible to mortals. Some of the commentators have approached towards a true explanation of the rainbow; saying that it proceeds from the rays of the sun, which are of various colours, and being dispersed by the air, appear in the sky. [j] Likewise वर्षणं. [k] Or सीकर:. [l] Or स्मृता:.

Digitized by Google

l m m f

Hail. वर्षोपलस् (तु) करका

n

A cloudy day. a (मेघाच्छन्ने ऽह्नि) दुर्दिनं

f f m 2 n

Covering or disappearance. b 14. अन्तर्धा व्यवधा (पुंसि त्व) न्तर्हिरपवारणं

n n n c 3 n

अपिधान तिरोधान पिधानाच्छादनानि (च)

4 m 5 m d m e m m f

The moon. 15. हिमांशुश् चन्द्रमाश् चन्द्र इन्दुः कुमुदबान्धवः

m m m 6 m m

विधुः सुधांशुः शुभ्रांशुरोषधीशो निशापतिः

m m m g m m m

16. अब्जो ऽत्रैवात्रिकः सोमो ग्लौर्भृगाङ्कः कलानिधिः

m m h m m

द्विजराजः शशधरो नक्षत्रेशः क्षपाकरः

f

A digit. i 17. कला (तु षोड़शो भागे)

m n j m f n

The disk of the sun or moon. बिम्बो (ऽस्त्री) मण्डलं (त्रिषु)

n m n m n m

A part. भिन्नं शकल खण्डे (वा पुंस्य) ऽर्द्धो

n

Half. ऽर्द्धं (समे ऽंशके)

1—त्र. 2 च—. 3 चा—न. 4—शु. 5—बस्. 6 ओ—.

a Or obscured by clouds. b Or anything, which hides and withholds from sight. c Also आदनं. and अदनं. d Likewise नाः, (बस्.) e Also चन्द्रः. f Likewise कुमुदबन्धुः. g Also सोमा, (नृ.) h Likewise शशाङ्कः, शशलाञ्छनः, and शशी, (नृ.) i Or the sixteenth part of the moon's diameter j One author makes this fem. Also बिम्बी.

Digitized by Google

18. चन्द्रिका[a] कौमुदी[f] ज्योत्स्ना[f] — Moonlight.

प्रसादस्[1 m] (तु) प्रसन्नता[f] — Purity or brightness.

कलङ्कः[m] काल्कनं[2 m] (च) चिह्नं[n] लक्ष्म[n] (च) लक्षणं[3 n] — A spot or mark.

19. सुषमा[f] (परमा शोभा) — Exquisite beauty.

शोभा[f] कान्तिर्द्युतिः[f c] छविः[4 f] — Beauty or splendour.

अवश्यायस्[5 m] (तु) नीहारस्[6 m] तुषारस्[7 m] तुहिनं[n] हिमं[n] — Frost.

20. प्रालेयं[n] मिहिका[f d] (चा)

(अथ) हिमानी[f] हिमसंहतिः[f] — Ice and snow.

शीतं[n] (गुणे) — Cold or chilness.

(तद्वदर्थाः) सुषीमः[m f n e] शिशिरः[m f n] जडः[m f n] — Cold or frigid.

21. तुषारः[m f n] शीतलः[m f n] शीतः[m f n] हिमः[m f n] (सप्तान्यखिलार्थकाः)

ध्रुवः[m] औत्तानपादिः[m] (स्याद्) — The polar star. f

अगस्त्यः[m h] कुम्भसम्भवः[m] — Agastya. g

1—द. 2 अङ्क. 3—प्रज्ञा. 4—ति. 5—य. 6—हार. 7—चार.

[a] Also चन्द्रिका. [b] Likewise लक्ष्मकं. [c] Also द्युती, and छवी. [d] Or नहिका. [e] Likewise सुषीमः, and सुसीमः. [f] Or the north pole itself. In mythology, *Dhruva* is son of *Uttánapáda*, and consequently grandson of the first *Manu*. In Astronomy, *Uttánapáda*, is β Ursæ minoris. [g] *Agastya* is regent of the star Canopus. [h] Also अगस्तिः.

Digitized by Google

1 *m* a

22. मैत्रावरुणिर्

His consort. (स्त्रैव) लोपामुद्रा (सधर्मिणी)

n b 2*n* *n* *f* *f n* c 3 *f n* d

A star. नक्षत्रऋक्षं भं तारा तारका (पुं) डु (वा स्त्रियां)

Asterisms. e 23. दाक्षायण्यो (ऽश्विन्यादि तारा)

4 *f* 5 *f*

The head of Aries. अश्वयुगश्विनी

Stars in the Southern scale. *f* *f* f राधा विशाखा

Stars in Cancer. *m* *m* *m* पुष्ये (तु) सिध्य तिष्यौ

6 *f*

The Dolphin. अविष्ठया

f

24. (समा) धनिष्ठा

The wing of Pegasus. *f* *f g* (स्युः) प्रौष्ठपदा भाद्रपदाः (स्त्रियः)

n h *n* 7 *f*

Orion. मृगशीर्षे मृगशिरस् (तस्मिन्त्रे वा) ग्रहायणी

8 *f* i

Stars in his head. 25. मृगलास् (तच्छिरोदेशे तारका निवसन्ति याः)

m *m* *m* k 9 *m* *m*

The planet Jupiter. j बृहस्पतिः सुराचार्यो गीष्पतिर्धिषणो गुरुः

1—णि. 2 ऋक्ष. 3 उड. 4—युज्. 5 अ—. 6—ष्ठा. 7 आ—. 8—लास्. 9 धि—.

[a] Likewise ऋक्षाणिः. [b] Also नक्षत्रं. [c] Neut. तारकं. Likewise masc. तारः, and तारकः. [d] Neut. उड, fem. उड: or उडी. [e] *Aświní* and others, the longitude of which regulates the divisions of the zodiac. In mythology, they are nymphs, and daughters of *Daksha*. [f] Properly dual, as indicating two stars, which compose this constellation according to ancient authors. But astronomers now recken four. [g] Also भद्रपदाः. [h] Likewise masc. मृगशीर्षः, and fem. मृगशिराः (स्). Also masc. मृगः. [i] Also मृगलासः. [j] *Vrihaspati*, the preceptor of the gods, son of *Angiras*. [k] Likewise गीर्पतिः, गीःपतिः, and गीस्पतिः.

Digitized by Google

26. औशनसः आङ्गिरसो बार्हस्पत्यश्चित्रशिखण्डिजः
शुक्रो दैत्यगुरुः काव्य उशना भार्गवः कविः — Venus. b

27. अङ्गारकः कुजो भौमो लोहिताङ्गो महीसुतः — Mars. e
रौहिणेयो बुधः सौम्यः — Mercury. f
(सप्तौ) शौरि शनैश्चरौ — Saturn. g

28. तमस् (तु) राहुः स्वर्भानुः सैंहिकेयो विधुन्तुदः — The ascending node. j
(सप्तर्षयो मरीच्यत्रिमुखाश्) चित्रशिखण्डिनः — Ursa major. l

29. (राशीनामुदयो) लग्नं — Ascension. m
(ते तु मेषवृषादयः) — Signs of the Zodiac. n

सूर सूर्यार्यमादित्य द्वादशात्म दिवाकराः — The Sun

1—ति. 2—तस्. 3 अ—नृ. 4 आ—. 5—तमृ. 6—र.

[a] The patronymic in the plural, reverts to the original form अङ्गिरसः. [b] *S´ukra* or *U´sanas*, the preceptor of the giants, son of *Bhrigu* and regent of the planet Venus. [c] In the vocative sing. उशनः(स्) अशनस, or उशनः. [d] Likewise भृगुः. This and the patronymic, in the plural, make भृगवः. [e] According to mythology, the son of the earth. [f] *Bud'ha*, son of *Sóma*, (or the moon) by *Róhinï* (or the Hyades). [g] *Sani*, the offspring of the sun by *Ch'háyá*. [h] Or more properly, शौरिः. Also शौरः [i] Likewise शनिः [j] *Ráhá*, son of *Sinhiki*. [k] Also masc. तमाः, (स.) [l] The seven principal stars in Ursa major are the seven sages; *Maríchi*, *Atri*, *Angiras*, *Pulastya*, *Pulaha*, *Kratu* and *Vasisht'há*. [m] The rising of the signs. [n] The sign (*Rás´i*) are Aries, Taurus, &c. [o] Likewise सूरः.

Digitized by Google

m 1 m m m

30. भास्करोऽस्कर ब्रघ्न प्रभाकर विभाकरः

2 m m m m 3 m

भास्वद् विवस्वत् सप्ताश्व हरिदश्वोऽर्यमायवः

m 4 m m a m b 5 m 6 m

31. विकर्त्तनार्कौ मार्त्तण्ड मिहिरोरुण पूषणः

7 m m 8 m m m

द्युमणिस् तरणिर्भ्रंशु चित्रभानुर्विरोचन

m 9 m m 10 m c

32. विभावसुर्ऋतुपतिस् त्विषांपतिरृभुक्षपतिः

m m 11 m m d 12 m m

भानुर्हंसः सहस्रांशुस् तपनः सविता रविः

m m 13 m

Three of the sun's attendants. e

33. माठरः पिङ्गलो दण्डश् (चण्डांशोः पारिपार्श्विकाः)

m m m m g m

The dawn. f

सूरसूतो ऽरुणो ऽनूरुः काश्यपिर् गरुडाग्रजः

14 m h m 15 n n

Halo.

34. परिवेषस् (तु) परिधिर्ऽपसूर्य्यक मण्डले

m 16 m m 17 m m f m 18 m i

A ray.

किरणोऽस्र मयूखांशु गभस्ति रुचि रुष्णयः

m m m f f

35. भानुःकरोमरीचिः(क्लीपुंसयोः)दीर्घितिः(स्त्रियाम्)

---

1 ब —. 2—तू. 3 ड—ख्र. 4 ब —. 5 ब—. 6 पूषन्. 7—ष्णि. 8—त्व. 9—ति. 10 ब—. 11—शु. 12—ह्र. 13—गरुड. 14—घ. 15 ड—. 16 उष्ण. 17 अंशु. 18 धृष्णि.

[a] Also मार्त्ताण्ड, [b] Likewise बहिरः. [c] Also ऋक्षपतिः. [d] Likewise तापनः. [e] Severally named in the text. They are INDRA, YAMA, and FIRE, under other names : one placed on the left of the sun ; the two others on his right. [f] The charioteer of the sun. [g] Likewise काश्यपः. [h] Also परिवेषः. [i] Some read ग्रन्थि.

Digitized by Google

f 1*f* *f* 2*f f* a 3*f* *f* *f* 4*f*
(स्यु:)प्रभा रुग् रुचि त्विड्भा भाष् छवि द्युतिदीप्तय:Light.

5 *n* 6 *n*
36. रोचि: शोचि (रुभे क्लीवे)

m *m* *m*
प्रकाशो द्योत आतप: Sunshine. b

n *n* *n* *n* d
कोष्णं कवोष्णं मन्दोष्णं कदुष्णं (त्रिषु तद्वति) Warmth. c

n *n* *n* *f*
37. तिग्मं तीक्ष्णं खरं (तद्वत्) Heat. e

f *f*
जगत्तृष्णा मरीचिका Sultry vapour. g

---

1 रुच्. 2 त्विष्. 3 भास्. 4 दीप्ति. 5 रोचिस्. 6 शोचिस्.

a Also masc. भा: (स्) or भास:, (स). b Or any lustre and heat. Some interpret this, the converse of darkness. Others make the three terms of this article synonymous with the preceding eleven, as signifying light and illumination. They are distinguished from the article which precedes, as not immediately issuing from the sun. c Or warm. d When used as adjectives they vary with the gender. e Or hot. f These also, when employed as adjectives, vary with the gender. g Appearing at a distance like a sheet of water. The phenomenon called Mirage.

Digitized by Google

SECTION III.

Time. 1. कालो[m] दिष्टो[m] (ऽप्य्) नेष्टा[1 m] (पि) समयो[m] (ऽप्य्)

First lunar day. [a] (ऽथ) पक्षतिः[f b]

प्रतिपद्[2 f c] (द्वे दूमे स्त्रीत्वे)

A lunar day. (तदाद्यांस्) तिथयो[3 m f d] (द्वयोः)

A day. 2. घस्रो[m] दिनाह्नी[n] (वा तु क्लीवे) दिवस[m n] वासरो[m n e]

Morning. प्रत्यूषो[m] ऽहर्मुखं[n] कल्यमुषः[n f] प्रत्यूषसी[5 n g] (अपि) 6 n h

3. प्रभातं[n i] (च)

Eve. j (दिनान्ते तु) सायं[f k]

Twilight. सन्ध्या[f l] पिलम्पसूः[f]

---

1 अनेहस्. 2—पद्. 3 तिथि. 4 अहन्. 5 उषस्. 6—वस्.

[a] The beginning of the moon's increase or wane. [b] Or पक्षती. [c] The thirtieth part of a lunation. [d] Also fem. तिथी. [e] Some write वासरः, erroneously. [f] Likewise सान्ध्यं. [g] Also masc. उषः (स्.) and fem. उषा. [h] Likewise masc. प्रत्युषः (च) and neut. प्रत्युषः (स्.) [i] Also भातं and विभातं. [j] Or the close of the day. [k] Masc. सायः. Indec. सायं. [l] Likewise सन्ध्यां.

Digitized by Google

m 1 m 2 m
प्राह्णापराह्ण मध्याह्नास् (त्रिषवणम्) Periods of the day. a

f b
(अव) अर्वरी Night.

f f 3 f c f f f d
4. त्रिया निशीथिनी रात्रिस् त्रियामा क्षपदा क्षपा

f 4 f e f f f g f h
विभावरी तमस्विन्यौ रजनी यामिनी तमी

f f i
5. तमिस्रा तामसी (रात्रिः) A dark night.

f j
ज्योत्स्नी (चन्द्रिकयान्विता) A moon-light night.

f
(आगामिवर्त्तमानाद्युक्तायां निशि) पक्षिणी A night and two days. k

n
6. रात्र्यहं (निशावयवः) A multitude of nights.

m n
प्रदोषो रजनीमुखम् Evening. l

m m
अर्द्धरात्र निशीथौ (द्वौ) Midnight.

m m
(द्वौ) याम प्रहरौ (समौ) A watch. m

---

1 ष—. 2—क्ष. 3—त्रि. 4—जी.

[a] Forenoon, afternoon, and mid-day. The three turns of the day are collectively called त्रिषव्य°, n. or त्रिषव्या, f. [b] Also अर्वरी. [c] Also रात्री. [d] Likewise क्षिपा. [e] Also तमस्वती. [f] Likewise रजनिः. [g] Also यामस्वी. [h] Likewise तमिः, or तमा and तामी. [i] Some make this a part of the explanation. But it is one of the terms exhibited, according to others. It also signifies night in general. [j] This is interpreted by one author the night of full moon. [k] Or a day and two nights. [l] The beginning of night. The two first hours *(g'hatis)* after sunset. [m] The eighth part of the day.

Digitized by Google

The full and change of the moon. a

7. (स) पर्वसन्धिः (प्रतिपत्पञ्चदश्योर्यदन्तरम्)

Last day of the half month.

पञ्चान्ती (पञ्चदश्यौ ते)

Day of full moon.

पौर्णमासी (तु) पूर्णिमा

Moon a little gibbous. d

8. (कलाहीने सा) ऽनुमतिः

Moon quite full. e

(पूर्णे) राका (निशाकरे)

Day of new moon.

अमावास्या (त्व) मावस्या दर्शः सूर्येन्दुसङ्गमः

Moon a little horned. h

9. (सा दृष्टेन्दुः) सिनीवाली

Moon exactly new. i

(सा नष्टेन्दुकला) कुहूः

An eclipse.

उपरागो ग्रहे

Eclipsed.

(राहुग्रस्ते त्विन्दौ च पुष्पि च)

---

1 च—.

a The junction of the 15th and 1st of a half month, or the precise moment of the full or change of the moon. b Also पर्व and सन्धिः. c Likewise पूर्णमा, पूर्णिमासी, पूर्णमासी and पौर्णमी. d That is, a fifteenth day of the moon's age, on which she rises one digit ($\frac{1}{16}$th.) less than full. e A similar day; but on which she rises quite full. f Also अमावासी, अमावसी, अमावासी, अमामसी, and अमा. g Some add अदर्शः. h That is, a thirtieth day of the moon's age, on which she rises visible. Or sets visible; the first lunar day having commenced, or the fourteenth of the dark half month being unfinished. i A similar day, but on which she rises invisible. j Also कुहूः.

Digitized by Google

10. सोपप्लवोपरागौ (द्वाव्)

ज्ज्यत्पात उपाहितः	A meteor. a
(एकयोक्त्या) पुष्पवन्तौ (दिवाकर निशाकरौ)	Sun & moon.
(अष्टादश निमेषास्तु) काष्ठाः	Sixteen thirds. b
(त्रिंशत्ता ताः) कलाः	Eight seconds. c
(तास्तु त्रिंशत्) क्षणः	Four minutes. d
(ते तु) मुहूर्त्तौ (द्वादशाक्षियाम्)	An hour. e
12. (ते तु त्रिंशद्) अहोरात्रः	A day. f
पक्ष (स्ते दशपञ्च च)	A fortnight. h
(पक्षौ पूर्व्वापरौ) शुक्ल कृष्णौ	Light & dark fortnights. i
मास (स्तौ तावभौ)	A month. j

---

1 च—. 2—वत्, or वन्त. 3 च—.

[a] As a falling star, &c. also a comet. [b] Or thirtieth part of a *Kalá* and measured by eighteen twinklings. [c] Or thirtieth part of a *Kshaṇa*. [d] The three hundred and sixtieth part of the day. [e] The thirtieth part of the day; containing twelve *Kshanas*. [f] A nycthemeron, containing thirty *Muhúrtas*. [g] Some make this neuter: but erroneously. [h] Half a month, comprising fifteen days. [i] Respectively, from new moon to full, and from the opposition to the conjunction. [j] The twelfth part of a year; comprising two *pakshas*, or thirty days. This is according to lunar time. But the same name is applicable to the solar and sidereal months. [k] Likewise ताः (स्).

Digitized by Google

A season. a 13. (द्वौ द्वौ मासादिमासौ स्याद्) ऋतु[m]

A half year. b (स्तौ) दक्षिणं (त्रिभिः)[1 n]

A year. c (अयने दे गतिर्दृग् दक्षिणार्कस्य) वत्सरः[m]

Equinox. 14. (समरात्रिंदिवे काले) विषुवद्विषुवं (च तत्)[2 n n d]

A'grahâyana. e मार्गशीर्षे सहः मार्गः आग्रहायणिक (श्च सः)[m 3 m f m m g]

Pausha. h 15. पौषे तैष सहस्यौ (द्वौ)[m m m]

Mágha. i तपा माघे[4 m j m]

Phálguna. k (ऽथ) फाल्गुने[m]

(स्यात्) तपस्यः फाल्गुनिकः[m m]

Chaitra. m (स्यात्) चैत्रे चैत्रिको मधुः[m m m]

---

1 च—. 2—यत्. 3 सहस्. 4 तपस्.

The sixth part of a year, comprising two months, as *Mágha* and *Phálgun'a*. Properly the season consists of two solar months: but the term is also applicable to lunar time. [b] Or the sun's alternate journies towards the tropics, measured by three seasons. [c] Consisting of the northern and southern tracts of the sun. [d] Also masc. विषुवान्, and विषुवः. And विषुवः or विषुवः. [e] Month in which the moon is full, nearly in the longitude of Orion's head. [f] Likewise सहः (स्.) [g] Also अग्रहायणः. [h] Near γ and δ of Cancer. [i] Near the lion's heart. [j] Some add तपः (—ष). [k] Near the lion's tail. [l] Also फल्गुनः. [m] Near the virgin's spike.

Digitized by Google

16. वैशाखे माधवे राधे Vais'ák'ha.a
ज्येष्ठे शुक्रः Jyaisht'ha. b
शुचि (ऋतवः) A'shád'ha. d
आषाढे
श्रावणे (तु स्यात्) नभाः श्रावणिक (वृत्तः) Srávan'a. f
17. (खु) नभस्य प्रौष्ठपद भाद्र भाद्रपदाः (समाः) Bhad'ra. g
(स्यादा) श्विन् पूषे (ऽभ्या) श्वयुजे (ऽपि) A's'wina. h
(स्यात्तु) कार्त्तिके Kárttika. k
18. वाऽलोर्ज्जौ कार्त्तिकिके
हेमन्तः winter. l
शिशिरे (ऽस्त्रियाम्) Cold season. n
वसन्ते पुष्पसमयः सुरभिर् Spring. o
ग्रीष्म उष्णकः Hot season. p

---

1 नभस्. 2 चा—. 3 चा—. 4 अर्ज. 5—शि.

a Month in which the moon is full near the southern scale. b Near the scorpion. c Likewise ज्येष्ठः. d Near the bow of Sagittarius. e Also आषाढः, आषाढवः. and आषाढः. f Nearly in the longitude of the eagle. g Nearly in the longitude of the wing of Pegasus. h Near the head of Aries. i Likewise दैवः j Also अश्वयुजः. k Near the Pleiades. l Comprising *A'graháyan'a* and *Pausha.* m Likewise हेमा and (नृ). n Including *Mágha* and *Phálgun'a.* o Consisting of *Chaitra* and *Vaisák'ha.* p Comprehending *Jyaisht'ha* and *A'shád'ha.* q Or उष्णकः. Also उष्णा, or उष्णा (नृ).

Digitized by Google

19. निदाघ[m] उष्णोपगम[m] उष्म[m] उष्णागम[1 m a] तप:[m b]
(स्त्रियां) प्रावृट्[2 f d] (स्त्रियां बहुत्व) वर्षा[f e]
(अथ) शरत्[3 f g] (स्त्रियाम्)

20. (षड्भी ऋतव: पुंसि मार्गादीनां युगै: क्रमात्[4 m h])
संवत्सर[m i]: वत्सर[m j]: अब्द[5 m]: हायन[m n]: (स्त्री) शरत्[6 f k] समा[f l]:

21. (मासेन स्यात्) अहोरात्र: पैत्र:
(वर्षेण) दैवत:
(दैवे युगसहस्रे ते) ब्राह्म:
कल्प[7 m] (तु तौ गणात्)

22. मन्वन्तरं[n] (तु दिव्यानां युगानामेकसप्तति:)
संवर्त्त[m r]: प्रलय[m]: कल्प[m s]: क्षय[m]: कल्पान्त[n] (इत्यपि)

1—ब. 2—ब्. 3—द्. 4 ऋतु. 5 अब्द. 6—द्. 7 कल्प.

[a] Likewise अहोपगम:, अह्न:, and अहागम:. Or उष्णोगम:, &c. and अहोगम:, &c. [b] Also तप: (स्त्री). [c] Containing *Srávan'a* and *Bhádra*. [d] Likewise प्रावृषा. [e] Restricted to the plural. [f] Answering to *A's'wina* and *Kárttika*. [g] Also शरदा. [h] These six seasons severally correspond to two months each, in the same order. [i] Also संवत्सर:. [j] Likewise परिवत्सर:, and अनुवत्सर:. But in the quinquennial cycle these are names of different years. [k] Also शारद:. [l] Some restrict this to the plural. [m] Or a month of mortals. [n] Or year of mortals. [o] Or 2000 *yugas* of the gods: that is, 1000 *yugas* constitute *Brahma's* day, and his night contains as many. [p] The same grand period, or 432,000,000, years of mortals, measuring the duration of the world; and as many, the interval until its renovation. [q] Or a grand period containing seventy-one *yugas* of the gods. [r] Also संवर्त्त:. Likewise परिवर्त्त:. [s] Also विकल्प.

Digitized by Google

SECTION IV.

m n 1 m n a n n

1. (अक्षी) पङ्क(पुमान्)पाप्मा पापं किल्बिष कल्मषम् Sin.

n n 2n 3n 4n n n

कलुषं दृजिनेनोऽघम्ंहो दुरित दुष्कृतम्

m n n b 5n n m

2. (स्याद्) धर्म (मक्षियां) पुण्य श्रेयसी सुकृतं वृषः Virtue or moral merit.

6 f d f m m m 7 m m

सुत् प्रीतिः प्रमदो हर्षः प्रमोदामोद संमदाः Joy, or pleasure. c

8 m 9 m e 10 n n f g n h

3. (स्याद्दा) नन्दथुरानन्द शर्म्म शात सुखानि (च)

n n n n i n n

शुभःश्रेयसं शिवं भद्रं कल्याणं मङ्गलं शुभम् Happy, well, or right.

n n n n j m n

4. भावुकं भविकं भव्यं कुशलं क्षेम (मक्षियाम्)

n k

शस्तं (चा)

1

(ऽथ त्रिषु दूष्ये पाप पुण्य सुखादि च)

---

1 पाप्मन्. 2 एनस्. 3 अघ. 4 अंहस्. or अंहस्. 5 श्रेयस्.
6 सुद्. 7 आ—. 8 आ—. 9 आ—. 10 शर्म्मन्.

[a] Used as an epithet, this word varies with the gender of the subject. [b] As an adjective, this likewise varies with gender of the subject. [c] Some restrict the seven terms in the first line, as signifying the actual sensation or mental affection of pleasure; and the other five, as importing pleasure in the abstract. [d] Likewise मुदा and मुदिता. [e] Also आनन्दिः and नन्दिः. [f] Also शातं. [g] Likewise सौख्यं. [h] Used as epithets, this and the following words vary with the gender of the subject. [i] Fem. कल्याची. [j] Also कुशलं. and कुशलं. [k] These adjectives are restricted to the genders stated in the text, when employed as substantives to denote the abstract quality. [l] The three nouns here specified, with those which follow them respectively, or with such only as follow the last of them, being used as adjectives, agree in gender with the subject.

Digitized by Google

Excellence, or happiness.

5. मतल्लिका मल्लिका प्रकाण्डस्तुङ्गतल्लजौ (प्रशस्तवाचकाभ्यमूत्य)

Good luck, or favourable fortune.

श्यः (शुभावहोविधिः)

Destiny, or luck.

6. दैवं दिष्टं भागधेयं भाग्यं (स्त्री) नियतिर्विधिः

A cause.

हेतु (नृ) कारणं बीजं

A primary cause.

(निदानं त्वा) दिकारणं

The soul.

7. क्षेत्रज्ञ आत्मा पुरुषः

Nature. e

प्रधानं प्रकृतिः (स्त्रियाम्)

State or condition. f

(विशेषः कालिको) ऽवस्था

Qualities of nature. g

(गुणाः) सत्वं रजस् तमः

Birth or production.

8. जन्मोद्भवं जन्म जनुरुत्पत्तिर्जन्म उद्भवः

---

1 ङ—. 2 अव 3 आ—. 4 आत्मन्. 5 रजस्. 6 तमस्. 7—सू. 8 ङ—. 9 ङ—.

[a] In apposition, even as epithets, these do not vary in their gender [b] Also दैव्यं. [c] Likewise कारणं. [d] Also पूरुषः. [e] The cause of the material world, or secondly the natural state of anything. [f] Any particular state, varying with the progress of time; as youth, &c. [g] Severally named in the text; first, the principle of existence or truth; secondly, that of foulness or passion; thirdly, that of darkness. The first enlightens, constitutes knowledge, and is the cause of truth. The second occasions coveting, and is the cause of pain. The third overspreads, and is the cause of error and illusion. These attributes and essential qualities of nature are according to the *Sank'hya* philosophy. [h] Likewise सत्वः [i] Also masc. रजः (रज). [j] Likewise masc. तमः (तम). [k] Sing. जन्म or जन्मं. Also masc. जन्माः. [l] Or, जनीः. Also masc. जनि.

Digitized by Google

[1 m] [m] [2 m] [m] [m] [3 m] प्राणी (तु) चेतनो जन्मी जन्तु र्जन्म शरीरिणः	An animal or sentient being.
[f] [n] [n] 9. जातिर्जातं (च) सामान्यं	Kind or sort.
[f] [f] व्यक्ति (स्तु) पृथगात्मिका	Individuality.
[n] [4 n] [n] [n] [5 n] [n] [n a] चित्तं (तु) चेतो हृदयं स्वांतं हृन् मानसं मनः	The mind or faculty of reason.
[f] [f] [f] [f] [f c] [f d] [f] 10. बुद्धि र्मनीषा धिषणा धीः प्रज्ञा शेमुषी मतिः	Understanding or intellect. b
[f] [6 f] [7 f] [8 f] [9 f] [f] प्रेक्षोपलब्धिश्चित् संवित् प्रतिपत् क्षप्ति चेतनाः	
[f] 11. (धीर्धारणावती) मेधा	Retentive intellect.
[m e] संकल्पः (कर्म्ममानसम्)	A resolve or act of determination.
[m] [m g] चित्ताभोगो मनस्कारश्च्	Consciousness of pleasure or pain.
[f i] [f] [f] [f] चर्च्चा संख्या विचारणा	Reflection or consideration. h
[10 m] [m] [11 m j] 12. अध्याहारस् तर्क ऊहो	Reasoning.
[f] [f] विचिकित्सा (तु) संशयः	Doubt or uncertainty.

---

[1] प्राणिन्. [2] जन्मिन्. [3]—रिन्. [4] चेतस्. [5] हृद्. [6] च—क्षि. [7]—त्. [8]—द्. [9]—द्. [10]—र्. [11]—ह्.

[a] Some make this masc. and neut. [b] Or the terms in the first line signify intellect and the faculty of understanding; and those in the second line signify comprehension, or the exercise of that faculty. [c] Also प्राज्ञा. [d] Likewise शेषुषी. [e] Also विकल्प. [f] The attention of the mind to its own sensations. Fixed attention and profound meditation, keeping the mind to one object, or continually returning to it; and calling up a particular thought. For the terms are variously interpreted by the different commentators. [g] Likewise मनस्कारः. [h] The act of a mind on a subject present to the thoughts; the exercise of judgment. Or trying a thing by the test of proof [i] Also चर्च्चनं, संख्यानं, and विचारः. [j] Likewise ऊहा.

Digitized by Google

m m
संदेह द्वापरौ (चा)

Cartainty or ascertainment.

m m
(ऽय समौ) निर्णय निश्चयौ

Heterodox or heresy. a

f f
13. मिथ्यादृष्टिर्नास्तिकता

An injurious design. b

m n
व्यापादः द्रोहचिन्तनम्

A demonstrated truth.

m m
(समौ) सिद्धांत राद्धांतौ

Error or mistake.

f f m
भ्रान्तिर्मिथ्याप्रतिर्भ्रमः

An agreement.

1 f 2 f c n m 3 m m
14 संविदाग्: प्रतिज्ञानं नियमाश्रव संश्रवाः

m 4 m m 5 m
अङ्गीकाराभ्युपगम प्रतिश्रव समाधयः

True knowledge. d

n e
15. (मोक्षेधी) ज्ञानं

Knowledge of arts. f

n
(अन्यत्र) विज्ञानं (शिल्पशास्त्रयोः)

Beatitude. g

f n n 6 n n 7 n
मुक्तिः कैवल्य निर्वाणं श्रेयोनिःश्रेयसाऽमृतम्

1—द्. 2 आगू or आगुर. 3 आ—. 4 अ—. 5—धि. 6 श्रेयस्. 7 अ—.

a The disbelief of heaven or a future world, or the denial of a God. b The meditating of harm, or wishing ill to another; or the attempt to injure. c According to different etymologies, (the termination being either derivative or radical,) 2d. sing. and pl. आगूः or आग्, and आगूम् or आगम्. But आगुः (र्), आगुरं. d Or that which tends to exempt the soul from further transmigration. e Some make this interpretation, and धीः the word exhibited. f Or any knowledge, but that of theology. g The delivery of the soul from body, and its exemption from further transmigration.

Digitized by Google

m m
16. मोहोऽपवर्गो

1 n 2 f 3 f
(ऽथा) ज्ञानमविद्याहंमतिः (स्त्रियाम्) Spiritual ignorance. a

n m m m 4 m
रूपं शब्दो गन्ध रस स्पर्शाश् (च) Five objects of sense. b

m
विषया (अमी) An object of sense. c

m 5 m
17. गोचरा इन्द्रियार्थाश् (च)

n 6 n 7 n
इषीकं विषयीन्द्रियम् An organ of sense.

n
कर्म्मेन्द्रियं (तु पायादि) An organ of action. d

n
(मनोनेत्रादि) धीन्द्रियम् An intellectual organ. e

8 m n f m n
18. तुवरस् (तु) कषायो (ऽस्त्री) An astringent taste.

m m m h
मधुरो लवणः कटुः Five other tastes. g

m 9 m i
तिक्तोऽम्लाश् (च) रसाः (पुंसि)

j
(तद्वत्सु षड्मी त्रिषु)

---

1 च—. 2 च—. 3 च—. 4 स्पर्श. 5—र्थ. 6—त्रिन्. 7 इ—. 8—र. 9 अम्ल.

a Or belief of external appearances. b Severally named in the text; viz. colour, sound, odour, flavour, and contact. c Sing. विषयः d Viz. the hand, the foot, the voice, the organ of generation, and the organ of excretion. e Viz. the mind, the eye, the ear, the nose, the tongue, and the skin. f Also तूवरः or कूवरः. g Severally stated in the text; viz. sweet, salt, pungent, bitter and sour. h Fem. कटुः or कटुी. i Also अम्लु. j All these terms, signifying particular tastes, vary with the gender of the subject, when they are used as adjectives.

Digitized by Google

A pleasing scent. a

19. (विमर्दोत्थे) परिमलः (गन्धे ऽनमगोद्भवे)

A fragrancy or perfume. b

आमोदः (सोऽतिनिर्हारी)

(वाच्यलिङ्गत्वमाद्गुणात्) c

A scent spreading far.

20. समाकर्षी (तु) निर्हारी

A perfume or fragrant substance. d

सुरभिर्भ्राणतर्पणः e

दुष्टगन्धः सुगन्धिः (स्वाद्) f

A perfume for the mouth. g

आमोदी मुखवासनः h

An ill smelling substance.

21. पूतिगन्धिस् (तु) दुर्गन्धः

A smell like that of raw meat. j

विस्रं (स्वाद्) मलन्धि (यत्) k

White. l

22. शुक्ल शुभ्र शुचि श्वेत विशद श्वेत पाण्डुराः

1—विंन्. 2—रिन्. 3—दिन्. 4—न्धि. 5—न्ध. 6 चा—.

[a] Such as is extracted by rubbing fragrant substances. Ex. Blossoms of the Mimusops elengi. [b] A very delightful odour, and strong smell. Ex. Musk. [c] Used as adjectives, they agree in gender with the subject. This extends to the close of the section. [d] Ex. the flower of the Michelia champa. Some restrict the two first terms, others the two last, to signify a fragrant substance; and the remaining terms, fragrancy. [e] Fem. सुरभी. [f] Fem. सुगन्धी. [g] Usually prepared in the form of a pill; or any fragrant drug so employed. Ex. Camphor. [h] Also मुखवासनः. [i] Also दुर्गन्धी (न्). [j] Or, according to some, like the smoke of a funeral pile. [k] Likewise विस्रं. [l] These and the following names of colours, when used as adjectives, agree in gender with the subject. [m] Fem. श्वेता and श्वेता or श्वेनी. * Also विशदः.

Digitized by Google

अवदातः सितो गौरो वलक्षो धवलोऽर्जुनः

23. हरिद्वः पाण्डुरः पाण्डुर् — Yellowish white.

(धूम्रपाण्डुस्तु) धूसरः — Grey.

श्यामो नीलासित श्याम काल श्यामल मेचकाः — Black or dark blue.

24. पीतो गौरो हरिद्वाभः — Yellow.

पलाशो हरितो हरित् — Green.

रोहितो लोहितो रक्तः — Red.

शोणः कोकनदच्छविः — Crimson. h

25. (अत्यन्तरागस्तु) रक्तः — Dark red. j

(श्वेतरक्तस्तु) पाटलः — Pale red or pink. k

श्यावः (स्यात्) कपिशो — Brown. l

धूम्र धूमलौ श्यामलोहिते — Purple. m

1—गुरुः. 2 अ—. 3 अ—.

[a] Fem. सिता. [b] Likewise अवदातः. [c] Fem. नीला. [d] Also पलाशः. [e] Fem. हरिता, or हरिणी. [f] Fem. रोहिता or रोहिणी, and लोहिता or लोहिनी. [g] Fem. रक्ता. [h] The colour of the red lotus. [i] Fem. शोणा or शोणी. [j] The colour of the dawn, or of madder. [k] The colour of carthamus. [l] Compounded of black and yellow; the colour of an ape. [m] Compounded of black and red; the colour of smoke.

Digitized by Google

Tawny. m m m ma mb mc
कडारः कपिलः पिङ्ग पिङ्गलो कद्रु पिङ्गलो

Variegated. mn md m m 1me mf
26. चित्रं किम्मीरं कबराय शबलैता (च) कर्बुरे
g
(शुभे शुक्लादयः पुंसि शुक्लिङ्गास्तु तद्वति)

SECTION V.

The goddess of speech. h f f f 2fi 3fj fk f
1. ब्राह्मी(तु)भारती भाषा गीर्व्वाग् वाणी सरस्वती

Voice or speech. m f n n n 4n
आहार उक्तिर्ल्लपितं भाषितं वचनं वचः

Ungrammatical language. ml m
2. अपभ्रंशो ऽपशब्दः (स्याच्)

A word. m m
(शास्त्रे) शब्द (स्तु) वाचकः

---

1 एत. 2 गिर्. 3 वाच्. 4—स्.

a Fem. पिङ्गी. b Some read वचः. c Fem. पिंगला. d Also कर्म्मीरः. e Fem. एला or एनी. f Also कर्बरः. g The foregoing names of colours vary with the gender of the subject, when they are used as adjectives. h The same words are also synonymous with the following as denoting speech. i Likewise गिरा. j Also वाचा. k Likewise वाचिः. l Some add अपभ्रंसः.

Digitized by Google

3. (तिङ्सुबन्तचये) वाक्यं (क्रिया वा कारकान्विता)	A sentence.
श्रुतिः (स्त्री) वेद आम्नायस्	Thd *Védas*, or any one of them. a
त्रयीधर्म्म (स्तु तद्विधिः)	The duty enjoined by them. b
4. (स्त्रियां) ऋक् साम यजुषी	Three *Védas*. d
(श्रुति वेदावयवः) त्रयी	The aggregate of them.
(शिक्षेत्यादि श्रुतेर्) अङ्ग	A *Védánga*. e
ओङ्कार प्रणवौ (समौ)	The sacred name of GOD. f
5. इतिहासः पुरावृत्तं	History. g
(उदात्ताद्यावयव) स्वराः	An accent. h
आन्वीक्षिकी दण्डनीति (स्तर्कविद्यार्थशास्त्रयोः)	Logic and ethics. i
6. आख्यायिका (पल्लव्यार्था)	A tale. j
पुराणं पञ्चलक्षणं	A *Puráńa*. k

1 ऋच्. 2 साम्न्. 3 यजुस्. 4 अंग. 5—का.

[a] The Indian scriptures and holy writ. [b] Chiefly the performance of sacrifices in the manner directed by the *Védas*. [c] Or धर्म्म, for the preceding term may belong to the synonyms of *Véda*. [d] Severally named in the text. [e] A science appendant on the *Védas*; viz. pronunciation, grammar, prosody, explanation of obscure terms, religious rites, or astronomy. [f] The syllable *O'm*. [g] Or a work recording former transactions, and containing traditions: heroic history. [h] Acute, grave, or circumflex. Sing. स्वरः. Pl. स्वराः. [i] Severally named in the text, and explained in the same order. Logic includes the *Nyáya*, *Vaiśéshika* and other schools of reasoning. [j] A true, or a probable story. [k] Or theogony, comprising past and future events, under five heads: the creation; the destruction and renovation of worlds; genealogy of gods and heroes; the reigns of *Manus*; and the transactions of their descendants.

Digitized by Google

A feigned story. a — (प्रबन्धकल्पना) कथा (f)

A riddle. b — प्रवह्लिका (f c) प्रहेलिका (f d)

A code of laws. — 7. स्मृति (स्त्री) धर्म्मसंहिता (f f)

A compilation and abridgment. — समाहृति (स्त्री) संग्रहः (f m)

A part of a stanza. e — समस्या (स्त्री) समासार्था (f f)

A rumour. g — किंवदन्ती जनश्रुतिः (f h f)

Tidings or intelligence. — 8. वार्त्ताप्रवृत्तिर्वृत्तान्त उदन्तः (स्वाद्) (f f m m)

A name or appellation. — (अथा) ह्वयः (1 m)

आख्याह्वे (चा) भिधानं (च) नामधेयं(च)नाम(च) (f 2f 3 n i n 4 n)

A call or summons. — 9. श्रुतिराकरणाह्वानं (5 f j 6 n k 7 n)

Clamour. l — संश्रुति (र्यूथ्यैर्भिः श्रुता) (f)

A contest or law suit. — विवादो व्यवहारः (स्वाद्) (m m m)

The exordium. — उपन्यास (स्त्री) वाक्प्रथमम् (m n)

---

1 आ—. 2 आह्वा. 3 च—. 4 —नृ. 5—वि. 6 आ—. 7 आ—.

[a] Whether founded in fact or not; for example, the poem entitled *Kádambari*. [b] Or intricate question. [c] Also प्रवह्लिका and प्रवह्लि or प्रवह्ली [d] Likewise प्रहेलिः. [e] Proposed as a trial of skill, to be completed. Or rather the verse or verses by which the stanza is completed. [f] Also समस्यार्था and असमप्रार्था. [g] Whether true or false. [h] Also किंवदन्तिः. [i] Likewise fem. अभिधा, अभिख्या, संज्ञा, &c. [j] Also आकृतिः. [k] Likewise fem. आकरणा. and आकारणा. [l] Or citation by many at once. [m] Also व्यवहरणं.

Digitized by Google

10. उपोद्घात् उदाहार: — An example or apposite argument.

यपनं शपथ: (पुमान्) — An oath.

प्रश्नो ऽनुयोग: इच्छा (च) — A question.

प्रतिवाक्योत्तरे (समे) — An answer.

11. मिथ्याभियोगो ऽभ्याख्यानम् — A groundless demand.

(अव) मिथ्याभिशंसनम् — A false accusation.

अभिशाप: — A sound indicating affection and satisfaction.

प्रशाद (तु शब्द: स्यादनुरागज:)

12. यश: कीर्त्ति: समाज्ञा (च) — Fame and reputation.

स्तव: स्तोत्रंस्तुतिर्नुति: — Praise.

आम्रेडितं (द्विरुक्तम्) — Repetition.

उच्चैर्घुष्टं (तु) घोषणा — Making a loud noise.

13. काकु: (स्त्रियां विकारो य: शोकभीत्यादिभिर्ध्वने:) — Change of voice in grief, fear, &c.

अवर्षाक्षेपनिर्व्वाद परीवादापवाद (वत्) — Censure, blame, or contempt.

14. उपक्रोशोऽनुरुषा (च) कुत्सा निन्दा (च) गर्हणे

---

1 च—. 2—शु. 3 चा—. 4 च—.

[a] Likewise उदाहरणं. [b] Also यापः. [c] Likewise प्रश्नकं. [d] Also प्रतिपचनं. [e] Likewise अभिशपनं. [f] Also प्रशदनं. [g] Likewise कीर्त्तिः and कीर्त्तना. [h] Also समज्ञा, समज्ञा and समाज्ञा. [i] A sound uttered twice or thrice, or oftener.

Digitized by Google

Opprobrious or unfriendly speech.
Reproach or menace.
Reproof attended with insult or disparagement.
An imputation of adultery.
Address, or speaking to.
Incoherent speech.
Tautology.
Lamentation.
Quarrel, or mutual contradiction.
Conversation.
Speaking well, or elegant discourse.
Denial, or concealment of knowledge.
Declaration.
Unauspicious discourse.
Good and auspicious discourse.

पारुष्यमभिवादः (स्यात्)
भर्त्सनं (त्व्) पकारणीः
15. (यः सनिन्द्उपालंभ सत्र स्यात्) परिभाषणम्
(तत्र त्वा) धारणा (यः स्यादाक्रोशो मैथुनं प्रति)
16. (स्यादा) भाषणमालापः
प्रलापो (ऽनर्थकं वचः)
अनुलापो मुहुर्भाषा
विलापः परिदेवनम्
17. विप्रलापो विरोधोक्तिः
संलापो (भाषणं मिथः)
सुप्रलापः सुवचनं
अपलाप (स्तु) निह्नवः
18. संदेशवाग् वाचिकं (स्याद्)
(वाग्भेदास्तु त्रिभूत्तरे)
उपती (वाग्कल्याणी)
(स्यात्) कल्या (तु शुभात्मिका)

---

1 च—. 2च—ट्. 3 चा—. 4 चा—. 5 चा—. 6—च्.

[a] Also धारणा. [b] The following terms vary with the gender of the subject. [c] Masc. उपत्. Fem. उपती. Neut. उपत्. Also उषती. Masc. उषत्, &c. [d] Likewise काल्या.

Digitized by Google

19. (अत्यर्थमधुरं) सान्त्वं — Very sweet and conciliating.

संगतं हृदयंगमम् — Apposite and proper.

निष्ठुरं परुषं — Harsh, and contumelious.

ग्राम्यमश्लीलं — Rustic and homely.

क्षमतं (प्रिये — Pleasing, but true.

20. सत्ये)

(त्व) संकुलः क्लिष्टे परस्परपराहते — Inconsistent, and contradictory.

(वृत्तवर्णपदं) ग्रस्तं — Imperfectly pronounced, or slurred. a

निरस्तं त्वरितोदितम् — Spoken fast, hurried.

21. (अव्यक्तं) सनिष्ठेवं — Sputtered. b

अवद्यं (स्याद्) नर्थकम् — Unmeaning or nonsensical discourse.

अनक्षरमवाच्यं (स्याद्) — Unfit to be uttered. c

आहतं (तु) वृथार्थकम् — An impossibility.

22. (अथ) क्लिष्टमविस्पष्टं — An indistinct speech.

वितथं (त्व) मृतं (वचः) — False.

सत्यं तथ्यमृतं सत्यग् — Truth; or true.

(अन्यानि क्लिषु तद्वति) g

---

1 च—. 2 च—. 3 च—. 4 च—. 5 च—. 6 ऋत. 7 सत्यच्.

[a] By omitting a letter or syllable. [b] Spoken with emission of saliva. [c] Or सनिष्ठीवं. [d] Or वचर्यं. [e] Blamable discourse. [f] Masc. सत्यच्. Fem. सत्यची. Neut. सत्यक्. [g] The foregoing likewise agree in gender with the subject, when metaphorically used as epithets of the speaker instead of the speech.

Digitized by Google

SECTION VI.

Sound. 1. शब्दे निनाद निनद ध्वनि ध्वान रव स्वना:
स्वान निर्घोष निर्ह्रादं नाद निस्वान निस्वना:

2. आरवाराव संराव विराव:

Rustling. c (शब्द) मर्मर:
(स्वनिते वस्त्रपर्णानां)

The tinkling of ornaments. (भूषणानां तु) किङ्किणम्

A tone, or musical sound 3. निक्वाणो निक्वण: क्वाथ: क्वथ: क्वणन (मिश्रेऽपि)

The sound of a lute. (वीणाया: क्वनिते प्राय:) प्रक्वाण प्रक्वणा (दय:)

A confused or mingled sound. f 4. कोलाहल: कलकलस्

The cry of birds, &c. (तिरश्चां) वाश्रितं रुतं

An echo. (स्त्री) प्रतिश्रुत् प्रतिध्वाने

A song or singing. गीतं गान (मिश्रे स्त्रे)

---

1 च—.

[a] Also शब्दनं. [b] Likewise राव:. [c] Of clothes or dry leaves. [d] Also किङ्किणी. [e] Including उपक्वथ:, सुक्वथ:, &c. [f] Or a noise made by many. [g] Also वाश्रितं. [h] Likewise प्रतिस्वना:.

Digitized by Google

SECTION VII.

m b l m m m m 2 m
1. निषादर्षभ गांधार षड्ज मध्यम धैवता: — The seven musical notes. a
3 m
पञ्चमश् (चेत्यमी सप्त तंत्रीकण्ठोत्थिता: स्वरा:)
f d
2. काकली (तु कले सूक्ष्मे) — Minute tone. c
(अनौ तु मधुराक्षुटे) — An inarticulate, but pleasing tone.
4 m e
कले
m g
मन्द्र (स्तु गंभीरे) — A base or low tone. f
m
तारे (त्वुच्चैस्) — A high tone.
h
(त्रय त्रिषु)
5 m j
3. (समन्वितक्रियक्षे) गताले — Harmony. i
f f
वीणा (तु) वल्लकी — A lute.
f
विपंची
f
(सा तु तंत्रीभि: सप्तभि:) परिवादिनी — A lute with seven strings.

---

1 क—. 2—त. 3—ब. 4 घड. 5 ए—

[a] Severally named in the text. They are so called respectively, whether produced by the voice, or by a musical instrument. [b] Also निषद:. [c] As the chirping, of birds; inarticulate and sweet. [d] Likewise काकलि:. [e] Or, as an adjective, it agrees in gender with the subject; and so do the two following [f] Ex. the grumbling of clouds. [g] Likewise मन्द्र:. [h] The three last nouns vary with the gender when used as adjectives. [i] Or proper union of song, dance and instrumental music, keeping time together. See v. 10. [j] Also समतान:.

Digitized by Google

Any stringed instrument.

4. ततं (वीणादिकं वाद्यं)

A drum or tympan.

आनद्धं (मुरजादिकम्)

A wind instrument

(वंशादिकं तु) सुषिरं

A cymbal, bell, &c.

(कांस्यतालादिकं) घनम्

A musical instrument.

5. (चतुर्विधमिदं) वाद्यं वादित्रातोद्य (नामकम्)

Drums and tabours.

अदङ्ग: मुरज:

Three sorts of drums. d

(भेदाश्च) डमरुकिण्योर्ढक्का (त्रय:)

A double drum. f

6. (स्यात्) य: पटहो ढक्का

A kettle drum. g

भेरी (स्त्री) दुन्दुभि: (पुमान्)

A large kettle drum.

आनक: पटहो (ऽस्त्री स्यात्)

The quill, or bow. j

कोण: (वीणादिवादनम्)

The neck of a lute.

7. वीणादण्ड: प्रवाल: (स्यात्)

The belly below the neck, k

कुम्भ (स्तु) प्रसेवक:

---

1 क—. 2 अंक्य. 3 क—. 4 ब—. 5 ब—.

a Likewise आनद्धं. b Also सुषिरं. c Sing. अदंग: and मुरज:. d Severally named in the text. They vary in size and shape, and are borne differently. See the descriptions in other dictionaries. e Likewise डंडो, डाडिंग and डमरुकं. f In Hindi a *D'hól*. g A large *D'hól*. h Likewise भरि:. i Also on a different reading of the text, आनक:, आनकदुन्दभि:, and आनकदुन्दुभी. j Or any thing with which a musical instrument is struck. k A wooden vessel covered with leather, placed under the neck to render the sound deeper; or a crooked piece of wood at the extremity of the lute. l Also प्रसेव:.

Digitized by Google

कोणवीणक (स्तृ.) कायेा (स्त्रीत्) — The body of the lute. a

उपनाहेा निबंधनम् — The tie. b

8. (वाद्यप्रभेदा डमरु मर्दु डिण्डिम झर्झरा: — Other instruments. c

मर्दल: पणवेा (ऽन्ये च)

नर्त्तकी लासिके (समे) — A female dancer. f

9. (विलम्बितं द्रुतं मध्यं) तत्समेाऽथेावमं (क्रमात्) — Slow, quick, and mean, time. g

ताल: (कालक्रियामार्गे) — Beating time.

लय: (साम्ये) — Equal time in music and dance.

(अथ क्रियाम्)

10. ताण्डवं नटनं नाट्यं लास्यं नृत्यं (च) नर्त्तने — Dancing.

तौर्य्यत्रिकं (नृत्यगीतवाद्यं) नाट्य (मिदं त्रयम्) — Symphony.

11. अकुंस (स्तृ) अकुंस (स्तृ) अकुंस (स्त्रेतिनर्त्तक: — A male dancer in woman's apparel.

1—का. 2 चोव.

[a] Complete, excepting the wires; including, therefore, the gourd, neck, and belly. [b] Or lower part of the tail-piece where the wires are fixed. [c] Of divers sorts; severally mentioned in the text: besides others, as गोमुख:, डमरु, &c. See descriptions in various dictionaries. [d] Likewise neut. डमरुकं. [e] Also मृदङ्ग:. [f] So, नर्त्तक:. or लासक:, a male dancer. [g] Severally stated, in their order. [h] Also तत्, and तत्तत्. [i] Also नट्टं, [j] Or union of song, dance, and instrumental music. [k] Also अकुंस:, अकुंस.

Digitized by Google

स्त्रीवेशधारी पुरुषः)

A courtesan. a (नाट्योक्तौ गणिका) f ज्जुका

A sister's husband 12. (भगिनीपतिरः) 1 m वुक्कः

A learned man. m भावी (विद्वान्)

2 m (अथ) वुक्कः

A father. (जनकः)

A prince. b (युवराजस्तु) m कुमारः m भर्त्तदारकः

A king. 13. (राजा) m भट्टारकः m देवस्

A princess. f c (तत्सुता) भर्त्तदारिका

A queen. d f देवी (कृताभिषेकायां)

Any wife of a king. f e (भूतराज्ञ च) भट्टिनी

Sacred. f 14. n g अवस्कन्दम् (मृत्यौ)

A king's brother-in-law. (राजश्यालस्तु) m राट्टियः

A mother. f अम्बा (माता)

A young girl. f (अथ बाला स्यात्) वाच्चुर्

A venerable person. m h (आर्य्यस्तु) मारिषः

---

1 या—. 2 या—.

a This, and the terms exhibited in the three following couplets, are used in theatrical language; and some are forms of address employed only by certain descriptions of persons. See other dictionaries. b Designated as successor, and associated to the empire. c Some add भर्त्तृदारिका. d Consecrated with the king. e One commentary reads भाजिनी. f Implying, according to some, a request to spare the thing in question. g Likewise अवस्कन्दं. h Also आर्यः and आर्यकः

Digitized by Google

15. अम्बिका (अम्बिनी ज्येष्ठा)	An eldest sister.
निष्ठा निर्वहणे (समे)	The catastrophe. b
हञ्जे हञ्जे हला (हीनं नीचं चेटीं सखीं प्रति)	Appropriate vocatives. d
16. अङ्गहारोऽङ्गविक्षेपः	Gesture.
व्यञ्जकाभिनयौ (समौ)	Indication of a passion.
(निर्वृत्ते त्वङ्गसत्वाभ्यां हे त्रिधा) स्त्रिक सात्विके	Two sorts of tokens. f
17. (शृङ्गार वीर करुणाद्भुत हास्य भयानकाः वीभत्स रौद्रे च) रसाः	Taste, or sentiment. g
शृङ्गारः शुचिरुज्ज्वलः	Love.
18. उत्साहवर्द्धनो वीरः	Heroism.
कारुण्यं करुणा घृणा	Tenderness.
क्षमा दयानुकम्पा (स्याद्) तुल्योषः (ऽष्य्)	
(ऽयो) हसः	Laughter.

---

1 च—. 2 चां— 3—चि. 4 च—. 5 च—. 6 च—.

[a] Also चर्चिका or चर्चिका. [b] Or conclusion of the fable. [c] Some add निगर्हणं. [d] Addressed, respectively, to a low woman, a slave girl, or a female friend. These vocative particles and the preceding terms, from the close of v. II. are in general restricted to theatrical language. [e] Also भंगहारिः. [f] First corporeal, as an assumed posture; second sincere, as a blush or change of colour. Besides other sorts; by speech, &c. [g] In dramatic poetry the *tastes*, or sentiments, in which the audience sympathizes, are reckoned eight: as here enumerated. To which some add शान्तः, devotion and resignation. Others वात्सल्यं, parental affection. [h] Sing. रसः.

Digitized by Google

19. त्रासो[m a] त्रास्यं[n] (च)

Disgust. वीभत्सं[n] विप्लुतं[m f n] (त्रिष्विदं द्वयम्[m f n b])

Surprise, or wonderful. विस्मयो[m] ऽद्भुतमाश्चर्यं[n c] चित्रं[1 n] (नृप्)

Horror, or terrific. (ऽथ) भैरवम्[n d]

20. दारुणं[m] भीषणं[n] भीष्मं[n] घोरं[n] भीमं[n] भयानकम्[n]
भयङ्करं[n] प्रतिभयं[n]

Wrath, or angry. रौद्रं[n] (द्रु) ग्रं[2 n]
(अमी त्रिषु

21. चतुर्ष्व[e])

Fear, or terror. दर[m n] त्रासो[m f] भीति[f] र्भी[f g]: साध्वसं[n] भयम्[n]

Sentiment or passion. (विकारो मानसो) भावो[m]

Indication of it. ऽनुभावो[m] (भावबोधकः)

Pride. 22. गर्वो[m] ऽभिमानो[m] ऽहंकारो[m]

Arrogance. मानश्चित्तसमुन्नतिः[m 3 f]

Diarespect. h अनादरः[m] परिभवः[m] परिभावस्तिरस्क्रिया[m i 4 f]

---

1 चा—. 2 द्व—. 3 चि—. 4 ति—.

[a] Also fem. त्रासिका. [b] Likewise वैक्लवं. [c] This and the following admit the three genders when employed as adjectives. [d] Masc. भैरवः. Fem.—वी. [e] The last fourteen terms, used adjectively, admit the three genders. *Ex.* Fem. रौद्री. [f] Also संत्रासः, उत्त्रासः, वित्रासः. [g] Likewise भीतं, भिया, भयः. [h] Some, not improperly, reckon these terms to be synonymous with the preceding. [i] Also परीभावः.

Digitized by Google

f 1*f*a 2*f* *n*b 3*n*c
23. रीढ़ावमाननावज्ञा अवहेलमसूयणम्
*n*d *f* 4*f* *m*f*e* *f*f
मन्द्राद्यं क्रीड़्यापत्रीडा लज्जा — Modesty or shame.

f
(सा) ऽपत्रपा (ऽन्यतः) — Bashfulness.

f 5*f*
24. क्षांतिस्तितिक्षा — Patience, forbearance.

f
ऽभिध्या (तु परस्वविषये स्पृहा) — Coveting another's property.

f 6*f*
ऊर्ष्यांतिरीर्ष्या — Envy. g

f
ऽसूया (तु दोषारोपोगुणेष्वपि) — Detraction.

n *m* *m*h
25. वैरं विरोधो विद्वेषो — Enmity.

n 7*m* 8*f*
मन्यु शोकौ (तु) शुक्(स्त्रियाम्) — Grief or sorrow.

m *m* *m*i
पश्चात्तापो ऽनुताप (स्तु) विप्रतीसार (स्त्यपि) — Repentance.

m *m* *m*j *m* 9*m* 10*f* 11*f*k
26. कोप क्रोधः ऽमर्ष रोष प्रतिघः रुट्क्रुधौ (स्त्रियाम्) — Wrath, or rage.

n
(शुचौ तु चरित्रे) शीलं — Good conduct.

m 12*m*
उन्माद श्चित्तविप्लवः — Madness.

---

1 च—. 2 च—. 3 च—. 4 त्र—. 5 ति—. 6 र्ष्—.
7 शोच. 8 शुच्. 9—ध. 10 रुष्. 11 क्रुध्. 12 चि—.

[a] Also विज्ञानना. [b] Likewise अवहेला, and हेला. [c] Also असूयर्षं, असूयर्षं, असूयर्षं, and संसूयर्षं. [d] Likewise मन्द्राद्यं. [e] Also व्रीडनं, and व्रीडितं. [f] Likewise लज्जा. [g] Or impatience of another's excellence or success. [h] Also द्वेषः. [i] Or विप्रतिसारः. [j] अमर्षः or आमर्षः. [k] Also रुषा, and क्रुधा.

Digitized by Google

19. हासो हास्यं (च)

Disgust. वीभत्सं विक्षतं (विच्छिदं हवम्)

Surprise, or wonderful. विस्मयो ऽद्भुतमाश्चर्यं चित्र (मथ्)

Horror, or terrific. (ऽथ) भैरवम्

20. दारुणं भीषणं भीष्मं घोरं भीमं भयानकम्

भयङ्करं प्रतिभयं

Wrath, or angry. रौद्रं (द्रु) ग्रं

(अमी त्रिषु

21. चतुर्ष्व)

Fear, or terror. दर त्रासो भीतिर्भी: साध्वसं भयम्

Sentiment or passion. (विकारो मानसो) भावो

Indication of it. ऽनुभावो (भावबोधकः)

Pride. 22. गर्वो ऽभिमानो ऽहंकारो

Arrogance. मानस्तिग्मसमुन्नतिः

Disrespect. अनादरः परिभवः परिभावस्तिरस्क्रिया

---

1 आ—. 2 उ—. 3 चि—. 4 ति—.

a Also fem. हासिका. b Likewise वैक्लवं. c This and the following admit the three genders when employed as adjectives. d Masc. भैरवः. Fem.—वी. e The last fourteen terms, used adjectively, admit the three genders. *Ex.* Fem. रौद्री. f Also संत्रासः, उत्त्रासः, वित्रासः. g Likewise भीतं, भिदा, भयः. h Some, not improperly, reckon these terms to be synonymous with the preceding. i Also परीभावः.

Digitized by Google

23. रीढ़ावमाननावज्ञा[a] अवहेलम्[b] सूक्ष्मणम्[c] — Modesty or shame.
मन्द्राक्षं[d] क्रीड़ापात्रीडा[e] लज्जा[f]

(सा) ऽपत्रपा (ऽन्यतः) — Bashfulness.

24. क्षांतिःक्षितिक्षा[g] — Patience, forbearance.

ऽभिध्या (तु परस्वविषये स्पृहा) — Coveting another's property.

अक्षांतिरीर्ष्या[g] — Envy.

ऽसूया (तु दोषारोपोगुणेष्वपि) — Detraction.

25. वैरं विरोधो विद्वेषो[h] — Enmity.

मन्यु शोकौ (तु) शुक्(स्त्रियाम्) — Grief or sorrow.

पश्चात्तापो ऽनुताप (स्त्र) विप्रतीसार[i] (इत्यपि) — Repentance.

26. कोप क्रोधः ऽमर्ष रोष प्रतिघः[j] रुट्कुधौ[k] (स्त्रियाम्) — Wrath, or rage.

(शुचौ तु चरिते) शीलं — Good conduct.

उन्मादः[l] चित्तविप्लवः — Madness.

---

1 च—. 2 च—. 3 च—. 4 त्र—. 5 ति—. 6 ई—.
7 शोच. 8 शुच्. 9—घ. 10 रुष्. 11 क्रुध्. 12 चि—.

[a] Also विमानना. [b] Likewise अवहेला, and हेला. [c] Also असूचर्यं, असूर्यं, असूर्षं, and संसूर्षं. [d] Likewise मन्दाक्षं. [e] Also व्रीडनं, and व्रीडितं. [f] Likewise लज्जा. [g] Or impatience of another's excellence or success. [h] Also द्वेषः. [i] Or विप्रतिसारः. [j] अमर्षः or आमर्षः. [k] Also रुषा, and क्रुधा.

Digitized by Google

Affection or kindness.

27. प्रेमा (मा) प्रियता हार्दं प्रेम स्नेहो[1m f n 2n a m]

Desire or longing. b

(ऽथ) दोहदम्[m n c]

Wish or desire.

कूच्छ्राकांक्षा स्पृहेहातर्ड्वाञ्छा लिप्सा मनोरथः[f 3f d f 4f 5f f e f m]

28. कामोऽभिलाषस्तर्षः (चृ)[m m f 6 m]

Ardent desire.

(स महान्) लालसा (द्वयोः)[m f g]

Virtuous reflexion.

उपाधि (र्नी) धर्म्मचिन्ता[m f]

Anxiety. h

(पुंस्या) धिः (मानसी व्यथा)[m i]

Recollection.

29. (स्याच्) चिन्ता स्मृतिराध्यानं[f j f 7 n k]

Missing. l

उत्कंठोत्कलिके (समे)[f 8 f]

Perseverance.

उत्साहोऽध्यवसायः (स्यात्)[m m]

Fortitude.

(स) वीर्य्यं (मतियन्त्रिभाक्)[n m]

Deceit, or fraud.

30. कपटो (ऽस्त्री) व्याज दम्भोपधयश्छद्मकैतवे[m n m m 9 m 10 n n]

1—नृ. 2—नृ. 3 चा—. 4 दृशा. 5 हृष्
6 त—. 7 चा—. 8 उ—का. 9 उपधि. 10 छ—नृ.

[a] Also प्रेम. [b] As a pregnant woman's. [c] The term is also synonymous with the following. [d] Likewise कांक्षा. [e] Likewise स्पृहा. [f] Or अभिलाषः. [g] Some add लालसा, but erroneously. [h] Or mental pain. [i] आधिः or अधिः. [j] Also चिंतिया, and m. चिंतः. [k] This term is by some connected with the next article. It signifies recollection accompanied with regret. Likewise चाधा. [l] Remembering with regret, affection, or desire. [m] Or fem. नीर्या.

Digitized by Google

f 1f n
कुहतिर्निकृतिः माया[a] — Wickedness, a

m f b
प्रमादो ऽनवधानता — Inadvertency or mistake.

31. कौतूहलं कौतुकं (च) कुतुकं (च) कुतूहलम् — Eagerness. c

(स्त्रीणां विलास विब्बोक विभ्रमा ललितं तथा — Dalliance, or blandishment. d

2 m
32. केला खीलेत्यमी)भावाः (क्रियाः भ्रूकारभावजाः)

m m f e m f f f 3 n
भ्रूव केलि परीहासाः क्रीडा खीला (च) नर्म्म (च) — Sport or amusement.

m m n g
33. व्याजो ऽपदेशो लक्ष्यं (च) — Disguise.

f f n i
क्रीडाखेला (च) कूर्द्दनम् — A play or game. h

---

1 वि—. 2 खीला. 3—मू.

[a] Synonymous with the preceding, according to some; but others interpret these, mischievousness or fraudulency; and the preceding, imposition or trick. [b] Also अनवधानं. [c] Or vehemence in seeking a proper thing; or else impetuosity in action, with disregard of consequences. [d] The instance of feminine actions proceeding from love, which are stated in the text, are thus explained. विलासः, change of place, posture, gait, or look, on the approach of the lover. विब्बोकः, affection of indifference. विभ्रमः, wantonness of youth: caprice. ललितं, languid gestures, and signs. केला, lasciviousness. खीला, imitation of the lover's manner to beguile the time in his absence. [e] Also fem. केली. [f] Also परिहासः. [g] Likewise लक्ष्यं. [h] Such as playing at ball, &c. [i] Some read कुर्द्दनं; but improperly.

Digitized by Google

Sweat. a — घर्म्मो[m] निदाघः[m] स्वेदः[m b] (स्यात्)

Fainting. — प्रलयो[m] नष्टचेष्टता[f]

Dissimulation. — 34. अवहित्याकारगुप्ती[f c 1 m]

Hurry. — (त्वरा) सम्भ्रमो[m d] आवेगः[m]

A horse-laugh. — (स्याद्) घुरितकं[2 n e] (घोषः घोत्घोषः)

A smile. — (स मनाक्) स्मितम्[n]

A laugh. — 35. (मध्यमः स्याद्) विहसितं[n]

Horripilation. — रोमाञ्चो[m f] लोमहर्षणम्[n]

Weeping. — क्रन्दितं[n g] रुदितं[n] रुष्टं[n]

Gaping. — जृम्भा[m f n h] (स्त्रियां) जृम्भणम्[n]

Disappointing. i — 36. विप्रलम्भो[m j] विप्रलम्बो[m]

Creeding or tumbling. k — रिङ्खणं[n l] स्खलने (समे)

Sleep. m — (स्यात्) निद्रा[f] शयनं[n] स्वापः[m n] स्वप्नः[m] सम्भेद[m] (इत्यपि)

---

1 वा—. 2 वा—.

[a] Or else heat, occasioning perspiration. [b] Also प्रस्वेद. [c] Likewise neut. अवहित्यं, and आहित्यं. [d] Also आवेगः. [e] Likewise अवघुरितं. [f] Also रोमहर्षः, रोमविक्रिया, रोमोद्गमः, रोमोद्भेदः. [g] Likewise क्रन्दनं, and रोदनं. [h] Fem. जृम्भा. [i] Deceiving by a false affirmation; or not effecting a promise. [j] Also विप्रलापः. [k] Creeping, as infants, on all fours; or else, falling as on slippery ground; or deviating from duty &c. [l] Likewise रिंखणं. [m] Or else a mistake occasioned by sleep; a dream. [n] Also सुप्तिः.

Digitized by Google

37. तन्द्री प्रमीला [f a f] — Lassitude.

भ्रकुठि र्भृकुटी भ्रूकुटिः (स्त्रियः) [f 1f f b] — A frown.

अदृष्टिः (स्यादसौम्ये ऽक्षि) [f] — A look of displeasure.

संसिद्धि प्रकृती (स्त्रियौ) [f 2f] — The natural state.

38. स्वरूपं (न) स्वभाव (पु) निसर्ग (पु) [n c m m]

(ऽथ) वेपथुः [m] — A tremour.

कम्पो [m d]

(ऽथ) क्षण उत्सवो मह उत्सव उत्सवः [m m m e m m] — A festival.

1—टि. 2—ति.

[a] And तंद्रि or तंद्रीः. But this last mode of inflection is censured. Likewise तंद्रा. [b] Also भ्रकुटिः. Some make these terms synonymous with the following. Also भ्रकूटी, भ्रुकुटी, भ्रूकुटी, and भ्रुकुटी. [c] Also रूपं [d] Likewise कंपनं, and कंपितं. [e] Also महस्. See Book III. Ch. IV.

Digitized by Google

CHAPTER II.

SECTION I.

The infernal region. [a]

1. अधोभुवन पाताल बलिसद्म रसातलम्
नागलोकः [3 m]

A hole or vacuity.

(अथ) कुहरं शुषिरं विवरं बिलम् [n nc n n]

2. छिद्रं निर्व्यथनं रोकं रंध्रं श्वभ्रं वपा शुषिः [n n nd n ne f ff]

A hole in the ground.

गर्त्तः श्वटौ (भुवि श्वभ्रे) [mf 4 m g]

Perforated, or full of holes.

(सरंध्रे) शुषिरं (त्रिषु) [mf n]

Darkness.

3. अन्धकारः (श्लिषां) ध्वान्तं तमिस्रं तिमिरं तमः [m n m n n n 5 n h]

Great darkness.

(ध्वान्ते गाढे) ऽन्धतमसं [n i]

Imperfect darkness.

(क्षीणे) ऽवतमसं [n]

Universal darkness.

(तमः

4. विषूक् सन्तमसं [n]

The Nagas. j

नागाः काद्रवेयाः [m m]

Their chief.

(तदीश्वराः)

1—नृ. 2—ख. 3—क. 4—ट. 5—स्.

[a] Abode of Bali and of the *Nágas*, under the earth. [b] Also अधः, (ह्) m. अधोलोकः, &c. [c] Likewise सुषिरं. [d] Also विरोकं. [e] Or अभ्रं. [f] Also शुषी and सुषिः. Or शुषिः. [g] Likewise अवटिः. [h] Also तमसं. And तमः, तमा, तमं. [i] Likewise अन्धातमसं. [j] Demigods, in the human shape with a serpent's tail, and dilated neck, like the Koluber *Naga*. Sing. नागः. They are Children of Kadrú, the wife of *Kas'yapa*.

Digitized by Google

m m
शेषः अनंतः

m b m
वासुकिः (सु) सर्पराजः — King of serpents. a

m c
(अ) गोनसः — Sort of snake.

m
5. तिलित्सः (स्यात्)

m m 1 m
अजगरः अहिर्बुध्नः (ध्न्यौ) — A Boa, or large serpent. d

m e m
अलगर्दः जलव्यालः — A water snake.

m m f
(सौ) राजिल डुण्डुभौ — Amphisbæna.

m g m
6. मालुधानः मातृवाहिर् — A variegated serpent.

m m
निर्मोकः सुक्तकंचुकः — A snake, that has cast his slough.

m h 2 m 3 m m m 3 m
सर्पः भुजाकुर्भुजगः भुजंगः अहिर्भुजङ्गमः — A snake or serpent.

m m 4 m m i m j
7. आशीविषः विषधरव्यक्री व्यालः सरीसृपः

---

1 वा—. 2—कु. 3 भु—. 4 चक्रिन्.

[a] Son of VASUKA, and often confounded with the preceding; as are the other chiefs of the *Nágas*, TAKSHAKA, SANK'HA, MAHAPADMA, &c. [b] Also वासुकिः. [c] Or गोनासः. Vulg. *Bòr*. [d] Boa Constrictor; &c. [e] Or अलगर्दः. But some read अलगर्दः, others अहिगर्दः. Vulg. *Aláḍ'h*. [f] डुण्डुभः or दुण्डुभः. And दुण्डुभः. Vulg, *Dhònrá*. But generally described as a harmless double-headed snake. There is a great disagreement among commentators respecting the correspondent vulgar names of the snakes mentioned in the text. [g] One commentator describes this as a four-footed serpent with a large body and long tail; intending perhaps some species of Iguana; unless a fabulous creature be meant. [h] Fem. सर्पा, and सर्पिणी. Likewise व्यडः. [i] Some add सरिसृपः.

Digitized by Google

1 m 2 m a 3 m m 4 m
कुण्डली गूढपाच्छ्वासः श्वा काकोदरः फणी

m m m m b
8. दर्वीकरो दीर्घपृष्ठो दंदशूको विलेशयः

m c m 5 m m m
उरगः पन्नगो भोगी जिह्मगः पवनाशनः

m f n d
Belonging to a snake. 9. (त्रिष्वा) डेयं (विषास्थ्यादि)

His expanded head. m f e m f f
फटायां (तु) फणा (द्वयोः)

His skin. m m
(समौ) कंचुक निर्मोकौ

His venom. m n m n
खेड (स्त) गरलं विषं

Nine sorts of fixed poison. g d m n m n m n h
10. (पुंसि क्लीवे च) काकोल कालकूट हलाहलाः

m i m m m
सौराष्ट्रिकः शौल्किकेयो ब्रह्मपुत्रः प्रदीपनः

m m
11. दारदो वत्सनाभ (स्तु विषभेदा अमी नव)

A dealer in antidotes. j m m k
विषवैद्यो आङ्गुलिको

A snake-catcher. 6 m l m m
व्याडग्राह्यहितुण्डिकः

1—नृ. 2—पाद्. 3 च—स्. 4—नृ. 5—नृ. 6—हिंस्.

a Also गूढपदः, and गूढपादः, (द). b Likewise विलशयः. c Also उरंगः, and उरंगमः. d Fem. डाहेवी. e फटा or फटा. f Maso. फणः. Likewise neut. फणं. g Severally named in the text; some mineral, others vegetable. h हलाहलः, and हालाहलः. or हालहलः. Also हालः. i Likewise सारोष्ट्रिकः. j Or a conjurer, using charms against poison. k Likewise आंगलिकः. l Also व्याडपाद्यः. m व्याहितुण्डिकः. or व्याहितुण्डिकः.

Digitized by Google

SECTION II.

m m m f
1. (स्थान्) नारक(क)नरको निरयो दुर्गतिः(स्त्रियाम्) Hell.

m 1 m f m m
(तद्भेदास्) तपनावीचि महारौरव रौरवाः Various hells. a

m b n
2. संहारः कालसूत्रं (चेत्याद्याः)

m
(सत्वास्तु) नारकाः Departed souls.

m c
प्रेता

f d
वैतरणी (सिंधुः) The river of hell.

f f
(स्याद्) आपद्दी (तु) निर्ऋतिः Misfortune or misery.

f f f
3. विष्टिराजूः Unpaid labour. e

f g f h f
कारणा (तु) यातना तीव्रवेदना Agony, or sharp pain.

f f i f n n j n k
पीडा बाधा व्यथा दुःखमसानस्यं प्रसूतिजम् Pain.

---

1 च—.

a Severally named in the text; besides others. as *Támisra, Andhatámisra, Sálmali, Asipatravana*, &c. b Or संघातः. c Likewise परेताः. d Also वैतरणिः. e Or else, casting into hell; or, in astrology, the period (*karana*) called *bhadrá*. Compulsory and unrewarded labour, being the occasion of pain, is placed under the present head. The terms, as by some explained, signify the person executing such labour, f आपु or आपुर्. g Also कारिका. h Likewise यातना. i Or आबाधा. j Likewise असानस्यं and आसा नस्यं. k These two last terms are, by some, separated from the rest; as signifying mental distress. Others, on the contrary, make these and the preceding four, synonymous with the three following words,

Digitized by Google

Corporeal pain.

4. (स्यात्) कष्टं कृच्छ्रमाभीलं

(त्रिष्वेषां भेद्यमामि यत्)

SECTION III.

The sea or ocean.

1. समुद्रो ऽब्धिरकूपारः पारावारः सरित्पतिः
सदन्वानुदधिः सिन्धुः सरस्वान् सागरो ऽर्णवः

2. रत्नाकरो जलनिधि र्यादःपति रपांपतिः

Particular seas.

(तस्य प्रभेदाः) क्षीरोदो लवणोद (स्तथापरे)

Water.

3. आपः (स्त्री भूम्नि) वार्व्वारि सलिलं कमलं जलम्
पयः कीलालमस्रुतं जीवनं भुवनं वनम्

4. कबंधमुदकं पाथः पुष्करं सर्व्वतोमुखम्

---

1 आ—. 2 अ—. 3—त्वत्. 4 उ—. 5—खत्. 6 या—. 7 अ—. 8—र्. 9—स्. 10 अ—. 11 उ—. 12—स्.

[a] Such of the foregoing, as are used as adjectives, vary with the gender. [b] Also आकूपारः, कूपारः, and कूवारः. [c] Or पारापारः. Likewise अवारपारः. [d] That of milk, and of salt water; besides five others, as the sea of fresh water, spirituous liquor, butter, curds, and the juice of sugar-cane; apparently designations of gulfs or divisions of the ocean. [e] अप्. Also neut. आपस्. [f] And सरिरं or सरं. [g] Also जडं. [h] Also जीवनीयं. [i] Or, according to another reading, (वनन्नं), two words are here exhibited, वं and नन्नं. Or a single word वनन्नं. [j] Also उदं. And दकः.

Digitized by Google

1 n 2 n 3 n n n a n 4 n n b

अंभो ऽर्णसोऽय पानीव नीर क्षीरांबु शंवरम्

n m n

5. मेघपुष्पं घनरसम्

m f n m f n d

(त्रिषु हे) आप्यमम्भ्यम् watery, or consisting of water. c

m 5 m m f e 6 m f f

भङ्गस्तरङ्ग ऊर्मि (र्वा स्त्रियां) वीचिर् A wave.

(योर्म्भिषु)

7 m m

6. मरुत्प्रेरोल कल्लोलौ A surge or billow.

8 m

(स्यादां) वर्त्तो (ऽम्भसां भ्रमः) A whirlpool.

m h m m i 9 f j

पृषंति बिन्दु पृषताः (पुमांसो) विप्रुषः (स्त्रियः) A drop of water. g

n l m

7. वक्राणि पुटभेदाः (स्युर्) A winding descent of water. k

m m

भ्रमा (ऽऽ) जलनिर्गमाः A drain. m

n 10 n n n n m f n o

कूलं रोध (ऽऽ) तीरं (च) प्रतीरं (च) तटं (त्रिषु) A shore or bank.

1—ऽ. 2—ऽ. 3 तोय. 4 च—. 5 त—. 6—चि. 7 च—. 8 वा—. 9—ष्. 10—ऽ.

[a] Also नारं. [b] Or शंवरं. [c] As froth, &c. [d] Fem. आप्या, and अम्भ्वी. [e] Also fem. ऊर्मी. [f] Likewise विचिः, and fem. वीची, or विची. [g] Or of any other liquid. [h] Sing. पृषत् or पृषंति. [i] Sing. पृषतः. [j] Sing. विप्रुट्. Also विप्रुड् (—च्). [k] A winding course. Some say a reach of the river. Others Eddy water. [l] Sing. वक्रं. Also वक्रं. [m] Or pipe along the wall of an edifice. But some make these and the two preceding terms synonymous. Sing. स्रवः. Some explain them bubbling up of water. Others surf. [n] Also Masc. रोधः (रोध.) [o] Fem. तटी.

Digitized by Google

The opposite, and the near bank. a

n l m n
8. पारावारे (परार्व्वाची तीरे)

The channel.

n
पारं (तदंतरम्)

An island.

m n 2 m n
द्वीपो (ऽस्त्रियाम्) ऽन्तरीपं (यदंतर्वारिण्यटम्)

One formed by alluvion. b

n
9. (तोयोत्थितं तत्) पुलिनं

A sand bank. c

n n
सैकतं सिकतामयम्

Mud or clay.

m m m n m m
निषद्वर (स्त्री) जंबाल: पङ्को (ऽस्त्री) ग्राद कर्दमौ

Inundation. d

m m e
10. जलोच्छ्वासा: परीवाहा:

A temporary well. f

m m
कूपका (स्त्री विदारका:)

Navigable.

m f n g
गाह्यं (त्रिलिंगं नौतार्ह्यं)

A boat.

f h 3 f f i
(स्त्रियां) नौस्तरणिस्तरि:

A raft or float. j

m n k n m
11. उडुपं (तु) प्लव: कोल:

A natural stream. l

4 m n
स्रोतो (ऽम्बुसरणं स्रुत:)

---

1 ब—. 2 ब—. 3 त—. 4—ब्.

a Respectively, viz. पारं, the opposite bank or shore, अपारं, the contiguous bank or shore, b Or any island, or one with the steep banks. c Or an island with sandy shores. d Or else a water pipe, or channel, for carrying off an excess of water. e Sing. परीवाह:. Also परिवाह:. f Or hole dug for water in the dry bed of a rivulet; or else, a rock, or tree, dividing the stream of a river. Sing. कूपक:. g Fem. गाह्या. h Also नौका. Also तरणी and तरी. i Made of grass's, &c. k Likewise उडूपं. l Or a rapid one. m Likewise स्रोतं.

Digitized by Google

m a 1 n आतरक्षारपण्यं (स्यात्)	Fare, or freight.
f c f द्रोणी काष्ठाम्बुवाहिनी	An oval basin. b
m 2 m 12. सांयात्रिकः पोतवणिक्	A voyaging merchant.
m m कर्णधार (स्तु) नाविकः	The pilot or helmsman.
m a m नियामकाः पोतवाहाः	The crew. d
m m f कूपकोः गुणाकृषकः	The mast.
m f g 13. नौकादंडः क्षेपणिः (स्यात्)	The oar.
n m अरित्रं केनिपातकः	The rudder.
f h m i अग्निः (स्त्री) काष्ठकुद्दालः	A scraper or shovel.
n n सेकपात्रं (तु) सेचनम्	A bucket. j
n 14. (क्षीवे) अर्द्धनावं (नावोऽर्द्धे)	The boat's half.
m f n k (अतीत नौके) अतिनु (त्रिषु)	Landed from a boat.

---

1 त—. 2—ल्.

[a] Also आतारः, and अत्तरः. [b] Shaped like a boat, with an aperture in front, and used for pouring water. It is made of wood, stone, or other materials. [c] Or द्रोणिः and द्रुणिः, or द्रुणी. According to another reading द्रोणिका, and अम्बुवाहिनी. Also अम्बुसचनी. [d] Variously explained; as the steersman, or rower, or as one employed in dragging the boat, or in watching from the mast-head. Sing. नियामकः, पोतवाहः. [e] Likewise नियाम. [f] Some explain this a post to which a boat is made fast. [g] Or क्षेपणी. Also क्षिपणिः. And क्षिपणी. [h] Or अग्नी. Also अग्निः. [i] Likewise कुद्दालः, and कुदालः. [j] Or vessel for lading water out of the boat. [k] Masc. or Fem. अतिनौः.

Digitized by Google

[a]

(त्रिष्वागाधात्)

Clear, transparent.

[m f n b] [m f n c]

प्रसन्नो ऽच्छः

Turbid water.

[m f n] [m f n] [m f n]

कलुषे ऽनच्छ, आविलः

Deep.

[m f n] [m f n] [m f n]

15. निम्नं गभीरं गंभीरं

Shallow.

[m f n]

उत्तानं (तद्विपर्य्यये)

Very deep,

[m f n d] [l m f n]

अगाधमतलस्पर्शं

A fisherman.

[m] [m e] [m f]

कैवर्त्तो दास धीवरौ

A net.

[m] [n]

16. आनायः (पुंसि) जालं (स्यात्)

Packthread. g

[n h] [n]

शणसूत्रं पवित्रकम्

A fish basket.

[f] [f i]

मत्स्याधानी कुवेणी (स्याद्)

A fish hook.

[n j] [n k]

वडिशं मत्स्यवेधनम्

---

[1] ब—.

[a] The following are adjectives. [b] Fem. प्रसन्ना. [c] Also स्वच्छः. [d] Likewise आगाधं. [e] Or दासः [f] Fem. धीवरी [g] Made of rushy Crotaloria; or, according to different interpretations, a net made of such pack-thread; or, generally, the rope of a net. [h] Also शण सूत्रं and शनसूत्रं. [i] Likewise कुवेत्रा. And कुवेत्रिः. Also कुपिची. [j] Or Fem. वडिशा, or वडियी. Likewise वडिशं, वडिशी. [k] Or Fem. मत्स्यवेधनी.

Digitized by Google

17. पृथुरोमा[1 m] झषो[m a] मत्स्यो[m b] मीनो[m] वैसारिणो[m c] ऽण्डज:[m] [2 m d] विसार: शकली (चा) — A fish.

(ऽथ) गडक: शकुलाभक:[m] — Sort of gilt head. e

18. सहस्रदंष्ट्र: पाठीन[m] — A sheat-fish. f

उलूपी शिशुक: (समौ)[3 m h] — A porpoise. g

नलमीनश्चिलिचिम:[m j] [4 m k] — Sort of sprat. i

प्रोष्ठी (तु) शफरी (ह्येा:)[m f m] [5 m f n] — A sort of carp. l

19. क्षुद्राण्डमत्स्यसंघात: पोताधानम्[m] [n] — Small fry.

(अथो झषा:) — Various sorts of fish. o

रोहितो[m p] मङ्गुर: शालो[m] राजीव: शकुलस्तिमि:[m q] [m r] [m s]

1—भनु. 2—नृ. 3—नृ. 4 वि—. 5—र:.

[a] Likewise झस:. [b] Fem. मत्स्री. Also masc. मत्स्य:, मत्स्य:, मच्छ:. [c] Also विसारी (नृ). [d] Likewise शकी (नृ). [e] Sparus emarginatus, B. Mss. [f] Silurus Pelorius, B. Mss. [g] But, according to some interpretations, another sort of fish shaped like a porpoise. [h] Also उलपी, उलुपी, ऊंडुपी, उलपी, and चुलूपी. [i] Clupea Cultrata (B. Mss.)? Three several explanations are given by different authors; but they agree that the fish, here meant, frequents flags and reeds. [j] Or नलमीन:. And नडमीन:. [k] Also चिलीचिमि:, चिलिचीम:. or चिलीचिम:. And चिलिचिमि:. चिलीम:, चिलिमीनक:. [l] Cyprinus chrysoparcius, B. Mss. [m] Masc. प्रोष्ठ:. [n] Masc. शफर:. Some add शफरी—र:. [o] Severally named in the text, viz. a carp (Cyprinus denticulatus, B.); a sheat-fish (Silurus Batrachus, L.); a gilt-head (Sparus spilotus, B.) &c. [p] Also रोहित्, and लोहित:. [q] Or साल:. [r] Some add शकुल:. [s] This is a fabulous sea-fish of prodigious size.

Digitized by Google

20. तिमिङ्गिलः (द्वयञ्च)[1 m a]

Aquatic animals. b

(ऽथ) यादांसि जलजंतवः[2 n 3 m]

Various sorts. c

(तद्भेदाः) शिशुमारोद्र शङ्खवो मकराः (द्वयः)[m 4 m 5 m 6 m]

A crab.

21. (स्यात्) कुलीरः कर्कटकः[m m d]

A turtle or tortoise.

कूर्मः कमठः कच्छपौ[m m m]

A shark. e

ग्राहः ऽवहारः[m m]

A croco-dile.

नक्रः (स्तु) कुम्भीरः[m m f]

A worm.

(ऽथ) मद्गुलता[f]

22. गण्डूपदः किंचुलुकः[m m g]

A gange-tic alliga-tor. h

निक्षाका गोधिका (समे)[f f]

A leech.

रक्तपा (तु) जलौकायां (स्त्रियां भूम्नि) जलौकसः[f f i 7 f j]

1—त. 2—स्. 3—तु. 4 उद्र. 5 शंकु. 6—र. 7—कस्.

[a] Besides many sorts noticed in other dictionaries. [b] Especially amphibious kinds. [c] Severally named in the text, viz. the porpoise, otter, scate, and marine monster (a whale ? or a seal ?), besides the following, and other, sorts. [d] Or कर्कटः. [e] Interpretations differ: one terms this a water-elephant; (perhaps the hippopotamus may be meant:) others make it the gangetic alligator. [f] Also कुंभीरः. [g] Likewise किंचिल्लिकः. And किंचलूकः, or किंचहुः. [h] Some make this to be the *Iguana*: distinguishing, however, another sort from the aquatic one. Book II. Ch. 5. [i] जलौका or जलोका, and जलूका, जलायुका, जलासुका, जलालोका, जलजंतुका, जलसूची, जलोरगी, जलिकावेणी. [j] Or जलौकसी. Also जलौकसः, masc. and जलौकसं, neut. Pl. with the sense of the sing. f. जलौकसः. Also sing. जलौकाः.

Digitized by Google

23. मुक्ताक्षोट: (स्त्रियां) शुक्ति: — A pearl oyster.

शंख: (स्यात्) कंबु (र्) स्त्रियाम् — A conch.

क्षुद्रशंखा: शंखनखा: — A small shell.

शंबूका जलशुक्तय: — A bivalve shell.

24. भेके मण्डूक वर्षाभू शालूर प्लव दर्दुरा: — A frog.

शिली गण्डूपदी — A small worm.

भेकी वर्षाभी — A female frog.

कमठी दुलि: — A female turtle.

25. (मद्गुरस्य प्रिया) शृङ्गी — Sort of sheat-fish.

दुर्नामा दीर्घकोषिका — A cockle.

जलाशया जलाधारास् — A lake or pond.

(तलागाधजले) ह्रद: — A deep lake.

1—क्लि. 2 भेक. 3—र.

[a] Sing. क्षुद्रशंख:. [b] Sing. शंखनख:. Also शंखनक:. [c] Masc. शंबूक:. Also शंबुक:, शंब: and शाम्बुक:. Or शाम्बूक:. [d] Also दर्दिभू:. [e] Or शालूर:. [f] Some say, a female worm. [g] Or any small frog. [h] Or any small tortoise or turtle. [i] Or दुली. Also दुलि:. And दुडि:. [j] Silurus Pungentisimus, B. Mss. [k] Or, according to some commentators, two synonyma, मद्गुरसी, f. अप्रिया, f. [l] Also शृङ्गि:. [m] Also दुर्नामन् and—म्नी. [n] Or दीर्घकोषिका. [o] Or a reservoir; or any piece of water. [p] Sing. जलाशय:, and जलाधार:. [q] Likewise ह्रद:.

Digitized by Google

A trough near a well. a

26. आहाव (m) (पुं) निपानं (n) (स्याद्) उपकूप जलाशये)

A well. The wooden frame for the rope. b

(पुंस्येवा) न्यु (1 m) प्रही (2 m) कूप (m) उदपानं (m n) (तु पुंसि वा)

27. नेमिस्त्रिका (f) (f) (स्त्र)

The cover or facing of a well

बीनाहो (m c) (मुखबंधनमस्य यत्)

A square. or a large pond.

पुष्करिण्यां (3 f) (तु) खातं (n) (स्याद्)

A natural pond. d

अखातं (m n o) देवखातकम् (n)

One deep enough for the lotus. Any pond or pool. g

28. पद्माकरस्तडागो (m) (4 n f) (स्त्री)

कासारः (m) सरसी (f) सरः (5 n)

A basin. h

वेशंतः (m) पल्वलं (m n) (चा) ऽल्पसरो (6 n)

A large and oblong pond.

वापी (f i) (तु) दीर्घिका (f)

A moat, or ditch.

29. खेयं (n) (तु) परिखा (f)

A dike.

आधार (m) (खभसां यत्र धारणम्)

A basin round the foot of a tree.

(स्याद्) आलवालमावालमावापो (n j) (7 n) (3 m)

A river.

(ऽथ) नदी (f) सरित् (f)

---

1 पुं—. 2—हि. 3—णी. 4 त— 5—स्. 6—स्. 7 चा—. 8—चा.

[a] Filled from the well, and intended for watering cattle. [b] A triangular frame. Some interpret it the wooden frame at the bottom of the well, on which the masonry rests. Others the cover of the well. Or the frame at its mouth. [c] Some add विनाहः. [d] Or else one in front of a temple. [e] Also अखोत. [f] Also तडाकः. And तटाकः. [g] These terms are synonymous with the preceding according to some interpretations: or they are restricted to such a factitious pond, according to others. [h] Or small pond; or one, which, in the hot season, is either shallow or quite dry. [i] Or वापिः. [j] Also अलवालं.

Digitized by Google

30. तरंगिणी[f] शैवलिनी[f] तटिनी[f] क्रदिनी[fa] धुनी[fb]
स्रोतस्विनी[fc] द्वीपवती[f] स्रवंती[f] निम्नगा[f] पगा[1f]

31. गंगा[f] विष्णुपदी[f] जह्नुतनया[f] सुरनिम्नगा[f] — The *Ganges.*
भागीरथी[f] त्रिपथगा[f] त्रिस्रोता[2f] भीष्मसू[f] (रपि)

32. कालिंदी[f] सूर्य्यतनया[f] यमुना[e] यमनस्वसा[3f] — The *Yamunā.* d
रेवा[f] (तु) नर्मदा[f] सोमोद्भवा[f] मेकलकन्यका[fg] — The *Narmadā.* f

33. करतोया[f] सदानीरा[f] — The *Karatóyá.* h
बाहुदा[f] सैतवाहिनी[f] — The *Báhudá.*
शितद्रु[fj] (स्तु.) शतद्रुः[f] (स्यात्) — The *Satadru.* i
विपाशा[f] (तु) विपाट्[4f] (शियाम्) — The *Vipásá.* k

34. शोणो[m] हिरण्यबाहुः[mm] (स्यात्) — The *Sóna.* l
कुल्या[f] (ल्पा क्षत्रिमा सरित्) — A canal. n
शरावती[f] वेत्रवती[f] चन्द्रभागा[fp] सरस्वती — Various rivers. o

---

[1] अ—, or आ—. [2]—तस्. [3]—स्वृ. [4]—ट्.

[a] Also ह्लादिनी. [b] Likewise धुनिः and धूनी. [c] Likewise स्रोतस्वती and स्रोतोवहा. [d] Vulgarly *Jamuna* or *Juwun.* It joins the Ganges near *Prayág.* [e] Also यमी. [f] Vulgarly *Narbadá.* [g] Likewise मेखलकन्यका. [h] A river in the north of Bengal. [i] Vulgarly *S'atlaj*; in the *Punjáb.* [j] Also शृतद्रिः. [k] Another river of the *Punjáb.* [l] This joins the Ganges above Patna. [m] Or हिरण्यवाहः. [n] A channel for irrigation: or a rivulet in general. [o] Severally named in the text. Besides others, as the *Kausiki, Gandak'i, Gódávar'i, Charm'anvat'i, Tápi* or *Tapati, Sarayu, Gautamí,* &c. [p] Or चंद्रभागी. Also चांद्रभागा, or—गी.

Digitized by Google

35. कावेरी (सरितोऽन्याच्) *f*

The mouth of a river. a

संभेदः सिंधुसंगमः *m* *m*

An issue from a pond. b

(द्वयोः) प्रणाली (पयसः पदव्यां) *m f c*

Belonging to certain Rivers. d

(त्रिषु ह्रस्वरौ

36. देविकायां सरव्यां च भवे) दाविक सारवौ *m f n* *m f n*

A white water-lily. e

सौगंधिकं (तु) कल्हारं *n* *n f*

A red one. g

रक्तकं रक्तसंध्यकम् *n* *n*

Any water-lily.

37. (स्याद्) उत्पलं कुवलयं *n* *n h*

A blue one. i

(अथ) नीलांबुजन्म (च) *l n*

इन्दीवरं (च नीले ऽस्त्रियाम्) *n j*

The esculent white sort. k

(सिते) कुमुद कैरवे *n l* *n*

The root of a water-lily. m

38. शालूक (मेषां कंदः स्याद्) *n n*

Pistia stratiotes.

वारिपर्णी (तु) कुंभिका *f o* *f*

1—नृ.

[a] The confluence of two rivers; or the junction of a river with the sea. [b] Or a drain of an edifice. [c] Masc. प्रणालः. [d] To the *Dévikā* (or *Dēwā*), and *Sarayu* (or *Sarju*), respectively. In these two instances, the adjective is irregular. [e] Nymphæa Lotus. [f] These, and the two following words, are names of four different plants, according to some interpreters. [g] Nymphæa rubra. [h] Also कुवलं and कुवं. And कुवेलं. [i] Nymphæa cœrulea and stellata; [j] Or इंदीवारं. [k] Nymphæa esculenta. [l] Also कुमद, (—द्). [m] The esculent root of any of the preceding sorts. [n] Likewise शालूकं. [o] Or वारिपूर्णी. Also पर्णी.

Digitized by Google

[f] [n] [m b] जलनीली (तु) शेवालं शैवलं[a]	Vallisneria.
[f c] (अथ) कुमुदती	a
[1 f] 39. कुमुदिन्यां	A place abounding in water-lillies.
[2 f] [f] [f] [e] नलिन्यां (तु) विसिनी पद्मिनी (सुखाः)[d]	An assemblage of lotus flowers.
[m n] [n] [3 n] [n] (वा पुंसि) पद्मं नलिनमरविन्दं महोत्पलम्[e]	A lotus. f
[n] [n] [n] [n] 40. सहस्रपत्रं कमलं शतपत्रं कुशेशयम्	
[n] [n] [n] [n g] पंकेरुहं तामरसं सारसं सरसीरुहम्	
[n h] [n] [n] [4 n i] 41. विसप्रसून राजीव पुष्कराम्भोरुहाणि (च)	
[n] [n] पुण्डरीकं सितांभोजं	A white lotus.
[n] (अथ) रक्तसरोरुहे	A red lotus.
[n] [n] 42. रक्तोत्पलं कोकनदं	
[f j] [n] नाला[g]नालं	The stalk o a water-lilyf
(अथाङ्गियाम्)	The film or. fibres attendant on it.

1—नी. 2—नी. 3 अ—. 4 अ—रु.

[a] Comprehending several sorts found in stagnant waters. [b] Likewise शेवलं. Also शेवालं and शेवालः. But different copies further disagree in the genders assigned to these various readings. Also m. n. शेपालः, and शेवालः. [c] Likewise कुमुदवती. [d] Or, as some interpret it the flexible stalk of a water-lily; or, according to others a plant, viz. Menyanthes Indica or Cristata. [e] Besides other synonyma, as कुवलिनी, कमलिनी, पुटकिनी, &c. [f] Nelumbium speciosum or Nymphæa Nelumbo. [g] Also सरसिरुहं. [h] Likewise विषप्रसूनं, and विषप्रसूनं. [i] Also अम्भोरुह, (च). [j] Also नाली. Likewise masc. नालः.

Digitized by Google

m n a n b
मृणालं विसं

An assemblage of water-lilies.

m n c
(व्रजादि कदंबे) षण्ड (न्पुंसियाम्)

The root of a water-lily.

43. m m n d
करहाटः शिफाकंदं

A filament.

m m n e
किंजल्कः केशरो (ऽस्त्रियाम्)

A new leaf of a water-lily.

f f n
संवर्त्तिका नवदलं

The seed of the lotus. g

m h m
बीजकोशो वराटकः

44. (उक्तं स्वर्व्योम दिक्कालधीयब्दादिसनार्थकम्
पातालभोगि नरकं वारि चैषां च संगतम्)

---

a And मृणाली, a small fibre. b Also विसं or विषं. c Or षंडं. d Likewise शिफा. f. कंदः, m. n. e Also केसरः. f Or संवर्त्तिः. Also संवर्त्ती. g Or the honey-combed pericarp containing it. h Or बीजकोषः.

Digitized by Google

BOOK II.

CHAPTER I.

1. वर्गाः पृथ्वी पुर आभद्नौषधि जगादिमिः

ब्रह्म क्षत्र विट् शूद्रैः सांगोपांगैरिहोदिताः

2. भूर्भूमिर् अचलाऽनन्ता रसा विश्वम्भरा स्थिरा — Earth.

धरा धरित्री धरणिः क्षोणी या काश्यपी क्षितिः

3. सर्वंसहा वसुमती वसुधोर्वी वसुन्धरा

गोत्रा कुः पृथिवी पृथ्वी आऽवनिर्मेदिनी मही

4. उर्वरिका — Soil.

(प्रशस्या तु) उत्वा उत्त्वा (च उर्वरिका) — An excellent soil.

उर्वरा (सर्वंरसाढ्या) — Fertile with every crop.

(स्वाद्) ऊषः क्षारउषरिका — Salt ground.

---

1 च—. 2—धा. 3 च—. 4 मे—. 5—दु.

[a] Also indec. भूः (र्). [b] Also भूमी. [c] Likewise धरणी and क्षोणिः. Also क्षाणिः, and क्षोणी. [d] Likewise सहा. [e] Also पृथ्वी. [f] Likewise उर्वा. [g] Also उर्वी. [h] Likewise मेदिः. [i] Also उर्दा, and उर्त्तिः.

Digitized by Google

1 *m f n* a 2 *m f n*

Aspot with such soil. 5. अपवानूषरौ (द्वावप्यूषविंगौ)

n *f* b

A place, or firm spot स्थलं स्थली

m 3 *m*

A region devoid of water. (समानौ) मरु धन्वानौ

m f n c *m f n*

Untilled or waste. (द्वे) खिलाऽप्रहते (समे)

6. (त्रिष्व्)

f *m* *n* d *n* *n*

A world. (ऽथो) जगती लोकोऽ विष्टपं भुवनं जगत्

n e

INDIA. (लोकोऽ स्यं) भारतं (वर्षं)

The eastern region. f (ग्नरावत्यास्तु योऽ ऽवधेः

m

7. देयः प्राग्दक्षिणः) प्राच्

m

The northern region. g उदीच्यः (पश्चिमोऽत्तरः)

m *m*

A country of barbarians. प्रत्यन्तोऽम्लेच्छदेयः (स्यात्)

m *m*

The middle region. h मध्यदेय (क्व) मध्यमः

m *f*

The region of sanctity. i 8. आर्य्यावर्त्तः पुण्यभूमि (र्मध्यं विंध्यहिमागयोः)

1—मत्. 2 अ—. 3 धन्वन्.

[a] Some, varying this reading, write अपरः, and अनूपरः [b] Likewise स्थला. [c] Masc. खिलं; fem. खिला; and खिलं [d] Also पिष्टपं, or masc. पिष्टपः. [e] Or भरतवर्षं. [f] East, or south of the river *Sarávatí*, which flows from N. E. to S. W. [g] North or west of the river *Sarávatí*. [h] Between the two ranges of mountains; from the confluence of the Ganges and Jamuna, to the disappearance of the *Saraswatí*. [i] From the eastern to the western sea, and bounded by the two ranges of mountains.

Digitized by Google

1 m f m
नीवृज्जनपदो

An inhabited country.

m m 2 m
देश विषयौ (वृ) पवर्त्तनम्

Any country. a

b
9. (त्रिष्वागोष्ठान्)

3 m f n 4 m f n
(नडप्राये) नड्वान्नड्वल् (पूत्यपि)

One abounding in reeds ;

5 m f n
कुमुद्वान् (कुमुदप्राये)

—in water-lilies.

6 m f n
वेतस्वान् (वञ्जुवेतसे)

—in ratans ;

m f n
10. शाद्वलः (शादहरिते)

—in green grass.

m f n
(सजंबाले तु) पंकिलः

Clayey and muddy.

m f n 7 m f n
जलप्रायमनूपं (स्यात्)

Watery, or wet.

m d
(पुंसि) कच्छ (स्याद्विधः)

Contiguous to water. c

f m f n m f n 8 m f n e
11. (स्त्री) शर्करा शर्करिलः शार्करः शर्करावति

Full of stony or similar nodules.

(देश एवादिमाव्)

9 m f n f
(एवमुत्तरेषाः) सिकतावति

Sandy.

1—तृ. 2 च— 3—नडवृत्. 4 न—. 5—वृत्.
6—स्वत्. 7 च—. 8—तृ. 9—तृ.

[a] Whether inhabited or uninhabited. But some interpretations make these terms synonymous with the preceding. [b] The following are used as adjectives, and vary with the three genders. [c] Some interpretations make this synonymous with the preceding. [d] Also neut. and, according to some, fem. [e] The two first terms are exclusively applied to a spot abounding in stony nodules, or potsherds, &c. The other two are applicable to anything gritty. [f] The words are here exactly similar to the preceding : thus सिकता, सिकतिलः, sandy, as a country ; सैकतः, सिकतवान् (—वत), sabulous.

Digitized by Google

Watered (viz. its rice) from a river.

12. (देशे) नद्यंबु दृष्टंबु संपन्नव्रीहिपालितः m f n
स्यात्) नदीमातृके

Or by rain. m f n
देवमातृक (यथाश्रुतम्)

Ruled by a just king. 1 m f n
13. (सुराज्ञि देशे) राजन्वान्

Governed by a monarch. 2 m f n
(स्याज्ञते) ज्यत्र) राजवान्

A fold for kine. n n
गोष्ठं गोस्थानकं

The site of a former one. n
(तत्तु) गोष्ठीनं (भूतपूर्वकम्)

Contiguous ground. a f m
14. पर्य्यन्तभूः परिसरः

3 m 4 f b
सेतुरास्री (स्त्रियां पुमान्)

A hillock. c m m m n d
वामलूर (ष्) नाकु (ष्) वल्मीकं (पुंक्लीबकम्)

A road, path or way. n 5 n m 6 m m e f f f
15. अयन वर्त्म मार्गाध्व पंथान: पद्वी सृतिः
f g f h f f i f j
सरणिः पद्धतिः पद्या वर्त्मन्थे कपदी (ति च)

A good road. m m m
16. अतिपंथाः सुपंथा (ष्) सत्पथ (श्चार्च्छिते ऽध्वनि)

A bad road. m m m 7 m m k
व्यध्वे दुरध्वे विपथः कदध्वा कापथः (समाः)

1—न्वत्. 2—वत्. 3 सेत्रः. 4 आलिः. 5—नृ. 6 अध्वन्. 7—नृ.

a Near the banks of a river, or the skirts of a mountain, &c. b Also आखी. c Thrown up by termes, or by moles, &c. d Also वल्मिकं. e पथिन्, पथन, or पथ. f Likewise पदविः. g Also सरविः. सरवी, and सरवी. h Likewise पद्धती. i वर्त्मनी. or वर्त्मनिः. Also वर्त्मनिः, or वर्त्मनी. j Also एकपाद्. k Likewise कुपथ.

Digitized by Google

17. अपंथा[1 m] (स्त्री) पथं[2 n] (तुल्ये) — The want of a road.

चतुष्पथे[n n] चत्वरं[n] — Meeting of four roads.

प्रांतरं[n] (दूरशून्योऽध्वा) — A long and lonesome way.

कांतारो[m n] (वर्त्म दुर्गमम्) — A difficult road. a

18. गव्यूतिः[m f] (स्त्री) क्रोशयुगं[n] — A league. b

नड्वः[m] (विष्कुचतुःशतम्) — A furlong. c

वंटापथः[m] सरणं[n] — A highway.

(तत्पुरस्तो) पनिष्करम्[3 n] — A street.

CHAPTER II.

1. पूः[4 f] (स्त्री) पुरी[f d] नगर्यौ[f n e] (वा) पत्तनं[n f] पुटभेदनम्[n g] — A town or city.

स्थानीयं[n] निगमो[m]

1—विश्. 2 च—. 3 ङ—. 4 पुर्.

[a] Or a dangerous one: but some interpretations make this synonymous with the preceding term. [b] Measured by two thousand fathoms. [c] Measured by four hundred cubits. [d] Also पुरिः. [e] Fem. नगरी. Neut. नगरं. Also पुरं. [f] Likewise पट्टनं, or पत्तनी. [g] Also पटभेदनं.

Digitized by Google

A suburb. (उपनगरं तच्चान्तं नगरात्पुरम्

1 n
2. तच्) च्छाखानगरं

m a m
The abode of harlots. वेशो वेश्याजनसमाश्रयः

m 2 f
A market. आपण (क्त) निषद्यायां

m f c f
A shop. b विपणिः पण्यवीथिका

f f f
A high street. 3. रथ्या प्रतोली विश्रिखा

m m n
A rampart. d (स्याच्) चयो वप्र (मस्त्रियाम्)

m m m f
An edifice. e प्राकारो वरणः शाल:

n h
A bound hedge. g प्राचीरं (प्रांततोऽहतिः)

f n i
A wall. 4. भित्तिः (स्त्री) कुड्यम्

n k
One built with rubbish. j एडकं (यद्मन्मर्य्यलोकसम्)

n m n 3 n 4 n 5 n n
A house. गृहं गेहोदवसितं वेश्म सद्म निकेतनम्

---

1 धा—. 2—द्या. 3 ड—. 4—मृ. 5—मृ.

a Likewise वेषः. b Here interpretations differ greatly: some make these terms synonymous with the preceding; others explain them, the street of a market; a stall; a platform on which commodities are exposed for sale; a place of vend without a market, &c. c Also विपणी. d Interpretations differ greatly. Some explain the terms, a mound of earth raised from the ditch of a fortified town and serving as a foundation for edifices. Others say the foundation of an edifice generally; others again, any mound of earth raised from a ditch. Some likewise the gate of a fortified city. e Particularly a surrounding wall of masonry on a rampart or mound of earth. f Or शालः. g Also a mud-wall or other enclosure. h Likewise प्राचीन. i Likewise कुड्यम्. j Or else a tomb. k Also एडकं. Or एडोवं.

Digitized by Google

n n a n b n n c n f
5. निशांत वस्त्र सदनं भवनागार मंदिरम्
m pl. m m l m
स्टहा: (पुंसि च भूम्न्येव) निकाय्य निलयालया:
m m f d f e f
6. वास: कूटे[1] (हवो:) शाला सभा
n f
संघवर्म (त्रिदम्) A cluster of four houses.
n g
चतु:शालं
2 f m n
(मुनीनांतु) पर्णशालेटजे[2] (ऽस्त्रियाम्) A hut made of leaves.
n 3 n
7 चैत्यमायतनं (तुल्ये) An altar. h
f f
वाजिशाला (तु) मंडुरा A stable.
n f i
आवेशनं शिल्पशाला A working house.
f f
प्रपा पानीयशालिका A place of refreshment. j
m
8. मठ (श्छात्रादिनिलये[3]) A college. k
f l n
गन्धा (तु) मदिरास्टहम् A tavern.

---

[1] षा—. [2] ड—. [3] षा—.

[a] Likewise पत्त्रं. [b] Also सादनं. [c] अगारं or आगारं. [d] Masc. or fem. कुटिः. Fem. कुटी. Also neut. कुटीरं, and masc. कुटः. [e] Likewise शाखा. [f] Likewise संघवर्त्म. [g] Also fem. चतु:शाली. [h] Or shed for sacrifices. Some interpret it, a sacred tree. Others explain it; a monument of wood or other materials placed in honour of a deceased person. [i] Also शिल्पशाला. And neut. शिल्पशालं, or शिल्पशालं. [j] Where water is distributed. [k] A school of students; or a convent of ascetics, &c. Likewise युक्ता.

Digitized by Google

Middle of a house. गर्भागारं m वासगृहं n

A woman's apartment. सूतिकागृहम् n b परिष्टं m

A window or air hole. a 9. वातायनं n गवाक्षः m (स्त्रान्)

A temporary hall. मंडपो m c (ङ्की) जनाश्रयः m

The abode of the wealthy. d ऋद्धो n e (हि धनिनां वासः)

A temple or palace. प्रासादो m (देवभूभुजाम्)

A royal residence. f सौधो m n (ङ्की) राजसदनं n

A king's house. उपकार्योपकारिका f g 1 f

Temples of divers holy forms. स्वस्तिकः m सर्वतोभद्रो m नंद्यावर्त्तो m 2 h (द्वयो ऽपि च)

11. विच्छंदकः m i (प्रभेदाद्धि भवंतीश्वरसद्मनाम्)

The queen's apartments. (स्यगारं n भूभुजाम्) अंतःपुरं n (स्याद्) अवरोधनम् n

An airy room, a top of the house. j 12. गृहांत m (वा) ऽवरोध m (वृ)

(स्याद्) अट्टः m शौम n k (मुल्लियाम्)

1 ङ—. 2—त.

[a] Appropriated to a woman in labour. These and the preceding are synonymous terms, according to some commentaries. [b] Also सूतगाग्दं. [c] Likewise, fem. मंडपा. [d] Any grand edifice of masonry. [e] ऋद्धं, besides other synonymous terms; as अद्रः. &c. [f] Synonymous with the preceding; according to some interpretations. [g] उपकार्या. Also उपकारी. [h] Besides other terms; as स्वस्तः, &c. [i] Also विच्छर्दकः. [j] Here, and in the two following articles, interpretations differ greatly. The explanations, most generally received are inserted. Other interpretations are; the back of an edifice, a fortified place in front of the building; an apartment on the top of the hall; a building of a particular form. [k] Likewise शौमं.

Digitized by Google

प्रघाण प्रघणालिंदा (m a m b) (बहिर्द्वारप्रकोष्ठके)	A terrace before the house door.
13. उद्घावग्रहणी देहल्य (f 1f)	The threshold.
अङ्गन चत्वराऽजिरे (n c 2n n)	A court or yard.
(अधस्ताद्दारुणि) शिला (f d)	The lower timber of a door.
नासा (f) (दारूपरिस्थितम्)	The upper timber.
14. प्रच्छन्नमन्तर्द्वारं (स्यात्) (n 3n)	A private door within the house.
पश्चद्वारं (तु) पश्चकः (n m e)	A back door.
वलीक नीध्रे पटलप्रांते (m n n f m)	The edge of the thatch.
(अथ) पटलं छदिः (n g 4f h)	The thatch or roof.
15. गोपानसी (तु) वलभी (छादने वक्रदारुणि) (f f i)	The wood of a thatch.
कपोतपालिकायां (तु) विटंकं (पुंनपुंसकम्) (5f m n)	A dovecot, or aviary.
16. (स्त्री) द्वाद्वारं प्रतीहारः (6f n m)	A door, or gate.
(स्याद्) वितर्द्दि (स्त्री) वेदिका (f k f l)	A covered terrace in the yard. j

1—स्त्री. 2—र. 3 अ—. 4—स्त्र. 5—का. 6—द्वार.

[a] Also, as some write these words, प्रधानः and प्रघनः. [b] अलिंद, or आलिंदः. [c] Likewise अंगणं. [d] Or शिली. [e] Some make this and the preceding article synonymous. [f] Likewise, according to another reading, नीध्रं. [g] Also पटं, and चालं. [h] Not neuter as erroneously stated by the commentators. [i] Also वडभिः or वल्लीः. [j] Here, and in the following article, as in many other places, interpretations differ greatly. A quadrangular resting place made of wood. A place for sitting in a court yard; or one for standing under. A quadrangular spot in the court of a temple or great edifice. A terrace furnished with pillars. A floor on four posts in the middle of a quadrangular house. [k] Likewise वितर्दी. [l] Also वेदि, and वेदी.

Digitized by Google

Decoration of the gate-post. a

तोरणो (ऽस्त्री) बहिर्द्वारं

A city gate.

पुरद्वारं (तु) गोपुरम्

A raised place over the gate.

17. (कूटं पूर्वादि वद्) घस्रिनस्त्र (तस्त्रिन्)

(अथ स्त्रिषु)

A door.

कपाटमररं (तुल्ये)

Its bolt or bar.

(तद्विष्कंभे) अर्गलं (न ना)

Stairs.

18. आरोहणं (स्यात्) सोपानं

A ladder.

निःश्रेणि (स्त्र)धिरोहिणी

A broom.

संमार्जनी शोधनी (स्यात्)

Dust, or sweepings.

संकरो ऽवकर (स्तया)

19. (स्त्रिषे)

The entrance of a house.

मुखं निःसरणं

An open space in a town. i

संनिवेशो निकर्षणं

---

1 क—. 2 ब—.

a This is explained as signifying, the ornamented arch of a gateway. Some interpret, the outer gate. b Also कवाटः. Fem. कपाटी and कवाटी. c Fem. अररी or अररिः. d By a variation in the reading, this is made to exhibit a synonymous term, विष्कंभः, or, according to some विष्कंभि (—नृ). e Fem. अर्गला or अर्गली. f Likewise निःश्रेणी. And निस्त्रिणिः, or निस्त्रेणी. g Also अधिरोहणी. h Likewise संकारः. i The passage in, or out of a house, town or market. The road of ingress and egress. The entrance through the house-door.

Digitized by Google

(समौ) संवसथ ग्रामौ — A village. a

वेश्मभूर्वास्तु (स्त्रियाम्) — The site of a habitation.

20. ग्रामांत उपशल्य (स्यात्) — Space near a village, &c.

सीमसीमे (स्त्रियामुभे) — A boundary or limit.

घोष. आभीरपल्ली (स्यात्) — A station of herdsmen.

पक्कणः श्वरालयः — An abode of the lowest men.

---

1 वास्तु. 2—मनु. 3—मा.

a Place for diversion outside of a town, or within it. b These two words are synonymous with the following, according to some. c Also आभीरपल्लिः.

Digitized by Google

A mountain.

1. महीध्रे शिखरि क्ष्माभृद् हार्य्य धर पर्वता:
अद्रि गोत्र गिरि ग्रावाचल शैल शिलोच्चया:

A range, surrounding the earth. b

2. लोकालोकश्चक्रवाल

A hill with three peaks.

त्रिकूटस्त्रिककुत् (सनौ)

The western mountain. d

अस्त (स्तृ) चरमक्ष्माभृद्

The eastern mountain. e

उदय: पूर्व्व पर्व्वत:

Divers mountains. f

3. हिमवान्निषधो विंध्यो माल्यवान् पारियात्रक:
गंधमादन (मन्ये) च हेमकूटा (दयो नगा:)

A stone or rock.

4. पाषाण प्रस्तर ग्रावोपलाश्मान: शिला दृषत्

A peak or summit.

कूटो (स्त्री) शिखरं शृंगं

A precipice.

प्रपात (ख) तटोऽस्रगु:

1—रिन्. 2—तृ. 3 अ—. 4—वनु. 5 अ—. 6 च—. 7 त्रि—द. 8—तृ. 9—वत्. 10—वत्. 11 पा—. 12—ट. 13—वनु. 14 ड—. 15 अश्मन्. 16 दृ.

a Likewise महीधर, and अहिभ्र:. b The limit of light and darkness. c Also चक्रवाड:. d Behind which the sun sets. e Over which the sun rises. f Severally named in the text, viz. the snowy range north of India; the mountain called *Nishad'ha*; the tropical range dividing South from Noth India, &c. Besides others, as *Malaya*, *Chitrakúta*, *Mainâka*, &c. g अतट:, or, according to another reading, तट:.

Digitized by Google

5. कटकः (ज्ञौ नितंबः अद्रेः) *m n* — The side of a mountain.

सानुः प्रस्थः सानु (द्वयोः) *m n m n m n* — Table land.

उत्सः प्रस्रवणं *n n a* — A fountain.

(वारिप्रवाहे) निर्झरः झरः *m m* — A cascade.

6. दरी (तु) कंदरः (वा स्त्री) *f m f b* — An artificial cave.

(दैवखात विले) गुहा *n n c f* — A natural cave.

गह्वरं *n*

गंडशैलाः (स्तु. च्युताः स्थूलोपलाद्गिरेः) *l m* — Rocks fallen from a mountain.

7. खनिः (स्त्रियाम्) आकरः (स्यात्) *f d m* — A mine.

पादाः प्रत्यन्तपर्व्वताः *2 m 3 m* — Hills near a mountain.

उपत्यका (अद्रेरासन्ना भूमिः) *f* — Land near a mountain.

(ऊर्द्धम्) धित्यका *4 f* — Land on it.

8. धातुः (मूलः शिलाद्यद्रेः) *m* — A fossil, or mineral.

गैरिकं (तु विशेषतः) *m* — Red chalk.

निकुंजः कुंजौ (वा क्लीवे लतादिपिहितोदरे) *m m n* — A place overgrown with creepers, &c.

1—ख. 2 पाद. 3—त. 4 ख—.

[a] Some make these synonymous with the following. [b] Fem. कंदरा or कंदरी. [c] These are synonyma, according to some, instead of being the explanation of the two other terms here exhibited. [b] Also खनी or खानिः.

Digitized by Google

CHAPTER IV.

SECTION I.

A forest or grove.

1. अटव्यरण्यं विपिनं गहनं काननं वनम्[f a] [1 n] [n] [n] [n] [n b]

A large forest.

अट्टारण्यमरण्यानी[n] [2 f]

A grove near a house.

अट्टारामा (स्तु) निष्कटाः[m c] [m]

A garden.

2. आरामः (स्याद्) उपवनं (कृत्रिमं वनमेव तत्)[m] [3 n]

One planted by a state minister, &c.

(अमात्यगणिकागेशोपवने) दृश्यवाटिका[f]

A royal public one.

3. (पुमान्) क्रीड उद्यानं (राज्ञः साधारणं वनं)[4 m n] [n]

A royal pleasure ground.

(स्यादेतदेव) प्रमदवनं (मंतःपुरोचितम्)[n d]

A row or range.

4. वीथ्यालिरावलिः पंक्तिः श्रेणी[5 f] [6 f] [7 f] [f] [f e]

A continuous line. f

लेखा (स्तु) राजयः[f g] [f h]

---

1 अ—. 2 अ—. 3 उ—. 4 आ—. 5—थी. 6 आ—. 7 आ—.

[a] Sing. अटविः. Also अटवी. [b] Likewise, fem. वनी. [c] Sing. अट्टारामः. [d] Or प्रमदावनं. [e] Also आली and आवली; पीथिः and वेथिः. Some add पंक्षी. [f] Some make these synonymous with the preceding. [g] Likewise रेखा. [h] Sing. राजिः. Also राजी.

Digitized by Google

f 1 *m*
वन्या वनसमूहे (स्याद्) — A multitude of groves.

m a 2 *m*
अंकुरोऽभिनवोद्भिदि — A germin.

m *m* 3 *m* 4 *m* 5 *m*
5. वृक्षो महीरुहः शाखी विटपी पादपस्तरुः — A tree.

m *m* b *m* c 6 *m* *m* *m* 7 *m*
अनोकहः कुठः साल: पलाशी द्रु द्रुमागमाः

m
6. वानस्पत्यः (फलैः पुष्पात्) — One fructifying from blossoms. d

m
(तैरपुष्पाद्) वनस्पतिः — One without apparent blossoms. e

f g
ओषध्यः (फलपाकांताः) — An annual plant. f

8 *m f n* *m f n* h
(स्याद्) वंध्यः फलेग्रहिः — Fruitful.

m f n *m f n* 9 *m f n*
7. वंध्यो ऽफलोऽवकेशी (च) — Barren.

10 *m f n* *m f n* 11 *m f n*
फलवान् फलिनः फली — Bearing fruit.

m f n 12 *m f n* *m f n* i *m f n* *m f n* *m f n*
प्रफुल्लोत्फुल्ल संफुल्ल व्याकोष विकच स्फुटाः — Blown, as a flower.

m f n *m f n*
8. फुल्ल (त्रै.ते) विकसिते (स्यूर्)

j
(अवंध्यादय त्रिषु)

m n *m* 13 *m*
स्थाणु (वा ना) ध्रुवः शंकुर् — The trunk of a lopped tree.

m
(वृक्षशाखाग्रिफः) क्षुपः — A small tree. k

1—द्व. 2—द्रु. 3—नृ. 4—नृ. 5 त—. 6—नृ.
7 अगज. 8 अ—. 9—नृ. 10—वत्. 11—नृ. 12 ख—. 13 शंकुः

[a] Likewise अंकूरः. [b] Likewise कुटः. [c] Also शालः. [d] As the Mango, Eugenia, &c [e] As the Bread-fruit, &c. [f] Dying after ripening its fruit. [g] Sing. ओषधि. Also ओषधी. [h] Likewise फलग्रहिः. [i] Likewse व्याकोषः. [j] The preceding admit the three genders, as adjectives. [k] With short branches and roots.

Digitized by Google

A shrub. 9. (अप्रकांडे) स्तंब[m] गुल्म[1 m]ौ

A creeper. वल्ली[f a] (तु) व्रततिर्[f b] व्रतति[2f]ना

A spreading one. c (लता प्रतानिनी) वीरुद्[3f]ल्लि[4f]न्युलूप[5 m] (इत्यपि)

Height of a tree, hill, &c. 10. (नगाद्यारोह) उच्छ्राय[m] उत्से[m]ध (स्त्री) क्षय[6 m] (स्व स)

The trunk. (अस्त्री) प्रकांड[m n]: स्कंध[m]:(स्यान्मूलाच्छाखावधेस्तरोः)

A branch. 11. (समे) शाखा[f 7f] लते

A large branch. स्कंधशाखा[f] शाले[f]

A fibrous root. शिफा[f] जटे[f]

From a radicant branch. d (शाखा शिफा) प्ररोह[m]: (स्यान्)

Scandent fibres. (मूलाच्चाग्रं गता) लता[f e]

The top of a tree. 12. शिरो[8 n] ग्रं[n] शिखरं[m n] (वा ना)

Its root. मूलं[n] वृक्षो[m]ऽ (ऽंघ्रिनामकः[f])

The pith. सारो[m] मज्जा[9 m] (समौ)

The bark. त्वक्[10f] (स्त्री) वल्कं[n] वल्कल[m n] (मस्त्रियां)

Wood. 13. काष्ठं[n] दार्व्[m n]

1—स्त्र. 2ल—. 3—ध्. 4गु—नी. 5च—. 6च—. 7लता. 8—सृ. 9—नृ. 10—त्वच्.

[a] Also वल्लिः. [b] Likewise व्रततो and प्रततिः. [c] Some make the explanation to be one of the synonyma; and others, moreover, make these and the preceding bear the same sense. [d] For example, that of the India fig-tree. [e] Some make this a second interpretation of प्ररोहः and expound it otherwise; viz. a plant climbing from the root to the top of a tree. [f] Any term signifying a foot.

Digitized by Google

n 1 n n 2 m 3 f a धूंधनं (त्वे) ध धूमेधः समित् (स्त्रियाम्)	Fuel.
m m n निष्कुहः कोटरं (वा ना)	The hollow of a tree.
f b f वल्लरिर्म् वल्लरिः (स्त्रियौ)	A compound pedicel.
n c n d n n m 14. पत्रं पलाशं छदनं दलं पर्णं छदः (पुमान्)	A leaf.
m n m n पल्लवो (ऽस्त्री) किसलयं	A sprout or shoot. e
m m n विस्तारो विटपो (ऽस्त्रियाम्)	The branch and its shoot. f
n n g 15. (वृक्षादीनां) फलं शस्यं	Fruit.
n n वृंतं प्रसवबंधनम्	The foot stalk. h
m f n (आमे फले) शलाटुः (स्यात्)	Moist. (fruit.)
m f n (कृष्णे) वान (शुभे त्रिषु)	Dry.
m n 16. धारको बालकं (शिशवे)	A bud or a germ.
f i m j कलिका कोरकः (पुमान्)	An unblown flower.
m k m (स्यात्) गुच्छक (स्तु) स्तवकः	A cluster of blossoms.
m n l m n कुड्मलो मुकुलो (ऽस्त्रियाम्)	An opening bud.

---

1 एधस्. 2 एध. 3—ध

[a] Some restrict the two last, others the three last, to signify sacred fuel. [b] Likewise वल्लरी and जल्लरी. [c] Also पत्त्रं. [d] Likewise छादनं. [e] The extremity of a branch bearing new leaves, &c. [f] Some make this and the preceding synonymous. [g] Likewise शस्यं. [h] Of a leaf or fruit: the petiole or peduncle. [i] Likewise कलिः and कली. [j] And neuter. [k] Also गुत्सकः. Likewise गुच्छः or गुत्सः. [l] And कुड्मलः.

Digitized by Google

A flower. 17. (स्त्रियः) सुमनसः[1 f a] पुष्पं[n] प्रसूनं[n b] कुसुमं[n] (सुमनम्)[c]

Its nectar or honey. मकरंदः[m] पुष्परसः[m]

Its dust or farina. परागः[m] सुमनोरजः[2 n]

18. (द्विहीनं प्रसवे सर्वं[d] हरीतक्यादयः स्त्रियाम्)[e]

Fruits of certain plants. आम्रत्व[n] वैणव[n] प्लाक्ष[n] नैयग्रोधै[n] ङुदं[3 n] (फले)[f]

19. वार्क्षतं[n] (च)

Fruit of the Eugenia. (फले जंबाः) जंबूः[f] (स्त्री)[n] जंबु जांबवम्[n g]

(पुष्पे जातीप्रभृतयः स्वलिंगा व्रीहयः फले[h]

Blossom of the Bignonia. 20. विदार्य्याद्याश्च फलेऽपि)

(पुष्पेस्त्रीवेऽपि) पाटला[f i]

1—नस्. 2—जस्. 3 ऐ—.

[a] Plural with the sense of the singular, though some make it admit the singular number, and even the neuter gender. Ex. सुमनाः and सुमनः. [b] Likewise सूनं. [c] According to another reading सुमं a flower. [d] Names of plants generally become neuter, to signify the produce of the plant; viz. its blossom and fruit: some add the root, and even the leaf. [e] Except *Haritaki* and certain others, which are feminine denoting the fruit, &c. As *Drákshá*, *Kóshátaki*, &c. [f] In these instances, derivatives are employed to signify the fruit: and, in some other instances likewise; as वैणव, &c. [g] Here the neuter, the derivative, and the irregular feminine, are all three employed. [h] *Játi* and certain others (as *Yut'hiká*, *Mallikú*, &c.) irregularly retain the original genders, to signify the flower of the plant; so do the names of corn and pulse, to signify the seed. And so do *Vidárí*, and others (as *Gambhárí* &c.) to denote tho root, or the blossom: some add the fruit. [i] Here the neuter, and the original feminine gender, are both admissible; and even the masculine.

Digitized by Google

SECTION II.

1. बोधिद्रुमश्चलदलः पिप्पलः कुञ्जराशनः [a]	Holy fig-tree e
अश्वत्थे	
(ऽथ) कपित्थे (स्त्रुर्) दधित्थ ग्राहि मन्मथाः [b]	Elephant, or wood apple. c
2. (तस्मिन्) दधिफलः पुष्पफलदंतशठा (वपि)	
उदुंबरे जंतुफलो यज्ञाङ्गो हेमदुग्धकः [d]	Glomerous fig-tree. e
3. कोविदारे चमरिकः कुद्दालो युगपत्रकः [e]	Mountain ebony. g
सप्तपर्णो विशालत्वक् शारदी विषमच्छदः [f]	Echites. h
4. आरग्वधे राजवृक्ष सम्याक चतुरङ्गुलाः [g]	Cassia fistula.
आरेवत व्याधिघात क्षुतमाल सुवर्णकाः [h]	
5. (स्त्रुर्) जम्बीरे दंतशठ जंभ जंभीर जंभलाः [i]	A lemon or citron.
वरुणो वरणः सेतुस्तिक्तशाकः कुमारकः [k]	Tapia. l

---

1 च—. 2—नृ. 3—थ. 4—ठ. 5—च्. 6 ति—.

[a] Ficus religiosa. [b] Also बोधि. [c] Feronia Elephantium or Crataeva Valanga. [d] Also कपित्थः. [e] Ficus glomerata, R. [f] Some write उदुंबरः. [g] Bauhinia variegata, and other species. [h] Echites scholaris. [i] Likewise masc. शारदः. [j] Also आरग्वधः and आरग्वधः. [k] Likewise शंपाक and सम्याक. [l] Crataeva Tapia or Capparis trifoliata.

Digitized by Google

Punag. a

6. पुन्नागे पुरुषसंगः केसरो देववल्लभः

Coral tree. c

पारिभद्रे निंबतरुर्न्दारः पारिजातकः

Tinis. d

7. तिनिशे स्यन्दनो नेमी रथद्रुस्तिमुष्टकः

वष्टाची किसम

वङ्गुलश्चित्रफलच् (चा

Spondias. f

ऽथ द्वौ) पीतन कापीतनौ

Bassia. h

8. आम्रातके

मधूके (तु) गुडपुष्प मधुद्रुमौः

वानप्रस्थ मधुष्ठीलौ

Another sort. j

(अल्पजेऽल्प) मधूलकः

Pilu. k

9. पीलौ गुडफलः क्षंसी

Walnut. l

(तस्मिंस्तु गिरिसंभवे)

अक्षोड कंदरालौ (हा)

---

1 तु°—. 2 च—. 3 चि—तृ. 4—हृ. 5—नृ.

a Probably Rottlera tinctoria, R. Mss. b Also केसरः. c Erythrina fulgens. But some apply the Sanskrit names to the Melia sempervirens. d Dalbergia Oujeinensis, R. Mss. e नेमि. Also नेमिन् and fem. नेमी, according to some. f Spondias Mangifera. g Also अम्रातकः h Bassia latifolia. i Likewise मधुकः and मधुः. j Growing in water; or, according to another reading, on mountainous ground. k The name is applied in some provinces to Careya arborea (R. Mss.); in others, to Salvadora Persica (R.) l Described as a species of the preceding, growing on mountains: but the corresponding Hindi name belongs to Juglans regia, and also to Croton Moluccanum, or Aleurites Triloba. m Likewise आक्षोडः and आक्षोटः. Also अर्परालः.

Digitized by Google

वृंकोठे (तु) निकोचकः[m b] Alangium.[a]

10. पलाशे किंशुकः[m] पर्णो[m] वातपोथो[m] Butea frondosa.

(ऽथ) वेतसे[1 m] *Bayas*, or *Bént.* c

रथाऽभ्रपुष्प विदुल शीत वानीर वञ्जुलाः[2 m m d m m m m]

11. (द्वौ) परिव्याधविदुलौ नादेयौ (चा) वुवेतसे[m m f 3 m] The same growing in water.

शोभाञ्जने शिग्रु तीक्ष्णगंधकाक्षीव मोचकाः[m f m m g m h m] Morunga.[e]

12. (रक्तो ऽसौ) मधुशिग्रुः (स्याद्)[m] A red variety of the same.

अरिष्टः फेनिलः (समौ)[m j m] Soap berry.[i]

विल्वे शाण्डिल्य शैलूषौ मालूर श्रीफला (वपि)[m m 4 m m 5 m] Marmelos.[k]

13. प्लक्षो जटी पर्कटी (स्यान्)[m m m m] Waved leaved fig-tree. l

न्यग्रोधो वङ्गपादटः[m 6 m 7 m] Indian fig-tree. n

1—ख. 2 रथ. 3 चं—ख. 4—घ. 5—ख. 6—पादु. 7 घट.

[a] A hexapetalum. [b] Likewise निकोठकः. [c] The Sanskrit name is by some referred to the Ratan : but a different plant appears to be meant. [d] अभ्रपुष्पः. Also रथाभ्रपुष्पः. [e] Hyperanthera Morunga or Guilandina Morunga. [f] Likewise शोभांजनः or शोभांजनः. [g] तीक्ष्णगंधकः and तीक्ष्णगंधः. [h] काक्षीवः or काक्षीवः, and काक्षीवः. [i] Sapindus Saponaria and other species: but applied also to Mimosa abstergens, R. [j] Also रिष्टः. [k] Ægle Marmelos or Crataeva Marmelos. [l] Ficus venosa. [m] जटिन्. Also fem. जटी, or जटि (Nom. जटिः). So पर्कटिन्; and fem. पर्कटी, or पर्कटि (—टिः). [n] Ficus Indica.

Digitized by Google

m m b m 1 m 2 m m

Lod'h. The pale sort. a — गालव: शावरो[a] लोध्रस्थिरोटस्थिल[a] मार्ज्जनौ

m 3 m m

Mango. c — 14. आम्रचूतो[3] रसालो[3]

m

A very fragrant sort of it. — (ऽसौ) सहकारो[3] (ऽतिसौरभ:)

n n d m m e m

Bdellium. — कुंभोलूखलकं (क्लीवे) कौशिको[3] गुग्गुलु: पुर:

m g m m m m

Sebesten. f — 15. श्लेष्मातक: श्लेष्मातक: श्लेष्मातको[3] बहुवारक:

n i m j m m k

Piya. h — राजादनं प्रियाल (स्) सञ्चकद्रुर्धनु: पट:

f f m

Gambhári. i — 16. गंभारी सर्व्वतोभद्रा काश्मरी मधुपर्णिका

f f m m

श्रीपर्णी भद्रपर्णी (च) काश्मर्य्य (त्याद्य)

Jujube. n — (ऽथ द्वयो:)

m f o m f p m f q

17. कर्कन्धूर्व्दरी कोलि:

n n 4 n

The fruit. — कोलं कुवल फेनिले

---

1 ति—. 2 ति—. 3 चूत. 4—ल.

[a] The lodh is a bark used in dying, of which two sorts are in use. Some restrict the first term to this species, and make the rest common to both. [b] Also शावर:. [c] Mangifera Indica. [d] कुंभ and उलूखलकं. Also कुभोलु: and खलकं. Likewise कुभोलूखलकं. [e] Also गुग्गुल [f] Cordia myxa. Also Cordia latifolia, R. Mss. [g] Also श्लेष्मा. [h] Chironjia Sapida, R. Mss. But the name is in some places applied to Grewia orientalis and didyma. [i] Likewise राजादनं or—न: [j] And प्रियाल:. Also सञ्च: and कद्रु:. [k] Likewise धनु: (धनु of धनुष्) and पट:. [l] Probably Gmelina arborea, R. [m] Also काश्मरी. [n] Zizyphus Jujuba, and other species. [o] Masc. कर्कन्धु: and न्धू:. Fem. कर्कन्धू:. [p] Masc. बदर:. [q] Also, in the fem. कोली and कोला.

Digitized by Google

n n f a
शौवीरं बदरं धोण्टा (ण्ट्य) }
m
(ण्ट्य स्यात्) स्वादुकण्टकः *Buin'chi.*

m c m m 1 m b
18. विकंकतः खुवाटच्चो ग्रंथिलो व्याघ्रपाद् (पि)
m m d f f e
ऐरावतो नागरंगो नादेयी भूमिजंबुका Orange.

m g m m m
19. तिंदुकः स्फूर्जकः कालस्कंध (स्क) ग्रितिसारके Sort of ebony. f
m m m m
काकेन्दुः कुलकः काकतिन्दुकः काकपीलुके Another sort. h

m i m m f j 2 m m
20. गोलीढो झाटलो घण्टापाटलिर्मोच्च सुष्कको *Ghantá-pa'tali.*
m m 3 m
तिलकः क्षुरकः श्रीमान् *Tilá.*
m m
(तमौ) पिचुल झावुकौ Tamarix. k

f f f m m
21. श्रीपर्णिका कुमुदिका कुंभी कैटर्य्य कट्फलौ *Kayap'hal.*
m f 4 m m
भ्रमुकः पट्टिका (ख्यः स्यात्) पट्टी लाक्षाप्रसादनः Red *Lód'h.*

1—द्. 2 मोच. 3—त्. 4—न्.

[a] Some make the three last, others the two last, signify the wild sort : others again explain the last, as denoting both plant and fruit ; and the rest, as indicating the fruit of the common Jujube. [b] Flacourtia Sapida, R. [c] Also वैकंकतः. [d] Likewise नारंगः or नार्यंगः. [e] Some disjoin the two last as names of a different plant. [f] Diospyros melanoxylon, (R), and Glutionsa, (Koen.) [g] Also तिंदुको. [h] Diospyros tomentosa, R. [i] Likewise गोलिढः. [j] Or घंटा and पाटलिः. [k] T. Indica and Dioeca.

Digitized by Google

Mulberry. a 22 नृद (द्रु) पूषः क्रमुकोः ब्रह्मण्योः ब्रह्मदारु (च)

ह्रल (द्रु)

Nauclea orientalis. नीप प्रियक कदंबा (द्रु) वलिप्रिये

Marking nut. e 23. वीरतरोऽरुष्करोः ऽग्निमुखी भल्लातकी (त्रिषु)

Pa rsvpal. a गर्हभाण्डे कंदराल कपीतन सुपार्श्वकाः

24. क्षत्र (द्रु)

Tamarind. तिंतिडी चिञ्चा ऽम्लिका

A san. h (ऽथ) पीतसालके

सर्ज्जका ऽसन वंधूकपुष्प प्रियक जीवकाः

Sak'hwa or *Sal* j 25. साले (तु) सर्ज्ज कार्ष्या (ध्रुवकर्णिकाः ध्रुवसंवरः

Kahua', n नदीसर्ज्जो वीरतरुर्दृढः कक्षुभो ऽर्ज्जुनः

1—द्र. 2 द्रु'—.

[a] Morus Indica. But some make it the Hibiscus Populneoides. See 23. [b] Likewise कादम्बः. [c] Semecarpus Anacardium. [d] Masc. भल्लातकः. [e] Hibiscus Populneoides, B. Some confound these Sanskrit names with those of the Ficus venosa. [f] Also तिंतिली and तिंतिडीकः,—का,—कं. [g] Likewise अम्लीका, चाम्लिका and चाम्लीका. [h] Terminalia Alata tomentosa, R. [i] Also आसनः and अशनः [j] A common timber tree described (Polyandria monogynia) but not yet named by botanists. [k] Likewise शालः. [l] Also कालः. [m] Or ध्रुवसंवरः. [n] Terminalia Alata glabra, R.

Digitized by Google

m n n b l
26. राजादन फलाध्यक्षे क्षोरिकायां *Khirani.* a
(अथ द्वयोः) *Inguá.*
m f c m
द्रुद्रुदो तापसतरुर्
m 2 m 3 m
भूर्ज्जे चर्मि त्वदुत्वचौ *Bhó'jpatr.* d
f f f m m f f
27. पिच्छिला पूरणो मोचा स्थिरायुः शाल्मलि (र्) योः) Silk-cotton. e
m
पिच्छा (तु) शाल्मलीवेष्टे Its gum.
m m f
रोचनः कूटशाल्मलिः Another sort of silk-cotton.
m h m m m
28. चिरविल्वो नक्तमालः करञ्ज (ञ्) करञ्जके *Caranj.* g
m m m j m
प्रकोर्ब्बः पूतिकरञ्जः पूतिकः कलिमारकः Gray Bonduc. i
m 4 f 5 f
29. (करञ्जभेदाः) षड्ग्रंथो मर्कटश्चारवल्लरो Other sorts. k
6 m m m m 7 m
रोहो रोहितकः क्षीरशत्वृद्दाडिमपुष्पकः *Róhin.* l

1—का. 2—नृ. 3—च, and —च्. 4—टी.
5 च—. 6 —नृ. 7 दा—.

[a] Perhaps a species of Mimusops. M. Kauki. [b] Also राजादन फलं and फलाढ्यं. [c] Masc. द्रुद्रुदः. [d] The bark is used. [e] Bombax heptaphyllum. [f] Also fem. शाल्मली. Likewise m. or f. शाल्मलिः. [g] Galedupa Arborea or Robinia mitis. [h] Also चिरिविल्वः. [i] Cæsalpinia, or Guilandina, Bonduccella. [j] Likewise पूतिकरञ्जः, पूतीकः, and कलिकारकः. [k] Seemingly varieties of the Bonduc. [l] A medicinal plant so called. [m] Also रोहीतकः.

Digitized by Google

Khayar, a

30. गायत्रो वाखतनयः खदिरो दंतधावनः

A fetid Mimosa.

अरिमेदो विट्खदिरे

A white sort.

कदरः (खदिरे सिते)

31. सोमवल्को (ऽप्य)

Palma christi. d

(ऽप्य) व्याघ्रपुच्छ गंधर्वहस्तकी

एरंड उरुबूक (चु) रुचकचिल्वक (चु ऽपः)

32. चंचुः पत्राङ्गो मंड वर्द्धमान व्यडंवकाः

A variety of the *S'ami*.

(अल्पा शमी) शमीरः (स्यात्)

S'ami or *sacn.* j

छमी सक्तुफला शिवा

Mayan. l

33. पिच्छोतको मरुवकः ग्रसनः करहाटकः

Déoda'r. m

शल्य (चु) मदने

शक्रपादपः पारिभद्रकः

34. भद्रदारु द्रुकिलिमं पोतदारु (च) दारु (च)

---

1 चि—. 2 शमी.

[a] Mimosa Catechu (Khayar) Linn. [b] Also masc. गायत्रिन् (—त्री) [c] Likewise वाखपत्रः and वाखदत्तकः. [d] Ricinus communis. [e] Also उरुबुकः. [f] Likewise रुचूकः and रुचुकः or रुचुकः. [g] Also चमंडः or चार्मंडः. [h] Likewise व्यडंवनः. [i] Also शमीरः. [j] Mimosa albida. [k] Or सक्तुफली. [l] Vangueria spinosa, R. But the Sanscrit names are referred also to Gardenia dumetorum. [m] In Bengal, Uvaria longifolia : but properly seems to be a pine or fir.

Digitized by Google

n l m n
पूतिकाष्ठ (ङ् सप्त स्वर्) देवदारुण्

(ऽथ द्वयोः) Trumpet flower. a

m f b f f c f d f
35. पाटलिः पाटला, ऽमोघा काचस्थाली फलेरुहा

f f
क्षपाटंत्ता कुवेराक्षी

f f f
श्यामा (तु) मङ्गिल्या (द्वया) *Priyangu.* e

f f f f f f
36. लता गोवंदनो गुन्द्रा प्रियङ्गुः फलिनो फली

f f f m f
विश्वक्सेना गंधफली कारंभा प्रियक (ङ् सा)

m m m m m
37. मरुडकपर्ण पत्रोर्ण नट कङ्कुः टुंटुकाः *Sónápat.* g

m h m 2 m m m
श्योनाक शुकनासर्क्ष दीर्घरंत कुटन्नटाः

m m i
38. शोणक (ङा) ऽरला

f 3 m f n k
तिष्यफला (त्या) मलको (त्रिषु) Emblic myrobalan. j

f f l
चक्रता (च) वयस्था (च)

m f n n
(त्रिलिङ्ग (स्तु) विभीतकः Beleric myrobalan. m

1—द्र. 2 क्ष्च. 3 चा—.

a Bignonia suave-olens. b Also fem. पाटली. c अमोघा or मोघा. d Likewise काली and स्थाली. e A fragrant seed so named. f And other synonyma of woman. g Bignonia Indica. h Also श्योनाकः. i चरटुः or चरटूः. j Phyllanthus. Emblica. k Masc. कालकः. l Or पयःस्था. Also कायस्था. m Terminalia belerica. n Fem. विभीतकी.

Digitized by Google

m 1m m m m

39. अक्षस्तुषः कर्षफलो भूतवासः कषिक्रमः

f 2f f fb f f

Yellow myrobalan. a अभया (त्) व्यया पथ्या वयस्था पूतनाऽक्षता

f f f f f

40. हरीतकी हैमवती चेतकी श्रेयसी शिवा

m m n

Sural. c पीतद्रुः सरलः पूतिकाष्ठं (चा)

Caniyár. d (ऽथ) द्रुमोत्पलः

m m

41. कर्णिकारः परिव्याधो

m f m m

Barahal. e लकुचो लिकुचो डङ्गः

Bread fruit or Jaca tree. g m h m i

पनसः कंटकिफलो

m m m k

Hijjal. j निचुलो ऽम्बुज वृक्षकः

f f f m 3f

Opposite leaved fig-tree. l 42. काकोडुंबरिका फल्गुर्मलपूर्ज्जघनेफला

m m m m

Nimb. n अरिष्टः सर्वतोभद्र श्छिक्कनिर्व्वास मालकाः

m o m

43. पिचुमर्द (न्) निम्बे

f n f q

Sisó. p (ऽथ) पिच्छिला ऽगुरु र्गिंयपा

---

1 तुल. 2 च—. 3 ज—.

a Terminalia citrina. b Also चक्षःस्था and चाक्षःस्था. c A tree which yields a resin. d Pterospermum acerifolium or Pentapetes acerifolia. e Artocarpus Lokutsha (Lucucha), R. f Likewise नकुचः. g Artocarpus integrifolia. h Also फलसः. i And कंटकीफलसः. or कंटकफलः. j Eugenia acutangula. k Likewise छिक्कनः. l Ficus oppositifolia, R. m नक्तपूः (पू). Also नक्तपूः (—ट्), and नक्तयूः (—यू). n Nimba Azadaracta (*A'za'dderakht*) or Melia Azadirachta. o And पिचुमंदः. p Dalbergis Sissoo, R. q Or, according to some, अगुरुगिंयपा.

Digitized by Google

कपिला भल्लगर्भा (सा) [f] — Another sort. a

शिरीष (स्तु.) कपीतनः [m] [m] — *Siris.* b

44. भण्डिलो (ऽप्य) [m c] — *Champá.* d

(ऽथ) चाम्पेयश्चम्पको हेमपुष्पकः [m] [1 m] [m]

(एतस्य कलिका) गंधफली (स्याद्) [f] — Its flower.

(ऽथ) केसरे [m f] — *Mul-sari.* e

45. वकुलो [m] — *Asóc.* g

वञ्जुलो शोके [m] [m]

(समौ) करक दाड़िमौ [m] [m h] — Pomegranate.

चाम्पेयः केसरो नागकेसरः कान्चना (ऽथः) [m] [m] [m j] [2 m] [k] — *Nágésar.* i

46. जया जयंती तर्कारी नादेयी वैजयंतिका [f] [f] [f] [f] [f] — *Jainti.* l

ओषधीमग्निमंथः (स्यात्) कणिका गणिकारिका [n] [8 m] [f] [f] — *Ganiyári.* m

47. जयो [m n]

1च—. 2—न. 3च—.

[a] Some make these terms synonymous with the preceding. [b] Mimosa Seereessa (Siríśha), R. [c] Also भंडिरः and भंडीलः or भंडीरः. [d] Michelia Champaca, [e] Mimusops Elengi. [f] Likewise केसरः. [g] Jonesia Asoca, R. [h] And दालिमः, दाड़िम्बः or डालिमः. Also fem. दाड़िमी. [i] Mesual ferrea. [j] Likewise केसरः and नागकेसरः. [k] And all synonyma of gold. [l] Æschynomene Sesban. [m] Premna spinosa, and longifolia. [n] Some make these five synonymous with the preceding five, as names of the *Aranî* or Premna spinosa.

Digitized by Google

Coraiya. a (श्य) कुटजः श्वको वत्सको गिरिमल्लिका

Itá seed. (एतस्यैव) कलिङ्गेन्द्रयवभद्रयवं (फले)

Caro'nda. c 48. लाक्षापाकफला ऽविग्न सुवेणाः करमर्दके

Tamál. f कालस्कन्धस्तमालः (स्यात्) तापिच्छो (ऽप्य)

Séduári. h (श्य) सिंदुकः

49. सिन्दुवारेन्द्रसरसौ निर्गुण्डीन्द्राणिके (स्त्रियां)

Déotár. l वेणी खरा गरी देवताडो जीमूत (इत्यपि)

Sirtári. n 50. श्रीपर्णिनी (तु) भूरण्डो

Arabian Jasmin. o लघुन्यं (तु) मल्लिका

भूपद्मो श्वेतभीरु (स्व)

---

1 द्र—. 2—ख. 3 त—. 4 द्र—. 5 द्र—क्षा.

[a] Echites antidysenterica or Nerium antidysentericum. [b] Also कौटजः. [c] Carissa Carandas. Applied also, but erroneously, to the Flacourtia Cataphracta. [d] Also लाक्षापाकः, पाकफलः, लाक्षफलः, पाकलाक्षफलः and other combinations of the same terms. [e] Likewise आविग्नः. [f] A tree noted for the dark hue of its blossoms. [g] Also तापिंजः. [h] Vitex trifolia and Nigundo. Applied also to Buddleia Neemda, B. Mss. [i] Likewise सिंदुकः and सिंधुवारः. [j] Or इन्द्रसरिः. [k] Also निर्गुण्डो [l] A plant so called. [m] Likewise खगरी, and खरागरी or गरागरी. [n] Heliotropium Indicum. [o] J. Zambac. [p] Also fem. लघुन्या. [q] Likewise श्वेतभीरुः.

Digitized by Google

(सैवा,) स्रोता (वनोद्भवा) [1f a]	A wild variety.
51. श्रेफालिका (तु) सुवहा निर्गुण्डी नीलिका (चसा) [fc f f f]	*Nébárí.* b
(सितासौ) श्वेतसुरसा भूतवेध्म. [f 2f]	The same white.
(ऽथ) मागधी [f]	Sort of Jasmin. d
52. मल्लिका मूथिका ऽम्लष्ठा [f f f]	
(सा पीता) हेमपुष्पिका [f]	Yellow Jasmin.
अतिमुक्तः पुंड्रकः (स्याद्) वासंती माधवीलता [m m f f t]	*Málatí latá.* e
53. सुमना मालती जातिः [f h f f i]	Great flowered Jasmin. g
सप्तला नवमालिका [f f]	Double Jasmin. j
माध्यं कुन्दं [m n m n]	Many flowered Jasmin. k
रक्तक (स्तु,) बंधूको बंधुजीवकः [m m m]	*Dop'hariya.*
54. सहा कुमारी तरणिर् [f f 3f]	Aloe. n

1 चा—. 2—धो. 3 चि—.

[a] चास्फोता or चास्फोटा. [b] Jasminum villosum, R. The sanscrit names are assigned, in Bengal, to the Nyctanthes Arbor tristis. Some apply the two last terms to a distinct sort. [c] Also श्रेफालिः or श्रेफाली and श्रेफालिका. [d] J. Auriculatum. [e] Gærtnera racemosa or Banisteria Bengalensis. [f] Likewise माधवी and लता. [g] J. Grandiflorum. [h] सुमनाः (—नस्) or सुमना. [i] Also जाती. [j] J. Zambac fl. multiplicatis. [k] J. multiflorum or pubescens. [l] Pentapetes phœnicea. The Sanscrit names are by some assigned to the Ixora coccinea. [m] Also बंधुकः. [n] Also perfoliata.

Digitized by Google

Globe amaranth. a

अम्लान[m] (स्तु.) महासहा[f]

The crimson sort.

(तत्र योधे) कुरबक[m b]

The yellow [or white] variety.

(स्वल्प पीते) कुरंटक:[m c]

Blue Barleria. d

55. (नीलाझिण्टी द्वयोर्)वाणादासो(च्)र्झगल(च्सा)[m f e f m f]

Jhinti. g

सैरेयक[m h] (स्तु.) झिण्टो[f] (स्यात्)

A purple sort.

(तस्मिन्) कुरवको[m] (रक्ते)

A yellow sort. i

56. (पीता)कुरंटको[m](झिण्टी तस्मिन्)सहचरो[m f j](द्वयो:)

China rose. k

ओड्रपुष्पं जवा[n f l]

The blossom of sesamum.

वज्रपुष्पं (पुष्पं तिलस्य वत्)

Oleander. m

57. प्रतिहास यतप्रास चण्डात हयमारका:[m n m m m]

करवीरे[m]

Cartl. o

करोरे[m] (तु) क्रकर ग्रंथिला[m p l m] (बभो)

Thorn apple. q

58. उन्मत्त: कितवो[m] धूर्तो[m] धुस्तूर: कनको[m r m s] (द्वय:)

मातुलो[m] मदन[m] (स्या)

1—ङ.

[a] Gomphrena globosa. [b] Or कुरबक:. [c] Also कुरंटक:. [d] Barleria cærulea, R. [e] Masc. बाण:. [f] Or चार्तगल:. [g] Barleria cristata. [h] Or सैरेयक:. [i] Barleria Prionitis. [j] Masc. सहचर. Also सहाचर:. [k] Hibiscus Rosa sinensis. [l] Also जपा. [m] Nerium Odorum. [n] Or प्रतोहास:. [o] Described as a thorny plant, of which Camels are fond. [p] Also क्रकच:. [q] Datura Metel and Fastuosa. [r] Likewise धुस्तुर: and धुस्तूर:. [s] Or any other name of gold.

Digitized by Google

(ऽस्य फले) मातुलपुत्रकः — The fruit

59. फलपूरो॰ बीजपूरो॰ रुचको॰ मातुलुङ्गके — Citron. a

समीरणो॰ मरुवकः प्रस्थपुष्पः फणिज्झकः — *Maruā.* b

60. जंभीरो॰ (घ्) — c

(ऽस्य) पर्णासे कठिञ्जर कुठेरकौ — *Parnds.* d

(सिते) ऽर्ज्जको॰ (ऽस्य) — The white sort. e

पाठी (तु) चित्रको॰ वह्नि (संज्ञकः) — Lead wort. f

61. अर्का॰ (ङ) वसुकास्रोत गणरूप विकीरणाः — Swallow wort. i

मन्दार (चा॰) ऽर्कपर्णौ

(ऽस्य शुक्ले) ऽसर्कौ प्रतापसौ — The white sort.

62. शिवमल्ली पाशुपत एकाष्ठीलो॰ वको॰ वसुः — *Bacapushpa.* k

वन्द्रा वृक्षादनी वृक्षरुहा जीवन्तिके॰ (त्यपि) — A parasite plant. o

---

1—नृ. 2 चा—. 3—का.

[a] Citrus medica. Two sorts are here named: but some make the terms synonymous. [b] Marjoram? The Sanscrit names are also assigned to a species of basil (Ocimum) with small leaves; and to another sort of citron. [c] Also जंबीरः. [d] Considered by some to be the sacred Basil (Ocimum sanctum). [e] Ocimum gratissimum. [f] Plumbago zeylanica. [g] Or चित्रकः. [h] And other names of fire. [i] Asclepias Gigantea. [j] Or any name of the sun. [k] Confounded by some with Æschynomene grandiflora, but appears to be a different plant. [l] Likewise fem. एकाष्ठीला. [m] Also द्रुवः. [n] And वसुकः or वसूकः. [o] Epidendrum Tesseloides and other species. [p] Likewise वन्द्रा and वन्द्राका.

Digitized by Google

SECTION III.

Guricha. a 1. वत्सादनी च्छिन्नरुहा गुडूची तंत्रिका ऽमृता
जीवन्तिका सोमवल्ली विशल्या मधुपर्ण्य[1] (ऽपि)

Aletris. c 2. मूर्वा देवी मधुरसा मोरटा नेत्रनी खुवा
मधूलिका मधुश्रेणी गोकर्णी पीलुपर्ण्य[2] (ऽपि)

A'cara'di. g 3. पाठा ऽम्बष्ठा विडङ्गकर्णी स्थापनी श्रेयसी रसा
एकाष्ठीला पाषचेली प्राचीना वनतिक्तिका

Catuci. i 4. कटु कटम्बरा ऽशोकरोहिणी कटुरोहिणी
मत्स्यपित्ता कृष्णभेदी चक्राङ्गी शकुलादनी

Carach, or Cowitch. l 5. आलगुप्ता जडा ऽव्यथा कण्डूरा प्रावृषायणी
कण्व्यप्रोक्ता शूकशिम्बिः कपिकच्छु (श्) मर्कटी

---

[1]—र्णी. [2]—र्णी.

[a] Menispermum glabrum. [b] Also गुडुची. [c] Aletris Hyacinthoides or Dracona nervosa. [d] And मुर्वा. [e] Likewise खवा. [f] Also धनुःश्रेणी; or धनुः and श्रेणी. [g] Cissampelos hexandra. [h] Likewise अविद्धकर्णी and अविद्धकर्णा. [i] A medicinal plant so called. [j] Also कटुंभरा. [k] Likewise अशोका and रोहिणी. [l] Dolichos pruriens. [m] Also अलर्क. [n] Likewise अधण्डा. [o] Or कण्डुरा. [p] And शूकशिम्बी, or शूकशिम्बा. [q] Also कपिकच्छूः.

Digitized by Google

6. चित्रोपचित्रा न्यग्रोधी ध्रुवन्ती शंवरी वृषा *f* 1*f* *f* *f* *f*b *f* — *Musali.* a
प्रत्यक्श्रेणी सुतश्रेणी रण्डा मूषिकपर्ण्यौ (ऽपि) *f* *f* *f* 2*f*

7. अपामार्गः शैखरिको धामार्गव मयूरकौ *m* *m*d *m*e 3*m* — *Apáng.* c
प्रत्यक्पर्णी कौशपर्णी किणिही खरमञ्जरी *f*t *f*g *f* *f*

8. झंजिका ब्राह्मणी पद्मा भार्गी ब्राह्मणयष्टिका *f* *f* *f* *f* *f* — *Bamanai-t'hi.* h
अङ्गारवल्ली बालेयशाक वर्ष्मर वर्ष्मका: *f* *m*i *m* *m*

9. मञ्जिष्ठा विकसा जिङ्गी समङ्गा कालमेषिका *f* *f*k *f* *f* *f*l — Madder. j
मण्डूकपर्णी भण्डीरी भण्डी योजनवल्ल्य (ऽपि) *f* *f*m *f* 4*f*n

10. यासो यवासो दुःस्पर्शो धन्वयास: कुनाशक: *m* *m*p *m* *m*q *m* — *Javásá.* o
रोदनी कच्छुरा ऽनन्ता समुद्रांता दुरालभा *f*r *f* *f* *f* *f*

11. वृश्चिपर्णी पृथक्पर्णी चित्रपर्ण्यौ त्रिवल्लिका *f*t *f* 5*f* 6*f* — *Chdouli'ya.* s

---

1 उ—. 2—र्णी. 3—क. 4—ल्ली. 5—र्णी. 6 ब°—.

a A medicinal plant : probably Anthericum tuberosum, R. Mss. b Likewise शंवरी. c Achyranthes aspera. d And शैखरेयः. e Also अपामार्गः. f Or प्रत्यक्पुष्पी. g And कौशपर्णी. h Ovieda verticellata, R. i Also बालेयः. j Rubia Munjeet (Manjit'h), R. k Or विकषा. l Also कालमेषिका. m And भण्डिरी. n Likewise योजनपर्णी. o Perhaps Hedysarum Alhagi ? or rather, a new species. p Likewise यास:, and अपयास:. q Also धन्वयवास: and धन्वयास:. r Likewise चोदनी. s Explanations differ ; the names in both lines being synonymous according to some ; but denoting two distinct plants according to others. The first seems to be Hedysarum lagopodioides. t Or वृश्चिपर्णी.

Digitized by Google

Rámvdsac.

f f fa fb 1f
मोष्टुविद्या सिंहपुच्छी कलशिधं।वनिर्गुंडा

Sort of prickly nightshade. c

f f f f f
12. निदिग्धिका स्वयी व्याघ्री दृढ़ती कण्टकारिका
f f f f 2f
प्रचोदनी कुली चुद्रा दुःस्पर्शा राष्ट्रिके (त्यपि)

Indigo. d

f f f f f
13. नीली काला क्षीतक्रिका ग्रामीणा मधुपर्णिका
f f f fe ft f
रञ्जनी श्रीफली तुला द्रोणी दोला (च) नीलिनी

Sómraj. g

m 3 m h f f
14. अवल्गुजः सोमराजी सुवल्लिः सोमवल्लिका
fi f fj 4f
कालमेघी क्षणफला वाकुची पूतिफल्ग्र (ऽपि)

Long pepper.

f 5f f f f f
15. क्षणोषकुल्या वैदेही मागधी चपला कणा
fk fl f f
उषणा पिप्पली शौण्डी कोला

Another sort.

f
(ऽथ) करिपिप्पली

f f f m m
16. कपिवल्ली कोलवल्ली त्रेवली वशिरः (पुमान्)

The plant. n

n o fp
चव्य (न्नु) चविका

---

1 द्रु—. 2—घा. 3—जिन्. 4—ची. 5 उ—.

a Also कलशी and कलशिः. b धावनिः or धावनी. c Solanum Jacquini, Willd. d Indigofera tinctoria. e Some read तूणी, others तूली. f Also मेला, according to another reading. g Conyza (or serratula) anthelmintica. h Or fem. सोमराजी (—जी). i Likewise कालमेघी. j Some write वायुची. k Also चपला. l Likewise पिप्पलिः. m And वशिरः. n Or synonymous with the preceding: or else the name of a different plant; Tetranthera apetala, R. o Also fem. चव्या. p Or चवी. Also neut. चविकं.

Digitized by Google

f 1f f
काकचिञ्ची गुञ्जे(तु) कृष्णला *Retti.* a

f 2f mf m
17. पलङ्कषा (त्रि) सुगन्धा शर्दूला स्वादुकण्टक: *Go'o'haru.* b

m m m
गोकण्टको गोक्षुरको वनशृङ्गाट (कू त्यपि)

f f f f 3f f
18. विश्वा विषा प्रतिविषा अतिविषोपविषा अरुणा *Atis.* c

f n
मूली मङ्गल्यं (चा)

f f
(अ) क्षीरावी दुग्धिका (समे) *Dud'hi.* d

f f f 4f f
19. शतमूली वल्लभता औषदिन्दीवरी वरी *S'atávari'.* e

f f ff f
ऋष्यप्रोक्ता भीरुपत्री नारायण: शतावरी

f
20. अगेरु (रू)

m m h 5 m
(अ) पीतदारु कालेयक हरिदारव: *Dá'ru haldi'.* g

f fi f f
दार्वी पचंपचा दारुहरिद्रा पर्ज्जनी. (त्यपि)

f 6f f f f
21. वचोग्रगन्धा षड्ग्रन्था गोलोमी शतपर्विका *Orris root.* j

f
(शुक्ला) हैमवती *A white sort.* k

---

1 गुञ्जा. 2 द्र—. 3 ङ—. 4 द्र—. 5—द्व. 6 ङ—.

a Abrus precatorius. b Barleria (or Ruellia) longifolia. The name seems to be also applied to Tribulus Lanuginosus. c Betula? As. Res. vol. vi. p. 573. d Asclepias rosea, (R.) and other species. e Asparagus racemosus, Willd. f Sing. नारायणी. g Amomum Zanthorhizon, Roxb. h Also कालीयक:. i Likewise पचंपचा. j Iris pseudacorus? k Acorus calamus.

Digitized by Google

Justicia. a

वेद्यमाल्ल सिंह्यौ (तु) वासिका

22. वृषो ऽटरूष: सिंहास्यो वासको वाजिदन्तक:

Clitoria. f

आस्फोता गिरिकर्णी (स्याद्) विष्णुक्रान्ता ऽपराजिता

Barleria. h

23. दन्तुगन्धा (तु) काण्डेक्षु कोकिलाक्षे क्षुरक्षुरा:

Anethum. i

धात्रेय: (स्याच्) छत्रधिवल्कला मधुरिका मिश्री

24. मिश्रेया (प्य्)

Euphorbia. l

(ऽथ) सीऽण्डो वज्रद्रु: स्नुक् स्नुही गुडा

सप्तांतदुग्धा

Bàbreng. q

(ऽथो) वेल्लमोघा चित्रतंडुला

25. तंडुल (श्च्) क्षमिन्न (श्च्) विडंगं (पुन्नपुंसकम्)

Sida. u

बला वाट्यालकी

Crotalaria. v

घण्टारवा (तु) शणपुष्पिका

1—नृ्ही. 2 दृ—. 3 धी—. 4 क्ष—. 5—ह्.

a Justicia adhatoda & ganderussa. b Also वासा and वासिका. c Or वृष:. d And अटरूष. e Likewise वासक:. f Clitoria ternatea. g Also आस्फोटा. h Barleria Longifolia : but applied also to Capparis spinosa. i Anethum Sowa and Pammorium, R. j Or धात्रेय. k Also मिसि:, मिसी and मिसि:. l Including divers species, as Tirucalli, &c. m Also सिंह्यण्ड: and धीह्यण्ड:. n Likewise वज्र:. o Or स्नुहा. Also स्नुहि:. p And गुडी. Likewise masc. गुड:. q The seed is used as a vermifuge. r अमोघा and मोघा. s Also तंदुल:. t This and the two preceding terms admit the three genders, say some. u S. cordifolia and Rhombifolia, &c. v C. retusa, sericea and some other species.

Digitized by Google

f fa f f 1f
26. छद्दीका गोस्तनी द्राक्षा स्वादी मधुरसे. (ति च) A grape.

f fb fc f 2f
सर्वानुभूतिः सरसा त्रिपुटा त्रिदला त्रिदृत् *Téŏrt* : the white sort.

f fd
27. त्रिभण्डी रोचनी

f fe f
श्यामा पालिंध्यौ (तु) सुषेणिका The black sort.

f f f f
काला मसूरविदला र्द्धचन्द्रा कालमेषिका

n n f fg
28. मधुकं क्लीतकं यष्टिमधुका मधुयष्टिका Liquorice.

f f 3f f i
विदारी क्षीरशुक्ले द्वे गन्धा क्रोष्ट्री (च या सिता) *Bhuincaonrá* the dark sort. h.

f 4f 5f
29. (अन्या) क्षीरविदारी (स्यात्) महाश्वेतर्क्षगन्धिका Another sort (pale).

f f f f
खाङ्गली शारदी तोयपिप्पली शकुलादनी *Canchará*. j

f f m l m m m
30. खराश्वा कारवी दीप्यो मयूरो लोचमस्तकः Celosia. k

1—सा. 2—तृ. 3 द्व—. 4—ता. 5 क्ष—.

[a] Or गोस्तना. [b] Also सरणा, सरसा, and सवरा; some read सुवरा. [c] And त्रिपुटो. [d] Likewise रेचनी. [e] पालिंदी. or पालिंधी. [f] Glycyrrhiza glabra? Or Abrus precatorius albus, the root of which is substituted for liquorice. [g] Also यष्टी. [h] Convolvulus paniculatus. [i] Interpretations differ, transposing the distinction of colour. [j] Jussieua repens. [k] C. Cristata. [l] Also दीपकः. [m] Likewise लोचनकंटः.

Digitized by Google

Syám-lata´. [a] गोपी श्यामा यारिवा (स्याद्) नंतेात्पलयारिवा

Ridd'hi. 31. वोध्य ऋद्धिः सिद्धि वक्षयी

Vrida'hi. वृद्धे (वृद्धायवा वृद्धे)

SECTION IV.

A banana. d 1. कदली वारणदुसा रंभा मोचांशुमत्फला काष्ठीला

Muga´ni. सुभपत्री (तु) कायस्था खरे (त्यपि)

Egg plant. g 2. वार्ताकी सिङ्गी सिंही भण्टाकी दुष्प्रधर्षणी

Rasan. j. नाकुली सरसा राला सुगन्धा गन्धनाकुली

---

1 क—. 2 ङ—. 3 क—. 4 वक्षी. 5 ऋद्धि 6 ष—. 7 वृद्धा.

[a] Interpretations differ; some referring the two last terms, others the whole line, to a different plant. [b] Or गोपा. [c] The same synonyma with the preceding. They are medicinal drugs. [d] Musa sapiantum. [e] Also masc. कदलः. [f] Likewise वारणदुसा. Some write वारणदुसा. [g] Solanum melongena. [h] Also वार्ता or वार्ताकुः; and masc. वार्ताकः,—कु,—की, (—किन्) [i] Likewise दुःप्रधर्षिणी. [j] Uncertain. See As. Res. vol. iv. p. 309. [k] Some read नागसुगंधा. [l] Physicians reckon this a variety of the preceding.

Digitized by Google

3. नकुलेष्टा भुजङ्गाक्षी चक्षुष्का सुवर्चा (च सा) [f f f f a]
विदारीगंधापुमती सालपर्णी स्थिरा ध्रुवा [f c 1f f d f f] *Sa'lparni'.* b
4. तुण्डिकेरी समुद्रान्ता कर्पासी वदरे (ति च) [f f mf e 2f] Cotton.
भारद्वाजी (तु सावन्या) [f] Wild cotton. f.
ऋषभो वृषः [f h m m] *Rishabha.* g
5. गाङ्गेरुकी नागबला भण्डा क्रुखगवेधुका [f f f f] *Górakha.* i
घामार्गवो घोषकः (स्यान्) [m m] *Ghóshá* with white flowers.
मद्गाजाली (सु पीतकः) [f j] With yellow flowers.
6. ज्योत्स्नी पटोलिका जाली [f l f f] A small cucumber. k.
नादेयी भूमिजंबुका [f f] *Bhuinjâmb.* m
(स्यात्) लाङ्गलिकाग्निशिखा [8f 4f] *La'ngaliya.*
काकाङ्घी काकनासिका [f f] *Ca'c-janghí.* n

1 च'—. 2—रा. 3—क्षी. 4 च—.

[a] The last line contains names of a different plant, say some. [b] Hedysarum Gangeticum. [c] Also विदारी. [d] Likewise शालपर्णी. [e] And कार्पासी. [f] In Bengal, Hibiscus vitifolius is called wild cotton, वनकार्पासः. [g] A medicinal drug. [h] Also masc. ऋषभी (—भ्). [i] Uncertain : many different plants being shown under this name. [j] Some erroneously make it masc. मद्गाजाली (—लिन्). [k] Trichosanthes dicœca, R. Applied also to Luffa acutangula, (R.) or Cucumis acutangulus. [l] And ज्योत्स्ना. [m] Interpretations differ much. Some remark, that the terms are here repeated by mistake. See § 2. 18. [n] Leea æquata. But, according to other Hindi synonyma, Trichosanthes Cucumerina.

Digitized by Google

Cissus. a 7. गोधापदी (तु) सवङ्गा

Musal. b मुसली तालमूलिका

Méra'sringi'. d अजशृङ्गी विषाणी (स्त्रियाम्)

Gògi'. e. गोजिह्वा दार्विके (समे)

Betel. g 8. ताम्बूलवल्ली ताम्बूली नागवल्ली (ल्ल्यं)

Rénuca'. h (ऽथ) हिजा

हरेणू रेणुका कौन्ती कपिला भस्मगन्धिनी

Ela'ba'luca. 9. एलवालुकमेलेयं सुगन्धि हरिवालुकम्

वालुकं (चा).

Cunduru. j (ऽथ) पालंक्यां मुकुन्दः कुन्द कुन्दरू

Ba'la'. o 10. बालं स्त्रीवेर वर्हिष्ठे दिव्यं (केशाम्बुनाम च)

1—ह्री. 2—णु. 3 ऐ—. 4—न्द. 5 ल—.

[a] C. pedata, Vahl. [b] Perhaps Anthericum tuberosum. [c] Also सुषली. [d] Described as a milky and thorny plant, with a fruit shaped like a ram's horn; and used as a medicine for the eyes. [e] A potherb wild in corn fields, perhaps Phlomis esculenta. [f] Or दर्भिका. [g] Piper betel. [h] This and the five following articles are perfumes of different sorts. [i] Likewise हरिवालुकं. [j] Perhaps the resin of Boswellia serrata. [k] पालंकी and पालंक्या. [l] Also masc. and fem. मुकुन्दुः. [m] Some read कुंदुः. [n] Erroneously कुंदुरः. [o] Perhaps Andropogon schœnanthus. [p] Also ह्रिवेरं. [q] वर्हिष्ठं or वर्हिःष्ठं. [r] All the synonyma of hair and of water.

Digitized by Google

कालानुसार्यं दृढ़ा ऽस्रपुष्प शीतशिवानि (तु) Benzoin.

11. शैलेयं

तालपर्णी (तु) देत्या गन्धकुटी मुरा *Mura'.*

गंधिनी

गजभक्ष्या (तु) सुवहा सुरभी रसा *Salád.* a

12. महेरणा कुन्दुरुकी शल्लकी. ह्लादिनी. (ति च)

अग्निज्वाला सुभिक्षे (तु) धातकी धातपुष्पिका Lythrum. g.

13. पृथ्वीका चन्द्रबालैला निष्कुटिर्ब्रुला Large Cardamoms.

(ऽथ सा)

(सूक्ष्मैाप) कुञ्चिका तुवा कोरंगी त्रिपुटा त्रुटिः Small Cardamoms.

14. व्याधिः कुष्ठं पारिभाव्यं व्याघ्यं पाकलमत्यलम् *Cúr'*, or *Cút'h.* k

शक्तिनी चोरपुष्पी (स्यात्) केशिन्यृ *Chor-ca'nta'.* m

(ऽथ) वितुन्नकः *Bhúmi'a'mala'ci'.* n.

---

1 द्व. 2—व. 3—ब्रा. 4—ला. 5ए—. 6 ब—. 7 ड—. 8 ड—. 9—नी.

[a] Boswellia serrata, R. Mss. [b] And गजभक्षा. [c] सुरभिः or सुरभी. Also सुरभीरसा. [d] Likewise महेरणा. [e] Also सल्लकी nnd त्रिल्लकी or त्रिल्लकी. [f] Likewise ह्लादिनी. [g] Lythrum fruticosum, L. or Grislea tomentosa, R. [h] Or धातपुष्पिका. [i] And निष्कुटो. [j] Or त्रुटी. [k] Perhaps a sort of Costus. [l] And चाघ्यं or चाघ्यं. [m] Andropogon aciculatum. [n] One Commentator applies the Sanscrit names to Flacourtia cataphracta.

Digitized by Google

f f a f b f f f

15. झटा ১मला ১झटा ताली शिवा तामलकी.(नि च)

n n d

Pundariya. c प्रपौण्डरीकं पुण्डर्ध्वं

m m

Tunna. c (अथ) तुम्बः कुबेरकः

m f m m m g

16. कुणिः कच्छः कान्तलको नन्दिवृक्षो

f

Chó'r : sort of perfume. (अथ) राजकी

f f m m m h

चण्डा धमनरी क्षेम दुग्धघ्न गणहासकाः

n j n n n

Nac'hí'. 1 17. व्याडायुधं व्याघ्रनखं करजं चक्रकारकम्

f f f 1 f f

Nalí'. मुधिरा विद्रुमलता कपोताङ्घ्रिर्नटी नखी

f k 2 f l 3 f

Another perfume. 18. धमन्यञ्जनकेशी (च) हनुर्हट्टविलासिनी

f m m n n n

Nac'hi. m मुक्तिः शङ्खः खुरः कोलदलं नखं

---

1 न—. 2 ध—. 3 ह—.

[a] Some read झाटा and मला. Also झाटामला. [b] Likewise चमला-झटा. [c] Described as a small herbaceous plant, with leaves like Hedysarum Gangeticum; used as a remedy for diseased eyes. [d] Or पौण्डर्धं [e] Cedrela Toona, R. [f] Also तुणिः. [g] Or नन्दीवृक्षः. [h] Likewise गन्धः. [i] This and the following are perfumes. [j] Also व्याडायुधं. [k] धमनिः or धमनी. [l] Some make both these terms synonymous with the preceding instead of the following. [m] This and the similar article before-mentioned are here stated as vegetable perfumes: but what is sold under this head, appears to be a dried shell-fish. [n] Also any term signifying nails. Likewise fem. नखी. Some make all the terms in the two preceding lines synonymous with this.

Digitized by Google

1 *f*

(अथा) ढकी *Túbarí.* a

f *f* *f* b *n* c *n*

19. काची, त्वत्त्वा तुवरिका त्वताक्क सुराङ्गे

n *n* d *n* *n* e

कुटत्वटं दाग्यपुरं वानेयं परिपेलवम् Cyperus rotundus.

n *n* *n* 2 *n* f

20. श्रव गोपुर गोनर्द कैवर्त्तिमुस्तकानि (च)

n *n* *n* h *n* 3 *n* i

ग्रन्थिपर्णं शुकं वर्हिपुष्पं स्रोणेय कुक्कुरे *Ga'nt'hiala.* g

f k *f* l *f* *f* *f*

21. मरुन्माला (तु) पिप्पुना स्रक्का देवी लता लघुः *Piring* or *Asparac.* j

f *f* *f* m *f* n

समुद्रांता वधूः कोटिवर्षा लंकोपिके (त्यपि)

f *f* p *f* *f* *f* q

22. तपस्विनी जटामांसी जटिला लोमशा मिसी Spikenard. o

---

1 चा—. 2—क. 3—र.

a A fragrant earth. b Also तूवरी or तूवरी, and तूवरिका or तूवरीका. c Likewise क्षत्ताकं and क्षत् (—तु) and ताकं. d Also दाग्यपूरं and दग्यपुरं or दग्यपूरं. e Or, according to another reading, परिपेलं or पारिपेलं. f Likewise कैवर्त्तमुस्तकं or कैवर्त्तीमुस्तकम्. g Said to be a perfume. h Or वर्हिःपुष्पं. Also वर्हि (—तृ) and पुष्पं; likewise वर्हि and शुकवर्हि. i Some add from the next line मरुत्. j Medicago esculenta, R. k Also मरुत् and माला. l Or शुक्ला. m Also कोटी and वर्षा. n Also लंकापिका or लंकाविका. Likewise वर्षालंकाविका. o Valeriana Jatamansi. p Also जटा and जांसी. q Or मिसिः, मिसिः and मिसी. Some here read चामिसी; but erroneously.

Digitized by Google

Woody Cassia. a

n b l n n n n n
त्वकपत्रमल्वटं भद्रं त्वचं चोचं वराङ्गकम्

Zerumbet or zedoary. c

m m m d m
23. कर्चूरकः द्राविडकः काल्यकः वेधमुख्यकः

SECTION V.

A herb, or deciduous plant.

f e
1. ओषध्यः (जातिमात्रे स्त्रि)

A drug, or simple.

n
(अजातः सर्वम्) औषधम्

Any esculent plant.

n
शाकः (स्यं पत्र पुष्पादि)

Amaranth. f

m m
तण्डुलीयः ऽल्पमारिषः

A sort of potherb. g

f f f f 2f
2. विशल्या ऽग्निशिखः ऽनन्ता फलिनी शक्रपुष्पः (ऽपि)

Another sort. h

f i 3f j 4f m
(स्याद्) रूपगन्धा शकलांत्रावेगी दृढ्दारकः

m k
3. लुंगः

The moon-plant. l

f m f n f f o
ब्राह्मी (तु) मत्स्याक्षी वयस्था सोमवल्लरी

---

1 च—. 2—ओ. 3—क्षी. 4 या—.

[a] Or the three first terms signify Malobathrum; and the three next, the Cassia bark. [b] Also त्वक् (—च्) and पत्रं. [c] Curcuma Zerumbet, R. [d] Or काल्यकः. [e] ओषधिः and ओषधी. [f] Amaranthus polygamus. [g] Not ascertained. [h] Perhaps Convolvulus Argenteus. [i] Or रूपगन्धा. [j] शकलांत्री or शकलांत्रा. Also शकला and चंत्री. [k] Likewise fem. लुङ्गा. [l] Asclepias acida, (R.) or Cynanchum Viminale. But some distinguish this *Bráhmí* from the *Sóma latá*. [m] Or ब्रह्मी. [n] And वयःस्था. [o] Also सोमवल्लरिः and सोमवल्लिका. Likewise synonymous terms; as सोमलता, चन्द्रवल्लरी.

Digitized by Google

पटुपर्णी हैमवती स्वर्णक्षीरी हिमावती	A medicinal sort. a
4. हयपुच्छी (तु) कांगोजी मासपर्णी महासहा	*Másha'ní'*.
तुण्डिकेरी रक्तफला विंविका पीलुपर्ण्य(ऽपि)	*Téla'cucha'*. b
5. बर्बरा कवरी तुङ्गी खरपुष्पा ऽजगन्धिका	*Barbara'*. d
एलापर्णी (तु) सुवहा राम्ना सुगन्धा (च सा)	*E'la'ní*. e
6. चाङ्गेरी चुक्रिका दन्तशटा ऽम्लिका ऽम्लवेतिका	Wood Sorrel. f
सहस्रवेधी चुक्रो ऽम्लवेतसः शतवेध्य(ऽपि)	Sorrel. g
7. नमस्कारी गण्डकाली समङ्गा खदिरी(त्यपि)	A sensitive plant. h
जीवन्ती जीवनी जीवा जीवनीया मधु (स्रु सा)	*Jí'yatí'*. j
8. कूर्चशीर्षा मधुरकः शृङ्ग ऋक्षाङ्ग जीवकाः	*Jí'vaca*.
किरातति(क्ता भूनिम्बो ऽनार्य(तिक्ता	Sort of Gentian. m
(ऽथ) सप्तला	*Charmagha's*.

1—र्णी. 2—नृ. 3—नृ.

a Stated to be the produce of the snowy mountains. b Momordica monadelpha or Bryonia grandis. c Or तुण्डिकेरी. d Ocymum gratissimum ? e Mimosa octandra ? f Oxalis monadelpha, R. g Other interpretations are also stated by commentators. h Some make these four and the preceding five terms synonymous, as names of a sensitive plant. Others refer this line to the Lycopodium imbricatum, (R.) i Also गंडकारी. j Celtis orientalis ? k Or जीवना. l Also मधुस्रु वा and स्रवा. m Gentiana Cherayta, R. n Likewise किरातिक्तः.

Digitized by Google

f f a f f b
9. विमला शातला भूरिफेना चर्मकषे (त्यपि)

f f f c
Cúcolí. वायसोली स्वाडुरसा वयस्था

m d
D.nti. (ऽथ) मकूलकः

m e f 1 f g 2 f
10. निकुम्भो दन्तिका प्रत्यक्श्रेण्यर्यु दुम्बरपर्ण. (ऽपि)

f 3 f
Carui. f. अजमोदा (तू) यगन्धा

f f h
Ajwaen. g. ब्रह्मदर्भा यवानिका

n n 4 n j
Costus. i. 11. (मूले) पुष्कर काश्मीर पद्मपत्राणि (पौष्करे)

f f f f f
St'ha!padma' k अम्बष्ठा तिचरा पद्मा चारटी पद्मचारिणी

m m m 5 m m f n
Sunda-ro'ol- ant. l. 12. कांपिल्लः कर्कशचन्द्रो रक्तांगो रोचनी. (त्यपि)

m p 6 m m 7 m
Cassia. o प्रपुन्नाड (ड्ले) डगजो दद्रुघ्नचक्रमर्दकः

m m q
13. पद्माट् उरणाश्च (च्)

1—खी. 2ड—र्खी. 3ड—. 4—ल. 5चं—. 6ए—. 7च—

a Or शातला. b Also चर्मवसा. c And कयस्था or कायस्था. d Or मुकूलक. e Likewise निष्कुंभः. f Carum Carui : or, according to some, synonymous with the following. Others confound it with Apium involucratum. g Ligusticum Ajwaen, R. h Or यमानी. Also यमानी and यमानिका. i Costus speciosus ? j Likewise पद्मपर्णी. k Hibiscus mutabilis. l Crinum ? m And कंपिल्लः or कंपीलः. Also कांपिल्लः and कांपिल्यः. n Likewise रेचनी. o Cassia Tora or Alata. p And प्रपुन्नाडः or प्रपुनाडः. q According to another reading, any term for a ram.

Digitized by Google

m m b
पलाण्डु (स्तु) सुकंदकः Onion. a

m m c
लताकं दुर्दुमौ (तत्र हरिते) A green onion.

(ऽप्य) मङ्गौषधम् Garlick.

n m m m m
14. लशुनं गृञ्जना ऽरिष्ट मशकन्दर सोनकाः

f f
पुनर्नवा (तु) शोथघ्नी Hogweed. d

n n
वितुन्नं सुनिषण्णकम् A sort of potherb. e

m m f f 1 f g
15. (स्याद्)वातकः शीतलेा ऽपराजिता ऽग्निपर्ण्यं (ऽपि) *Asan-parni.*

f f f i f f
पारावतांघ्रिः कठभी पण्या ज्योतिष्मती लता Heart-pea. h

n f f f
16. वार्षिकं त्रायमाणा (स्यात्) त्रायन्ती बलभद्रिका *Trâyamâna.*

f f k 2 f 3 f
विष्वक्सेनप्रिया गृष्टिर्वाराही वदरे (त्यपि) *Várâhi* or *chámárálu.* j

m m m n
17. मार्कवेा भृङ्गराजः (स्यात्) *Bhringa-riva.* l

f f
काकमाची (तु) वायसी A potherb. o

1—र्णी. 2 वा—. 3—रा.

a Allium cepa and ascalonicum. b Also सुकन्दकः and सुकुन्दकः. c Likewise दुर्दुनः. d Boerhavia diffusa alata. e Marsilea dentata, R. f Also शीतलवातकः. g Likewise मयपर्णी. h Cardiospermum Halicacabum. i Also पिण्या. j Dioscorea. k Also हृष्टिः. l Eclipta or Verbesina prostrata. m Likewise मार्कवः. n Also भृङ्गराजा (—ज्) ; and neut. भृङ्गराजः (—ज). o Perhaps Solanum trilobatum.

Digitized by Google

Sónph. a

शतपुष्पा सितच्छत्रा ऽतिच्छत्रा मधुरा मिसिः

18. अवाक्पुष्पी कारवी (च)

Gand'habhádliyá. e

सरणा (तु) प्रसारणी

(तस्यां) कटम्भरा राजवला भद्रबले (ति च)

Chácavat. g

19. जनी जटुका रजनी जतुलक्षकवर्त्तिनी

संस्पर्शा

Ambahaldí. k

(ऽथ) घटी गन्धमूली षड्ग्रन्थिके (त्यपि)

20. कर्बूरो (ऽपि) पलाशो

Momordica charantia.

(ऽथ) कारवेल्लः कटिल्लकः

सुषवी (चा

Trichosanthes. p

ऽथ) कुलकं पटोलस्त्रिक्तकः पटुः

A pumpkin gourd. r

21. कुष्माण्डक (स्तु) कर्कारु

1—खा. 2—तृ. 3 च—. 4—वा. 5 ति—. 6—रू.

a Anise ; or else Anethum sowa, R. b Or शतपुष्पा. c And मिसिः or मिसिः. d Some refer the two last terms to a different plant. e Pæderia fœtida. f Also सरणी. g A fragrant plant. h Or जनिः. i Likewise जतुका. j Some read जननी. k The Hindi name, here taken from medical writings, appertains to a new species of Curcuma. l And खटी or घटी. m Some read गन्धघटी. n or कर्बरः. Also कर्चूरः. o And सुषवी or सुषवी. p Trichosanthes dioeca, R. q Also कूष्मकं. r Cucurbita Pepo. s Or कूष्माण्डकः

Digitized by Google

दूर्वाः कर्कटी (स्त्रियौ)	A sort of cucumber. a
दूधाकुः कटुतुम्बी (स्यात्)	A bitter gourd. d
तुंब्यलाबू (द्वे समे)	A long gourd. e
22. चित्रा गवाक्षी गोडुम्बा	Another sort of cucumber. h
विशाला (त्रि) न्द्रवारुणी	Coloquintida. i
अर्थोन्नः शूरणः कन्दो	An esculent root. j
गण्डीर (स्तु) समष्ठिला	A potherb. l
23. कलंब्युपोदिका (स्त्री तु) मूलकं छिल्लमोचिका	Various sorts of potherbs. m
वास्तूकं (शाकभेदाः स्युर्)	
दूर्वा (तु) शतपर्विका.	Bent grass. q
24. सहस्रवीर्या भार्गव्यौरुहा ऽनन्ता	A similar grass with white blossoms. r
(ऽथ सा सिता)	

1 दू—. 2—वी. 3 वा—.

[a] Cucumis Utilatissimus, R. [b] Also दूर्वाः, दूर्वाकुः, उर्वाः and एवारु. [c] Likewise कर्कटिः. [d] It is a variety of the next species. [e] Cucurbita lagenaris. [f] तुम्बी or तुम्बिः. [g] अलाबूः. Also अलाबुः, आलाबुः and लाबुः. [h] Cucumis Madraspatanus. [i] Cucumis Colocynthis. [j] Arum campanulatum, R. [k] Also सूरणः. [l] Described as growing on watery ground. [m] Severally named in the text: 1. Convolvulus repens; 2. Basella rubra or lucida; 3. Radish; 4. Hingtsha (*Hilancha*) repens, R. 5. Chenopodium album, &c. [n] कलम्बी. Also कलम्बूः and कलम्बः. [o] उपोदिका. Also उपोदकी, उत्पादिका and अपोदिका. Likewise पोतकी, पोतिका and पूतिका. [p] Or वास्तुकं. [q] Agrostis linearis, Koen. [r] Agrostis diandra? Some refer two of these terms to one species; and the two remaining, to another.

Digitized by Google

f f f m
गोलोमी शतवीर्य्या (च) गण्डाली शकुलाऽऽदकः

A fragrant grass. a — m m b f m n
25. कुरुविंदे[1] मेघ (नामा) मुस्ता मुस्तक (मऽस्त्रियाम्)

m d f
Another sort. c — (स्याद्) भद्रमुस्तके[1] गुन्द्रा

f f1 1f
A different kind. e — चूडाला चक्रलेऽम्बटा

m m m m m
A bamboo. g — 26. वंशे त्वक्सार कर्मार त्वचिसार तृणध्वजाः
2 m m m m m
शतपर्वा यवफले[1] वेणु मस्कर तेजनाः

m h
The same, rattling or whistling. — 27. (वेणवः) कीचका (स्ते स्युर्ये स्वनन्त्यनिलोद्धताः)

m 3 n n i
A knot or joint. — ग्रन्थि (र्ना) पर्व परुषी

m 4 m m k
Sarahart. j — गुन्द्रस्ते जनकः शरः

m m m m
A reed. l — 28. नड (स्तृ) धमन: पोटगले[1]

m n o
Cás. n — (ऽथ) काश (मऽस्त्रियाम्)

f m
चूक्षुगन्धा पोटगलः

m pl. q
Bugai. p — (पुंसि भूम्नि तु) वल्वजाः

1—ङ. 2—र्वनृ. 3—नृ. 4 ते—.

a Cyperus rotundus. b And other synonyma of cloud. c Cyperus pertenuis, R. d Also भद्रं. e Interpretations differ: it is a Cyperus, according to some; but others make it the Zedoary. f चक्रला and शुक्रला. g Bambusa Arundinacea, and other species, R. h Sing. कीचकः. i Sing. पर्वः (पर्वन्). Also masc. पर्वः (पर्व). j Saccharum Sara, R. k Or शरः. l Arundo tibialis, R. m And नलः. n Saccharum spontaneum. o Or काशः. Also fem. काशी and काशा. p Perhaps Saccharum Cylindricum, Willd. But the Sanscrit name seems to be also applied to Coracanus Indicus or Eleusine Indica. q Likewise Sing. वल्वजः.

Digitized by Google

29. रसाल[m] इक्षुस्[1 m] — Sugarcane.

(तद्भेदाः) पुण्ड्र[m a] कान्तारका[m] (इयः) — Varieties of the same.

(स्यात्) वीरणं[n] वीरतरं[n] — A fragrant grass. b

(मूले ऽस्रो) घीर[2 m n c] (मक्षिकायाम्) — Its root.

30. अभयं[n] नलदं[n] सेव्यमूषणं[3 n] जलाश्रयम्[n d]

जामञ्जकं लघुलयमवदाहेष्टकापथे[n e 4 n f 5 n g]

31. (नलादयस्)तृणं[n] (गर्मुच्छ्यामाकप्रमुखा अपि)[6 f 7 m] — A gramineous plant. h

(भक्षी) कुशः कुथो दर्भः पवित्रं[m n m m] — Sacrificial grass. i.

(अथ) कत्तृणम्[n] — A fragrant grass.

32. पौर[n] सौगन्धिक[n] ध्याम[n] देवजग्धक[n] रौहिषम्[n]

छत्रा[f] ऽतिच्छत्र[m] पालघ्नौ[m]

मालातृणक[n] भूतृणे[n] — A mushroom.

— Andropogon. j

33. शष्पं[n k] वालतृणं[n] — Young grass.

घासो[m] यवसम्[m n m] — Meadow grass. l

---

1 इक्षु. 2 ड—. 3 सेव्य. 4 च—. 5 द—. 6—त. 7 ख्या—.

[a] Or पौण्ड्रः. [b] Andropogon muricatum. [c] जटीरं and जतीरं. [d] जलधानं and जलधानं. [e] Also जलु and जलं. [f] जवदाङ्गं. Some erroneously add जवदानं. [g] Likewise दृढ and जावयं. [h] Including reeds, grasses, and corn; as Panicum frumentaceum, (R.) &c. comprehending the after-mentioned grasses, besides various sorts of grain, as कंगुः, Panicum Italicum, कोद्रवः, Paspalum frumentaceum, &c. [i] Poa cynosuroides, Koen. [j] A. schœnanthus. But some make these synonymous with the preceding terms. [k] And यष्पं. [l] Such as cattle feed on. [m] Also जवसः.

Digitized by Google

Grass in general. तृणमर्जुनम् [n 1 n]

Abundance of grass. (तृणानां संहतिस्) तृष्या [f]

Abundance of reeds. नड्या (तु नडसंहतिः) [f]

Plamyra. a 34. तृणराजः (ह्यस्) तालः [2 m] [m b]

Coconut. c नारिकेरः (स्) लाङ्गली [m d] [f e]

Faufel. f घोण्टा (तु) पूगः क्रमुकः गुवाकः खपुरः [f] [m] [m] [m g] [m]

Its nut, called Betel-nut. (अस्य तु फलम्) उद्दालम् [n]

Marshy date tree. h (एते च) हिन्ताल (सहिताल्यः) [m i]

Date. j खर्जूरः [m]

Pandanus. k केतकी [m f l]

Corypha. m ताली [f n]

Wild date tree. o खर्जूरी (च) [f]

A Palm. तृणद्रुमाः [m p]

1—च. 2—अ.

[a] Borassus flabelliformis. [b] Likewise तरुः. [c] Cocos nucifera. [d] And नारिकेलः, नाडिकेल, नारीकेलः, &c. Also fem. नारिकेलीः or नारिकेलिः, &c. [e] Likewise masc. लांगली (—न्). But some do not admit this. [f] Areca Faufel (or Catechu). [g] And गूवाकः. [h] Phœnix (or Elate) Paludosa, R. The three before-mentioned, this, and the following, are Palms. [i] Also हीन्तालः. [j] Phœnix (or Elate) Sylvestris. [k] Pandanus odoratissimus. [l] Masc. केतकः. [m] C. Talliera, (R.) or C. umbraculifera. [n] तालिः or ताली and तालिः. [o] Perhaps Phœnix bulbifera, R. [p] Sing. तृणद्रुमः.

Digitized by Google

m m m m 1 m a m

1. सिंहो ऽगेन्द्रः पञ्चास्यो हर्य्यक्षः केसरी हरिः — A lion.

m 2 m b m

शार्दूल द्वीपिनौ व्याघ्रे — A tiger.

m d m

तरक्षु (स्तृ.) ऽगादनः — A hyena. c

m m e m f m 3 m m g m

2. वराहः शूकरो घृष्टिः कोलः पोतो किरः किटिः — A hog.

4 m 5 m 6 m m m

दंष्ट्री घोणी सब्धरोमा क्रोडो भूदार् (दूत्यपि)

m m m h m 7 m i

3. कपि शक्ष शुवग शाखाचग वलीमुखाः — A monkey or ape.

m m m 8 m

मर्कटो वानरः कीशो वनौका

m j

(अथ) भल्लुके — A bear.

m m k 9 m

4. ऋक्षा ऽक्षभल्ल भाल्लुका

m m m l

गण्डके खड्ग खड्गिनौ — A rhinoceros.

1—नृ. 2—नृ. 3—नृ. 4—नृ. 5—नृ. 6—नृ. 7—ख. 8—क ख. 9—ख.

a Also केशरी (—रिन्). b Sing. द्वीपी. This, as a distinct species from the tiger, is the ounce; or else the panther. c Some suppose a leopard to be meant. d Also तरक्षः. e Likewise सूकरः. f And घृष्टिः. g Some read किरिः. Fem. किरिणी. h Also शुवक्तनः and प्रवक्तः, or प्रवगः. Some add प्रवक्तनः. i Likewise वलिमुखः. j भल्लुकः and भल्लूकः. Also भाल्लुकः. k Likewise ऋक्षः and भल्लः. l Sing. खड्गी (—न्).

Digitized by Google

A buffalo. गुलापेा॒ महिषे॒ वाहद्विषत्कासर सैरिभा:

A jackal. 5. (स्त्रियां) शिवा भूरिमाय गोमायु खगधूर्त्तका:

शृगाल वञ्चक क्रोष्टु फेरु फेरव जम्बुका:

A cat. 6. ओतुर्बिडाले॒ मार्जारे॒ दृषदंशक॒ आखुभुक्

An iguana. (त्रये॒) गौधेर गौधार गैधेय॒ गोधिकाम्बले

A porcupine. 7. श्वावित् (तु) शल्यस्

His quills. (तस्योम्नि) शलली शलकं शलम्

A swift antelope. वातप्रमीर्वातखग:

A wolf. कोक॒ र्दूहाखगे॒ वृक:

A deer or antelope. 8. खगे कुरङ्ग वातायु हरिणा॒ ऽजिनयोनय:

Belonging to a doe. ऐणेयम् (एण्याश्चर्माद्यम्)

Belonging to a buck. (एणस्य) ऐणम् (उभे त्रिषु)

Sorts of deer, of which the hides are used. 9. कदली कन्दली चीनशूरु प्रियका (वृषि)

1—वृ. 2 का—. 3 षि—. 4—ज. 5—य
6—ज. 7—ध. 8 शल्य. 9 वा—. 10—ख.
11—नि. 12 च—. 13—क.

[a] And खुलाय:. [b] Fem. महिषी. [c] This is feminine, even when the male animal is meant. [d] Or खुगाल:. [e] Fem. क्रोष्ट्री. [f] Likewise जम्बूक:. [g] The same in the feminine. [h] Also विराल: and बिडाल:. [i] Fem. वातप्रमी: and वातप्रमी. [j] Some consider these to be masculine, and make the radical termination,—बिन्.

Digitized by Google

m

सम्बर (खेति हरिणा अमी अजिमयोनयः)

m b m m m c m d 1 m e

10. कृष्णसार हर व्यङ्कु रंकु शम्बर रौहिषाः — Various sorts of deer. a

m m f 2 m m g m h m i

गोकर्ण पृषतै ऋश्य रोहिताचमरौ (मृगाः)

k m l m m m m m n

11. गंधर्वः शरभो रामः शमरो गवयः शशः — Various animals. j

m

(इत्याद्ये खगेन्द्राद्या गवाद्याः) पशु (जातयः) — A beast in general. o

m p m q 3 m

12. उन्दुरुर्मूषिको (ष्या) खुर् — A rat.

f f

गिरिका धावमूषिका — A mouse, or small rat.

m r m s

सरटः कृकलासः (स्त्रान्) — A lizard, cameleon, &c.

f t f u

मुसली गृहगोधिका — A small house-lizard.

f m v 4 m w m

13. लूता (स्त्री) तन्तुवायोर्णनाभ मर्कटका: (समाः) — A spider.

1—घ. 2 एण. 3 आखु. 4 ऊ—.

[a] Severally named in the text, as the black antelope, the stag, &c. But these terms are not all rigidly applied to different species; and some are not of the deer kind. [b] Or कृष्णसारः. [c] The spotted Axis. [d] Also शम्बरः. [e] And रोहिट् (—घ). [f] पृषतः and पृषत् (fem. पृषती); the porcine deer. [g] ऋश्यः. Also ऋष्यः and रिष्यः. The painted or white-footed antelope. [h] Likewise रोहित्. [i] शम्बरः; though here placed among deer, the Bos grunniens is meant. [j] Severally named in the text. [k] Some make this the musk deer. [l] A fabulous animal with eight legs. [m] Bos Gavœus, As. Res. vol. viii. p. 487. [n] A hare. [o] The preceding, as well as the lion and other wild beasts, and domestic cattle, are so denominated. [p] Also उन्दरुः. [q] Likewise मूषकः, and मूषी. [r] Also सरट् and शरटः. [s] Or कृकवासः. [t] And मुषली or मुषली. [u] Likewise गृहगोधिका, गृहगोधा and गृहालिका. [v] Also मक्कटकः. [w] Or ऊर्णनाभिः.

Digitized by Google

An insect. नीलङ्गु (सु) [m a] कृमिः [m b]

A centipede. कर्णजलौका [f c] शतपदी [1 f] (भे)

A caterpillar. 14. वृश्चिकः [m] यूककीटः [m] (स्वाद्)

A scorpion. अलि [m d] द्रणौ [m e] (तु) वृश्चिके [m]

A dove or pigeon. पारावतः [m f] कलरवः [m] कपोतः [m]

A hawk or falcon. (ऽथ) श्येनाह्वः [m]

15. पत्री [2 m] श्येनः [m]

An owl. उलूके [m g] (तु) वायसारातिः [m] पेचकौ [m]

A sky-lark. आम्राटः [m] (स्वाद्) भरद्वाजः [m h]

A wagtail. खञ्जरीटः [m] (तु) खञ्जनः [m]

A heron. 16. लोहपृष्ठः [m] (सु) कंकः [m] (स्वाद्)

A blue jay. (अथ) चाषः [m j] किकीदिविः [m k]

The fork-tailed shrike.[1] कलिङ्गः [m] भृङ्गः [m] घृष्याटः [3 m]

A woodpecker. (ऽथ स्याच्) कृतपत्रकः [4 m]

17. हार्व्वाघाटः [m]

Pipihá. m (ऽथ) सारंगः [m n] श्रीकण्ठातकः [m o] (समाः) [5 m]

1—दी. 2—नृ. 3—ट. 4 य—. 5 चा—.

[a] And नीलांगुः. [b] Likewise क्रिमिः [c] Also कर्णजलौकाः (—वत्) [d] अलिः or अली (—नृ) ; also आलिः and आली. [e] द्रुणः or द्रोणः. [f] Likewise पारापतः. [g] Or अलूकः. [h] And भारद्वाजः. [i] Coracias Indica and Bengalensis ; or as otherwise explained, a different bird. [j] Or चाषः. [k] Likewise किकिदीविः, किकीदीविः, and किकिदिवि ; or किकीदिवः, &c. Also किकिः and दिविः ; or कीकिः and दीविः. [l] Lanius Cœrulescens and Corvus Balicassius. [m] Cubulus Radiatus. But it is not certain whether the *Chàtaca* be not a different brid. [n] Or चारङ्गः. And लोहः.

Digitized by Google

m 1 m m 2 m
कुक्कुवाकुरात्मचूडः कुकुटश्चरणायुधः — A gallinaceous fowl.

m m
18. चटकः कलविङ्कः (स्यात्) — A sparrow.

f
(तस्य स्त्री) चटका — Its female.

(तयोः) — Their offspring male and female.

m 3
पुमपत्ये) चाटकेरः (स्त्र्यपत्ये) चटकी (व छि)

m f m f
19. कर्करेटुः करेटुः (स्यात्) — Numidian crane.

m 4 m
टक्कण क्रकरौ (समौ) — Cáter. a

m m m m
वनप्रियः परभृतः कोकिलः पिक (पुंस्यपि) — The black cuckoo.

5 m m m m 6 m
20. काके (तु) करटा ऽरिष्ट बलिपुष्ट सलत्मजाः — A crow.

m 7 m 8 m 9 m 10 m
ध्वांक्षात्मघोष परभृद्बलिभुग्वायसा (अचि)

m b m
21. द्रोणकाक (स्तु) काकोलः — A raven.

m c m
दात्यूहः कालकण्ठकः — A gallinule.

m d 11 m
आताचि पिङ्गौ — A kite.

m 12 m
दाक्षाय रटभौ — A vulture.

m 13 m e
कीर शुकौ (समौ) — A parrot.

14 m m f
22. कुरु क्रौञ्चौ — A curlew.

---

1 ता—. 2 च—. 3—का. 4—र. 5—क. 6—ज. 7 का—. 8—भृत्. 9—भुज्. 10 वायस. 11 पिङ्ग. 12 गृध्र. 13 शुक. 14 क्रुञ्च्.

a Perhaps Perdix Sylvatica. b Also द्रोणः. c Or दात्यौहः. d आतायी (—न्) or आतापी (—न्). e Also शुकः. f Likewise क्रञ्चः Fem. क्रुञ्चा and क्रौञ्चा.

Digitized by Google

A crane. (ऽथ) यकः कङ्कः

The Indian crane. पुष्करा (ङ्कस्तु) सारसः

The ruddy goose. कोकश्चक्रश्चक्रवाको रथाङ्गा (ङ्गयनामकः)

A drake. 23. कादम्बः कलहंसः (स्यात्)

An osprey. उत्क्रोश कुररौ (समौ)

Geese. हंसा (स्तु) श्वेतगरुतश्चक्राङ्गा मानसौकसः

Varieties of geese. 24. राजहंसा (स्तु ते चञ्चुचरणैर्लोहितैः सिताः)

(मलिनै)र्मङ्क्षिका(ख्या स्तु) धार्ष्टराष्ट्राः (सितेतरैः)

Sarali. h 25. शरारिरिटिराडि (ट्)

A small crane. j वलाका विसकण्ठिका

A duck or goose. (हंसस्य योषिद्) वरटा

A female Indian crane. (सारसस्य तु) सारसी

A bat. 26. जतुकाजिनपत्रा (त्रात्)

A cock-roach परोष्णी तैलपायिका

---

1 च—. 2 क—. 3—र. 4—चतु. 5 च—. 6—कस्. 7 चा—. 8 चा—. 9—च—.

a पुष्करः or any term signifying the lotos. Also पुष्कराङ्गः. b Any word signifying a wheel. c Fem. कुररी. d Sing. हंसः. Fem. हंसी. e Sing. राजहंसः. A white gander with red legs and bill. f Sing. मङ्क्षिकः, with brown legs and bill. Also मङ्क्षिकाख्य. g धार्ष्टराष्ट्रः, with black legs and bill. h Perhaps Turdus Ginginianus. i Also शराडि. or शरारिः j Feminine, even when the male bird is intended. k Also वरटी. l Likewise सारसी. m Gr जतूका. n Also परोष्टी.

Digitized by Google

f a
वर्षणा (मक्षिका नीला) — A blue fly.

f f
सरघा मधुमक्षिका — A bee.

27. f f
पतङ्गिका पुत्तिका (स्याद्) — A small bee.

f f
दंश (सु.) वनमक्षिका — A gadfly.

f
दंशी (तज्जातिरल्पा स्याद्) — A smaller sort of gad-fly.

f m f b
वन्धोली वरटा (द्वयोः) — A wasp.

f f f c f
28. झङ्कारी झीरिका चीरी झिल्लिका (च समा ऊमाः) — A cricket.

m m
(समौ) पतङ्ग शलभौ — A grass-hopper.

m m
खद्योते ज्योतिरिङ्गणः — A firefly.

m m 1 m e 2 m f 3 m
29. मधुव्रते मधुकरे मधुलिण्मधुपाऽलिनः — A large black bee.

m 4 m 5 m m m 6 m
द्विरेफ पुष्पलिड्भृङ्ग षट्पद भ्रमराऽलयः

m m 7 m m 8 m
30. मयूरे वर्हिणे वर्ही नीलकंठे भुजङ्गभुक् — A peacock.

m 9 m 10 m 11 m
शिखावलः शिखीकेकी मेघनादानुलास्य (ऽपि)

f
31. केका (वाणी मयूरस्य) — His cry.

m m
(समौ) चन्द्रक मेचकौ — The eye of his tail.

1—भ्. 2 ब—. 3—नृ. 4—भ्. 5 ब—. 6 अलि. 7—नृ. 8—भुज्. 9—नृ. 10—नृ. 11—स्त्री (—नृ).

[a] Some deduce two synonyma from the explanation. मक्षिका and नीला or नीली. [b] Also गंधाली and वरटी. Masc. वरटः. [c] Likewise चीरका. Or a black beetle. [e] Nom. मधुलिट्, or —ट (—भ्). Also मधुपायी (—नृ).

Digitized by Google

His crest. शिखा[f] चूडा[f]

His tail. शिखण्ड (स्तु.)[m] पिच्छ[n] बर्हं[n a] (नपुंसके)

A bird in general. 32. खगे[m] विहङ्ग[m] विहग[m] विहङ्गम[m] विहायस:[1 m b]
शकुन्ति[m] पक्षि[2 m] शकुनि[m] शकुन्त[m] शकुन[m] द्विजा:[3 m]

33. पतत्रि[5 m] पत्रि[m] पतग[6 m] पतत्पत्ररथाऽङ्गजा:[7 m]
नगौको वाजि[8 m] विकिर वि विष्किर[9 m] पतत्रय:[10 m]

34. नीडोद्भवा[m c] गरुत्मन्त:[m] पित्तंतो[11 m] नभसङ्गमा:[12 m]
(तेषां विशेषा) हारितो[13 m d] मद्गु:[14 m] कारण्डव:[m] प्लव:[m]

Various birds. e

35. तित्तिरि:[m i] कुक्कुभो[m j] लावो[m k] जीवञ्जीवकोरक:[m l]
कोयष्टिकष्टिट्टिभको[15 m m] वर्त्तको[m] वर्त्तिका[f o] (द्वय:)

A wing. 36. गरुत्पक्षच्छदा: पत्रं[17 m] पतत्र[m p] (क्ष्म) तनूरुहम्[18 m q]

1—खस्. 2—नृ. 3—ज. 4—वृ. 5—नृ.
6—तृ. 7—ज. 8—अ. 9—खञ् and —ञ. 10—नृ.
11—तिं. 12—च. 13—ऋतृ. 14—तृ. 15 च—.
16 ट्टि—. 17—तृ. 18 ञ—.

[a] Also masc. बर्हं:. [b] Sing. विहायाः. [c] Masc. पि:, Fem. क्षी. [d] Sing. गरुत्मान्. [e] Severally named in the text; viz. Green pigeon, &c. Besides others, as मत्स्यरङ्ग:, a king-fisher, &c. [f] Also हारित:, (Columba Hurriala, B. Mss). [g] A shag. [h] Sort of duck. [i] Or तित्तिर:. The francoline Partridge. [j] A wild cock, (Phasianus Gallus.) [k] Sort of quail, (Perdix Chinensis.) [l] Perhaps a pheasant. [m] Sort of partridge, (Perdix rufa, B.) [n] And टिट्टिभ:, Jacana, Tringa Goensis, (Parra Goensis, &c.) [o] A quail, and its female. Likewise fem. वर्त्तका. [p] Also neut. पर्णं and पत्र: (—क्ष्म).

Digitized by Google

(स्त्री) पत्तिः पक्षत्रं — Its root.

चञ्चुस्तोटि (ट्रभे स्त्रियौ) — The beak.

37. प्रडीनोड्डीन संडीना (न्यूताः खगगतिक्रियाः) — Acts of flying. c

पेत्री कोषो (द्वितीन्) ऽण्डं — An egg.

कुलाये नीड (मस्त्रियाम्) — A nest.

38. पोतः पाको ऽर्भको ऽल्पः शुक्रः शावकः शिशुः — Young of any animal.

(स्त्री पुंसौ) मिथुनं द्वन्द्वं — A couple, male and female.

युग्मं (तु) युगलं युगम् — A pair or brace.

39. सङ्घ निवह व्यूहसन्दोह विसर व्रजाः — A flock or multitude.

स्तोमौघ निकर व्रात वार संघात सञ्चयाः

40. समुदायः समुदयः समवायस्तेा गणः

(स्त्रियां तु) संहतिर्ट्न्दं निकुरम्बं कदम्बकम्

---

[1] स्रो—. [2] ड—. [3] —न. [4] स्रोघ. [5] च—. [6] ह—.

[a] And चञ्चूः. [b] Or स्तोटी. [c] Severally mentioned: viz. taking flight, soaring, and perching; or otherwise interpreted, whirling, ascending, and alighting. [d] And पेत्रिः. [e] Or कोषः. Likewise पेत्रीकोषः. [f] Fem. पोती. [g] Fem. पाका. [h] Also प्रथुकः. [i] Some make the last term, others both words synonymous with the following. [j] And स्त्रवावकः.

Digitized by Google

A multitude of similar things.

41. (वृन्दभेदाः समैर्) वर्गः[m]

Of animals.

संघ साथौ[m 1 m] (तु जन्तुभिः)

Of homogeneous animals.

(सजातीयैः) कुलं[n]

Of birds and beasts.

यूथं[m n] (तिरश्चां पुंनपुंसकम्)

Of beasts.

42. (पशूनां) समजो[m]

Of other beings (men, &c.)

(ऽन्येषां) समाजो[m]

Of persons practising like duties.

(ऽय सधर्मिणाम्

स्यात्) निकारः[m]

A heap of grain, &c.

पुञ्ज राशौ[m a 2 m f] (तु) स्तरः[3 m] कूट(मृक्षियाम्)[m n]

Flocks of various animals, b

43. कापोत शौक मायूर तैत्तिरा[n n n n] (दीनि तद्गणे)

Domesticated, (a bird or beast).

(ग्टहासक्ताः पक्षिद्विगाद्य्) ब्रेका(स्त्रे ग्टह्यका[m c] च्ते)[m]

---

[1]—चं. [2]—धि. [3]उ—.

[a] Also fem. पुञ्जिः. [b] Of doves, parrots, peacocks and francoline partridges: other derivatives are similarly formed, as औलूकं, a flock of owls. [c] sing. ब्रेकः and ग्टह्यकः.

Digitized by Google

CHAPTER VI.

SECTION I.

1. मनुष्या[m] मानुषा[m a] मर्त्या[m] मनुजा[m] मानवा[m] नरा:[m b]	Man : mankind.
(खु:) पुमांस:[m d] पंचजना:[m] पुरुषा:[m] पूरुषा[m] नर:[m c]	Man ; or male. c.
2. स्त्री योषित्[f 1] वला[f] योषा[f] नारी[f] सीमन्तिनी[f] वधू:[f]	A woman ; or female.
प्रतीपदर्शिनी[f] वामा[f] वनिता[f] महिला[fh] (तथा)	
3. (विशेषात्) क्लना[3 f] भीरु:[f j] कामिनी[f] वामलोचना[f]	Various descriptions of women. i
प्रमदा[f] भाविनी[f k] कान्ता[f] ललना[f] (च) नितम्बिनी[f]	
4. सुन्दरी[f] रमणी[f l] रामा[f m]	
कोपना (स्त्रैव)[f] भामिनी[f]	A passionate woman.
वरारोहा[f] मत्तकाशिनी[4 f o] प्रवरा[5 f] वरवर्णिनी[f]	An excellent woman. n.

1—तृ. 2 च—. 3 च—. 4 —नी. 5 ख—.

[a] Sing. मनुष्य:, मानुष:, &c. (Fem. मनुषी. मानुषी). [b] Also (with an ill sense) मानव:. [c] Both lines contain synonymous terms, according to some. [d] Sing. पुमान् (पुंस्). [e] Sing. नर (न्द्र). [f] Also योषिता. [g] Likewise योषा. [h] Or महेला, and महीला. [i] The terms are commendatory ; as well-shaped ; timid ; loving ; having fine eyes, &c. [j] Also भीरु:, and भीरु:. [k] Another reading exhibits मानिनी. [l] Some write रमणा. [m] Likewise रमा. [n] Handsome, healthy and affectionate. However some make the terms not synonymous, but significant of various descriptions of women. [o] मत्तकाशिनी, or मत्तकाशिणी.

Digitized by Google

A queen. a 5. (क्षताभिषेका) महिषी[f]

Other wives of a king. भोगिन्यो[fb] (ऽन्या नृपस्त्रियः)

A wife, or wedded woman. c पत्नी[f] पाणिगृहीती[f] (च) द्वितीया[f] सहधर्मिणी[fd]

6. भार्या[f] जाया[f] (ऽथ पुंभूम्नि) दाराः[m pl. e]

A matron. f (क्षात्तृ) कुटुम्बिनी[f]

पुरंध्री[fg]

A virtuous faithful wife. सुचरित्रा[f] (तु) सती[f] साध्वी[fh] पतिव्रता[f]

A superseded wife. i 7. क्षतसापत्निका[fj] ऽध्यूढा[f] ऽधिविन्ना[f]

A bride choosing her husband. (ऽथ) स्वयंवरा[f]

पतिम्बरा[f] (च) वर्ध्रा[f]

A chaste woman. (ऽथ) कुलस्त्री[f] कुलपालिका[fk]

A maiden. l 8. कन्या[fm] कुमारी[f]

---

[a] Consecrated as such. Also a king's wife in general. [b] Sing. भोगिनी. [c] Some restrict the two first terms (other the four first) to the particular sense of a wife married with religious rites. [d] Likewise सहधर्मिणी. [e] Also fem. Sing. दारा. [f] Or one, who has children and her husband living. [g] Some add पुरंध्रिः. [h] Or साधु. [i] One whose husband has married another wife. [j] And क्षतसापत्नका, क्षतसापत्नी, क्षतसापत्नीका, or क्षतसपत्निका. [k] And कुलपाली. [l] The first term denotes a girl nine years old; the second twelve; or, without discriminating the age, both terms signify a virgin. [m] Also कन्यका.

Digitized by Google

गौरी (तु) नग्निका [f] [fb] आगतार्त्तवा [f]	A girl. a
(स्यात्) मध्यमा [fc] दृष्टरजास् [1f]	One arrived at puberty.
तरुणी युवतिः (समे) [fe] [ff]	A young woman. d
9. (समाः) स्नुषा जनी वध्वश् [f] [fg] [fh]	A daughter-in-law.
चिरघ्टी (तु) सुवासिनी [fj] [fk]	A woman staying in her father's house. i.
दूच्छावती कामुका (स्याद्) [f] [f]	A woman desirous of any thing.I
दृषस्यंती (तु) कामुकी [f] [f]	One amorous or lustful.
10. (कान्तार्थिनी तु या याति संकेतं सा) अभिसारिका [f]	One who goes to an assignation.
पुंश्चली धर्षिणी बन्धकी [fm] [2f] [3f] असती कुलटेत्वरी [4f] [5f]	A disloyal or unchaste woman.
11. स्वैरिणी पांसुला [f] [fn]	
(अथ स्याद्) अप्रजस्की (अपुत्रा विना) [f]	A childless woman.
अवीरा (निष्पतिसुता) [f]	One who has neither husband nor son.
विधवा विधवे (समे) [fo] [6f]	A widow.

---

[1]—अस्. [2]—की. [3]क—. [4]—टा. [5]त्—. [6]—वा.

[a] Here also, if ages be discriminated, the first is a girl eight years old; the second, ten: as synonymous terms, they signify a girl who has not menstruated. [b] And लग्निका. [c] Likewise मध्या. [d] Between sixteen and thirty years of age. [e] Or तरुणी. [f] Also युवती and युवी. [g] जनिः, or जनी. [h] Sing. वधूः, or वधूः. Likewise वधूटी. [i] Married or unmarried. [j] Likewise चिरिघ्टी. [k] Also सवासिनी. [l] Covetous of wealth; eager for food, &c. [m] Also धर्षणी. [n] Likewise पांसुला. [o] And विधवा.

Digitized by Google

A woman's female friend.
A woman whose husband is living.
Old or grey-haired.
Intelligent.
Wise.

12. आलिः[f a] सखी[f] वयस्या[f] (च)
पतिवत्नी[f] सभर्तृका[f]
वृद्धा[f] पलिक्नी[f b]
प्राज्ञी[f] (तु) प्राज्ञा[f]
प्रज्ञा[f] (तु) धीमती[f]

The wife of the *Sūdra*.c
A woman of the *Sūdra* tribe.
A milk-woman. d

13. शूद्री[f] (शूद्रस्य भार्य्या स्याच्)
शूद्रा[1f] (तज्जातिरङ्गना)
आभीरी[f] (तु) महाशूद्री[f] (जातिपुंयोगद्योः समा)

A woman of the *Vaisya* tribe.
One of the *Kshatriya* tribe.
A female teacher.
A spiritual instructress.

14. अर्य्याणी[f] (स्वयम्) अर्य्या[f] (स्यात्)
क्षत्रिया[f] क्षत्रियाण्[2f] (ऽपि)
उपाध्याया[f] (ए़) पाध्यायी[3f]
(स्याद्) आचार्य्या[f] (ऽपि च स्वतः)

The wife of a spiritual preceptor.
Wife of a *Vaisya*.
Wife of a *Kshatriya*.
Wife of a tutor.
A masculine woman. e

15. आचार्य्याणी[f] (तु पुंयोगे)
(स्याद्) अर्य्यी[f]
क्षत्रियी[f] (तया)
उपाध्यायानुपाध्यायी[4f 5f]
पोटा[f] (स्त्रीपुंसलक्षणा

[1] शूद्रा. [2]—णी. [3] उ—. [4] —नी. [5] उ—.

[a] Or आली. [b] Or पलिता. [c] Whether belonging to the same or to a different tribe. [d] Milkman's wife; or a woman of his tribe. [e] Having breasts and a beard.

Digitized by Google

16. वीरपत्नी[f] वीरभार्य्या[f] — A hero's wife.
वीरमाता[1f] (च) वीरसू:[f] — A hero's mother.
जातापत्या[f] प्रजाता[f] (च) प्रसूता[f] (च) प्रसूतिका[f] — A woman who has borne a child. a
17. (स्त्री) नग्निका[f] कोटवी[f b] (स्याद्) — A naked woman.
दूती[f c] सञ्चारिके[2f] (समे) — A female messenger or go-between.
कात्यायनी[3f] (द्वैधृत्वा या काषाययसनाधवा) — A middle-aged widow. d
18. सैरिंध्री[f f] (परवेश्मस्था स्ववशा शिल्पकारिका) — A female artisan in another's house. e
असिक्नी[f h] (स्यादृतुत्वा या प्रैष्यांत:पुरचारिणी) — A female servant. g
19. वारस्त्री[f] गणिका[f] वेश्या[f i] रूपाजीवा[f] — A courtesan or harlot.
(ऽथ सा जनै: सत्कृता) वारमुख्या[f] (स्यात्) — The head of a set of harlots.
कुट्टनी[f j] शंभली[f k] (समे) — A bawd or procuress.
20. विप्रश्निका[f] (स्त्री) क्षणिका[4f] दैवज्ञा[f] — A fortune-teller.
(ऽथ) रजस्वला — A woman in her courses.

---

[1]—द्व. [2]—का. [3]—नी. [4]दै—.

[a] The two last of these synonyma are by some restricted to a woman recently delivered. [b] Likewise कोटरी. Some add कोटरी. [c] Also दूति:. [d] Wearing a dress indicating the practice of austerity. [e] Being her own mistress, but living in another's house, and practising any art. [f] Also सैरंध्री. Some add सैरिंध्रि:. [g] Young and frequenting the apartments of the women. [h] And असिता. [i] Likewise वेश्या. [j] Some add कुट्टमी. [k] Also शम्भली.

Digitized by Google

[1f] [f a] [2f b] [f] [3f]
स्त्रीधर्मिण्यृतुरात्रेयी मलिनी पुष्पवत्य् (ऽपि)
[4f] [5f]
21. ऋतुमत्य् (पुं) दक्षा (ऽपि)
[6 n c] [n] [7 n]
(स्याद्) रजः पुष्पमार्त्तवं
[f] [8f]
The courses. Longing, as in pregnancy. Past childbearing. d
अद्वाबुर्दोहदवती
[f e] [f]
निष्कला विगतार्त्तवा
[f] [9f] [10f] [f]
Pregnant. An assemblage of hariots. —of pregnant women. —of young women, A twice married woman. g
22. आपन्नसत्वा (स्याद्) गुर्विण्यन्तर्वत्नी (च) गर्भिणी
(गणिकादेस्तु) गाणिक्यं
[n]
गार्भिण्यं
[n f]
यौवतं (गणे)
[11f] [12 f h]
Her second husband. One in whose family she presides.
23. पुनर्भूर्दिधिषू (रूढा द्विः)
[m i]
(तस्या) दिधिषुः (पतिः)
[m]
(सु तु द्विजे) ऽग्रेदिधिषुः (सैव यस्य कुटुम्बिनी)
[m j] [m]
Son of an unmarried woman. Son of an auspicious mother.
24. कानीनः कन्यकाजातः (सुतेऽ)
[m]
(ऽथ) सुभगासुतः

1—धी. 2 धा—. 3—ती. 4—ती. 5 ड—. 6—ड. 7 धा—. 8 दो—. 9—धी. 10 र्व—. 11—भू. 12—भू.

a ऋषिः and ऋषीः. b Some add आर्त्तवी. c Also masc. रजः (—ज) d Having ceased to menstruate. e Likewise निष्कली and निष्कला or निष्कली. f Also यौवनं. g A virgin widow remarried. h Some add दिधिषुः. i Likewise दिधिषूः. j Fem. कानीनी. The daughter of such a woman.

Digitized by Google

सौभागिनेयः (स्यात्)

पारक्यैणेय (स्तु. परस्त्रियाः) Son by another's wife.

25. पैतृष्वसेयः (स्यात्) पैतृष्वसीय (च पितृष्वसुः सुतेा) Paternal aunt's son.

(मातृष्वसुश्चैवं) Maternal aunt's son.

वैमात्रेयेा विमातृजः Step-mother's son.

26. (अथ) बांधकिनेयः (स्याद्) बंधुक(च्या) ऽसतीसुतः A bastard.

कौलटेयः कौलटेरेा (भिक्षुकी तु सती यदि A son of a female beggar.

27. तदा) कौलटिनेयेा(ऽस्याः)कौलटेयेा(ऽपि चात्मजः)

आत्मजस्तनयः सूनुः सुतः पुत्रः A son.

(स्त्रियान्त्वमी A daughter.

28. आङ्डर्) दुहितरं (सर्वे)

1—त.

[a] Formed like the preceding terms, viz. मातृष्वसेयः and मातृष्वसीयः. Fem. मातृष्वसेयी and मातृष्वसीया. [b] Son of a disloyal wife. [c] Some add कौलिटिनेयः. [d] Fem. कौलटेयी and कौलटेरा. [e] Also पुत्रः. [f] Nom. दुहिता—(ह). [g] All preceding terms for a son signify, in the feminine, a daughter, viz. आत्मजा, तनया, सूनुः, सुता, पुत्री, पुत्रिका or पुत्रका.

Digitized by Google

Offspring, male or female.

अपत्यं[n] तोकं[n] (तयोः समे)

A legitimate son. a

(स्वजाते स्त्रौ) रसौरस्यौ[1 m m b]

Father.

तात[m] (स्तु.) जनकः[m] पिता[2 m]

Mother.

29. जनयित्री[f c] प्रसूर्माता[3 f] जननी[4 f f]

Sister.

भगिनी[f d] स्वसा[5 f]

Husband's sister.

ननन्दा[6 f e] (तु स्वसा पत्युः)

Grand-daughter. f

नप्त्री[f g] पौत्री[f h] सुताजा[f]

Husband's brother's wife.

30. (भार्य्यास्तु भ्रातृवर्गस्य) यातरः[f i] (स्युः परस्परम्)

Brother's wife.

प्रजावती[f] भ्रातृजाया[f]

Maternal uncle's wife.

मातुलानी[f] (तु) मातुली[f]

Mother-in-law.

31. (पतिपत्न्योः प्रसूः) श्वश्रूः[f]

Father-in-law.

श्वशुरः[m e] (स्तु. पिता तयोः)

Paternal uncle.

(पितुर्भ्राता) पितृव्यः[m] (स्यान्)

Maternal uncle.

(मातुर्भ्राता तु) मातुलः[m]

Wife's brothers.

32. श्यालाः[m j] (स्युर्भ्रातरः पत्न्याः)

1—औ. 2—तृ. 3—सू. 4—मातृ. 5—स्वृ. 6—नृ.

a By a woman of the same tribe with her husband. b औरसः and उरसः. Some write औरस्यः. c Also जनित्री. d Likewise भग्नी. e Or ननन्दा (—न्दृ). Also नन्दिनी. f Either in the male or female line. g And नप्ता(—प्तृ), a grandson or grand-daughter. h Generally restricted to the son's daughter. Sing. याता (—तृ). j Sing. श्यालः. Also स्यालः.

Digitized by Google

(स्वामिनेा) देवृ देवरौ [m b m c]	Husband's brother. a
स्वस्रीयेा भागिनेयः (स्वाज्) [m m d j]	Sister's son.
जामाता दुहितुः पतिः [m e m]	Daughter's husband.
33. पितामहः पितृपिता [m f l m]	Father's father.
(तत्पिता) प्रपितामहः [m g]	His father.
(मातुर्) मातामहा (द्रेवं) [2 m h]	Maternal grandfather.
सपिण्डा (स्तु) सनाभयः [m i 3 m]	Kinsmen
34. समानोदर्य्ये सोदर्य्ये सगर्भ्य सहजाः (समाः) [m m j m 4 m]	A brother of the whole blood.
सगोत्र बांधव ज्ञाति बन्धु स्व स्वजनाः (समाः) [m m m m m 5 m]	A distant kinsman.
35. ज्ञातेयं [n]	Relationship.
बन्धुता (तेषां क्रमाद्भावसमूहयो) [f]	An aggregate of kinsmen
धवः प्रियः पतिर्भर्त्ता [m m 6 m 7 m]	A husband.
जार (स्तु) पपतिः (समौ) [8 m]	A paramour.
36. (अन्यते जारजः) कुण्डेा [m]	An adulterine.

1—द्र. 2—ङ. 3—भि. 4—अ. 5—न. 6 पति. 7 भर्तृ. 8 उ—.

[a] Usually restricted to the younger brother. But some apply the first term to the elder brother; and the second to the younger. [b] Nom. देवा. Also देवः (—र). [c] Likewise देवरः. [d] Fem. स्वस्रीया and भागिनेयी; sister's daughter. [e] Also यामाता (—द्र). [f] Fem. पितामही, a grandmother. [g] Fem. प्रपितामही, a great-grandmother. [h] So प्रमातामहः, maternal great-grandfather. [i] Sing. सपिण्डः. [j] Also सोदरः and सहोदरः.

Digitized by Google

A widow's bastard. (क्षते भर्तरि) गोलकः[a]

A brother's son. भ्रातृव्यो[b] भ्रातृजे

Brother and sister. भ्रातृभगिन्यौ भ्रातरौ (उभौ)

Father and mother. 37. मातापितरौ पितरौ मातरपितरौ (च तौ)

Husband's or wife's father and mother श्वश्रूश्वशुरौ श्वशुरौ

Son and daughter. पुत्रौ (पुत्रश्च दुहिता च)

Husband and wife 38. दम्पती जम्पती जायापती भार्यापती (च तौ)

The womb.[c] गर्भाशयो जरायुः(स्त्री)[d]उल्वं (च)कलिलो(ऽस्त्रियाम्)

The last month of gestation. 39. सूतिमासो[e] वैजनो[e]

A fetus. गर्भो[e] भ्रूण[e] (द्वौ समौ)

A eunuch. तृतीया प्रकृतिः शण्ढः क्लीवं षण्ढो[f] नपुंसकम्

Childhood.[g] 40. शिशुत्वं शैशवं बाल्यं

Youth or manhood. तारुण्यं यौवनं (समे)

1—ज.

[a] Or गोलः. [b] Likewise भ्रातव्यः. [c] Some restrict the last, others the two last, to signify the embryo. [d] Also जरायुः, (—स्). [e] The compound term is properly तृतीयप्रकृतिः. [f] And षण्ढः or षण्ढः. Some add शण्ढः. [g] To the age of sixteen.

Digitized by Google

(स्यात्) स्थाविरं (तु) वृद्धत्वं	Old age. a
वृद्धसंघे (ऽपि) वार्द्धकम्	An assemblage of old men. b
41. पलितं (जरसा शौक्ल्यं केशादौ)	Greyness of hair. c
विस्रसा जरा	Decrepitude.
(स्याद्) उत्तानशया डिम्भा स्तनपा (च) स्तनन्धयो	An infant. d e
42. बाल (स्तु स्यान्) माणवके	A child. f g
वयस्थस्तरुणो युवा	A young man. h
प्रवयाः स्थविरो वृद्धो जीनो जीर्णो जरन्(ऽपि)	An old man.
43. वर्षीयान् दशमी ज्यायान्	One very aged.
पूर्वज (स्त्र) ग्रियेऽग्रजः	Elder brother; first born.
अवन्यजे (स्युः) कनिष्ठ यवीयेऽवरजाऽनुजाः	Younger brother.
44. अमांसो दुर्बलश्छातो	Feeble; thin.

1 त—. 2—नृ. 3—स्. 4 जरत्. 5—यस्. 6—नृ. 7—वस्. 8 अ—. 9—ज.

[a] After seventy in men, or after fifty in women. [b] Also वार्द्धकं. The term likewise signifies old age. [c] Or पलितः, grey-haired. [d] Or, masc. उत्तानशयः, &c. For this and following (to v. 49) admit the three genders. [e] Some write स्तनन्धया. [f] Not exceedidg sixteen. [g] Fem. बाला. [h] Or one of the virile age, from sixteen to seventy. [i] Also अधिकः, अग्राः and अग्रीयः. [j] And कनीयान् (—यस्) or कन्यसः. [k] यवीयान् (—वस्). Likewise यविष्ठः. [l] ज्ञातः. Also ज्ञातः.

Digitized by Google

Strong ; lusty. 1 m 2 m 3 m बलवान्मांसलो ऽङ्गकः

Corpulent ; pot-bellied. m ma 4 m m m b तुंदिलस्तुन्दिकस्तुन्दी टङ्कुक्षिः पिचिण्डिलः

Flat-nosed. m m m 5 m 45. अवटीटो ऽवनाट (ट्टा) ऽवभ्रटीटो नतनासिके

Having much, or fine, hair. m m 6 m केशवः केशिकः केश्यो

Flaccid. m mc वलिनो वलिमः (समौ)

Deformed. d m me 46. विकलाङ्ग (ङ्गी) पोगण्डः

& dwarf. m m mf खर्वो ह्रस्व (स्वी) वामनः

Sharp-nosed 7 m m खरणाः (स्यात्) खरणसो

Noseless. m m विग्र (ग्री) गतनासिकः

Having a nose like a hoof. m 8 m 47. खुरणाः (स्यात्) खुरणसः

Bandy-legged. g. m h m प्रक्षुः प्रगतजानुकः

Long shanked, m j 9 m अङ्क्षुरङ्क्षुजानुः (स्यात्)

Knock-kneed. k m l m संक्षुः संहतजानुकः

1—तृ. 2 र्वा—. 3 ङ्—. 4—नृ. 5—क्ष. 6—नृ. 7—वस्. 8—वस्. 9 ञ—.

a तुन्दिकः or तुन्दिभः. b Also पिचिण्डवान् (—त्). c Likewise वलिमान् (—त्). d Having a deficient, or a redundant, member; as a toe, or a finger, too many, or too few. e Also अपोगण्डः f Fem. वामनी. g Or having the knees apart. h Also प्रक्षः and प्रगतजानुः i Or else thick-kneed. j And अङ्क्षुः. k Or having the knees touching. l Likewise संक्षः and संहतजानुः.

Digitized by Google

48. (स्वादु) एडे बधिरः — Deaf.

कुब्जे गडुलः — Hump-backed.

कुकरे कुणिः — Having a crooked arm. b

दृश्निरल्पतनौ — Small, short, or thin.

श्रोणः पङ्गौ — A cripple.

मुण्ड (स्तु.) मुण्डिते — Bald; close-shaved.

49. बल्लिरः केकरे — Squint-eyed.

खोडे खञ्ज — Lame.

(क्षिप्नु जराज्वराः)

अट्टुलः कालकः पिप्लुस् — A freckle or mark.

तिलकक्षिलकालकः — A mole or spot. h

1—ङ. 2 ज्ञ. 3 अ—ह. 4 —प्र. 5 ति—.

a And गण्डलः. b Or a withered one. c Also कूणिः and कोणिः. d Likewise दृष्णिः. e पंगुः. Fem. पंगूः. f Fem. मुण्डा. g The preceding (from v. 41) vary the gender with that of the subject. h Or a person freckled or having moles.

Digitized by Google

SECTION II.

Health. 1. अनामयं (स्नाद्) आरोग्यं

Physicking. चिकित्सा रुक्प्रतिक्रिया

Medicament. भेषजौषध भैषज्यान्यगदो जायु (रित्यपि)

A disease. 2. (स्त्री) रुग्जा (चे) पताप रोग व्याधि गदामयाः

Pulmonary consumption. (पुमान्) यक्ष्मा क्षयः शोषः

Catarrh. प्रतिश्याय (स्तु.) पीनसः

Sneezing. 3. (स्त्री) क्षुत् क्षुतं क्षवः (पुंसि)

Cough. कास (स्तु.) क्षवथुः (पुमान्)

Intumescence. शोफ (स्तु.) क्षवथुः शोथः

Kibe. e पादस्फोटो विपादिका

Blotch. 4. किलासं सिध्म

Scab. कच्छां (तु) पाम पामा विचर्चिका

---

[1] चो—. [2]—क्ष. [3] क्ष—. [4] रुज्. [5] रु—. [6] जा—. [7]—नृ. [8]—स्. [9]—नृ. [10]—न.

[a] Likewise जक्ष्मा (—नृ) or जक्ष्माः (—क्ष्म); and राजयक्ष्मा (—नृ) or राजयक्ष्मा (—नृ). [b] Also प्रतिश्वा and प्रतिश्वायः. [c] Likewise अपीनसः and पिनसः. [d] Also क्षावः. [e] A blister or sore on the foot. [f] Or सिध्मं. [g] कच्छूः. [h] पामा (—मन् and —मा) du. पामानौ and पामे.

Digitized by Google

कण्डूः खर्ज्जू (स्त्री) कण्डूया		Itch.
विस्फोटः पिटक (स्त्रिषु)		Boil.
5. व्रणो (ऽस्त्रियाम्) दुर्मनसः		Sore or wound.
(क्लीवे) नाडीव्रणः (पुमान्)		Ulcer.
कोठो मण्डलकं		Sort of leprosy. d
कुष्ठं श्वित्रे		Leprosy.
दुर्नामका ऽर्शसी		Hemorrhoids.
6. आनाह (स्तु.) विबन्धः (स्याद्)		Epistasis. g
ग्रहणीरुक् प्रवाहिका		Diarrhœa.
प्रच्छर्द्दिका वमि (स्त्री पुमांस्तु) वमथुः (समाः)		Vomiting.
7. (व्याधिभेदा) विद्रधिः (स्त्री) ज्वर मेह भगन्दराः		Various diseases. j

---

[1] अदस्. [2]—क. [3]—स्.

[a] Also कण्डूतिः. [b] Fem. पिटका:. Also पिटकः —का —कं. [c] Likewise, masc. दुर्नः. [d] White leprosy with round spots. [e] And श्वेतं or श्वेतं. [f] Likewise अर्सः (—र्स्) Also masc. अर्शः (—र्श.) [g] Whether Ischury or Constipation. [h] Also ग्रहणी and ग्रहणिः. [i] Likewise, neut. छर्दिः (—स्); and fem. छर्दिः(—द्) or छर्दी, &c. [j] Severally named in the text. [k] An abscess; an internal one. [l] Fever. [m] Also प्रमेहः, Gonorrhœa. Some interpret it simple gonorrhœa or seminal weakness; others, diabetes. [n] Fistula in ano.

Digitized by Google

f a n b
अश्मरी मूत्रकृच्छं (स्यात्)

c
(पूर्वे शुक्रावधेस्त्रिषु)

m e l m 2 m f 3 m m
A Physician. d 8. रोगहार्य्यगदंकारो भिषग्वैद्यौ चिकित्सके

m f n g m f n m f n m f n h
Recoverd from sickness. वार्त्तो निरामयः कल्य उत्थापो (निर्गतो गदात्)

m f n m f n i
Emaciated or weak. 9. म्लान म्लाजू

4 m f n m f n m f n m f n
Diseased. आमयावी विकृतो व्याधितो ऽपटुः

m f n m f n m f n
आतुरो ऽभ्यमितो ऽभ्यंतः

m f n m f n
Scabby. (समौ) पामन कच्छुरौ

m f n j 5 m f n
Afflicted with herpes. 10. दद्रूघो दद्रुरोगी (स्याद्)

a Skin disease

—with hemorrhoids. m f n m f n
अर्शरोगयुतो ऽर्शसः

---

1 ख—. 2 द्यवे. 3 वैद्य. 4 —न. 5 —न.

a Stone or gravel. b Strangury. Some make the two last terms synonymous, as signifying dysury. c The following terms (inclusively to v. 12) admit the three genders. d Or, adjectively, 'practising medicine.' e रोगहारी (—न्.) f भिषक् (—ज्.) g Fem. वार्त्ता. h Some restrict the last term to convalescent or recently well from disease. i म्लानुः
j Also दद्रूषः. Fem. दद्रूः, दद्रुः, दद्रूः or दद्रुः, herpes.

Digitized by Google

1 *m f n* 2 *m f n* वातको वातरोगी (स्यात्)	Afflicted with gout or rheumatism.
m f n *m f n* सातिसारो ऽतिसारको	—with dysentery.
m f n *m f n* *m f n* *m f n* 11. (खः) क्लिन्नाक्षे चुल्ल चिल्ल पिल्लाः (क्लिन्ने ऽक्षिणि a चाप्यमी)	Blear-eyed
m f n 3 *m f n* उन्मत्त उन्मादवति	Insane.
m f n *m f n* 4 *m f n* श्लेष्मलः श्लेष्मणः कफी	Phlegmatic.
m f n 12. न्युब्जो (भग्ने कुब्जा)	Gibbous, from disease. b
m f n c *m f n* (उन्नाभौ) तुन्दिल तुन्दिभौ	Having an elevated navel.
5 *m f n* *m f n* किलासी सिध्मलो	Having blotches.
m f n 6 *m f n* d अन्धो ऽदृङ्	Blind.
m f n *m f n* *m f n* मूर्च्छाले मूर्च्छमूर्च्छितौ	Fainting.
n e 7 *n* *n* f *n* *n* *n* g 13. शुक्रं तेजो रेतसी (च) बीज वीर्य्येन्द्रियाणि (च)	Seed.
m *n* मायुः पित्तं	Bile.
m 8 *m* कफः श्लेष्मा	Phlegm.

1—न. 2—नृ. 3—तृ. 4—न. 5—नृ.
6—ग्. 7—स. 8—न्.

[a] These terms, in the neuter gender, signify the diseased eye. [b] The word also signifies a disease occasioning a gibbosity of the back. [c] Also तुन्दिलः. [d] अदक् (—ग्). [e] The preceding (from v. 8.) admit three genders, being used adjectively. [f] Sing. रेतः (—स्). [g] Sing. इन्द्रियं.

Digitized by Google

The skin. (स्त्रियां तु) त्वग्[f a] असृग्धरा[f b]

Flesh. 14. पिशितं तरसं मांसं पललं क्रव्यमामिषम्[n c]

Dry flesh. उत्तप्तं शुष्कमांसं (स्याद्) वल्लूरं[n d] (तच्चिलिङ्कमम्)

Blood. 15. रुधिरे ऽस्रृग्लोहिता ऽस्र रक्त क्षतज शोणितम्[n e]

The heart. g वृक्का ऽग्रमांसं हृदयं हृन्[n f]

The serum of flesh. j मेद (स्तु) वपा वसा[n k]

Muscles at the nape of the neck. 16. (पश्चाग्रीवा शिरा) मन्या[f]

A nerve, tendon or gut. l नाड़ी (तु) धमनिः सिरा[f m] [f n] [f o]

The bladder. तिलकं क्लोम[3 n p]

The brain. मस्तिष्कं गोर्द्धं[n]

---

[1] लो—. [2] —तृ or —दृ. [3] —न्.

[a] त्वक् (—च्) and त्वचा or neut. त्वचं. [b] असृग्धरा or असृग्धारा. [c] आमिषं and आमिषं. [d] Fem. वल्लूरा. [e] असृक् (—ज्). [f] some add अस्रं. [g] Certain writers restrict the two first words to signify the heart; and the two last the thorax. [h] वृक्कः or वृक्का (—क्). Fem वृक्का or वृक्की. Neut. वृक्कं or वृक्क (—क्). Also दृक्कः, दृक्का, दृक्कं, and वृक्कः, वृक्का, वृक्कं, or दृक्का, दृक्क (—क्), and वृक्का, वृक्क (—क्). [i] Likewise वृक्काग्यमांसं. [j] Some interpret this the marrow of bones. [k] मेदः (—स्). Or masc. मेदः(—द्). [l] Or any tubular vessel of the human body. [m] And नाडिः. [n] Or धमनी. [o] Also शिरा. [p] Also क्लोमं (—न्). [q] Some make the preceding terms synonymous with these.

Digitized by Google

क्लिट्टं मलो (ऽस्त्रियाम्)	An excretion. a
17. अन्त्रं पुरीतद्	Entrails.
गुल्मा (स्तु.) प्लीहा (पुंसि)	The spleen.
(ऽथ) वल्गसा	A tendon or muscle.
स्नायुः (स्त्रियां)	
कालखण्ड यकृतो (तु समे दृमे)	The liver.
18. क्षणिका स्यन्दिनी लाला	Saliva.
दूषिका (नेत्रयोर्मलम्)	Rheum of the eyes.
मूत्रं प्रस्राव	Urine.
उच्चारः ऽवस्करौ शमलं शकृत्	Fæces.
19. गूथं पुरीषं वर्च्चस्क (मूत्री) विष्ठा विषौ (स्त्रियौ)	
(स्यात्) कर्प्परः कपालो (ऽस्त्री)	The skull; cranium.
कीकसं कुल्यमस्थि (च)	Any bone.
20. (स्याच्छरीरास्थि) कंकालः	The skeleton.

1—तृ. 2—न. 3—तृ. 4 च—.

[a] Either excrement or excrescence; twelve are enumerated; (some count nine only:) as serum, seed, blood, marrow, urine, fæces, earwax, nails, phlegm, tears, rheum and sweat. See Menu. c.5.v.135. [b] Likewise पुरितत्. [c] Or जिह्वा (—नृ). Also fem. प्लीहा. [d] Likewise स्नसा. [e] Or क्षणीका. [f] And दूषी or दूषीका. [g] And यकृत्. [h] Sing विट् (विष् or विष्). Also विषा.

Digitized by Google

The back-bone. (ष्ठाष्ठि तु) कशेरुका[a] f

The skull; or bones of the head. शिरोस्थि (तु) करोटिः (स्त्री)[b] l n f

A rib. पार्श्वास्थनि (तु) पर्शुका[c] 2 n f

A limb or member. 21. अङ्गं प्रतीकः अवयवः अघनः n m m m

The body (अथ) कलेवरम् n

गात्रं वपुः संहननं शरीरं वर्ष्म विग्रहः n 3 n n n 4 n m

A foot. पादः पदं क्रिश्चरणः (अस्त्रियाम्) m m n f 6 m n

Point of the foot. पादाग्रं प्रपदं n n

The ancles. 23. (तद्ग्न्थी) घुटिके गुल्फौ[g] f g m n

A heel. (पुमान्) पार्ष्णि (रुभयोः) n f

A leg. जङ्घा (तु) प्रसृता f f

A knee. जानूरुपर्वा अष्ठीवद् (अस्त्रियाम्) m n h 7 m n 8 m n

A thigh. 24. सक्थि (क्लीवे पुमान्) अरुस् n 9 m

1—नृ. 2—नृ. 3—स. 4—नृ. 5—तद्. 6च—. 7अ—नृ. 8—तृ. 9—ह.

a And कशेरुका. b Or करोटी. Also neuter करोटं. c Likewise पार्शुका and पर्शुः. d तनुः (—न and—हुस्). e पत् (—द्) and पदः (—द्): also neut. पादं and पदं. f अंहिः and अंघ्रिः. Some make these neuter likewise. g Sing. घुटिका and घटिः or घुटी Also घुटः. h Masc. जानुः, उरुपर्वा, अष्ठीवान्. Neut. जानु, उरुपर्व, अष्ठीवत्.

Digitized by Google

(तत्संधिः पुंसि) वंक्षणः — The groin.

गुदं (त्व्) पायं पायु (र्न्) — The anus.

वस्ति (र्न्) नाभेरधो द्वयोः — The abdomen.

25. कटी (ती) श्रोणिफलकं कटिः श्रोणी ककुद्मती — The hip and loins. b

(पश्चान्) नितम्बः (स्त्रीकट्याः) — A woman's buttocks.

(स्त्रीवे तु) जघनं पुरः — Mons veneris.

26. (कूपकौ तु नितम्बस्थौ द्वयङ्गीने) कुकुंदरे — Cavities of the loins.

(स्त्रियां) स्फिचौ कटिप्रोथाव् — The buttocks.

उपस्थो (वक्ष्यमानयोः) — Parts of generation. h

27. भगं योनि (र्द्वयोः) — Vulva.

शिश्नो मेढ्रो मेहन ग्वेफसी — Penis.

मुष्को ऽण्डकोषो वृषणः — The scrotum. k

(पृष्ठवंश्याधरे) त्रिकम् — The end of the spine. m

---

1 च—. 2—च्.

a Also fem. वक्षी. b Some distinguish the two first terms as signifying the hip. c Likewise श्रोणीफलं. d And कटी. e श्रोणिः or श्रोणी. f Also ककुन्दरं. g Sing. कटिप्रोथः. Likewise कटिः and प्रोथः. h Of either sex. i And fem. योनी. j ग्वेफः (—स्) or ग्वेपः (—स्). Also masc. ग्वेफः (—फ्), ग्वेपः (—प) ; and ग्वेवः. k Also the testicles. l And अण्डकोषः. m Consisting of three bones, Os sacrum, &c.

Digitized by Google

The belly. 28. पिचिण्ड[a] कुक्षौ जठरोदरं तुंदं

The paps. c स्तनौ[m] कुचौ[m]

A nipple. चूचुकं[d] (तु) कुचाग्रं[n] (स्तान्)

The bosom. e (न ना) क्रोडं[f] भुजांतरम्[n]

The back. 29. उरो[2n] वत्स[n] (षु) वक्षस्[ng] (च) पृष्ठं[n] (तु चरमं तनोः)

A shoulder; scapula. स्कन्धो[mh] भुजशिरोऽंसो[3n] (ऽस्त्री)

The collar bones. (संधी तस्यैव) जत्रुणी[mni]

The armpits. 30. वाङ्मूले[n] (उभौ) कक्षौ[mk]

A side. पार्श्वं[mn] (मध्ये तयोरुदरः)

The waist. मध्यम[mn] (षु) उदग्न[ml] मध्यो[mn] (ऽस्त्री)

An arm. (द्वौ परौ द्वयोः)

31. भुज बाहू[mfm] प्रवेष्टो[mfn] दोः[m4mo]

An elbow. (स्यात्) कफोणि[mfp] (स्तु) कूर्परः[mfq]

---

1 ङ—. 2—सु. 3—सु. 4—सु.

[a] Also पिचण्डः. [b] कुक्षिः and कुक्षः. [c] Sing. स्तनः, कुचः. [d] Also चुचुकं—कः. [e] Some separate the two first terms from the other three; distinguishing the breast between the shoulders (i. e. the first bone of the sternum) from the region of the Cartilago ensiformis. [f] Fem. क्रोडा. [g] वक्षः (—स्). [h] स्कंधः (—ध्). Also neut. स्कंधः (—स्). [i] अंसः or अंशः. [j] Sing. जत्रु. [k] Sing. कक्षः. [l] Likewise विलग्नं. [m] Also fem. भुजा. [n] Masc. and fem. बाहुः. Also masc. बाहुः. Fem. बाहा. [o] And fem. दोषा. [p] And कफोणिः. Also fem. कफोणी and कफणी. [q] Fem. कूर्परा.

Digitized by Google

(अंसोपरि) प्रगण्डः (स्यात्) — Humerus. a

प्रकोष्ठ (स्तस्य चाप्यधः) — A fore arm.

32. (मणिबन्धादाकनिष्ठं करस्य) करभः (वहिः) — Metacarpus. b

पद्मपत्राख्यः श्रयः पाणिस् — A hand.

तर्जनी (स्यात्) प्रदेशिनी — A fore finger.

33. अङ्गुल्यः करशाखाः (स्युः) — Fingers.

(पुंस्यं) शुष्ठः प्रदेशिनी — The several fingers.

मध्यमाऽनामिका(चापि)कनिष्ठा(चेति ताः क्रमात्)

34. पुनर्भवः करशेखः नखः(ऽस्त्री)नखरः (ऽस्त्रियाम्) — A nail.

प्रादेश ताल गोकर्णा (स्तर्जन्यादियुते तले) — A short span, of three kinds.

35. (अङ्गुष्ठे सकनिष्ठे स्याद्) वितस्ति (र्द्वादशांगुलः) — A long span. n

---

1—पि. 2 अं—.

[a] From the shoulder to the elbow. [b] From the wrist to the little finger. [c] And अंसः. [d] Or प्रदेशिनी. [e] Sing. अङ्गुलिः. Also अङ्गुली and अङ्गुरिः—री. Or अङ्गुलः and अङ्गुलं. [f] In their order; viz. the thumb, fore finger, middle finger, ring finger and little finger. [g] And अनामा. [h] Also कन्यसा, कनीनी, or कनीनिका. [i] Also पुनर्भवः. [j] Also fem. नखरा. [k] or प्रदेशः, from the tip of the thumb to that of the fore finger extended; Spithama. [l] To the tip of the middle finger. [m] गोकर्णः to the tip of the ring finger. [n] From the tip of the thumb to that of the little finger; a measure of twelve fingers.

Digitized by Google

The palm with extended fingers.

(पाणौ) चपेट प्रतल प्रहस्त[a] (विस्तृताङ्गुलौ)

Both such palms joined.

36. (द्वौ संहतौ) संहतल:[c] (प्रतलौ वामदक्षिणौ)[d]

The palm bent. e

(पाणिर्नि:कुञ्च:) प्रहस्त[f]

Both such palms joined.

(तौ युतौ) अञ्जलि: (पुमान्)

A cubit. g

37. (प्रकोष्ठे विस्तकरे) हस्त[g]

A short cubit. h

(मुष्ट्या तु वद्धया)

सरत्नि: (स्यात्)

An intermediate one. i

अरत्नि (स्तु निष्कनिष्ठेन मुष्टिना)

A fathom. j

38. व्यामो[j] (बाह्वो: सकरयोस्ततयो र्विश्वगंतरम्)

The measure of a man's reach, k

(ऊर्द्ध्वविस्तृतदो: पाणिप्रमाणे) पौरुषं[k] (त्रिषु)

The throat.

39. कण्ठो[l] गलो[m]

The neck.

(अथ) ग्रीवायां शिरोधि:[n] कन्धरे (त्वपि)

---

[1] ग्रीवा. [2]—रा.

[a] Also चपेट: and चपट:. [b] Likewise तलं. [c] Or सिंहतल:. [d] By omitting the termination of the preceding term, this is made by some synonymous with it; in a less restricted sense. [e] As if to hold a liquid. [f] प्रहृत:. Also प्रहृति:. [g] From the elbow to the tip of the middle finger; a measure of twenty-four fingers. [h] From the elbow to the extremity of the fist. [i] From the elbow to the tip of the little finger. [j] The space between the ends of the fingers, when the arms are extended; Orgya. [k] Equal to the height, to which he reaches, when elevating both arms with the fingers extended. [l] Fem. पादवी. [m] कण्ठ:, कण्ठी or कण्ठा, कण्ठं. [n] Some add masc. कंधर:.

Digitized by Google

कम्बुग्रीवा (त्रिरेखा सा)	One streaked with three lines.
स्फिग्घाटा क्षकाटिका	Back of the neck. [a] [b]
40. वक्त्रास्ये वदनं तुण्डमाननं लपनं मुखम्	The mouth. [c]
(घ्राणे) घ्राणं गंधवहा घोणा नासा (च) नासिका	The nose. [d]
41. ओष्ठा अधरौ (तु) रदनच्छदौ दशनवाससौ	The lips. [e]
(अधः स्यात्) चिबुकं	The chin.
गण्डौ कपोलौ	The cheeks. [g]
(तत्परौ) हनुः	The jaw. [h]
42. रदना दशना दंता रदास्	Teeth. [i]
तालु (तु) काकुदम्	The palate.
रसना रसना जिह्वा	The tongue. [k] [l]
(प्रांतावोष्ठस्य) क्षणौ	The corners of the mouth. [m]
43. ललाटमलिकं गोधिर्	The forehead. [n]

[1] घा—. [2] आस्. [3] घा—. [4] —स्. [5] —द्. [6] गोधि.

[a] Like a shell: it is reckoned a mark of great destiny. [b] Or, according to another interpretation, the raised or straight part of the neck. [c] Also the face. [d] And नसा or नखा. [e] ओष्ठौ, अधरौ and ओष्ठाधरौ; for properly the first (sing. ओष्ठः) is the upper lip; and the second (sing. अधरः) signifies the lower lip. [f] Also चिबुः. [g] Sing. गण्डः, कपोलः, [h] Also fem. हनूः. [i] Sing. रदनः; दशनः—न्, &c. [j] Sing. दंत. Some add दन्. [k] Or रशना. Also neut. रसन्. [l] And masc. जिह्वः. [m] Sing. क्षण (—न्), क्षण (—ण्), or क्षणि (—नि); and क्षणं (—ण), क्षणं or क्षणि; also fem. क्षणी. [n] अलिकं. Likewise अलीकं.

Digitized by Google

नेत्र 1 f a

The eye-brows. (ऊर्द्ध दृग्भागे) भ्रुवौ (स्त्रियाम्)

Space between the eye-brows. m n कूर्च (नपुं) (भ्रुवोर्मध्यं)

Pupil of the eye. f f तारका (ऽस्त्रियां) कनीनिका

An eye. 44. लोचनं नयनं नेत्रमीक्षणं चक्षुरक्षिणी 2 n n b . n c 3 f f दृगक्षिणी (वा)

A tear. n n n n d 4 n अश्रु नेत्राम्बु रोदनं (वा) ऽस्रमस्रु (च)

The outer corners of the eyes. m e 45. अपांगौ (नेत्रयोरंतौ)

A glance or side-look. m f कटाक्षो (ऽपांगदर्शने)

An ear. m 5 m n g f m n 6 n h कर्णं शब्दग्रहौ श्रोत्रं श्रुतिः (स्त्री) श्रवणं श्रवः

The head. n 7 n i n 8 m m n j 46. उत्तमांगं शिरः शीर्षं मूर्द्धा (ना) मस्तको (ऽस्त्रियाम्)

Hair. m m m m m m चिकुरः कुंतलो वालः कचः केशः शिरोरुहः

Head of hair. n n 47. (तद्वृन्दे) कैशिकं कैश्यम्

Curls. m n k 9 m अलकाश्चूर्णकुंतलाः

---

1 भ्रू. 2 रे—. 3 दृश्. 4 चक्षु. 5—ह. 6—स्. 7—स्. 8—मू. 9 चू—.

a Sing. भ्रूः. b चक्षुः (—क्षु). Some add चक्षु (—क्षु). c Sing. अक्षि. Some add अक्षं. d Or अक्षं. e Sing. अपांगः. f Also वाचः. g Or श्रोत्रं. h Likewise masc. श्रवः (—व). i Also masc. शिरः (र). j Likewise वत्सः. k Sing. अलकः —र्धं.

Digitized by Google

(ते ललाटे) भ्रमरकाः — The same on the forehead.

काकपक्षः शिखण्डकः — Locks, left at the tonsure. a

48. कबरी केशवेषो — A braid or tress. c

(ऽथ) धम्मिल्लः (संयताः कचाः) — Braided hair. e

शिखा चूडा केशपाशी — A lock left on the crown of the head.

(व्रतिनस्तु) जटा सटा — An ascetic's clotted hair.

49. वेणिः प्रवेणिः — Unornamented hair. g

शौर्षण्य शिरस्यौ (विशदे कचे) — Clean and unentangled hair.

पाशः पक्ष (च्) हस्त (च् कलापार्थाः कचात्परे) — Much, or ornamented hair. i

50. तनूरुहं रोम लोम — Hair of the body.

तद्दौ श्मश्रु (पुंसुखे) — The beard.

1—ख. 2—नृ. 3—नृ. 4—श्नु or —श्नुन.

[a] Interpretations differ: it is explained, three (some say, five) locks left at the solemn tonsure of children, or of the military class in particular; or else any lock left on the head. [b] Or शिखाण्डकः and शिखण्डः. [c] A mode of dressing the hair. [d] And masc. कबरः or neut.—रं. [e] Tied round the head; or with flowers intermixed, and covered with pearls, &c. [f] Some add जटा. [g] As worn by women in the absence of their husbands. [h] Also वेणी and प्रवेणी. [i] The terms are used in composition with one signifying hair; as केशपाशः, केशपक्षः, &c. [j] Likewise तनूरुहः,—हं.

Digitized by Google

SECTION III.

Dress or embellishment.

1. आकल्प वेशौ नेपथ्यं प्रतिकर्म प्रसाधनम्,
(द्वयं ते त्रिष्व्)

Adorned.

अलंकर्त्ता अलंकरिष्णु (ष्णु) मण्डितः

2. प्रसाधितो अलंकृत (ष्णु) भूषित (ष्णु) परिष्कृतः

Elegant.

विभ्राड्भ्राजिष्णु रोचिष्णु

Act of adorning.

भूषा (ठ स्नाद्) अलंक्रिया

Ornaments; jewels or trinkets.

3. अलङ्कार (स्त्रा) भरणं परिष्कारो विभूषणम्
मण्डनं (च)

A crest. g

(अथ) मुकुटं किरीटं (पुंक्लीपुंसकम्)

1—नृ. 2—सृं. 3 श्रा—. 4—ष्णु. 5 चा—.

a Or वेषः. b The ten following nouns admit the three genders c Some restrict the two first terms to signify a person disposed to decoration: others make the three first signify one who adorns. d Nom. विभ्राट् (—ज्). e Some omit the last three lines. f Also भूषणं. g An ornament of the head; worn upon a diadem or tiara. h Or मुकुटं.

Digitized by Google

4. चूडामणिः शिरोरत्ने — A gem on the crest.
तरलः (हारमध्यगः) — The middle gem of a string.
मालपाल्या पारितथ्या — A trinket for the hair. a
पत्रपाल्या ललाटिका — —for the forehead. b
5. कर्णिका ताडपत्रं (स्यात्) — —for the ear. c
कुण्डलं कर्णवेष्टनम् — An ear ring.
ग्रैवेयकं कण्ठभूषा — A collar. d
वलयं (स्यात्) वलयिका — A necklace. f
6. (स्वर्णैः) प्रालम्बिका — A golden one.
(ग्रथो) रःशूलिका (मौक्तिकैः स्रता) — One of Pearls.
हारो सुक्तावली — A garland of pearls, &c.
देवच्छन्दो (ऽसौ) शतयष्टिकः — One composed of 100 strings. g
7. (हारभेदा यष्टिभेदा) गुत्स गुत्स्वार्द्ध गोस्तनाः — Garlands of various sorts. h

---

[1] ङ—.

[a] A plate, or a flat chain, of gold or silver, with or without jewels set in it; worn between the divided hair on the head. Some expound the first term a string of pearls binding the hair. [b] A jewel, or a golden or other trinket, worn on the forehead, below the partition of the hair; a star on the forehead. Some make these and the preceding terms synonymous. [c] A hollow cylinder thrust through the lobe of the ear. [d] Or short necklace. [e] Likewise ग्रैवेयं and ग्रैव. [f] A loose one, reaching below the breast. [g] Some say 103. [h] In their order: distinguished by the number of strings or rows. [i] Also गुच्छः. It consists of 32 rows. [j] Or गुच्छार्द्धः. It contains 24 rows. [k] Composed either of 4 or of 34 strings.

Digitized by Google

अर्द्धहारो माणवक[m a m b]

एकावल्ये (कयष्टिका)[1 f]

A single string.

One containing 27 pearls.

8. (सै व) नक्षत्रमाला[f] (स्यात्सप्तविंशतिमौक्तिकः)

A bracelet. c

आवापकः पारिहार्य्यः[m] कटको[m] वलयो[m n] (ऽस्त्रियाम्)[m n]

Ornament of the arm. d

केयूरमङ्गदं[m n 2 m n] (तुल्ये)

A finger-ring.

अंगुलीयकमूर्मिका[m n e 3 f]

A seal ring.

(साक्षरा) मुद्रिमुद्रा[4 f] (स्त्री)

Ornament of the wrist. f

कङ्कणं करभूषणम्[m n] [n]

A woman's girdle. g

10. (स्त्रीकट्यां) मेखला[f] कांची[f b] सप्तकी[f] रसना[f i] (तथा)

(स्त्रीत्वे) सारसनं[n] (च)

A man's belt.

(स्यात् पुंस्कट्यां) दृष्टवर्त्तं[m f n j] (त्रिषु)

Ornament of the feet. k

11. पादांगदं[n] तुलाकोटिर्म्[5 m l] झीरो[6 m n] नूपुरो[m n] (ऽस्त्रियाम्)

1—जो. 2 चं—. 3 अ—. 4 चं—. 5—टि. 6 म—.

a Including 64 strings. b Comprising 20 rows. c Of gold, or of conch, &c. d Worn above the elbow. e Some add अंगुलीयकं. f A broad solid ring with or without pearls, &c. set on it. g The terms are here stated as synonymous; but they signify belts of various kinds, differing in the number of rows or strings. h Also काञ्चिः. i And रशना. j Fem. दृष्टवा. k Rings for the toes. Some distinguish the two last terms as signifying a distinct ornament. Or fem. तुलाकोटिः and तुलाकोटी.

Digitized by Google

m m हंसक: पादकटक:	
f a f किङ्किणी क्षुद्रघण्टिका	Bells or tinkling ornaments.
12. (त्वक्फलक्षमिरोमाणि) वस्त्रयोनिर् 1 f	Materials of cloth. b
c (दश त्रिषु)	
m f n e वाल्कं (क्षौमादि)	Made of bark. d
m f n m f n m f n फार्पासं (तु) कार्पासं वादरं (च तत्)	Made of cotton.
m f n f m f n 13. कौशेयं क्रमिकोशोत्थं	Silken.
m f n g m f n रांकवं रुरुरोमजम्	Woollen
m f n m f n m f n 2 n h अनाहतं निष्प्रवाणि तन्मलं (च) नवाम्बरे	New and unbleached cloth.
n 14. (तस्माद्) उद्गमनीयं (यद्धौतयोर् द्वयोर्युगम्)	A pair of bleached cloths.
n n पट्टोर्णं धौतकौशेयं	Bleached silk. i
n n j वस्त्रमूल्यं महाधनम्	Any thing precious.

1—नि. 2—र.

[a] Or वल्कजो. [b] Of four kinds: 1st. bark of plants, as Rushy Crotalaria, Linum, hemp hibiscus, &c. 2d. fruit, viz. cotton; 3d. insects, viz. silk; 4th. hair and wool. [c] The ten following terms (Some say eleven; others say ten omitting two intermediate compound terms;) admit the three genders. [d] As linen, &c. Thus क्षौमं, linen. Fem. क्षौमी. [e] Fem. वाल्की. [f] Also कौशेय. [g] Made of the hair of the *Rancu* (stated to be a sort of deer), or any other hair or wool. [h] Some include this among adjectives. [i] Or wild silk. [j] Some include this and the preceding terms among adjectives.

Digitized by Google

Wove silk. 15. क्षौमं दुकूलं (स्यात्)

A veil or mantle. (द्वे तु) निचोलं प्रावृतं (त्रिषु)

Ends of a cloth. (स्त्रियां बहुत्वे वस्त्रस्य) दशाः(स्यु:)वस्त्रयो (द्वयोः)

Length. 16. दैर्घ्यमायामः

Width. परिणाहो विशालता

Old cloth. पटच्चरं जीर्णवस्त्रं

Dirty or tattered cloth. g (समौ) नक्तक कर्पटौ

Cloth. 17. वस्त्रञ्छादनं वासचैलं वसनमंशुकम्

Fine cloth. k सुचेलकः पटो (ऽस्त्री स्यात्)

Coarse cloth. m वराडिः खूबशाटकः

---

1 चा—. 2चा—. 3—ड्. 4चे—. 5चं—.

a Also क्षौमं. b Or निवृतं. c Fem. निचोला, प्रावृता. d Also sing. दशिः. e Likewise fem. दशतिः. f Some read दाशाः. g Interpretations differ much. Some make these terms synonymos with the following: others explain them, a handkerchief, a rag, a night-shift, &c. h Likewise वस्त्रकः. i Also masc. पाटः. j And fem. चेली. k These terms are also said to be synonymous with the preceding. l Also fem. पटिः and पटी; but this is a diminutive, and properly signifies a particular sort of cloth. m Some make these and the preceding terms synonymous. n Likewise वराटः. o Fem खूबशाटका.

Digitized by Google

18. निचोलः प्रच्छदपटः — A cover or wrapper. [a]

(सभौ) रल्लकल्लौ — A blanket.

अन्तरीयोपसंव्यान परिधानान्यधोंशुके — Lower garment.

19. (द्वौ) प्रावारोत्तरासंगौ (समौ) वृहतिका (तथा) — Upper garment.

संव्यानमुत्तरीयं (च)

चोलः कुर्पासकः (स्त्रियाः) — A bodice. [c]

20. नीवारः (स्यात्प्रावरणे हिमानिलनिवारणे) — A warm cloak.

(अर्द्धोरुकं वरस्त्रीणां स्याच्) चण्डातक (मंशुकं) — A petticoat.

21. (स्यात्त्रिष्या) प्रपदीनं (तत्प्रावोत्प्रापदं हि यत्) — A dress reaching to the feet.

(चक्षौ) वितानमुल्लोचा — An awning.

दूष्या (द्यं वस्त्रवेश्मनि) — A tent.

22. प्रतिसीरा जवनिका (स्यात्) तिरस्करणी (च सा) — A screen or wall of cloth.

परिकर्मांगसंस्कारः — Embellishment of person. [i]

1—ङ. 2—ङ. 3—ञ. 4ध—ब. 5ङ—ग. 6ङ—. 7क्षा—. 8ङ—. 9—ञ्. 10ङ्—.

[a] Also a sheet; or else the cover of a litter, &c. Likewise a veil. [b] And निचुलः. Fem. निचोली. [c] Or a jacket. [d] Fem. चोली. [e] Fem. चाप्रपदीना. [f] दूष्यं. Some read दुष्यं. [g] Also यवनिका or यवनिका. [h] And तिरस्कारिणी. [i] Dress for cleanliness; or else ornament by sandal wood and perfumes. [j] Also प्रतिकर्म.

Digitized by Google

Cleaning of it. a

(स्नान्) मार्ष्टिर्मार्ज्जना चर्चा

Cleaning with perfumes.

23. उद्वर्त्तनोत्साद्ने (द्वे समे)

Bathing.

आप्लाव आप्लवः

स्नानं

Perfuming. c

चर्चा (तु) चार्चिक्यं स्यात्कोऽ

Reviving a fragrancy.

(ऽथ) प्रबोधनम्

24. अनुबोधः

Painting the person. e

पत्रलेखा पत्रांगुलि (द्वि ये समे)

A circle on the forehead.

तमालपत्र तिलक चित्रकानि विशेषकम्

25. (द्वितीयं च तृतीयं च न स्त्रियाम्)

Saffron.

(अथ) कुंकुमं

काश्मीरजन्मा ऽग्निशिखं वरं वाह्लीक पीतने

26. रक्त संकोच पिशुनं धीर लोहितचन्दनं

---

1 आ—. 2 उ—. 3—क. 4—नृ. 5—नृ.

a By wiping ; or by bathing, rubbing with oil and sandal wood. b Also उत्साद्नं. c By plastering the whole person with sandal wood, &c. d Erroneously by some written चतुरोधः. e Delineations with saffron or with musk, &c. on the breast, cheeks, &c. f Also प्रलेखी and other synonyma. g Or काश्मीरजन्म (—नृ.) h Or वरं. Also चारु. i Likewise चार्चिक्यं and वरवाह्लीकः. j And other terms signifying red or blood. k Also रक्तचन्दनं, &c.

Digitized by Google

f fa n b m m m c
लाक्षा राक्षा जतु (क्लीवे) यावे ऽलक्तो द्रुमामयः Lac.

n n f d
27. लवंगं देवकुसुमं श्री (संज्ञम्) Cloves.

n f
(अथ) जातकम् A yellow fragrant wood. e

n g n
कालीयकं (च) कालानुसार्यं (चा) A gallochum. h

(ऽथ समार्थकम्)

n i mn n n n n
28. वंशिका ऽगुरु राजार्हलोह क्रिमिज जांगकम्

1 n 2 m n
कालागुर्वगुरुः A black kind.

f
(स्यात्तत्) मंगल्या (मल्लिगंधि यत्) A very fragrant sort.

m m m j 3 m
29. यक्षधूपः सर्ज्जरसो ऽराल सर्वरसा (वृपि) Resin.

m
यवनेष्टो (ऽप्य्)

m k 4 m
(ऽथ) दशधूप कृत्रिमधूपकौ Compounded perfume.

m m m l m
30. तुरुष्कः पिण्डकः सिल्ह यावनो (ऽप्य्) Incense.

m
(ऽथ) पायसः Terpentine.

1—क. 2ख—. 3—ग. 4—क.

[a] Or रक्षा. [b] One author disjoins this from the preceding and following terms. [c] Some distinguish the four last terms; others, the three last, from the preceding: the distinction seems to be the gum or or resin discriminated from the dye of the insect. [d] Or any other name of *Lacshmi*. [e] Perhaps yellow sandal wood. [f] And जावकं. [g] Or कालेयकं and कालियकं. [h] Perhaps Amyris Agallocha, R. [i] And वंशकं; also fem. वंशिका. [j] Likewise राजः. [k] Or यक्षधूप. [l] One reads पिण्ड.

Digitized by Google

श्रीवासो[m a] दृकधूपो[m] (ऽपि) श्रीवेष्ट सरलद्रवौ[m] [1 m]

Musk. 31. मृगनाभिर्[m b] मृगमदः[2 m c] कस्तूरी[f] (चा[n]

Edellium. ऽस्य) कोलकम्[n]

a kind of gum कक्कोलकं[n] कोशफलम्[n]

Camphor. (अस्य) कर्पूर[m n] (म[n] क्लियाम्)

32. घनसार[m] चंद्र[3 m d] (संज्ञः) सिताभ्रो[m e] हिमवालुका[f]

Sandal wood. गंधसारो[m] मलयजो[m n] भद्रश्रीश्चन्दनो[f] [4 m n] (ऽक्लियाम्)

Varieties of sandal wood. f 33. तैलपर्णिक[n] गोशीर्ष[n] हरिचंदन[m n] (म[n] क्लियाम्)

Red sanders. g तिलपर्णी[f] (तु) पत्राङ्ग[n h] रञ्जनं[n] रक्तचंदनम्[n]

34. कुचंदनं[n] (चा[n])

Mace. (अस्य) जातीकोश[n i] जातिफले[n j] (क्लमे)

1—ब. 2ह—. 3चं—. 4चं—.

[a] Also श्रीवासः (—ह) [b] Likewise ह्रगः and (fem.) नाभिः. [c] Also मदः. [d] Or any name of the moon. [e] Or सिताभः. [f] Denominated from the countries in which they are produced: or, as some derive these terms, from other circumstances. The first sort is white; the second, the colour of brass and very fragrant. The third is yellow and said to smell like a ripe mango. [g] Pterocarpus santolinus. Some interpret this, red lead (Minium). But medical writers disjoin these terms and make the *Patranga* to Sappan wood (Cæsalpinia sappan). [h] Also पत्रंग and पत्तंग. [i] And जातीकोष. [j] Likewise जातीफलं; and जातिः or जाती and फलं.

Digitized by Google

(कर्पूरागुरुकस्तूरी कक्कोलैर्) यक्षकर्दमः — Perfumed paste. a

35. गात्रानुलेपनी वर्त्तिर्[b] घर्षकं (स्याद्) विलेपनम् — Perfume for the person. b

चूर्णानि वासयोगाः (स्युर्) — Powder. d

भावितं वासितं (त्रिषु) — Perfumed.

36. (संस्कारोगंधमाल्याद्यैर्[f]: स्यात्[c]) अधिवासनम् — Adjusting with perfumes. f

माल्यं माला स्रजौ (स्त्रियां) — A chaplet.

(केशमध्ये तु) गर्भकः — One worn in the hair.

37. प्रभटकं (शिखालंबि) — Or suspended from the middle lock.

(पुरोन्यस्तं) ललामकम् — Or falling over the forehead.

प्रालंब (बृहल्लंबि स्यात्कण्ठाद्) — Or hung round the neck.

वैकक्षकं (तु तत्) — Or worn as a scarf.

38. (यत्तिर्य्यक् शिरसूरसि)

(शिखायां) मौड़ शेखरौ — Or tied on the crown.

रचना (स्यात्) परिस्पन्द[h] — Decoration of hair.

आभोगः परिपूर्णता — Completion or fullness.

---

[1] व—. [2] आ—. [3] —र.

[a] Consisting of camphor, agallochum, musk, bdellium, (or else the three first, with saffron and sandal wood,) in equal proportions. [b] Whether ground and pounded, or not; but some distinguish the two last as restricted to perfumes ground. [c] वर्त्तिः or वर्त्ती. [d] To be thrown on the clothes; red powder, &c. [e] Sing. चूर्ण. [f] With fragrant wreathes, resins &c. [g] Sing. स्रक् (—ज्). [h] Or परिस्पन्दः.

Digitized by Google

A pillow. 39. उपधानं (न्) पवर्हः

A bed. शय्यायां शयनीय (वत्)

शयनं

A bedstead. मंच पर्य्यंक पल्यङ्काः खट्वा (खमाः)

A ball to play with. 40. गेण्डुकः कन्दुको

A lamp. दीपः प्रदीपः

A chair or stool. पीठमासनम्

A casket. सम्पुटकः संपुटकः

A spitting pot. प्रतिग्राहः पतद्ग्रहः

A comb. 41. प्रसाधनी कंकतिका

Perfumed powder. पिष्टातः पटवासकः

A mirror. दर्पणे मुकुरादर्शौ

A fan. व्यजनं तालवृन्तकम्

---

[1] ङ—. [2] शय्या. [3] खट्वा. [4] या—. [5] —ष.

[a] Also गेण्डुकः. [b] And सम्पुटा. [c] Or प्रतिग्रह. [d] Likewise कङ्कती and कङ्कतं. Also प्रसाधनं. [e] And मुकुरः or मंकुरः. [f] आदर्शः and दर्शः. [g] Or तालवृन्तं.

Digitized by Google

f 1 n n 2 n 3 m m

1. संततिर्गोत्र जननकुलान्यभिजना ऽन्वयौ — Race or lineage.

m m m

बंधा ऽन्ववायः सन्तानो

m b

वर्णाः (स्त्रुर्ब्राह्मणादयः) — Tribes or classes. a

4 m m

2. राजवीजी राजवंश्यो — Sprung from a royal house.

m m

वीज्य (वृ) कुलसंभवः — Sprung from any family.

m c m d 5 m m m 6 m

महाकुलकुलीनार्य सभ्यसज्जनसाधवः — Of honourable parentage.

m m m m

3. ब्रह्मचारी भ्रती वाणप्रस्था भिक्षु (चतुष्टये) — The four orders. e

m n

आश्रमो (ऽस्त्री) — An order, or religious state. f

m g 7 m m h m

द्विजात्यग्रजन्मा भूदेव वाडवाः — A man of the sacerdotal tribe.

m m

4. विप्र (वृ) ब्राह्मणो

1गो—. 2—ख. 3घ—. 4—च. 5 आर्य. 6—धु. 7घ—नृ.

a The sacerdotal, &c. b Sing. वर्णः. c Or महाकुलः. d कुलीनः. Also कुल्यः, कौलेयः and कौलेयकः. e In succession as enumerated: viz. 1st. The religious student, who has received investiture, and is unmarried. 2d. The householder or married man. 3d. The hermit or anchoret. 4th. The mendicant or ascetic. f Either of the four above enumerated. g द्विजातिः. Also द्विजः and द्विजन्मा (—नृ). h Or भूमिदेवः.

Digitized by Google

One, practising the six-allowed acts. a

(ऽसौ) षट्कर्मा (यागादिभिर्युतः)

Wise or learned.

विद्वान् विपश्चिद्दोषज्ञः सन्सुधीः कोविदोबुधः

5. धीरो मनीषी ज्ञः प्राज्ञः संख्यावान् पण्डितः कविः

धीमान् सूरिः क्षती क्षत्रिर्ब्यवर्णो विचक्षणः

6. दूरदर्शी दीर्घदर्शी

A priest conversant with scripture.

औक्थिकयाज्ञान्दसौ (समौ)

A teacher.

उपाध्यायो ऽध्यापको

A spiritual parent. f

(ऽथ स्याद्विषेकादिकृद्) गुरुः

An instructor in holy writ.

7. (मंत्रव्याख्याकृद्) आचार्यः

An employer of priests. g

(आदेष्टा त्वध्वरे) व्रती

The same for peculiar rites. h

यष्टा (च) यजमान (श्च)

(स सोमवति) दीक्षितः

One, who frequently sacrifices.

8. बह्वाग्नीतो याजकूको

1—नृ. 2—हस्. 3—तृ. 4 दो—. 5 षत्. 6—नृ. 7—वत्. 8—मत्. 9—नृ. 10 ख—. 11—नृ. 12—नृ. 13 ऋां—. 14—नृ. 15 वट्.

a Sacrifice, study, benefaction; assisting to sacrifice, teaching, accepting alms. b Fem. प्राज्ञी. Also masc. प्रज्ञः. c And fem. कवी. d Also सूरी (—नृ). e Some disjoin the two last terms as signifying provident. f Either the natural father, or the spiritual preceptor. g One who employs them to perform a sacrifice. h For ceremonies which include the drinking of acid asclepias. Some make this term synonymous with two preceding words.

Digitized by Google

[1 m] यज्वा (तु विधिनेष्टवान्)	One who sacrifices in due form.
[m] (स गौष्पतीक्षा) ऋषतिः	-who does so in a certain form. a
[2 m] [m b] सोमपीतो (तु) सोमपः	-who has drunk the juice of acid Asclepias.
[3 m] 9. सर्ववेदाः (स येनेष्टोयागः सर्वस्वदक्षिणः)	-who has bestowed all his wealth. c
[m] अनूचानः (प्रवचने सांगे ऽधीती)	-who is completely learned. d
[m] (गुरोस्तु यः	-who has taken leave of his preceptor. e
10. लब्धानुज्ञः) समाप्तः	
[4 m] स्नुत्वा (त्वभिषवे स्नाने)	-who has made ablutions. f
[5 m] [m g] [m] छात्रांतेवासिनौ शिष्ये	A pupil.
[m i] [m] शैक्षाः प्राथमकल्पिकाः	Novices. h
[m k] 11. (एकब्रह्मव्रताचारा मिथः) सब्रह्मचारिणः	Fellow students. j
[m m] [6 m n] सतीर्थ्या (चै) कगुरव्	Spiritual brethren. l
(स्तितवानग्निम्) अग्निचित्	A worshipper of fire. o

1—नृ. 2—नृ. 3—दस्. 4—नृ. 5—त्र. 6—ए—ब.

[a] In that of the sacrifice named from VRIHASPATI. [b] Also सोमपाः (—पा.) [c] On the priests employed by him for a sacrifice called *Vis'wajit*; at which the principal's whole property must be distributed in sacrificial fees. [d] In sacred knowledge; being conversant with the *védas* and six *védángas*. [e] To become a householder. [f] Preparatory to the performance of a sacrifice. [g] Sing. अन्तेवासी (नृ). [h] Students who have recently begun reading the *védas*. [i] Sing. शैक्षः [j] Pursuing together the same studies, with like austerities. [k] Sing. सब्रह्मचारी (—नृ.) [l] Pupils of the same preceptor. [m] Sing. सतीर्थ्यः and सतीर्थः. [n] Sing एकगुरुः. [o] One who has taken and placed or consecrated a sacrifical fire.

Digitized by Google

Traditional instruction.
Untaught knowledge.
Deliberate commencement.
A sacrifice. a
The great sacraments. b
An assembly or meeting.
A room in front of the offerings. f
By-standers. g
Members of the assembly.
Reciters of the prayers. j

12. (पारंपर्यागतोपदेशे स्यात्) ऐतिह्यमितिह्या (ऽध्ययम्)
उपज्ञा (ज्ञानमाद्यं स्यात्)
(प्रत्यारंभ) उपक्रमः

13. यज्ञः सवो ऽध्वरो यागः सप्ततंतुर्मखः क्रतुः
(पीठो होमश्चातिथीनां सपर्यार्तर्पणं बलिः

14. एते पंच) महायज्ञा (ब्रह्मयज्ञादिनामकाः)
समज्यापरिषद्गोष्ठी सभासमिति संसदः

15. आस्थानी(क्लीवम्)आस्थानं (स्त्रीनपुंसकयोः)सदः
प्राग्वंशः (प्राग्धविर्गेहात्)
सदस्या विधिदर्शिनः

16. सभासदः सभास्तारः सभ्याः सामाजिका(श्च ते)
अध्वर्यूद्गातृहोतारो (यजुः सामर्ग्विदः क्रमात्)

---

1 द्र—द्व. 2 म—. 3—द्. 4 गो—. 5—ङ्. 6—नृ. 7—र्वुं. 8—ङ.

[a] Or ceremony in which oblations are presented. [b] Five acts of religion named the sacraments of the *Védas*, of the Gods, of guests, of the manes, of mundane beings: viz. 1. study of scripture; 2. presenting of oblations to the gods; 3. hospitable reception of guests; 4. libation of water to the manes of ancestors; 5. casting of food on the ground, or in water, for the gods, or for mundane beings. [c] Sing. महायज्ञः. [d] Sing. संसत् (—द्). [e] Sing. fem. सदाः. Neut सदः. [f] In front of the apartment in which the intended oblations are stored; it is allotted to the employer and his family and the by-standers. [g] Whose business it is to notice and correct mistakes. [h] Sing. सदस्यः विधिदर्शी. [i] Sing. सभासत् (—द्). [j] Being conversant with the several *Védas* respectively. [k] Sing. उद्गाता. Chanter of the *Sáma-véda*. [l] Sing. होता (—तृ).

Digitized by Google

17. (आग्नीध्राद्या धनैर्वार्ध्या) ऋत्विजो[m b] याजका[m] (वृ ते) Officiating priest. a

वेदिः[m d] (परिष्कृता भूमिः) The altar. c

(समे) स्थण्डिल[n] चत्वरे[n] Sacrificial ground. e

18. यूपालोऽ[m] उपकटकः[m] A ring on the post. f

कुम्भा[f] (सुगड्ना[h] इति:) An enclosure. g

यूपाग्रं[n] तर्म[1 n] Top of the post. i

(निर्मथ्य दारुणित्व) रणि[2 m f k] (द्वयोः) Wood for lighting a fire. j

19. दक्षिणाग्नि[m] र्गार्हपत्या[3 m] हवनीयौ[n] (त्रयो ऽग्नयः) Three sorts of sacred fire. l

---

1—गृ. 2 च—. 3 गा—.

[a] Hired to perform the sacrifice: and denominated according to their respective officers, आग्नीध्रः (or आग्नीध्रः), &c. Sixteen such are employed under different designations. [b] Sing. ऋत्विक् (—ज्). [c] Or spot prepared for binding the victim, or placing the vessels. [d] Also वेदी. [e] A spot levelled for the purpose. [f] A wooden ring on the top of the sacrificial post. Some say an iron ring at its base. [g] Round the place of sacrifice, to prevent prophane intrusion. [h] Some make this a synonymous term. Fem. सुगड्ना. [i] Of the sacrificial post (called यूपः); which is an octangular column of Bambus or of *Chadira* wood (Mimosa Catechu); to which the victim is bound, to mark the conclusion of the sacrifice. [j] By the attrition of two pieces of wood. [k] अरणिः. Also fem. अरणी. [l] Severally stated: viz. दक्षिणाग्निः, a fire, taken from the consecrated one, or from a domestic fire, and placed towards the south. गार्हपत्यः, the fire perpetually maintained by a householder. आहवनीयः, fire thence taken and prepared for receiving oblations: a consecrated fire.

Digitized by Google

The three sacred fires. a Fire consecrated by prayers.

(अग्नित्रयमिदं) त्रेता[f]
प्रणीतः[m] (संस्कृतेऽनलः)

Sacrificial fire. b Sort of sacred fire. c

20. समूह्यः[m] परिचाय्योपचाय्यौ[m] (अग्नी प्रयोगिणः[1m])
(यो गार्हपत्यादानीय दक्षिणाग्निः प्रणीयते

21. (तस्मिन्) आनाय्यो[m]
(ऽथा) ऽग्नायी स्वाहा[f] (च) ऽऽहुतभुक्प्रिया[f]
(ऋक्) सामधेनी धाय्या[f] (च या स्याद्ग्निसमिंधने[f]

The wife of fire. d Prayer uttered to excite fire. e

Metre. f

22. (गायत्री प्रमुखं) छंदो[2n]
(हव्यपाके) चरुः[m] (पुमान्)

A prepared oblation for the gods. g Curd of two milk whey.

आमिक्षा[f h](सा ह्यतोष्णे या क्षीरे स्याद्दधियोगतः)

A leather fan. i

23. धुवित्रं[n j] (व्यजनं तद्दृचितं खगचर्मणा)

---

[a] ड—. [2] —ङ्.

[a] Collectively. [b] In general: or, as others interpret this, particular sacrificial fires. [c] The southern fire, taken from the householder's hearth, and consecrated. [d] A goddess presiding over the prayers with which burnt-offerings are made. [e] Used, when fuel is put on the fire. [f] Measure of verse in the *Védas*: of various sorts; as गायत्री or गायत्त्री, 24 syllables (6×4). उष्णिक्(—ह्), 28 syllables (7×4). अनुष्टुप् (—भ), 32 syllables (8×4). बृहती, 36 syllables (9×4). पंक्तिः, 40 syllables (10×4), &c. [g] Also for the manes. Some explain it, the vessel in which oblations are prepared. [h] Some write आमीक्षा. [i] Made of antelope's hide; and used to fan the sacrificial fire. [j] Also धवित्रं.

Digitized by Google

घृतदाज्यं (सदध्याज्ये)	Oblation of butter and curds.
परमान्नं (तु) पायसः	–of rice, milk, and sugar.
24. हव्य काव्ये (दैवपित्र्ये अन्ने)	Food of the gods and manes. a
पात्रं (स्रुवादिकम्)	A vase or vessel. b
भ्रुवोऽपभृज्जुङ्(र्ना तु) स्रुवो (भेदाः) स्रुचः(स्त्रियः)	Various sorts. c
25. उपाकृतः (पशुरसौ योऽभिमन्त्र्य क्रतौ हतः)	A victim. i
परंपराकं ग्रमनं प्रोक्षणं (च वधार्थमम्)	Immolation.
26. (वाध्यलिङ्गाः) प्रमीतोपसन्नप्रोक्षिता (हते)	Slain or immolated.
साध्यं हविर्	An intended oblation. k
(अग्नौ तु हुतं त्रिषु) वषट्कृतम्	Burnt as a sacrifice. l

---

[1] ङ—तृ. [2] —च. [3] ङ—. [4] —सू.

[a] Respectively, viz. हव्यं, an oblation to the gods. काव्यं, an oblation to the manes. [b] Of any kind: including the undermentioned sorts; besides others, as pestle and mortar, spoon, jar &c. [c] Severally named in the text. They are used in sacrifice and differ in shape: being respectively (as some describe them) round, square, semicircular, triangular, and lotus-shaped. [d] भ्रुवा, shaped like an Indian fig-leaf (Ficus Indica) and made of the wood of Flacourtia sapida. [e] उपभृत, a round vessel made of the wood of a holy fig tree (F. religiosa). [f] जुहूः or जुहूः, a semicicular vessel made of the wood of Butea (B. frondosa). [g] स्रुवः or fem. स्रुः, a ladle of *C'hadira* wood (Mimosa Catechu). [h] स्रुक् (—च्) same with the last, though some distinguish it. [i] Slain, or to be slain. [j] Also यज्ञन° or सज्ञन°. [k] The thing to be offered or sacrificed; usually clarified butter. [l] Sacrificed in fire.

Digitized by Google

Supplemental sacrifice. a

27. (दीक्षांतेा) ऽवभृथेा (यज्ञ)

Suitable to a sacrifice.

(स.त्कर्म्मार्हन्तु) यज्ञियम्

(त्रिष्व्)

An act of sacrifice. d

(ऽथ क्रतुकर्म्मे) ष्टं

–of pious liberality. e

पूर्त्तं (खातादिकर्मणि)

Remains of a sacrifice or oblation. f

28. अवृतं विघसो (यज्ञशेषभोजनशेषयोः)

Gift or donation.

त्यागे। विज्ञापितं दानमुत्सर्ज्जन विसर्ज्जने

29. विश्राणनं वितरणं स्पर्द्धनं प्रतिपादनम्

प्रादेशनं निर्वपणमुपवर्ज्जनमंहतिः

Obsequies of a deceased person.

30. (स्रताथें तदहर्दानं त्रिषु स्याद्) और्द्धदेहिकम्

Gifts in honour of the deceased.

पित्रदानं निवापः (स्याच्)

Funeral repast. j

श्राद्धं (तत्कर्मण्याकृतः)

---

1 दृष्ट. 2 ड—. 3 अ—. 4 अं—. 5 श्राद्ध.

a Performed to atone for any defect in the principal one. b Some make this a synonymous term. c Fem. यज्ञिया. d Oblation or other act of a sacrifice; or the sacrifice itself. e Digging a pond or well; erecting a temple or house; planting an orchard, &c. f Respectively, viz. अवृतं, butter, &c. remaining of a sacrifice. विघसः, residue of food offered to the gods, to the manes, to a venerable guest, or to a spiritual parent, &c. g Or अवृती. Also अंहितिः. h Also और्द्धदैहिकं, और्द्धदेहिकं. Fem. और्द्धदेहिकी. i And निवापः. j Feeding of priests and other prescribed ceremonies, in honour of ancesters.

Digitized by Google

31. अन्वाहार्य्यं मासिके[a]	Monthly obsequies.
(ऽंशो ऽष्टमो ऽह्नः) कुतपो[c] (ऽस्त्रियाम्)	Eighth hour of the day.
पर्य्येषणा परीष्टि (स्त्री) ऋषणा (च) गवेषणा	Research or inquiry.
32. सनि (स्त्री) ऋषणा	Request or solicitation.
याञ्चा ऽभिशस्तिर्य्याचना ऽर्थना	Asking or begging.
(षट् तु त्रिष्व)	
अर्घ्य (मधर्थे)	A respectful oblation.
पाद्यं (पादाय वारिणि)	Water for ablution of the feet.
33. (अमाद्) आतिथ्यातिथेये (अतिथ्यर्थे ऽच साधुनि)	Proper for a guest.
(स्याद्) आवेशिक आगन्तुरतिथि (र्नो ऽहागते)	A guest.

1—ख. 2 घ—. 3 घा—. 4 चा—. 5 ज—.

[a] Funeral repast in honour of ancestors on the day of new moon. Some restrict this to the monthly ceremonies for one recently deceased. [b] Also अन्वाहार्यकं and अहरार्यं. [c] Towards midday; for the day (or period of day light) comprises fifteen hours (*muhúrtas*). An offering to the manes at noon is reckoned best. [d] Especially the investigation of duty by reasoning. [e] Also सनी. [f] The following admit the three genders. [g] Water only; or else grass, flowers, &c. with water. [h] Fem. अर्घ्या. [i] Fem. पाद्या. [j] Fem. आतिथ्या. [k] Fem. आतिथेयी [l] Fem. आवेशिकी. [m] Likewise आगान्तुः. [n] Also fem. अतिथिः, or अतिथी. [o] Some include this among the synonyma.

Digitized by Google

Worship. a
34. पूजा नमस्या ऽपचितिः सपर्य्या ऽर्चा ऽर्हणाः(समाः)

Service.
परिचर्य्या (तु) शुश्रूषा परिचर्य्या (ण्य) पासनम्

Roaming. b
35. व्रज्या ऽटाट्या पर्य्यटनं

Perseverance in austerities.
चर्य्या (स्त्रीर्य्यापथस्थितिः)

Sipping. f
उपस्पर्श (स्त्रा) चमनम्

Silence.
(ऽथ) मौनमभाषणम्

Order, method.
36. आनुपूर्वी (स्त्रियां) (वा) इत् परिपाटी अनुक्रमः
पर्य्याय (त्रा)

Neglect. i
ऽतिपात (स्तु स्यात्) पर्य्यु उपात्ययः

Meritorious act. j
37. नियमो व्रत (मस्त्री तच्चोपवासादि) पुण्यकम्

A fast.
उपवस्तं (तू) पवासो

Discrimination.
विवेकः पृथगात्मता

Holiness. l
38. (स्याद्) ब्रह्मवर्च्चसं वृत्ताध्ययनजिर्

1—ड. 2 आ—. 3 अ—. 4 आदृत. 5 ड—. 6 —र्जि.

a Whether adoration or respect. b Likewise परिसर्य्या. c Also fem. उपासना or उपासिः. d Wandering for alms: travelling for austerity. e Also चटा and चट्या. f Touching without swallowing. g Likewise, neut. आनुपूर्व्यं, आनुपूर्यं or आनुपूर्यकं. h And परिपाटिः. i Of what is enjoined or customary. j As fasting, &c. k Also उपोषितं, उपोषधं, औपवस्तं, &c. l Resulting from the study of scripture; and the observance of its injunctions.

Digitized by Google

(ऽयांजलिः) Joining both hands while reading the *Védas*. a

पाठे) ब्रह्माञ्जलिः m

(पाठे विप्लुषो) ब्रह्मविन्दवः 1 m Sanctified saliva. b

39. ध्यानयोगासने ब्रह्मासनं n A holy posture. c

कल्पे विधि क्रमौ m m m A sacred precept. d

मुख्यः (स्यात्प्रथमः कल्पो) m A chief injunction. e

ऽनुकल्प (स्तु ततो ऽधमः) A secondary one. f

40. (संस्कारपूर्वं ग्रहणं स्याद्) उपाकरणं (श्रुतेः) n h Holy study. g

(समे तु) पादग्रहणमभिवादन (मित्युभे) n j 2 n Obeisance. i

41. भिक्षुः परिव्राट् कर्मन्दी पाराशर्य्यः (पि) मस्करी 3 m m l 4 m 5 m m 6 m A mendicant. k

---

1—मृ. 2 च—. 3—ञ्. 4—नृ. 5—नृ. 6—नृ.

a An act of humility, with a short prayer, at the beginning and end of a lesson : or else to mark, by the motion of the hands so joined, the accentuation, while reading the *Sáma-véda*. b Drops of spittle sputtered in reading the *Védas*. c Adapted to meditation and restraint of thought : sitting with the feet raised, or with fingers intertwined, &c. d Practice prescribed by the *Védas* for the effecting of certain consequences. e Regarding an act of religion : as 'sacrifice with rice ;' 'strew *Kus'a* grass.' f Or succedaneous : as 'for want of rice use *Nibári*' : 'for want of *Kus'a* employ *Cás'a* or *Durvá*.' g Reading of the *Védas* after initiation. h Also उपाकर्मं (—नृ) and उपक्रमं. i A bow or prostration to a person addressed by name. j Likewise उपसंग्रहणं. k One who has entered the fourth order (or that of devotion), following the rules of CARMANDA or PA'RA'S'ARYA : a *Sannyási*. l And परिव्राजकः. m पाराशरी or पराशरी (—नृ).

Digitized by Google

1 *m* *m* 2 *m*

An ascetic. a — तपस्वी तापसः पारिकांक्षी

m *mf*

A holy sage. b — वाचंयमो मुनिः

m *m*

Patient of austerity. — 42. तपःक्लेशसहो दांतो

m *m* d

Religious studeuts. c — वर्णिनो ब्रह्मचारिणः

m f *m*

Saints. e — ऋषयः सत्यवचसः

m *n* h

An initiated householder. g — स्नातक (खा) व्रतस्नातौ

m j *m* *m* k

Sages with subdued senses. i — 43. (ये) निर्जितेन्द्रियग्रामा यतिनो यतय (च् ते)

3 *m*

One, who steeps on the bare grouud. l — (यः स्थण्डिले व्रतवशाच्छ ते) स्थण्डिलशायिन् (सौ)

1—नृ. 2—नृ. 3—यो. (—नृ).

[a] Employed in devotion and seeking spiritual wisdom. Some make these terms synonymous with the preceding. [b] Practising rigid taciturnity; devoid of passions, and serene or unruffled by pain or pleasure. [c] Practising austerity during the study of the *Védas*. [d] Sing. वर्णी (—न्) and ब्रह्मचारी (—न्). [e] Infallible. Seven classes of them are distingnished, viz. *Maharshi*, *Dévarshi*, (as NA'RADA, &c.) *Brahmarshi*, (as CAS'YAPA, &c.), *Paramarshi*, *Can'darshi*, *S'rutarshi*, and *Rájarshi*. [f] Sing. ऋषिः or रिषिः. And fem. ऋषी, &c. [g] One, who has entered the second order, after passing through the first: having completed his noviciate, but without attaining a knowledge of the *Védas* (he is called *Vratasnátaca*): having attained that knowledge before the expiration of the prescribed period of study (he is termed *Vidyásnátaca*): having completed both his studies and probation (he is named *Ubhoyasnátaca*). [h] व्रतस्नातौ (—न्) and व्रतस्नातौ. [i] Whose organs are restrained from all that is blamable, as VAS'ISHT'HA and others. [j] Some exclude this from the synonyma. [k] Sing. यती (—न्) and यतिः. [l] By way of mortification.

Digitized by Google

44. स्थण्डिल (श्रा)
(ऽय) विरजस्तमस: (सुर्) हयातिगा: — Men perfectly virtuous. a
पवित्र: प्रयत: पूत: — A purified person. b
पाषण्डा: सर्वलिङ्गिन: — Heretics and impostors. c
45. (पालाशो दण्ड) आषाढो (व्रते) — A student's staff. e
रांभ (स्तु. वैणव:) — One cut from a Bambu. g
(अक्षी) कमण्डलु: कुण्डी — His water-pot. h
(व्रतिनामासनं) दृषी — His cushion. j
46. अजिनं चर्म क्षत्ति: (स्त्री) — A hide used by him. l
भैक्षं (भिक्षाकदम्बकम्) — Aggregate of alms.
स्वाध्याय: (स्वाज्) जप: — Reading or muttering of prayers.

1—नस्. 2—नृ. 3—नृ.

[a] Devoid of every bad quality; having gained the knowledge of GOD, and attained beatitude in their life time: as VYA'SA and others. [b] Cleansed by a austerity and mortification. [c] Who assume the exteriors of the four tribes and orders; but whose practice is in contradiction to the *Védas*: for example (say the Commentators) the *Baudd'has*, &c. [d] Sing. पाषण्ड: or पाखण्ड:. [e] Cut from a *Pálása* tree (Butea frondosa): and used by certain ascetics on the full moon of *A'shádd'ha*. [f] Also आषाढ:. [g] Borne by students with a wisp of of *Kus'a* grass. Any other Bambu staff is named वैणव:. [h] A wooden or an earthen one. The student, as well as the ascetic in the third or fourth order, was anciently required to carry a water-pot. [i] Likewise कुण्डिका. [j] A seat made of *Kus'a* grass (Poa cynosuroides). [k] Or दृषी. [l] Commonly an antelope's skin. [m] Or जाप:.

Digitized by Google

Religious bathing. a

सूत्या ऽभिषवः सवनं (च सा)

An expiatory prayer. b

47. (सर्वेनसामपध्वंसि जप्यं त्रिष्व्) घमर्षणम्

Half-monthly sacrifice. d

दर्शं (च्) पौर्णमास (च. यागौ पक्षांतयोः पृथक्)

A perpetual duty. e

48. (शरीरसाधनापेक्षं नित्यं यत्कर्म तद्) यमः

A voluntary one. f

नियम स्तु. स यत्कर्मानित्यमागन्तुसाधनम्)

The cord passed over the left shoulder. g

49. उपवीतं (यज्ञसूत्रं प्रोद्धृते दक्षिणे करे)

Over the right shoulder. i

प्राचीनावीत (मन्यस्मिन्)

Suspended over the neck.

निवीतं (कण्ठलम्बितम्) .

Part of the hand sacred to the gods. j

50. (अङ्गुल्यग्रे तीर्थं) दैवं

---

[1] ब—.

[a] Preparatory to a sacrifice. Also, as some explain these terms, extracting the juice of acid asclepias, and drinking it. [b] Meditated while a drop of water is held to the nose. The name (which is also that of its author) signifies expiatory: it is supposed to atone even sins in thought. [c] Fem. अघमर्षणी. [d] At the change and full of the moon, respectively: performed by persons maintaining a perpetual fire. [e] As veracity, &c. See MANU, Ch. 10, v. 63. [f] As pilgrimage, fasting &c. [g] And under the right arm. MANU, 2. v. 63. It is the usual mode of wearing it. [h] This general term, for the sacerdotal string, is by some made synonymous with the preceding word. [i] And under the left arm. It is so worn during particular ceremonies. [j] Tips of the fingers (some exclude the thumb): See MANU, 2. v. 59.

Digitized by Google

(खल्वांगुल्यो र्मूले) कायम् [n] — Part of the head sacred to the creator. a

(मध्येऽङ्गुष्ठाङ्गुल्योः) पैत्रं [n] — —to the manes. b

(मूले चाङ्गुष्ठस्य) ब्राह्मम् [n] — —to the *Védas*. c

51. (स्याद्) ब्रह्मभूयं [n] ब्रह्मत्वं [n] ब्रह्मसायुज्य [n] (मित्यपि) — Deified state. d

देवभूया [n f] (दिकं तद्वत्) — Inferior deification. e

कृच्छ्रं [n] (सान्तपनादिकम्) — Penance. g

52. (संन्यासवत्यनग्नये पुमान्) प्रायो [m] — Fasting to die.

(ऽग्य) वीरश्चा [1 m] — One who has left his sacred fire. h

नष्टाग्निः [m]

कुहना [f] (लोभान्मिथ्येर्यापथकल्पना) — Hypocrisy. i

53. व्रात्यः [m] संस्कारहीनः [m] (स्याद्) — An uninitiated person. j

अस्वाध्यायो [m] निराकृतिः [m] — One who has not made his studies. k

---

1—न.

[a] To *Prajápati*. It is the root of the two smaller fingers. [b] Between the thumb and forefinger. [c] Under the root of the thumb. [d] Becoming united with *Brahme*. [e] Becoming identified with a god. [f] देवभूयं, देवत्वं or देवसायुज्यं. [g] That called *Sántapana* or any other: as the *Chándráyana* or *Prájápatya*, &c. See MANU, 11. v. 212, &c. [h] Having extinguished or neglected it; or having gone abroad, committing the charge of the perpetual fire to his family. [i] Practice of religious austerities through avarice, or from pride, &c. [j] For whom the prescribed ceremonies have not been performed: who has not received investiture. [k] Who has not duly read the *Védas*.

Digitized by Google

A hypocrite or imposter.

धर्मध्वजी[1 m] लिंगवृत्तिर्[2 m]

A violator of his vow.

अवकीर्णी[3 m] क्षतव्रतः[m]

One who is asleep at sunset, or at sun rise.

54. (सुप्ते यस्त्रिवस्त्रमेति सुप्ते यस्त्रिवुदेति च
अंशुमान्) अभिनिर्मुक्ता[m] ऽभ्युदितौ[m] (तौ यथाक्रमम्)

One married before his elder brother.

55. परिवेत्ता[4 m] (ऽनुजो ऽनूढे ज्येष्ठे दारपरिग्रहात्)

The unmarried elder brother.

परिवित्ति[m e] (स्तु. तज्ज्यायान्)

Marriage.

विवाहोपयमौ[m] (समौ)[5 m]

56. (तथा) परिणयोद्वाहोपयामाः[m 6 m 7 m] पाणिपीड़नम्[n f]

Copulation.

व्ययायो[m] ग्राम्यधर्म्मः[m] (स्व) रतं[n g] निधुवनं[n h] (च सः)

Three human pursuits.

57. त्रिवर्गो[m j] (धर्म्मकामार्थैश्च)

Four objects.

चतुर्वर्गः[m] (समोक्षकैः)

The same equally potent.

(सर्वैस्तैश्च) चतुर्भद्रं[n]

The bridegroom's friends.

जन्याः[m 1] (स्निग्धावरस्य ये)

1—नृ. 2—स्त्रि. 3—नृ. 4 स्तृ—. 5 उ—. 6 उ—. 7 उ—.

[a] Who assumes the exteriors of religion for a livelihood. [b] Infringing, through incontinence, austerities begun by him. [c] Respectively. [d] This regards the first marriage. [e] Also परिवित्तिः and परिवित्तिः. [f] Also पाणिग्रहणं, &c. [g] Also रमणं, सुरतं, and रतिः. [h] Likewise मैथुनं. [i] Viz. duty, love, and wealth. [j] And त्रिवर्गः. [k] The three above mentioned; and final beatitude or release from transmigration. [l] Sing. जन्यः.

Digitized by Google

CHAPTER VIII.

SECTION I.

1. मूर्धाभिषिक्तो[1] राजन्यो[2] बाहुजः क्षत्रियो[3] विराट्[4]	A man of the military tribe.
राज्ञि राट्[5] पार्थिव क्ष्माभृत्[6] नृप भूप महीक्षित्[7]:	A king
2. (राजा तु प्रणताशेषसामन्तः स्याद्) अधीश्वरः[8]	An emperor. f
चक्रवर्त्ती[9] सार्वभौमो[10]	A universal monarch. g
(नृपो ऽन्यो) मण्डलेश्वरः[11]	Any other prince.
3. येनेष्टं राजसूयेन मण्डलस्येश्वरश्च यः	A paramount. h
शास्ति यश्चाज्ञया राज्ञः स) सम्राड्[12]	
(अथ) राजकम्[13]	An assemblage of princes.
4. राजन्यकं[14] (च नृपति-क्षत्रियाणां गणे क्रमात्)	— of soldiers.

---

1 राज. 2—न्. 3—तृ. 4—नृ. 5—न्.

[a] Also चक्री (—न्) and चक्रः or चक्रः. [b] राजा (—न्) [c] Likewise महीभृत्, &c. [d] नृपः. So नृपतिः, नरपतिः, &c. [e] Also भूपालः, भूविपाल, &c. [f] Paramount over all neighbouring princes. Some make this synonymous with the following. [g] Sovereign of the earth from sea to sea. [h] A sovereign prince who has performed a *Rájasúya* sacrifice, and exersises despotic sway over others. Or one, who has either of these qualifications.

Digitized by Google

A minister or counsellor.
Other ministers.
The king's companions.
The priest or chaplain.
The judge.
The warder or porter.
An armed guard.
A superintendent. f
An overseer of a village.
An inspector of a district.
The treasurer. g
The master of the mint. h
The chamberlain. j

1 m m m
मन्त्री धीसचिवौ ऽमात्यो

m a
(ऽन्ये) कर्मसचिवा (स्तः)

m m n b
5. मन्त्रामात्याः प्रधानानि

2 m m
पुरोधा (स्तु) पुरोहितः

3 m 4 m
(द्रष्टरि व्यवहाराणां) प्राड्विवाका ऽक्षदर्शकौ

m c m m d m m e
6. प्रतीहारे द्वारपाल द्वास्थ द्वास्थित दर्शकाः

m 5 m
रक्षिवर्ग (स्व) नौकस्थो

6 m 7 m
(स्था) ऽध्यक्षा ऽधिकृतौ (सनौ)

m
7. स्थायुको (ऽधिकृतोग्रामे)

m
गोपो (ग्रामे कुटुरिषु)

m m
भौरिकः कनकाध्यक्षो

m m i
रूप्याध्यक्ष (स्तु) नैष्किकः

m
8. (अन्तःपुरे त्वधिकृतः स्याद्) अन्तर्वंशिको (जनः)

1—तृ. 2—घस्. 3—क. 4—क. 5 अ—. 6—क्ष. 7—तृ.

[a] कर्मसचिवः. Also आमात्यः. [b] Sing. प्रधानं,—नः. [c] Also प्रतिहारः. [d] Or द्वाःस्थः. Likewise द्वारी (न), द्वारिकः, दौवारिकः. [e] Also, ऽपदर्शकः, and द्वास्थितदर्शकः. [f] Over any department some say, over that of receipt and disbursements. [g] Superintendent of the gold. [h] Superintendent of the silver coinage; or of the silver in general. [i] Also टङ्कपतिः. [j] Superintedent of the women's apartments.

Digitized by Google

m m b m c m d
सौविदल्ला: कंचुकिन: स्थापत्या: सौविदा (चु ते) — Attendants of the women. a

m f m
9. षंढो वर्षवर (ल्यौ) — A eunuch. c

m 1 m g 2 m
सेवका ऽर्थ्यनुजीविन: — A servant.

3 m
(विषयानन्तरो राजा) शत्रुर् — A foe. h

n j
मित्र (मृत: परम्) — A stranger or neutral. i

m
10. उदासीन: (परतर:) — A stranger. k

m
पार्ष्णिग्राह (स्तु पृष्ठत:) — An enemy in the rear.

4 m m l m m n 5 m 6 m 7 m
रिपौ वैरि सपत्ना ऽरि द्विषद्वेषण दुर्हृद: — Any enemy.

m n m m m n m m 8 m
11. द्विड् विपक्षा ऽहिता ऽमित्र दस्यु शात्रव शत्रव:

m o m m p 9 m 10 m
अभिघातिपरा ऽरातिप्रत्यर्थिपरिपन्थिन:

m m 11 m
12. वयस्य: स्निग्ध: सवया — A friend and contemporary.

1—नृ. 2—नृ. 3—शत्रु. 4—पु. 5—तृ. 6 द्वे—. 7—दृ. 8 शत्रु. 9—नृ. 10—नृ. 11—स्.

[a] Guarding the apartments of the king's women. [b] Sing. कंचुकी (—नृ.) [c] स्थापत्य: or स्थपति:. [d] सौविद: or सुविद:. [e] A castrated attendant. Some make the preceding synonymous with this. [f] One reads षंढ:, but erroneously; for the term is षंड: and signifies impotent. [g] षण्ढी (—नृ). [h] A neighbouring prince; for enmity frequently arises between neighbours. [i] Being more distant. [j] Or मित्र°. [k] Remote: showing neither friendship nor enmity. [l] वैरी (—नृ). [m] Or सापत्न:. [n] द्विट् (—ष्). Also द्विष: (—ष्). [o] अभिघाती (न्) or अभिघाती (—न्) and अभिघाति: (—ति). [p] अराति: or आराति:.

Digitized by Google

A friend. (अ) मित्रं[a] सखा[1] सुहृत्[2]

Friendship. सख्यं[n] साम्पदीनं[n] (स्याद्)

Complaisance. c अनुरोधः[m] अनुवर्त्तनम्[n]

A spy. d 13. यथार्हवर्णः[m] प्रणिधिः[m] अपसर्पश्चरः[3] सत्रः[e] चार[4] (र्) गूढपुरुषश्[m]

Trusted; confidential. (चा) प्रः[5] प्रत्ययित[6] (स्त्रियु)

An astrologer. 14. सांवत्सरः[m] ज्यौतिषिकः[m] दैवज्ञः[g] गणकः[m] (वृषि)

(स्युर्)मौहूर्त्तिक[m] मौहूर्त्तः[m] ग्रानि[7] कार्त्तांतिकः[m](अपि)

A man versed in any science. 15. तांत्रिकः[m] ग्रातसिद्धांतः[m]

A generous householder. i सत्री[8] ग्रहपतिः[m] (समौ)

A scribe. लिपिकारः[k] ग्रक्षरचनः[m] ग्रक्षरचुञ्चु[l] (र्) लेखके[n]

1—खि. 2—हृ. 3 च—. 4 च—. 5—ब. 6 ग्राप्त. 7—नृ. 8—नृ

[a] Or मित्रं. Invariably neuter: ut some vary the gender; masc. मित्रः fem. मित्रा. [b] Fem. सखी [c] The accomplishing of a desired object. Some explain this, service. [d] The two first, others say the three first, terms signify a secret agent under a disguise: and the rest an occasional emissary: or else a spy in general. [e] Or चरसर्पः. [f] Fem. चाप्ता and प्रत्ययिता. [g] Or ज्यौतिषिकः. [h] गणकः fem. गणकी. [i] Constantly giving alms and performing sacrifices. [j] Also सत्री. [k] Or लिपिकरः. and लिपिंकरः. [l] Also ग्रक्षरचंचुः.

Digitized by Google

16. लिखिता [a] स्वरसंस्थाने लिपिर्[1] लिपि (उभे स्त्रियौ) — Scripture or writing.

(स्यात्) संदेशहरो दूतो [m n d] — A messenger or ambassador.

दूत्यं (तद्भावकर्मणि) [n e] — An embassy or message.

17. अध्वनीनो [m f] अध्वगो [m] अध्वन्यः [m] पांथः पथिक (इत्यपि) [m g] — A traveller.

(स्वाम्यमात्यसुहृत्कोशराष्ट्रदुर्गबलानि च) — The requisites of regal administration. h

18. राज्याङ्गानि प्रकृतयः [n f i] — Including citizens. j

(पौराणां श्रेणयो ऽपि च) [m m n n n m]

(संधिर्नो विग्रहो यानमासनं द्वैधमाश्रयः) [m l] — Six expedients of defence. k

19. (षड्) गुणाः [f]

शक्तय (स्त्रियः प्रभावोत्साहमंत्रजाः) — Power. m

---

[1] लि—.

[a] And लिखनं or लेखनं. [b] According to another reading (अक्षर विद्यादौ), this and the preceding term are the interpretation of the two next words. [c] Likewise लिपी and लिखी. [d] Fem. दूती. [e] And दौत्यं. [f] Fem. अध्वनीना, अध्वगा, अध्वन्या. [g] Fem. पांथा, पथिकी. Some write पथिका erroneously as others observe. Also masc. पथकः. [h] Viz. 1st. the king or lord ; 2d. his counsellor or minister ; 3d. a friend or ally ; 4th. treasure ; 5th. territory ; 6th. a strong hold ; 7th. an army. [i] Sing. राज्याङ्गं and प्रकृतिः. [j] Some reckon eight requisites of regal administration including the companies of citizens : others nine with the spiritual adviser, &c. [k] Severally mentioned. Viz. Pacification. War. A progress or a march. A halt or the maintaining of a post. A double resource or a stratagem. Recourse to protection. [l] Sing. गुणः: an expedient. [m] Of three sorts ; as resulting from majesty, perseverance and counsel.

Digitized by Google

Threefold object. a

(व्ययः स्थानं च वृद्धिश्च) त्रिवर्गो (नीतिवेदिनाम्)

Majesty. b

20. (स्) प्रतापः प्रभाव (श्च यन्तेजः कोषदण्डजम्)

Four means of success. c

(भेदो दण्डः साम दानमित्य) पाय (चतुष्टयम्)

Punishment.

21. साहसं (तु) दमो दण्डः

Conciliation.

साम सांत्वम्

(अथो समौ)

Disunion.

भेदोपजापाव्

Trial or test of honesty. e

उपधा (धर्मोद्यैर्यत्परीक्षणम्)

22. (पंच त्रिष्व.)

Secret. g

उपजापीयो (यदृतीयाद्यगोचरः)

Solitary, or private.

विविक्त विजन च्छन्न निःशलाका (सृथा) रहः

23. रह (स्यो) पांशु (चालिंगे)

Occurring in private.

रहस्यं (तद्भवे त्रिषु)

Trust or confidence.

(समौ) विस्रम्भ विश्वासौ

---

1 ङ—. 2—नृ. 3 ङ—प. 4—स्. 5—स्. 6 ङ—.

[a] Loss, evenness and gain: or disappointment, continuance of the same state, and success: or else expenditure, equality and profit. [b] The dignity arising from treasure and forces; and from the power of punishment: the consequent high spirit and impatience of injury. [c] In reducing the foe: viz. Sowing of dissention, chastisement, conciliation and gifts. [d] Likewise साम (—न्) and साम्न. [e] Trial of loyalty, of disinterestedness, of continence, and of intrepidity. [f] The five next terms admit the three genders. [g] Unknown to a third person. [h] Fem. विविक्ता. [i] छन्नः or छन्नः. [j] Likewise masc. रहः (स्) [k] Fem. रहस्या. [l] And विस्रंभः.

Digitized by Google

अनेक (अनेक यथोचितात्)	Deviation from right.
24. अव्यभिचार न्याय कल्पा (स्त्री) देशरूपं समञ्जसम्	Propriety or fitness.
युक्तमौपयिकं लभ्यं भजमाना ऽभिनीत (वत्)	Right, fit or proper.
25. न्याय्यं (च त्रिषु यत्)	
संप्रधारणा (तु) समर्थनम्	Deliberation. a
अवबाद (स्तु.) निर्देशो निदेशः शासनं (च सः)	An order or command.
26. स्थिति (स्त्री) मर्य्या (स्त्री)	
संस्था (तु) मर्य्यादा धारणा स्थितिः	Continuance in the right way.
आगो ऽपराधो मंतु (पु)	Offence or transgression.
(समे द्वे) दानबन्धने	Binding.
27. द्विपाद्यो (द्विगुणो दण्डो)	Double penalty. c
भागधेयः करो बलिः	Royal revenue.
(घट्टादिदेयं) शुल्को (ऽस्त्री)	Toll. e
प्राभृतं (तु) प्रदेशनम्	A present. f

---

1 चो—. 2 चाप्ता. 3—स. 4 ड—.

a On the propriety or impropriety of any thing: a determination thereon. b Also शक्तिः. c Twice the prescribed fine or punishment of the offence. d Also कारः. e Or duty of customs payable at ferries, and passes. f Some restrict the two first terms to signify an oblation of first fruits, &c. to the gods: or a present to a friend; and the four last an humble offering to the king, &c.; or else a bribe; or generally any present. Others restrict all the terms to one or other of those various senses.

Digitized by Google

28. उपायनमुपग्राह्यमुपहार (स्त्रियो) पदा[a,b,n]
(यौतकादि तु यद्देयं) स दायो[b] हरणं (च तत्)

29. तत्काल (स्तु,)[m] तदात्वं[n,d] (स्याद्)
(उत्तरः काल) आयतिः[e,f]

30. अहृष्टं[n] (वह्नितोयादि)
दृष्टं[m] (स्वपरचक्रजम्)
(सङ्घीभूतानां) अदृष्टभयं[n] (स्वपक्षप्रभवं भवम्)

31. प्रक्रिया[f] (स्व) धिकारः[4 m] (स्याच्)
चामरं[n,j] (तु) प्रकीर्णकं[n]
नृपासनं[n] (यत्तद् भद्रासनं[n]
सिंहासनं[n] (तु तत्)

---

1 ङ—. 2 ङ—. 3 ङ—. 4 ख—.

[a] As a nuptial present (यौतकं), or alms to a student on his initiation, &c. [b] Likewise स्त्रदायः. [c] The time when an act occurs. [d] Some say indec. [e] Also masc. आयतः. [f] As that of conflagration, inundation, &c. [g] As desolation and plunder of armies. [h] From one's own party: compared to a lurking serpent. [i] The tail of the Bos grunniens: used as a fan. [j] Likewise चमरं and fem. चामरा—रौ.

Digitized by Google

32. (हैमं)

n a 1 n
छत्रं (त्रा) तपत्रं — A parasol.

2 n
(राज्ञस्तु) नृपलक्ष्म (तत्) — A royal one. b

m m
भद्रकुम्भः पूर्णकुंभो — An auspicious jar. c

m f
भृङ्गारः कनकाम्बुका — A golden vase.

SECTION. II.

m n
1. निवेशः शिविरं (शंढे) — A camp. d

n 3 a
सज्जनं (तु) परिक्षणम् — A sentry or guard.

n
(हस्त्यश्वरथपादातं) सेनाङ्गं (स्यात्चतुष्टयम्) — Component part of an army. e

---

1 चा—. 2—वृ. 3 क्ष—.

a Or छत्र°. b With a golden staff. c A golden one, filled with water from a holy place, and used in consecrating a king. d Some say the royal residence. e Four such parts are distinguished : horse, foot, elephants and cars : besides boats, buffaloes, &c.

Digitized by Google

An elephant.

2. दंती दंतावलो हस्ती द्विरदो ऽनेकपो द्विपः
मतङ्गजो गजो नागः कुञ्जरो वारणः करी

3. वृभः स्तम्बेरमः पद्मी

The leader of a wild herd.

यूथनाथ (स्तु) यूथपः

A rutting elephant. c

मदोत्कटो मदकलः

A young elephant. d

कलभः करिशावकः

A furious elephant. f

4. प्रभिन्नो गर्जितो मत्तः

An elephant out of rut. g

(समाव्) उद्भांत निर्मदौ

A herd of elephants.

हास्तिकं गजता (हृन्दे)

A female elephant.

करिणी धेनुका वशा

The temples.

5. गण्डः कटो

The temporal juice. j

मदो दानं

Water emitted from the elephant's trunk.

वमथुः करयीकरः

His frontal globes. k

कुम्भौ (तु पिण्डौ शिरसः)

1—नृ. 2—न्. 3—नृ. 4—नृ.

a Also नगजः. b And पद्म. c From whose temples juice is beginning to flow. d Till twenty years: some restrict the term to a cub under five years. e Fem. कलभी. f From whose temples juice is flowing. g The juice having ceased to exude. h So हस्तिनी, पद्मिनी &c. Also करेणुः वारिता, &c. i Likewise करटः. j Which exudes when the elephant is in rut. k Lumps on his head; which swell in the rutting season. l Sing. कुंभः,

Digitized by Google

(तयोर्मध्ये) विदुः[m a] (पुमान्)	The hollow between them.
6. अवग्रहो[m b] ललाटं[n] (स्यात्)	His forehead.
दृष्टिका[f c] (त्वक्षिकूटकम्)	His eyeball.
(अपांगदेशो).निर्व्याणं[n]	Corner of his eye.
(कर्णमूलं तु) चूलिका[f]	Root of his ear.
7. (अधः कुंभस्य) वाङ्गित्यं[n]	Part below the frontal globes. d
प्रतिमान[n] (मधो ऽस्य यत्)	Under that; between the tusks.
आसनं[n] स्कन्धदेशः[m] (स्यात्)	His withers. e
पद्मकं[n g] विंदुजालकम्[n]	Marks on his face and trunk. f
8. पक्षभागः पार्श्वभागो[m]	His side or flank.
दन्तभाग[m] (स्तु योऽग्रतः)	His front.
(द्वौ पूर्वपश्चाज्जंघादिदेशौ) गात्रा[1 n] ऽवरे[2 n] (क्रमात्)	His shoulder and thigh. h
9. तोत्रं[n] वैणुकम्[n j]	Pike to drive him. i
आलानं[n] बंधस्तंभे[m]	Post to which he is secured. k
(अथ) शृंखले[m f n l]	Chain for his feet.

1—त्र. 2—र.

[a] Some add विदूः. [b] Also अवग्राहः. [c] And दृष्किका or दृष्किका. Also दृग्गोका, &c. [d] Or rather below the protuberances, beneath the forehead, which are named गात्रकुंभः. [e] Where his rider sits. [f] Red, white or yellow. [g] Or पद्मं. [h] The first part of his fore-leg and of his hind-leg, respectively. [i] A bamboo headed with iron. [j] Some read वेणुक. [k] Or the post and tie. [l] Fem. शृंखला.

Digitized by Google

m a m n
अंदुकः निगडः (ऽस्त्री स्याद्)

m n f b
Hook to guide him. अंकुशः (ऽस्त्री) ङ्यिः (स्त्रियाम्)

f c f d f
Leathern girt. 10. चूषाकक्ष्या वरत्रा (स्यात्)

f f
Dressing an elephant. e कल्पना मज्जना (समे)

f g l n m m h m f i
His trappings. f प्रवेख्यासरथं वर्मः परिस्तोमः कुथः (द्वयोः)

n
Unfit for riding. j 11. वीतं (त्वसारं ङस्त्रग्घं)

f f
An elephant-stable. वारी (तु) गजबंधनी

m k m l m m m m
A horse. घोटके पीति तुरम तुरंगः ऽश्व तुरंगमाः

2 m m 3 m m m m m 4 m
12. वाजि वाहः ऽर्वं गंधर्व ह्य सैन्धव सप्तयः

m n m
Horses of a good breed. आजानेयाः कुलीनाः (स्युर्)

m o 5 n
—trained for the manege. विनीताः साधुवाहिनः

---

1 या—. 2—नृ. 3—नृ. 4—प्नि. 5—नृ.

a Also अंदूकः. b Or ङ्यिः. It is also masculine, say some: but others hold such instances of it to be erroneous. c Likewise चूषा and ङ्षा or दूषा. d Also कक्षा. e Ornamenting him with minium, &c. or caparisoning him for his owner's riding. f Coloured woolen cloth; thrown over his back. g प्रवेणिः or प्रवेणी. h Some write परिष्टोमः. i Fem. कुथा. Also neut. कुथं. j An elephant or horse unfit for war, &c. k And घोटः. l Or पीती (—नृ). Also वीतिः. m Fem. ङ्यी. n Sing. आजानेयः. Also अजानेयः. o Sing. विनीतः.

Digitized by Google

13. वानायुजाः पारश्वीकाः कांबोजा वाह्लिका(इयाः)	Horses of certain local breeds.
यशुर् (अश्वः) अश्वमेधीयः	A horse fit for sacrifice.
जवन (वती) जवाधिकः	A fleet horse ; a courser.
14. वृष्टयः स्थौरी	A pack horse.
(सितः) कर्कः	A white horse.
रथ्यः (वोढा रथस्य यः)	A chariot-horse.
वालः किशोरः	A colt.
वाल्यश्वा वडवा	A mare.
वाडवं (गवां)	A stud.
15. (त्रिष्वा) श्वीनं (यद्श्वेन दिनेनैकेन गम्यते)	A day's journey for a horse.
कक्षं (तु मध्यमश्वानां)	A horse's flank.
क्षेषा क्षेषा (च निस्वनः)	Neighing.
16. निगाल (लु) गलोहेषः	The throat.
(वृन्दे तु) अश्वीयमाश्व (वत्)	A multitude of horses.

---

[1] यशु. [2] —नृ. [3] —नी. [4] च—. [5] वा—. [6] वा—.

[a] Of the several countries indicated : but some make the two first terms synonymous ; as also the two last. [b] So वनायुजः a horse from *Vanáyu* ; and वानायुजः one from *Vánáyu*. [c] Sing. पारश्वीकः or पारसीकः a Persian horse. [d] वाह्लिकः or वाह्लीकः. [e] Fit to be immolated at an *Aśwaméd'ha*. [f] Some add यवनः also प्रवयी (—नी). [g] Likewise स्थूरी (—नी), and स्थोरी (—नी). Some explain this strong. [h] जाम्बीनः—नी.—नं. [i] Also क्ष्वेषा.

Digitized by Google

A horse's paces. a

आस्कंदितं धौरितकं रेचितं वल्गितं प्लुतम्

His paces generally. b

17. (गतयो ऽस्यः पंच) धारा

His nose. c

घोणा (तु) प्रोथ (मस्त्रियाम्)

The bit of the bridle.

कविका (तु) खलीना (ऽस्त्री)

A horse's hoof.

शफं (क्लीवे) खुरः (पुमान्)

His tail.

18. पुच्छं (ऽस्त्री) लम लांगूले बालहस्त (स्) बालधिः

A horse rolling himself.

(त्रिषू) पादत लुठितौ (परावृत्ते सुब्भुं.वि)

A war chariot.

19. (याने चक्रिणि युद्धार्थे) यतांगः स्यंदनो रथः

Any other car. i

(अस्त्री) पुष्परथ (शकटयानं न समराय यत्)

A covered car. k

20. कर्णी रथः प्रवहणं शयनं (च समं त्रयम्)

A cart.

(क्लीवे) ऽनः शकटो (ऽस्त्री स्याद्)

A carriage drawn by oxen.

गंत्री (कंबलिवाच्यकम्)

A litter.

21. शिविका यापयानं (स्याद्)

1ड—. 2—स्.

[a] Viz. walk, trot, moving in the longe, (some say sidling,) gallop, and vaulting; in order, as enumerated. [b] Sing. धारा a pace. [c] Or the extremity of his snout: or one term signifies the nostril; and the other the snout. [d] And कविः or कपी. [e] Likewise खलिनः. [f] And खुरः. [g] Or लांगुलः. [h] Some restrict the two last terms to signify a hairy or bushy tail. [i] For travelling, &c. [j] Also पुष्परथः. [k] For the conveyance of women; but some interpret this a small covered car for diversion; or else a litter to be borne on men's shoulders. [l] And प्रहरणं. [m] Or शयन. [n] Likewise गान्त्री.

Digitized by Google

दोला प्रेंखा (दिका: स्त्रियाम्) — A hammock or swing. a

(उभौ तु) द्वैप वैयाघ्रौ (द्वीपिचर्मावृते रथे) — A car covered with tigerskin. c

22. (पांडुकम्बलसंवीत: स्यंदन:) पांडुकम्बली — —with white woolen cloth.

(रथे) काम्बल वास्या (द्या: कम्बलादिभिरावृते) — —with blanket or cloth, &c.

23. (त्रिषु द्वैपादयो)

रथ्या रथकट्या (रथव्रजे) — A multitude of cars.

घ: (स्त्री क्लीवे) यानमुखं — Fore-part of a carriage. f

(स्याद्) रथांगमुपस्कर: — Any part of a carriage.

24. चक्रं रथांगं — A wheel.

(तस्यांते) नेमि: (स्त्री स्यात्) प्रधि: (पुमान्) — Its periphery.

पिण्डिका नाभिर् — Its nave. i

अक्षाग्रकीलके (तु द्वयोर्) अणि: — The pin of the axle. l

---

[1]—नृ. [2]घर्. [3]अ—.

[a] Whether for travelling or for diversion. [b] Besides other terms, as खट्वा, &c. [c] The following terms are employed adjectively. Ex. द्वैप: रथ:. [d] वास्य:, covered with cloth. चार्म:, covered with leather. क्षौम:, with linen. दौकूल:, with silk. [e] The foregoing are used adjectively. [f] Its pole ; or the part where the yoke is fixed. [g] Also घुरा. [h] And नेमी. [i] Or else the centre piece of the car itself. [j] Also पिण्डी or पिण्डि:. [k] नाभि: and नाभी. [l] Or a pin at the extremity of the pole. [m] Likewise चाणि: and fem. अणी.

Digitized by Google

The fender of a carriage. a

25. रथगुप्तिर्[f] रूचे[1 m] (ना)

The pole. b

कूबर (स्तृ) युगंधरः

Bottom of a carriage.

अनुकर्षे[m c] (हार्षः र्षं)

A separate yoke. d

प्रासंगे (ना युगाद्यु.गः)

Any vehicle. e

26. (सर्वं स्यादु) वाहनं यानं युग्यं पत्रं[n f] (च) धारणम्[n g]

A mediate one. h

(परम्परावाहनं यत्तदु) वैनीतकम् (ऽस्त्रियाम्)

Elephant drivers. i

27. आधोरणा[m] हस्तिपका[m] हस्त्यारोहा[m] निषादिनः[2 m]

A charioteer.

सियंता[3 m] प्राजिता[4 m] यंताः[5 m] सूतः[m] शस्ता(च)[6 m] सारथिः[m]

28. सव्येष्ठ[m j] दक्षिणस्थौ[m k] (च संज्ञा रथवुट्वहिनः)

Warriors in chariots.

रथिनः[m l] स्यंदनारोहाः[m]

Horsemen. l

अश्वारोहा (स्तृ.) सादिनः[m]

1च—. 2—नृ. 3—ह. 4—ह. 5—ह. 6—तृ.

[a] A piece of wood encompassing it, to secure it from collision. [b] Or wood to which the yoke is fixed. [c] Also अनुकर्षा (नृ). [d] For training young cattle and for similar purposes. [e] Horse, elephant, chariot, &c. [f] Also वाहनं. [g] And पत्रं. [h] As a porter carrying a litter, or a horse dragging a carriage. [i] Some restrict the two first terms to the keeper, and the two last to the warrior riding an elephant. [j] सव्येष्ठा (ष्ट्टृ) सव्येष्टः (ष्ठ). [k] Some erroneously make the two last terms signify the carriage horses yoked right and left. [l] Sing. अश्वारोहः, सादी (न्).

Digitized by Google

29. भटा योधा (पु) योद्धारः — Warriors generally.

सेनारक्षा (स्तु) सैनिकाः — Guards or sentinels.

(सेनायां समवेता ये) सैन्या(स्तू) सैनिका(चू ते) — Arrayed troops.

30. (बलिनो ये सहस्रेण)साहस्रा (स्त्रे) सहस्रिणः — A thousand strong.

परिधिस्थः परिचरः — A guard or attendant. a

सेनानीर्वाहिनीपतिः — A general.

31. कंचुकोा वारवाणो (स्त्री) — Armour ; hawberk.

(यत्तु मध्ये सकंचुकाः) — The girdle over the coat of mail.

(वध्नंति तत्) सारसना ऽधिकांचे

(ऽथ) शीर्षकम् — A helmet.

32. शीर्षण्य (पु) शिरस्त्रे

(ऽथ) तनुत्रं वर्म दंशनम् — Mail.

उरश्छदः कंकटको जागरः कवचो (ऽस्त्रियाम्)

33. आसुक्तः प्रतिसुक्त (चू) पिनद्ध (चा) ऽपिनद्ध(वत्) — Clothed, or accoutred.

सन्नद्धो वर्मितः सज्जो दंशितो व्यूढकंकटः — Armed or mailed.

34. (त्रिष्वासुक्तादयो)

(वर्मभृतां) कावचिकं (गणे) — Multitude of soldiers mailed.

1बोधृ—. 2—नृ. 3वा—. 4—नृ. 5—नृ.

[a] Bodyguard. [b] Also वाचवारः. [c] Or दंशनं. [d] And जागरः. [e] Or, according to a different reading, जठकंकटः.

Digitized by Google

A foot-soldier.

पदाति पत्तिपदग पादातिक पदातयः

35. पद्म (त्र्) पदिक (त्रा)

Infantry.

(ऽथ) पादातं पत्तिसंहतिः

A soldier by profession. d

धनुर्जीवे काण्डस्पृष्टा ऽयोधया ऽयुधिकाः(समाः)

Skilled in archery.

36. कृतहस्तः सुप्रयोगविशिखः कृतपुङ्ख (वत्)

Unskilled; missing the the butt.

अपराद्धलक्ष्यो (ऽसौ लक्ष्याद्यच्युतसायकः)

An archer or bowman

37. धन्वी धनुष्मान् धनुष्को निषङ्गधन्वी धनुर्द्धरः

One fighting only with arrows.

(स्यात्) काण्डवां (स्तु) काण्डीरः

A warrior armed with an iron-lance.

यष्टीकः यष्टिहेतिकः

— with a club, or a battle-axe. f

38. यष्टीक पारश्वधिकौ (यष्टिपरशुहेतिकौ)

— with a sword.

नैस्त्रिंशिकेा ऽसिहेतिः (स्यात्)

— with a spear.

(समौ) प्रासिक कौंतिकौ

— bearing a shield.

39. चर्मी फलकपाणिः (स्यात्)

A standard bearer.

पताकी वैजयन्तिकः

A companion or follower.

अनुसवः सहाय (त्रा) ऽनुचरेा ऽभिसरः (समाः)

A leader.

40. पुरोगा ऽग्रेसरप्रष्ठा ऽग्रतःसर पुरःसराः

1—त्रि. 2—नृ. 3—तृ. 4—वत्. 5—नृ. 6—नृ.

[a] Also पादातः, पादातिकः and पादाधिकः. [b] These and following to V. 45 inclusive, may be used adjectively. [c] Or काण्डस्पृष्टः. [d] निषंगी (—न्). [e] अक्षी (—न्). [f] Respectively. [g] Or अग्रसरः.

Digitized by Google

पुरोगमः (*m*) पुरोगामी (1 *m*)

मन्दगामी (2 *m*) (तु) मन्थरः (*m*) — Marching slow.

41. जंघालो[a] (*m*) ऽतिजवः (*m* b) — Marching fast.

(तुल्यौ) जंघाकरिक जांघिकौ (*m*) — A runner or express.

तरस्वी (3 *m*) त्वरितो (*m*) वेगी (4 *m*) प्रजवी (5 *m*) जवनो (*m*) जवः (*m*)

42. जय्यो (यः शक्यते जेतुं) — Able to conquer.

जेयो (जेतव्यमात्रके) — Fit for conquest.

जैत्र (त्रु) जेता (*m*) (6 *m*) — A conqueror. c

(यो गच्छत्यूर्ध्वं विद्विषतः प्रति)

43. (सो) ऽभ्यमित्रोऽभ्यमित्रीयो (*m*) (ऽप्य) ऽभ्यमित्रीण (*m*) (ऽप्यपि) — One who ably faces the foe.

ऊर्जस्वलः (*m*) (स्याद्) ऊर्जस्वी (7 *m*) (य ऊर्जोतिशयान्वितः) — Strong; powerful.

44. (स्याद्) उरस्वानुरसिलो (8 *m*) (9 *m*) — Broad-chested. d

रथिको रथिरो (*m*) रथी (*m* f 10 *m*) — The owner of a car. e

कामगाम्यनुकामीनो (*m* h 11 *m*) (च्यु.) — One who goes as he lists. g

ऽत्यंतीन (स्त्रियां भव्यम्) (*m*) — One who moves much.

1—नृ. 2—नृ. 3—नृ. 4—नृ. 5—नृ. 6—त्रि. 7—नृ. 8—त्रि. 9 त्र—. 10—नृ. 11 त्र—.

[a] Or जंघिलः. [b] And जविलः. [c] Or according to another interpretation, one who effectually faces the foe. [d] Some interpret this strong. [e] Or a person riding in a car. [f] Some read रथिनः; but others condemn this variation. [g] Some interpret the second term, acting as he lists. [h] कामगामी (—नृ). Also कामंगामी(—नृ).

Digitized by Google

A hero. 45. शूरो[m] वीर[m a] (च्) विक्रान्तो[m]

Victorious; used to conquer. जेता[l m] जिष्णु[m] (च्) जित्वर:[m]

Skilled in war. सांयुगीनो[m] (रणे साधु:)

(ग्रक्षाजीवादधस्थिषु)[b]

An army; or forces. 46. ध्वजिनी[f] वाहिनी[f c] सेना[f] पृतना[f d] ऽनीकिनी[f] चम्:[f]

वरूथिनी[f] बलं[ne] सैन्यं[n] चक्रं[n] (च्)ऽनीक[m n f] (मस्त्रियाम्)

Array of troops. 47. व्यूह[m] (स्तु.) बलविन्यासो[m]

Different forms of array. g (भेदा दण्डादयो युधि)

The rear. प्रत्यासारो[m h] व्यूहपार्ष्णि:[m]

Reserve. i (सैन्यपृष्ठे) प्रतिग्रह:[m j]

A platoon. 48. (एकेभैकरथा ग्रश्वा) पत्ति:[f] (पंचपदातिका)

Greater bodies. k (पत्त्यंग्रैस्त्रिगुणै: सर्वै:[k] क्रमाद्[l] ख्या यथोत्तरम्)

1—48.

[a] Or वीर:. [b] The preceding from v. 35 admit the three genders. [c] Some write वाहिनी and add वाहना. [d] Also पृतना [e] Or बलम्. [f] Some distinguish the four last terms from the preceding seven, as signifying a part or member of an army: others as signifying either that, or an army in general. [g] Namely दण्ड: in line, भोग: in column, मण्डल: in a circle, असंहत: in separate order (including a half moon, &c.). These admit various subordinate distinctions noticed in treatises on the art of war. [h] Or प्रत्यासर:. [i] A separate corps posted with the general, four hundred yards in the rear of the line. [j] And परिग्रह: or पतद्ग्रह:. [k] Comprising one elephant, one chariot, three horse, and five foot. [l] Increasing in geometrical progression. Three *pattis* are a *Sénámuc'ha*; and three of these are a *Gulma*.

Digitized by Google

49. सेनामुखं गुल्म गणो वाहिनी पृतना चमूः
अनीकिनी[a]

(दशानीकिन्) अक्षौहिणी[1f] — A complete army. [b]

(अथ) सम्पद्[f d] — Success or prosperity. [c]

50. सम्पत्तिः श्री (स्) लक्ष्मी (स्)

विपत्तिः[f e] विपदापदौ[2f 3f f] — Adversity.

आयुधं (तु) प्रहरणं शस्त्रमस्त्रम्[n n n 4n g] — A weapon.

(अथ अस्त्रियौ) — A bow.

51. धनुश्चापौ धन्व शरासन कोदण्ड कार्मुकम्[m n h 5m n 6n i n n n]
ज्याशो (अप्)[m]

(अथ कर्णस्य) काल्गुष्टं[n] (शरासनम्) — The bow of KARNA.

52. (कपिध्वजस्य) गाण्डीव गाण्डिवौ (पुंवपुंसकौ)[m n m n] — That of ARJUNA.

1—क्षौ. 2—द्. 3 चापद्. 4 अ—. 5 चाप. 6—न्.

[a] Consisting of (3. 7) 2, 187 elephants, as many cars, thrice as many horse, and five times as many foot; making in all 21, 870. [b] Ten times the last, or 109, 350 foot, 65, 610 horse, 21, 870 chariots, and 21, 870 elephants. [c] Increase of wealth, &c. [d] संपत्(—द्) and संपदा. [e] विपत्तिः. [f] Also विपदा and आपदा. [g] Some restrict the last term to a missile weapon; and the preceding term to a weapon retained in the hand. [h] Masc. धनुः(—स्), or धनुः(—नु), and धनूः (—नू). Likewise fem. धनुः, &c. [i] धनुन् (—न्) or धनुंन् (—न्); also masc. धना(—न्).

Digitized by Google

Notched extremity of a bow.
(कोटिरस्त्री) अटनी[a]

Leathern fence for the arm.
गोधा तले[f n b] (ज्याघातवारणे)

Middle of the bow.
53. मस्तक[m] (क्लृ) धनुर्मध्यं[n]

The bow-string.
मौर्वी[f] ज्या[f] अधिज्यिनी[f] सुण[m]:

Two attitudes in shooting. c
(स्यात्) प्रत्यालीढमालीढ[n 1 n] (मित्यादिस्थानपंचकम्)

A butt or mark.
54. लक्ष्यं[n] लक्षं[n] शरव्यं[n d] (च)

Archery.
शराभ्यास[m] उपासनम्[n]

An arrow.
षत्क[m] वाण[m] विशिख[m 2 m] आजिह्मग[m] खगाशुग[m 3 m]:

55. कलम्ब[m e] मार्गण[m] शरा:[m f 4 m] पत्री[m] रोप[m] दृषु[mf] (द्वयो:)

Iron arrows.
प्रक्ष्वेडना[m g] (स्त्री) नाराचा:[m]

Feather of an arrow.
पत्त्रो[m] वाज:[m]

(त्रिषु क्लीबे)[h]

Shot, as an arrow.
56. निरस्त:[mf n] (प्रक्षिप्ते बाणे)

Poisoned arrow.
(विषाक्ते) दिग्ध[mf n] लिप्तकौ[mf n]

तूणो[m i] पार्सग[m j] तूणीर[m] निषङ्ग[m] इषुधि[mf] (द्वयो:)

1—आ. 2—ख. 3 आ—. 4—नृ.

[a] And अटनि:. [b] तला or तर्ल. [c] Out of five, viz. 1st. with left foot advanced, and right foot retired; 2d. With the knee advanced, but the left foot retired; 3d. समपदं with both feet even; 4th. विशाख: with feet a span apart; 5th. मडलं with both knees bent. [d] Likewise सरव्यं. [e] Also कादम्ब:. [f] शर: or सर:. [g] Sing. प्रक्ष्वेडन: नाराच:. Also fem. प्रक्ष्वेडना and प्रक्ष्वेदना. [h] The following admit the three genders. [i] तूण: Also fem. तूणा. [j] उपासंग:. Likewise अपासंग:.

Digitized by Google

57. [1f] दृष्यां

[m] खड्गे (तु) निस्त्रिंश चन्द्रहासा ऽसिरिष्टय: [m a] A scimitar.

कौक्षेयको मण्डलाग्र: करपाल: कृपाण (वत्) [m m m b m]

58. त्सर: (खड्गादिमुष्टौ स्यात्) [m c] A hilt or handle.

मेखला (तद्विबन्धनम्) [f] A sword knot. d

फलको (ऽस्त्री) फलं चर्म [m n ne 2 nf] A shield.

संग्राहे (मुष्टिर्यस्य य:) [m] The gripe of a shield.

59. दुघणो मुद्गर घनौ [m h m m] A mallet. g

(स्याद्) दृली करपालिका [fj fk] A cudgel. i

भिन्दिपाल: क्षेपणि (स्त्रियौ) [m m] A short arrow. l

परिघ: परिघातन: [m m] A bludgeon. m

60. (द्वयो:) कुठार: स्वधिति: परशु (स्त्री) परश्वध: [m fn mf m fo mp] An axe.

---

[1] तूणी. [2] नृ.

[a] रिष्टि: or ऋष्टि:. [b] Also करवाल:. [c] Some add सर:. [d] A thong or chain passing from the hilt over the wrist, to secure the sword: some say the guard of the hilt. [e] Or फलं. [f] Also चर्म(—र्मं). [g] A weapon formed like a carpenter's hammer. [h] And दुघन:. [i] Some explain it a short sword; others, a stick shaped like a sword. [j] Likewise दृली and दृलि:. [k] Also करपालिका. [l] Thrown by the hand; or, as others explain it, shot through a tube. [m] Or a staff mounted with iron; shaped like a pestle. [n] Fem. कुठारी. [o] Also पर्यं:. [p] Likewise परश्वध: and पर्श्वध:.

Digitized by Google

A knife. (खाच्) छ्वी (चा) ऽसिपुत्री (च) छुरिका (चा) ऽसिवेशुका

A javelin. 61. (वा पुंसि) शल्यं शंकु (नृ) सर्वला तोमरो (ऽस्त्रियाम्)

An iron crow.

A bearded dart. प्रास (स्तु) कुंतः

Sharp edge of a sword. c कौण (स्तु स्त्रियः) पाल्यञ्चि कोटयः

Assembling of a complete army. 62. सर्वाभिसारः सर्वौघः सर्वसञ्चरणा (र्थकः)

Lustration of arms. g कोशाभिसारो (ऽस्त्रभृतां राज्ञां नीराजनाविधिः)

March to repel an enemy. 63. (यत् सेनयाभिगमनमरौ तद्) अभिषेचनम्

March of on assailant. i यात्रा व्रज्या ऽभिनिर्याणं प्रस्थानं गमनं गमः

Surrounding a foe. 64. (स्याद्) आसारः प्रसरणं

An army in motion. k प्रचक्रं चलिता (र्थकम्)

A gallant attack. (अक्षितान् मृत्यभीतस्य रणे यानम्) अतिक्रमः

1—शक्ती. 2—नृ. 3—त.

a Or सर्वला. b And प्रासः. c Some say its point. d पालिः, or पाली. e अस्त्रिः, or अस्त्री. f कोटिः or कोटी. g A religious ceremony on the 19th of *A'swina*, preparatory to the opening of a campaign. h Some write कोशाभिसारः. i Or march generally. j Also fem. प्रसरणी, प्रसरणिः, and प्रसारणी. k Some explain it, foraging. l Or अधिक्रमः, for both readings occur.

Digitized by Google

65. वैतालिका[m] बोधकराः[1 m]	Awakeners. a
चक्रिका[m] घाण्टिका[m c] (र्थकाः)	Bards in throngs: b
(सूर्) मागधा[m] (स्तु.) मगधा[m e]	Bards by birth. d
वन्दिनः[m g] स्तुतिपाठकाः[m]	Panegyrists. f
66. संयत्तका[m] (स्तु. समयात्सं ग्रामाद्निवर्त्तिनः)	Chosen soldiers. h
रेणु[m f] (र्ईयोः स्त्रियां) धूलिः[f i] पांशु[m j] (र्नो न द्वयो) रजः[2 n k]	Dust.
67. चूर्णं[m n] चौदः[m]	Powder. l
समुत्पिञ्ज पिञ्जली[m] (भयमाकुले)	An army in great disorder.
पताका[f] वैजयन्ती[f] (स्यात्) केतनं[n] ध्वज[m n](मस्त्रियाम्)	A flag or banner. m
68. (सा) वीराग्रंसनं[n] (युद्धभूमिर्यातिभयप्रदा)	The post of danger.
(अहंपूर्व्वमहंपूर्व्वमित्य्) अहंपूर्विका[f] (स्त्रियाम्)	Emulative onset. n
69. आस्फोपुरुषिका[f] (दर्पाद्या स्यात्संभावनात्मनि)	Boasting.

1—र. 2—ह.

[a] Whose business it is to awaken the prince at dawn with music and song. [b] Who chant in chorus : or, as some explain this who ring bells before idols. [c] Sing. घाण्टिकः also घाटिकः. [d] Who recite the praises of kings in their presence. Some make this and the following synonymous. [e] Sing. मागधः or मगधः. Also मधुकः [f] Who attend on a a march and chant deeds of valour. [g] Sing. वंदी (—नृ). [h] Sworn not to recede ; and whose business is to recall fugitives. [i] Or धूली. Also masc. धूलिः [j] And पांसुः [k] Likewise masc. रजः (ज). [l] Formed by pulverizing. Some make this and the preceding synonymous. [m] Some make the two last, others the four terms, signify the ensign-staff. [n] Act of running forward with emulation.

Digitized by Google

Conceit of superiority.

70. अहमहमिका (तु सा स्यात्परस्परं यो भवत्यहंकारः)

Strength or power.

दृविणांतरः सत्त्वं बलं शौर्य्याणि स्थाम ओजस (च)

71. शक्तिः पराक्रम प्राणौ

Great power. c

विक्रम (स्व) ऽतिशक्तिता

Drink of warriors. d

वीरपाणं (तु यत्पानं दत्ते भाविनि वा रणे)

War, battle, combat.

72. युद्धमायोधनं जन्यं प्रधनं प्रविदारणम्

ऽधमाक्रंदनं संख्यं समीकं साम्परायिकम्

73. (अस्त्रियां) समरा ऽनीक रणाः कलहविग्रहौ

सम्प्रहारा ऽभिसम्पात कलि संस्फोट संयुगाः

74. अभ्यामर्द समाघात संग्रामा ऽभ्यागमाहवाः

समुदायः (स्त्रियः) संयत्समित्याजि समर्द्धः

Close fight; struggle.

75. नियुद्धं बाहुयुद्धे

Mingled combat.

(ऽथ) तुमुलं रणसंकुले

1—स. 2—र्थं. 3—नृ. 4 आ—. 5 आ—. 6—ण.
7 आ—. 8 —तृ. 9 —ति. 10 आ—. 11 —तृ.

[a] सत्त्वः (स्). Also masc. सत्त्वः (त्). [b] ओजः (ज) and ओजस (स्). [c] Or heroic valour. [d] Taken during battle for refreshment; or before it, to elavate courage. [e] Some admit वीरपानं. [f] Also ध्वनीकं. [g] Or संपरायकं. [h] Likewise संस्फेटः. [i] Sing. युत् (ध्). [j] And तुमूलं. Also तुमुरं.

Digitized by Google

क्ष्वेडा (तृ) सिंहनादः (स्यात्)	War-Whoop.
(करिणां) घटना घटा	Troop of elephants. a
76. क्रन्दनं योधसंरावः	Mutual defiance of combatants. b
हृंहितं करिगर्ज्जितम्	Roaring of elephants.
विस्फारो (धनुषः स्यात्)	Twang of a bow.
पटहाडम्बरौ (समौ)	Drum used in battle.
77. प्रसभं (तृ) बलात्कारः हठः	Violence.
(ऽथ) स्खलितं छलम्	Fraud ; stratagem; circumvention.
अजन्यं (क्लीवम्) उत्पात उपसर्गः (समं त्रयम्)	A portent.d
78. मूर्च्छा (तृ) कश्मलं मोहः (ऽथ)	Fainting.
ऽवमर्द (स्तृ.) पोडनम्	Devastation.
अथवस्कंदनं (त्व) ऽभ्यासादनं	Striking to disable the foe. f
विजयो जयः	Victory.
79. वैरशुद्धिः प्रतीकारो वैरनिर्यातनं (च सा)	Revenge.g
प्रद्रावो द्राव संद्राव संदावा विद्रवोद्रवः	Flight ; retreat. h
80. अपक्रमो ऽपयानं (च)	
(रणे भङ्गः) पराजयः	Defeat.

1क्षा—. 2ड—. 3—द.

[a] Assembled in battle. [b] Provoking each other to fight. [c] And विष्कारः. [d] As an earthquake, &c. [e] Or कश्मलं. [f] Some interpret this, facing the enemy. [g] Retaliating of an injury. [h] Some explain the first six terms, flight ; andthe other two, retreat.

Digitized by Google

Defeated ; vanquished.

m f n *m f n*
पराजित पराभूतौ (त्रिषू)

Missing ; lost, having vanished.

m f n *m f n*
नष्टतिरोहितौ

n a *n* b *n* *n* c
Slaughter. 81. प्रमापणं निबर्हणं निकारणं निशारनम्

n *n* *n* *n*
प्रवासनं परासनं निषूदनं निर्हिंसनम्

n *n* *n* d 1 *n*
82. निर्वासनं संज्ञपनं निर्ग्रंथनमुपासनम्

n *n* *n* *n*
निस्तर्हणं निहननं क्षणनं परिवर्ज्जनम्

n *n* *n* *n*
83. निर्वापणं विध्वसनं मारणं प्रतिघातनम्

n *n* *n* 2 *n*
उद्वासन प्रमथन क्षयनोच्चासनानि (च)

m *m* *m* *m* 3 *m* *m*
84. आलंभ पिंज विशर घातोन्मन्थ बधा (अपि)

f e *m* *m* *m* *m*
Death. (स्यात्) पंचता कालधर्मोदिष्टांत प्रलये ऽत्यय:

m *m* *m f* f 4 *n* *m n*
85. अंतो नाशो(द्वयोर्)ऽत्युर्मरणं निधनो(ऽस्त्रियाम्)

m f n *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*
Dead : having expired. परास्तु प्राप्तपंचत्व परेत प्रेत संस्थिता:

m f n *m f n*
86. मृत प्रमीतौ (त्रिष्वेते)

f *f* *f*
A funeral pile. g चिता चित्या चिति: (स्त्रियाम्)

---

1 ङ—. 2 ङ—न. 3 ङ—. 4 ङ—.

a Some add प्रमापनं. b Or निर्बर्हणं. c And विशारणं. d Some read निर्गन्थनं. e Likewise पंचत्वं. f Also neut. मृत्यु. Likewise मृतं and fem. मृति:. Or a place prepared for burning a body.

Digitized by Google

m n कबंधो (स्त्री क्रियायुक्तमपमूर्द्धकलेवरम्)	A headless trunk.
n m b 87. श्मशानं (स्यात्) पित्तवनं	A cemetery. a
m m n कृणपः शवम् (अस्त्रियाम्)	A dead body.
m 1 m f d प्रग्रहोपग्रहौ वंद्यां	A prisoner c
f m कारा (स्याद्) बंधनालये	A prison or jail.
2 m m 88. (पुंसि मूलप्र) श्वसः प्राणा (श्चैवं)	Breath. e
m f n जीवो, श्वधारणम्	Life.
n g m आयुर्जीवितकालो (ना)	Age ; duration of life.
m n 3 n जीवातुर्जीवनौषधम्	Drug to revive the dead.

---

1 उ—ङ्. 2 असु. 3 जी—.

a Or the place where bodies are burnt. b Also पित्तकाननं, पित्तवसतिः, &c. c Or any one (man or beast) confined. d Sing. वंदिः or वंदी. e Inspiration and respiration of five sorts (See book 1. ch. 1.) collectively pl. असवः. But, if one be meant, sing. असुः. f Also fem. जीवा and neut. जीवनं. g आयुः (—स्) or masc. आयुः (—षु).

Digitized by Google

CHAPTER IX.

Men of the third tribe. a

1. वैश्या भूमिस्पृशो[b] विशः[c]

Livelihood ; profession.

आजीवो जीविका वार्त्ता वृत्तिर्वर्त्तन जीवने

Various professions. d

2. (स्त्रियां)कृषिः पाशुपाल्यं वाणिज्यं(चेति वृत्तयः)

Service.

सेवा प्रवृत्तिर्

Agriculture.

अमृतं कृषिर्

Gleaning.

उञ्छशिलं (त्वृ) तम्

Alms solicited ; or unsolicited. h

3. (द्वे याचितायाचितयोर्यासंख्यं) स्मृता ऽस्ते

Traffic ; commerce.

सत्यानृतं वणिग्भावः

Debt.

(स्याद्) ऋणं पर्युदंचनम्

1—ग्. 2व—. 3—त्ति. 4स्मृत.

[a] Of the class of merchants and husbandmen. [b] भूमिस्पृक् (—ग्). [c] Sing. विट (—ग्). [d] Severally stated : viz. husbandry, pasture and merchandize. [e] And fem. वणिज्या. [f] Some read प्रस्मृतं. [g] Also उञ्छशिलं. Likewise उञ्छः or उञ्छ gathering of grains ; and शिलं gleaning ears of corn. [h] Severally stated, in their order.

Digitized by Google

4. ऊद्धारो[m]	
ऽर्थप्रयोग[m] (स्तु.) कुसीदं[n a] वृद्धिजीविका[f]	Profession of usury.
(याचञ्ञाप्रा॰) याचितकं[n]	A thing borrowed for use. b
(नियमाद्) आपमित्यकम्[n]	Obtained by barter.
5. उत्तमर्णो[m] ऽधमर्णो[m] (द्वौ प्रयोक्तृग्राहकौ क्रमात्)	Creditor and debtor. c
कुसीदिको[m] वार्द्धुषिको[m] वृद्ध्याजीव[m] (स्) वार्द्धुषि:[m]	A usurer.
6. क्षेत्राजीव: कर्षक[m d] (स्) कृषिक[m] (स्) कृषीवल:[m]	A husbandman.
(क्षेत्रं) व्रैहेयशालेयं[m f n] (व्रीहिश्याल्युद्भवोचितम्)	(Field) fit for corn and rice. e
7. यव्यं[m f n] यवक्यं[m f n] यष्टिक्यं[m f n] (यवादिभवनं हि यत्)	—producing barley, &c. f
तिल्यं[m f n] तैलीन[m f n] (वन्याषोमाणुभंगाद्हि.लूपता)	—producing sesamum, &c. g
8. नैवारं[m f n] कौद्रवीण[m f n] (दिग्धेषधान्योद्भवोचितम्)	—fit for other grain; as pulse, &c. h
वीजावृतं (द्व्) [1 m f n] प्रकृष्टं	(Land) ploughed after sowing.

1 ड—.

a And कुसीदं or कुसीदं. b Commodatum. c Severally mentioned. These and the following to v. 10. admit the three genders. d Or कार्षक:. e Severally. f Respectively for barley, forced rice, and quick-growing rice. g So माष्यं, माषीयं, producing black kidney beans (Phaseolus radiatus). उम्यं, औमीनं, growing linseed. शण्यं, शाणवीनं, bearing panic. भंग्यं, भांगीनं, yielding hemp. h Severally; fit for kidney beans (Phaseolus max and mungo), or for Paspalum (P. frumentaceum). So कौलत्थीनं fit for Dolichos biflorus. चाणकीनं fit for chich peas, &c.

Digitized by Google

Land any how ploughed or tilled.

सीत्यं कृष्टं (च) हल्य (वत्)

Thrice ploughed.

Twice ploughed.

9. त्रिगुणाकृतं तृतीयाकृतं त्रिहल्यं त्रिसीत्य(मपि तस्मिन्)

द्विगुणाकृते (तु सर्व्वं पूर्व्वं) सम्बाकृत (मुपोह)

Sown with certain measures of seed. d

10. (द्रोणाढकादिवापादौ) द्रौणिकाढकिका (दयः)

(खारीवापस्तु) खारीक

(उत्तमर्णाद्यधिषु)

A field.

A multitude of fields.

11. (पुन्नपुंसकयोः) वप्रः केदारः क्षेत्रम्

(अस्य तु)

कैदारकं (स्यात्) कैदार्य्यं क्षेत्रं कैदारिकं (गणे)

Clods of earth. g

12. लोष्टानि लेष्टवः (पुंसि)

A harrow.

कोटिग्रो लोष्टभेदनः

A goad.

प्राजनं तोदनं तोत्रं

A spade or hoe.

खनित्रमवदारणम्

---

1 आ—. 2 अ—.

a Or सीत्यं. b So द्वितीयाकृतं, द्विहल्यं, द्विसीत्यं. c Also संबाकृतं. d Or capable of containing so much. Thus द्रौणिकः, (fem. द्रौणा and द्रौणिकी); holding one *Dro´na*. आढकिकः, आढकीनः, (fem. आढकी, आढकीना), holding one *A´d'haca*. So प्राखिकः, holding one *Prast'ha* and कौडवकः, holding one *Cudava*. But खारीकः, holding one *C'ha´ri´*. e The foregoing from v. 5. admit the three genders. f Also कैदारं. g Sing लोष्टं and लेष्टुः. h Or कोटीग्रः. i Likewise लोष्टघ्नः and लेष्टघ्नः. j And प्रवयणं. k Or तोत्त्रं.

Digitized by Google

13. दात्रं लवित्रम् — A sickle.

आबंधो योत्रं योक्त्रम् — The tie of the yoke. a

(अथो) फलं — The body of the plough. b

निरीषं कूटकं

फालः लाङ्गिको — The ploughshare. e

लाङ्गलं हलम् — A plough.

14. गोदारणं (च) सीरं — A plough.

(अथ) घस्रा (स्त्री) युगकीलकः — The pin of the yoke.

ईषा लाङ्गलदण्डः (स्यात्) — The pole or shaft of the plough.

सीता लाङ्गपद्धतिः — A furrow.

15. (पुंसि) मेधिः (खले दारु न्यस्तं यत्पशुबंधने) — Post of the threshing floor. k

आशु व्रीहिः पाटलः (स्यात्) — Rice ripening in the plains.

सितशूक यवौ (समौ) — Barley.

16. तोक्म (स्तु, तत्र हरिते) — Green or unripe barley.

---

[a] With which the ox is yoked to the plough: or with which the yoke is fastened to the plough. [b] The wood, exclusive of the pole and share. [c] Some read फलं, and make it explanatory. [d] Or निरीषं. [e] Some make the preceding terms synonymous with these. [f] Or लाङ्गकः. Also fem. लाङ्गिका. [g] And masc. फालः. [h] Or शीरः. [i] Likewise ईषा. [j] And सीता. [k] Round which cattle turn to tread out the grain. [l] Some unite the terms, आशुव्रीहिः. [m] Also पाटलिः. [n] And सितशूकः.

Digitized by Google

Peas. a — कलाय[m] (स्तु.) सतीनक:[m b]

हरेणु[m] खण्डिकौ[m] (चास्त्रिन्)

Sort of grain. c — कोरदूष[m] (स्तु.) कोद्रव:[m d]

Lentil. e — 17. मङ्गल्यको[m] मसूरो[m f]

Sort of kidney bean. g — (ऽथ) मयुष्टक[m h] मपष्ठकौ[m i]

वनसुग्न[m]

Mustard seed. j — सर्षपे[m k] (तु द्वौ) तन्तुभ[m l] कदम्बकौ[m m]

The white sort. n — 18. सिद्धार्थ[m] (स्त्रे पु धवलो)

Wheat. — गोधूम: सुमन: (सुमौ)[m o]

Half ripe barley. p — (स्याद्) यावक[m] (स्तु.) कुल्माषश्[l m q]

Chich pea. r — चणको[m] हरिमंथक:[m s]

---

l—घ.

[a] Some writers distinguish the three first terms as names of three kinds of pulse. [b] Or सतील:. Also सोतीनक: or सतीनक: and सातीनक:. [c] Paspalum frumentaceum, Koen. or P. Kora, Willd. [d] And कुद्रव:. [e] Ervum lens or Cicer lens. [f] Or मसुर:. Also fem. मसूरा, मसुरा. [g] Phaseolus lobatus. [h] And सुकुष्टक: or सुष्टक:. Also मकुष्टक. [i] And मयष्टक: or मपष्टक:. Likewise मयुष्टक:. [j] Sinapis dichotoma, Roxb. [k] Or सरिषप:. [l] And तंतुक:. [m] Also कटुखेड:. [n] Sinapis glauca, Roxb. [o] Also सुमना: (—नस्.) [p] Interpretations differ greatly: some make this awnless barley; others forced rice (*Bo'r*); others again, different species of Phaseolus, (*Ra'jama'sha*), or of Dolichos (*Culatt'ha*). [q] Or कुल्मास:. [r] Cicer arietinum. Some erroneously make these synonymous with the preceding; others, with *Chi'naca*, Panicum Pilosum, Roxb. [s] And हरिमंथज:.

Digitized by Google

19. (द्वौ तिले) तिलपेज (ञ्) तिलपिञ्ज (ञ) निष्फले) Barren sesamum. a

ञव: क्षुधाभिजननो राजिका क्षणिकाऽसुरी Black mustard. b

20. (स्त्रियौ) कङ्गु प्रियङ्गू (द्वे) Panick seed. c

अतसी (स्यात्) उमा क्षुमा Lin ; and linseed. g

मातुलानी (तु) भङ्गायां Hemp. h

व्रीहिभेद (ख्) ऽणु: (पुमान्) *China*. i

21. किंशार: शस्यशूकं (स्यात्) Beard of corn.

कणिशं शस्यमञ्जरी Ear or spike.

धान्यं व्रीहि: खड्गकरि: Corn or rice.

खड्गो. गुच्छ (तृणादिन:) Clump of grass, &c.

22. नाडी नालं (च) काण्डो. (ऽस्त्र) Stalk or culm.

पलालो (ऽस्त्री स निष्फल:) Straw.

कडङ्गरो. बुसं (क्लीवे) Chaff.

(धान्यत्वचि पुमां) तुष: Husk of rice or corn.

---

[1]भंगा. [2]तूष.

[a] Bearing no blossom ; or its seed containing no oil. [b] Sinapis Ramosa, Roxb. [c] Or क्षुताभिजन:. [d] आसुरी or असुरी. [e] Panicum Italicum. [f] कंगु: or कंगू: and प्रियंगु:. [g] Linum usitatissimum. Some confound this with *San'a* (Crotalaria Juncea). [h] Cannabis Sativa. But other interpretations are stated ; and some confound it with linseed, and others with Crotalaria. [i] Panicum pilosum, Roxb. But other interpretations are also given. [j] And कणिशं. [k] Or गुत्स:. [l] Also नाडो, and नाडं. [m] Or बुसं. [n] Or तुस.

Digitized by Google

An awn. 23. शूकं (ऽस्त्री सूक्ष्मं तीक्ष्णाग्रे)

A legume or pod. शमी सिम्बा (विष्वृत्तरे)

Stored, as grain. c ऋद्धमावसितं (धान्यं)

Threshed out and winnowed. पूतं (तु) वर्ङ्गलीकृतम्

Grain in pods. e 24. (माषादयः) शमीधान्ये

Bearded corn. f शूकधान्य (यवादयः)

Rice. g शालयः (कलमाद्या ष्ष्टिकाद्या ष्ष्ठ पुंस्यमी)

Wild grains. i 25. तृणधान्यानि नीवाराः

Coix. j (स्त्री) गवेडुर्गवेधुका

A pestle for cleaning rice. अयोग्रं मुसलं (ऽस्त्री स्यात्)

A mortar. उदूखलमलूखलम्

1—आ. 2 शालि. 3ग—. 4 ङ—.

[a] Also शिंबा and शिंबिः. [b] The following admit the three genders. [c] After cleaning it; some say, before. [d] Also अवसितं. [e] As peas and other pulse. [f] As barley, wheat, &c. [g] Of two classes: white rice, &c. growing in deep water; or red rice, &c. requiring only a moist soil. [h] The above-mentioned names of species of corn and pulse are masculine. [i] Growing with little or with no culture: viz. नीवारः, wild rice. Besides other kinds; as श्यामाकः Panicum frumentaceum, Roxb. [j] Coix barbata, Roxb. [k] And गवेधुः or गवेडुका. [l] Likewise मुषलः.

Digitized by Google

26. प्रस्फोटनं n m n a सूर्प (म्ब्को) — A winnowing basket.

चालनी f b तितउः m (पुमान्) — A sieve or cribble.

स्यूत m c प्रसेवौ m — A sack.

काण्डाल m पिटौ m e — A granary. d

कठ m किलिञ्जकौ m — A mat. f

27. (समानौ)

रसवत्या l f नु पाकस्थान n महानसे m n — A kitchen.

पौरोगव m g (सूदध्यक्षः) — Overseer of the kitchen.

सूपकारा m (सू) वल्लवाः m h — Cooks.

28. आरालिका m आंधसिकाः m सूदा m औदनिका m गुणाः m

आपूपिकः m कांदविको m भक्ष्यकारः m i (दूमे त्रिषु) j — A baker.

29. अग्न्तसुद्धानमधिश्रयणी n k चुल्लिरन्तिका n l — A furnace or fireplace.

अङ्गारधानिका 2 f अङ्गारशकट्यू f m (पि) 3 f n हसन्त्यू (पि) — A portable furnace.

1—तो. 2 ध—. 3 अं—. 4—टी. 5—नी.

a Or सूर्पं. b Also neut. चालनं. c Likewise स्योतः and स्यूनः or स्योनः. d Constructed of bamboos: some say, a basket to hold grain. e Also पिटकः or पेटकः. f Or else a screen made of grass; or a twist of straw. g This and the following admit the variation of gender. h Some resrict these two first terms to mean one who prepares sauces, &c. i Or भक्ष्यकारः. j The preceding are used adjectively. k And अक्षन्. l उद्धानं and उद्धाणं or उद्धारं. m Also चल्ली. n अन्तिका or अन्दिकाः.

Digitized by Google

1f
30. इसन्य (प्य्)

A fire brand. a — m n n n (ऽथ न स्त्री स्याद्) अङ्गारो ऽलातमुल्मुकम्

A frying pan. — n b m (क्लीवे) ऽब्जरीषं भ्राष्ट्रो (ना)

An iron plate or pan. c — m f n f कन्दु (वा) खेदनी (स्त्रियाम्)

A jar. — m d n 31. अलिञ्जरः (स्यान्) मणिकं

A pitcher. — 2f f c 3f कर्कर्यालुर्गलन्तिका

A pot. — m f f g f h n i पिठरः स्याल्युखा कुण्डं

A waterpot. — m f n j कलश (स्नु त्रिषु ह्यो:)

m n m n 4 m n
32. घटः कुट निपाव्

A lid. — m n k m n (अस्त्री) सरावो वर्द्धमानकः

A seether or boiler. — n l n ह्रतीषं पिष्टपचनं

A goblet. m — m n n m n कंसो (ऽस्त्री) पानभाजनम्

1—नी. 2—री. 3ग—. 4 निप.

a Whether burning or extinguished; but some interpret the first term, charcoal; and the two last, half burnt wood. b And अब्जरीषं. c Some make this and the preceding synonymous. d Or अलंजरः. e आलः and अलुः or आरः. f Also fem. पिठरी. g स्थाली and neut. स्थालं. h उखा or—उखा. i Or fem. कुण्डी. j Or कलसः. Fem कलसिः,—सी,—सिः, or—सी. Neut. कलसं—सं. k And सरावः. l Also ह्रचीषं. m A metallic vessel to drink in. n Or कंसः. Also कांस्यं.

Digitized by Google

33. कुप्पः (क्षौद्रः स्नेहपात्रं) — A leather bottle for oil.

(सैवाल्पा) कुतपः (पुमान्) — A small one.

(सर्वम्) आवपनं भाण्डं पात्रा़ऽमत्रे (च) भाजनम् — Any vessel.

34. दर्विः कर्च्चिः खजाका (च स्यात्) — A ladle or spoon.

तर्द्दूर्दारुहस्तकः — A wooden ladle.

(अस्त्री) शाकं हरितकं शिग्रुर् — A potherb.

(अस्य तु नाडिका) — Its stalk.

35. कडङ्ग (पु) कलङ्ग (पु)

वेसवार उपस्करः — A condiment.

तिन्तिड़ीक (पु) चुक्र (पु) दृत्याम्लम् — Acid seasoning.

(अथ) वेल्लजम् — Pepper.

36. मरीचं कोलकं क्षणमूषणं धर्म्मपत्तनम्

जीरके़ा जरणे़ा ऽजाजी कणाः — Cumin.

(क्षणे तु जीरके) — *Calo´nji.* h

37. सुषवी कारवी दृध्वी पृथुः कालेा़पकुञ्चिका

आर्द्रकं शृङ्गवेरं (स्याद्) — Ginger.

(अथ) छत्रा वितुन्नकम् — Coriander.

---

[1]दा—. [2]—पु. [3]काला. [4]च—.

[a] Some include this in the interpretation. [b] Also दर्वी and कर्च्ची. [c] Likewise masc. खजः. [d] Or शिपुः. [e] Also वेसवारः or वेसवारः. [f] Or मरिचं. [g] जषणं and उषणं. [h] Nigella Indica, Roxb. [i] सुषवी and सुसवी.

Digitized by Google

n a n b

38. कुलुञ्जुरु (च) धन्याकम्

f c n d

Dry ginger (अथ) शुण्ठी महौषधम

f n e n f n

(क्लीनपुंसकयोर्) विश्वं नागरं विश्वभेषजम्

n n 1 n f 2 n

Sour gruel. 39. आरनालक सौवीर कुल्माषा अभिषुतानि (च)

n n 3 n n g

अवन्तिसोम धन्याम्ल कुंजलानि (च) काञ्जिके

n n n h m n n i

Assa fœtida. 40. सहस्रवेधि जतुकं वाह्लिकं हिङ्गु रामठम्

f j f f f k f l f

Hingupatri. तत्पत्री कारवी पृथ्वी वाधिका कवरी शुषुः

f m f f f f

Turmerick. 41. निशाह्वा काञ्चनी पीता हरिद्रा वरवर्णिनी

n n n n o

Sea salt. सामुद्रं (यत्तु) लवणमम्लौवं वसिर (क्ष तत्)

m n n p n q n

Rock salt. 42. सैन्धवे (ऽस्त्री) शितशिवं माणिमन्थ (क्ष) सिंधुजे

1—ब. 2—न. 3—ख.

a Likewise तुम्बरु, and fem. कुलुम्बरी and तुम्बरी. b Also धान्यकं. धनिकं, धनीयकं, धनेयकं, धान्यं and fem. धन्या. c Or शुण्ठिः. d Also fem. महौषधी. e Fem. विश्वा. f Or कुल्माषः, कुल्मायः and कुल्मायाभिषुतं. g Also कांजिकं or कांजीकं and fem, कांजिका. h Or वाह्लिकं. i And रमठं. j That is हिङ्गुपत्री. But some read त्वक्पत्री. k Or वाध्योका. l Also कवरी. m And निशा or other terms signifying night. n अम्लौवं or अम्लिवं. o Also वसिरं p And सितसिवं शीतशिवं or शीतसिवं and शितशिवं. q Also माणिमन्थं.

Digitized by Google

रौमकं[b] वसुकं	Another sort. a
पाक्यं[c] विड (च) कृतके (द्वयम्)	Factitious salt. c
43. सौवर्चले[d] ऽब्धचके	*Sóchal* salt: white.
तिलकं (तत्र मेचके)	The same: black. d
मत्स्यण्डी फाणितं (खण्डविकारौ)	Raw sugar. e
शर्करा सिता	Refined sugar. g
44. कूर्चिका[h] क्षीरविकृतिः (स्याद्)	Inspissated milk.
रसाला (तु) माजिता	Curds with sugar and spices.
(स्यात्) तेमनं (तु) निष्ठानं	Sauce or condiment.
(त्रिलिङ्गा वासितावधेः)	
45. शूलाकृतं भटित्रं (स्याच्)[1] शूल्यं	Roasted on a spit.
ऊखं (तु) पैठरम्	Boiled in a caldron.

[1] शूल्य.

[a] The same with *Sámbhar* salt, denominated *Raumaca*, as some say, from a mountain of salt called *Ruma*; or, as others affirm, from a river or lake of the same name. [b] Also रोमं. [c] Obtained by boiling clay found on the sea shore; or other earth impregnated with salt. Some remark, that the two first terms are names of different kinds of salt which are equally factitious. [d] This appears to be the same with black salt or *Vit alavana*: a factitious salt containing sulphur. [e] The first term signifies granulated sugar; and the second inspissated juice of sugarcane. [f] Some, making this one of the exhibited terms, state three synonyma of syrup. [g] Clayed: others say, candied. [h] And कुर्चिका. [i] The following to v. 46 admit the three genders.

Digitized by Google

Dressed- *m f n* 1 *m f n* प्रणीतमुपसंपन्नं

Seasoned. *m f n* प्रयस्तं (स्यात्) *m f n* सुसंस्कृतम्

Sauce mixed with rice-gruel. a *m f n* *m f n* b 46. (स्यात्) पिच्छिलं (तु) विजिलं

Strained. *m f n* *m f n* संसृष्टं धौतितं (समे)

Bland, soft. *m f n* *m f n* *m f n* चिक्कणं मसृणं स्निग्धं

Scented. *m f n* *m f n* c (तुल्ये) भावित वासिते

Food half dressed. d *n* *m* 2 *m* e 47. आपक्वः पौलिरभ्यूषो.

Fried grain. *m* pl. f *n* g लाजाः (पुंभूम्नि चा) ऽक्षतम्

Rice, &c. flattened. *m* *m* h पृथुकः (स्याच्) चिपिटको.

Fried barley or rice. *f* pl. धाना (खट्यवे स्त्रियाम्)

Cake. *m* *m* *m* 48. पूपोऽपूपः पिष्टकः (स्यात्)

—mixed with curds. *m* i 3 *m* pl. करंभो दधिसक्तवः

---

[1]च—. [2]च—. [3]—क्लू.

[a] Or else any sauce, or condiment, with gravy ; otherwise explained moist split pulse. [b] Also विजिनं and विज्जनं or विजयिनं. [c] The foregoing are used adjectively. [d] To be eaten from the hand ; some say bread ; others, green barley fried. [e] Also अभ्युषः and अभ्योषः. [f] Or fem. लाजा. [g] Or, as some read, masc. pl. अक्षताः. This is explained by others, whole rice. [h] And चिपिटः or चिपुटः. Likewise पिटः, &c. [i] Also करंब.

Digitized by Google

f a n n b n l m n m

भिक्षा (स्त्री)भक्तमन्धो ऽन्नमोदनो(ऽस्त्रीस)दीदिविः Boiled rice.

f c f

49. भिक्षाटा दग्धिका The same scorched.

m n

(सवरसाग्रे) मण्ड (मक्षियाम्) Scum.

m 2 m m d

माण्डराधाम विस्रावा (मण्डे भक्तसमुद्भवे) Scum of boiled rice.

f 3 f f f f

50. यवागूर्.क्षिका आण्या विलेपी तरला (च सा) Rice gruel.

m f n

गव्यं (त्रिषु गवां सर्वं) Belonging to a cow.

4 f n 5 m n

गोविड्गोमय (मक्षियाम्) Cowdung.

m n

51. (शुष्कं) करीषो (ऽस्त्री) Dry cow-dung.

n n 6 n

दुग्धं क्षीरं पयः (चमम्) Milk.

n

पयस्य (माज्यदध्यादि) Prepared from milk, e

n f

तक्रं (दधि यनेतरत्) Thin or diluted curds.

n 7 n 8 f 9 f

52. घृतमाज्यं हविः सर्पिर् Clarified butter.

n n

नवनीतं नवोद्धृतम् Fresh butter.

---

1 स्त्री—. 2 स्त्री—. 3 ड—. 4—ङ्. 5 गो—.

6—ङ्. 7 स्त्री—. 8—ङ्. 9—ङ्.

a One writes भिक्षा. b भक्तः (ङ्). c And भिक्षिटा or भिक्षिटा, भिक्षिडा, भिक्षिका. d Likewise विस्रावः. e Butter, curds, &c. f Also दृग्धं and दृग्धं. Some read सरं, and interpret it floating curds.

Digitized by Google

Butter of yesterday's milk. a

(तक्तु) ह्यंगवीनं (यत् स्नोमोद्दोद्भवं घृतम्)

Butter-milk.

53. दध्नाघृतं कालयेव मथित (मथि) गोरसः

—with proportions of water.

तक्रं (क्रु) दध्नि[1]घृतं (पादाम्बुर्द्धाम्बुनिर्जलम्)

Whey of curds.

54. (मस्तुं दधिभवं) मस्तु

Milk of a cow which lately calved. f

पीयूषो (ऽभिनवं पयः)

Hunger.

अशनाया बुभुक्षा क्षुद्

A mouthful.

ग्रास (स्तु.) कवलो (ऽर्धकः)

Drinking together.

55. सपीतिः (स्त्री) तुल्यपानं

Eating together.

सग्धिः (स्त्री) सहभोजनम्

Thirst.

उदन्या (तृ) पिपासा तृट् तर्षो

Food.

अग्धि (स्तृ.) भोजनम्

56. क्षेमनं क्षेप आहारो विप्रसेो न्याद (द्रव्यपि)

---

1 ब—. 2 उ—तृ. 3—ध्. 4—ल. 5—क्ष्.

a Some explain it butter from new milk. b Or कालसेयं. c With a fourth part of water. d With an equal part of water. e Without water. f Within the first seven days. g Also पेयूषः—षं and पीयूषं. Some make the last signify milk after the seventh day from the cow's calving. h क्षुत् (—ध्). Also क्षुधा. i Or त्रषा. Also तृष्णा. Or त्रषनं. k Likewise विप्रसः.

Digitized by Google

n n f सौहित्यं तर्पणं तृप्तिः	Satiety.
f b n फेलाभुक्तसमुज्झितम्	Outs, leavings. a
i i i 1 i 2 i i 57. कामं प्रकामं पर्य्याप्तं निकामेष्टं यथेप्सितम्	Voluntarily.
m m m m c 3 m d m गोपे गोपाल गोसंख्य गोधुगाभीर वल्लवाः	Herdsman.
n e 58. (गोमहिष्यादिकं) पादबन्धनं	Stock of cattle.
m (द्वौ) गवीश्वरे	Owner of kine.
4 m 5 m गोमान् गोमी	
n n f m गोकुलं (न्तु) गोधनं (खाद्) गवां व्रजः	A herd.
6 m f n g 59. (त्रिष्वा) ध्वितंगवीनं (तन्नावो यत्राध्विताः पुरा)	Formerly grazed by cattle.
m m h m m m उक्षाभद्रो बलीवर्द ऋषभो वृषभो वृषः	A bull or ox.
7 m i m 8 m 60. अनड्वान् सौरभेयो गौर्	
n (उक्षाणांसंहतिर्) आजकम्	A herd of oxen.
f f गव्या गोत्रा (गवां)	A herd of kine.
n n (वत्सधेन्वोर्) वात्सक धैनुके	—of calves, and milch-cows. i

---

1—वं. 2 दृष्ट. 3 आ—. 4—तृ. 5—नृ.
6 आ—. 7—उक्ष. 8 गो.

[a] Left at the meal; or, otherwise interpreted, dropped from the mouth. [b] And फेलिः. Also masc. फेलक. [c] गोधुक (क्). Also गोदुहः. [d] Or अभीरः. [e] Or, according to a different reading, यादवं. [f] Some add धनं, as a synonymous term. [g] आध्वितंगवीनः, ना, नं; or अध्वितंगवीनः, ना, नं. Also उषितंगवीनः, ना, नं, where cattle have dwelt. [h] And वरीवर्दः or वलीवर्दः. [i] Fem. अनड्वाही and अनडुही. [j] Respectively.

Digitized by Google

A large bull or ox.

61. (दृषो महान्) महोक्षः (स्याद्)

An old bull.

वृद्धौक्ष (स्त्री) जरद्गवः[a]

A bullock.

(उत्पन्न उक्षा) जातोक्षः

A new-born calf.

(सद्योजातस्तु) तर्णकः

A calf.

62. प्रष्ठौहि (स्त्री) वत्सः (स्याद्)

A steer.

दम्य वत्सतरौ (समौ)

One fit to be set free.

आर्षभ्यः (षण्डतायोग्यः)

A bull at liberty.

षण्ढो गोपति रिट्वरः[d]

A bull's shoulder.

63. (स्कन्धप्रदेशस्तु) वहः

His dew-lap.

सास्ना (तु) गलकम्बलः

An ox, with a rein through his nose.

(स्यान्) नस्तित (स्त्री) नस्तोतः

Young cattle in training.

प्रष्ठवाड् युगपार्श्वगः[e]

Cattle yoked, &c. g

64. (युगादीनाञ्च वोढारौ) युग्य प्रासंग्य शाकटाः

Ploughman; plough-cattle, &c. h

(खनति तेन तद्वोढा ऽस्येदं) हालिक सैरिकौ

Cattle for burden.

65. धुर्वहे धुर्व्य धौरेय धुरीणाः (स) धुरंधरः

1—ति. 2 ह—. 3—ट.

[a] Fem. जरद्गवी. [b] Or सक्तकरिः. [c] And षण्ढः or षण्डः. [d] Also ऋषभः. [e] प्रष्ठवाट (ह). [f] Or युगपार्श्वकः. [g] Respectively; one yoked, or one in training with a frame on his neck, or one trained to draught. [h] The third acceptation of both terms is 'of or belonging to a plough.' [i] Or धूर्धरः.

Digitized by Google

(उभाव्) एकधुरीण[m] कधुराव[1 m] कधुरावह[2 m] — Cattle for special burden.

66. (सतु) सर्व्वधुरीण[m]: (स्याद्योवै) सर्वधुरावह[m]: — —for any carriage.

माहेयी[f] सौरभेयी[f] गोदुहा[3 f] माता[f] (च) ऋद्रिणी[f] — A cow.

67. अजन्यप्रा[4 f] रोहिणी[5 f] (स्याद्)

(उत्तमा गोषु) नैचिकी[f a] — An excellent one.

68. (वर्णादिभेदात्) प्रा: स्यु:) शबली धवला[f b] (दय:) — Cows brindle, white, &c.

द्विहायनी[f] द्विवर्षा[f] (गौर्) — A heifer two years old.

एकाब्दा[f] (त्वे) कक्षायनी[6 f] — —one year old.

69. चतुरब्दा[f] चतुर्हायणी[f] — —four years old.

(एवं) त्रयब्दा[f] त्रिहायणी[f] — —three years old.

वशा[f] वंध्या[f] — A barren cow.

उल्बोका[f c] (तु) खवगर्भा[f] — A cow miscarrying by accident.

(उद्य) सन्धिनी[f] — One which has gone to the bull. d

70. (आक्रांता वृषभेण)

(उद्य) वेहद्[7 f] भौषधातिनी[8 f] — Miscarrying from going unseasonably.

---

1 ए—र. 2 ए—. 3 उद्धा. 4—नी. 5 ए—. 6 ए—. 7—तृ. 8 ग—.

[a] Also नीचिकी or नीचिका and निचिकी. [b] Likewise शबला and शबली. Also कृष्णा, black. कपिला, tawny. Or distinguished by other circumstances, as खुद्रा and वामनी, short; लम्बकर्णी, with long ears; वक्रशृङ्गी, with crooked horns, &c. [c] And शतोका. [d] Some interpret it, a cow with calf.

Digitized by Google

Fit for the bull. काल्यापसर्व्या[f 1f] (प्रजने)

A pregnant heifer. a प्रष्ठौही[f] वाशगर्भिणी[f]

A tractable cow. 71. (स्याद्) अचण्डी[f] (तु) सुकरा[f]

A cow bearing many calves. वङ्कसूतिः[f] परेष्टुका[f]

चिरसूता[f] वन्ध्यवणी[f b]

One, which has lately calved. धेनुः[f] (स्यान्) नवसूतिका[f]

Easily milked. 72. सुव्रता[f] सुखसन्दोह्या[f c]

with a large udder. पीनोध्नी[f] पीवरस्तनी[f]

Yielding a *dróna* of milk. द्रोणक्षीरा[f] द्रोणदुघा[f]

Standing at the diary. d धेनुष्या[f] (वन्धके स्थिता)

Calving every year. 73. समांसमीना[f] (सा यैव प्रतिवर्षं प्रसूयते)

An udder 2ne ऊध[n] (क्लीवम्) आपीनं

A pillar. f (समौ) शिवक[m] कीलकौ[m]

A rope or cord. g 74. (नपुंसि) दाम[n] संदानं[3fnh n]

A string or tie. i पशुरज्जु[f] (स्तु.) दामनी[f j]

---

1 च—. 2—स्. 3—नृ.

[a] Or a cow with calf for the first time. [b] Likewise वन्ध्यवनी, and वन्ध्यिणी, or चवन्ध्यवणी. Also वन्ध्यवणी, &c. [c] सुखसंदुह्या. [d] Some interpret this a cow pledged. [e] Also ऊधः and ओधः. [f] For cows to rub themselves upon; or, otherwise interpreted, for tying cows or calves. [g] To which cows are tied; or a string to bind a cow's hind-legs when milked. [h] Fem. दामा (चन्) or दामा (या). [j] For binding the legs of cattle, or for tying the cattle themselves. [j] Likewise बाधनी and बंधनी.

Digitized by Google

वैशाख मन्थ मन्थान मन्थानी मन्थदण्डके — A churning-stick.

75. कुठरी दण्डविष्कंभे — A post, round which its string winds. b

मन्थनी गर्गरी (समे) — A churn.

उष्ट्रे क्रमेलक मत्य महाङ्गाः — A camel.

करभः शिशुः — A young one. d.

76. (करभाः स्युः) शृंखलका (दारवैः पादबंधनैः) — Young camels clogged. e

अजा छागी — A she-goat.

स्तभः छाग वस्त छगलका अजे — A he-goat.

77. मेढ्रोरभ्रोरणोर्णायुमेष वृष्णय एडकाः — A ram.

(उष्ट्रोरभ्राजवृन्दे स्याद्) औष्ट्रकैरभ्रकाजकम् — Herd of camels; flock of sheep and goats. k

78. चक्रीवन्त (स्तु) वालेया रासभा गर्दभाः खराः — Asses. l

वैदेशकः सार्थवाहो नैगमो वाणिजो वाणिक् — A trader.

79. पुण्याजीवो (व्या) पणिकः क्रयविक्रयिक (त्र स्त्रः)

1—खाः. 2 उ—. 3 उ—. 4 अ—. 5—णि. 6 औ—. 7 आ—. 8—तृ. 9—ञ. 10 आ—.

a मन्था (—न्थ्). b Or else the lid of the churn, contrived to support the stick. c Also कुटरः. d Or any young animal. e With wooden rings on their feet. f Also तभः and स्तभः or गुभः. g छागः or छग. h छगल and छागलः. i Or मेढ्रः. j Masc. एडकः. Fem. एडकाः. k Respectively. l Sing. चक्रीवान्, वालेयः, &c. m Also रासभः. n Or वैदेशः. o And वणिजः or वाणिजिकः. Also वाणिजः.

Digitized by Google

A vender. 1 m m विक्रेता (स्रादृ) विक्रयिकः

A buyer. m m क्रायक क्रयको (समौ)

Traffic. n a f 80. वाणिज्यं (तु) वणिज्या (स्रान्)

Price. n m 2 m मूल्यंवस्रो (प्य) वक्रयः

Capital; principal. f b m n n नीवी परिषणं मूलधनं

Gain, profit. m m लाभो (ऽधिकं) फलम्

Barter. n c m d m m e 81. परिदानं परीवर्त्तो नैमेय निमया (वपि)

A deposit. m 3 m (पुमान्) उपनिधि न्यासः

The return of it. n f प्रतिदानं (तदर्पणम्)

Exposed for sale. m f n 82. (क्रये प्रसारितं) क्रय्यं

Purchasable. m f n m f n क्रेयं क्रेतव्य (मात्रके)

Vendible. m f n m f n m f n. g विक्रेयं पणितव्यं (च) पण्य (क्रय्यादयस्त्रिषु)

Ratification of a bargain. m h m f 83. (स्त्रीवे) सत्यापनं सत्यंकारः सत्याशतिः(स्त्रियाम)

1—ह्र. 2 च—. 3 ख्या—.

a Or वणिज्यं. b And नीविः. c Some read प्रतिदानं. d And परिवर्त्तः. e Likewise नैमेयः, विनयः and विनिमयः. f Some read परिदानं. g The foregoing admit the three genders. h Also fem. सत्यापना.

Digitized by Google

m m
विपणे॰ विक्रय: — Contract of sale.

a
(संख्या: संख्येये स्यादय त्रिषु — Numerals.

b
84. विंशत्यादया: सदैकत्वे सर्वा: संख्येयसंख्यवो:

c
संख्यार्थे द्विबहुत्वे स्त: तासु चानवते: स्त्रिय:

d
85. पंक्ते: शतसहस्रादिरमाहात्म्यगुणोत्तरम्)

n c n n 1 n
वौतवं द्रुवयं माप (मिति) माना (र्थकं तवम्) — Measure.

f f m
86. (मानं) तुला ऽङ्गुलिप्रस्थैर् — Of three sorts. f

2 m h
(गुञ्जा: मञ्चा) ग्रमाषक: — A *Ma'sha*. g

m m n
(ते षोडश) ऽस्य कर्षो॰ (ऽक्षौ) — Sixteen times as much.

n
पलं (कर्षचतुष्टयम्) — Four times the last.

m n m n
87. सुवर्णे विंशौ (रेत्तो॰ ऽस्त्रे) — A *karsha* of gold.

कुरविंश (स्तु तत्पले) — A *pala* of gold.

1—व. 2 ला—.

[a] Numerals, from 1 to 18, agree in gender with the subject numbered. [b] Other numerals, (19) 20, &c. are singular; but may be dual or plural, if used distributively, Ex. विंशती, two scores. [c] The numerals, 20 to 90, are invariably feminine. [d] Numeration proceeds in decuple proportion. [e] Also वौवर्तं. [f] By weight, measure of length, and measure of capacity. [g] Equal to five rettis or seeds of the abrus precatorius. [h] Also माष: or माष:.

Digitized by Google

100 *Palas.* — तुला (स्त्रियां पलशतं)

Twenty times as much. — भारः (स्याद्विंशतिस्तुला)

Ten times the last. — 88. आचितं (दशभाराः स्युः)

A cartload. — (शाकटो भार) आचितः

A *karsha* of silver. b — कार्षापणः कार्षिकः (स्यात्)

A *pana* of copper. d — (कार्षिके ताम्बिके) पणः

Various measures of capacity. e — 89. (अस्त्रियाम्) आढक द्रोणौ खारी वाहे निकुंचकः
कुडवः प्रस्थ (इत्याद्याः परिमाणार्थकाः पुंसि)

A quarter. — 90. पाद (स्तुरीयो भागः स्याद्)

A part, share, or portion. Substance, thing or wealth. — अंश भागौ (तु) वण्टकः
द्रव्यं वित्तं स्वापतेयं रिक्थमृक्थं धनं वसु

Wrought and unwrought gold, &c. k — 91. हिरण्यं द्रविणं द्युम्न मर्थ रै विभवा (अपि)
(स्यात्) कोश (च्) हिरण्यं (च हेमरूप्ये ऋताऋते)

---

1 ख—. 2 ख—.

a Likewise भरः. b Same with पुराणः, equivalent to 16 *Panas* of cowries. c Some add कार्षापणकः. d Equivalent to 80 cowries. e Severally, viz. 4 *A'd'hacas* = 1 *Dróna*; and = 16 D. = 1 *C'hári*. Also 20 D. = 1 *Kumbha*; and 10 C. = 1 *Váha*. Some state $\frac{\text{Ch.}}{4}$ = 1 *Máni*. $\frac{\text{M.}}{4}$ = 1 *Dróna*. $\frac{\text{D.}}{4}$ = 1 *A'd'haca*. $\frac{\text{A.}}{4}$ = 1 *Prast'ha*. $\frac{\text{P.}}{4}$ = 1 *Kudava*. $\frac{\text{C.}}{4}$ = 1 *Nicunchaca*. f Also fem. वाहवी and वाहिका. g Likewise खारिः and masc. खारः. h And कुडपः or कुडपः. i Or वंशः. j Masc. nom. रायः (रैः). k Some disjoin the terms; कोश, wrought gold; हिरण्यं, unwrought silver. l And कोशः or कोशं.

Digitized by Google

92. (ताम्यां वद्व्यञ्जत्) कुप्यं[a] — Base metals.

रूप्यं (तद्वदमाहतम्) — Bullion.

नाडजातं मरकतमश्मगर्भं हरिन्मणिः — An emerald.

93. शोणरत्नं लोहितकः पद्मरागः — A ruby.

(ऽथ) मौक्तिकम् — A pearl.

मुक्ता

(ऽथ) विद्रुमः (पुंस्नि) प्रवालं (पुंनपुंसकम्) — Coral.

94. रत्नं मणि(र्द्वयोरश्मजातौ मुक्तादिके ऽपि च) — Any gem.

स्वर्णं सुवर्णं कनकं हिरण्यं हेम हाटकम् — Gold.

95. तपनीयं शातकुंभं गाङ्गेयं भर्म कर्बुरम्

चामीकरं जातरूपं महारजत काञ्चने

96. रूक्मं कार्त्तस्वरं जाम्बूनदमष्टापदो (ऽस्त्रियाम्)

(अलंकार सुवर्णं यच्) छद्मीकनक (मित्यदः) — Gold for ornaments.

97. दुर्वर्णं रजतं रूप्यं सर्जूरं श्वेत (मित्यपि) — Silver.

---

1 च—. 2—नृ. 3—नृ. 4 च—. 5 ह्र—.

[a] Or चक्रुप्यं. [b] Also fem. नद्यौ. [c] Or शातकौंभं. [d] Also भर्मं. [e] And कर्बुरं. Likewise कर्चुरं. [f] Or रूप्यं. [g] Some divide the terms: ह्रद्मी or ह्रद्मिः (also neut. ह्रद्मि) and कनकं. [h] Or सर्ज्जुरं.

Digitized by Google

Brass. रीतिः (क्लियाम्)[f a] पारकूटो[m n b] (न क्लियाम्)

Copper. (अथ) ताम्रकम्[m]

98. गुलं[n c] श्वेतमुखं[n] हाटं[n d] वरिष्ठोदुम्बराणि[n] (च)[n e]

Iron. लोहो[d m n f](स्त्री)श्यामं[n] तीक्ष्णं[n] पिण्डं[n] कालायसो[1 n g] ऽयस्ती[n h]

99. अश्मसारो[m n]

Rust of iron. (ऽथ) मण्डूरं[m n] सिंहान[n i] (मृषि तन्मले)

Any thing metallic. Wrought iron; bar iron. (सर्वं स्वाम्लैजसं)[m j] लौहं

(विकारश्च वसः) कुण्डी[f]

Glass. 100. क्षारः[m] काचो[m]

Quicksilver. (ऽथ) चपलो[m] रसः[m] सूत[m n] (सू) पारदे[m n k]

Buffalo's horn. गवलं[n] (माहिषं शृङ्गम्)

Talc. अभ्रकं[n] गिरिजो[2 n] ऽमले[n]

Antimony. 101. स्रोतोञ्जन[n] (न्तु)[n] सौवीरं[n] कापोताञ्जनयामुने[n l]

Blue vitriol. तुत्थाञ्जनं[n m] गिरिग्रीवं[n] वितुन्नक[n] मयूरके[n]

1—स. 2 ख.

[a] Also रीती. And neut. रीतं. [b] Likewise पारः. [c] Or गुरवं. [d] And हिण्डं. [e] उदुम्बरं, उड्डम्बरं or औदुम्बरं. [f] And लोहं or लोहः. [g] Likewise अयायसं. [h] अयं (सु). Also आयसं. [i] And सिंघाण, or सिंहार्ण, सिंघार्ण. [j] And लोहं. [k] Also पारतः, or पारः. [l] And कपोतांजनं [m] Also तुत्थं.

Digitized by Google

102. कर्परी[fb] दार्विका[f] (वायोड्यं)[n] तुत्थं — Collyrium. a

रसाञ्जनम्[n] — Another sort. c

रसगर्भं[n] ताम्र्यं[n]

गंधाश्मनि (तु) गन्धकः[I n m d] — Sulphur.

103. सौगंधिक[m c] (च)

चक्षुष्य कुलत्थौ[f 2f fg] (तु) कुलत्थिका — A blue stone used as a collyrium. f

रीतिपुष्पं[n] पुष्पकेतु[n] पौष्पकं[n h] कुसुमाञ्जनम्[n i] — Calx of brass.

104. पिञ्जरं[n] पीतकं[n] तालभूवं[n] (च) हरितालके[n] — Yellow orpiment.

गैरेयमृद्धं[n 3 n] गिरिजमुज्ज्वल[n 4 n] (च) शिलाजतु[n] — Red chalk. k

105. बोल[m] गंधरस[m l] प्राण[m] पिण्ड[m] गोप[m] रसाः (समाः)[m m n] — Myrrh.

1—नृ. 2—स्त्री. 3 च—. 4 च—.

a Extracted from Amomum Zanthorhizon, Roxb. b Some grammarians include this in the synonyma of blue vitriol. Medical authors write it कर्परी or कर्परं, and make it a distinct sort of collyrium. c Some join this article with the preceding, omitting कर्परी from the synonyma: this agrees with the medical books. d And गन्धिकः. e Or सुगंधिकः. f Some make these three terms synonymous with the following. g And कुलत्था. Likewise कुर्त. h And पुष्पकं. i Also पुष्पांजनं. j चार्वं or चर्वं. Also नार्वं. k According to a different explanation, bitumen. l Or रसगंधः. m And गोपः. Also पिण्डगोपः. n Or वयः. Also गोपवयः.

Digitized by Google

Cuttle fish bone. — फिण्डीरः[m a] अब्धिफेनः[m b] फेनः[m]

Minium, or red lead. — सिन्दूरं नागसंभवम्[n] [n]

Lead. — 106. नाग सीसक वोगेट वप्राणि[n] [n] [n] [1 n c]

Tin. — त्रपु पिच्चटम्[n] [n d]

रंग वंगे[n] [n]

Cotton. — (ञ्य) पिचुस्तूलौ[m] [2 m e]

Safflower; carthamus. — (ञ्य) कमलोत्तरम्[n]

107. (स्यात्) कुरुंभं वह्निशिखं मञ्जरञ्जन (मित्यपि)[n] [n] [n]

A woollen blanket. — मेषकम्बल ऊर्णायुः[m] [m]

Hare's or rabbit's hair. — शशोर्णं शशलोमनि[n] [3 n]

Honey. — 108. मधु क्षौद्रं माक्षिका (दि)[n] [n] [4 n]

Wax. — मधूच्छिष्टं (ठ) सिक्थकं[n] [n]

Red arsenic. — मनःशिला[f t] मनोगुप्ता[f] मनोह्वा[f g] नागजिह्विका[f]

Nitre; saltpetre. — 109. नेपाली कुनटीगोद्या[f] [f h] [f i]

यवक्षारो यवाग्रजः[m] [m]

1—म्र. 2 तूल. 3—वृ. 4—क.

[a] दिण्डीरः or पिण्डीरः. Also छिछिरः. [b] Or खड्गफेनः. [c] Some read चर्मं. Also त्रप्र. [d] Some include the two first terms with the preceding, as names of lead. [e] And पिचवः. Also पिचुतूलः or तूलपिचुः. [f] Likewise वनःशिला. Also masc. मनःशिलः. [g] And मनोह्वा. [h] Some read कुवटी or वनटी. [i] Some make the last term the name of a different species; and the two preceding terms, its explanation.

Digitized by Google

पाक्यो m	
(ऽप) सर्जिकाक्षारः कापोतः सुखवर्चकः m a m m	Natron ; alkali.
110. सौवर्चलं (स्वाद्) रुचकं n n b	
त्वक्क्षीरा वंशरोचना f f c	Manna of bamboos.
शिग्रुकं श्वेतमरिचं n n	Seed of morunga. d
मोरटं (सूलमैक्षवम्) n	Root of sugarcane.
111. ग्रन्थिकं पिप्पलीमूलं चटिकाशिर (कृत्वपि) n n l n e	Root of long pepper.
गोलोमी भूतकेशी (ना) f m	Root of sweet flag.
पत्राङ्गं रक्तचन्दनम् n n	Red-wood.
112. त्रिकटुत्रूषणं व्योषं n n g n	Three spices. f
त्रिफला (तु) फलत्रिकम् f h n	Three myrobalans.

l—ह्.

a Or खर्जिकाक्षारः. Also सर्जिका and क्षारः. b Some disjoin the two last terms, and make them names of Borax. c Or वंशलोचना. d Of Hyperanthera or Guilandina morunga. e And चटकाशिरः (ह्). Or masc. चटिकाशिरः (र्). Also चटका and शिरः. f Black pepper, dry ginger and long pepper. g Or त्रूषणं. h And त्रिफली or त्रिफला.

Digitized by Google

CHAPTER X.

Men of the fourth tribe.

1. शूद्रा (च्या) अवरवर्णा (च्य) दृषला (च्य) जघन्यजाः[a]

Men of mixed orgin. b

(आचण्डालात्तु) संकीर्णा (अम्बष्ठ करणादयः)[m]

A scride. c

2. (शूद्राविप्रो सु) करणो[m]

A physician. d

अम्बष्ठो (वैश्याद्विजन्मनोः)[m]

An *Ugra*. e

(शूद्रा क्षत्रिययोर्) उग्रो[m]

A bard. f

मागधः (क्षत्रियाविशोः)[m]

A *Ma'hishya*. g

3. माहिष्यो (ऽम्बाक्षत्रिययोः)[m]

A *Kshattri*. h

क्षत्ता (ऽम्बाशूद्रयोः सुतः)[1m]

A charioteer. i

(व्रात्यस्त्यां क्षत्रियात्) सूतः[m]

A trader. j

(तस्यां वैदेहको (विशः)[m]

1—g.

[a] Sing. शूद्रः, &c. [b] From the intermarriages of the other tribes. [c] Or man of a class which sprung from the 3d and 4th tribes. [d] Sprung from the 1st and 3rd tribes. [e] From the 2d and 4th. [f] From the 3d and 2d. [g] From the 2d and 3d classes. [h] From the 4th and 3d. [i] From the 2d and 1st. [j] From the 3d and 1st.

Digitized by Google

4. रथकार (स्तृ माहिष्यात् करण्यां यस्य संभवः) A carmaker.

(स्याच्)चाण्डाल(स्तृ जनितो ब्राह्मण्यां वृषलेन यः) A *Chandála*. a

5. कारुः शिल्पी An artisan.

(संहतैस्तैर्हयोः) श्रेणिः (सजातिभिः) A company of artists.

कुलकः (स्यात्) कुलश्रेष्ठी One eminent by birth.

मालाकार (स्तृ) मालिकः A florist.

6. कुंभकारः कुलालः (स्यात्) A potter.

पलगण्ड (स्तृ) लेपकः A bricklayer or plaisterer.

तन्तुवायः कुविन्दः (स्यात्) A weaver.

तुन्नवाय (स्तृ) सौचिकः A taylor.

7. रङ्गाजीव चित्रकरः A painter.

यन्त्रमार्ज्जी सिधावकः An armourer.

पादूलत्त्रंकारः (स्याद्) A shoemaker.

व्योकारो लोहकारकः An ironsmith. k.

8. नाडीन्धमः स्वर्णकारः कलादो रूक्मकारके A goldsmith.

1—गृ. 2—गृ. 3 चि—. 4—तृ. 5 च—.

a Sprung from the 4th and 1st tribes. b Also चण्डालः. c Likewise fem. कारः. d Also fem. श्रेणी. e Or कुलिकः. f Likewise कुलः and श्रेष्ठी. g And तन्त्रवायः or तन्त्रुवायः. Also तन्त्रवापः. h Or कुविन्दः. i Or पादुलत्. j Also चर्मारः. k Some separate the terms as severally signifying a founder and a smith. l Or कलादः.

Digitized by Google

A shell-cutter. (स्राच्) छांखिकः काम्बविकः

A copper-smith. शौल्विक स्रास्त्रकुट्टकः

A carpenter. 9. तक्षा (तृ) वर्द्धकिस्त्वष्टा रथकार (चृ) काष्ठतट्

One working for the village. (ग्रामाधीने) ग्रामतक्षः

One independent. कौटतक्षो (ऽनधीनकः)

A barber. 10. क्षुरि सुखिड दिवाकीर्त्ति नापिता ऽन्तावसायिनः

A washerman. निर्णेजकः (स्राद्) रजकः

A distiller. शौण्डिको मद्यकारकः

A goatherd. 11. जागलः (स्राद्) अजाजीवो

An attendant on an idol. देवाजीवी (तृ) देवलः

A female juggler. (स्रान्) माया शाम्बरी

A juggler. मायाकार (स्तृ) प्रातिक्षारिकः

Dancers and tumblers. 12. शैलालिन (स्तृ) शैलूषा जायाजीवाः क्षुद्राखिनः

भरता (बहुत्वपि) नटाद्य्

Dancers and mimics. चारणा (स्तृ) कुशीलवाः

---

1 चां—. 2 ता—. 3—तृ. 4 त्वष्टृ. 5—चृ. 6—तृ. 7—तृ. 8—तृ. 9—तृ. 10—तृ. 11—बृ.

[a] And शौण्डिकः. [b] Fem. रजकी. [c] Or देवाजीवः. [d] And शाम्बरी or शांबरी, &c. [e] And जागली (तृ) or जागी (तृ). [f] And प्रतिक्षारः, प्रातिक्षारः or प्रातिक्षारकः. [g] And भारतः. [h] Sing. नटः.

Digitized by Google

13. माईङ्गिका मौरजिका: — Players on drums.

पाणिवादा (स्तु.) पाणिघा — Striking with their hands only.

वेणुधा: (स्त्र्) वैणविका — Players on the flute.

वीणावादा (स्तु.) वैणिका: — —on the lute.

14. जीवान्तक: शाकुनिको — A fowler or bird-catcher.

(द्वौ) वागुरिक जालिकौ — A hunter using nets.

वैतंसिक: कौटिक (चू) मांसिक (चू समं त्रयम्) — A vender of flesh-meat, b

15. भृतको भृतिभुक्कर्मकरो वैतनिको (ऽपि स:) — A hireling; a servant or labourer.

वार्त्ताविको वैवधिको — A chandler.

भारवाह (स्तु.) भारिक: — A porter.

16. विवर्ण: पामरो नीच: प्राकृत (चू) पृथग्जन: — A low man. e

निकृतो ऽपसदो जाल्म: क्षुद्रक (चे) तर (चू स:)

17. भृत्ये दासेर दासेय दास गोप्यक चेटका: — A servant or slave.

नियोज्य किंकर प्रैष्य भुजिष्य परिचारका:

1—छ. 2 ख—. 3 द्—.

[a] Or जीवन्तिक:. [b] Selling the flesh of beasts or birds. [c] And विषयिक:. [d] Likewise भारी (न्). [e] Following a degrading profession. [f] Or जघन्य:. [g] Likewise क्षुद्रक:. [h] Or दास:. Fem. दासी—घी. [i] And गोप्य:. [j] Or चेट:. Also चेड:, चेडक:. Fem. चेटिका, चेटी, चेडी. [k] Fem. किङ्करा or किङ्करी. [l] Also प्रैष्य: and प्रेष्य:.

Digitized by Google

One nourished by a stranger. a

18. पराचित परिस्कन्द परजात परैधिताः

A lazy man.

19. भन्दस्तु.न्दपरिच्छन आलस्यः श्रीतको ऽलसो ऽनुद्यमः

A dextrous person.

दक्षे (तु) चतुर पेशल पटवः स्फूर्जान उद्या (द्यु)

A *Chandála*.

20. चण्डाल श्व मातङ्ग दिवाकीर्त्ति अनङ्गमा

निषाद श्वपचावन्त्येवासि चाण्डाल पुक्कसाः

Barbarians.

21. (भेदाः किरातशबरपुलिन्दा) म्लेच्छ (जातयः)

A hunter, or deer-killer.

व्याधो मृगवधाजीवो मृगयुर्लुब्धको (ऽपि सः)

A dog.

22. कौलेयकः सारमेयः कुक्कुरो मृगर्थ्यकः

शुनको भषकः श्वा (स्याद्)

A mad dog.

अलर्क (स्तु. स योगितः)

A dog trained for the chase.

23. (श्वा) विश्वकद्रु (र्मृगयाकुशलः)

A bitch.

सरमा शुनी

---

1 तु—. 2 षट्. 3 अ—सिन्. 4 द्रु—. 5 अनृ.

a Some include this line in the synonyma of slave. b Likewise परिस्कन्दः, परिष्कन्दः, परिस्कदः, पारस्कन्दः. c And परजितः. d Or तुन्द-परिमार्जः. e And पेसलः or पेषलः. f Also जडक्रमः. g And निषादः. h Sing. श्वपचः. Likewise श्वपक् (च). i Also पुक्कशः, पुक्कषः. j Of various tribes, mountaineers, savages, &c. As किरातः, living in forests and armed with a bow. शबरः or शल्यशबरः, wearing feathers (a peacock's tail, &c). पुलिन्दः or पुलिन्दः, speaking no intelligible language. k And कुक्कुरः 1 Or शुन and शुचिः. m Also श्वानः. n Likewise अलकः.

Digitized by Google

विट्चरः शूकरो ग्राम्ये[m m m a] — A village hog.

वर्कर (शावः पशुः)[m c] — Any young animal. b

24. आद्योद्दनं मृगयं(स्यात्)आखेटो[n n m f] मृगया(स्त्रियाम्) — Chase; hunting.

(दक्षिणादर्द्धावयोगाद्) दक्षिणेमा (कुरङ्गकः)[1 m] — A deer wounded on its right side.

25. चौरैकागारिक स्तेन दस्यु तस्कर मोषकाः[2 m d 3 m e m f n m m] — A thief or robber.

प्रतिरोधि परास्कन्दि पाटच्चर मलिम्लुचाः[4 m g 5 m m h m]

26. चौरिका स्तेन्य चौर्य्यं (च) स्तेयं[f i n n] — Theft, robbery.

लोप्त्रं (तु तद्धनम्)[n j] — Booty.

वीतंस (स्तूपकरणं बन्धने मृगपक्षिणाम्)[m l] — A net, chain, or cage. k

27. उन्नाथः कूटयन्त्रं (स्यात्)[m n] — A snare or trap. m

वागुरा मृगबन्धिनी[f f] — A net. n

शुल्बं वराटकः (स्त्री तु) रज्जु (स्त्रि.पु) वटी गुणः[n o m p f m f n m q] — A cord, rope, or string.

1—नृ. 2—र. 3 ऐ—. 4—वृ. 5—नृ.

[a] Some make the first, others the second, term, explanatory. [b] Or a lamb in particular. [c] Fem. वर्करी. [d] Also चोरः. Fem. चोरः. [e] Fem. ऐकागारिकी. [f] Or स्तोत्रः. Also स्तौत्रः. [g] And प्रतिरोधकः. [h] Likewise पटच्चरः. [i] Also चोरिका. [j] And स्तोत्रं or स्तोतं. [k] Any instrument for confining birds or beasts. [l] Also वितंसः. [m] Some make the preceding term synonymous with these. [n] For confining deer. [o] Adn शुल्वं or शुल्ल. Also masc. शुल्वः and fem. शुल्बा or शुल्बी. Likewise शुल्ल according to a different reading. [p] Or वराटः. But some read वटाकरः. [q] Likewise वटीगुणः.

Digitized by Google

Rope and bucket of a well. a

28. उद्घाटनं घटीयन्त्रं[n n] (सलिलोद्धरणं प्रहेः)

A loom.

(पुंसि) वेमा[1 m n b] वापदण्डः[m c]

Threads.

सूत्राणि[n d] (नरि) तन्तवः[m e]

Weaving.

वाणि[f f] व्यूतिः[2 f g] (स्त्रियौ तुल्ये)

Plaistering.

पुस्तं[n] (लेप्याऽदिकर्मणि)

A doll or puppet. i

पाञ्चालिका[f j] पुत्रिका[f] (स्याद्दन्तादिभिः कृता)

A basket. k

30. पिटकः[m] पेटकः[m] पेटा[f l] मञ्जूषा[f m]

A pole for carrying burdens.

(ऽथ) विहङ्गिका[f n]

भारयष्टिस्[3 f]

Its string.

(तदालम्बि) शिक्यं[n o] काचो[m]

A shoe.

(ऽथ) पादुका[f]

31. पादूः[f] पानत्[4 f] (स्त्री)

A boot.

(खेटा) उपानहौ[f] (पदावृता)

A thong.

नद्धी[f] बद्धी[f p] वरत्रा[f] (स्यात्)

A whip.

(अश्वादेस्ताडनी) कशा[f q]

1—नृ. 2 व्यू—. 3—हि. 4 उ—ह.

a A rope and jar to drow water from a well; or any machine for raising water. b Likewise वेधः. c Or वापदण्डः. d Sing. सूत्रं. e Sing. तन्तुः. Also सूत्रतन्तुः. f And वेधिः. g Or व्यूतिः. h Or painting images, &c. i Or figure made of cloth, ivory, &c. j And पञ्चालिका. k The two last of these four terms are by some separated, and made to signify a large basket. l And पेडा or पीडा. m Some add मञ्जूषा; erroneously. n Or विहङ्गमा. o Likewise शिक्य (च). p And बार्द्धी or बार्द्धी q Also कषा or कसा.

Digitized by Google

32. चाण्डालिका (तु) कण्डोलवीणा[f a] चण्डालवल्लकी[f b] A vulgar lute.

नाराची (स्याद्) एषणिका[f] Goldsmith's scales.

पाण (स्तु) निकषः कषः[m] A touch-stone.

33. व्रश्चनः पत्रपरशुर्[n] An iron chisel. d

दृषिका तूलिका (समे)[m c] A pencil or brush. e

तैजसावर्त्तनी मूषा[1 m] A crucible.

भस्त्रा चर्मप्रसेविका[f h] Bellows.

34. आस्फोटनी वेधनिका[f] An gimlet or auger.

कर्पाची कर्चरी (समे)[f i] Scissors or shears. k

टङ्कदात्रो टङ्कभेदी[f j] A carpen. ter's chisel.

टङ्कः पाषाणदारणः[m] A hatchet. l

35. क्रकचो (ञ्जी) करपत्रं[m n] A saw.

(स्याद्) आरा चर्मप्रभेदिका[m n] Shoemak-er's knife.

1—गु. 2—नृ.

[a] And चण्डालिका. [b] Likewise कटोलवीणा. [c] Some read पानःनिकसः and कसः. [d] Or else a small saw. [e] Some explain this a fibrous stick; others a mould for ingots; or else what is thrown into a crucible to try whether the metal be melted. [f] Also दृषीका and दृषीका or दृषिका. [g] Likewise तूलिः, तूली. [h] Also मूषा and मूषी or मूषिका. [i] Or masc. चर्मप्रसेवकः. [j] And आस्फोटनी. [k] Also a dagger. [l] Likewise a stone-cutter's chisel. [m] Or तङ्कः. [n] And क्रकरः.

Digitized by Google

An image of iron. a — लूर्मी[f b] स्थूणा[f] लोहप्रतिमा[f]

An art. — शिल्पं[n] (कर्म कलादिकम्)

An image; statue or picture. — 36. प्रतिमानं[n] प्रतिबिम्बं[n] प्रतिमा[f] प्रतियातना[f] प्रतिच्छाया[f] प्रतिष्ठातिर्[f 1] अर्चा[f] (पुंसि) प्रतिनिधिर्[2 m]

Resemblance. c — उपमोपमानं[f 3 n] (स्यात्)

Like, similar. — 37. (वाच्यलिङ्गाः) समस्तुल्यः[m f n] सदृक्षः[m f n] सदृशः[m f n] सदृक्[m f n] साधारणः[m f n d] समान[m f n] (शब्)

(In composition) Like. — (सदृक्षतरपदेत्वमी)[e]

38. निभ[m f n] सङ्काश[m f n] नीकाश[m f n i] प्रतीकाशोपमा[m f n g 5] (दयः)[m f n h]

Wages or hire. — कर्मण्या[f] (तु) विधा[f] भृत्या[f] भृतयो[6 f] भर्म[7 n] वेतनम्[n]

39. भरक्षं[n i] भरणं[n] मूल्यं[n] निर्वेशः[m] पण[m] (दूत्यपि)

Spirituous liquor. — सुरा[f] शलिप्रिया[f] शाला[f] परिप्लवरणालया[8 f 9 f]

---

1 च—. 2—धि. 3 च—. 4—ग्. 5 उपम. 6—ति. 7—नृ. 8—तृ. 9 च—.

[a] So most commentaries explain this: but one says an anvil. [b] Or लूर्भिः. Also लूर्वी or लूर्भिः. And ऊर्मी, ऊर्भिः or ऊर्वः. [c] Some include this with the preceding. [d] Fem. साधारची. or साधारचा. [e] The following are used only in composition. Ex. पितृनिभः, like his father. [f] Also निकाशः. [g] And प्रतिकाशः, प्रतिकाशः, or प्रतीकाशः. [h] Besides other terms similarly employed in composition: as भूतःरूपःकल्पः. [i] Also fem. भरक्षा.

Digitized by Google

40. मन्थोत्तमा प्रसन्नेरा[a] कादम्बर्य्यः परिप्लुता
मदिरा कम्र मद्ये (चाप्य)

41. गुण्डापानं मदस्थानं
ऽवदंश (स्तु भक्षणम्)
मधुवारा मधुक्रमाः[b]
मध्वासवो[c] माधवको मधु माध्विक (मद्ययोः)
मैरेयमासवः शीधुर्[d]

42. मेदको[e] जगलः (सभौ)
सन्धानं (स्यादभिषवः)
किण्वं (पुंसि तु) नग्नहुः
कारोत्तरः सुरामण्ड

43. आपानं पानगोष्ठिका
चषको[f] (ऽस्त्री) पानपात्रं सरको[g] (ऽप्य) मुतर्षणम्

Eating what excites thirst. A tavern. Tippling. Spirit, distilled from Bassia. c Rum. f Vinous liquor for distilling. Distillation. Ferment. h Yest, barm, froth. Place where people drink together. A drinking vessel. i

---

1 इरा. 2—री. 3 आ—. 4—धु. 5 अ—.

[a] Also प्रसन्नेरा. [b] Sing. मधुवारः, मधुक्रमः. [c] From the blossoms of the Bassia latifolia. Some divide the synonyma, making the two last terms signify wine obtained from grapes. [d] And माध्वकं, or माद्वीकं. [e] Also मधुमाध्वीकं. [f] The three terms signify different kinds; the first distilled from blossoms of Lythrum fruticosum, with sugar, &c. the second from the raw juice of sugar-cane, the third from molasses. [g] Some connect the last term with the following article. [h] A drug used for that purpose. [i] Or कण्वं. [j] Also neut. नग्नहु. [k] And कारोत्तमः. [l] Some separate the two last terms of this line, and interpret them the distribution of liquor. [m] Also masc. अमृतर्षभ.

Digitized by Google

A gamester.

44. धूर्त्तो ऽक्षदेवी कितवो ऽक्षधूर्त्तो द्यूतकृत् (समाः)

Sureties.

(स्थुर्) लग्नकाः प्रतिभुवः

Keepers of gaming houses.

सभिका द्यूतकारकाः

Gaming.

45. द्यूतो (ऽक्षियाम्) अक्षवती कैतवं पण (द्वयेऽपि)

पणो (ऽक्षेषु) ग्लहो

Dice.

ऽक्षा (स्तु) देवनाः पाशका (ऽस्त्री)

Moving a piece at play.

46. परिणाय (स्तु शारीणां समन्ताच्चयने)

(ऽस्त्रियौ)

A chequered board or cloth.

अष्टापदं शारिफलं

A match of cocks. &c.

प्राणिद्यूतं समाह्वयः

47. (एषामभूरिप्रयोगत्वादेकस्मिन् ये ऽत्र यौगिकाः

तात्पर्य्यादन्यतो दृष्ट्वावधार्या लिङ्गान्तरे ऽपि ते)

1—नृ.

[a] Sing. लग्नकः, and प्रतिभूः. Some reckon these synonymous with the following. [b] Sing. सभिकः and द्यूतकारकः. [c] Also परीणावः.

Digitized by Google

BOOK III.

CHAPTER I.

1. विशेष्यनिघ्नैः संकीर्णैर्नानार्थैरव्ययैरपि
लिङ्गादिसंग्रहैर्वर्गैः सामान्ये वर्गसंश्रयाः
2. क्षीरादाद्यैर्द्वितीयं यादृग्यैः प्रस्तुतं पदैः
गुणद्रव्यक्रियाशब्दास्तथा स्युस्तस्य भेदकाः ।
1 *m f n* 2 *m f n* *m f n*
3. सुकृती पुण्यवान् धन्यो Fortunate, well-fated. a
m f n *m f n*
महेच्छ (स्तु) महाशयः Magnanimous.
m f n *m f n* b
हृद्यादुः सुहृदयो Good-hearted.
m f n *m f n*
महोत्साहो महोद्यमः Persevérant, diligent.
m f n *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*
4. प्रवीणो निपुणाऽभिज्ञ विज्ञनिष्णात शिक्षिताः Skilful, conversant.
m f n c *m f n* 3 *m f n* *m f n* d
वैज्ञानिकः कृतमुखः कृती कुशल (ऽत्यपि)
m f n *m f n*
5. पूज्यः प्रतीच्यः Venerable.
m f n *m f n*
सांशयिकः संशयापन्नमानसः Dubious. e

1—नृ. 2—वत्. 3—नृ.

a Fem. सुकृतिनी, पुण्यवती, धन्या. b Or सुहृदयः. Also हृदयी(—नृ) हृदयिकः, हृदयवान् (—वत्). c Or विज्ञानिकः. d Likewise कुशलः. e Uncertain or questionable. Some refer this to the person; irresolute, unsettled in opinion.

Digitized by Google

Meriting a fee or reward.

Munificent.

Long-lived.

Skilled in sacred sciences.

Acutely investigating.

Granting a prayer. e

Joyful, cheerful.

Sad, perplexed.

Regretting.

Sincere, candid.

Liberal in giving and using.

Diligent, attentive. g

Zealously active. h

m f n *m f n* *m f n* a
दक्षिणीयो दक्षिणार्ह (क्षत्र) दाक्षिण्य (दृत्यपि)

m f n b *m f n* c *m f n* *m f n*
6. (स्थूर्) वदान्य स्थूललक्ष्य दानशौण्डा वडप्रदे

m f n d 1 *m f n*
जैवातृक: (स्याद्) आयुष्मान्

m f n 2 *m f n*
अन्तर्वाणि (स्तु) शास्त्रवित्

m f n *m f n*
7. परीक्षक: कारणिको

m f n *m f n*
वरद (स्तु) सवर्धक:

m f n *m f n* 3 *m f n* f *m f n*
हर्षमाणो विकुर्वाण: प्रमना हृष्टमानस:

4 *m f n* 4 *m f n* 4 *m f n*
8. दुर्मना विमना अन्तर्मना: (स्याद्)

m f n 5 *m f n*
उत्क उन्मना:

m f n *m f n* 6 *m f n*
दक्षिणे सरलो दारौ

m f n
सकलो (दात्रभोक्त्रि)

m f n 7 *m f n*
9. (तत्परे) प्रसिताऽसक्ताव्

m f n i *m f n*
दृष्टार्थाद्यु क्त उत्सुक:

1—स्तृ. 2—दृ. 3—नस्. 4—स्. 5—स्. 6 ङ—. 7 आसक्त.

a And दक्षिणक्ष:. b Or वदन्य:. c And स्थूललक्ष:. d Fem. जैवातृका:. e As a deity, at the instance of a votary. f Also प्रमना: (—स्). g Some include the two next terms in these synonyma; others, varying the reading, add आविष्ट:, to this article. h Making exertions for a gratifying purpose. i According to another reading, उत्सुका:.

Digitized by Google

m f n m f n m f n m f n m f n m f n

प्रतीते प्रथित ख्यात विज्ञ विज्ञात विश्रुताः — Known, celebrated, famous.

m f n 1 m f n a

10. (गुणैः प्रतीते तु) कृतलक्षणः कृतलक्षणो — Noted for good qualities.

m m b 2 m

दृश्य आढ्यः धनी — Opulent, wealthy.

m 4 m c 5 m 6 m

स्वामी (त्वी) ईश्वरः पतिरैधितः — An owner or master.

m d 7 m 8 m m m m

11. अधिभूर्नायकः नेता प्रभुः वरिष्ठः धिपः

m f n m f n

अधिकर्द्धिः सञ्जुः (स्यात्) — Every way happy.

m

कुटुम्बव्याप्तः (स्तु.यः) — Attentive to support his family.

m n m d

12. (स्यात्) अभ्यागारिक(कः त्रिन्)उपाधि(र्द्धि पुमानयम्)

m

(वराङ्गरूपोपेतो यः) सिंहसंहननः (हि सः) — Handsome and well-shaped.

m f n e

13. निर्वार्य्यः (कार्य्यकर्त्ता यः सम्पन्नः सत्वसम्पदा) — Acting fearlessly.

m f n f m f n

अवाचि मूकः — Dumb.

m f n g m f n

(ऽस्य) मनोजवः (स) पितृसन्निभः — Fatherly.

m i

14. (सत्कृत्यालंकृतां कन्यां यो ददाति स)कुकुदः — Giving a girl in marriage. h

---

1 आ—. 2—नृ. 3—नृ. 4 ई—. 5—ति. 6 ईधिद्ध. 7 ना—. 8—द्ध.

a Some read आश्रितलक्षणः. b Fem. दृश्या, आढ्या, धनिनी. c Fem. ईश्वरा or ईश्वरी. d Invariably masc.: even with a feminine or neuter substantive. e Some read निर्वार्यः. f अवाक् (च्). g Some erroneously read मनोजवसः h In due form; decorating her with ornamets. i Or कुकुदः.

Digitized by Google

Prosperous, happy. 1 m f n m f n m f n a 2 m f n लक्ष्मीवान् लक्ष्मणः श्रीतः श्रीमान्

Affectionate. m f n m f n स्निग्ध (स्नु) वत्सलः

Compassionate. m f n m f n m f n m f n b 15. (स्याद्) दयालुः कारुणिकः कृपालुः क्षुरतः (क्षमाः)

Unrestrained. m f n m f n 3 m f n c m f n m f n d स्वतन्त्रो ऽपाटतः स्वैरी स्वच्छन्दो निरवग्रहः

Dependent. m f n m f n 4 m f n 5 m f n 16. परतन्त्रः पराधीनः परवान्नायवान् (अपि)

Docile. e m f n m f n m f n m f n m f n अधीनो निघ्न आयत्तो ऽस्वच्छन्दो ऽस्मृको (ऽप्यमी)

A sweeper. m f n m f n f 17. खलपूः (स्याद्) वङ्कुकरी

Dilatory, slow. m f n 6 m f n दीर्घसूत्रचिरक्रियः

Acting inconsiderately. m f n 7 m f n आशो ऽसमीक्ष्यकारी (स्यात्)

Indolent. m f n कुण्ठो (मन्दःक्रियासु यः)

Competent to an act. m f n m f n 18. कर्मक्षमो ऽकर्मणीनः

Engaged in a business. 8 m f n m f n क्रियावान् कर्मक्षुद्यतः

Laborious. m f n g m f n (स) कार्मः कर्मधीशो (यः)

Finishing carefully. m f n m f n कर्मशूर (स्तु) कर्मठः

1—तृ. 2—तृ. 3—नृ. 4—तृ. 5 ना—तृ.
6 चि—. 7—नृ. 8—तृ.

a And श्रीवः. b Also क्षुरतः. c And स्वैरः. d Also निर्वग्रहः and निरंकुशः. e Some make the terms in this and the preceding line synonymous. f Fem. वङ्कुकरी and वङ्करा. g Fem. कार्मी.

Digitized by Google

19. भरण्यभुक्कर्मकरः (*m f n* 1 *a* 2 *m f n*)	Working for hire.
कर्मकार (स्तु.) तत्क्रियः (*m f n* *m f n*)	Working without wages.
अपस्नाते। मृतस्नात (*m f n* *m f n*)	Bathing after mourning. b
आमिषाशी (तृ) शौष्कुलः (*m f n* 3 *m f n* *m f n c*)	Eating fish and flesh.
20. बुभुक्षितः (स्यात्) क्षुधिते। जिघत्सुरशनायितः (*m f n* *m f n* *m f n* 4 *m f n* 5 *m f n*)	Hungry.
परान्नः परपिण्डादो (*m f n* *m f n*)	Feeding at another's cost.
भक्षके। घस्मरे। ऽग्नः (*m f n* *m f n* *m f n*)	Gluttonous.
21. आद्यूनः (स्याद्) औदरिके। (बलिगोषाविवर्ज्जिते) (*m f n* *m f n*)	Shamelessly voracious.
(उभौ) आत्मम्भरिः कुक्षिम्भरिः (स्वोदरपूरके) (*m f n* *m f n*)	Selfishly voracious. d
22. सर्वान्नीन (स्तु.) सर्वान्नभोजी (*m f n* 6 *m f n*)	Eating every thing. e
गृध्नु (स्तु.) गर्द्धनः (*m f n* *m f n*)	Cevetous, greedy.
लुब्धे। ऽभिलाषुक तृष्णाक् (*m f n* *m f n* 7 *m f n f*)	
(समौ) लोलुप लोलुभौ (*m f n* *m f n*)	Very covetous. g

1—क्त्र. 2 व—. 3—नृ. 4—क्षु. 5 च—. 6—नृ. 7 दृष्णच्.

[a] Or कर्मण्यशुक् (—क्). [b] Some interpret this, dying after ablutions before the ceremony is complete. [c] And शाष्कुलः or शुष्कुलः. [d] With disregard to those, whom he is bound to support. [e] Eating all manner of food, or—food proper to various tribes. [f] Also दृष्णुकः and दर्षितः or तर्षितः. [g] Some make these synonymous with the preceding.

Digitized by Google

m f n a *1 m f n*

Mad; insane. 23. उन्मद (स्तू) मदिष्णुः (ष्णात्)

m f n *m f n*

Misbehaving. अविनीतः वसंवृतः

m f n *m f n* *2 m f n* *m f n*

Drunk. मत्ते धौरुडे।त्कट क्षीवाः

m f n *3 m f n* *m f n*

Lustful. कामुके कमिता ऽमुकः

m f n *4 m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*

24. कत्वः कामयिता ऽभीकः कमनः कामनो ऽभिकः

m f n *5 m f n* b *m f n* *m f n*

Compliant. विधेये। विनयग्राही वचनेस्थित आश्रवः

m f n *m f n*

Governable: c 25. वश्यः प्रणेये।

m f n *m f n* *m f n* e

Modest. d निभृत विनीत प्रश्रिताः (समाः)

m f n *m f n* f *6 m f n*

Impudent, shameless. धृष्टे धृष्णुम्वियात (च्)

m f n *m f n*

Bold, present. प्रगल्भः प्रतिभान्वितः

m f n *m f n*

Ashamed. 26. (स्याद्) अधृष्टे (तु) व्रीलीनो

m f n *m f n*

Astonished. विलज्जो विस्मयान्विते

m f n *m f n* g

Confused. अधीरे कातरस्

7 m f n *m f n* h *m f n* *m f n*

Timid. त्रस्तौ भीरु भीरुक भीलुकाः

---

1 उ—. 2 उ—. 3—हृ. 4—हृ. 5—नृ. 6 वि—. 7—खु.

a Or उन्मादः. Some read मोन्मादः or मूढ्मादः and मूढ्मदः. b Or वचनग्राही (नृ). c Some make these synonymous with the preceding. d Having passions restrained: or else humble, nor arrogant. e Or प्रह्वतः. f धृष्णक् (—नृ). Also धृष्णुः. g कातरः—रा —रं. h Also त्रस्तः, भीतः, &c.,

Digitized by Google

27. आशंसुराशंसितरि	Wishing blessings.
ग्रहयालुर्ग्रहीतरि	Disposed to take.
श्रद्धालुः (श्रद्धया युक्ते)	Faithful; believing.
पतयालु (लु) पातुकः	Habitually falling.
28. (लज्जाशीले) ऽपत्रपिष्णु	Bashful.
वन्दारुरभिवादके	Civil; polite.
अरार्षातुको हिंस्रः	Mischievous.
(स्याद्) वर्द्धिष्णु (लु) वर्द्धनः	Thriving; growing.
29. उत्पतिष्णु (ष्णु) उत्पतिता	Jumping up.
ऽलङ्करिष्णु (ष्णु) मण्डनः	Inclined to ornament.
भूष्णुर्भविष्णुर्भविता	Faring well.
वर्त्तिष्णुर्वर्त्तनः (समौ)	Stationary.
30. निराकरिष्णुः क्षिप्नुः (स्यात्)	Obstructive.
स्नान्द्रस्निग्ध (ग्धु) मेदुरः	Very smooth.
ज्ञाता (तृ) विदुरो विन्दुर्	Knowing; intelligent.
विकासी (सिन्) विकस्वरः	Expanding.

1—तु. 2 आ—तृ°. 3—तृ. 4—ष्णु. 5—रु. 6 अ—. 7 आ—. 8 उ—तृ. 9 अ—. 10 अ—तृ. 11 अ—. 12—तृ. 13—तृ. 14—तृ.

[a] ग्रहीता (—तृ) or ग्रहीता (—तृ). [b] Or क्षिप्नुः. [c] Also विकाशी (शिन्) and विकस्वरः or विकाशी (शिन्) and विकस्वरः.

Digitized by Google

Flowing or creeping.

31. विस्रस्वरो विस्रसरः प्रसारी (च) विसारणि

Patient, content. a

सहिष्णुः सहनः क्षन्ता तितिक्षुः क्षमिता क्षमी

Passionate; wrathful.

32. क्रोधनो ऽमर्षणः कोपी

Very passionate.

चण्ड (खं.) ऽत्यन्तकोपनः

Wakeful.

जागरूको जागरिता

Rolling, as in sleep.

घूर्णितः प्रचलायितः

Sleepy, sluggish.

33. स्वप्नक् शयालुर्निद्रालुर्

Asleep.

निद्राण शयितौ (समौ)

Averting the face.

पराङ्मुखः पराचीनः

Down-looked. d

(स्यात्) अवाङ् (ऽप्य) ऽधोमुखः

Adoring deities. g

34. (देवानञ्चति) देवद्र्यङ्

Going everywhere.

विष्वद्र्यङ् (विष्वगंचति)

Accompanying.

(यः सहांचति) सध्र्यङ् (स)

Moving tortuously.

(स) तिर्यङ् (यस्तिरो ऽञ्चति)

1—नृ. 2—रिच्. 3 चंह. 4—ह्व. 5—नृ. 6—नृ. 7अ—. 8—ह्व. 9—ञ्. 10 नि—द्रा. 11—च्. 12—च्. 13—च्. 14—च्. 15—च्.

[a] Some distinguish the three first terms as signifying patient; and the other three, contented. [b] Also कोपनः. [c] Likewise निद्रितः. [d] Also headlong. [e] Fem. अवाची. [f] Fem. अधोमुखी. [g] The same term signifies approaching idols. [h] Fem. देवद्र्यीची. Neut. देवद्र्यक्. [i] Fem. विष्वद्र्यीची. Neut. विष्वद्र्यक्. Also विष्वद्र्यङ् (—च्),—द्र्यीची,—द्र्यक्. [j] Fem. सध्र्यीची. Neut. सध्र्यक्. Also सध्र्यङ् (—च). [k] Fem. तिरची.

Digitized by Google

35. वदे॒ वदावदे॒ वक्ता *m f n* *m f n* 1 *m f n*		Speaking sensibly. a
वागीशे॒ वाक्पतिः (समौ) *m f n* *m f n*		Eloquent.
वचोयुक्तिपटुर्वाग्मी वावदूक (ख) वक्तरिः *m f n* c 2 *m f n* d *m f n* 3 *m f n*		Speaking much. b
36. (स्यात्)अल्पाक(स्तु)वाचाले॒ वाचाटे॒ बडगर्ह्यवाक् *m f n* f *m f n* g *m f n* 4 *m f n*		Talking nonsense. c
दुर्मुखे मुखरा ऽवद्यमुखौ *m f n* *m f n* *m f n*		Foul-mouthed, scurrilous.
शक्तुः प्रियम्वदे *m f n* h *m f n*		Speaking civilly.
37. लोहलः (स्याद्) अस्फुटवाग् *m f n* 5 *m f n*		Lisping.
गर्ह्यवादी (तु) कदृदः 6 *m f n* *m f n*		Speaking ill.
(समौ) कुवाद कुचरौ *m f n* *m f n*		Censorious, detracting.
(स्याद्) असौम्यस्वरे॒ ऽस्वरः *m f n* *m f n*		Having a bad voice.
38. रवणः शब्दने॒ *m f n* *m f n*		Sonorous.
नान्दीवादी नान्दीकरः (ससौ) 7 *m f n* *m f n* j		Speaker of a prologue. i

1—क्ल. 2—नृ. 3—क्ल. 4—च. 5—च. 6—नृ. 7—नृ.

[a] Or knowing how to speak. Some interpret this simply, speaking or speaker. [b] Some separate the two first terms as signifying one who speaks as is fit; and the other two, as signifying loquacious. [c] Or वाचोयुक्तिः, and पटुः. [d] वाग्मी (नृ) or वाग्मी (नृ). [e] Or simply, talkative: or else, saying much that is blamable. [f] Fem. अल्पाक्षी. [g] This term also occurs in a good sense. [h] Also शक्तः, शक्तः, and शक्त. [i] Some say player of the overture. The prologue of an Indian drama is a benediction joined with compliments to the audience. [j] Or नान्दिकरः.

Digitized by Google

Idiot, stupid. जडो ऽज्ञ. [mfn a mfn]

Deaf and dumb. एडमूक (स्तु. वक्तुं श्रोतुमशक्तिते) [mfn b]

Silent. 39. तूष्णींशील (स्तु.) तूष्णीक [mfn mfn]

Naked. नग्नो ऽवासा दिगम्बरे [mfn 1 mfn mfn]

Expelled. निःकासितो ऽवरुद्धः (स्याद्) [mfn c mfn]

Cursed. अपध्वस्त (स्तु.) धिक्कृतः [mfn mfn]

Humbled: subdued. d 40. आत्तगर्वो ऽभिभूतः (स्याद्) [mfn mfn e]

Condemned; or adjudged. f दापितः साधितः (समौ) [mfn g mfn]

Removed; set aside. प्रत्यादिष्टो निरस्तः(स्यात्)प्रत्याख्यातो निराकृतः [mfn mfn mfn mfn]

41. निरस्तः (स्याद्) विप्रकृतो [mfn mfn]

Deceived, tricked. विप्रलब्ध (स्तु.) वञ्चितः [mfn mfn]

Disappointed. मनोहतः प्रतिहतः प्रतिबन्धो हत (त्रि स्तः) [mfn mfn mfn mfn]

Turned away. h 42. अधिक्षिप्तः प्रतिक्षिप्तो [mfn mfn]

Confined. i बद्धे कीलित संयतौ [mfn mfn mfn]

1—नञ्.

[a] Fem. जडा. [b] Also अनेडमूकः. [c] One reads निःवासितः. [d] Some make the preceding synonymous with this. [e] Also अधिक्षिप्तः. [f] Either the person cast; or the thing awarded; some interpret this, amerced; others, the person, by whom, or to whom, payment is made. [g] Likewise दावितः. [h] Some explain it sent or despatched. [i] Bound; some say fettered or confined in stocks, &c. others say imprisoned.

Digitized by Google

m f n m f n आपन्न आपत्प्राप्तः (स्यात्)	Distressed. a
m f n m f n कांदिशीकः भयद्रुतः	Put to flight.
43. m f n m f n m f n आचारितः चारितो ऽभिशस्ते	Calumniated. b
m f n m f n सङ्कसुको ऽस्थिरे	Unsteady. c
m f n 1 m f n व्यसनार्त्तो परवशौ (दौ)	Afflicted. d
m f n m f n विप्लुत व्याकुलौ (समौ)	Confounded, perplexed.
44. m f n m f n विक्लवो विप्लुतः	Overcome by fear, &c. e
m f n m f n (स्यातु) विवशो ऽरिष्टदृष्टधीः	Apprehensive of death.
m f n m f n कश्यः कशार्हे	Deserving a whipping.
m f n 2 m f n m f n g सन्धे (त्वा) ततायी वधोद्यते	Murderous; a felon. f
45. m f n m f n द्वेष्ये (त्व) ऽघिगतो	Hateful, detestable.
m f n m f n वध्यः शीर्षच्छेद्य (द्यौ समौ)	Meriting beheading.
m f n विष्यो (विषेणयो वध्यो)	Meriting death by poison.
m f n h मुसल्यो (मुसलेन यः)	—by knocks of a pestle.

1 च—ञ्च. 2 चा—तृ.

[a] Overtaken by calamity. [b] Especially by a false accusation of adultery: some explain it, accused of adultery; others say, guilty of a crime. [c] Some interpret this uncertain. [d] Suffering pain from a cause human or divine. [e] Unable to contain himself. [f] Including assassins, incendiaries, robbers, &c. [g] Most commentators exclude the last, others the first and last, of these terms, from the synonyma. [h] Or मुषल्यः.

Digitized by Google

Innocent. 46. शिखिदानो ऽक्षणकर्मा[a] (*mfn* 1 *mfna*)

Inconsiderately guilty. b — चपल चिकुरः (समौ) (*mfn* 2 *mfn*)

Malevolent and censorious. c — दोषैकदृक् पुरोभागी (3 *mfn* 4 *mfn*)

Wicked; perverse. — निकृत (स्तृ.) ऽनृजुः शठः (*mfn* *mfn* *mfn*)

Informer. 47. कर्णेजपः सूचकः (स्यात्) पिशुनो (*mfn* *mfn* *mfnd*)

Mischief-maker. — दुर्जनः खलः (*mfn* *mfn*)

Destructive, mischievous. — दृश्रंसो घातुकः क्रूरः पापो (*mfn* *mfn* *mfn* *mfn*)

Fraudulent; crafty. — धूर्त्त (स्तृ.) वञ्चकः (*mfn* *mfn*)

Idiot. 48. अज्ञ मूढ यथाजात मूर्ख वैधेय वालिशाः (*mfn* *mfne* *mfn* *mfn* *mfnf* *mfn*)

Miser; avaricious. — कदर्य्य कृपण क्षुद्र किम्पचान मितम्पचाः (*mfn* *mfn* *mfn* *mfn* *mfn* *mfn*g)

Poor; indigent. 49. निःस्व(स्तृ.)दुर्विधो दीनो दरिद्रो दुर्गतो(ऽपि सः) (*mfn* *mfn* *mfn* *mfn* *mfn* *mfn*h)

Beggar; mendicant, — वनीयको याचनको मार्गणो याचका ऽर्थिनौ (*mfn* *mfn* *mfn* *mfn* 5 *mfn*)

1—नृ. 2 चि—. 3—घ्. 4—नृ. 5—नृ.

[a] Many commentators read क्षणकर्मा (नृ); and expound that with the preceding term, sinful or criminal. [b] Committing a crime without considering the guilt. [c] Remarking only ill qualities. [d] Some include this in the next article; others make the five words synonymous. [e] Also क्षुद्रः. [f] Fem. वैधेयी. [g] Some read किम्पचः and चनमितम्पचः. [h] Likewise दुस्थः. [i] Or वनीपकः.

Digitized by Google

50. अहङ्कारवान्[1] (m f n a) अहंयुः[2] (m f n) (स्यात्)	Proud.
शुभंयु (m f n) (स्तु.) शुभान्वितः (m f n b)	Happy.
दिव्योपपादुकाः (m f n) (देवाः)	Of divine origin. c
(मृगपाद्याः) जरायुजाः (m f n)	Viviparous. d
51. स्वेदजाः (m f n) (कृमिदंशाद्याः)	Engendered by damp. e
(पक्षिसर्पादयो) ऽण्डजाः (m f n)	Oviparous. f

1—वत्. 2 अ—.

[a] Some make this to be only explanatory of the other term. [b] This also is by some made only explanatory. [c] Divine beings, produced without any apparent cause. [d] Produced from a viviparous being; as man, horses, bulls, &c. [e] As worms and insects. [f] Produced from an egg: birds, serpents, &c.

Digitized by Google

CHAPTER II.

Vegetables. [a]

1. उद्भिद् (स्त्रक्गुल्माद्या)

Sprouting; germinating.

1 *m f n* *mfn* [b] 2 *m f n*
उद्भिदुद्भिज्ज मुद्भिदम्

Beautiful or pleasing.

m f n [c] *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*
सुन्दरं रुचिरं चारु सुषमं साधु शोभनम्

m f n *m f n* [d] *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* [e]
2. कान्तं मनोरमं रुच्यं मनोज्ञं मञ्जु मञ्जुलम्

Charming.

m f n [f]
(तद्) असेचनकं (तत्र नास्त्यन्तो यस्य दर्शनात्)

Beloved, desired.

m f n *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*
3. अभीष्टे ऽभीप्सितं इष्टं दयितं वल्लभं प्रियम्

Inferior; low.

m f n *m f n* 3*m f n* *m f n* [g] *m f n* *m f n* [h] *m f n*
निकृष्ट प्रतिकृष्टा वै रेफ याप्या ऽवमा ऽधमाः

m f n *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* [i]
4. कुपूय कुत्सिता ऽवद्य खेट गर्ह्या ऽण्काः (समाः)

Foul, dirty.

m f n *m f n* [j] *m f n* *m f n* [k]
मलीमसं (तु) मलिनं कश्मलं मलदूषितम्

1—इ. 2 उ—. 3—ऋ.

[a] As trees, shrubs, &c. [b] उद्भिज्जं or उद्भिज्जं. [c] Fem. सुन्दरी and सुन्दरा. [d] Also मनोहरं, and मनोहारि (त्रि). [e] Some add सौम्यं, भद्रकं, रमणीयं, and रामणीयकं. [f] असेचनकं or आसेचनकं. [g] Or रेफः. Also रेफः (स्त्री) and रेफः (स्त्री). [h] Some read अरमः. [i] अवद्यः or आवद्यः, also अवद्यः. [j] Likewise स्खलं. [k] Some discriminate the two first terms as signifying simply dirty; and the other two spoiled by dirt.

Digitized by Google

m f n *m f n* *m f n*

5. पूतं पवित्रं मेध्यं (च) — Purified.

m f n *m f n*

वीभं (तु) विमलं (ऽकल्कम्) — Clean.

m f n *m f n* *m f n* *m f n* 1 *m f n*

निर्णिक्तं शोधितं शुद्धं निःशोध्यमनवस्करम् — Cleansed.

m f n *m f n*

6. असारं फल्गु — Pithless.

m f n a *m f n* *m f n* *m f n*

शून्य (न्तु) वधिकं तुच्छ रिक्तके — Void, empty.

n c *m f n* *m f n* *m f n* 2 *m f n*

(स्त्रीवे) प्रधानं प्रमुख प्रवेका ऽनुत्तमोत्तमाः — Chief; principal. b

m f n d *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*

7. मुख्य वर्ष्य वरेण्या (स्त्री) प्रवर्हो ऽनवरार्ध्य (वत्)

m f n *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* e 3 *m f n*

परार्ध्या ऽग्र्य प्राग्रहर प्रग्र्या ऽग्र्या ऽग्रीयमग्रियम्

4 *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*

8. श्रेयान् श्रेष्ठः पुष्कलः(स्यात्)सत्तम(त्या)ऽतिशोभने — Excellent. f

m *m* 5 *m* *m*

(स्युरुत्तरपदे) व्याघ्र पुङ्गवर्षभ कुञ्जराः — Pre-eminentg (in comp.)

m *m* *m* h

9. सिंह शार्दूल नागा (द्याः पुंसि श्रेष्ठार्थगोचराः)

---

1 च—. 2 च—. 3 च—. 4—वत्. 5—च.

a Or शून्यं. b Some restrict the synonyma to the first line; others to the first eight terms; while others extend them to three lines, or even to four. c Invariably neuter. Instances of this word used in the masculine and in the feminine gender, are poetical licenses. d Also सुखः. e Also वरीयो:—यी—यि. f Some join this with the preceding article; others take in the two last lines; or the last line and a half including fourteen terms. g Ex. पुरुषव्याघ्रः, an eminent man. मुनिपुंगवः, a pre-eminent sage. h Besides other terms as सुखः, चन्द्रः, &c.

Digitized by Google

Secondary, subordinate.

m f n *n* 1 *n*
अप्राग्र्यं (हयहीने हे) अप्रधानेऽपसर्ज्जने

Great.

m f n a *m f n* 2 *m f n* 3 *m f n* *m f n* 4 *m f n*
10. विशङ्कटं पृथु पृथ्वि शालं पृथुलं महत्

m f n b 5 *m f n* *m f n*
बद्रोद्र विपुलं

Fat; large.

m f n 6 *m f n* c *m f n* *m f n*
पीन पीवी (तु) स्थूल पीवरे

Little, small. d

m f n *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*
11. स्तोका ऽल्प क्षुल्लकाः सूक्ष्मं सक्ष्णं दभ्रं क्षयं तनु

f e *f* f *m* g *m* *m* h 7 *m*
(स्त्रियां) मात्रा त्रुटी(पुंसि)लव लेश कणा ऽण्वः

m f n *m f n* 8 *m f n* 9 *m f n* j 10 *m f n*

Very small. i

12. अत्यल्पे ऽल्पिष्ठमल्पीयः कणीया ऽणीय(स्त्वपि)

m f n *m f n* *m f n* 11 *m f n* *m f n* *m f n*

Much, many.

प्रभूतं प्रचुरं प्राज्यमृद्धं बहुलं बहु

m f n k *m f n* *m f n* *m f n* 12 *m f n* l *m f n*
13. पुरुं पुरु भूयिष्ठं स्फिरं भूय (स्) भूरि (च)

m f n

Countless. m

परःशता (सङ्ख्ये येषां परा संख्या शतादिकात्)

---

1 च—. 2—तृ. 3 वि— 4—तृ. 5 च—. 6—तृ.
7—च्. 8 च—स्. 9—स्. 10—स्. 11 च—. 12—क्.

a Fem. विशङ्कटा, or—टी. b Also बद्रं. c Fem. पीवरी. d One author divides this article into four, making the three first terms signify small; the five next minute; the two terms following very minute; and the four last atom-like. e This and the following are invariably feminine. f Or त्रुटिः. g This and the following are invariably masculine. But some make them vary the gender. Others restrict the three first of them to the abstract sense. h Also fem. कणी or कणीका. i Some omit this line. j Also अणोयः (स्). k Likewise पुरुरु. l Also पूरु (तृ). m In this compound term, the first word is indeclinable. Ex. परःशतः, —ता,—तं. But others make it vary with the gender. Ex. Neut. परंशतं, more than a hundred. So परःसहस्रः (परंसहस्रं), above a thousand; परोलक्षः, above a hundred thousand.

Digitized by Google

m f n m f n
14. गणनीये (तु) गाण्येयं — Numerable.

m f n m f n
संख्याते गणितम् — Numbered, counted.

m f n m f n
(अथ) समं सर्वम् — All; entire.

m f n 1 m f n m f n m f n m f n 2 m f n m f n
विश्वमृग्रेषंसम्पूर्णसमग्रनिखिलाऽखिलानि निःशेषम्

m f n m f n m f n a 3 m f n m f n b
15. समग्रं सकलं पूर्णमखण्डं (स्याद्) अनूनके

m f n m f n m f n
वर्म निरन्तरं सान्द्रं — Coarse grass. c

m f n m f n m f n
पेलवं विरलं तनु — Delicate, fine. d

m f n m f n 4 m f n m f n m f n
16. समीपे निकटासन्न सन्निहृष्ट समीड (वत्) — Near, proximate.

m f n m f n e m f n m f n m f n f
सदेशा ऽभ्यास सविधः समर्ष्याद् सवेश (वत्)

m f n m f n m f n m f n g
17. उपकण्ठा ऽन्तिका ऽभ्यर्षा ऽभ्यग्रा (अव्य) ऽन्तिके

(ऽव्ययम्)

m f n m f n 5 m f n g
संसक्ते (त्रि) ऽव्यवहितमपठान्तर (त्रिष्वपि) — Adjoining, contiguous.

m f n m f n h
18. नेदिष्ठमन्तिकतमं — Very near.

m f n m f n i
(स्याद्) दूरं विप्रकृष्टकम् — Distant.

---

1 च—. 2 च—ञ. 3 च—. 4 चा—. 5 च—.

a Likewise पूर्व°. b Or अनून°. c Without interstices. d With interstices. e Or अभ्याय:. f Also सवेश:. g Likewise अपदान्तर°. h Also अन्तिर्य°. i And विप्रकृट°.

Digitized by Google

Very remote. 1 *m f n* दवीय (यस्) *m f n* दविष्ठं (च) *m f n* सदूरं

Long. *m f n* 2 *m f n* दीर्घमायतम्

Round. a *m f n* *m f n* *m f n* 19. वर्त्तुलं निस्तलं वृत्तं

Uneven, wavy. b *m f n* c 3 *m f n* बन्धुरं (द्वृ) व्रतानतम्

High, tall. d *m f n* *m f n* 4 *m f n* 5 *m f n* 6 *m f n* 7 *m f n* e उच्च प्रांशूच्चतोदग्रोच्छ्रितास्तुङ्गे

Short. *n f n* (ऽय) वामने

m f n f 8 *m f n* *m f n* g *m f n* 20. न्यङ्नीच खर्व हस्वाः (स्थुर्)

Bending, stooping. *m f n* *m f n* 9 *m f n* h अवाग्रे ऽवनतानतम्

Crooked. i *m f n* *m f n* *m f n* 10 *m f n* *m f n* *m f n* अरालं दृजिनं जिह्ममूर्मिमत्कुञ्चितं नतम्

m f n *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* 21. आबिद्धं कुटिलं भुग्नं वेल्लितं वक्र (मित्यपि)

Strait. 11 *m f n* 12 *m f n* *m f n* ऋजावृजिह्म प्रगुणौ

Confounded. *m f n* 13 *m f n* 14 *m f n* व्यस्ते (त्य्) प्रगुणाकुलौ

Eternal. *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* 22. ध्रौव्यत (स्तु) ध्रुवो नित्य सदातन सनातनाः

1—द्व. 2 घा—. 3 ङ—. 4 ङ—. 5 ङ—. 6 ङ—. 7 तु—. 8 नीच. 9 घा—. 10 ऋ—तृ. 11—द्व. 12 ऋ—. 13 ऋ—. 14 घा—.

a Either circular or globular. b Some interpret this, naturally even, but factitiously depressed in some place. c Or बन्धूरं. d Some make the preceding terms synonymous with these. e Also उत्तुङ्गः. f न्यङ्, fem. नीची, nent. न्यक्. g Or खर्वः. h Also नतं. i Some make the preceding article synonymous with this.

Digitized by Google

m f n *m f n* 1 *m f n* स्थास्नुः स्थिरतरः स्थेयान्	Permanent, firm. a
(एकरूपतया तु यः)	
23. (कालव्यापी सु) *m f n* कूटस्थः	Uniform; perpetually the same. b
m f n स्थावरो (जङ्गमेतरः)	Immovable.
m f n 2 *m f n* *m f n* *m f n* 3 *m f n* *m f n* चरिष्णुर्जङ्गम चर त्रस मिङ्ग चराचरम्	Movable.
m f n d *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* 24. चलनं कम्पनं कम्रं चलं लोलं चलाचलम्	Shaking, moving. c
m f n *m f n* *m f n* *m f n* चञ्चलं तरलं (चैव) पारिप्लव परिप्लवे	
m f n *m f n* 25. अतिरिक्तः समधिको	Exceeding.
m f n *m f n* दृढसन्धि (स्तु) संहतः	Strong knit. e
m f n f *m f n* *m f n* *m f n* g *m f n* *m f n* कक्खटं कठिणं क्रूरं कठोरं निष्ठुरं दृढम्	Hard, solid.
m f n h 26. जठरं	
4 *m f n* 5 *m f n* मूर्त्तिमन्मूर्त्तं	Material, corporeal. i
m f n *m f n* 6 *m f n* प्रवृद्धं प्रौढमेधितम्	Full-grown.
m f n j *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* पुराणे प्रतनं प्रत्न पुरातन चिरन्तनाः	Old, ancient.

1—सु. 2 ज—. 3 ङ—. 4—वृ. 5 भू—. 6 ए—.

a Some make these synonymous with the preceding. b As the soul, the etherial expanse, &c. c Some interpret the three first terms, tremulous; and the seven last trembling: others, the three first moving, and the seven last quaking. d Also चपलं and चटलं. e Some apply this to a man whose limbs are strongly knit; others to any thing, which has no interstices. f Also खक्खटं. g Or कठोलं. h Fem. जठरा. Also जरठः,—ठा,—ठं. i Some join these with the preceding synonyma. j Fem. पुराणा,—णी.

Digitized by Google

New. 27 प्रत्यग्रो ऽभिनवो नव्यो नवीनो नूतनो नवः
नूत्न (त्र)

Soft. सुकुमारं (तु) कोमलं मृदुलं मृदु

Following. 28. अन्वग्न्वत्तमनुगे ऽनुपदं क्षीवमध्यवम्)

Perceptible. b प्रत्यक्षं (स्याद्) ऐन्द्रियकम्

Imperceptible. d अप्रत्यक्षमतीन्द्रियम्

Closely attentive. f 29. एकतानो ऽनन्यवृत्तिरेकाग्रैकायना (वृपि)

Prior; first ; (अग्ये) कसग एकाग्रो(ऽग्ये) कायनगतो (ऽपि च)

initial. 30. पुंस्वादिः पूर्व पौरस्त्य प्रथमाद्या

Last, ultimate. (अपाश्चिमम्)

अन्तो अवर्ध्व चरममन्त्य पाश्चात्य पश्चिमाः

Vain, useless. 31. मोघं निरर्थकं

Apparent, evident. स्पष्टं स्फुटं प्रव्यक्तमक्षणम्

1—च्. 2 च—. 3 च—. 4 च—. 5 ए—. 6 ए—ऋ.
7 ए—. 8 ए—. 9 आदि. 10 आद्य. 11 च—. 12 च—.

a अन्वक्, अन्वीची, अन्वक्. b Or perceived: present. c Likewise उपर्क्ष. d Or unperceived: absent. e Also अनर्क्ष. Likewise परोक्ष. f With the mind fixed attentively on one object. g Invariably masculine. h Also आदिमः and अपिमः. i Even with a feminine noun, it remains masculine or neuter. j Some write पाचात्यः. k Also अन्तिमः.

Digitized by Google

m f n a n साधारणं (तु) सामान्यम्	Common.
1 m f n 2 m f n m f n एकाकी (त्री) क एकक:	Alone, solitary.
m f n m f n b m f n m f n c m f n m f n 32. भिन्न (र्भका) अन्यतर एकत्रे। ऽन्येतरा (वृपि)	Other different.
m f n 4 m f n उच्चावचं नैकभेदम्	Various.
m f n 5 m f n d उच्चण्डमविलम्बितम्	Quick, expeditious.
m f n 6 m f n 33. अरन्तुद (सु.) मर्मस्पृग्	Sharp, corrosive.
m f n m f n अवार्धं (तु) निरर्गलम्	Unobstructed.
m f n m f n m f n 7 m f n प्रसव्यं प्रतिकूलं (स्यात्) अपसव्यमपष्ठु (च)	Contrary.
m f n m f n 34. वामं (शरीरं) सव्यं (स्यात्)	Left.
m f n e m f n अपसव्यं (तु) दक्षिणम्	Right.
m f n m f सङ्कटं (ना तु) सम्बाध:	Narrow.
m f n m f n कलिलं गहनं (समे)	Impervious.
m f n h m f n m f n 35. सङ्कीर्णे संकुलाकीर्णे	Crowded, confused. g
m f n m f n लुञ्चितं परिवापितम्	Shaved.

1—मृ. 2 एक. 3 द्र—र. 4 च—. 5—ग्र. 6 च—. 7 चा—.

a Fem. साधारणी—चा. b Some read एकतर:. c त्व: (resulting from two radical pronouns, त्व and त्वत्, which differ in accent). d Or अविलम्बनं. e Or अपसव्यं. Some make one term explanatory of the other. f Invariably masculine. g Some make this and the preceding article synonymous. h Also सङ्कीर्यं.

Digitized by Google

Strung ; tied. — mfn a mfn b mfn ग्रन्थितं सन्दितं दृब्धं

Spread ; diffuse. — mfn mfn mfn विस्तृतं विस्तृतं ततम्

Forgotten. — 36. mfn mfn अन्तर्गतं विस्मृतं (स्यात्)

Placed. e — mfn d mfn प्राप्तप्रणिहिते (समे)

Shaken. — mfn mfn 1 mfn mfn 2 mfn mfn वेल्लितं प्रेङ्खिताधूत चलिताकम्पिताधुते

Thrown, cast, sent. — mfn mfn mfn mfn 3 mfn mfn 4 mfn मुक्त मुक्ता ऽस्तनिष्ठूताविद्धक्षिप्ते रिताः (समाः)

Intrenched. — mfn mfn परिक्षिप्तं (तु) निहतं

Stolen. — mfn 5 mfn मुषितं मुषिता (र्थकम्)

Expanded ; dispersed. — mfn mfn 38. प्रहृष्ट प्रहृते

Deposited. — mfn mfn न्यस्त निक्षिप्ते

Multiplied. — mfn 6 mfn गुणितोद्धृते

Plaistered. — mfn 7 mfn निह्नि्धोपचिते

Hidden. — mfn mfn गूढ गुप्ते

Pounded. — mfn e mfn गुञ्जित कूजिते

Melted. — mfn mfn 39. द्रुता ऽवदीर्णे

Raised, held up. — mfn 8 mfn उद्गूर्णोद्यते

Suspended n a swing. — mfn mfn काचित शिक्यिते

---

1 आ—. 2 आ—. 3 आ—. 4 ऊ—. 5—त 6 आ—. 7 उ—. 8 उ—.

[a] Or चयितं. Also गुम्फितं and गुफितं. [b] Or चर्दितं. Likewise चर्वितं. [c] Also, obtained. [d] And व्याप्तं. [e] Or गर्ह्यितं.

Digitized by Google

m f n *m f n* घ्राण घ्राते	Smelled.
m f n *m f n* स्निग्ध स्निग्ने	Smeared, anointed.
m f n 1 *m f n* समुदक्तोद्धृते (समे)	Drawn : raised from a deep place.
m f n *m f n* *m f n* *m f n* 2 *m f n* 40. वेष्टितं (स्यात्) वलयितं सञ्जीतं रुद्धमावृतम्	Surrounded. a
m f n *m f n* क्रुग्न भुग्ने	Bent, crooked.
m f n *m f n* 3 *m f n* b *m f n* (अथ) निशित क्षुत शातानि तेजिते	Sharpened, whetted.
m f n *m f n* 41. (स्याद्) विनाशोन्मुखं पक्वं	Mature.
m f n *m f n* *m f n* क्रीण क्रीतौ (तु) लज्जिते	Ashamed.
m f n *m f n* *m f n* c दृते (तु) दृत्त वादृत्तौ	Chosen ; appointed.
m f n d *m f n* संयोजित उपाहितः	Joined ; annexed.
m f n *m f n* *m f n* 42. प्राप्यं गम्यं समासाद्यं	Attainable.
m f n *m f n* *m f n* *m f n* स्रवं रीणं स्रुतं स्रुतम्	Flowing, dropping.
m f n *m f n* सङ्घः (स्यात्) सङ्कलितो	Arranged ; or heaped. e
m f n *m f n* अवगीतः ख्यातगर्हणः	Detested.

---

1 ध्रा—. 2 घ्रा—. 3 घात.

a Some restrict the two first terms to signify encompassed ; and the other three, secured from access. b Also निघातं. c Some, disallowing the root of this word, read व्याहृत्तः. Also वाहृत्तः. d Or संयोगितः. e Or, as otherwise interpreted, brought in contact.

Digitized by Google

Various, multiform.
43. विविधः (स्याद्) बहुविधो नानारूपः पृथग्विधः

Censured, blamed.
अवरीणो धिक्कृत (चाप्य.)

Coarsely pounded.
अवध्वसो अवचूर्णितः

Diluted decoction. b
44. अनायासकृतं फाण्टं

Sounded; making a noise.
स्वनितं ध्वनितं (समे)

Bound.
बद्धे सन्दानितं यतमर्दितं सन्दितं सितम्

Decocted.
45. निष्पक्के क्वथितं

Boiled. e
(पाके क्षीराज्यपयसां) प्लुतम्

Departed. f
निर्वाणो (सुनिवृक्षादौ)

Become calm. g
निर्वात (स्तु. गते अनिले)

Mature, ripe.
46. पक्व परिणते

Passed (as ordure).
गतं हृते

Passed (as urine).
मीढ (तु) स्रुतिते

Nourished.
पुष्टे (तु) पुषितं

Borne. h
सोढे क्षान्तम्

Vomited.
उद्गान्तमुद्गते

---

1 उ—. 2 उ—.

[a] Also अवध्वसः. [b] Made by an extemporary and simple preparation. [c] And मूर्च्छं. [d] उद्गितं. [e] Water, milk, or liquid butter. As a saint who has attained beatitude, a fire which is extinguished, a beast which is infirm, &c. [g] Wind no longer blowing. [h] Also patient. [i] Likewise उद्गानं and उद्गानं or उद्गान्तं.

Digitized by Google

47. दान्त (स्तु.) दमिते *m f n* *m f n* — Tamed, subdued or trained.

शान्तः शमिते *m f n* *m f n* — Pacified, appeased.

प्रार्थितः अर्हितः *m f n* *m f n* — Asked, requested.

ज्ञप्त (स्तु.) ज्ञपिते *m f n* *m f n* — Made known.

छन्नः छादिते *m f n* 1 *m f n* — Covered.

पूजितः अर्चितः *m f n* *m f n* a — Worshipped revered.

48. पूर्ण (स्तु.) पूरिते *m f n* *m f n* — Filled : full.

क्लिष्टः क्लिशिते *m f n* *m f n* — Tired, fatigued.

श्वसितः सितः *m f n* *m f n* — Finished.

प्रुष्ट मुष्टोषिता दग्धे *m f n* *m f n* 2 *m f n* *m f n* — Burnt.

तष्ट त्वष्टौ तनूकृते *m f n* *m f n* *m f n* — Pared ; made thin.

49. वेधितच्छिद्रितौ विद्धे *m f n* 3 *m f n* *m f n* — Pierced.

विद्ध विन्नौ विचारिते *m f n* *m f n* *m f n* — Judged, discussed.

निःप्रभे विगता ऽरोकौ *m f n* *m f n* *m f n* — Gloomy, obscured.

विलीने विद्रुत द्रुतौ *m f n* *m f n* *m f n* — Liquid.

50. सिद्धे निर्वृत्त निष्पन्नौ *m f n* *m f n* *m f n* — Accomplished.

दारिते भिन्न भेदितौ *m f n* *m f n* *m f n* — Split.

अतं स्यूतसूतं (चेति क्वितयं तन्तुसन्ततौ) *m f n* *m f n* 4 *m f n* — Woven

---

1 आ—. 2 उ—. 3 छि—. 4 उ—.

a And अर्चितः

Digitized by Google

Saluted, honoured.

51. (स्वाद्) अर्हिते नमस्थितं नमस्थितमुपचायिता
ऽर्चिता ऽपचितम्

Served, adored.

वरिवस्थिते वरिवस्थितमुपासित (स्त्री) पचरितं (च)

Suffering pain.

52. सन्तापित सन्तप्त। धपित धूपायितौ (च) दून (त्रि)

Pleased, glad, content.

हृष्ट मनस्क: प्रहृष्ट: प्रमुदित: प्रीत:

Cut.

53. छिन्नं छातं लूनं लात्तं दातं दितं छितं दक्षम्

Fallen.

स्रस्तं ध्वस्तं भ्रष्टं स्रस्तं पर्व च्युतं गलितम्

Obtained.

54. लब्धं प्राप्तं विद्धं आवितमासादितं (च) भूतं (च)

Sought.

अन्वेषितं गवेषितमन्विष्टं मार्गितं जगितम्

Wet; moistened.

55. आर्द्रं सार्द्रं क्लिन्नं तिमितं स्निमितं समुन्नमत्तं (च)

Preserved, saved, guarded.

त्रातं त्राणं रक्षितमवितं गोपायितं (च) गुप्त (त्रि)

Disregarded, despised.

56. अवगणितमवमता ऽवज्ञाते ऽवमानितं (च) परिभूते

Abandoned, left.

त्यक्तं हीनं विधुतं समुज्झितं धतमवधूतम्

Spoken, said.

57. उक्तं भाषितमुदितं अल्पितमाख्यातमभिहितं वपितम्

---

1 च—. 2 च—. 3 च—. 4 च—. 5 चा—. 6 च—. 7 च—. 8 च—. 9 च—. 10 च—. 11 च—. 12 चा—. 13 च—.

Digitized by Google

m f n *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* 1 *m f n* *m f n*

बुद्धं बुधितं मनितं विदितं प्रतिपन्नमवसिताऽवगते Known, understood.

m f n a 2 *m f n* 3 *m f n* 4 *m f n* *m f n*

58. ऊरीकृतमूररीकृतमङ्गीकृतमाञ्जुतं प्रतिज्ञातम् Promised.

m f n *m f n* *m f n* b *m f n* 5 *m f n* 6 *m f n*

सङ्गीर्णं सम्विदितं संयुतं समाहितोपश्रुतोपगतम्

m f n *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* *m f n* 7 *m f n*

59. ईलितशस्तपसावितपनावितप्रणुतपथितपनितानि Praised.

m f n c *m f n* *m f n* 8 *m f n* 9 *m f n*

अपिगीर्णं वर्णिता ऽभिष्टुतेडितानि स्तुता(ऽर्थानि)

m f n *m f n* *m f n* d *m f n* *m f n* e *m f n* *m f n*

60. मक्षित चर्वितलिप्त प्रत्यवसितगिलितखादितघ्रातम् Eaten.

m f n *m f n* *m f n* f *m f n* *m f n* *m f n* *m f n*

अभ्यवहृता ऽवजघ्र ग्रस्त गुस्ता ऽशितं भुक्तं

m f n g *m f n* h *m f n* i *m f n* j *m f n* k *m f n* l

61. क्षेपिष्ठ क्षोदिष्ठ प्रेष्ठ वरिष्ठ स्थविष्ठ वंहिष्ठाः Certain irregular superlatives.

(क्षिप्र क्षुद्रा भीम्नि पृथु पीव बहुल प्रकर्षार्थाः)

m f n m *m f n* n *m f n* o *m f n* p *m f n* q *m f n* r

62. साधिष्ठ द्राघिष्ठ स्फेष्ठ गरिष्ठ क्रसिष्ठः बृन्दिष्ठाः

(बाढ व्यायत बड्ड गुरु वामन हृन्दारकातिशये)

---

1 ब—. 2 ड—. 3 ब—. 4 ब्रा—. 5 ड—.

6 ड—. 7—त. 8 ईडित. 9 स्तुत.

a And ऊरीजतं. b Also प्रतिज्ञतं. c And गीर्णं. d Likewise क्षोढ. e And गिरितं. f Also जग्धं. g Most quick. h Most small. i Most dear. j Most large. k Most corpulent. l Most numerous. m Most hard. n Most long. o Most firm. p Most heavy. q Most short. r Most abundant.

Digitized by Google

1. (प्रकृतिप्रत्ययार्थैः सङ्कीर्णं लिङ्गमुच्यते)

Action. 1 *n a* *f* कर्म क्रिया

Continual. b *m f n* c (तत्त्वातत्त्वे गम्ये स्वर्) अपरस्पराः

Totality. 2. (साकल्यासङ्गवचने) पारायण *n* d

Adherence, attachment. *m f n* e परायणे

Wilfulness, independence. *f* *f* f यदृच्छा स्वरिता

Vain and causeless state. (हेतु शून्या त्वास्था) विलक्षणम्

Quiet. g 3. शमथ (स्तु) शमः शान्तिर् *m* *m* 2*f*

Self-command. h *f* *m* *m* दान्ति(स्तु) दमथो दमः

Approved occupation. i *n* j अवदानं (कर्मदृप्तं)

A desirable gift. *n* *n* k काम्यदानं प्रवारणम्

1—नृ. 2—न्ति.

[a] One authority makes this term masc. and neut. in both its acceptations, of action and of act. Others add, in both genders, कर्णः, and कर्णं. [b] In respect of action. [c] Adjectively अपरस्परः, रा:, रं. Adverbially,—रं. [d] Invariably neuter even with nouns of other genders. [e] Some read त्वरायणं or त्वरायणं. [f] Also स्वैरता. [g] Absence of passion. [h] Endurance of the pain of austerities. [i] Some interpret this an act accomplished. [j] Also अपदानं. [k] Likewise प्रहारणं.

Digitized by Google

4. वशक्रिया[f] संवदनं[n b]	Subduing by charms.
मूलकर्म (तु)[1n] कार्म्मणम्[n a]	Magic.
विधूनं[n] विधुवनं[n c]	Tremour.
तर्प्पणं[n] प्रीणना[n] अवनम्[n]	Satisfaction. d
5. पर्य्याप्तिः[f] (स्यात्) परित्राणं[n] हस्तवारणं[n e] (मित्यपि)	Warding of a blow.
सेवनं[n] सीवनं[n] सूतिर्[2f]	Sewing.
विदरः[m] स्फुटनं[n f] भिदा[f]	Tearing, rending.
6. आक्रोशनम्[n] अभीषङ्गः[3 m g]	Curse, imprecation.
संवेदो[m] वेदना[f n] (न ना)	Sensation, perception.
सम्मूर्च्छनम्[n] अभिव्याप्तिर्[4f]	Co-extending, pervading.
याच्ञा[f] भिक्षा[f] ऐषणा[f n] इषणा[f n]	Begging.
7. वर्त्तनं[n] छेदनं[n]	Cutting.
(अथ हे) आनन्दन[n i] सभाजने[n j]	Courtesy; welcome or adieu. h
आप्रच्छनम्[n]	
(अथ) न्यायः[5 m] सम्प्रदायः[m]	Received doctrine. k
क्षये[m] क्षिया[f]	Loss.

1—नृ. 2—ति. 3 अ—. 4—भू. 5 आ—.

[a] Bringing into one's power by drugs, charms or incantations; or the drugs and charms by which that is effected. [b] Or संवदना. Also संवननं. [c] And विधुनं. [d] Whether the act of pleasing or the state of being pleased. [e] Or हस्तवारणं. [f] And स्फोटनं. [g] Likwise अभिषङ्गः. [h] Civility in receiving a friend, or in taking leave of him: embracing, friendly inquiry, adieu. [i] And आनन्दनं. [j] Also सभाजनं. [k] Traditional and right.

Digitized by Google

Taking. a	8. ग्रहे ग्राहो
Wish, desire.	वाञ्छः कान्तौ
Protection, defence.	रक्षाक्षाये
Sound, noise.	रवः क्वणे
Perforation, piercing.	व्यधे बेधः
Maturity.	पचा पाके
Calling; challenging.	हवे हूतौ
Engaging; appointing. d.	वरे वृतौ
Combustion, burning.	9. ओषः शोषे
Guiding, directing.	नये नाये
Wearing, growing old.	ज्यानिर्जी र्यौ
Whirling, going round.	भ्रमे भ्रमौ
Increase, growth.	स्फातिर्वृद्धौ
Fame, notoriety.	प्रथा ख्यातौ
Touch, contact.	स्पृष्टिः स्पृष्टौ
Oozing, dripping.	स्रवः स्रवे

1—ति. 2 ज्ञा—. 3—ति. 4—ति. 5 जीर्षि.
6—ञि. 7 वृद्धि. 8—ति. 9—क्ति.

a Whether by seizure or acceptance. b Some read रक्षा. c Also वणः. d Prevailing on a person to undertake a business. Both terms also signify requesting, and encompassing. e Also शोषः. f And स्रावः. Also स्रवः.

Digitized by Google

10. एधा *f* a 1 *f* सच्चौ	Thriving.
स्फुरणं *n* b स्फारणे *n* c	Throbbing.
प्रमितौ 2 *f* प्रमा *f*	True knowledge.
प्रसूतिः *f* प्रसवे *m*	Bringing forth(as young).
क्षेत्राते प्राघारः *m* d *m*	Pouring forth ; aspersion.
क्लमथः क्लमे *m* *m*	Fatigue.
11. उत्कर्षः प्रतिशये *m* *m*	Excellence.
सन्धिः श्लेषे *f* *m*	Union, junction.
विषयः आश्रये *m* *m* e	Refuge ; asylum.
क्षिपायां क्षेपणं 3 *f* *n*	Sending ; directing. f
गीर्णि गिरौ *f* 4 *f* g	Swallowing.
गुरणमुद्यमे *n* h 5 *m*	Effort, exertion.
12. उद्धायः उद्धये *m* *m*	Raising.
आयः अयणे *m* *n*	Reliance ; taking refuge.
जयने जयः *n* *m* i	Conquest, victory.

1—धि. 2—ति. 3—पा. 4 गिरि. 5 ङ—.

[a] Some read विधा. [b] And स्फुरणं or स्फोरणं. Also स्फुरः and स्फुरणा. [c] Likewise स्फारणं. [d] And प्योतः. [e] Or आश्रयः. [f] Also interpreted passing away time. [g] Also गिलिः and गिलनं. [h] Likewise मूरणं and गोरणं. [i] According to another reading, जपनं, जपः, inaudible repetition.

Digitized by Google

Discourse, speech. निगादः निगदे

Pride.a मादः मदः

Regret. उद्वेग उद्वमे

Trituration of perfumes. 13. विमर्दनं परिमले

Conferring of a benefit. b अभ्युपपत्तिरनुग्रहः

Disfavour. निग्रह स्तद्विपक्षः स्यात्

Attack, onset. d अभियोग (स्तु)निग्रहः

Clinching of the fist. 14. मुष्टिबन्ध (स्तु) संग्राहे

Affray, assault. e डिम्बे डमर विप्लवौ

Ligament, fetters. बन्धनं प्रसितिश्चारः

Morbid heat. h स्वर्यः स्वष्टापतप्तरि

Injury. k 15. निकारो विप्रकारः (स्यात्)

Hint, sing, token. l आकारङ्गिङ्गे इङ्गितः

1—त्रि. 2 अ—. 3 अ—. 4 चार. 5—इ. 6 अ—भ्र. 7 इ—.

a Also joy. b By doing good, or by preventing ill. c Or विपक्षः. Also, according to a varied reading, निरोधः and विरोधः; but here a different acceptation is intended: viz. restraint or confinement. d Some explain this, a challenge to fight. e A conflict without weapons. Also terrifying the enemy by shouts or gestures. Likewise devastation and predatory or irregular war. f And डामरः. g Some read स्वारः, and connect it with the next article. h The line is by some divided into three articles, instead of two: viz. ligament; business of a scout or spy (चारः स्वरः); morbid heat. i Also स्वर्यः. j Or स्वर्ष्टा (ष्ट्रृ). k Also wickedness. l Indication of sentiment.

Digitized by Google

परिणामः विकारः (हे वस्तुनः) विशति विक्रिये	Change of form. a
16. अपहार (स्तृ) पचयः	Loss.
समाहारः समुच्चयः	Assemblage. b
प्रत्याहार उपादानं	Abstraction. c
विहार (स्तृ.) परिक्रमः	Walking for pleasure.
17. अभिहारः अभिग्रहणं	Robbery. d
निर्हारः अपकर्षणम्	Extraction.
अनुहारः अनुकारः (स्यात्)	Imitation.
(अर्थस्यापगमे) व्ययः	Expenditure.
18. प्रवाह (स्तृ.) प्रवृत्तिः (स्यात्)	Stream. f
प्रवहः (गमनं वहेः)	Going forth, issuing.
विरामः विरमः यामः यमः संयामः संयमौ	Forbearance. g
19. हिंसाकर्मा अभिचारः (स्यात्)	Incantation to destroy.
जागर्या जागरा(हयोः)	Waking, watching.

1—वा. 2 च—. 3—नृ.

[a] Some distinguish the terms, making the two first signify a total change, and the other two a partial or temporary alteration. [b] Gathering together in fact, or in thought. [c] Restraining the organs of sense. Also abridgment. [d] Or seizure in one's presence. [e] Likewise अभ्याहारः. [f] Or continual flow. Likewise commencement of action. [g] This line is by some divided into three articles: the two first terms signifying various distress; the two next decease; and the two last, forbearance. [h] Also जाग्रिया and जागर्त्तिः. Likewise जागरणं.

Digitized by Google

Obstacle, impediment. विघ्नो ऽन्तरायः प्रत्यूहः

Contiguous support, a (स्याद्) उपघ्नो ऽन्तिकाश्रये

Enjoyment. 20. निर्वेश उपभोगः (स्यात्)

Encompassing; surrounding. परिसर्पः परिक्रिया

Separation. विधुर (न.) प्रविश्लेषो

Meaning, intention. ऽभिप्रायश्छन्द आशयः

Abridgment. 21. संक्षेपस्तं समसनं

Contradiction. पर्य्यवस्था विरोधनम्

Perambulation, d परिसर्य्या परीसारः

Stay. (स्याद्) आस्था (त्वा) सना स्थितिः

Diffusion. 22. विस्तारो विग्रहो व्यासः

Prolixity. सृ च (शब्दस्य) विस्तरः

Rubbing of the person. (स्यात्) मर्दनं सम्वाहनं

Disappearance. विनाशः (स्याद्) अदर्शनम्

Acquaintance. 23. संस्तवः (स्यात्) परिचयः

Spreading. प्रसर (स्तृ.) विसर्पणम्

Scarcity. नीवाक (स्तृ.) प्रयामः (स्यात्)

Proximity. सन्निधिः सन्निकर्षणम्

1 ब—. 2 का—.

[a] As a tree, of a creeper. [b] Also neut. छन्दः (स्). [c] And प्रत्यवस्था. [d] Moving about, on the ground: some interpret it near approach. [e] Or परीसर्य्या. [f] And विस्तरः. [g] Also सन्निधिः.

Digitized by Google

24. लवो ऽभिलावो लवने — Reaping.

निष्पावः पवने पवः — Winnowing, cleaning.

प्रस्तावः (स्यात्) अवसरः — Occasion, opportunity.

तसरः तूलवेष्टनम् — A shuttle. a

25. प्रजनः (स्यात्) उपसरः — First pregnancy of cows. c

प्रश्रय प्रणयौ (समौ) — Affectionate solicitation.

धीशक्तिर्निष्क्रमे — Intellectual faculty. e

(स्त्री तु) संक्रामेऽदुर्गसञ्चरः — Difficult progress. f

26. प्रत्युत्क्रमः प्रयोगार्थः — Act tending to a main object.

प्रक्रमः (स्यात्) उपक्रमः — Beginning. k

(स्यात्) अभ्यादानमुद्घात आरम्भः

संभ्रमत्वरा — Haste, hurry.

---

1 नि—. 2 उ—. 3 त्व—.

a Also act of weaving. b Or तसरः. c Some interpret it, the season of impregnation. Others explain it, the first going of a cow to a bull; or the first impregnation; or simply her impregnation by the bull, or her pregnancy. d Also प्रसरः. e Power of the understanding: as attention, comprehension, reasoning, &c. f Towards a place scarcely accessible. g And संक्रमः. h Likewise सञ्चारः. i Or प्रत्युत्क्रान्तिः. j Some read प्रयुक्तार्थः; and explain this article, beginning of battle: others interpret it, war or combat. k Some divide this article; making the two first terms signify a first beginning, and the three last a commencement in general: others explain the two first, a beginning; and the three last, a thing begun. l Also उपोद्घातः m And त्वरिः.

Digitized by Google

Impediment.i — 27. प्रतिबन्धः प्रतिष्टम्भो[m] [m a]

Causing to descend. — [m b] अवनाय (स्तु.) निपातनम् [n c]

Apprehension. d — उपलब्ध (ख्य) अनुभवः[m] [m]

Smearing. e — समालम्भो विलेपनम्[m] [m]

Separation of lovers. f — 28. विप्रलम्भो विप्रयोगो[m] [m]

Liberality. g — विलम्भ (ख्य)तिसर्ज्जनम्[m] [1 n]

Celebrity. — विश्राव (स्तु) प्रविख्यातिर्[m] [2 f h]

Attention. — अवेक्षा प्रतिजागरः[f] [m]

Reading; lecture. — 29. निपाठ निपठौ पाठे[m] [m] [n]

Wetness. i — तेमस्तेमौ समुन्दने[m] [m] [n]

Distress, from disease, &c. — आदीनवाश्रवौ क्लेशे[m] [3 m j] [m]

Meeting; union. — मेलके सङ्ग सङ्गमौ[m] [m] [m k]

Research. — 30. सम्वीक्षणं विचयनं मार्गणं जगणा जगः[n l] [n] [n] [n] [m m]

Embrace. — परिरम्भः परिष्वङ्गः संश्लेष उपगूहनम्[m n] [m] [n] [n]

Sight; seeing; looking. — 13. निर्वर्णनं (तु) निध्यानं दर्शनालोकनेक्षणम्[n] [4 n o] [5 n] [6 n]

---

1 ख—. 2—ति. 3 आ—. 4—ग. 5 आ—. 6 ई—.

a Likewise विष्टम्भः. b And अवनयः. c Or निपातनं. d Conception otherwise than from memory. e With saffron, sandalwood, &c. f Also solitude, and disagreement. g Some explain it, appointing, engaging. h Also प्रतिख्यातिः. i One explains this, wet. j Or आस्रवः. k Also सङ्गमं and सङ्गमः. l Likewise अन्वीक्षणं and अन्वेषणं, or गवेषणं. m Some read जगवा. n Or परीरम्भः. o According to another reading, आलोकः and दर्शनं.

Digitized by Google

प्रत्याख्यानं निरसनं प्रत्यादेशे निराकृतिः — Rejection; disallowance.

32. उपप्रायेा विप्राय (सृ पर्य्यायशयनार्थकौ) — Watching alternately.

अर्त्सनं (चु) ऋतीया(च)ह्रनीया(च) घृणा (र्थके) — Censure, reproach. a

33. (स्याद्) व्यत्यासेा विपर्य्यासेा व्यत्यय(चु) विपर्य्यये — Contrariety; opposition. d

पर्य्यये ऽतिक्रम (खञ्जिच्) ऽतिपात् उपात्ययः — Transgression. f

34. (प्रेषणं यत्समाहृय तत्र स्यात्) प्रतिग्रासनम् — Mission after calling. h

(सृ) संस्रावः (क्रतुषु या स्तुतिर्भूमिर्हि जन्मनाम्) — Place where the priests stand. i

35. (निधाय तक्ष्यते यत्र काष्ठे काष्ठं सृ) उद्दनः — A carpenter's work. bench.

खम्भन्न(स्तु.) खम्भघनः (खम्भेा येन निहन्यते) — Tool for cutting corn and grass. j

36. आविधेा (विध्यते येन तत्र) — An auger. l

(विष्वक्समे) निघः — Round, circular.

उत्कार (चु) निकार(सृ द्वौ धान्योत्क्षेपणार्थकौ) — Winnowing of corn. m

---

[a] One commentator remarks, that two of these terms, ऋतीया and ह्रणीया, which properly signify shame, are here inserted by mistake. [b] Also रोष्या. [c] Likewise ह्रणिया and ह्रिणीया or ह्रणीया. [d] One interprets this, misapprehension. [e] And विपर्य्यावः. [f] Some make the four terms, others the two first of them, synonymous with the preceding. [g] And पर्य्यावः. [h] Sending of a servant on an errand after calling him. [i] At a solemn act of religion; reciting hymns and prayers. [j] For eradicating clusters of gramineous plants: some say for cutting the stalks: others explain the term a basket to receive heads of Indian corn, &c. [k] Also खंवहनं,—नी. [l] Turned by a string. [m] Or piling it up.

Digitized by Google

Swallowing, &c. a — 37. निगारोद्गारः विक्षावोद्गाहा (स्तु. गरक्षादिषु)

Stopping, ceasing. — आरत्यूवरति विरतय उपरामे

Spitting. — (वा स्त्रियां तु)निष्ठेवः

38. निष्ठूति निष्ठेवनं निष्ठीवन (मित्यभिधानि)

Speed. — अवने ऊतिः

Conclusion. e — सांति (स्तु) उवसाने (स्त्रादु)

Fever. — (अथ) ज्वरे ऊर्त्तिः

Driving of cattle. — 39. उद्दज (स्तु.) पशुप्रेरणम्

Curse. — अक्षरणि (दित्याद्यः शापे)

Aggregate patronymic. g — (गोत्रान्तेभ्य स्त्रिय इन्द्मित्यौ), पगवका (दिकम्)

Multitude of loaves and pies. h — 40. आपूपिकं शाष्कुलिक (मेवमाद्यमचेतसाम्)

---

1 ङ—. 2 ङ—. 3—ति. 4 ङ—. 5—ति. 6 णि—. 7 औ—क.

[a] The four terms, here exhibited, differ in signification. निगारः, swallowing. उद्गारः, vomiting. विक्षावः, cough; some say, sound. उद्गाहः, taking up: also, replying in argument. [b] Or उपरवः. [c] Fem. निष्ठेवा. Some say, also neuter निष्ठेवं. [d] Likewise ऊतिः. Some add ऊर्त्तिः and अवनं. [e] End of action. [f] So similar terms of imprecation. As अजननिः, अजीवनिः, अपशाहः, निशाहः, &c. Ex. तस्याजीवनिरेवास्तु, May he not live! [g] Instanced in the text; औपगवकं, a multitude of descendants of UPAGU. So गार्गकं, a multitude of descendants of GARGA. दाक्षकं,—of DAKSHA. [h] Respectively: stated as instances of nouns of multitude of inanimate things.

Digitized by Google

(माणवानाम्) माणव्यं [n a]	Multitude of boys.
(सहायानां) सहायता [f]	—of coadjutors.
41. हल्या (हलानां) [f]	—of ploughs.
ब्राह्मण वाडव्ये (तु द्विजन्मनाम्) [n n]	—of priests.
(ह्रे पशुकानां इष्टानां) पार्श्व इष्टम् (मनुष्यमात्) [n n]	—of ribs and back-bones. [b]
42. (खलानां) खलिनी खल्या (ऽप्य्) [f f]	—of threshing floors.
(ऽप्य) मानुष्यकं (वृन्दम्) [n.]	—of men.
ग्रामता जनता धूम्या पाम्या गल्या (वृन्दक् वृन्दक्) [f f f f f]	—of villages, &c. c
43. (अपि) सहस्र कारीष चार्मखार्वेण (दिक्षम्) [n n n 1 n]	—of thousands, &c. d

1 चा—च.

[a] Some read चामर्यं. [b] Respectively. [c] In order: multitude of people; accumulation of smoke; abundance of fetters; great quantity of reeds, (or multitude of ropes or of throats: for गल has all these senses.) [d] In order: multitude of pieces of dry cow-dung; abundance of hides (or of shields); collection of prayers and incantations delivered by the sage ATHARVAN: besides other similar terms: as चार्मंचं, assemblage of coats of mail; चार्मिंचं, multitude of men in armour; चार्मिंचं,—of men holding shields; चाङ्गारं,—burning or burnt coals; चेलं,—of fields.

Digitized by Google

CHAPTER IV.

SECTION I.

1. (नानार्थाः केपि कान्तादिवर्गेषु बाल कीर्त्तिताः
भूरि प्रयोगा ये येषु पर्य्यायेषपि तेषु ते)

1 Sky, ether. 2 Heaven.
2. (आकाशे त्रिदिवे) नाकः

1 World. 2 People.
लोक (स्तु. भुवने जने)

1 Verse. 2 Glory.
(पद्ये यशसि च) श्लोकः

1 Arrow. 2 Sword.
(शरे खड्गे च) सायकः[a]

1 Shakal. 2 God of water.
3. जम्बुकौ (क्रोष्टु वरुणौ)

1 Fried rice flattened. 2 Infant.
धृष्टकौ (चिपिटार्भकौ)

1 Sight, look. 2 Light.
आलोकौ (दर्शनोद्योतौ)

1 A double drum. 2 A large drum.
(भेरी पटहम्) आनकौ

b
1 Mark. 2 Flank. c 1 Spot. 2 Defamation.
4. (लक्ष्म चिह्नयोर्) अङ्कः
कलङ्कः (लाञ्छनापवादयोः)

---

[a] Or आयकः. Some read शारकः. [b] Some reverse the interpretations: one of these instruments is a large drum beaten at both extremities; the other, at one end only. [c] The side above the hip, where women place young children in carrying them. Also 3 A cypher or figure. 4 An act of a drama. 5 Variegated or spotted.

Digitized by Google

तक्षक: (नागवर्द्धक्योः)	1 A carpenter. 2 The chief of snakes. a
अर्क: (स्फटिकसूर्य्ययोः)	1 Crystal. 2 The sun. b
5. (मारुते वेधसि ब्रह्मे पुंसि) क:	1 Wind. 2 *Brahma*. 3 Sun. 4 Soul.
कं (शिरोऽम्बुनोः)	5 Head. 6 Water. c
(स्रात्) पुलाक (स्तुच्छधान्ये संक्षेपे भक्षिकृथके)	1 Shrivelled grain. 2 Brevity. d
6. (उलूके करिण: पुच्छमूलोपान्ते च) पेचक:	1 An owl. 2 Root of a tail. e
(कमण्डलौ च) करक:	Water-pot. f
(सुगते च) विनायक:	A *Buddha* or saint. g
7. किष्कु (हस्ते वितस्तौ च)	1 Cubit. h 2 A span.
(भूकदीटे च) वृश्चिक:	Scorpion. i
(प्रतिकूले) प्रतीक (क्लि. पे. कदेशे च पुंस्ययम्)	An integrant part. j

[a] Or of demi-gods shaped like snakes, abiding in the infernal regions. Also 3 Speaker of the prologue to a drama. [b] Also 3 Asclepias gigantea. 4 Copper. 5 A title of *Indra*. [c] Also 7 Joy. [d] Others say, 2 Celerity. 3 Lump of boiled rice. [e] That is of an elephant's tail. [f] Especially a hollow Cocoanut, or gourd. Also m. f. 2 Hail. m. 3 Pomegranate. 4 A bird (Curlew.) m. n. 5 A box to hold betle-leaf. [g] Also 2 Title of GANE'SA. 3 Title of YAMA. 4 Name of VISHNU's eagle. 5 A spiritual teacher. 6 Obstacle; difficulty. [h] Whether the measure, or the forearm. [i] The insect; as well as the sign of the zodiac. Also, 2 The month during which the sun is in Scorpio. Likewise, 3 A crab. 4 A hairy caterpillar. 5 Name of a tree (Vangueria Spinosa). [j] And m. f. n. 2 Contrary: not consonant. 3 Inverse.

Digitized by Google

1 Gentian. a
2 A fragrant grass. b

8.(स्याद्) भूतिक (न्तु भूनिम्बे कन्तृणे भूरुहे ऽपि च)

Sorts of Cucurbitaceous plants. c

(व्योत्क्षिकायां च घोषे च) कोशातकम्

(ऽअ कट्फले

A white sort of Mimosa. e

9. क्षिते च खदिरे) सोमवल्कः (स्याद्)

(ऽअ सिन्धुके

1 Incense.
2 Meal of sesame. f

तिलकल्के च) पिण्याकः

Asafœtida. g

वाह्लीकं (रामठे ऽपि च)

1 INDRA.
2 Bdellium.
3 Owl. j

10. (मघेन्द्रगुग्गुलूलूकव्याघ्रग्राहिषु) कौशिकः

1 Disease.
2 Pain.
3 Fear. k

(दक्षापघ्नाख्ययो) तङ्कः

Small. l

(स्वल्पे ऽपि) क्षुल्लक (क्षिप्रघु)

1—ङी. 2 चा—.

[a] Gentiana Chirayta, Roxb. [b] Andropogon Schoenanthus: and another kind. Some, varying the interpretation, make this a name of the *Káyaphal*. [c] Vizt. 1 Trichosanthes dioeca. 2 Luffa Pentandra and Acutangla, R. Likewise 3 Achyranthes aspera. Also 4 Night. [d] And कोशातकी. [e] Also 2 the *Káyaphal*. [f] Likewise 3 Oilcake of sesame. 4 Asafœtida. 5 Saffron. [g] Also 2 Saffron. And m. 3 Name of a country. 4 Horse bred in that country. 5 Man of a low tribe. [h] And वाह्लिकं, वाह्लिकं, or वह्लीकं. [i] Also 4 Snakeeatcher. Likewise 5 Ichneumon (viverra mungo). 6 Title of VISWA'MITRA. 7 Skilled in dictionaries. And f. कौशिकी. 8 Title of GAURI'. 9 Name of a river in Bengal. Or कौशिकः—की. [k] Also 4 Sound of a drum. [l] Also 2 Hard. 3 Low, vile. 4 poor, indigent. 5 Youngest. [m] Fem. क्षुल्लका. Also क्षुल्लकः—का.

Digitized by Google

11. चैवातृकः (शशाङ्के ऽपि) m — The moon. a

(खुरे ऽप्यश्वस्य) वर्तकः m — A horse's hoof. b

(व्याघ्रे ऽपि) पुष्करीका (ना) m — A leopard. c

(यवान्यामपि) दीपकः m e — An aromatic seed. d

12. शालावृकाः (कपि क्रोष्टृ श्वानः) l m — 1 Ape. 2 Dog. 3 Shakal.

(स्वर्णे ऽपि) गैरिकम् n — Gold. f

(पीडायें ऽपि) व्यलीकं (स्वाद्) m — Pain. g

अलीकं (त्वप्रिये ऽनृते) n — 1 Falsehood. 2 Any thing displeasing. h

13. (शीलान्वयाद्) ऽनूके (ङे) n — 1 Disposition. 2 Race, family. i

वल्के (शकलवल्कले) n — 1 part. 2 Scale of a fish. 3 Bark.

---

l—क्.

[a] Also m. f. n. 2 Long-lived 3 Thin. [b] And m. f. 2 A quail. [c] Also 2 The elephant posted in the S. E. to uphold the world. 3 A proper name (the author of a dictionary). 4 A variety of the suger-cane. Likewise n. 5 A white lotos. 6 A white umbrella. 7 A medicinal drug. [d] Ligusticum Ajowan, Roxb. Or else Apium involucratum, R. Also 2 Cumin (Cuminum Cyminum). 3 Celosia Cristata. 4 A lamp. 5 In rhetoric, a certian elegance of construction. [e] Or दीपकः m. n. 1 Ligusticum Ajowan R. 2 Apium involucratum, R. 3 Celosia cristata. [f] Also 2 Red orpiment. 3 Red chalk. [g] Likewise 2 Any thing displeasing. 3 Unfit to be done. 4 Strange. 5 Reverse. Also m. 6 Addicted to an unnatural crime. [h] Also : 3 The forehead. [i] Likewise m. 3 A former state of existence.

Digitized by Google

1 A weight. a 2 Gold. 3 Ornament on the breast.

(साष्टे शते सुवर्णानां हेमभारोभूषणे पले

m n

14. हीनारे ऽपि च) निष्को (ऽस्त्री)

m n

1 Sin. 2 Fraud. b

कल्को (ऽस्त्री समलैनसोः

दम्भे ऽप्य)

1 SIVA'S bow. 2 Trident. c

m n

(ऽथ) पिनाको (ऽस्त्री भूतथङ्करधन्वनोः)

A female elephant. d

f

15. धेनुका (तु करेणवां च)

Cloudiness. e

(मेघवाले च) कालिका

1 Agony. 2 Explanatory verse. f

f

कारिका (यातनाटङ्कयोः)

An earring. g

f

कर्णिका (कर्णभूषणे

---

[a] One of 108 *suvarnas*. Also one of 4 *suvarnas*. Likewise one of 2 *karshas*. [b] Also 3 Dirt. 4 Ordure. 5 Sediment. 6 Levigated powder. 7 The belleric myrobalan. And m. f. 8 Sinful; wicked. [c] *Siva's*; some say, any trident. Also 3 A shower of dust. [d] Also 2 A milch cow; especially one which has recently calved. 3 Dagger. Likewise m. 4 Proper name; a demon slain by KRISHNA. n. 5 A herd of kine. 6 Gesture of a woman. [e] A multitude or succession of clouds. Also: 2 A dark cloud threatening rain. 3 A fog or mist. 4 Blackness. 5 Black. 6 The Goddess GAURI. 7 Name of a terrific goddess. 8 A female crow. 9 A black scorpion. 10 Spikenard. 11 A sort of potherb. 12 A branch of a Cucumber plant. 13 A line of hair reaching to the navel. 14 Price of a commodity on credit. 15 Interest at a monthly rate. 16 Spirituous liquor. 17 A stain or defect in gold, &c. [f] Or, as otherwise read, 3 Interest at any stipulated rate. 4 Action in general. Also 5 An art or profession. 6 A female rope-dancer and tumbler. [g] Also 2 The pericarp of a lotos. 3 The tip of an elephant's trunk. 4 The middle finger.

Digitized by Google

16. करिहस्ताङ्गुलौ पद्मबीजकोशौ)

[a] (त्रिषूत्तरे)

m f n
वृन्दारकौ (रूपिमुख्यौ) — 1 Handsome. 2 Chief, Principal. [b]

m f n
एके (मुख्याव्यकेवलाः) — 1 Chief. 2 Other. 3 Alone. 4 One.

m f n
17. (स्वाहाग्निकः) कौकुटिकः (यद्वादूरेरिनेक्षकः) — Hypocritical. [c]

m f n
खाताटिकः (प्रभोर्भावदर्शी कार्य्यालसश्च यः) — 1 Attentive. 2 Indolent. [d]

m n
18. (भूधन्वितम्बवलये चक्रेषु) कटकः (स्त्रियाम्) — 1 Side of a hill. 2 Bracelet. 3 Circle. [e]

m
(सूच्यग्रे क्षुद्रशत्रौ च लोमहर्षे च) कण्टकः — 1 A thorn. 2 A paltry foe. 3 Hair on end. [f]

---

[a] The following admit the three genders. [b] Also m. 3 A god. 4 A general or leader of an army. [c] Also, 2 One who never looks far before him; but steps with caution for fear of treading on insects. [d] Watchful of his master's looks. 2 Careless or incapable of work. 3 Mode of embrace. [e] Also 4 A ring on an elephant's tooth. 5 An army. 6 A metropolis. 7 Sea salt. [f] Also 4 A fishbone. 5 Finding fault. This and the preceding line are omitted by most commentaries.

Digitized by Google

SECTION II.

1 Brightness. 2 Ray of light. 3 Flame. a

19. मयूख (क्लि.ट्कर व्याजाख्)

(ऽक्षिवाची) शिखीसुखौ

1 A bee. 2 An arrow. An auriferous gem. b

घंखे (निधौ व्याजाटाख्यि क्लो न स्त्री)

(स्त्रिये ऽपि) चमू

Organ of sense. c

1 Ray of light. 2 Flame. d

20. (घृणिज्वाले अपि) शिखे

SECTION III.

1 A mountain. 2 A tree. e

(शैलवृक्षौ) नगावृगौ

1 Wind. 2 An arrow. f

आशुगौ (वायुविशिखौ)

1 An arrow. 2 The sun. 3 A bird. g

(शरार्कविहगाः) खगाः

1 A bird. 2 The sun. h

21. पतङ्गौ (पक्षिसूर्यौ च)

1 Areca. i 2 Multitude.

पूगः (क्रमुकसङ्घयोः)

1—खा. 2 नग. 3 खग.

[a] Also 4 Beauty. [b] And 2 The bones of the forehead. m. n. 3 A shell, a conch. 4 In numeration, the twelfth place of figures. [c] Also 2 Vacuity. 3 A cypher. 4 Heaven. 5 The sky. 6 Auspiciousness. [d] Likewise 3 A branch. 4 A radicant branch. 5 Crest of a peacock. 6 Lock of hair on the head. 7 Chief, principal. [e] Also 3 A serpent 4 The sun. [f] Likewse m. f. n. 3 Fleet, moving with speed. [g] Also 4 A planet. 5 A grasshopper. 6 A god. 7 Sound. [h] Also 3 A grasshopper. 4 Brasil-wood. [i] Masc. The palm (Areca faufel). Neut. Its nut.

Digitized by Google

(पशवेऽपि) खगः	Cattle. a
वेगः (प्रवाहजवयोरपि)	1 Stream. 2 Speed. b
22. परागः (कौसुमे रेणौ स्नानीयादौ रजस्यपि)	1 Pollen of flowers. 2 Dust. c
(गजेऽपि) नागमातङ्गौ	An elephant. d
अपाङ्गः (क्षिज्जके ऽपि च)	A circlet on the forehead. e
23. स्वर्गः (स्वभावनिर्मोक्षनिश्चयाध्यायसृष्टिषु)	1 Nature. 2 Relinquishment. f
योगः (सञ्जनोपायध्यानसङ्गतियुक्तिषु)	1 Armour. 2 Means. g
24. भोगः (सुखे स्त्रग्दिभृतावहेच, फणकायवोः)	1 Enjoyment. 2 Hire. h
(चातके हरिणे पुंसि) सारङ्गः (शबले त्रिषु)	1 Sort of bird. 2 A deer. i

[a] Likewise 2 Deer. 3 An elephant with white marks on his forehead. 4 A constellation (the head of Orion). 5 Search. [b] Also 3 Rapid transition, as of mind or wind. 4 Call of nature. [c] And 3 Fragrant powder. Also 4 Eclipse. 5 Coral. [d] Also नागः. 2 A snake (Coluber naja: and a sort of demigod shaped as a serpent). 3 A cruel person. 4 Name of a country. 5 In comp. Pre-eminent. 6 Mesua ferrea. 7 Rottlera tinctoria, R. 8 Cyperus pertenuis, R. Likewise नागङ्गः. 2 A race of mountaineers. 3 The sacred fig-tree (Ficus religiosa). [e] Also 2 Corner of the eye. 3 A lame or maimed person. [f] Likewise 3 Certainty. 4 A chapter or section. 5 Creation. Also 6 Perseverance. [g] And 3 Meditation. 4 Union. 5 Junction. Also 6 Keeping a fixed posture. 7 Lucky conjuncture. 8 In astrology, A mode of reckoning the moon's longitude. [h] And 3 Expanded head of a serpent. 4 Body of a serpent. Also 5 Eating. 6 Nurture. [i] And m. f. n. 3 Variegated. Also m. 4 An elephant. 5 A bee. 6 A peacock. [j] Or सारङ्गः.

Digitized by Google

An ape. a 25. (कपौ च) प्लवगः m

1 Curse. 2 Defeat. b (शापे त्व.) अभिषङ्गः m (पराभवे)

1 A yoke. 2 A pair. 3 An age. c (यानाद्यङ्गे) युगः m (पुंसि)

युगं n (युग्मे क्रतादिषु)

1 Heaven. 2 An arrow 3 A bull. 4 Speech. d 26. (स्वर्गेषुपशुवाग्वज्रदिग्मे वृष्णिभूजले

वृषदृष्या स्त्रियां पुंसि) गौर् m f e

लिङ्गं n (चिह्ने शेफसोः)

1 A mark. 2 Privy part. f

1 Preferableness. 2 Summit. g 27. श्रृङ्गं n (प्राधान्यशाम्बोश्च)

1 The head. 2 Privy part. h शृङ्गं n (मूर्द्धगुह्ययोः)

1 Prosperity. i भगं n (श्रीकाममाहात्म्यवीर्य्ययत्नार्ककीर्त्तिषु)

---

[a] Also 2 A frog. 3 Sort of bird (a diver). 4 The dawn: the charioteer of the sun. [b] Also 3 Oath. 4 Groundless imputation. 5 Embrace. [c] The *Krita*, *Tréta*, *Dwápara*, and *Kali*. Also 4 A measure of four cubits. [d] And 5 The thunderbolt. 6 A region or quarter. 7 An eye. 8 A ray of light. 9 The earth. 10 Water. Likewise 11 The sun. [e] Masc. in some senses; and fem. or even neut. in others. [f] Membrum virile. Also 3 A sign or token. 4 The Symbol of Siva. [g] Of a mountain. Likewise 3 A home. Also fem. 4 A sort of fish (Silurus pungentissimus). 5 A poisonous plant. [h] Pudendum muliebre. [i] Or 2 Beauty. And 3 Love, desire. 4 Pudendum muliebre. 5 Excellence (virtue, knowledge, &c.) 6 Strength, Vigour. 7 Care. 8 Glory, fame. And m. n. 9 One of the twelve suns. Also 10 The Moon.

Digitized by Google

SECTION IV.

28. परिघः (परिधाने ऽस्त्रे ऽप्य) — 1 Destruction. 2 An iron club. a

ओघः (वृन्दे ऽम्भसां रये) — 1 Multitude. 2 A current. b

मूल्ये पूजाविधाव्) ऽर्घः — 1 Price. 2 Mode of adoration. c

(ऽंहो दुःखव्यसनेषु) ऽघम् — 1 Sin. 2 Pain. 3 Passion.

29. (क्लिष्टे ऽपि) साधुः — Pleasing. d.

SECTION V.

काचाः (शिक्यच्छेदद्दग्रुजः) — 1 A swing. e 2 Glass. f

विपर्य्यासे विस्तरे च) प्रपञ्चः — 1 Reverse. 2 Copiousness. g

(पावके) शुचिः — 1 Fire. 2 A tried minister. 3 A month. h

30. (मांसमात्रे चाप्युपधे पुंसि मेध्ये सिते त्रिषु)

(अभिषङ्गे स्पृहायाञ्च गर्भस्तौ च)रुचिः(स्त्रियाम्) — 1 Passion. 2 Desire. i

---

[a] Or 3 A club armed with iron. 4 In astrology, One of the *Yógas*. [b] Of water. Also 3 Succession. [c] Or of showing respect. [d] Also 2 Small. 3 Light. And n. 4 Quick. [e] For suspending a load. [f] And 3 A disease of the eye. [g] And 3 Error or illusion. 4 Prolixity. 5 Abundance. Also 6 Delusion. [h] That of *Á'shád'ha* or of *Jyaisht'ha*. Or 4 The Hot season. 5 The sentiment of love. And m. f. n. 6 Pure. 7 White. [i] And 3 A ray of light. Or 4 Intentness. 5 Splendour. 6 Beauty.

Digitized by Google

SECTION VI. [a]

1 Clear. 2 A bear. [b]
31. (प्रसन्ने भल्लुकेप्य्) ऽच्छो m

1 A cluster. 2 Sort of necklace. [c]
m f n
गुच्छः (स्तवकहारयोः)

1 Hem of a garment. [d]
m
(परिधानाञ्चले) कच्छो (जलप्रान्ते त्रिषिक्कवः)

SECTION VII.

1 A peacock. 2 VISHNU'S bird.
32. (केकितार्क्षयोः) ऽहिपुजौ m

1 A tooth. 2 A regenerate man. [e]
m
(दन्तविप्राक्षजाः) द्विजाः

1 VISHNU. 2 SIVA. 3 A goat. [f]
m
अजा (विष्णुहरच्छागा)

1 A cowpen. 2 A road. [g]
m
(गोष्ठाध्वनिवहा) व्रजाः

1 A deified saint. 2 YAMA. [h]
33. धर्म्मराजौ (जिनयमौ) m

An elephant's tooth. [i]
m n
कुच्छो (दन्ते ऽपि न स्त्रियाम्)

---

[a] The stanza, constituting this section, is omitted by most commentators. [b] Also 3 Crystal. [c] Likewise 3 A clump. 4 A multitude or assemblage. [d] And m. f. n. (some say m.) 2 Bank or shore. Also m. 3 Sort of tree (Hibiscus Populneoides). [e] Of the three first tribes. And 3 An oviparous animal: a bird, &c. [f] Also 4 *Brahmá*. 5 Cupid. 6 A sheep. 7 Proper name; Son of RAGHU. [g] And 3 A multitude. [h] Also 3 Title of YUD'HIST'HIRA. [i] Likewise 2 An arbour.

Digitized by Google

n वप्रे (क्षेत्रपूर्द्वारे)	1 A field. 2 A city gate. a 3 A pretty woman.
f वप्रा (वल्गुदर्शना)	
1 f 34. (समे स्त्रांशे रूढे ऽथा) प्रः	1 Even ground. 2 War.
f प्रजा (स्वात्मजतती जने:)	1 Progeny. 2 People.
m प्रजौ (शङ्खशशाङ्कौ च)	1 A conch. 2 The moon. b
m f n (स्वके नित्ये) निजं (नित्य)	1 Own. 2 Perpetual.

SECTION VIII.

m 35. (पुंस्यात्मनि प्रधीक्षे च) क्षेत्रज्ञे (वाच्यलिङ्गकः)	1 Soul. c
f संज्ञा (स्यात्चेतनानामकख्यातौचार्थसूचना)	1 Thought. 2 Name. 3 Hint. d
m 36. क्षेत्रज्ञौ (वैद्यविद्वांसौ)	1 A physician. 2 A wise man.
m ज्ञे: (विद्वान्सोमजो ऽपि च)	1 A wise man. 2 BUD'HA. e

---

1 वाजि.

[a] Also 3 War. [b] Also 3 *Dhanwantari*. 4 A tree (Eugenia acutangula). And n. 5 A Lotos. [c] And m. f. n. 2 Skilful. [d] Also 4 Proper name: the wife of the sun. [e] First of the lunar race.

Digitized by Google

SECTION IX.

A crow. a — (काकेभगण्डौ) करटौ

An elephant's cheek. 2 The hip. b — (गजगण्डकटौ) कटौ

1 Bald. 2 Without prepuce. d — 37. घिषिविष्ट (खलतौ दुश्चर्मणि महेश्वरे)

1 divine artist. f — (देवशिल्पिन्यपि) त्वष्टा

Destiny. h — दिष्टं (दैवे ऽपि न द्वयोः)

Pungency. — 38. (रसे) कटुः

Improper act. i — कट्टं (कार्य्ये त्रिषु मत्सरतीक्ष्णयोः)

1 Happiness. 2 Ill luck. j — रिष्टं (क्षेमाशुभाभावेषु)

Happiness. 2 Misery. k — ऽरिष्टे (तु शुभाशुभ)

1 Illusion. 2 Fraud. — 39. (मायानिश्चयवन्तेषु कैतवावृतराशिषु

1—दृ. 2 वट.

[a] And 2 An elephant's cheek. Also 3 A person speaking nonsense. 4 One following a blamable profession. [b] Also 3 A mat. 4 A dead body. And f. (कटी). 5 Long pepper. [c] Nom. वटः. But some, by a slight variation of the reading and interpretation, make वटिः the term in both acceptations; or else वटिः and वटः. [d] Naturally so. Or 3 A leper. 4 Title of SIVA. 5 KRÍSHN'A. [e] And घिषिविष्टः or घिषिपिष्टः. [f] VIS'WAKARMA'. Also 2 A carpenter. 3 In mythology, One of the twelve suns. [g] Or तष्टा (दृ). [h] Also m. 2 Time. [i] And m. f. n. 3 Envious. 4 Fierce. 5 Displeasing. Also f. 6 Mustard. 7 A medicinal plant. vulg. *Catuci*. [j] And 3 The reverse of ill luck. Also 4 Destruction. 5 Sin. [k] Also 3 Sign of death. 4 Spirituous liquor. Likewise m. Garlic. 6 Melia azadderekht. 7 A crow.

Digitized by Google

m n
प्रवोधने शैलशृङ्गे सीराङ्गे) कूट (न क्लियाम्) 2 Lic. 4 Assemblage. 5 Summit. a

f
40.(क्षुद्रैलायां)वृटि:(स्त्रीस्यात्कालेऽल्पे संशयेऽपि सा) 1 Small cardamum. 2 An instant. b

1 f
(अर्त्युत्कर्षाश्रय:) कक्ष्या 1 End of a bow. 2 Eminence. c

f
(मूले लग्नकचे)जटा 1 A root. 2 Clotted hair. d

f
41. व्यृष्टि: (फले सम्पद्धौ च) 1 Consequence. 2 Opulence. e

f
दृष्टि (ज्ञानेऽक्षि दर्शने) 1 Knowledge 2 An eye. 3 Sight.

f
दृष्टि (यागेच्छयो:) 1 A sacrifice. 2 Desire. f

f h
दृष्टि (निश्चिते बद्धले त्रिषु) 1 Certain. g

m f n
42. कष्ट (तु क्लच्छ्रगहने) 1 Painful. 2 Difficult. i

(दस्यामन्दागदेषु तु)

m f n
पटु (दक्षे वाग्मिलिङ्गो च) 1 Diligent. 2 Skilful. j

1—टि.

a Of a mountain. And 6 Ploughshare. 7 Body of a plough. 8 Uniform substance (as the etherial element, &c.). 9 A trap for deer. 10 A hammer. Likewise 11 A jar. 12 Name of a plant. b And 3 An atom. 4 Doubt. c And 3 Edge of a weapon. 4 A corner or angle. 5 In numeration, Ten millions. d Also 3 Spikenard. e Also 3 Praise. f Likewise 3 A memorial verse. g The subject of ascertainment. And m. f. n. 3 Much. Also f. 4 Creation. h Or कृष्ट. Likewise Created, fabricated. i Not easily attainable. j And 3 Fierce. 4 Cruel. 5 Hale. Also m. 6 A plant (Trichosanthes dioica) n. 7 Salt.

Digitized by Google

SECTION X.

Siva. a

नीलकण्ठः (शिवे ऽपि च)

1 The stomach. 2 A granary. b

43. (पुंसि) कोष्ठो (ऽन्नजंठरं कुस्थले ऽन्नर्स्टहन्नथा)

1 Confirmation. c

निष्ठा (निश्चत्तिनाशान्ताः)

1 Excellence. 2 Limit. 3 Region. d

काष्ठे (त्कर्षे स्थितौ दिशि)

Pre-eminent. e

44. (विषु) ज्येष्ठो (ऽतिशये ऽपि)

1 Very young. 2 Small. f

कनिष्ठो (ऽतिलघावल्पवोः)

A staff. g

दण्डो (ऽस्त्री वसुडे ऽपि स्याद्)

1 A globe or ball. 2 Raw suger. h

गुडो (गोलेऽपाकजा:)

1 A serpent. 2 A carnivorous beast. i

45. (सर्पमांसादयश्च) (व्याडो

---

1 काष्ठा.

[a] Also 2 A peacock. 3 A blue jay (Coracias Indica, &c.) 4 A gallinule. [b] And 3 An apartment. Also 4 Own. [c] And 2 Disappearance. 3 Destruction. Or 4 Stop. 5 Steady practice. [d] Or quarter. Also 4 A measure of time; 18 twinklings of an eye. 5 A place. 6 A plant (Amomum Anthorhiza). Likewise n. 7 Wood. [e] Also 2 Eldest. 3 Very old. Likewise m. 4 The month so called. And f. 5 The constellation. [f] Also 3 Youngest. And f. 4 The little finger. [g] Likewise 2 A measure of four cubits. 3 A churning stick. 4 A measure of time; 24 minutes. 5 Punishment. 6 YAMA; the Judge of the next world. 7 A companion of the sun. 8 A column of troops. 9 A stem or trunk. [h] Also f. 3 Euphorbia Tirucalli, &c. [i] As a tiger, &c. Also 3 A wicked man.

Digitized by Google

गोभूवाचिष्व[1]) डा दृशाः — 1 A cow. 2 The earth. 3 Speech. a

खेडा (वंशयष्टाकापि) — A bambu rod. c

नाडी (काले ऽपि षट्त्रिंशे) — An Indian hour. d

46. काण्डो (स्त्री दण्डबाणार्ववर्गावसरवारिषु) — 1 A stem. 2 An arrow. e

(स्याद्) भाण्ड (मण्डाभरणे ऽमत्रे मूलवणिग्धने) — Trappings of a horse. f

SECTION XI.

47. (भयप्रतिज्ञयोर्) वाढं — 1 Much. 2 Promise. g

प्रगाढं (भयसङ्कटयोः) — 1 Much. 2 Difficult. h

(यत्नस्थूलौ त्रिषु) दृढौ — 1 Able. 2 Bulky. i

व्यूढौ (ऽविन्यस्तसंहतौ) — 1 Arranged. 2 Compact. j

---

[1] दृशा.

[a] And 4 Wife of BUDHA and daughter of IKSHWA'KU. [b] The word is written both ways. [c] Likewise 2 A war whoop. And m. 3 Venom. [d] Equivalent to 24 minutes. Also 2 A pipe or tube. 3 A vein or artery. 4 The guts. 5 A fistulous sore. 6 The hollow stalk of a lotos, &c. [e] And 2 Bad. 3 A chapter. Or 4 A horse. 5 Multitude. Likewise 6 Opportunity. 7 Water. Also 3 A Cluster; or a shrub. 9 A branch of a tree. [f] Some say, his saddle. And 2 A vessel. 3 Stock or capital. Also 4 An ornament. [g] Some make the term indeclinable. [h] Or 3 Pain. 4 Firm [i] Also 3 Strong. 4 Firm. 5 Confirmed. 6 Much. [j] Likewise 3 Large.

Digitized by Google

1 Child. 2 Human fœtus.
48. अर्भो (ऽर्भकेऽल्पे च गर्भे)
1 Son of BALI. 2 An arrow. a
बाणः (बलिसुते शरे)
1 A particle. 2 Eye of corn. b
कणो (ऽतिसूक्ष्मे धान्यांशे)
1 Multitude. c
(संघाते प्रमथे) गणः
1 A stake at play. 2 Wages. d
49. पणो (द्यूतादिभूतृष्टे भतौ मूल्येधने ऽपि च)
1 A bow string. 2 Quality. e
(मौर्व्यां द्रव्याश्रिते सत्वशुक्लसन्ध्यादिके) गुणः
1 State of being unemployed. f
50. (निर्व्यापारस्थितौ कालविशेषोत्सवयोः) क्षणः
1 Tribe. 2 Colour. g
वर्णो द्विजादौ शुक्लादौ स्तुतौ)
वर्ण (न्तु वाक्षरे)
1 The Sun. h
51. अर्कः (भास्करेऽपि स्याद्दर्णभेदे ऽपि च त्रिषु)
1 SIVA. i
स्थाणुः (शर्वे ऽप्य)
1 A raven. j
(ऽथ) द्रोणः (काके ऽपि च)
1 Sound. k
(रवे) रणः

[a] Also 3 Sound. And m. f. 4 A plant (blue Barleria). 5 Wages of weaving. [b] Also 3 A spark of any gem. And f. 4 Long pepper. 5 Cuminum cyminum. [c] And 2 S'IVA's attendants. [d] And 3 Price. 4 Wealth. 5 A commodity. 6 Business. 7 A weight; two *tólas*. 8 In tale, twenty *gandás* of cowries. [e] And 3 Epithet. 4 A rope. 5 A cook. [f] And 2 A minute of time (the 6th part of a *ghat'í*; some say the 12th part of a *muhurta*). 3 A moment. 4 A festival. 5 Dance and song. [g] Also 3 Praise. 4 Narration. m. n. 5 A letter of the Alphabet. [h] And m. f. n. 2 Dark red. Also m. 3 The Charioteer of the sun. 4 The dawn. And f. 5 Madder. [i] And m. n. 2 A pollard, or trunk of a lopped tree. 3 A spear. 4 A nest of termites. [j] And 2 A measure of capacity. 3 Proper name: the military preceptor of the *Pán'davas*. [k] And m. n. 2 War, battle. [l] This stanza is omitted by many commentators.

Digitized by Google

52. ग्रामणी (नापिते पुंसि श्रेष्ठे ग्रामाधिपे त्रिषु) — 1 A barber. a

ऊर्णा (मेषादिलोम्नि स्त्रीदायर्क्षे चान्तराभ्रुवौ) — 1 Wool, felt, &c. b

53. हरिणी (स्त्यान्मृगी हेमप्रतिमा हरिता च या) — 1 A doe. 2 A golden image. d

(त्रिषु पाण्डौ च) हरिणः — Yellowish white. e

स्थूणा (स्तम्भेऽपि वेश्मनः) — A house post. f

54. तृष्णे (स्पृहापिपासे स्त्रियौ) — 1 Desire. 2 Thirst.

(जुगुप्साकरणे) घृणे — 1 Blame. 2 Pity

(वणिक्पथे ऽपि) विपणिः — 1 A market. g

(सुराप्रत्यक् च) वारुणी — 1 Spirituous liquor. 2 The west.

55. करेणु (स्त्रियां स्त्रीनेभे) — A female elephant. h

द्रविणं (तु बलं धनम्) — 1 Strength. 2 Wealth. j

शरणं (गृहरक्षित्रोः) — 1 A house. 2 Preserver. k

श्रीपर्णं (कमले ऽपि च) — A lotos. l.

---

[a] And m. n. 2 Excellent. 3 A superintendent of a village. [b] And 2 A circle of hair between the eye-brows: esteemed a token of greatness. [c] Or ऊर्णा. [d] And 3 Green. Also 4 Sort of metre. 5 A description of women. [e] Also m. 2 A deer. [f] Likewise 2 An iron image. [g] Also 2 A stall or shop. See Book II. ch. 2. 2. 3 A commodity for sale. [h] And m. A male elephant. [i] Or fem. करेणू. [j] Also 3 Gold. [k] Likewise 3 Preservation. 4 Killing. [l] Nelumbium speciosum. Also 2 Premna spinosa and longifolia.

Digitized by Google

1 Poison. 2 War. a

56. (विषाभिमरणौकेषु) तीक्ष्णं[n] (क्लीवे खरे त्रिषु)

1 Proof. 2 Limit. b

प्रमाणं[n] (हेतुमर्य्यादाधारक्षेपप्रभावेषु)

1 Instrument. 2 Field. c

57. करणं[n] (साधकतमं क्षेत्रगात्रेन्द्रियेष्वपि)

1 Birth. 2 Unresisted march of troops. d

(प्राक्षुत्पादे) संसरण[n] (मुसञ्चाधचमूगतौ

58. वर्त्मापथे)

1 Food vomited. 2 Raising. e

(अथ वान्ताद्ये) समुद्धरण[n f] (मुद्धये)

(अतक्षि.षु)[g]

1 A horn. 2 Elephant's tooth.

विषाणं[m f n] (स्यात्पशुश्रृङ्गे भद्मतयोः)

1 Declivity. 2 Humble. h

59. प्रवणः[m f n] (क्रमनिम्नोर्व्यां प्रह्वे ना तु चतुष्पथे)

1 Miscellaneous. 2 Impure. i

सङ्कीर्णः[m f n] (मिश्रितामुद्धावृ)

1 Desert. 2 Salt and barren soil.

ऊषरं[m f n j] (भूव्यसूषरम्)

---

[a] Or 3 Death. 4 Iron. 5 A weapon. 6 Any thing metallic. 7 Haste. 8 Sea salt. And m. f. n. 9 Sharp. 10 Hasty. Also m. 11 Nitre. [b] And 3 Sacred ordinance. 4 Quantity. 5 Authority. [c] And 3 Body. 4 Organ of sense. Also 5 Cause. m. 6 A tribe sprung from the third and fourth classes. [d] Or 3 Beginning of war. And 4 A highway. Or 5 A resting place. [e] As of water from a well. Or 3 Eradicating of a tree, &c. [f] And उद्धरण. [g] The following admit the three genders. [h] And m. 3 A place where four roads meet. Also m. f. n. 4 Generous. 5 Principal. [i] Or 3 Mixed. 4 Of an impure or mixed tribe. [j] And दूरण.

Digitized by Google

SECTION XII.

60. (देवसूर्यौ) विवस्वन्तौ [1 n]	1 A god. 2 The sun.
सरस्वन्तौ (नदार्थवा) [2 n]	1 A river. 2 The sea. a
(पक्षिताक्ष्यौ) गरुत्मन्तौ [3 m]	1 A bird. 2 VISHNU'S bird.
शकुन्तौ (भासपक्षिणौ) [4 m]	1 The Indian vulture. 2 A bird. b
61. (अग्न्युत्पातौ) धूमकेतू [5 m]	1 Fire. 2 A comet. c
जीमूतौ (मेघपर्वतौ) [m]	1 A cloud. 2 A mountain. d
हस्तौ (तु पाणिनक्षत्रे) [m]	1 A hand. 2 The asterism. e
मरुतौ (पवनामरौ) [6 m g]	1 Wind. 2 A deity. f
62. यन्ता (हस्तिपके सूते) [7 m]	1 An elephant driver. 2 A charioteer. h
भर्ता (धातरि पोष्टरि) [8 m f n]	1 A holder. 2 A nourisher. i
(यानपात्रे शिशौ) पोतः [m]	1 A boat. 2 A young animal. j
प्रेतः (प्राक्शरीरे सृते) [m]	1 A departed soul. k

1—तृ. 2—तृ. 3—तृ. 4—न्त. 5—तृ.
6—त or —तृ. 7—न्तृ. 8—र्तृ.

[a] Also m. f. n. 3 Juicy. f. 4 Goddess of speech. 5 A river. [b] Likewise 3 An insect. [c] Also 3 A falling star. [d] Likewise 3 The plant called *Deōdār*. [e] Corvus. Also 3 An elephant's trunk. 4 A cubit. 5 (In composition with श्रेष्ठ) multitude; pre-eminence. [f] Of a particular order. Also n. 4 Medicago esculenta. [g] मरुत् or मरुतः. [h] Likewise m. f. n. 3 Any person who restrains. [i] And m. 3 A husband. [j] Also 3 Site of a house. [k] And m. f. n. 2 Dead.

Digitized by Google

1 The moon's descending node. a
63. (ग्रहभेदे ध्वजे) केतुः m

1 A king. 2 A son. b
(पार्थिवे तनये) सुतः m

1 An architect. c
स्थपतिः m (काष्ठभेदे ऽपि)

1 A mountain. 2 A king.
भूधरः 1 m (भूमिधरे नृपे)

1 A king. d
64. मूर्धाभिषिक्तः m (भूपे ऽपि)

A woman's courses. e
ऋतुः m (स्त्रीकुसुमे ऽपि च)

VISHNU. f
(विष्णावप्य) जिताः m ऽजितौ 2 m

1 A Cartwright. 2 A charioteer. g
सूतः m (खट्टरि सारथौ)

Wise, learned. h
65. व्यक्तः m f n (प्राज्ञे ऽपि)

1 A science. 2 An example. i
दृष्टान्तौ 2 m (उभे शास्त्रनिदर्शने)

1 Charioteer. 2 A porter. j
वक्ता 4 m (स्यात्सारथौ हारःस्थे क्षत्रियायां च शूद्रजे)

1 Topic. 2 Mode. k
66. दृष्टान्तः m (स्यात्प्रकरणे प्रकारे चार्थसूत्रवार्त्तयोः)

1—तृ. 2—क्त. 3—त्व. 4—तृ.

[a] Reckoned as the ninth planet. 2 A flag or standard. 3 A mark or symbol. 4 A comet. 5 An enemy. [b] Or 3 A king's son. And 4 fem. सुता, a daughter. [c] Or 2 A head carpenter. Also 3 A person performing a sacrifice to the planet Jupiter. And m. f. n. 4 Chief. [d] Or 2 A man of the military tribe. 3 A mixed class sprung from the 1st and 2d. 4 A chief minister. [e] And 2 A season; spring, summer, &c. [f] Also जितः. 2 One of the *Jinas*. m. f. n. 3 Unconquered. And अव्यक्तः. 2 *Siva*. n. 3 The Supreme soul. 4 Any invisible principle. m. f. n. 5 Indistinct. [g] Likewise 3 A mixed class sprung from the 2d and 1st. 4 Quicksilver. m. f. n. 5 Generated. [h] Also 2 Evident. 3 Ascertained. [i] Likewise 3 Death. [j] And 3 A mixed class sprung from the 4th and 2d. 4 One sprung from the 4th and 3d. Likewise 5 Son by a female slave. [k] And 3 Whole. 4 Rumour. Story.

Digitized by Google

आनर्त्तः (समरे वृत्यस्थाननीटहिंश्वेषयोः)	1 War. 2 A stage. a
67. क्षतान्तो (यमसिद्धान्तदैवाकुशलकर्मसु)	1 YAMA. 2 Right conclusion. b
(श्लेष्मादि रसरक्तादि महाभूतानि तद्गुणाः	
68. इन्द्रियाण्यग्निविक्षति शब्देयोनिश्च) धातवः	1 Principle of the body. c
(कक्षान्तरेऽपि) गुप्तान्तो (नृपस्यासर्वगोचरे)	The seraglio. d
69. (कार्मुसामर्थ्ययोः) शक्तिर्	1 An iron spear. 2 Power. e
मूर्त्तिः(काठिन्यकाययोः)	1 Matter. 2 Body. g
(विस्तारवल्लीरोर्) व्रततिर्	1 Expansion. 2 A creeping plant.
(वसतौ) रात्रिवेश्मनोः)	1 Night. 2 A house. i
70. (ऋणार्चयोर्) अपचितिः	1 Loss. 2 Worship. j
क्षतिः (दानावसानयोः)	1 Gift. 2 Destruction.

1—त्र. 2—ति or —ती.

a Or 3 A theatre. 4 Name of a Country on the N. W. coast of India. 5 Inhabitant of that country. b Demonstrated doctrine. And 3 Destiny. 4 Sinful act. c Viz. phlegm, wind and bile. 2 Constituent part: as blood, flesh, marrow, &c. 3 The primary elements; earth, water, fire, air, and ether. 4 Their qualities, odour, flavour, colour, touch, and sound. 5 The organs of sense, nose, tongue, eye, skin and ear. 6 Fossil. 7 Metal. 8 Root of words; crude verb. d The king's private palace, or apartments of his women. Also 2 The king's wife, or concubine. e Likewise 3 Energy of a divinity: as GAURI of SIVA. f शक्तिः or शक्ती. g Or a definite form. h व्रततिः or व्रततिः. i Also 3 Stay, abode. j Likewise 3 Expense. 4 Exclusion. k Some add क्षतिः and क्षन्तिः.

Digitized by Google

1 Pain. 2 End of a bow.

[a] अर्त्तिः (पीडा धनुष्कोट्योर्)

1 Kind or sort. 2 Birth. [b]

[f] जातिः (सामान्यजन्मनोः)

1 Usage. 2 Oozing. [c]

71. (प्रचारस्यन्दयो) रीतिर्[1f]

1 Calamity of season. [d]

[f] ईतिर् (डिम्बप्रवासयोः)

1 Gain. 2 Obtaining. [e]

(उदये ऽधिगमे) प्राप्तिः[f]

1 Three sacrificial fires. [f]

[f] त्रेता (त्र् ऽग्नित्रये युगे)

A harp. [g]

72. (वीणाभेदे ऽपि) मरुती[f]

1 Ashes. 2 Success. [h]

[f] भूतिः (भस्मनि सम्पदि)

1 River of snakes. 2 City of serpents. [i]

(नदीनगर्य्योर्नागानां भोगवत्यौ[2f]

(ऽथ सङ्गरे

1 Combat. 2 Company. 3 Assembly.

73. संगे सभायां) समितिः[f]

1 Wane, loss. 2 Abode. [j]

[f] क्षतिः (क्षयवासावपि)

1 Sun-beam. 2 Weapon. 3 Flame.

(रवेरर्चिषि शस्त्रं च वह्निज्वाला च) हेतयः[3f]

1 The world. 2 Sort of metre. [k]

[f] 74. जगती (जगति च्छन्दोविशेषे ऽपि क्षितावपि)

1—ति. 2—ती. 3—ति.

[a] Or अर्त्तिः. [b] Also 3 Sort of metre. 4 Jasmin. 5 Nutmeg. 6 Lineage. [c] Likewise 3 Brass. 4 Scoria of metals. [d] And 2 Travelling abroad. [e] Or 3 Rise. 4 Improvement, success. [f] And 2 Second age of the world. [g] NA'RADA'S lute with 100 (some say seven) strings. 2 Solanum melongena. [h] Also 3 Super-human power, as rendering oneself invisible, &c. 4 Production. [i] Both situated in the infernal regions. Also m. भोगवान् (—वत्). A serpent. [j] Also 3 The earth. 4 Period of general destruction. [k] And 3 The earth.

Digitized by Google

पंक्ति (च्छन्दो ऽपि दशमं) f — 1 A metre. 2 Ten. a

(स्वात्मभावे ऽपि चा)वतिः 1 f — Majesty or dignity. b

75. पत्ति (गतौ च) f — Motion. c

(मूले तु) पक्षतिः (पक्षभेदयोः) f — 1 Root of a wing. d

प्रकृतिः (योनिलिङ्गे च) f — 1 Origin. 2 Sex. e

(कौशिक्याद्याच्) वृत्तयः 2 f — Style of composition. f

76. सिकताः (स्त्रुर्वालुकापि) f pl. h — Sand. g.

(वेदे श्रवसि च) श्रुतिः f — 1 Holy scripture. 2 An ear. i

वनिता (अनितान्तर्थानुरागायां च योषिति) f — Beloved woman. j

77. गुप्तिः (क्षितिव्युदासे ऽपि) f — A cavern. k

धृतिः (धारणधैर्य्ययोः) f — 1 Holding. 2 Steadiness. l

वृक्षती (क्षुद्रवार्त्ताकी च्छन्दोभेदे मङ्गल्य.पि) f — 1 An egg-plant. 2 A metre. m

---

1 चा—. 2—क्ति.

[a] Also 3 A row. [b] Likewise 2 Breadth. 3 Future time. 4 Restraint of mind. [c] Also 2 A platoon. And m. 3 A foot soldier. [d] And 2 First day of a lunar month. [e] Or 3 Pudendum muliebre. And 4 Natural disposition. 5 Material nature. 6 Original matter. 7 Root of a word. [f] And 2 Livelihood or profession. 3 Exposition or gloss. [g] Also 2 Sandy ground. 3 Stony nodules. [h] Some admit the singular number. [i] Likewise 3 Listening. 4 A rumour. 5 A quarter of a musical tone. [j] Or 2 A woman in general. 3 m. f. n. Solicited, begged. [k] Or 2 A hole in the ground. 3 A sink. Also 4 A prison. 5 Concealment. [l] Likewise 3 Satisfaction. 4 One of the astrological *Yógas*. And m. 5 A religious ceremony. [m] And 3 A large lute. 4 A mantle.

Digitized by Google

1 A woman. 2 A female elephant. a

78. वाशिता[b] (स्त्रीकरिण्योः)

1 Livelihood. 2 Rumour. c

वार्त्ता[f] (वृत्तौ जनश्रुतौ)

1 Chaff. 2 Health. d

वार्क्षं[n] (फल्गुव्यरोगे च त्रिषु)

Water. e

(अम्बु च) हृता[n] उच्यते

1 Silver. 2 Gold.

79. कलधौतं[n] (रूप्यहेम्नोः)

1 Cause. 2 Token.

निमित्तं[m] (हेतुलक्षणयोः)

1 Science. f

श्रुतं[n] (शास्त्रावधृतयोः)

1 The golden age. 2 Enough. g

(युगपर्य्याप्तयोः) कृतम्[n]

1 Great dread. 2 Valiant act.

80. अत्याहितं[n] (महाभीतिः कर्मजीवानमेषु च)

An element. h

(शुक्ले स्यादाहृते) भूतं[n] (प्राक्प्रतीते समे त्रिषु)

1 Verse. 2 Conduct. i

81. वृत्तं[n] (पद्ये चरित्रे त्रिष्वतीते दृढनिलये)

Realm. j

महद्[n] (राज्यं चा)

1 Calumny. k

उद्गीतं[n] (जन्ये स्यादुर्हिते त्रिषु)

---

[a] Also n. 3 The cry of birds. m. f. n. 4 Perfumed. [b] Or वाशिता. [c] Or 3 A profession. 4 News. [d] And m. f. n. 3 Healthy. [e] And 2 Liquid butter. Also अमृतं. 3 Nectar. 4 Residue of a sacrifice. 5 Unsolicited alms. 6 Exemption from transmigration. [f] And m. f. n. 2 Heard. 3 Understood. [g] Also m. f. n. 3 Done. 4 Hurt. [h] And m. f. n. 2 Right. 3 True. 4 Past. 5 (in conposition) Like. 6 Been. Also n. 7 A living being. m. n. 8 A demon. And m. 9 A class of demi-gods. [i] And m. f. n. 3 Past. 4 Firm. 5 Round. 6 Studied. 7 Covered. Also n. 8 Profession. [j] Also m. 2 The intellectual principle. 3 m. f. n. Great. f. 4 A harp or large lute. [k] And m. f. n. 2 Blamed, censured. 3 Wicked.

Digitized by Google

82. रूप्यं (रूप्य ऽपि) n — Silver. a

रजतं (हारे रूप्ये सिते त्रिषु) n — 1 A necklace. 2 Silver. b

त्रिषितेा c

खगद्द (चङ्क्रे ऽपि) 1 m f n — Movable, locomotive. d

रक्तं (नील्यादिरागे च) m f n — Died, tinged. e

83. अवदात: (सिते पीते शुद्धे) m f n — 1 White. 2 Yellow. 3 Clean.

(बद्धार्ज्जनौ) सितेा m f n — 1 Bound. 2 White. f

(चङ्क्रे ऽतिसंस्कृते मर्षिण्य.) ऽभिनीतेा m f n — 1 Fit. 2 Excellent. g

(ऽप्य) संस्कृतम् m f n — 1 Wrought, finished. h

84. (शास्त्रिमे लक्षणोपेते ऽप्य)

ऽनन्ते। m f n (ऽनवधावपि) — Infinite, endless. i

(ख्याते हृष्टे) प्रतीतेा m f n — 1 Famous, 2 Glad. j

ऽभिजात (सु कुलजे शुचे) m f n — 1 Noble. 2 Learned. k

---

b—गु.

a And m. f. n. 2 White. m. 3 Name of an island. 4 Name of a mountain. f. 5 A cowry. b Or, according to a different reading, 3 Gold (Ex. नक्षारत्नं). And m. f. n. 4 White. c The following admit the three genders. d Also n. 2 The world. m. 3 Air. e Also 2 Red. 3 Fond. And n. 4 Blood. 5 Copper. 6 Saffron. f Also 3 Destroyed. And f. 4 Clayed sugar. g Or 3 Much ornamented. And 4 Patient. Or 5 Impatient. h Or 2 Adorned. 3 Excellent. 4 Prepared. And n. 5 Language grammatically correct. i Likewise m. 2 VISHNU. 3 The king of serpents (*Sésha*). f. 4 The earth. 5 The goddess PA´RVATI. 6 A grass (Agrostis linearis). 7 A myrobalan. n. 8 The sky or atmosphere. j Also 3 Known. 4 Respectful. k Likewise 3 Fit.

Digitized by Google

1 Pure. 2 Desert. a

m f n
85. विविक्तौ (पूतविजनौ)

1 Foolish. 2 High, tall. b

m f n
मूर्खितौ (मूढसोच्छ्रया)

1 Sour ; Vinegar. 2 Harsh.

m f n
(हौ चाम्लपरुषौ) शुक्तौ

1 White. 2 Black.

m f n c
श्वितौ (धवलमेचकौ)

1 True. 2 Right. d

1 m f n
86. (सत्ये साधौ विद्यमाने प्रशस्ते ऽभ्यर्हिते च) सत्

1 Revered. 2 Distrest by foes. e

m f n
पुरस्कृतः (पूजिते ऽरात्यभियुक्ते ऽग्रतः कृते)

1 Secure. f

m f n
87. निवातावृ (आश्रयावातौ शस्त्राभेद्यं च वर्म वत्)

1 Produced. 2 High. g

m f n
(जातोच्चप्रवृद्धाः स्युर्) उच्छ्रिता

m f n
उच्छ्रिता (स्त्री

1 Increased. h

88. वृद्धिमत्प्राप्ततोत्पन्ना)

1 Respectful. 2 Respected.

m f n
आहतौ (सादरार्चितौ)

---

1 सत्.

a Or Lonely. Also 3 Discriminated. b And 3 Insensible. c श्वितिः—तौ.—तिः. Also सितिः. d And 3 Being, existing. 4 Excellent. 5 Respected, venerable. Fem. (सती). 6 A faithful wife. 7 The goddess PA'RVATI'. e Or 3 Facing the enemy and endeavouring to overcome him. 4 Placed in front. f As an abode. 2 Calm, free from wind. 3 Safe, as strong armour. g And 3 Grown large. h And 2 Endeavouring. 3 Born or produced.

Digitized by Google

SECTION XIII.

अर्थः (अभिधेयो रैवस्तुप्रयोजननिवृत्तिषु)	1 Meaning. 2 Wealth. a
89. (निपानागमयोस्) तीर्थम् (ऋषिजुष्टजले गुरौ)	1 Piece of water. b
समर्थः (क्ति.षु शक्तिष्टे सम्बन्धार्थे स्थिते ऽपि च)	1 Powerful. c
90. वृद्धमीक्षौ (क्षीणरागवृद्धौ)	1 Impotent. 2 Very old.
वीथी (पदव्यपि)	A road. d
(आस्थानीवत्सयोर्) आस्था	1 Assembly. 2 Care. e
प्रस्थः (स्त्रीक्षानुमानयोः)	1 Side of a hill. f

SECTION XIV.

91. (अभिप्रायवधौ) छन्दाव्	1 Meaning, opinion. 2 Subjection.
अब्दौ (क्षीद्भतवत्सरौ)	1 A cloud. 2 A year.

1—ब्द.

a And 3 Thing. 4 Purpose. 5 Prohibition. 6 Object. 7 Cause. 8 Request. b And 2 Sacred science. 3 Holy spot visited by pilgrims; especially sacred water. 4 Holy instructor. 5 Sacrifice. c And 2 Connected in sense. 3 Benevolent. d Also 2 A line. 3 Terrace in front of a house. 4 A shop. 5 Sort of drama. e Likewise 3 Consideration, regard. 4 State. f And 2 A measure of quantity. g Some write अब्द; in both acceptations; others in the last.

Digitized by Google

1 Defamation. 2 Command.
अपवादौ (तु निन्द्याज्ञे) m a

1 Son. 2 Kinsman.
दावादौ (सुतबान्धवौ) m

1 A ray of light. 2 A foot. b
92. पादः (रश्म्यंघ्रितुर्य्यांशयोः) m

1 The moon. 2 Fire. 3 The sun.
(चन्द्राग्न्यर्काख् तमोनुदः) 1 m

Ill report. c
निर्वादः (अनपवादे ऽपि) m

1 Mud. 2Young grass.
पादः (अम्बालशष्पयोः) m

1 Cry. d
93. (आरावे रुदिते ज्ञातर्य्या) क्रन्दः (दारुणे रवे) 2 m

Favour. e
(स्यात्) प्रसादः (अनुरोधे ऽपि) m

Sauce or condiment. f
सूदः (स्याद्व्यञ्जने ऽपि च) m

A cowherd. g
94. (गोष्ठाध्यक्षे ऽपि) गोविन्दः m

Joy. h
(हर्षे ऽप्या) मोदः (वनं) मदः 3 m m

1 Chief. 2 Royal insignia. i
(प्राधान्ये राजचिह्ने च द्वयोः) ककुदः(ऽस्त्रियाम्) m n j

1—द्, or —द्. 2 आ—. 3 आ—.

a Or अपवादः. b And 3 A fourth part. Also 4 A root. 5 A measure of a verse, or one verse of a stanza. c Likewise 2 Disregard. 3 A controversy decided. 4 Absence of contest. d Exclamation in pain, or simply a cry. And 2 Lamentation, with or without noise. 3 A defender in general, or 4 An abetter of an enemy who attacks in the rear of the army. 5 Terrific war. e Also 2 Brightness. 3 Cleanness. f Likewise 2 Split pease. 3 A cook. g Also 2 KRISHN'A. h Likewise आमोदः. 2 Fragrancy; delightful odour. And मदः. 2 Intoxication. 3 Inebriating liquor. 4 Insanity. 5 Pride. 6 The juice exuding from the temples of a rutting elephant. i And 3 Hump of a bull. 4 Summit of a hill. j Or fem. ककुद् (—द्).

Digitized by Google

95. (स्त्री)सविज् (ज्ञानसञ्ज्ञायां क्रियाकाराभिनामसु) 1 Knowledge. 2 Cry. a

(धर्मे रहस्यु) पत्निषत् 1 Religious and moral merit. b

(ग्रीष्मतौ वत्सरे) शरत् 1 The sultry season. 2 A year.

96. पदं (व्यवसिति त्राणस्थानलक्ष्माङ्क्रिवस्तुषु) 1 Industry. 2 Defence. c

गोष्पदं (सेविते माने) 1 Spot frequented by kine. d

(प्रतिष्ठाकृत्यम्) आस्पदम् 1 Dignity. 2 Business. e

97. (विष्विष्टमधुरौ) स्वादु 1 Desired. 2 Sweet.

चटू (चाटीष्णकोमलौ) 1 Blunt. 2 Soft. f

(मूढाल्पापटूनिर्भाग्या) मन्दाः (खुरः) 1 Foolish, dull. 2 Little. g

(नौ तु) नवीनौ 1 New. 2 Diffident. h

98. (प्रत्यग्रप्रतिभौ)

(विद्वत्प्रगल्भौ) विचक्षणौ 1 Learned. 2 Confident.

1—द्. 2 ङ—द्. 3—द्. 4—द्. 5—द्. 6—द्.

[a] As in battle. And 3 Agreement, contract. 4 War, combat. 5 Name. [b] And 2 Privacy. Also 3 The theological portion of scripture. 4 Principle. [c] And 3 Place. 4 Mark. 5 Token. 6 Foot. 7 Footstep. 8 Thing. 9 Word. 10 Sound. [d] And 2 A measure of quantity; as much as a cow's footstep will hold. [e] And 3 A place. [f] And 3 Gentle. [g] And 3 Slow. 4 Unlucky. 5 Low (a tone). Also m. 6 The planet Saturn. [h] Also 3 Produced in the sultry season. And m. 4 A year. f. 5 A title of DURGA.

Digitized by Google

SECTION XV.

1 *m*

1 A fathom. a 2 The Indian fig tree. (व्यामो वटश्च) न्यग्रोधाव्

m

1 Body. 2 Height. उत्सेधः (कायः उन्नतिः)

m *m* c

1 A yoke for buriens. 2 A highway. b 99. (पर्व्याड्डारश्च मार्गश्च) विवधौ वीवधौ (च तौ)

m

1 A branch of a tree at a sacrifice. d परिधि (यैश्चियतरोः शाखायामुपसूर्य्यके)

2 *m*

1 A pledge. 2 A calamity. e 100. (बन्धकं व्यसनं चेतः पीडाधिष्ठानम्) आधयः

3 *m*

1 A reconciling of differences. f (स्युः समर्थननीवाकनियमाश्च) समाधयः

m

1 Offence or guilt. g 101. (दोषोत्पाद्) अनुबन्धः (स्यात्प्रक्रत्यादिविनग्रहे सुखानुयायिनि शिष्यौ प्रकृतस्यानुवर्त्तने)

m

1 VISHNU. 2 The moon. h 102. विधु (विष्णौ चन्द्रमसि)

m

1 Limit. 2 A hole. i (परिच्छेदे बिले) अवधिः

1—ब. 2—धि. 3—धि.

[a] Measured by the extended arms. [b] Or 3 Storing of corn, &c. 4 A load. [c] Spelt both ways. [d] Stuck in the ground, to tie the victim to it. And 2 The sun's image. [e] And 3 Mental agony. 4 Site or place. 5 Expectation. [f] And 2 Silence. 3 Promise or vow. 4 Collecting grain on account of a dearth. 5 Deep meditation. 6 Perseverance in a difficult undertaking. [g] And 2 An element of language; root, affix, augment or permutation. 3 In grammar, an indicatory letter not sounded. 4 A person following an example. 5 A child. Or 6 A child following example. 7 Continuation. [h] And 3 Camphor. [i] Also 3 Period. 4 Situation, place.

Digitized by Google

m
विधि (विधाने दैवे च) 1 Rule, form. 2 Fate. a

m
प्रणिधिः (प्रार्थने चरे) 1 Request. 2 A spy. b

103. m m
बुधश्चौ (पण्डिते ऽपि) Learned. c

m
स्कन्धः (समुदये ऽपि च) Multitude. d

m
(देशे नदविशेषे ऽब्धौ)सिन्धु(र्नौ सरिति स्त्रियाम्) 1 Name of a country. 2 — of a river. e

f g
104. विधा (विधौ प्रकारे च) 1 Form or rule. 2 Manner, sort. f

1 mfn
साधू (रम्ये ऽपि च त्रिषु) Handsome, pleasing. h

f
वधु (जाया स्नुषा स्त्री च) 1 A wife. 2 Daughter-in-law. i

f
सुधा (लेपे ऽमृतं सुधी) 1 Plaister. 2 Nectar. j

f
105. सन्धा (प्रतिज्ञा मर्य्यादा) 1 Promise. 2 State.

f
श्रद्धा (सम्प्रत्ययः स्पृहा) 1 Belief, confidence. 2 Fondness.

1—धु.

[a] Likewise 3 BRAHMA, or providence. 4 Command, injunction. [b] Also 3 Situation, place. [c] Likewise बुधः. 2 The regent of the planet Mercury. Or बुधः. 2 A deified saint. 3 Known or understood. बुधः. 2 Old. 3 Grown or increased [d] Also 2 A shoulder. 3 The fork of a tree; or its principal branch. 4 Part of an army. [e] And 3 The sea. 4 The juice exuding from the temples of a rutting elephant. f. 5 A river. [f] Also 3 Fodder. 4 Prosperity, thriving. 5 Piercing. [g] Some state विधः as a separate term with the same acceptations. [h] Likewise 2 Right, fit. 3 Good, virtuous. m. 4 An usurer. [i] And 3 Any woman. 4 A sister-in-law. 5 A bride. [j] And 3 Euphorbia Tirucalli, &c.

Digitized by Google

1 Ardent spirit. 2 Nectar of flowers. a

n
मधु (मद्ये पुष्परसे क्षौद्रे चा)

Darkness. b

n
ध्वान्तं (तमस्यपि)

c
106. (अतस्त्रिषु)

1 Conceited of learning. d

m
बहुश्रुतौ (पण्डितंमन्यगर्वितौ)

A reproachful appellative. e

m f n f
ब्रह्मबन्धु (रूढिक्षेपे निर्हेये).

1 Relied on. 2 Near. g

(श्रयावलम्बितः

m f n
107. अविदूरे) श्रयः) श्रवष्टब्धः

1 Notorious. 2 Adorned.

m f n
प्रसिद्धौ(ख्यातभूषितौ)

SECTION XVI.

1 m
1 The Sun. 2 Fire.

(सूर्यवह्नी) चित्रभानू

1 Ray of light. 2 The sun.

2 m
भानू (रश्मिदिवाकरौ)

1—ह. 2—ह.

[a] And 3 Honey. 4 Water. 5 Milk. Also m. 6 Bassia latifolia. 7 The season of spring. 8 The month of *Chaitra*. 9 Name of a demon slain by VISHNU. f. 10 Liquorice. [b] And m. f. n. 2 Blind. [c] The following admit the three genders. [d] And 2 Proud. 3 Elevated. [e] Indicating that the man neglects his duty, and is only a *Brâhmana*. So ब्रह्मबन्धः in speaking of a *Kshatriya*. 2 An indefinite appellation to avoid the use of a name. [f] Fem. ब्रह्मबन्धूः or न्धुः. [g] Also 3 Wrapt up. 4 Bound. 5 Surrounded; assailed on all sides.

Digitized by Google

108. भूतात्मानौ (धातदेहौ) 1 m — 1 BRAHMA. 2 Body. a

(मुर्खनीचौ) पृथग्जनौ m — 1 An ignorant man. 2 One of a low tribe.

गावाणौ (शैलपाषाणौ) 2 m — 1 A mountain. 2 A rock or stone.

पत्रिणौ (शरपक्षिणौ) 3 m — 1 An arrow. 2 A bird. b

109. (तरुशैलौ) शिखरिणौ 4 m — 1 A tree. 2 A mountain. c

शिखिनौ (वह्निबर्हिणौ) 5 m — 1 Fire. 2 A peacock. d

प्रतिपत्तावृ (उभौ लिप्सोपग्राहावृ) 6 m — 1 Desire. 2 Making prisoner. e

(अथ) सादिनौ 7 m — 1 Charioteer. 2 Horseman. f

110. (द्वौ सारथिहयारोहौ)

वाजिनौ (इषवः पक्षिणः) 8 m — 1 A horse. 2 An arrow. 3 A bird.

(कुले ऽथ) ऽभिजनौ (जन्मभूम्यामथ) m — 1 Family 2 Native spot. g

(अथ) हायनाः m — 1 A year. 2 Ray of light. h

1—तन्. 2—वन्. 3—नृ. 4—नृ. 5—नृ. 6—न. 7—नृ. 8—नृ.

[a] Or, according to another reading. 3 Component part of an animated body, as blood, flesh, &c. [b] Also 3 A falcon. 4 A carriage. [c] Likewise 3 Clitoria ternatea. f. 4 शिखरिणी, sort of metre. [d] Also 3 A gallinaceous fowl. 4 A tree. 5 An arrow. m. f. n. 6 Crested. [e] Also 3 Comprehension. [f] Or 3 A person riding on an elephant. [g] Or 3 Head of a family. 4 Place where the family is. [h] And m. 3 Red rice. 4 Wild rice.

Digitized by Google

111. (वर्षाग्नि र्नोष्णिभेदाः स्युष्)

1 The moon. 2 Fire. 3 The sun. a — (चन्द्राग्न्यर्का) विरोचनाः m

Hair. b — (केशे ऽपि)हरिनेा m

1 The sun. 2 The artist of the gods. c — विश्वकर्मा (ऽर्कसुरशिल्पिनोः) I m

1 Care. 2 Firmness. d 112. आत्मा (यत्नोधृतिर्बुद्धिः स्वभावेाब्रह्मवर्त्म च) 2 m

1 INDRA. 2 A vicious elephant. e — (शक्रघातुकमत्तेभवर्षुकाह्वा) घनाघनाः m

1 Pride of wealth, &c. 2Knowledge. f 113. अभिमानेा (ऽर्थादिदर्पे ज्ञाने प्रत्ययहिंसयोः) m

1 A cloud. 2 Solidity. g — घनेा (मेघे मूर्त्तिगुणे त्रिषु क्लीबं निरन्तरे) m

1 The sun. 2 A master. h 114. हूनः (सूर्य्ये प्रभौ) m

1 The moon. 2 A soldier by tribe. i — राजा (चन्द्रे क्षत्रिये नृपे) 3 m

---

1—भेनू. 2—क्लनू. 3—जनू.

[a] Also 4 A proper name : the son of PRAHLA´DA and father of BALI. [b] Likewise n. 2 Sin. m. f. n. 3 Crooked, bent. [c] Also 3 Name of a sage. [d] And 3 Intellect. 4 Natural disposition. 5 The supreme BRAHMA. 6 Body. 7 Vivifying soul. 8 Sentient soul. 9 Mind. [e] Or 3 Mischievous. 4 A rutting elephant. 5 A rainy cloud. 6 Collision. [f] And 3 Affection. 4 Request. 5 Killing. [g] And m. f. n. 3 Solid, material. 4 Uniformly extended. 5 Smooth. Also m. 6 Extension. 7 Assemblage. 8 An anvil. 9 Cyperus rotundus. n. 10 Cymbal, bell, &c. 11 Mode of dancing. [h] Or 3 A king. 4 A husband. [i] And 3 A king. 4 A master. 5 INDRA. 6 A *Yaksha* or attendant of KUVE´RA.

Digitized by Google

1 *f* b
वाचिन्यौ (नर्त्तकीभक्ते) — 1 A dancing girl. a

f
(स्रवन्त्यामपि) वाहिनी — A river. c

2 *f*
115. क्रादिन्यौ (वज्रतडितौ) — 1 The thunderbolt. 2 Lightning.

f
(वन्द्यायामपि) कामिनी — A climbing plant. d

f
(त्वग्देहयोरपि) तनुः — 1 The skin. 2 Body. e

f
सूना (ऊर्वोलम्बिकायां च) — The uvula. f

m n
116. (क्रतुविस्तारयोरस्त्री) वितानं (क्लिषु तुच्छके मन्दे) — 1 A sacrifice. 2 Expansion. g

n
(अथ) केतनं (क्लीबे केतावुपनिमन्त्रणे) — 1 Indispensable act. h

3 *n*
117. (वेदस्तत्वं तपो) ब्रह्म — 1 Holy writ. 2 True knowledge. i

4 *m*
ब्रह्मा (विप्रः प्रजापतिः) — 1 A priest by birth. 2 The creator. j

---

1—नी. 2—नी. 3—नृ. 4—नृ.

[a] And 2 A woman intoxicated. 3 A woman fond of gratification. [b] Or वाचिनी. [c] Also 2 An army. [d] Likewise 2 A loving woman. And m. वाची—नृ. 3 An amorous man. 4 A dove. 5 A ruddy goose (Anas Casarca). [e] And m. f. n. 3 Thin. 4 Small. 5 Separate. [f] Also 2 Place of execution. 3 Place of slaughter (as the kitchen hearth, &c. of a householder. Manu 3. 69.) 4 Daughter. And n. 5 Bringing forth young. 6 A flower. m. f. n. 7 Blossoming. [g] And m. f. n. 3 Empty, vacant. 4 Bad. Or 5 Dull, stupid. Also n. 6 A sort of metre. m. n. 7 A canopy. [h] Or 2 Business. 3 A standard, or a symbol. 4 An invitation. 5 An abode. [i] Or 3 The supreme being. 4 Devotion. [j] Likewise 3 A superintending priest at religious rites. 4 One of the astrological *yógas*.

Digitized by Google

1 Perseverance. 2 Destruction. a (उत्पाटने च हिंसायां सूचने चापि) नंधनम्ⁿ

1 Calcining. b 118. आतक्षणं (प्रतीवापजवनाप्यायनार्थकम्ⁿ)

1 A mark or token. 2 A beard. c व्यञ्जनं (लाञ्छनं श्मश्रु निष्ठानावयवेषपि)ᵛ

1 Detraction. d 119. (स्यात्) कौलीनं (लोकवादे युद्धे पक्षद्विपक्षिणाम्ⁿ)

1 Going forth, exit. e (स्याद्) उद्यानं (निःसरणे वनभेदे प्रयोजने)ⁿ

1 Leisure. 2 Place. f 120. (अवकाशे स्थितौ) स्थानंⁿ

1 Sport, play. g (क्रीडादावपि) देवनम्ⁿ

1 Manly exertion. 2 An army. h उत्थानं (पौरुषे तन्त्रे संविधिष्टोन्नमे ऽपि च)ⁿ

1 Turning away. 2 Opposition. i 121. व्युत्थानं (प्रतिरोधे च विरोधाचरणे ऽपि च)ⁿ

---

[a] And 3 Intimation. Or 4 Hint to kill. 5 Manifestation. [b] By casting a powder into melted gold, &c. Or 2 A powder adapted to that purpose. 3 Casting any thing, for example buttermilk, into fresh milk to turn it. 4 Danger, calamity; as a pestilence or epidemic. 5 Speed. 6 Gratifying. [c] And 3 Sauce or condiment. 4 Private part of male or female. Also 5 A consonant. 6 A day. [d] Or 2 Rumour, report. 3 Combat of animals, whether quadrupeds, birds, serpents, &c. 4 Cockfight or other match of animals for a bet. 5 High birth. [e] And 2 A garden. 3 Purpose, motive. [f] Also 3 Stay, or continuance without increase or diminution. [g] And 2 Emulation, desire to surpass. 3 Splendour. 4 Praise. 5 Motion. 6 Affair, business. 7 Grief. Also m. 8 A die. [h] Or 3 Business of a family or of a realm, as the care of dependants and subjects. [i] Also 3 Independence.

Digitized by Google

(मारणे व्रतसंस्कारे मतौ द्रव्ये ऽर्थदापने — 1 Killing. 2 Obsequies. 3 Motion. a

122. निर्वर्त्तनोपकरणाशुव्रज्यासु च) साधनम्

निर्यातनं (वैरशुद्धौ दाने न्यासार्पणे ऽपि च) — 1 Revenge. 2 Gift. b

123. व्यसनं (विपदि भ्रंशे दोषे कामजकोपजे) — 1 Calamity. 2 Fall. 3 Fault. c

पक्ष्मा(ऽक्षिलोम्नि किञ्जल्के तंत्वाद्यंशे ऽप्यणीयसि) — 1 Eyelash. 2 Filament of a flower. d

124. (तिथिभेदे क्षणे) पर्व — 1 Certain days of the lunar month. e

वर्त्म (नेत्रच्छदे ऽध्वनि) — 1 Eyelid. 2 A road.

(अकार्य्ये गुह्ये) कौपीने — 1 Wrong or unfit act. f

मैथुनं (सङ्गतौ रतौ) — 1 Union. 2 Copulation. g

125. प्रधानं (परमात्माधीः) — 1 The supreme soul. 2 Intellect. h

प्रज्ञानं (बुद्धिचिह्नयोः) — 1 Knowledge. 2 A mark, token.

---

1 पक्ष्मन्. 2—नृ. 3—नृ.

[a] And 4 Substance. 5 Enforcement of delivery of any thing. 6 Accomplishing. 7 Materials; or instrument. 8 Following. Also 9 An army. 10 Means. 11 Cause. 12 Generative organ of a male. [b] And 3 Delivery of a deposit. 4 Payment of a debt. [c] Arising from desire (as hunting, gaming, drinking, wenching), or from aversion (as calumny, battery, or pecuniary injury). Also 4 Sin. 5 Ill destiny. 6 Fated consequence. 7 Vain effort. [d] And 3 A short thread. 4 Any thing small. 5 A wing. [e] Viz. the full and change of the moon, and the 6th, 8th and 10th of each half month. 2 A festival. 3 The day of the equinox, solstice, &c. 4 A book or chapter. 5 A knot or joint. [f] And 2 Privy part. 3 Covering of it. [g] Or 3 Marriage. [h] Also 3 Nature. 4 An elephant-driver. And (invariably sing.) 5 Chief.

Digitized by Google

1 A blossom. 2 A fruit. — प्रसूनं (पुष्पफलयोर्) n

1 A family. 2 Disappearance. a — निधनं (कुलनाशयोः) n

1 Weeping. 2 Lamenting. — 126. क्रन्दने (रोदनाह्वाने) n

1 Body. 2 Measure. b — वर्ष्म (देहप्रमाणयोः) 1 n

1 A house. 2 Body. 2 Light. c — (गृहदेहत्विट्प्रभावा) धामन्य् 2 n

1 Meeting of four roads. d — (ऽथ चतुष्पथे

127. सन्निवेशे च) संस्थानं n

1 A mark, token. 2 Chief. — लक्ष्म (चिह्नप्रधानयोः) 3 n

1 Covering, clothing. e — आच्छादने (सन्निधानमुपवारणमित्युभे) n

1 Accomplishment. f — 128. आराधनं (साधने स्याद्वाप्तौ तोषणे ऽपि च) n

1 A wheel. 2 A town. g — अधिष्ठानं (चक्रपुरप्रभावाध्यासनेषूपि) n

Excellent of its kind. h — 129. रत्नं (स्वजातिश्रेष्ठे ऽपि) n

1 Water. 2 A forest. i — वने (सलिलकानने)

1—नृ. 2—धानन्. 3—नृ.

[a] Or 3 Head of a family. 4 Death. [b] Also 3 A handsome form. 4 Weight, elevation. [c] And 4 Dignity or majesty. [d] And 2 Fabrication or construction. 3 Form. 4 Death. [e] And 2 Concealment. 3 Deception. [f] And 2 Attainment, acquisition. 3 Gratifying. And 3 Dignity or majesty. 4 Approach. 5 Fixing. 6 Adjustment. [h] Also 2 A gem. [i] Likewise 3 Abode. 4 A house or dwelling.

Digitized by Google

m f n
तनिनं (विरले स्तोके) — 1 Separate. 2 Small. a

b
(वाच्यलिङ्गास्त्रयोऽत्तरे)

130. m f n समानाः (सत्त्वमेके स्युः) — 1 Virtuous. 2 Similar. 3 Same. c

m f n
पिशुनौ (खलसूचकौ) — 1 Wicked. 2 A whisper. d

m f n 1 m f n
हीनन्यूनाव् (अनगर्हौ) — 1 Deficient. 2 Blamable.

2 m f n
(वेगिभूरौ) तरस्विनौ — 1 Swift. 2 Valiant.

m f n
131. अभिपन्नो (ऽपराद्धो ऽभिग्रस्तव्यापन्नतावपि) — 1 Guilty. 2 Subdued. e

SECTION XVII.

m
कलापो (भूषणे वर्हे तूणीरे संहते ऽपि च) — 1 An ornament. 2 A string of bells. f

m
132. (परिच्छदे) परीवापः (पर्य्युप्तौ सलिलस्थितौ) — 1 Furniture. 2 Sowing around. g

m
(गोधुग्गोष्ठपतौ) गोपौ — 1 A herdsman. 2 The head of a cowpen. h

3 m
(हरविष्णू) वृषाकपी — 1 SIVA. 2 VISHNU. i

m
133. वाष्पाव् (उष्णाम्बु) — 1 Vapour. 2 A tear

4 m n
कशिपू (त्वच्मांच्छादनं द्वयम्) — 1 Food. 2 Clothing. j

1—तृ. 2—तृ. 3—पि. 4—पु.

a Also 3 Clear, transparent. 4 Inferior, situated beneath. b The following are adjectives agreeing in gender with the subject. c Likewise m. One of the five breaths. d Also 3 A crow. e And 3 Involved in calamity. 4 Fugitive. 5 Seeking refuge. f Worn by women round their waist. 3 The eye in a peacock's tail. 4 A quiver. 5 Multitude; assemblage. g And 3 Standing water. 4 A piece of water. h Also 3 A superintendent of a district. 4 A king. i Likewise 3 Fire. j Also du. 3 Food and apparel.

Digitized by Google

1 A bed.
2 An upper story.[a]

m n
तल्पं (शय्याद्रुदारेषु)

1 A clump or cluster. b

m n
(स्तम्बेऽपि) विटपो (ऽस्त्रियाम्)

1 Learned.
2 Pleasing.

m f n m f n m f n
134. प्राप्तरूप स्वरूपा ऽभिरूपा (बुधमनोज्ञयोः
भेद्यलिङ्गा अमी)

1 A female turtle. 2 A sort of lute. c

f
(कूर्मी वीणाभेदयु) कच्छपी

SECTION XVIII.

1 The letter R. d

m
135. (रवर्णो पुंसि) रेफः (स्यात्कुत्सिते वाच्यलिङ्गकः)

SECTION XIX.

1 Spirit after death. e

m
(अन्तराभवसत्वे ऽश्वे) गन्धर्वो (दिव्यगायने)

1 A ring.
2 A conch or shell.

m
136. कम्बु (र्नो वलये शंखे)

1 A serpent.
2 A whisperer or informer.

m
द्विजिह्वौ (सर्पसूचकौ)

---

[a] Likewise 3 A wife. [b] Also 2 A branch above the principal one. 3 Expansion. [c] SARASWATI's lute. Likewise 3 A disorder of the spleen. [d] And m. f. n. 2 Vile, bad. [e] And previous to its being born again. Also 2 A horse. 3 A celestial quirister. 4 Spirits frequenting the sky. 5 A black cuckoo. 6 Sort of deer.

Digitized by Google

m f n b
पूर्वा (अन्यलिङ्गः प्रागाद्य पुंस्त्वे ऽपि पूर्वजान्) 1 Eastern. 2 Prior. a

m f n
137. कुम्भौ (घटेभमूर्द्धानौ) 1 A jar. c

m
डिम्भौ (तु शिशुबालिशौ) 1 A child. 2 An ignorant man.

m
खम्भौ (स्थूणाजडीभावौ) 1 Post or pillar. 2 Insensibility.

l m
शंभु (ब्रह्मत्रिलोचनौ) 1 BRAHMA. 2 SIVA. d

m
138. (कुक्षिभ्रूणार्भका) गर्भाः 1 The belly. 2 A fetus. A child. 3

m
विस्रंभः (प्रणये ऽपि च) Acquaintance. e

m f
(स्यादुन्दुभिः(पुंसिस्यादुन्दुभिः(स्त्रियाम्) 1 A large drum. f

n
139. (स्यान्नीरजनं क्लीवे) कुसुम्भं (करके पुमान्) 1 Safflower. g

m
(क्षत्रिये ऽपि च) नाभि (र्ना) A *Kshatriya* h

m
सुरभि (र्गवि च स्त्रियाम्) A cow. i

---

l—u.

[a] And m. pl. 3 Forefather. [b] पूर्वः or पूर्वः. [c] And 2 Frontal globe of an elephant's head. Also 3 The sign aquarius. 4 Proper name, the nephew of RA'VANA. 5 The paramour of a prostitute. n. 6 Bdellium. f. 7 Bignonia chelonoides. [d] Also 3 A deified saint or JINA. 4 VISHNU. [e] Or 2 Amorous solicitation. 3 Playful dispute. 4 Trust, confidence. [f] Also 2 VARUN'A. 3 Name of a demon. And f. 4 A die. 5 A stake at play. [g] And 2 Gold. m. 3 A water-pot. 4 A pomegranate. [h] Also 2 An emperor. 3 The nave of a wheel. m. f. 4 The navel. f. 5 Musk. [i] Or 2 The cow which, being milked, yields every wish. m. 3 Spring. 4 Nutmeg. 5 Michelia champac. m. f. n. 6 Fragrant. 7 Pleasing.

Digitized by Google

1 An assembly. 2 One of a company. a
140. सभा (संसदि सत्रे च)

A superintendent. b
m f n
(त्रिष्वध्यक्षे ऽपि) वशवः

1 A ray of light. 2 A rein.
1 m
(किरणग्रग्रहौ) रश्मी

1 An ape. 2 A frog.
m
(कपिभेकौ) प्लवङ्गमौ

1 Desire. 2 Love, Cupid. c
141. (इच्छामनोभवौ) कामौ

1 Power. 2 Exertion. d
m
(शक्त्युद्योगौ) पराक्रमौ

1 Moral and religious merit. e
m
धर्मा: (पुण्ययमन्यायस्वभावाचारसोमपाः)

1 Deliberate undertaking. f
2 m
142. (उपायपूर्वं आरंभ उपधा चाथ) पक्रमः

1 A market. 2 A town 3 Holy writ. g
m
(वणिक्पथः पुरत्वेदः) निगमः

1 A citizen, a towns-man. 2 A trader. h
(नागरः वणिक्)

1—त्रि॰ 2 ष—.

[a] Likewise 3 A house. 4 Gaming. [b] Or 2 A chief herdsman. Also 3 Beloved. 4 A horse with good marks. [c] Likewise n. 3 Independent. 4 Semen genitale. 5 Desirable [d] To subdue the foe. 3 Valour. [e] And 2 YAMA. 3 Fitness, propriety. 4 Nature, character. 5 Usage, practice. 6 One who drinks the juice of acid asclepias at a sacrifice. 7 Any sacrifice. 8 Resemblance. 9 Innoxiousness. 10 A bow. 11 A theological treatise from the *Véda*. 12 Virtue personified; the father of YUD'HISHT'HIRA. [In some of its acceptations the word admits the neuter gender.] [f] With knowledge of means. 2 A stratagem. 3 Valour. [g] Also 4 Trade. [h] Likewise 3 A theological portion of the *Véda*.

Digitized by Google

143. नैगमौ (द्वौ)

(बले) रामः (नीलचारुस्थिते त्रिषु) 1 BALA-RA´MA. a

(शब्दादि पूर्वः द्वन्द्वे ऽपि) ग्रामः In comp. A multitude. b

(क्रान्तौ च) विक्रमः Walking. c

144. गुल्मा (रक्तसंवसेनाद्य) 1 A disease of the spleen. d

जामिः (स्वस्रकुलस्त्रियोः) 1 A sister. 2 A chaste woman. e

(क्षितिक्षान्त्योः) क्षमा (पुंक्ली) क्षमं (शक्ते हिते त्रिषु) 1 The earth. 2 Patience. f

145. (त्रिषु) श्यामौ (हरित्कृष्णौ) श्यामा (स्याच्छारिवानिशा) 1 Green. 2 Black. g

लाङ्गूलं (पुच्छपुरुषाश्वभूषाप्राधान्यकेतुषु) 1 A tail. h

146. सूक्ष्म (मध्यामसमण्) The supreme soul. j

(आदौ प्रधाने) प्रथम (त्रिषु) 1 First. 2 Chief.

---

[a] Also 2 PARAS´URA´MA. 3 RA´MACHANDRA. 4 Sort of deer. m. f. n. 5 Black. 6 Pleasing. 7 White. [b] Likewise 2 A village or township. 3 An octave in music. [c] Also 2 Power. 3 Valour. [d] And 2 A clump of grass, &c. 3 Body of troops consisting of 9 platoons. [e] Or जामिः. [f] And n. 3 Right, propriety. m. f. n. 4 Able. 5 Benevolent. 6 Patient. [g] Also m. 3 A black cuckoo. 4 A cloud. 5 A sacred fig-tree at *Prayága*. 6 A sort of pot-herb: Convolvulus argenteus. n. 7 Black peppor. f. 8 A plant; vulgarly *Syámlatá*. 9 Night. 10 Indigo. 11 A description of women. [h] Also 2 A mark on the forehead of a horse, bull, &c. 3 A horse. 4 An ornament. Or 5 Ornament of a horse. 6 Chief. 7 A flag or symbol. 8 A horn. 9 Mane. [i] Or लङ्गूलं (—ऊ). [j] Also m. 2 An atom. m. f. n. 3 Little.

Digitized by Google

1 Pleasing. 2 Reverse, contrary. a
वामौ (वल्गुप्रतीपौ द्वाव्) m f n

1 Low. 2 Vile.
अधमौ (न्यूनकुत्सितौ) m f n

1 Old. 2 Used.
147. (जीर्णं च परिभुक्तं च) यातयाम (मिश्रं हयम्) m f n

SECTION XX.

1 A horse. 2 VISHNU'S bird. b
(तुरङ्ग गरुडौ) तार्क्ष्यौ m

1 A house. 2 Less. c
(निलयापचयौ) क्षयौ m

1 Husband's brother. 2 Wife's brother.
148. श्वशुर्यौ (देवरश्यालौ) m

1 A brother's son. 2 An enemy.
ज्ञात्यौ (ज्ञातजहिषौ) m

1 A thunder-cloud. 2 INDRA. d
पर्जन्यौ (रसदब्देन्द्रौ) m

1 A master. 2 A man of the 3d tribe.
(स्वादु) अर्य्यः (स्वामि वैश्ययोः) m

1 The 8th asterism. 2 The 4th age. f
149. तिष्यः (पुष्ये कलियुगे) m

1 Opportunity. 2 Succession. g
पर्य्यायः (अवसरे क्रमे) m

1 Subjected. 2 Oath, ordeal. h
प्रत्ययः (अधीनयपथज्ञान विश्वासहेतुषु) m

---

[a] Likewise 3 Left, not right. m. 4 An udder. 5 Cupid. 6 SIVA. n. 7 Wealthy f.—ना. 8 A woman—नी. 9 A mare. 10 A she-ass. 11 A female shakal. 12 A young female elephant. [b] Also 3 The dawn. n. 4 A collyrium. [c] Likewise 3 A phthisis or consumption. 4 General destruction. [d] Also 3 Any cloud. 4 Thunder. [e] Likewise m. f. n. 3 Excellent. [f] Also f. 3 The Emblic myrobalan. [g] Likewise 3 Mode, manner, form. [h] And 3 Knowledge, apprehension. 4 Trust, confidence. 5 Cause. 6 A hole. 7 An affix. Also 8 Celebrity. 9 Practice, usage.

Digitized by Google

150. रंभ्रे शत्रे)

(ऽथा) ऽनुशयेा (दीर्घद्वेषानुतापयेाः) — 1 An old enmity. 2 Repentance.

स्थूलेाद्भव (ऽसाकल्ये गजानां मध्यमे गते) — 1 Incompleteness. a

151. समयाः (शपथाचारकालसिद्धान्तसम्विदः) — 1 An oath. 2 Usage. 3 Time. b

(व्यसनाभ्युभं दैवं विपदित्य्) ऽनया (क्षयः) — 1 Vice. 2 Ill fortune. 3 Calamity.

152. अत्ययेा (ऽतिक्रमे क्षये दोषे दण्डे ऽप्य्) — 1 Transgression. 2 Distress. c

(ऽपदि — 1 Calamity. 2 War. 3 Futurity.

सुद्वायात्योः) सम्पराय:

पूज्य (श्व श्वशुरे ऽपि च) — A father-in-law. d

153. (पश्चाद्वस्कन्दविषयं समवायस्) सङ्घयेा — 1 Rear guard. 2 Multitude.

(संघाते सन्निवेशे च) संस्त्याय:

प्रणया (स्त्यमी — 1 Assemblage. 2 Vicinity e

— 1 Acquaintance. 2 Solicitation. f

154. विश्रम्भ याञ्चा प्रेमाणेा)

(विरोधे ऽपि) समुच्छ्रय: — Enmity. g

विषयेा (यस्य येा ज्ञातस्तत्र शब्दादिकेष्वपि) — 1 Frequented and known. h

---

[a] And 2 An elephant's middle pace, neither quick nor slow. 3 A hill at the foot of a mountain. [b] And 4 Demonstrated conclusion. 5 Agreement, bargain. 6 Hint. 7 Leisure. [c] And 3 Fault, guilt. 4 Punishment by fine, &c. [d] Also 2 A teacher. m. f. n. 3 Worthy of respect. [e] Likewise 3 A house. [f] And 3 Affection. [g] Also 2 Elevation, height. [h] And 2 Object of sense, as sound, &c. 3 Country, province.

Digitized by Google

Infusion, extract. a — 155. (निर्यासे ऽपि) कषायेा (ऽस्त्री)

Assembly. b — (सभायां च) प्रतिश्रवः

1 Abundance, frequency. c — प्रायेा (भूयोऽन्तगमने)

1 Distress. 2 A sacrifice. 3 Anger. d — मन्यु (दैन्ये क्रतौ क्रुधि)

1 A secret. 2 Privy part. e — 156. (रहस्येापस्थयोर्) गुह्यं

1 An oath. 2 Truth. f — सत्यं (शपथतथ्ययोः)

1 Animal strength. 2 Dignity. g — वीर्य्यं (बले प्रभावे च)

1 Right, fit. 2 Substance. i — द्रव्यं (भव्ये गुणाश्रये)

1 A place. 2 A house. j — 157. धिष्ण्यं (स्थाने गृहे भेन्नी)

1 Destiny. 2 Goodluck. 3 Ill fate. — भाग्यं (कर्मशुभाशुभम्)

1 A pignut. 2 Gold. l — (कपेरुहेम्नोर्) गाङ्गेयं

A plant. m — विशल्या (हन्तिकापि च)

---

[a] Or 2 Exudation of a tree. 3 Astringent taste. 4 Perfume rubbed on the body. [b] Also 2 Refuge. 3 House. [c] And 2 Starving oneself to death. 3 (In composition) Similar, like. [d] Also 4 Grief, sorrow. [e] Likewise m. 3 A tortoise. 4 Pride. [f] Also 3 The first age of the world. m. f. n. 4 True. [g] Likewise 3 Semen virile. 4 Splendour. 5 Valour. [h] Or वीर्यं. [i] The substratum of qualities. Likewise 3 Wealth. 4 Drug. 5 Brass. [j] And 3 An asterism. 4 Strength. m. n. 5 Fire. [k] Or धिष्ण्यः and धिष्ण्य. [l] Also m. 3 Bhishma son of *Gangá*. [m] Named *Danti*. Also certain other plants, as Menispermum glabrum, &c.

Digitized by Google

158. इषाकपायी (श्रीगौर्य्योः) f — 1 The goddess LAKSHMI'. 2 GAURI'. a

अभिख्या (नामशोभयोः) f — 1 A name. 2 Beauty. b

(आरम्भो निष्कृतिः शिक्षा पूजनं सम्प्रधारणम् — 1 Beginning, undertaking. 2 Atonement. c

159. उपायः कर्म चेष्टा च चिकित्सा च नव) क्रियाः f

छाया (सूर्य्यप्रिया कान्तिः प्रतिबिम्बमनातपः) f — 1 Wife of the sun. 2 Beauty. d

160. कक्ष्या (प्रकोष्ठे हर्म्यादेः कांच्यां मध्येभबन्धने) f — 1 Enclosure of an edifice. e

कृत्या (क्रियादेवतयोरस्त्रिषु भेद्ये घनादिभिः) f — 1 An act. 2 A certain deity. f

161. जन्यः (स्याज्जनवादे ऽपि) m f n — A rumour. g

अधन्यो (ऽन्त्ये ऽधमे ऽपि च) m f n — 1 Last, ultimate. 2 Low, vile.

(गर्ह्याधीनौ च) वक्तव्यौ m f n — 1 Reprehensible. 2 Subject, dependent. h

कल्यौ (सज्जनिरामयौ) m f n — 1 Ready, prepared. 2 Healthy. i

---

[a] Likewise 3 *Swáhá*, wife of the regent fire. 4 SACHI', wife of INDRA. [b] Also 3 Glory. [c] And 3 Study. 4 Worship. 5 Disquisition. 6 Means, expedient. 7 Act. 8 Bodily action. 9 Remedy. 10 Instrument. 11 A religious initiatory ceremony. 12 Obsequies. [d] And 3 A reflected image. 4 Shade. [e] Or 2 The gate of such an inclosure. 3 A string of bells, worn by women. 4 A rope round an elephant's body. 5 Effort, exertion. m. 6 The armpit. [f] To whom sacrifices are offered for destructive and magical purposes. Or 3 Pestilence m. f. n. 4 Seduced from an alliance. 5 Any thing to be done. [g] Neuter in the sense exhibited. m. f. n. 2 To be produced. 3 A relation of a bride. 4 Her attendant. 5 The companion of a bridegroom. n. 6 A market. 7 War. 8 A meteor. m. 9 A father. f. 10 A mother. 11 A mother's female companion. [h] Likewise 3 Fit to be said. [i] Also 3 Skilful. m. f. 4 One deaf and dumb. n. 5 Morning. f. 6 Auspicious speech.

Digitized by Google

1 Intelligent. 2 Wealthy. a 162. (आत्मवाननपेतोर्थाद्) अर्थ्यः *m f n*

Pleasing. b पुण्यं (तु चार्व्यपि) *m f n*

Beautiful, c रूप्यं (प्रशस्तरूपेऽपि) *m f n*

Eloquent. d वदान्यो (वक्तुवाग्पि) *m f n*

Just, reasonable. e 163. (न्याय्येऽपि) मध्यं *m f n*

1 Handsome, 2 Sacred to the moon. f सौम्यं (तु सुन्दरे सोमदैवते) *m f n*

SECTION XXI.

1 Multitude. 2 Occasion. g (निवहावसरौ) वारौ *m* h

1 A bed of grass or bark. 2 A sacrifice. संस्तरौ (प्रस्तराध्वरौ) *m*

1 VRIHASPATI. 2 A parent. i 164. गुरू (गीष्पतिपित्राद्यौ) *m*

1 The 3d age. 2 Doubt. द्वापरौ (युगसंशयौ) *m*

1 Difference 2 Similitude. प्रकारौ (भेदसादृश्ययोः) *m*

---

[a] Or 3 Right, reasonable. n. 4 Red chalk. [b] Also n. 2 A good action. 3 Virtue, moral or religious merit. [c] Likewise n. 2 Silver. 3 Wrought silver and gold. [d] Also 2 Generous, munificent. [e] Likewise 2 Middle. 3 Low. And n. 4 The middle. [f] Also 3 Mild. m. 4 Patronymic of *Budha*, or Mercury. [g] And 3 A day of the week. n. 4 A vessel for spirituous liquor. [h] वारः or वारः. [i] Or other venerable relative. And 3 A spiritual teacher. m. f. n. 4 Heavy. 5 Great.

Digitized by Google

1 m
आकाराव् (दृङ्निताङ्तौ) 1 Hint. 2 Form.

m
165. किंशारू (धान्यशूकेषु) 1 Beard of corn. 2 An arrow.

m
मरू (धन्वधराधरौ) 1 A country void of water. 2 A mountain.

2 m
अद्रयो (द्रुमशैलार्काः) 1 A tree. 2 A mountain. 3 The Sun.

m
(स्त्रीस्तनाङ्गौ) पयोधरौ 1 A woman's breast. 2 A cloud. a

m
166. (ध्वान्तारिदानवा) दस्रा 1 Darkness. 2 A foe. 3 A demon. b

m
(बलिहस्तांशवः) कराः 1 Tax. 2 Hand. 3 Ray of light. c

m
प्रदरा (भङ्गनारीरुग् वाणा) 1 Splitting. d

m
अस्राः (रक्ता अपि) Hair. e

m
167. (अजातश्मश्रू गौः काले ऽप्य श्मश्रु र्नृ च) ह्रस्वरः 1 A hornless bull. 2 A beardless man. f

3 m
(स्वर्णे ऽपि) रा: Gold. g

m
परिकरः (पर्यङ्कपरिवारयोः) 1 A bed. 2 A dependent. h

m
168. (मुक्ता मुष्टौ च) तारः (स्यात्) 1 Elegance of a pearl. i

---

1—र. 2—द्रि. 3 रै.

[a] Also 3 Coconut. [b] Who was slain by INDRA. [c] Likewise 4 An elephant's trunk. 5 Hair. [d] Or 2 Fracture. 3 A feminine disease (excess of menstruation). 4 An arrow. [e] Also 2 A corner. n. 3 A tear. 4 Blood. [f] Although of an age to have a beard ; and, in the instance of the bull, of an age to have horns. 3 Astringent taste. [g] Likewise 2 Wealth. 3 A cloud. [h] Also 3 Commencement. 4 Multitude. 5 Girding (as for battle). [i] Or 2 A beautiful pearl. 3 The pupil of the eye. 4 A high note. m. f. n. 5 High, as a note in music. n. 6 Silver. f. n. 7 A star. f. 8 The wife of VRIHASPATI. 9—of SUGRI'VA. 10 A goddess of the *Baudd'has*.

Digitized by Google

1 Air. a

1 m
ह्वारो (वायौ स्व तु त्रिषु कर्बुरे)

1 Promise. 2 War. 3 Bargain. b

m
(ऽथ प्रतिज्ञाजिसम्बिदापत्सु) सङ्गरः

1 The prayers of the *Védas*. c

m
169. (वेदभेदे गुप्तिवादे) मन्त्रो

The sun. d

m
मित्रो (रवावपि)

1 A sacrifice. 2 An arrow. c

m f
(मखेषु यूपखड्गे ऽपि) स्वरुर्

Part to be concealed. g

m
(गुह्ये ऽप्य्) ऽवस्करः

1 Charge sounded by trumpets. h

m
170. आडम्बर (तूर्य्यरवे गजेन्द्राणां च गर्जिते)

1 A brisk assault. 2 Robbery. i

m
अभिहारो (ऽभियोगे च चौर्य्ये सम्प्रहणे ऽपि च)

1 An attendant 2 A scabbard. j

k
171. (स्याज्ज्ञमे) परीवारः (खड्गकोशे परिच्छदे)

1 A tree. 2 A handful of sacred grass. l

m
विष्टरो (विटपीदर्भमुष्टिः पीठाद्यमासनं)

1 A door. 2 A porter.

m
172. (द्वारिद्वाःस्थे) प्रतीहारः

A female porter.

2 f
प्रतीहार्य्यं (ऽप्यनन्तरे)

---

1 द्वार. 2—री (नृ).

a And m. f. n. 2 Variegated. Also m. 3 Tables for playing. b And 4 Calamity, distress. c And 2 Secret consultation; private advice. 3 Incantation or charm. d Also n. 2 A friend. e And 3 Shavings of the wood of which a sacrificial post is made. f खदः (ख or खद्). g And 2 Ordure, excrement. 3 Sweepings. h And 2 Roaring of large elephants. 3 Beginning. 4 Making a show. i And 3 Arming; taking arms. j And 3 The insignia of dignity. k Or परिवार. l And 3 A stool or cushion.

Digitized by Google

(विपुले नकुले विष्णौ) वभ्रुः (स्यात्पिङ्गले त्रिषु)	1 A large ichneumon. 2 VISHNU. a
173. सारः (बले स्थिरांशे च न्याय्ये क्लीवं वरे त्रिषु)	1 Strength. 2 Essence. b
दुरोदरः (द्यूतकारे पणे द्यूते) दुरोदरम्	1 A gamester. 2 A stake. c
174. (महारण्ये दुर्गपथे) कान्तारः (पुन्नपुंसकम्)	1 A forest. 2 A difficult road. e
मत्सरः (ऽन्यशुभद्वेषे तद्वत्कृपणयोस्त्रिषु)	1 Envy. f
175. (देवाद्दृते) वरः (श्रेष्ठे त्रिषु क्लीवे मनाक् प्रिये)	1 A boon. g
(वंशाङ्कुरे) करीरः (ऽस्त्री तरुभेदे घटे च ना)	1 Shoot of a bambu. i
176. (ना चक्षूजघने वस्त्र स्तूले) प्रतिसरः (ऽस्त्रियाम्)	1 Rear-guard j
(यमानिलेन्द्रचन्द्रार्कविष्णुसिंहांशुवाजिषु	1 YAMA. 2 Wind. 3 INDRA. k

---

[a] Also 3 SIVA. 4 Fire 5 Proper name; a sage m. f. n. 6 Tawny. 7 Large. [b] Likewise 3 Marrow. n. 4 Propriety. 5 Water. 6 Wealth. m. f. n. 7 Excellent. [c] And n. 3 Play, gaming. [d] Or दरोदरः—रं. [e] Also m. 3 A sort of sugarcane. [f] And m. f. n. 2 Envious. 3 Avaricious, niggardly. f. 4 A gnat. [g] And m. f. n. 2 Excellent n. (some say indecl.) 3 A little approved. Likewise m. 4 A son-in-law. 5 Appointment. n. 6 Saffron. f. 7—रा. The three myrobalans.—री. 8 Asparagus racemosus. [h] Or वरः. [i] And m. 2 Sort of plant (common in dry deserts). 3 A jar. [j] And m. n. 2 A string worn on the wrist at nuptials, &c. Also m. 3 Counsel. 4 A bracelet. 5 A wreath. m. n. 6 Territory. m. f. n. 7 Fit to be employed. [k] And 4 the Moon. 5 The sun. 6 VISHNU. 7 A lion. 8 A ray of light. 9 A horse. 10 A parrot. 11 A serpent. 12 An ape. 13 A frog. m. f. n. 14 Tawny. 15 Green. Or 16 Yellow.

Digitized by Google

177. शुक्राश्मकपिभेकेषु) हरि (न्।ं कपिले त्रिषु)

A potsherd. [a] शर्करा (कपरांशे ऽपि)

1 Passing-away time. [b] यात्रा (स्नाद्यापने गतौ)

1 The earth. 2 Speech. 3 Ardent spirit. [c] 178. सूरा (भूवाक्सुरासु स्यात्)

1 Drowsiness. 2 Lassitude. [d] तन्द्री (निद्राप्रमीलयोः)

1 A nurse. 2 The earth. [e] धात्री (स्याद्पमातरपि क्षितिरएयामलक्यपि)

1 Wanting a limb. 2 A dancing girl. [f] 179. खुद्रा (व्यङ्गा नटी वेश्या सरघा कण्टकारिका त्रिषु क्षुद्रे ऽधमे ऽल्पे ऽपि) खुद्रो [m f n]

1 Requisites, materials. 2 A little. [g] मात्रा (परिच्छदे

180. अल्पे च परिमाणे सा) मात्रं [n] (कार्त्स्न्ये ऽवधारणे)

1 Painting, delineation. 2 Wonder. [h] चित्रं [n] (आलेख्याश्चर्य्ययोश्) चित्रं

---

[a] Also 2 A stony nodule. 3 A country abounding in such. 4 A disease (the gravel). 5 Clayed sugar. [b] Or 2 Livelihood. And 3 Travelling. 4 Festival; procession. [c] And 4 Water. [d] Or तन्द्रा or तन्द्रिः. [e] Also 3 A mother. 4 An emblic myrobalan. [f] And 3 A courtesan. 4 A bee. 5 An egg-plant. m. f. n. 6 Cruel. 7 Low. 8 Small. Also 9 Miserly. 10 Poor. And f. A fly. [g] And 3 Quantity. n. 4 The whole. 5 Only; (exclusive and identical). Also f. 6 An earring. 7 An instant. 8 Half a short syllable. [h] Also 3 A circlet or mark. 4 Variegated colour. m. f. n. 5 Variegated. 6 Wonderful. f. चित्रा. 7 A star in the Virgin's spike. 8 Title of SUBHADRA.

Digitized by Google

	कलत्रं (श्रोणिभार्य्ययोः)	1 The hip and loins. 2 A wife. a
181. (योग्यभाजनयोः) पात्रं		1 Fit. capable. 2 A vessel. b
	पत्रं (वाहनपक्षयोः)	1 A vehicle. 2 A wing. c
	(निर्देशग्रन्थयोः) शास्त्रं	1 Command. 2 Institutes of a science.
	शस्त्रम् (आयुधलोहयोः)	1 A weapon. 2 Iron. d
182. (स्नाय्वंशुकयोर्) नेत्रं		1 Root of a tree. 2 Wove silk bleached. e
	क्षेत्रं (पत्नीशरीरयोः)	1 A wife. 2 Body. f
	(मुखाग्रे क्रोडहलयोः) पोत्रं	1 Snout of a hog. 2 Forepart of a plough. g
	गोत्रं (तु नाम्नि च)	Name. h
183. वस्त्रम् (आच्छादने यज्ञे सदादाने वने ऽपि च)		1 Vesture. 2 A sacrifice. 3 Constant alms. i
अजिरम् (विषये काये ऽप्य्)		1 Object of perception. 2 A body. j
	अम्बरं (व्योम्नि वाससि)	1 Ether; the sky. 2 Apparel. k

[a] Likewise 3 A fastness or strong hold. [b] Also 3 A king's minister. 4 The channel of a river, or space between the banks. 5 A vessel used in sacrifice; as a ladle, &c. 6 A leaf. 7 A person of a drama. [c] Likewise 3 A leaf. 4 The feather of an arrow. [d] Also f. शस्त्री. 3 A knife. [e] Likewise 3 An eye. 4 The rope of a churn. 5 A car. m. f. n. 6 A guide. [f] Also 3 A field. 4 A holy spot. 5 A geometrical figure. [g] Likewise 3 Sort of cloth. [h] Also 2 Family, race, line. 3 Wealth. m. 4 A mountain. f. 5 The earth. 6 A herd of kine. [i] And 4 A forest, or 5 Wealth. [j] Likewise 3 A court-yard. 4 Wind. [k] Also 3 Ambergris.

Digitized by Google

A realm. a 184. चक्रं (राष्ट्रे ऽप्य्)

Exemption from transmigration. b ऽक्षरं (त मोक्षे ऽपि)

Water. c क्षीरम् (अम्बु च)

Gold. d (स्वर्णे ऽपि) भूरिचन्द्रौ (द्वौ)

A door. e (द्वारमात्रे ऽपि) गोपुरम्

1 A cavern. 2 Pride. f 185. (गुहादम्भौ) गह्वरे (द्वे)

1 Solitude. 2 Near. (रहो ऽन्तिकम्) उपह्वरे

1 Front, forepart. g (पुरोधिकम्पूर्व्व) ऽग्राण्

1 A house. 2 A town. h (आगारे नगरे) पुरम्

186. मन्दिरं (चा)

1 A country, or realm. 2 Calamity. (ऽथ) राष्ट्रे (ऽन्यो विषये स्यादुपद्रवे)

---

1 चक्र.

a Likewise 2 A wheel. 3 A circular missile weapon: a sharp discus. 4 A potter's wheel. 5 A mill. 6 A multitude. 7 An army. 8 A whirlpool. 9 Pride. m. 10 A ruddy goose, (Anas Casarca). b Also 2 A letter, or written character. 3 Brahma, m. 4 Siva. m. f. n. 5 Unalterable. c Likewise 2 Milk. d Also भूरिः m. f. n. 2 Frequent, numerous. m. 3 Brahma. 4 Vishnu. 5 Siva, And चन्द्रः. 2 The Moon, 3 Camphor. 4 Water. m. f. n. 5 Pleasing. e Also 2 A town gate. 3 Sort of grass: Cyperus? f Likewise 3 A forest. m. 4 An arbour. g And m. f. n. 2 More, much. n. 3 Top, summit. 4 Point, extremity. 5 Assemblage, multitude. 6 Resting place, end of a journey. 7 Quantity of a *pala*. 8 Limited alms (four mouthfuls) m. f. n. 9 Chief, principal. 10 First, prior. h Also पुरं. 3 A body. 4 City of Patna. m. 5 Bdellium. And मन्दिरः m. 3 The sea.

Digitized by Google

m
दरो (ऽस्त्रियां भये ग्रन्ध्रे) — 1 Fear, dread 2 A hole in the ground. a.

m n
पव्यो (ऽस्त्री हीरके पवौ) — 1 A diamond. 2 The thunderbolt. b

187. तन्त्रं (प्रधाने सिद्धान्ते सूत्रवापे परिच्छदे) — 1 Chief. 2 Right conclusion. c

m 1 n
चौशीर (चामरे दण्डे ऽप्यौ) शीरं (शयनासने) — 1 Handle of a fan of cow's hair. d

n
188. पुष्करं (करिहस्ताग्रे वाद्यभाण्डमुखे जले
व्योम्नि खड्गफले पद्मे तीर्थौषधिविशेषयोः) — 1 Tip of an elephant's trunk. e

n
189. अन्तरम् (अवकाशावधिपरिधानाऽन्तर्भिदादर्थे
छिद्राऽन्तीयविनावहिर्वत्सरमध्ये ऽन्तरात्मनि च) — 1 Interval. 2 Period. 3 Clothing. 4 Covering. f

n
190. (मुस्ते ऽपि) पिठरं — Fragrant root of grass. g

---

1 ची—.

[a] Likewise indec. 3 A little. And f. दरि. 4 A cavern. [b] Also m. 3 One of the 28 astrological *yógas*. [c] And 3 A weaver's lay or batten. 4 Raiment. 5 Care of a realm. 6 Dependence. 7 A sacred book. 8 An excellent medicament. [d] And n. 2 A bed. 3 A chair or stool. Likewise 4 Fragrant root of grass (Andropogon muricatum.) [e] And 2 Head of a drum, or place where any musical instrument is struck. 3 Water. 4 The sky. 5 Edge of a scimitar, or 6 A scabbard. 7 A lotos. 8 Name of a place. 9 A drug (Costus Arabicus.) 10 One of the *Dwípas* or continents. m. 11 The Indian Crane. [f] And 5 Difference. 6 Sake. 7 A hole or rent. 8 Own. 9 Without, except. 10 Outside. 11 Opportune time. 12 Midst. 13 Supreme soul. 14 Similar. 15 Other. *This term is a pronoun in the 3d and 10th acceptations.* [g] Cyperus rotundus. Also 2 A churning stick. m. 3 A seether or boiler.

Digitized by Google

Another sort, a — (राजकाम्येऽप्यपि) नागरम्

1 Very dark. 2 Mischievous, destructive. b — m f n — शार्ब्बरं (तृन्नतमसे धातुके भेदुसिङ्कः)

1 Pale red. 2 White. 3 Yellow. c — 191. m f n — गौरो (ऽरुणे सिते पीते)

Sharp, corrosive. d — m f n — (व्रणकार्ये ऽप्य) ऽरुक्करः

Hard, e — m f n — जठरः (कठिने ऽपि स्याद्)

Inferior, low. f — m f n — (अधस्ताद्पिचा) ऽधरः

Unperplexed. g — 192. 1 m f n — (अनाकुले ऽपि च) काग्रो

1 Distracted. 2 Perplexed. h — m f n — व्यग्रो (व्याक्षश्च आकुले)

1 Superior, high. 2 Northern. i — 2 m f n — (उपर्य्युदीच्यत्रेष्वप्य) त्तरः (स्याद्)

1 Inferior. 2 Southern. j — m f n — अवुत्तरः

---

1 ए—. 2 च—.

[a] Cyperus pertenuis. Likewise 2 Ginger. m. f. n. 3 Of or belonging to a city. 4 Sagacious. [b] According to another reading. m. 3 A vicious elephant. [c] Likewise 4 Clean. m. 5 White mustard. 6 The moon. n. 7 Filament of a lotos. f. 8 The goddess, wife of SIVA. 9—of VARUN'A. 10 The earth. 11 Name of a river. 12 A young girl. 13 Turmeric. [d] Also m. 2 Semecarpus Anacardium. [e] Likewise 2 Old. m. n. 3 The belly. [f] Also 2 Less, worse. m. 3 The lip. 4 The nether lip. [g] Likewise 2 Intent, attentive. [h] Or 3 Frightened. [i] And 3 Excellent. Also n. 4 An answer. m. 5 Proper name, the son of VIRA'TA. f. 6 The wife of ABHIMANYU. 7 The north. [j] And 3 Worse. Likewise 4 Excellent. 5 Silent, unable to answer.

Digitized by Google

193. (एषां विपर्य्यये श्रेष्ठे)

(दूरानाम्नोत्तमाः) परा: *m f n* — 1 Distant, remote. 2 Other. a

(स्वादुप्रियौ तु) मधुरौ *m f n* — 1 Sweet. 2 Pleasing. b

क्रूरौ (कठिननिर्दयौ) *m* — 1 Hard. 2 Pitiless; cruel. c

194. उदारा: (दात्मकृतोः) *m f n a* — 1 Generous. 2 Great. d

इतर (क्षुद्रनीचयोः) *m f n* — 1 Other. 2 Low, vile.

(मन्दस्वच्छन्दयोः) स्वैरः *m f n* — 1 Indolent. 2 Independent, uncontrolled.

शुभ्रम् (उद्दीप्तशुक्लयोः) *m f n* — 1 Splendid. 2 White. f

SECTION XXII.

195. (चूडाकिरीटं केशाच् संयता) मौलयस् (त्रयः) *1 m f*

(द्रुमप्रभेदमातङ्ग काण्डपुष्पाणि) पौलवः *2 m* — 1 Lock on the crown of the head. g 1 The tree *Pilu*. 2 An elephant. h

---

1—क्लि. 2—द्रु.

[a] And 3 Pre-eminent. Or 4 Subsequent. 5 Inimical, enemy. n. (some say indec.) 6 Only. [b] Also m. 3 A sweet taste. n. 4 Poison. f. 5 Anise. [c] Likewise 3 Terrible. 4 Destructive. [d] Also 3 Gentle. 4 Unperplexed. [e] Fem. उदारा,—रौ. [f] And n. Talc. [g] And 2 A diadem. 3 Hair tied on the head. 4 Head. m. 5 Jonesia Asoca. 6 The earth. And 3 An arrow. 4 A flower (Or 5 Blossom of the Saccharum Sara). Also 7 An atom.

Digitized by Google

1 YAMA. 2 Measured time. a — 196. (कृतान्तानेहसोः) कालश्[l m]

The fourth age. b — (चतुर्थेऽपि युगे) कलिः[m]

A deer. c — (स्यात्कुरङ्गेऽपि) कलशः[m]

A blanket. d — (प्रावारेऽपि च) कम्बलः[m]

1 Tax, revenue. 2 An oblation. e — 197. (करोपहारयोः पुंसि) बलिः[m] (प्राक्सङ्ख्ये स्त्रियाम्)

1 Bulkiness. 2 Strength. 3 Army, forces. f — (स्थौल्यसामर्थ्यसैन्येषु) बलं[n] (ना काकसीरिणोः)

1 A whirlwind. g — 198. वाडवः[m h] (पुंसि वात्यायामपि वातसहे त्रिषु)

1 Wicked. — (भेदेत्रिकृः ग्रहे) व्यालः[m f n j] (पुंसि श्वापदसर्पयोः)

---

[1] काल.

[a] Likewise 3 Death. 4 Time (infinite). 5 Black colour. f. काला 6 Madder. 7 Indigo. काली. 8 The goddess GAURI. 9 One of the MA'TRIS. 10 Heavy clouds. [b] Likewise 2 Quarrel, strife. 3 War, battle. 4 Bellerick myrobalan. 5 An unblown flower. [c] Also n. 2 A Lotos. 3 Water. 4 Copper. f. 5 The goddess LAKSHMI. 6 An excellent woman. [d] Also 2 A dewlap. 3 A fabulous chief of serpents. n. 4 Water. [e] And f. बलिः—ली (or बलिः). 3 A wrinkle. Also m. 4 Proper name; a giant. 5 Handle of a flyflapper. f. 6 Ridge of a roof. [f] And m. 4 A crow. 5 Proper name; BALARA'MA. Also 6 Name of a demon slain by INDRA. m. f. n. 7 Strong. f. 8 Sida cordifolia, &c. [g] And 2 Gouty, Rheumatic. 3 Insane. [h] Or वातुलः. [i] And m. 2 A beast of prey; tiger, &c. 3 A serpent. 4 A vicious elephant. 5 A king. [j] Fem. व्याली.

Digitized by Google

199. मलः (ऽक्नी पापविट्किट्टाभ्य्) m n — 1 Sin. 2 Filth. 3 Excretion. a

(ऽक्नी) मूलं (दगाद्युधम्) m n — 1 Colic. 2 A weapon. b

(यङ्कावपि द्वयोः) कीलः m f — A lance. c

मालिः (स्वस्वाङ्गपंक्तिषु) f — 1 A corner. 2 The hollow above the hip. d

200. कला (शिल्पे कालभेदे ऽप्य्) f — 1 A mechanical art. 2 A measure of time. e

माली (सख्यावली अपि) 1 f — 1 A companion. 2 A row. f

(अम्बाम्बुविद्गतौ) वेला (कालमर्य्यादयोरपि) f h — 1 Tide. 2 Time. 3 Limit. g

201. वङ्गलाः (कृत्तिकागावौ) वङ्गलः (ऽग्निः शितौ त्रिषु) f j m — 1 The Pleiades. 2 A cow. i

लीला (विलासस्त्रियवोः) f — 1 Sport. 2 Gesture.

उपला (शर्करापि च) f — A stony nodule. k

1—ति or —ती.

[a] As sweat, snot, earwax, &c. 4 Dregs. 5 Rust. m. f. n. 6 Niggardly. [b] A trident or a pike. Also f. 3 A courtesan. [c] Likewise 2 A gnomon. 3 A stake. 4 A post. 5 Flame. 6 The elbow. 7 A thump on the breast. 8 A punch with the elbow. f. 9 A blow. [d] Or 3 Sharp edge. 4 A mark. 5 A row or string. Also 6 Delineation with sandal, &c. on the ear. 7 Contiguity. 8 Allowance to a dependant. 9 A masculine woman (who has a beard). 10 A handful. 11 Praise. [e] Likewise 3 A digit of the moon. 4 Interest on a capital sum. 5 A part. 6 Collection. [f] Also 3 A bridge. m. f. n. 4 Intelligent, wise. [g] Likewise 4 Seashore. 5 Easy and sudden death. [h] Or वेला. [i] In the first acceptation, invariably plural. And m. 3 Fire. m. f. n. 4 Black. Also 5 Cardamum. m. 6 The dark half of the month. n. The sky. [j] Or वङ्गलाः. [k] Also 2 Manufactured sugar. m. 3 A stone. 4 A gem.

Digitized by Google

1 Blood. 2 Water. 202. (शोणिते ऽम्भसि) कीलालं[f]

1 Origin. 2 Root. a (आद्ये शिफाजवोः) मूलम्[n]

1 A multitude. 2 A net. b (सङ्घे आनायो गवाक्षचारकावपि) जालं[n]

1 Disposition. 2 Good conduct. 203. शीलं[n] (स्वभावे सद्वृत्ते)

1 Fruit. 2 Result. c (फले हेतुजाते) फलम्[n]

1 A roof. 2 A film over the eye. d (छदिर्नेत्रजोः क्लीवं सङ्घे) पटलं (न ना)

1 Bottom. 2 Essential character. e 204. (अधःस्वरूपयोरस्त्री) तलं[n]

Flesh. f (स्यान्मांसिमे) पलम्[n]

Submarine fire. g (और्वानले ऽपि) पातालं[n]

1 Clothes, vesture. h (वस्त्रे ऽथसे क्लिबे) चेलं[n]

1 A hole filled with stakes. i 205. कुकूलं[n] (यष्टुभिः कीर्णे ग्रन्थे ना तु तुषानले)

---

[a] And m. n. 3 An asterism (the Scorpion's tail). Or n. 4 Principal, capital. [b] And 3 A window, a lattice. 4 An unblown flower. 5 Magic, illusion. 6 Pride. f. जाली. 7 Trichosanthes dioica. [c] Likewise 3 Edge of a weapon. 4 A nutmeg. 5 A Pearl. 6 Profit. 7 A shield. [d] And f. n. (—ली, ला or लं). 3 A multitude. n. 4 Retinue. [e] Likewise f. n. 3 A guard for an archer's arm. m. 4 A span. 5 The palm with extended fingers. [f] Also 2 A measure, consisting of four *Karshas*. [g] Likewise 2 The infernal regions. 3 A hole. [h] And m. f. n. 2 Inferior; low in situation. Fem. चेली. [i] And m. 2 Conflagration of chaff.

Digitized by Google

(निर्द्दोषे) केवलम् (भूति क्षितिङ्गं त्वेवलभ्वयोः) 1 Absolute, certain. a

206. (पर्व्वाग्निक्षेमपुण्येषु) कुशलं (शिक्षिते त्रिषु) 1 Adequacy. 2 Safety. 3 Virtue. b

प्रवालम् (अंकुरे ऽप्यथो) 1 A shoot or sprout. c

(त्रिषु) मूर्खं (जड़े ऽपि च) Stupid. d

207. वराको (दन्तुरे तूर्ख्ये) 1 Having projecting teeth.

(चारौ दक्षे च) पेशलः 2 High. e 1 Beautiful. 2 Expert. f

(मूर्खे ऽर्भके ऽपि) बालः (स्याल) 1 Ignorant. 2 Young, a child. h

लोल (चलतृष्णयोः) 1 Tremulous. 2 Thirsty. i

SECTION XXIII.

208. दवदावौ (वनारण्यवह्नौ) 1 A forest. 2 Fire in a forest. j

(जन्मशरौ) भवौ 1 Birth. 2 SIVA. k

---

[a] And m. f. n. 2 Alone, sole. 3 Entire, all. Fem.—आ, ई. [b] And m. f. n. 4 Skilful, expert. [c] Or 2 A new leaf. Also 3 Coral. 4 The neck of a lute. [d] Likewise 2 Bulky. [e] Likewise 3 Terrible. [f] Also 3 Soft. [g] Or पेशलः [h] Likewise m. 3 Hair. 4 Tail of a horse. 5—of an elephant. m. n. 6 Andropogon Schœnanthus. [i] Also f.—आ. 3 The tongue. 4 The goddess LAKSHMI. Likewise 3 Fire in general. [k] Also 3 Existence. 4 Acquisition. 5 This world. 6 Safety, well being.

Digitized by Google

m
1 A counsellor. 2 A companion. (मन्त्री सहायः) सचिवौ

m
1 A husband. 2 Lythrum fruticosum. a (पतिश्वाश्विनरा) धवाः

1 m
1 A mountain. 2 A sheep. 3 The sun. b 209. अवयः (शैलमेषार्का)

m
1 Command. 2 Call. 3 Sacrifice. (आज्ञाह्वानाध्वरा) हवाः

m
1 A living being. c भावः (सत्वस्वभावाभिप्रायचेष्टाजन्मसु)

m
1 Production. 2 Fruit. 3 Blossom. d 210. (स्यादुत्पादे फले पुष्पे) प्रसवो (गर्भमोचने)

m
1 Distrust. 2 Denial. 3 Concealment. (अविश्वासे ऽपक्नवे ऽपि निह्नतावपि) निह्नवः

m
1 Elevation. 2 Impatience. e 211. (उत्सेकामर्षयोरिच्छा प्रसवे मङ्गे) उत्सवः

m
1 Dignity, authority. 2 Firm opinion. f अनुभावः (प्रभावे स्यात्सतां च मतिनिश्चये)

m
1 Generative cause. 2 Origin. g 212. (स्याज्जन्महेतुः) प्रभवः (स्थानं चाद्योपलब्धये)

m
1 Son of a *Brahmana* by a *Sudra* woman. h (शूद्रायां विप्रतनये यज्ञे) पारशवः (पुमान्)

1 अवि.

[a] And 3 A man. 4 A cheater. [b] Also 4 The shawl goat. [c] Or (varying the reading.) 2 Existence, state. 3 Nature, disposition. 4 Meaning, intention. 5 Gesture, movement. 6 Soul. 7 Birth. 8 Thing. 9 Venerable. 10 (in dramatic language) Learned. 11 State, condition. [d] And 4 Bringing forth. 5 Offspring. [e] And 3 Formation of a wish. 4 Festival, jubilee. [f] Or 3 Certainty. 4 Indication, hint. [g] Or 3 Source. 4 Place where a thing is first perceived. 5 Strength. [h] And 2 Battle-axe. 3 A son born in adultery.

Digitized by Google

213. ध्रुवः (अभेदे क्लीवं तु निश्चिते शाश्वते त्रिषु) — 1 The polar star. a

स्वः(ज्ञातावात्मनि)स्वं(त्रिष्वात्मीये)स्वः(ऽस्त्रियांधने) — 1 A kinsman. 2 The soul. b

214. (स्त्रीकटीवस्त्रबन्धे ऽपि) नीवी (परिपणे ऽपि च) — Cloth round a woman's waist. c

शिवा (गौरीफेरवयोः) — 1 GAURI. 2 A jackal. e

द्वन्द्वं (कलहयुग्मयोः) — 1 Dispute, quarrel. 2 A pair. f

215. (द्रव्यासुधयशोवेषु) सत्त्वम् (अस्त्री तु जन्तुषु) — 1 Substance. 2 Breath. g

क्लीवं (नपुंसके षण्ढे वाच्यलिङ्गमविक्रमे) — 1 Neuter gender. 2 An eunuch.

SECTION XXIV.

216. (द्वौ) विशौ (वैश्यमनुजौ) — 1 Man of the commercial tribe. k

---

1 ध्रु—.

[a] And n. 2 Certainty. m. f. n. 3 Perpetual, constant. Also m. 4 A stake. 5 An axis, or pole. 6 SIVA. f.—वा. 7 Burden of a song. 8 A ladle or spoon. n. 9 Reasoning. m. f. n. 10 Immovable. [b] And m. f. n. 3 Own. m. n. 4 Wealth. *It is a pronoun in the 3d acceptation.* [c] And 2 Mercantile stock. 3 A stake at play. [d] Or नीविः. [e] Also m. 3 MAHA'DE'VA. 4 One of the astrological *Yógas*. 5 The *Védas*. n. 6 Pleasure, ease. 7 Auspiciousness; well being. 3 Water. f. 9 The yellow myrobalan. [f] Likewise 3 Union of the sexes. [g] Or other unconscious function. 3 Vigour. m. n. 4 An animal. Also n. 5 A quality. 6 Nature. 7 Strength. 8 A demon. 9 Existence. 10 Essence. 11 Self-command. [h] सत्वं or सत्त्वं. [i] And m. f. n. 3 Weak. 4 Idle. [j] Or क्लीवं. [k] And 2 Man in general. f. 3 Entrance, Sing. विट्.

Digitized by Google

1 A spy. 2 War. a — (द्वौ चराभिमरौ) स्त्रियौ m

1 A heap. 2 A sign of the zodiac. — (द्वौ) राशी (पुञ्जमेषादौ) 1 m

1 Family, race. 2 A bambu. b — (द्वौ) वंशौ (कुलमस्करौ) m

1 Solitude. 2 Display. — 217. (रहः प्रकाशौ) वीकाशौ m c

1 Wages, hire 2 Enjoyment. d — निर्वेशः (अतिभोगयोः) m

1 YAMA. e — (कृतान्तेपुंसि) कीनाशः (क्षुद्रकर्षकयोस्त्रिषु) m

1 A place or spot. 2 A butt. 3 A cause. — 218. (पदे लक्ष्ये निमित्ते) ऽपदेशः m

water. f — (स्यात्) कुल्यम् (अम्बु च) n

Age, as youth, &c. g — दशा (वस्थानेक विधाप्) f

1 Hope, desire. 2 Breadth. h — आशा (तृष्णापि चावता) f

1 A woman. 2 A female elephant. i — 219. वशा (स्त्री करिणी च स्यात्) f

1 Knowledge. — दृग् (ज्ञाने ज्ञातरि त्रिषु) 2 f

1—चि. 2—यु.

a Also. 3 Conflict with a dangerous animal in hopes of reward. b Likewise 3 The back bone. 4 A multitude. c Or विकाशः. d Or 3 Eating. e And m. f. n. 2 Small. Or 3 Niggardly. 4 A cultivator. Also 5 slayer of cattle. m. 6 An ape. f Also m. 2 Proper name: Son of RÁMA. 3 Sacrificial grass (Poa Cynosuroides). 4 One of the continents. 5 A yoke. f.—ई. 6 Share of a plough. g Likewise 2 Wick of a lamp. 3 (Invariably pl.) Border or edge of cloth. h Also 3 Region; quarter. i Likewise 3 A barren cow. 4 A daughter. n. 5 Subjection. 6 Desire, wish. m. f. n. 7 Subject, dependent. And m. f. n. 2 One who sees or knows. Also f. 3 Sight. 4 An eye.

Digitized by Google

(स्यात्) कर्कश: (साहसिक: कठोरामङ्गलावपि) m f n — 1 Violent. 2 Hard. 3 Intangible. a

220. प्रकाश: (ऽतिप्रसिद्धे ऽपि) m f n — Notorious. b

(शिशावज्ञे च) वालिश: m f n — 1 Young. 2 Ignorant.

SECTION XXV.

(सुरमत्स्यावृ) अनिमिषौ m — 1 A god. 2 A fish.

पुरुषावृ (आत्ममानवौ) m — 1 The soul. 2 A man.

221. (काकमत्स्यभक्षगौ) ध्वांक्षौ m — 1 A crow. 2 Any bird which preys on fish. c

कक्षौ (तृ तृणवीरुधौ) m — 1 Grass. 2 A climbing plant. d

अभीषु: (प्रग्रहे रश्मौ) m e — 1 A halter or rein. 2 A ray of light.

प्रेष: (प्रेषणमर्हणे) — 1 Despatch, sending. 2 Paining. f

---

[a] Or 4 Harsh. 5 Cruel. 6 Unmerciful. 7 Miserly. [b] Also 2 Light. 3 Display. 4 Loud laugh. [c] Likewise 3 A beggar. [d] Also 3 The armpit. 4 A forest of dead trees. 5 A wall. 6 The side. m. f. n. 7 End of a cloth fixed in the waistband. f. 8 The string round an elephant's neck. 9 Objection in argument. 10 Emulation. [e] Or अभीषु. [f] Likewise 3 Fatigue.

Digitized by Google

Partisan. a 222. पक्षः (सहाये ऽप्य्)

1 A turban.
2 A diadem. उष्णीषः (शिरोवेष्टकिरीटयोः)

1 Lustful.
2 A rat. b (शुक्ले मूषिके श्रेष्ठे सज्ञते वृषभे) वृषः

1 A bud.
2 A sheath.
3 Treasure. c 223. कोषः (स्त्री कुड्मले खड्गपिधाने ऽर्थौषधिध्वयोः)

1 Gaming with dice.
2 A die. c (द्यूतं ऽस्त्री सारिफलके ऽप्य्) आकर्षः

(ऽया) ऽस्त्रम् (इन्द्रिये)

1 An organ of sense. f 224. (ना द्यूताङ्गे कर्षचक्रे व्यवहारे कलिद्रुमे)

1 Agriculture.
2 Fire with cowdung. g कर्षूः (वार्त्ता करीषाग्निः) कर्षूः. (कुल्याभिवाहिनी)

---

[a] Also 2 Side. 3 Alternative. 4 Half of the lunar month. 5 Army, forces. 6 Friends. 7 Wing. 8 Thesis, doctrine to be maintained. 9 Contradiction. 10 Subject of an inference. 11 (In composition with कोष) Great quantity. [b] In composition. 3 Chief, pre-eminent. 4 Virtue, personified in the shape of a bull. 5 A bull. 6 The sign of the Zodiac (Taurus). 7 Proper name; title of KARṆA. f. —षा. 8 Cowich (Dolichos or Carpopogon pruriens)—षी. 9 Cushion used by ascetics. [c] And 4 Oath or ordeal. 5 A vessel used at sacrifices. 6 A cocoon of silk. 7 Eye ball. 8 Testicle. 9 Dictionary. [d] Or कोषः. [e] And 3 A board for playing. 4 An organ of sense. 5 Attraction. 6 Drawing the bow. [f] And m. 2 A die. 3 A measure (a *Karsha* or 16 *máshas*). 4 A wheel. 5 A lawsuit. 6 The belleric myrobalan. Also 7 Wood of a car. 8 Business, transaction. 9 Propor name, son of RAVANA. n. 10 Kind of salt. [g] And f. 3 A river. 4 A canal.

Digitized by Google

225. (पुभावे तत् क्रियायां च) पौरुषं[n] — 1 Virility. 2 Manly act. [a]

विषम्[n] (अम्बु च) — Water. [b]

(उपदाने ऽप्य्) आमिषं[m n] (स्याद्) — A bribe. [c]

(अपराधे ऽपि) किल्बिषम्[n] — An offence. [d]

226. (स्यादृष्टौ लोकधात्वंशे वत्सरे) वर्षम्[m n] (अस्त्रियाम्) — 1 Rain. 2 A country. 3 A year. [e]

प्रेक्षा[f] (नृत्येक्षणं प्रज्ञा) — 1 Dancing. 2 View. [f]

भिक्षा[f] (सेवा ऽर्थना भृतिः) — 1 Service. 2 Begging. 3 Hue, wages. [g]

227. विट्[1 f] (शोभा ऽपि) — Splendour. [h]

(विषु परे)[i]

ग्रस्तं[m f n] (कार्त्स्न्यानिष्टयोः) — 1 Entire. 2 Inferior.

(प्रत्यक्षे ऽधिकृते) ऽध्यक्षो[m f n] — 1 Perceptible. 2 Superintendent.

रूक्ष[m f n] (रूक्षेन्द्रियविकृतौ) — 1 Unfriendly. 2 Rough.

1—नृ.

[a] Also 3 Semen. m. f. n. 4 Measured by the human stature, or by the height to which a man reaches. [b] Likewise 2 Poison. f.—ना. 3 A plant (sort of Betula ?) [c] Also 2 Flesh. 3 Food. [d] Likewise 2 Disease. [e] Also 4 A cloud. f. pl. वर्षाः. 5 Rainy season. [f] Or 3 Viewing an exhibition of dancing. 4 Intellect. [g] Likewise 4 Alms. [h] Also 2 Ray of light. [i] The following admit the three genders.

Digitized by Google

SECTION XXVI.

1 The sun.
2 A goose. a

228. (रविश्वेतच्छदौ) हंसौ

1 The sun.
2 Fire.

(सूर्यवह्नी) विभावसू

1 A calf.
2 A year. b

वत्सौ (तर्यकवर्षौ हौ)

A bird : Cuculus. c

(सारङ्गाक्ष) दिवौकसः

1 Taste or sentiment in dramas. e

229. (शृङ्गारादौ विषे वीर्ये गुणे रागे द्रवे) रसः

1 An earring.
2 A crest.

(पुंस्) उत्तंसः ऽवतंसौ (हौ कर्णपूरे ऽपि शेखरे)

1 A class of deities.
2 Fire. g

230. (देवभेदे ऽनले रश्मौ) वसू (रत्ने धने) वसु

1—ख. 2—ख. 3—ख.

[a] Likewise 3 VISHNU. 4 The Supreme Being. 5 The soul. 6 Breath. 7 A sort of ascetic life. 8 A person devoid of covetousness. 9 Unenvious. 10 A king. 11 The horse sacrificed by YUD'HISH'THIRA. [b] Also 3 An endearing appellation of a son or grand-child. n. 4 The breast. [c] Likewise 2 A god. 3 A bee. 4 An antilope. [d] दिवौकाः: or दिवोकाः. [e] Amatory, heroic, tender, pathetic, &c. And 2 Poison, or 3 Water. 4 Semen virile, or 5 Quicksilver. 6 Quality of taste; savour, as sweet, sour, &c. 7 Zeal, ardour, passion. 8 Juice, a liquid. 9 Juices of the body. 10 Myrrh. f. 11 The tongue. 12 The earth. [f] Or वतंस. [g] And 3 A ray of light. Or 4 A rein, or halter. n. 5 A gem. 6 Wealth. Also 7 Gold. m. 8 Tie of the yoke. 9 A plant (*Bakapushpa*).

Digitized by Google

(विष्णौ च) मेधाः[1 m]	VISHNU. a
(स्त्रीत्वा) घी (हिंसायंसा ऽहिदंष्ट्रयोः)[2 f]	1 Benediction. 2 Fang of a serpent.
231. लालसे (प्रार्थनौत्सुक्ये)[3 f]	1 Request. b
हिंसा (चौर्यादिकर्म्म च)[f]	Injury, mischief, as robbery, &c. c
प्रसू (रज्ञापि)[f]	A mare. d
(भूद्यावौ) रोदसी रोदसी (च ते)[4 f 5 n]	Earth and sky. e
232. (ज्वालाभासोर्नपुंस्) ऽर्चिर्[6 f n]	1 Flame. 2 Light.
ज्योतिर् (भद्योतहृष्टिषु)[7 n]	1 A star. 2 Light. 3 Pupil of the eye. f
(पापापराधयोर्) आगः[8 n]	1 Sin. 2 An offence.
(खगवाख्यादिनोर्) वयः[9 n]	1 A bird. 2 Age. g
233. (तेजः पुरीषयोर्) वर्चो[10 n]	1 Splendour. 2 Ordure. h
महस् (द्यूत्सवतेजसोः)[n i]	1 A festival. 2 Light.
रजो (गुणे स्त्रीपुष्पे च)[11 n k]	1 Quality of passion. 2 Woman's menses. j

1—ह्. 2 चाशीस्. 3—सा. 4—द्वी. 5—ह्. 6—ह्. 7—ह्. 8—ह्. 9—ह्. 10—ह् 11—ह्.

[a] Also 2 BRAMHA. 3 Intelligent, wise. [b] Likewise 3 Thirst, desire. [c] Also 2 Slaughter. [d] Likewise 2 A mother. [e] And 2 The earth. 3 The sky. Collectively, dual; severally, singular. Ex. रोदः. [f] Also m. 4 The sun. 5 Fire. [g] Likewise 3 Youth. [h] Also 3 Colour. [i] Or m. महः (ह्). Likewise 3 Dust. 4 Farina of flowers, pollen. [k] Or m. रजः (ज).

Digitized by Google

(राहौ ध्वान्ते गुणे) तमः n

1 Moon's ascending node. 2 Darkness. a

234. छन्दः (पद्ये ऽभिलाषे च) n

1 Poetical metre. 2 Desire. b

तपः (कृच्छ्रादिकर्म्म च) n

Austerity, penance. c

सहो (बले) सहः (मार्गे) 1 n 1 m

1 Strength. 2 Month of *Agraha'yana*. d

नभः (खं श्रावणे) नभाः 2 n 2 m

1 The sky. e

235. ओकः (सद्माश्रययोः) काः n g 3 m

1 A house. f

पयः (क्षीरं) पयाः (ऽम्बु च) n n

1 Milk. 2 Water.

ओजः (दीप्तौ बले) n h

1 Splendour. 2 Strength.

स्रोतः (इन्द्रिये निम्नगायाम्) 4 n i

1 Organ of sense. 2 Stream of a river.

236. तेजः (प्रभावे दीप्तौ च बले शुक्रे ऽप्) n

1 Dignity. 2 Splendour. 3 Strength. j

(ऽतिष्विषु) k

1—स्. 2—स्. 3—ओकस्. 4—स्.

[a] And 3 The third quality, according to the *Sán'khya* system of philosophy: darkness or illusion, contrasted to truth and passion. 4 Grief. [b] Also 3 The *Véda*. 4 Uncontrolled conduct. Likewise, in the second acceptation, छन्दस्(न्द). [c] Also 2 Virtue, moral merit. 3 One of the superior worlds. m. तपाः (स्). 4 The month of *Mágha*. 5 The cold season. [d] सहः (—स्) or सहस् (स्). 1 Strength. And m. सहाः (स्) or सहः (स्). 2 The month of *Agraháyana*. Also 3 The winter. n. 4 A luminary. [e] And m. 2 The month of *Srávan'a*. 3 Rain. 4 A cloud. [f] And m. 2 An asylum. [g] Or ओकस्. [h] Or ओजस्. [i] Or स्रोतस्. [j] And 4 Semen virile. [k] The following admit the three genders.

Digitized by Google

1 *m f n* विद्वान् (विदंश्च)	Intelligent. a
m f n वीभत्सो (हिंसो ऽप्य्) (अतिशये त्मनी)	Mischievous, cruel. b
2 *m f n* c (वृद्धप्रशस्ययोर्) ज्यायान्	1 Very old. 2 Very excellent.
3 *m f n* d कनीयाँस् (युवाल्पयोः)	1 Very young. 2 Very small.
4 *m f n* c वरीयाँ (वरवरयोः)	1 Very great, 2 Very excellent.
5 *m f n* f साधीयान् (साधुवाढयोः)	1 Very right, 2 Very firm.

SECTION XXVII.

238. (दले ऽपि) *m n* वर्हं	A leaf. g
m (निर्बन्धोपरागार्कादयो) ग्रहाः	1 Seizure. 2 An eclipse. 3 A planet. h

---

1 विद्वस्. 2 ज्यायस्. 3—वस्. 4—वस्. 5—यस्.

a Also 2 Learned. 3 Having a true knowledge of the soul. b Likewise 2 Envious. n. 3 ARJUNA. Fem. वीभत्सा. c Fem. ज्यायसी. d Fem. कनीयसी. e Fem. वरीयसी. f Fem. साधीयसी. g Or 2 Retinue. 3 A peacock's tail. h Also 4 The moon's node. 5 Seizure, caption. 6 Effort in battle 7 A class of imps.

Digitized by Google

1 A door.
2 A chaplet. a

(द्वार्व्यापीडे क्वायरसे) निर्यूहो (नामदन्तके)

1 The string suspending a balance. b

239. (तुलासूत्रे ऽग्र्यादिरश्मौ) प्रग्राहः प्रग्रहो (ऽपि च)

1 A wife.
2 Family; dependent. c

(पत्नीपरिजनादानसूत्रग्रापाः) परिग्रहाः

A wife. d

240. (दारेष्वपि) गृहाः

A woman's waist. e

(श्रोण्यामण्या) रोहो (वरस्त्रियाः)

A multitude. f

व्यूहो (वृन्दे ऽप्य्)

The demon *Vritra*. g

अहि (र्वृत्रे ऽप्य्)

1 Fire.
2 The moon.
3 The sun. h

(अग्नीन्दुर्कास्) तमोपहाः

1 Retinue.
2 Insignia of Royalty. i

241. (परिच्छदे नृपार्हे ऽर्थे) परिवर्हो

(ऽन्यवाः परे) j

---

1 बा—.

a Or 3 A piece of wood jutting out of a wall. 4 Extracted juice. 5 Wood placed in a wall (for doves to build nests on). b And 2 A rein or halter for horses, &c. 3 Prisoners. 4 Restraint. 5 An arm. 6 A ray of light. c And 3 Acceptance. 4 Origin; or 5 Root. 6 Oath; or 7 Quarrel. Also 8 The sun near the moon's node. d And 2 A house. Invariably plural; but in the 2d acceptation also neuter sing. e Likewise 2 Ascent as a climbing plant. 3 Rider of an elephant or horse. 4 Length. 5 Height. f Likewise 2 Array of troops. 3 Fabrication. 4 Reasoning. g Also 2 A serpent. h Likewise 4 A deified saint or prophet. i Or 3 A thing. j The following are indeclinable.

Digitized by Google

SECTION XXXIII.

INDECLINABLES.

1. आङ् (ईषदर्थे ऽभिव्याप्तौ सीमार्थे धातुयोगजे) [b]	1 A little. 2 Until. a
आ (प्रश्नः स्मृतौ वाक्ये ऽप्य्) [d]	1 Oh (remembering). c
आस् (तु स्यात्कोपगर्हयोः)	1 Ah! (angrily). 2 Alas (sorrowfully).
2. (पापकुत्से षदर्थे) कु	1 Sinful. 2 Bad. 3 A little.
धिक् (निर्भर्त्सननिन्दयोः) [1]	1 Fy! (menacingly). 2 Fy! (reproachfully.)
3. च् (ऽन्वाचये समाहारेतरेतरसमुच्चये) [2]	1 Moreover. 2 And. 3 Mutually. 4 Also. e
3. स्वस्ति (श्रीः क्षेमपुण्यादौ) [3]	1 Well (a benidiction.) 2 Safe. f

[1] धिक्. [2] च. [3] स्वस्ति.

[a] Including the limit. Or 3 Exclusive of the bound or limit. 4 Preposition joined to verbs, and altering their sense, or giving intensity to it. [b] आङ् (for the final consonant is expunged). [c] And 2 But (indicating a change). 3 And (collective). [d] Unalterable in orthography even before vowels. [e] In the first acceptation, the particle connects a secondary with a primary object; in the second it conjoins equal objects; in the third it indicates reciprocation: in the fourth it connects different acts with the same subject. It has other acceptations, as 5 But, (indicating a converse proposition). 6 But (excusingly). 7 Forthwith. 8 Expletive. [f] And 3 Right. 4 Auspicious.

Digitized by Google

1 A door.
2 A chaplet. a

(द्वार्कपीडे कावरसे) निर्यूहो नागदन्तके)

1 The string suspending a balance. b

239. (तुलासूत्रे ऽथादिरश्मौ) प्रग्रहः प्रग्रहे (ऽपि च)

1 A wife.
2 Family; dependent. c

(पत्नीपरिजनादानसूत्रग्रापाः) परिग्रहाः

A wife. d

240. (दारेष्वपि) स्त्रियाः

A woman's waist. e

(श्रोणाम्न्या) रोहे (वरस्त्रियाः)

A multitude. f

यूहे (वृन्दे ऽथ)

The demon *Vritra*. g

अहि (वृत्रे ऽथ)

1 Fire.
2 The moon.
3 The sun. h

(अग्नीन्दुर्कास्) तमोपहाः

1 Retinue.
2 Insignia of Royalty. i

241. (परिच्छदे नृपार्हे ऽथें परिवर्हः

j

(ऽथवाः परे)

---

1 चा—.

a Or 3 A piece of wood jutting out of a wall. 4 Extracted juice. 5 Wood placed in a wall (for doves to build nests on). b And 2 A rein or halter for horses, &c. 3 Prisoners. 4 Restraint. 5 An arm. 6 A ray of light. c And 3 Acceptance. 4 Origin; or 5 Root. 6 Oath; or 7 Quarrel. Also 8 The sun near the moon's node. d And 2 A house. Invari[illegible] but in the 2d acceptation also neuter sing. e [illegible] climbing plant. 3 Rider of an elephant or h[illegible] f Likewise 2 Array of troops. 3 Fabrica- [illegible] A serpent. h Likewise 4 A deified saint [illegible] i The following are indeclinable.

Digitized by Google

SECTION XXXIII.

INDECLINABLES.

1. आङ् (ईषदर्थे ऽभिव्याप्तौ सीमार्थे घातुयोगे) [b]
   [d] आ (प्रश्नः स्तुतौ वाक्ये ऽप्य्)
   आस् (तु स्वात्रोपमीडयोः
2. (पापकृत्ये पदयं) [1]
   धिक् (निर्भर्त्सनविन्द्योः
   [2] धा (प्रत्याचये समाहारे तरेतरसमुच्चये
   [3] सत्या शपी: शेमुषीशपथयोः

---

1 धिक्. 2 धा. 3 सत्या.

* Including the limit. Or 3 Exclusive of the bound or limit. 4 Preposition joined to verbs, and altering their sense, or giving intensity to it. b आ (for the final consonant is expunged). c And 2 But (indicating a change). 3 And (connective). d Indeclinable in orthography even before vowels. e In the first acceptation, the particle connects a secondary and a primary object; in the second it conjoins equal objects; in the third it indicates reciprocation; in the fourth it connects different acts with the same subject. It has other acceptations, as 5 But, indicating a [illegible] proposition, 6 [illegible] (excusingly). 7 Forthwith. 1 Exclusive. 2 And 3 Right. 4 [illegible]

1 Very.
2 Surpassing.

(प्रकर्षे लंघने ऽप्य्) ऽति

1 What? (interrogative).
2 (Doubtingly).

स्वित् (प्रश्ने च वितर्के च)

1 But (indicating difference).
2 Indeed. a

तु (स्याद्भेदे ऽवधारणे)

1 Together.
2 Once. b

4. सकृत् (सहैकवारे स्याद्)

1

1 Far.
2 Near.

आराद् (दूरसमीपयोः)

2

1 Westward.
2 Behind.

(प्रतीच्यां चरमे) पश्चाद्

3

1 Also.
2 What? c

उता (व्यर्थविकल्पयोः)

c

1 Again, often.
2 Always. d

5. (पुनः सदार्थयोः) यच्छत्

1 In presence, before.
2 As, like.

साक्षात् (प्रत्यक्षतुल्ययोः)

1 Also!
(Sorrow).
2 (Compassion). f

(खेदानुकम्पासन्तोषविस्मयामन्त्रणे) बत

1 Oh (joy).
2 (Pity).
3 (Inceptive).
4 Alas! g

6. हन्त (हर्षे ऽनुकम्पायां वाक्यारम्भविषादयोः)

1 Instead.
2 Each, respectively.
3 Towards. b

प्रति (प्रतिनिधौ वीप्सालक्षणादौ प्रयोगतः)

1—तृ. 2—तृ. 3 उत or उत्.

a Also 3 And. 4 Again. 5 Expletive. b Likewise. 3 Always. c Interrogatively. 3 What! doubtingly. 4 Either, or 5 Expletive. d Or 3 Together. 4 Perpetually. e Or सकृत्. f And 3 Indicating joy. 4 Indicating surprise. 5 Oh! (vocative). g Also 5 Certainly; indeed. 6 Gift. Ex. हन्तकारः, generous. h Likewise 4 For. 5 Belonging to (as a portion). 6 In exchange. 7 A little.

Digitized by Google

7. इति (हेतुप्रकरणप्रकर्षादिसमाप्तिषु) — 1 Therefore. 2 Thus. a

(प्राच्यां) पुरस्तात् (प्रथमे पुरार्थे ऽग्रत् इत्यपि) [b] — 1 Eastward. 2 Prior, first. 3 Formerly. 4 In front.

8. यावत् तावत् (च साकल्ये ऽवधौ माने ऽवधारणे) [1] — 1 As much as (the whole). 2 Until. c

(मङ्गलानन्तरारम्भप्रश्नकात्स्न्र्येष्व्) ऽथो अथ — 1 Auspicious particle. 2 After. d

9. वृथा (निरर्थकाविधोर्) — 1 In vain. 2 Wrong.

नाना (ऽनेकोभयार्थयोः) — 1 Many. 2 Both. e

नु (प्रश्नायां विकल्पे च) — 1 What? (interrogative). 2 Or. f

(पश्चात्प्राह्यर्थयोर्) अनु — 1 After. 2 Like. g

10. (प्रश्नावधारणानुज्ञा ऽनुनयामन्त्रणे) ननु — 1 Interrogative particle. h

---

1—ह्.

[a] Indicating a sort or set. 3 So: well known as such. 4 Etcœtera. 5 Even so: exactly thus. 6 Indicating the preceding sound to be meant. 7 Indicating the sense to be intended. 8 So; of this opinion. 9 Finis: marking a close. 10 So; of this form. [b] Or पुरः (स). [c] And 3 As many as (number). 4 As many as there are. 5 So much (affirmative). [d] And 3 Now (inceptive). 4 What? (interrogatively). 5 All (comprehensively). 6 Now (premising). 7 Imperative particle. 8 And. [e] Also 3 Without, except. [f] Likewise 3 An indication of doubt. [g] Also 3 Along. 4 Under, inferior to. 5 With. 6 Near. 7 Towards. 8 In regard to. 9 A share. 10 Severally, respectively. [h] And 2 Certainly. 3 Indicating assent. 4 A consolatory and kind expression. 5 Vocative particle. 6 A conciliatory vocative particle. 7 Inceptive. 8 Reproachful. 9 Responsive.

Digitized by Google

1 Reprehensive particle. a (गर्हासमुच्चयप्रश्नशङ्कासम्भावनास्वपि c

1 As, like. 2 Or, either. b 11. (उपमायां विकल्पे) वा

1 Half. 2 Blamably. सामि (त्र्यर्धे अगुप्तायाम्)

1 With, together. 2 Near. अमा (सह समीपे च)

1 Water. 2 Head. d कम् (वारिणी च मूर्द्धनि च)

1 Like, as. 2 Thus, e 12. (तूष्णीमित्यमर्थयोः) एवं

1 Perhaps. 2 Certainly. f नूनं (तर्के ऽर्थनिश्चये)

1 Silently. 2 At ease. (तूष्णीमर्थे सुखे) जोषं

1 What ? (interrogative). Bad ; ill. g (किम् प्रश्नायां जुगुप्सने)

1 Evidently. 2 Possibly. h 13. नाम (प्रकाश्यसम्भाव्यक्रोधेऽपगमकुत्सने)

1 Ornament. 2 Enough. 3 Able. i अलम् (भूषणपर्य्याप्तिशक्तिवारणवाचकम्)

---

a And 3 Interrogative particle. 4 Earnest inquiry. 5 Doubt, or suspicion. 6 Possibility and likelihood. 7 Pursuit or seeking. 8 Corroborative of an affirmation. 9 Even. 10 Although. b Likewise 3 And. 4 Expletive. 5 Only ; no other. 6 Indication of doubt and consideration. c More properly वा. d Also 3 Ill ; bad. 4 Ease, pleasure. 5 Expletive. e Also 3 Indicative of consent. 4 Certainly. 5 Command. f Likewise 3 Indicating recollection. 4 Expletive. g Also 3 Indicating doubt or consideration. 4 Prohibition. h Or 3 Indicating recollection. 4 Wrath. 5 Indignant consent. 6 Reproach. 7 Pretence. 8 Surprise. i And 4 Prohibition. Also 5 Uselessness.

Digitized by Google

14. झम् (वितर्के परिप्रश्ने) — 1 Indicative of doubt and reflection. a

समया (ऽन्तिकमध्ययोः) — 1 Near. 2 Within, midst.

पुनर् (अप्रथमे भेदे) — 1 Again. 2 But, on the contrary. b

निर् (निश्चयनिषेधयोः) — 1 Certainly. 2 Negation.

15. (स्वात्मबन्धे चिरातीते निकटागामिके) पुरा — 1 Ancient story. 2 Old. 3 Past. c

1 2d 3

अरर्धूरी (चेा) ररी (च विस्तारे ऽङ्गीकृतौ त्वयम्) — 1 Expansion. 2 Assent.

16. (स्वर्गे परे च लोके) स्वर् — 1 Heaven. 2 The next world. e

(वार्त्तासम्भाव्ययो) किल — 1 News : so reported. 2 Probably. f

(निषेधवाक्यालङ्कारजिज्ञासासुनये) खलु — 1 Prohibition. 2 Expletive. g

4

17. (समीपेाभयतः शीघ्रसाकल्याभिमुख्ये) ऽभितः — 1 Near. 2 Both. 3 Quickly. 4 Emirely.

5

(नामप्रकाश्ययोः) प्रादुर् — 5 In front. 1 Name. 2 Appearance.

6

मिथेा (ऽन्येा ऽन्यं रहस्यपि) — 1 Mutually. 2 In private.

7

18. तिरेा ऽन्तर्धौ तिर्य्यगर्थे) — 1 Concealment. 2 Awry. h

---

1 अररी. 2 अरी. 3 ररी. 4—तस्. 5—द्. 6 विषस्. 7 तिरस्.

[a] And 2 Interrogative particle. 3 Yes. 4 Indicating fear. 5 Wrath 6 Aversion, dislike. 7 Reaproach. [b] Also 3 Indicating change of subject. [c] Or 4 Long since past. 5 Near. 6 Future. Or 7 Proximate future. [d] Or ररी. Also उररी. [e] Also the sky or atmosphere. [f] Likewise 3 Conciliatory expression. 4 Indeed. 5 Falsely indicating displeasure. [g] And 3 Indicating inquiry. 4 A conciliatory expression. 5 Indeed, certainly. [h] Also 3 Contempt, disregard.

Digitized by Google

1 Alas ! (sorrow). 2 (Regret).

हा (विषादशुगर्त्तिषु)

1 Indication of wonder. 2 Of pain or fatigue.

अहह (त्यद्भुते खेदे)

1 Because, for. 2 Indeed. a

हि (हेताववधारणे)

CHAPTER V.

Long time.

1. चिराय चिररात्राय चिरस्या (द्या चिरार्थकाः)

Again and again ; frequently.

सुङ्गः पुनःपुनः यद्यद्भीक्ष्णमसकृत् (समाः)

Soon ; instantly.

2. झाग्झटित्यञ्जसा ऽक्षाय सपदि द्राङ्मंक्षु(च द्रुते)

Much ; very.

बलवत् सुष्ठु किमुत ख ऽत्यतीव (च निर्भरे)

Without ; except.

3. पृथग्विना ऽन्तरेणर्ते हिरङ्गाना (च वर्ज्जने)

1—ह or —हा. 2—ख. 3—सु. 4—र्. 5—द्. 6 अ—. 7 अ— 8—क्. 9—ति. 10अ—. 11—क्. 12 सु. 13 अति. 14 अ—. 15—क. 16 विना. 17 ऋते. 18—क् 19 नाना.

[a] Likewise 3 Interrogative. 4 Expletive. 5 Indicating difference. [b] Also चिरं, चिरेण, चिरात्, चिरे. [c] This term is also declinable. [d] One adds, but erroneously, संक्षु. [e] Also अन्तरा.

Digitized by Google

यस्माद्धेतोः (हेतौ)	Because ; therefore. a
(असाकल्ये तु) चिच्चन	Some. b
4. कदाचित्क्वातु	Sometimes.
सार्द्धं (तु) साकं सत्रा समं सह	Together with.
(आनुकूल्यार्थकं) प्राध्वं	Conformity.
(व्यर्थके तु) वृथा मुधा	In vain.
5. आहो उताहो किमुत (विकल्पे) किं किमूत च	Either, or (indicating deliberation).
तु हि च खलु वै (पादपूरणे)	Expletives.
(पूजने) स्वति	Particles of praise and reverence.
6. दिवा (क्रीत्यै)	By day. g
(ऽथ) क्षोषा (च) नक्तं (च रजनाविति)	By night.
(तिर्य्यगर्थे) साचि तिरो (ऽप्यै)	Crooked, bent ; awry.
(ऽयसम्बोधनार्थकाः	Vocative particles.

1—तृ. 2 च—. 3—तृ. 4 आ—. 5 किम्. 6 उत. 7 स्तु. 8 अति. 9 तिरस्.

[a] Correlatives ; यत्, यतः or येन, because, तत्, ततः, तेन, therefore. [b] In composition with the pronoun किम् and its derivatives. Ex. किञ्चित्, something ; कश्चन, somebody ; a certain person. [c] One commentator adds सार्द्धं ; but erroneously. [d] Also सजूः (—जुष्). [e] Some read वृथा. [f] Or अहो. Also आहोस्वित् and उताहोस्वित्. [g] Likewise the day, generally. [h] This term is also declinable and is fem.

Digitized by Google

7. स्युः) प्याट् पाडङ्क वै हे भोः

1 Near.
2 Midst. a

समया निकषा हिरुक्

Inconsiderately, suddenly.

(अतर्किते तु) सहसा

Before, in front.

(स्यात्) पुरः पुरस्तो ऽग्रतः

Oblations to the gods or manes. b

8. स्वाहा (देवहविर्दाने) ओषड् वौषड् वषट् स्वधा

A little.

किञ्चिदीषन्मनाग् (अल्पे)

In the next life.

प्रेत्या ऽमुत्र (भवान्तरे)

As, like.

9. वद्वा यथातथे वैवं (साम्ये)

Ah! (indicating surprise).

ऽहो ह्री (च विस्मये)

Silently.

(मौने तु) तूष्णीं तूष्णीकां

Instantly.

सद्यस् सपदि (तत्क्षणे)

Indication of joy.

10. दिष्ट्याद्यानुपजोषं (चेत्यानन्दे)

Between; amidst.

(स्था) ऽन्तरे ऽन्तरा

---

1 पाट्. 2 अङ्क. 3—स्. 4—ट्. 5—तृ. 6 हवत्. 7—क्. 8—स्व. 9 वा. 10 तथा. 11 एव. 12 एवं. 13 अ.

[a] The terms are synonymous in both acceptations. [b] The terms are used as invocations with such offerings: the first peculiar to an oblation presented to a god; the last to one offered to the manes. Ex. इन्द्राय स्वाहा, this oblation to INDRA. पितृभ्यः स्वधा, this oblation to the manes. [c] In a different acceptation this term is declinable and fem. B. II. Ch. 7. v. 21. [d] वत. One commentator reads व. [e] Also एव. [f] Also सदुपजोषं. Some read उपजोषं.

Digitized by Google

अन्तरेण (च मध्ये स्तुः)	
प्रसह्य (तु हठार्थकम्)	Forcibly, violently.
11. (सुष्ठे हे) साम्प्रतंस्याने	Properly.
अभीक्ष्णं मुहुर् (अनारते)	Continually, perpetually.
(अभावे) नञ्नोना (ऽपि)	No, not.
मास्म मा ऽलं (च वारणे)	Negative and prohibitive.
12. (पक्षान्तरे) चेद्यदि (च)	If.
(तत्त्वेत्) ऽद्धा ऽञ्जसा (द्वयम्)	Truly.
(आकाश्ये) प्रादुराविः (स्यात्)	Apparent.
ओमेवं परमं (मते)	Yes.
13. समन्ततस् (तु) परितः सर्व्वताविषग् (ङ्त्यपि)	Every way; all-around.
(अकामानुमतौ) कामम्	Willingly. d
(असूयोपगमे) ऽस्तु (च)	Be it so. e

1—तृ. 2 नहि. 3 च. 4 न, or ना. 5 चेत्. 6 यदि. 7—सु. 8 आविस्. 9—मृ. 10 एवं. 11 क्. (च्.)

a नो or अनो Also अन. b Likewise आं. c Also विश्वतः, समन्तात्, &c. d Implying previous disinclination, but ultimate acquiescence. Also, according to a different reading, 2 Willing compliance; and (synonymous with the next.) 3 Acquiescing with reluctance. e Implying regret in the acknowledgment or acquiescence.

Digitized by Google

Indicating contradiction.
14. ननु[a] च (स्याद्विरोधोक्तौ)

Introductory of a kind question. b
कश्चित्[i] (कामप्रवेदने)

Improperly; unseasonably.
निःषमन्द्[i]ःषमं[i] (गर्ह्यौ)

As thereto appertaining.
यथास्वं[i] (तु) यथायथम्[i]

Falsely.
15. मृषा[i] मिथ्या[i] (च वितथे)

Properly, suitably.
यथार्थं[i] (तु) यथायथम्[i]

Indeed.
(स्यूर्) एवं[i] तु पुनर्वै[i 1i 2i 3ic] (त्यवधारणवाचकाः)

Before; anterior.
16 प्राग्[4i] (अतीतार्थकं)

Certainly; necessarily.
नूनम्[i] अवश्यं[5i] (निश्चये द्वयम्)

A year.
सम्वद्[6i] (वर्षे)

Former, prior.
(ऽवरे त्व) ऽर्वाग्[7i]

Assent, consent, promise.
आमेवं[8i 9i]

Self; of himself.
स्वयम्[i] (आत्मना)

Little; low.
17. (अल्पे) नीचैः[10i]

Great; high, load.
(महत्यु) च्चैः[11i]

Frequently; generally.
प्रायो[12i] (भूम्नि)

Slowly.
(अद्रुते) शनैः[i]

1—ट्. 2 वै. 3 वा. 4—क्. (च). 5 अ—. 6—ट्. 7—क्(च). 8 आं. 9 एवं. 10—स्. 11 उच्चैस्. 12—स्.

[a] Or नन्नु. [b] Wishing that it may be so. [c] Or, according to another reading, एव and च.

Digitized by Google

सना (नित्ये) [i a]	Perpetually, ever.
बहिर् (बाह्ये) [1 i]	External ; out.
पुरा (अतीते) [2]	Formerly. b
अस्तम् (अदर्शने) [i]	Disappearance.
18. अस्ति (सत्वे) [i]	Present ; now, being.
(रुषोक्तौ) जम् [i]	Interjection, expressive of wrath.
किं (प्रश्ने) [i]	Interrogative particle.
(अनुनयेत्व) अयि [i]	Encouraging vocative. c
नूनं (तर्के स्यात्) [i d]	Particle indicating reflection.
उषा (रात्रेरवसाने) [i c]	Close of the night ; morn, break of day.
नमो (नतौ) [3 i]	Hail ! salutation; bow.
19. (पुनरर्थे) अङ्ग [i]	Again. f
(निन्दायां) दुष्टु [i]	Ill.
सुष्ठु (प्रशंसने) [i]	Well.
सायं (सांये) [4 i]	Evening, close of the day.
प्रगे प्रातः (प्रभाते) [i 5 i]	Morning.
निकषा (अन्तिके) [i]	Near.

1—स्. 2 ख. 3—स्. 4—स्. 5—र्.

[a] Also सनात्. and सनत्. [b] This particle, indicating past time, converts the present tense into the preterite. [c] Some say, indicating anger also. [d] Also कुं. Some read हु. [e] Likewise उषः (स्). [f] Implying, however, a difference : "the rather."

Digitized by Google

Last year; penult. and present years. a

20. परुत्परार्यैषमो (ऽब्दे पूर्व्वे पूर्व्वतरे यति)

To-day.

अद्या (ऽत्राऽह्न)

A former day, &c. b

(ऽथ पूर्वेऽह्नीत्यादौ पूर्वोत्तरापरात्

21. तथा ऽधरा ऽन्या ऽन्यतरेतरात्)पूर्वेद्युर् (आदयः)

Both days. c

उभयद्यु (द्येा) भयेद्युः

Next day.

(परे त्वह्नि) परेद्यवि

Yesterday.

22. ह्यो (गते)

To-morrow.

(ऽनागते ऽह्नि) श्वः

The day after to-morrow.

परश्वस् (तत्परे ऽहनि)

Then, at that time.

तदा तदानीं

At once; at the same time.

सुगपद् एकदा

Always; at all times.

सर्व्वदा सदा

---

1 अद्य. 2 उ—सु. 3—सु. 4—सु. 5—सु. 6—तृ. 7—ए.

[a] परुत्, last year; परारि, year before the last; ऐषमः (सु), current year. [b] पूर्वेद्युः, a former day; yesterday. उत्तरेद्युः, a subsequent day; to-morrow. अपरेद्युः, another day; the day after to-morrow. अधरेद्युः, a past day; the day before yesterday. अन्येद्युः, another day. अन्यतरेद्युः, either day; one of two days. इतरेद्युः, a different day. [c] The past day and the day to come. [d] परश्वः or परःश्वः (—सु).

Digitized by Google

23. एतर्हि सम्प्रतीदानीमधुना साम्प्रतं (तथा) — Now; at this time.
(दिग्देशकाले पूर्वादौ) प्राग्दक्प्रत्यग् (आदयः) — East, North, West, &c. a

CHAPTER VI.

SECTION I.

1. सलिङ्गयाक्षैः सख्यादिद्वन्द्वितसमासजैः
अनुक्तैः संग्रहेः लिङ्गं सङ्कीर्णवदिहोच्यते

1—ति. द्र—मृ. 2 च—. 3—क् (च). 4 ड—च. 5—क् (च).

[a] प्राक् (च) the east; from or in the east: or eastern (country). or prior time. उदक् (च), North; northern, or subsequent. प्रत्यक् (च,) West, western, or subsequent. Besides other terms, as अवाक् (च) South: Southern or former. दक्षिणात्—णातः—णेन, Southward. उत्तरात्—रतः—रेण, Northward. अधरात्—रतः—रेण—स्तात्, underneath. पुरस्तात्, before. उपरि उपरिष्टात्, above. अधस्तात्, behind.

Digitized by Google

The following are feminine, viz. Monosyllables in ई or ऊ. a

2. स्त्रिङ् शेषविधिर्व्याप्यौ विशेषैर्यदबाधितः
स्त्रियामीदूदिरामेकाच्

Names of female beings. b

सयोनिप्राणिनाम च

Terms signifying lightning. c

3. नाम विद्युद्विद्यावल्लीवीणादिग्धूनदीक्रियां

A compound in अ with a numeral. d

अदन्तैर्द्विगुरेकार्थो न च पात्रयुगादिभिः

A noun ending in the affixes तल्, &c.

4. तस्तन्दे ये निकष्यता वैरमैथुनकादिवुन्

---

a Example, श्रीः, prosperity. भ्रूः, eyebrow. b Except कलत्रं and क्षत्रं, neut. and दाराः masc. pl. signifying a wife. c Viz. lightning; night; any creeping plant; a lute; (some read वाणी, speech;) space, quarter; earth; river; modesty (some read धी intellect). d Provided the sense be singular (Ex. त्रिलोकी, the aggregate of three worlds;) except such compound term, formed with the words पात्रं, वर्गः, &c. (Ex. चतुर्युगं, Total of four ages). e Viz. तल्, which imports state of being, and multitude, or is pleonastic, (Ex. देवता, God, deity): त्व, इति, कच्च and ल signifying multitude, as पाश्या assemblage of chains or bonds; पद्मिनी, a pond (abounding in lotuses); रथकट्या, a crowd of carriages; गोट्या, a herd of kine: वुन्, (or वु with वुण् or वुञ्, all convertible into अक, and finally into इका;) signifying enmity, nuptial union, &c. (including the distributive import, and gift and amercement). Ex. काकोलूकिका, enmity of crows and owls.

Digitized by Google

स्त्रीभावादावनिक्तिन्ण्वुण्च्क्यप्ोयुञिअङ्ञाश्च:[a] Or in अनि, &c. a

5. उणादिषुनिङ्ङीष् Or. in certain *unádi* affixes. b

ज्यावृज्जन्तं चरं स्थिरम् Or in a feminine termination. c

तत्क्रीडायां प्रहरणं चेन्मौष्टा पाल्लवा णदिक् Or in च, &c. d

[a] Nouns ending in these eleven affixes, which import the state of being, &c. are feminine: viz. अनि, signifying an imprecation. क्तिन् (ति) for the abstract sense (Ex. कृतिः, recollection): ण्वुल् (convertible into इका) denominating a disease; or implying the import of the verb (as जीविका, livelihood); also ण्वच्; णच् (आ ई) implying reciprocity; as व्यावक्रोशी, mutual imprecation: क्यप् (या) conveying the abstract sense; as ब्रह्महत्या, sacrilege: युच् (अना) with the abstract sense; as मण्डना, decoration: ङ्ञ् (ङ) indicating question and reply: अङ् (आ आ) for the abstract sense; Ex. पचा, cookery: नि with the abstract import; Ex. ग्लानिः, fatigue: अ also in the abstract sense; as चिकीर्षा, desire to act: (but some omit this affix; others interpose it after क्यप्, others transpose some of the latter affixes:) च (आ आ) with the same abstract import: Ex. क्रिया, action. [b] Viz. नि; as श्रेणिः, a string or row. Some read अनिः; as अवनिः, the earth; ञ as चमू, an army. ई as लक्ष्मी, prosperity. [c] Terminated by an affix denoting the feminine gender (ङी, आप् or ऊङ्) whether the noun signify any thing locomotive or fixed, or whether it vary the gender, or be ristricted to the feminine. [d] Indicating play in which the thing is used as a weapon. Ex. मौष्टा, boxing, playing at fisty cuff.

Digitized by Google

Or in अ following वल. a

6. वजोऽः साक्रियासां चेद्दाख्यपाता हि फाल्गुनी
श्येनम्पाता हि चंगया तैलम्पाता स्वधेति दिक्

Diminutives. b

7. स्त्रीस्यात्काचिन्मृद्वाल्यादिर्विवक्षा ऽपचये यदि
c d e f g 1h
बल्ला शेफालिका टीका धातकी पञ्चिकाढकी
i j k l 2m n

And the particular nouns here enumerated. b

8. सिध्रका सारिका सिक्का प्राचिकोल्का पिपीलिका
o p q r s 3t
तिन्दुकी कणिका मङ्किः सुरङ्गा सूचि माढवः
u v 4w x y z aa

9. पिच्छावितण्डाकाकिण्यस्फूर्णिः श्वाणी द्रुणी दरतु

---

1 चा—. 2 उ—. 3 माटि. 4 ची or नी.

a And implying, that such act takes place at such time or in such circumstance. Ex. श्येनपातान्मृगया. b Formed by giving the feminine termination to a masculine noun : as बल्वाली, a small fibre of a water lily. c The city of the name. d Nyctanthes arbortristis. e A commentary : annotations. f Grislea tomentosa. g 1 A perpetual commentary. 2 A book of accounts ; a journal. 3 A calendar or almanac. h Cytisus Cajan. i The plant. j A sort of bird : Turdus Salica, Buch. MS. k Hiccough. l A sort of bird : others say, a gadfly. m A firebrand. n An ant. o Diospyros melanoxylon. p 1 An atom. 2 A spark. q 1 Fracture. 2 Deception. 3 Wave. 4 Irony. r A winding hole in the ground, a mine ; an opening by sap, such as house-breakers make. s A needle. t The gem of leaves ; young leaves undisplayed. u Gum of the Bombax heptaphyllum. 2 Scum of boiled rice, &c. v Criticising. w The quarter of a *pana* ; some say of a *másha*. x चूर्णिः or चूर्णी, selection of an unanswerable argument. y 1 A grindstone. 2 A curtain made of rushy Crotalaria. z A centipede. aa A tribe of barbarians.

Digitized by Google

a b c d e
पाति कन्था(तथा)सन्दी नाभी राजसभा(ऽपि च)
f g h i j k
10. झल्लरी चर्चरी पारी शोरा खट्टा (च) सिध्मला
l m n o p q
खाद्या खिद्या (च) गण्डूषा रटभ्रसी चमसी मसी

---

a Extreme pain. 2 Destruction. b A rug: a quilt of rags. c A small bed or couch; a chair, or stool. d नाभी or नाभिः, the navel. It is also masculine. e The royal court. f Cymbals. g Rejoicing: celebration by (song,) &c. According to another reading चर्चटी, a small jar. h A drinking vessel; a cup or goblet. According to another reading, पारी, 1 A vessel for milking. 2 A rope for binding an elephant. i 1 Rising of a zodiacal sign. 2 Half a sign. 3 A sign of the zodiac. 4 Astrology. j 1 Name of a plant. 2 Name of a bird. 3 Lock of hair on the forehead. 4— on the side of the face. k 1 Blotch of the skin. 2 Sort of leprosy. l Lac. m Nit, egg of a louse. n A mouthful of water to rinse the mouth. o Gout or rheumatism affecting the thigh. p 1 A small ladle or spoon. 2 Lentils ground to meal. q Ink. Also masc. मसिः.

Digitized by Google

SECTION II.

The following are masculine viz. Nouns signifying gods, &c. a

11. पुंस्सु सभेदानुचराः सपर्य्यायाः सुरासुराः
स्वर्गयागाद्रिमेघाब्धिद्युकालासिशरारयः

12. करगण्डौष्ठदोर्दण्डकण्ठकेशनखस्तनाः
अङ्गाद्यन्ताः

Terms ending in अङ्ग or अङ्ग. b

खेडभेदा

Names of poisons. c

Compound terms in रात्र. d

रात्रान्ताः प्राग्गसंख्यकाः

---

[a] Viz. Gods of various orders with their attendants (under some exceptions). Demons with their attendants (under some exceptions). Likewise the following (under certain exceptions), viz. heaven, and particular heavens; sacrifice, and its varieties; a mountain, and particular mountains; a cloud, or particular descriptions of clouds; a sea, and particular seas; a tree, and particular species; time, and the measures of time; a sword, and sorts of swords; an arrow, and varieties of arrows; an enemy, and descriptions of enemies. Also, Revenue or tax. A ray of light. A hand. A cheek. A lip. An arm. A tooth. The throat. Hair. A nail. A pap. [The exceptions are stated in their places.] [b] As पूर्वाह्णः, forenoon. अहः, a couple of days. [c] With certain exceptions. [d] As वर्षारात्रः, a rainy night. Except in composition with a numeral. Ex. पञ्चरात्रं.

Digitized by Google

13. श्रीवेष्टाद्याश्च निर्यासा[b] — Resins and gums. a

असन्नन्ता अवाधिता: — Nouns in अस or अन्. c

कशेरु जतुवस्तूनि स्त्रिया तुरुविरामका: — Nouns in तु or र्. d

14. क ष ण भ मरोपान्ता वद्यदन्ता अमी अय — In अ with a penult क, &c. e

य थ न य स टोपान्ता — Or with a penult प, &c. f

गोत्राख्या: — Names of families. g

चरणाख्या: — Names of portions of the *Véda*.

15. नाम्नाकर्त्तरि भावे च यञ ञ प्र न ङ ण घायुच: — Nouns in यञ, &c. h

---

[a] Or other exudations of trees ; and any vegetable extracts. [b] According to another reading श्रीपिष्ट:. [c] With many exceptions. Some erroneously read उस् or अस्. [d] Except कशेरु, root of Scirpus maximus ? which is neuter and masc. (some say fem.); जतु, lac ; वस्तु, a thing : both neuter : besides other exceptions. [e] Viz. क, ष, ण, भ, म, र्. [f] Viz. प, थ, न, य, स, ट. Some understand this not to be limited to a final अ, but the better opinion so restricts it. Even with that restriction, the rule admits numerous exceptions. [g] Denominated from a patriarch. [h] Viz. Nouns denominative, terminated by the affixes यञ, अच्, अप्, (all convertible into अ,) नङ् (न), ष, ण, (both convertible into अ,) and अयुच् (अय), with the abstract sense, or denoting the import of any case except the agent ; or even this import, if the noun be not denominative. The rule admits exceptions.

Digitized by Google

In ल्यु, &c. a

ल्युः कर्त्तरीमनिजभावे को घोः किः क्तादितोऽन्यतः

The compound term अश्ववडव. b

16. द्वन्द्वेऽश्ववडवावश्ववडवान्तु समाहृते

कान्त in composition c

कान्तः सूर्येन्दुपर्य्यायं पूर्वोऽयः पूर्वकोऽपि च

d e f g

The nouns here enumerated.

17. वटकः (त्रा) अनुवाक (त्रि) रङ्गक (त्रि) कुटङ्गकः

h i j k l m n

पुङ्खोन्यङ्कः समुद्ग (त्रि) विटपट्टघटाः खटः

---

[a] Viz. Terminated in ल्यु (convertible into अन) with the active import; in इनिच् (इन्) with the abstract sense (some say the passive also); in क (convertible into अ), with the abstract sense; and in क्तिन् (क्ति) affixed to the verbs termed घु (viz. दा, &c.) with a preposition or noun prefixed. [b] Du. अश्ववडवौ, a horse and mare. pl. अश्ववडवाः, horses and mares: but अश्ववडवं, a stud of horses and mares. [c] With names of the sun and moon, or with the word अयस्. Ex. सूर्य्यकान्तः, a crystal lens. [d] Pulse ground and fried with oil and butter. [e] A hymn in the *védas*. [f] 1 Sort of deer. 2 Eyelid. [g] Or कुटङ्गकः. 1 An arbour formed by creeping plants overrunning a tree. 2 A root or thatch. 3 A house or hut. [h] Feathered part of an arrow. [i] Or न्यङ्कुः. 1 Sixfold repetition of the triliteral name of God. 2 The *Sámavéda*. 3 Pleasing. [j] A box with a cover or lid. [k] A sodomite. [l] 1 Cloth. 2 Wove silk. 3 A royal patent. 4 A stone for grinding with a mullar. [m] A balance. [n] 1 Grass. 2 A blind well.

Digitized by Google

a b c d e f ञ
18. कोट्टारघट्टहट्टा (च्) पिण्डगोण्डधिमिण्ड (वत्)
g h i j k l
गड्डुः करण्डोलगुडोवरण्ड (च्) किणोषुणः
m n 1o p 2q r
19. इति सीमन्त हरितोरोमन्थोन्नीथयुद्दराः
s t u v w x
कासमर्दा ऽर्बुदः कुन्दस्फेनस्तूपौ (स) यूपकौ

1—तृ. 2 ड—.

[a] कोट्टः, a fort. According to another interpretation कोट्टारः, 1 The town well. 2 The stairs of a pond. [b] करघट्टः, machine for drawing water. According to another interpretation, घट्ट, a wharf: stairs. [c] हट्टः, a market. [d] 1 A lump of food. 2 A lump of flesh? 3 A body. 4 An oblation of food to the manes of ancestors. [e] 1 A tribe of mountaineers 2 A person having the navel prominent. Some read गोण्डः, others गोडः; and interpret a lump of flesh on the navel. [f] The Abdomen. [g] 1 A goitre. 2 Hump on the back. [h] 1 A box with a lid or cover. 2 A basket. [i] 1 A staff. 2 A club armed with iron, or made of it. [j] 1 A multitude. 2 Pimples on the face. 3 A portico. [k] 1 A wart. 2 A scar. [l] An insect which eats wood. [m] Bellows. [n] Dressing of hair; separating the hair, so as to leave a line on the top of the head. [o] Green colour. [p] Chewing the cud. [q] 1 Designation of the triliteral name of God. 2 A portion of the *Sámavéda*. [r] Bubble of water. [s] Or कासमर्दः. 1 The plant (Cassia esculenta). 2 An acid preparation of tamarind and mustard. [t] 1 In numeration; a hundred millions. 2 In medicine, An indolent swelling. Some read अर्दनिः: 1 Fire. 2 Disease. [u] 1 The plant (Jasminum multiflorum). 2 A turner's lathe. [v] Froth. [w] A mound of earth. [x] यूपः, a sacrificial post to which a victim is bound. According to another reading यूषः, bread.

Digitized by Google

a b c d e
20. आतपः (त्रिषिये) नाभि कणप क्षुरकेदरा:
f g h i j k
पूरक्षुरप्रचक्रा (त्र) गोल सिन्दूरपुङ्खा: [illegible]
l m n o p
21. वेताल मल्लभल्ला (त्र) पुरोडाशेा (ऽपि) पट्टिश:
q r s t
कुल्माषेारभस (त्रैव स) कटाह: पतद्ग्रह:

---

[a] Sunshine. [b] A soldier or man of the military tribe. [c] A spear or lance. According to another reading कृणपः, 1 A dead body. 2 A stink. 3 A spear. [d] Or क्षुरः. 1 A razor. 2 Barleria (or Ruellia) longifolia. [e] Name of a plant. [f] A wave. [g] Or खरप्रः, sort of arrow. [h] क्लः, 1 Acid sauce. 2 Sorrel. [i] 1 A globe. 2 A widow's bastard. [j] सिन्दूरः, m. n. or सिन्दूलः, m. Vermilion. [k] Or पुङ्खः, 1 Soul. 2 Body. [l] A dead body, occupied by an evil spirit. [m] A wrestler or boxer. [n] 1 A bear. m. f. 2 Sort of arrow. [o] Or पुरोडाः (स्). 1 The residue of an oblation. 2 Sort of oblation. [p] Or पट्टिशः, a battle axe. [q] Or कुल्माषः, a dish consisting of half boiled rice with pulse; or half boiled barley, &c. [r] 1 Joy. 2 Mental exertion. [s] 1 A shallow boiler. 2 A turtle's shell. 3 A young buffalo. [t] A spitting pot.

Digitized by Google

SECTION III.

22. क्लीबे ऽन्यच्च खारक्षपर्णभ्रम्भ्रिमोदकम्
यौतोष्मांसरुधिर मुखाक्षिकूविषज्वलम्

The following are neuter: viz. Nouns signifying sky, &c. a

23. फलहेमशुल्वलोह सुखदुःखशुभाशुभम्
जलपुष्पाणि लवणं व्यञ्जनान्यनुलेपनम्

24. कोट्याः शताद्दिसंख्यान्या वा लक्षान्निवुतं च तत्
द्यष्कमसिसुसञ्ज्ञं

Dissyllables in अस् दस् उस् or अन्. b

यद्नाम्नमकर्त्तरि

Nouns in अन. c

---

a Viz. (Under various exceptions). The sky or atmosphere, or the etherial element; an organ of sense; a forest; a leaf; a hole; frost; water; cold; heat; flesh; blood; the face; an eye; wealth, substance; force, strength; forces, army; fruits of various sorts (or according to another reading फल, a plough); gold; copper; iron; metal; pleasure; pain; good luck; ill luck; aquatic flowers; salts of various kinds; sauce or condiment; and various sorts of condiments; perfumes of various kinds; numerals from 100 upwards, except कोटि, ten millions, which is fem. and लक्ष fem. and neut. and निवुत masc. and neut. both signifying a hundred thousand. b Example यशः (स), glory. हविः (स), oblation of butter. वपुः (स), body. नामः (न), name. c With that termination bearing any import but that of agent. गमनं, movement, going.

Digitized by Google

In ऋ, ष and क्ष. a

25. ऋान्तं सलोपधं क्लिष्टं

In रात्र with a numeral. b

रात्रप्राक् संख्यान्वितम्

Compounds in पात्र, &c. c

पात्राद्यन्तैरेकार्थं द्विगुर्बह्वर्थानुसारतः

Nouns compounded copulatively or adverbially. d

26. द्वन्द्वैकत्वाव्ययीभावौ

चित्, with a numeral or particle. e

अव्ययात्परः संख्याव्ययात्परः

अया, with a word in the 6th case. f

षष्ठ्याश्चायावह्नाभेदिच्छार्थं

सभा in composition with the 6th case. g

संघतौसभा

---

[a] Ex. मित्रं, a friend, पर्श chaff, कुलं, a family. The rule is subject to many exceptions. Some read न for क्ष, and interpret the rule as restricted to nouns in ऋ witn क्ष, or क्लृ prefixed. Ex. वस्त्रं, cloth. यन्त्रं, a machine. [b] Ex. त्रिरात्रं, the duration of three nights. [c] Compound terms in क्ष formed of पात्र and certain other nouns with numerals; and signifying one whole. Ex. चतुर्युगं, entire period of the four ages. [d] The first implying one whole. Ex. शिरोग्रीवं, head and neck. The second joining a noun with a particle. Ex. यथाशक्ति, as much as able. [e] कापथं, a bad road. [f] Provided such word be plural. Ex. विच्छायं, shadow of a flock of birds. [g] Provided it signify an assembly. Ex. दासीसभं, a multitude of female slaves. Or whether it signify an assembly or a house, if the term to which it is joined signify king, (except the word राजन्), or a demon, or similar being, (neither man nor god). Ex. नृपसभं, a king's palace, or a meeting of kings. रक्षःसभं, a multitude of demons.

Digitized by Google

27. आङार्थापि परारात्रा ऽमनुष्यार्थाद्राजकात्

दासीसभं नृपसभं रक्षःसभमिमा दिश्यः

So उपज्ञा, and उपक्रम. a

28. उपज्ञोपक्रमात्तच्च तदादित्वप्रकाशने

कोपज्ञं कोपक्रमादि

Also कन्या. b

कन्वोशीनरनामसु

29. भावेनाक्षेपे क्वचिद्वो ऽन्ये समूहे भावकर्मणोः

अदन्तप्रत्यया:

Nouns in affixes having an abstract sense. c

In अच्, with certain terms. d

पुण्यसुदिनाभ्यां त्यूक्ष:घरः

Adverbs and epithets of indeclinables

30. क्रियाव्ययानां भेदकाम्येकत्वे ऽप्य्

e f

The nouns here specified.

उक्थनाटके

---

[a] In composition with the sixth case, provided the import be commencement. Ex. कोपज्ञं, and कोपक्रमं, the creation by *Brahmá*. [b] Provided the compound term be the name of a town in the province of *Us'ínara*. Else it is feminine. Ex. सौशिकन्या and दाशिकन्या, names of towns; the first situated in *Us'ínara*, the other out of that province. [c] Being terminations in अ, forming verbal derivatives. Except न, (नङ्); च, क, (as well as यञ्,) reducible to अ; and such as are distinguished by an indicatory च. (as अच्, &c.) Also affixes in अ, with the abstract or the passive import, or with the sense of multitude, forming derivatives from nouns. [d] Viz. With पुण्य, or सुदिन. Ex. पुण्याहं, a holiday. [e] 1 A portion of the *Sámavéda*. 2 A monosyllabic verse. [f] 1 Name of a metre. 2 Species of drama.

Digitized by Google

a b c d e f
चोचं पिच्छं स्टहस्थूलं तिरीटं मर्मयोजने
g h i j
31. राजसूयं वाजपेयं गद्यपद्ये (स्तुतौ कवेः)
k l m n o p
माक्षिकभाष्यसिन्दूरचीरचीवरपञ्जरम्
q r s t u
32. लोकायतं हरितालं विदलं स्थालवांकुकम्

---

[a] 1 Half-eaten fruit. 2 Fruit of the palm. 3 A cocoanut. Or चोचं, a plantain. Also, according to another reading, खेटं, chase; hunting. [b] A peacock's tail: some say m. f. a monosyllabic verse. Also, according to different readings, उक्तं (vide उक्तर्ष); and मुक्तं, released. [c] Pillar of a house. [d] 1 A turban. 2 A diadem. [e] A joint, or place of junction of parts of the body. [f] A long measure: 4 *Krósa*. [g] A grand sacrifice by an emperor attended by tributary kings. It is also masc. [h] Name of a sacrifice. [i] Prose. [j] Verse. [k] A gem. [l] 1 Commentary. 2 Sort of building. [m] Minium. [n] 1 Bark. 2 Rag. 3 Dress of a priest of the sect of *Budd'ha*. [o] Dress of a mendicant. 2 Dress of priest of the sect of *Budd'ha*. [p] Or पिञ्जरं, 1 A cage. 2 The ribs. It is also masc. [q] System of atheistical philosophy taught by CHARVA'CA. [r] Yellow orpiment. [s] A basket made of split bambus. 2 Bark of pomegranate. 3 Split peas. [t] A caldron. [u] 1 Name of a country. 2 Production of that country. Also वाह्लवं, sort of saffron.

Digitized by Google

SECTION IV.

The nouns here specified are masculine and neuter.

a b c d
(पुंनपुंसकयोः) शेषः शूर्पचपिण्याकंकण्टकाः
e 1 f g h i j
33. मोदकखण्डकट्टङ्कपाटकः कर्वटो ऽर्बुदः
k 2 l m n o p
पातको द्योगचरकतमाला ऽमलका नडः

---

1 त—. 2 ष—.

[a] Some include this among the terms exhibited : m. n. in the sense of remainder ; but masc. as a name of the eternal serpent *Séshanága*. [b] Half a verse of the *ve'das*. [c] An oil cake. [d] 1 A thorn or prickle. 2 A fault or defect. 3 Horripilation. [e] Sort of sweetmeat. [f] Performance. Right preparation. According to another reading दण्डकः, sort of metre. [g] टङ्कः, a hatchet, or a stone-cutter's chisel. Or, according to another reading, तङ्कः. 1 Grief at separation from a beloved object. 2 Terror. [h] A petticoat. [i] Capital of a district (of two or four hundred villages): not a city nor a village ; but partaking of both. Some write खर्वटः. But, according to another reading, कर्पटः, cloth. [j] 1 In numeration, a million. 2 In medicine, Ophthalmia. [k] Sin. [l] Exertion, endeavour. [m] Name of a book on medicine : (so dinominated from its author). Or वरकः, sewn cloth. [n] 1 Name of a tree. 2 Bark of bambu. [o] Emblic myrobalan. Or जालकः, an inhabited place on a hill or mountain. [p] A hollow reed.

Digitized by Google

a b c d e f g

34. कुष्ठं सुखुं शीधुवृत्तं खुंडितं क्षेमकुट्टिमम्

h i j k l m

सङ्क्रमं यतमानाऽर्मं शम्बलाऽव्ययताण्डवम्

n o p q r s

35. कवियं कन्दकार्पासं पाराऽवारं युगन्धरम्

t u v w x y

यूपं ग्रीवपात्रीवे यूषं चमसचिक्कसौ

---

[a] 1 Leprosy. 2 Costus. [b] 1 The head, m. f. n. 2 Shaved or shorn. [c] Rum. [d] 1 Forcemeat. 2 Fried meat. Some read चुक्तं. Also, according to various readings, पुक्तं plaster. तक्तं, dust. शक्तं, excellence. [e] Warwhoop. [f] Well-being. [g] 1 A mine of gems. 2 Ground smoothed and plastered. 3 A poor man's abode, a cottage. [h] Confluence of rivers, &c. [i] 1 A *pala* of silver. 2 An *ád'haca*. [j] A disease of the eye. [k] शम्बलं or सम्बलं, stock for travelling expenses. [l] An indeclinable word. [m] Dancing with violent gesticulation. [n] A bridle. [o] A bulbous or tuberous root. Or कर्मं, act. [p] Cotton cloth. Or कर्पासं, cotton. [q] The opposite bank or shore. [r] The near bank or shore. According to another reading, वारं, 1 Multitude. 2 Opportunity. 3 Succession. 4 Going forth to spy. [s] 1 A yoke. 2 Name of a mountain. [t] A post to which a victim is tied at a sacrifice. Or पूयं, Pus. [u] 1 A window. 2 A house for recreation. 3 Top of a tree. [v] पात्रीवं or पात्रीवं, sort of vessel used at religious ceremonies. [w] Or जूषं, Peas-porridge : the water of boiled pulse (Phaseolus mungo, &c.) [x] A spoon ; a vessel for drinking the extract of acid asclepias. [y] Barley meal.

Digitized by Google

36. अर्द्धर्चादौ घृतादीनां पुंस्त्वाद्यं वैदिकं ध्रुवम्
तन्नोक्तमिह लोके ऽपि तच्चेदस्तस्तु शेषवत्

SECTION V.

37. स्त्रीपुंसयोरपत्याख्या द्विचतुःषट्पदोरगाः जातिभेदाः पुमाख्याश्च स्त्रीयोगैः सह मल्लकः

The following are masculine and feminine, viz. Patronymics.

Generic names of animals. b

Names of males, and by association, of females. c

The terms here specified. d

---

[a] Certain other terms, as वर्त्त, &c. which are m. and n. in the *Védas*, are exclusively neuter in popular speech. Other terms, employed in both genders, must be learnt from practice. [b] As bipeds, quadrupeds, insects, reptiles; also fish, &c. This rule is however subject to exceptions. Ex मक्षिका, a fly. शिवा, a jackal. लूता, a spider. पिपीलिका, an ant. All which are feminine whatever sex be intended. [c] Ex. गोपः, a cowherd गोपी, a cowherd's wife. [d] A vessel holding oil: a cruet.

Digitized by Google

a b c 1d e f
38. मुनिर्वराटकः स्यातिर्वर्ग्यकेा जाटलिर्मधु:
g h i 2j k l m
स्रषा स्रपाटी कर्कन्धुर्यष्टि: शाटी कटी कुटि:

SECTION VI.

The following are feminine and neuter, viz. Nouns in अस् or उस्, sometimes. n Compounds in सेना, &c. o

39. स्त्रीनपुंसकयोर्भावक्रिययोः अस् क्वचिच्च उस्
औचित्यमौचिती मैत्री मैत्रं वृद्ध् प्रागुदाहृतः
40. षष्ठ्यन्त प्राक्पदाः सेना छायाशालासुरानिशाः
स्याद्दासेनं श्वनिशङ्गोशालमितरे च द्विक्

---

1 व—. 2 व—.

a A devotee or ascetic. b A cowry. c The star: Arcturus. d A pigment, as indigo, orpiment, &c. But m. f. n. a perfume, as sandal wood. e Name of a tree. Some read पाटलिः, Bignonia chelonoides. f Name of MANU, or of his wife. g A crucible. h A measure: masc. स्रपाटः, fem. स्रपाटी. Also असृपाटी,—टः, A stream of blood. i A jujube. j A staff. k A petticoat. l M. कटिः, and f. कटिः, कटी. The hollow above the hip. Or m. कटः, f. कटी, a mat. m A hut. n Nouns in अस्, (स), or उस् (उक), with the abstract or the passive import, are commonly fem. and neut. but sometimes fem. only; and sometimes neut. Ex. औचित्यं—त्री, Propriety. मैत्रं, मैत्री, Friendship. वार्धकं,—का, Old age. o With a term in the sixth case. As दासेनं, an army of men. श्वनिशं, a night during which dogs bark and howl. गोशालं, a cowpen.

Digitized by Google

41. आवन्नन्तोत्तरपदो द्विगुस्त्रापुंसि नस् लुप्
त्रिखट्वस् त्रिखट्वी च त्रितक्षस् त्रितक्ष्यपि

Numerals with nouns in आप् or अन्. [a]

SECTION VII.

b c d e
42. (त्रिषु) पात्री पुटो वाटी पेटी कुवलदाडिमौ

The nouns here specified admit the three genders.

---

[a] Compound terms ending in nouns terminated by आप्, (आ, denoting the feminine) or by अन्; joined with numerals and denoting a single whole. The final न् is in such compounds expunged. Ex. त्रिखट्वं, or—ट्वी, aggregate of three beds. त्रितक्षं, or—क्षी, a party of three carpenters. [b] पात्रः,—त्री,—त्रं, a vessel. [c] पुटः, टी, टं; 1 A lid or cover. 2 A plate made of leaves. Or पटः,—टी,—टं, covering; cloth. [d] वाटः, टी, टं, 1 An enclosed piece of ground: a yard. 2 An orchard, or place for planting Arecas, &c. 3 A road. [e] पेटः, टी or टा, टं; 1 A multitude: an assembly. 2 A basket. 3 Retinue. [f] कुवलं, —ली,—लं; 1 Jujube. 2 The jujube tree (some distribute the genders, m. f. the tree; n. the fruit). [g] दाडिमः,—मी, मं, pomegranate: (or else m. f. the tree; n. the fruit.)

Digitized by Google

SECTION VIII.

The gender of the final is retained. a That of another term is followed in certain compounds. b

परिशिष्टं स्वप्रधाने द्वन्द्वे तत्पुरुषे ऽपि तत्

43. अर्थान्ताः प्राङ्गलं प्राप्तापन्नपूर्वाः परोपगाः
तद्धितार्थे द्विगुः

Numerals and pronouns. c Compound epithets. d Epithets expressing a quality, thing, or action. e

संख्या सर्वनाम तदन्तकाः

44. बहुव्रीहिरदिक्स्था मुख्येवा तद्वदाकृतिः
गुणद्रव्यक्रियायोगोपाधयः परगामिनः

---

[a] In certain compound terms, viz. Conjunctive compounds in which the several terms are principal; and compound terms formed of a principal one with a modification of it. Ex. (fem.) कुक्कुटमयुरौ, a dunghill cock and a peahen. (masc.) मयूरीकुक्कुटौ, a peahen and a dunghill cock. (m.) कुलपिप्रः, the priest of the family. (n.) पिप्रकुलं, the family of the priest. [b] Viz. Those ending in the word अर्थं (as ब्राह्मणार्थः,—र्था,—र्थं, intended for a *Brâhman'a*): and compound terms beginning with प्र and certain other terms. (Ex. जीविकौपिकः,—का,—कं, competent to a livelihood): and compound terms containing a numeral, and terminated by an affix peculiar to derivatives from nouns: (Ex. पञ्चकपालः,—ला,—लं, prepared in five posts). They agree in gender with another term. [c] And terms ending in numerals and pronouns. However, most numerals must be excepted: and the rule applies only to those from one to four, which agree in gender with the subject. [d] As बहुधनः,—ना,—नं, opulent. Except names of regions of space. [e] Example, m. f. n. शुक्लः (पटः) शुक्ला, शुक्लं, white cloth, &c. But शुक्लः, the white colour. दण्डी, दण्डिनी, दण्डि, one who bears a staff. याचकः,—काः,—कं, one who begs.

Digitized by Google

45. कृतः कर्त्तर्य्यसंज्ञायां कृत्याः कर्त्तरि कर्मणि — Verbal active nouns. a

अनाद्यन्ताक्षेनरक्ताद्यर्थे नानार्थभेदकाः — Adjectives derived from nouns. b

46. षट्संज्ञकास्त्रिषु समायुष्मदस्मत्तिङव्ययम् — Some numerals, &c. do not vary. c

परंविरोधे शेषं तु ज्ञेयं शिष्टप्रयोगतः — d

47. इत्यमरसिंहकृतौ नाम्नलिङ्गानुशासने

सामान्यकृतीयः काण्डः साङ्ग एव समर्थितः।

---

[a] Derivatives from verbs, terminated by affixes named कृत्, and denoting the agent, but not forming denominatives. Ex. कर्त्ता,—र्त्री, र्त्तृ, agent. कुर्वन्, ती, त्, acting. Or terminated by affixes named कृत्य, with the active or passive, (not the neuter and abstract sense.) Ex. भव्यः (तरुः)—व्या,—व्यं, a tree, that is to be. गन्तव्यः (ग्रामः),—व्या, —व्यं, a village which may be approached or travelled to. [b] That is, according to the literal sense of this rule, Derivatives from nouns with the termination वत्, &c. (among the affixes named तद्धित), and which are epithets of various subjects, or of which the subjects are various. Ex. कौसुमः,—मी,—मं, dyed with safflower. हैमः, मी, मं, made of gold. ऐन्द्रः,—न्द्री,—न्द्रं, sacred to INDRA. [c] The numerals denominated षट्, viz. from 5 to 10, do not vary in gender: nor the personal pronouns; nor inflected verbs; nor indeclinable particles. [d] In instances where any of the preceding rules are at variance, the last is an exception to the first: and what has been left unsaid, must be learnt from the practice of good writers.

Digitized by Google

Digitized by Google

ALPHABETICAL INDEX.

N. B. p *stands for page. And* n. *for note. The English figures point out the couplets in which the word is to be found.*

अंघ—अक्त.

अंघ, p 158, n. p 242, 90.
अंघक, p 18, 17.
अंशु, p 22, 34.
अंशुक, p 168, 17.
अंशुमती, p 113, 3.
अंशुमत्फला, p 112, 1.
अंस, p 158, 39. p 242, n.
अंसल, p 148, 44.
अंहति, p 182, 29.
अंहस्, p 31, 1.
अंहिति, p 182, n.
अंह्रि, p 156, 22.
अक, p, 384, n.
अकरवि, p 296, 39.
अकुप्य, p 243, n.
अकूपार, p 60, 1.
अकृत्यकर्मन्, p 270, 46.

अक्ष—अक्षा.

अक्ष, p 241, 86. p 258, 45. p 162, n. p 364, 223.
अक्षत, p 232, 47.
अक्षता, p 232, n.
अक्षदर्शक, p, 192, 5.
अक्षदेवी, p 258, 44.
अक्षधूर्त्त, p 258, 44.
अक्षर, p 352, 184.
अक्षरचक्षु, p 194, 15.
अक्षरचन, p 194, 15.
अक्षरचक्षु, p 194, n.
अक्षरविन्यास, p 195, n.
अक्षरसंस्थान, p 195, 16.
अक्षवक, p 231, 43.
अक्षवती, p 258, 45.
अक्षस्तुभ, p 100, 39.
अक्षाग्रकीलक, p 205, 24.

अक्षा—अगा.

अक्षान्ति, p 51, 24.
अक्षि, p 162, 44.
अक्षिकूटक, p 201, 6.
अक्षिगत, p 269, 45.
अक्षिन, p 230, n.
अक्षीव, p 230, 41. p 93. 11.
अक्षोड, p 92, 9.
अक्षौहिणी, p 211, 49.
अखण्ड, p 275, 15.
अखात, p 68, 27.
अखिल, p 275, 14.
अग, p 304, 20.
अगरी, p 102, n.
अगस्त्या, p 19, 21.
अगस्ति, p 19, n.
अगाध, p 64, 15.
अगार, p 79, 5.

Digitized by Google

अगु—अग्नि.

अगुद, p 171, 28. p 100, 43.
अगुदधिंयया, p 100, n.
अग्नाधी, p 180, 21.
अग्नि, p 10, 48.
अग्निकक्ष, p 11, 53.
अग्निचित्, p 177, 11.
अग्निजाला, p 115, 12.
अग्निधू, p 7, 85.
अग्निमन्थ, p 101, 46.
अग्निमुखी, p 96, 23.
अग्निशिख, p 170, 25.
अग्निशिखा, p 113, 6. p 118, 2.
अग्नीध्र, p 172, n.
अग्न्युत्पात, p 27, 10.
अघ, p 88, 12. p 273, 7.
अघज, p 147, 43.
अघजन्मन्, p 175, 3.
अघधि, p 273, n.
अघघी, p 273, n.
अघतःसर, p 208, 40.
अघतस्, p 378, 7.
अघनाश, p 154, 15.
अघसर, p 208, n.
अघाख, p 352, 185.
अघिन, p 147, n. p 278, n.
अघिय, p 147, 43. p 273, 7.

अघी—अङ्क.

अघीय, p 147, n. p 273, 7.
अघेदिधिषु, p 142, 23.
अघेसर, p 208, 40.
अघ्न्य, p 147, n. p 273, 7.
अघ, p 307, 28. p 31, n.
अघमर्षण, p 188, 47.
अघमर्षणी, p 188, n.
अङ्गा, p 237, 67.
अङ्क, p 19, 18. p 298, 4.
अङ्की, p 46, n.
अङ्कूर, p 87, 4.
अङ्कूय, p 202, 9.
अङ्कूर, p 87, n.
अङ्कोठ, p 93, 9.
अङ्ख, p 46, 5.
अङ्ग, p 156, 21 p 39, 4. p 378, 7. p 381, 19.
अङ्गद, p 166, 9.
अङ्गन, p 81, 13.
अङ्गना, p 137, 3.
अङ्गविक्षेप, p 49, 16.
अङ्गसंस्कार, p 169, 22.
अङ्गहार, p 49, 16.
अङ्गहारि, p 49, n.

अङ्गा—अच्यु.

अङ्गार, p 228, 30.
अङ्गारक, p 21, 27
अङ्गारधानिका, p 227, 29.
अङ्गारवल्लरी, p 97, 29.
अङ्गारवल्ली, p 107, 8.
अङ्गारयष्टी, p 227, 29
अङ्गिरसः, p 21, n.
अङ्गीकार, p 34, 14.
अङ्गीकृत, p 285, 58.
अङ्गुरि, p 159, n.
अङ्गुरी, p 159, n.
अङ्गुरीयक, p 166, n.
अङ्गुल, p 159, n.
अङ्गुलि, p 159, n.
अङ्गुलिप्रख, p 241, 86.
अङ्गुलित्रा, p 166, 9.
अङ्गुली, p 159, 33.
अङ्गुलीयक, p 166, 9.
अङ्गुष, p 159, 33.
अङ्गुस्, p 31, n.
अंघ्रि, p 156, n.
अंघ्रिवल्लिका, p 107, 11.
अचण्डी, p 238, 71.
अचल, p 84, 1.
अचला, p 73, 2.
अच्युत, p 4, 14.
अर्चि, p 11, n.
अच्युताश्रम, p 4, 18.

Digitized by Google

अच्छ – अजी.

अच्छ, p 64, 14. p 308, 31.
अच्छभल्ल, p 127, 4.
अज, p 239, 76. p 308, 32.
अजकर्ण, p 6, n.
अजकाव, p 6, n.
अजगन्धिका, p 119, 5.
अजगर, p 57, 5.
अजगव, p 6, 30.
अजगाव, p 6, n.
अजजनि, p 296, n.
अजन्त, p 217, 77.
अजमोदा, p 120, 10.
अजशृङ्गी, p 114, 7.
अजस्र, p 13, 61.
अजा, p 239, 76.
अजाजी, p 229, 36.
अजाजीव, p 250, 11.
अजानेय, p 202, n.
अजित, p 318, 64.
अजिन, p 187, 46.
अजिनपत्रा, p 132, 26.
अजिनयोनि, p 128, 8.
अजिर, p 81, 13. p 351, 183.
अजिह्म, p 276, 21.
अजिह्मग, p 212, 54.
अजीकर्ण, p 6, n.

अजी—अण्डी.

अजीवनि, p 296, n.
अञ्जुका, p 48, 11.
अञ्ज, p 268, 38. p 270, 48.
अञ्जित, p 283, 47.
अञ्जन, p 16, 5.
अञ्जनकेशी, p 116, 18.
अञ्जना
अञ्जनावती, p 16, 6.
अञ्जलि, p 160, 36.
अञ्जसा, p 376, 2. p 379, 12.
अञ्जाटा p 116, 15.
अटनि, p 212, n.
अटनी, p 212, 52.
अटवि, p 86, n.
अटवी, p 86, 1.
अटरूष, p 110, 22.
अटरूषक, p 110, n.
अट'in. 1p 648.
अटाल्या, p, 184, 35.
अटु, p 80, 12.
अट्टा, p 184, n.
अण्डज, p 272, 4. p 272, n.
अण्डज, p 221, n.
अण्डि, p 205, 24.
अण्डिन, p 7, 31.
अण्डी, p 205, n.

अण्डी—अति.

अण्डीवत्, p 274, 12.
अण्डु, p 225. 20. p 274, 11.
अण्डुल, p 135, 37.
अण्डकोष, p 157, n.
अण्डकोष, p 157, 27.
अण्डज, p 65, 17. p 134, 33. p 271, 51.
अतट, p 84, 4.
अतसक्षार, p 64, 15.
अतसी, p. 225, 20.
अति, p 372, 3. p 376, 2. p 377, 5.
अतिक्रम, p 214, 64. p 295, 33. p 343, 152.
अतिचरा, p 120, 11.
अतिच्छत्र, p 125, 32.
अतिच्छत्रा, p 122, 17.
अतिजव, p 209, 41.
अतिथि, p 183, 33.
अतिथी, p 183, n.
अतिनिर्हारिन्, p 36, 19.
अतिलु, p 63, 14.
अतिपक्षिन्, p 76, 16.
अतिपात, p 184, 36. p 295, 33.
अतिबल, p, 209, n.

Digitized by Google

अति—अद.

अतिमात्र, p 13, 62.
अतिमुक्त, p 103, 52.
अतिमुक्तक, p 92, 7.
अतिरिक्त, p 277, 25.
अतिविधा, p 109, 18.
अतिवेल, p 13, 62.
अतिशङ्कितृ, p 216, 71.
अतिशय, p 13, 61. p 289, 11.
अतिसर्जन, p 294, 28.
अतिसारकिन्, p 153, 10.
अतिसौरभ, p 94, 14.
अतीन्द्रिय, p 278,28.
अतीव, p 376, 2.
अत्तिका, 49. n.
अत्यन्तकोपन, p 266, 32.
अत्यन्तीन, p 209, 44.
अत्यय, p 218, 84. p 343, 152.
अत्यर्थ, p 13, 62.
अत्यल्प, p 274,12.
अत्याहित, p 322, 80.
अथ, p 373,8.
अथो p 373, 8
अदभ्र, p 274, 12.
अदर्श, p 26, n. p 174, n.
अदर्शन, p 292, 22.

अदि—अधि.

अदितिनन्दन, p 2, 3.
अदृश्, p 153, 12.
अदृष्ट, p 198, 30.
अदृष्टि, p 55, 37.
अद्धा, p 379,12.
अद्भुत, p 50, 19.
अद्भर, p 263,20.
अद्य, p 382, 20.
अद्रि, p 84, 1. p 347, 165.
अद्वयवादिन्, p 3, 9.
अध, p 56, n.
अधन, p 272, 3. p 342, 146.
अधमर्ण, p 221, 5.
अधर, p 354, 191. p 161, 41.
अधरतस्, p 383, n.
अधरस्तात्, p 383, n.
अधरात्, p 383, n.
अधरेद्यु, p 383, n.
अधरेद्युस्, p 382, n.
अधरो, p 161, n.
अधस्तात्, p 283, n.
अधाजागर्य, p 107, n.
अधिक, p 240, 80.
अधिकर्द्धि, p 261, 11.
अधिकाङ्क, p 207, 31.
अधिकार, p, 198, 31.

अधि—अध्व.

अधिक्षत, p 192, 7.
अधिचित्र, p 268, 42.
अधित्यका, p 85, 7.
अधिप, p 261, 11.
अधिपू, p 261, 11.
अधिरोहिणी, p 82, 18.
अधिशासन, p 173, 36.
अधिविद्या, p, 138, 7.
अधिश्रयणी, p 227, 29.
अधिष्ठान, p 336, 128.
अधीन, p 262, 16.
अधीर, p 264, 26.
अधीश्वर, p 191, 2.
अधुना, p 383, 23.
अधृष्ट, p 264, 26.
अधोंशुक, p 169, 18.
अधोजत्रु, p 4, 16.
अधोभुवन, p 56, 1.
अधोमुख, p 266, 33.
अधोलोक, p 56, n.
अधोवस्त्री, p 266, n.
अध्व, p 97, n. p 192, 6. p 365, 227.
अध्वरक्षा, p 106, n.
अध्वसाद, p 52, 29
अध्यापक, p 176, 6.
अध्याहार, p 33, 12.
अध्यूढा, p 138, 7.

Digitized by Google

अध्वे—अन.

अध्वेषणा, p 183, 32.
अध्वग, p 195, 17.
अध्वगा, p 195, n.
अध्वगीन, p 195, 17.
अध्वगीना, p 195, n.
अध्वन्, p 76, n.
अध्वन्य, p 195, 17.
अध्वन्या, p 195, n.
अध्वर, p 178, 13.
अध्वर्यु, p 178, 16.
अन, p 379, n.
अनक, p 272, n.
अनकदुन्दुभि, p 4, n.
अनक्षर, p 43, 21.
अनङ्ग, p 5, 20.
अनच्छ, p 64, 14.
अनड्वाही, p 235, n.
अनड्वुह, p 235, 60.
अनड्वाही, p 235, n.
अनध्याय, p 278, n,
अनन्त. p 15, 1. p 323, 84. p 57, 4.
अनन्ता, p 73, 2. p 107, 10. p 118, 2. p 123, 24. p 112, 30.
अनन्यज, p 5, 21.
अनन्यदृष्टि, p 278, 29.
अनन्वितपद, p 270, n.
अनया, p 343, 151.

अन—अनु.

अनर्थक, p 43, 21.
अनल, p 10, 50.
अनवधानता, p 53, 30.
अनवरत, p 13, 61.
अनवरार्घ्य. p 273, 7.
अनस्, p 204, 20.
अनाकुल, p 354, 192.
अनागतार्त्तवा, p 139, 8.
अनादर, p 50, 22.
अनामय, p 150, 1.
अनामिका, p 159, 33.
अनायासलभ्य, p 282, 44,
अनारत, p 13, 61.
अनाश्वसिक्, p 119, 8.
अनाहत, p 167, 13,
अनि, p 385, n.
अनिमिष, p 363, 220.
अनिरुद्ध, p 5, 22.
अनिल, p 2, 5. p 12, 57.
अनिष, p 13, 61.
अनीक, p 210. 46. p 216, 73.
अनीकस्थ, p 192, 6.
अनीकिनी, p 210, 46.
अनु, p 373, 9.
अनुक, p 264, 23,
अनुकम्पा, p 49, 18.
अनुकर्ष, p 206, 25.
अनुकर्षण, p 206, n.

अनु—अनु.

अनुकल्प, p 185, 39.
अनुकालीन, p 209, 44.
अनुकार, p 291, 17.
अनुकूल, p 184, 36.
अनुक्राश, p 49, 18.
अनुग, p 278, 28.
अनुगच्छ, p 290, 13.
अनुचर, p 208, 39.
अनुज, p 147, 43.
अनुजीविन्, p 193, 9.
अनुतर्षक, p 257, 43.
अनुतर, p 63, n.
अनुताप, p 51, 25.
अनुत्तर्ष, p 273, 6.
अनुत्तर, p 354, 192.
अनुपद, p 278, 28.
अनुपदीना, p 254, 31.
अनुपमा, p 16, 6.
अनुप्रास, p 208, 39.
अनुबन्ध, p 328, 101.
अनुबोध, p 170, 24.
अनुभव, p 294, 27.
अनुभाव, p 360, 211. p 50, 21.
अनुमति, p 26, 8.
अनुयोग, p 41, 10.
अनुरोध, p 170, n. p 194, 12.
अनुलाप, p 42, 16.

Digitized by Google

अनु—अन्त.

अनुवर्तन, p 194, 12.
अनुवत्सर, p 30, n.
अनुवाक, p 390, 17.
अनुवय, p 343, 150.
अनुष्टुप्, p 180, n.
अनुष्ण, p 252, 19.
अनुष्ठार, p 291, 17.
अनुष्ठार्य, p 183, n.
अनूक, p 301, 13.
अनूचान, p 177, 9.
अनून, p 275, n.
अनूनक, p 275, 15.
अनूप, p 75, 10.
अनूरु, p 22, 33.
अनूषर, p 74, n.
अन्धस्, p 270, 46.
अन्धत, p 43, 22. p 220, 2.
अनेकप, p 200, 2.
अनेजसूक, p 268, n.
अनेहस्, p 24, n.
अनो, p 379, n.
अनोवह, p 87, 5.
अन्तःपुर, p 80, 11.
अन्त, p 218, 85.
अन्तक, p 11, 54.
अन्तर, p 353, 189.
अन्तरा, p 378, 10.
अन्तराय, p 292, 19.

अन्त—अन्हि.

अन्तराल, p 16, 7.
अन्तरिक्ष, p 15, 1.
अन्तरीक्ष, p 15, n.
अन्तरीप, p 62, 8
अन्तरीव, p 169, 18.
अन्तरे, p 378, 10.
अन्तरेण, p 376, 3. p 379, 10.
अन्तर्गत, p 280, 36.
अन्तर्धार, p 81, 14.
अन्तर्धा, p 18, 14.
अन्तर्धि, p 16, 14.
अन्तर्धूनस्, p 260, 8.
अन्तर्वंशिक, p 192, 8.
अन्तर्वत्नी, p 142, 22.
अन्तर्वाणि, p 260, 6.
अन्तावसायिन्, p 250, 10
अन्तिक, p 275, 17.
अन्तिकतम, p 275, 18.
अन्तिका, p 49, 15. p 227, 29.
अन्तिकाश्रय, p 292, 19.
अन्तिम, p 275, n. p 578, n.
अन्तेवासिन्, p 252, 20. p 177, 10.
अन्त्य, p 278, 30.
अन्ध, p 155, 17.
अन्धिका, p 227, n.

अन्धु—अप.

अन्धुक, p 202, 9.
अन्धूक, p 202, n.
अन्ध, p 233, 48. p 60, n. p 330, 105.
अन्धकरिपु, p 6, 29.
अन्धकार, p 56, 3.
अन्धतमस, p 56, 3.
अन्धस्, p 233, n.
अन्धातमस, p 56, n.
अन्धु, p 68, 26.
अन्ध, p 233, 48. p 285, 60.
अन्ध्य, p 279, 32.
अन्यतर, p 279, 32.
अन्यतरेद्युः, p 382, n.
अन्येद्युः, p 382, n.
अन्यच, p 278, 28.
अन्यच्, p 278, n.
अन्वय, p 175, 1.
अन्वयाय, p 175, 1.
अन्वाहार्य, p 183, 31.
अन्वाहार्यक, p 183, n.
अन्विष्ट, p 284, 54.
अन्वीक्षण, p 294, n.
अन्वीची, p 278, n.
अन्वेषण, p 294, n.
अन्वेषणा, p 183, 31.
अन्वेषित, p 284, 54.
अपकारिणी, p 42, 14.

Digitized by Google

अप—अप.

अपक्रम, p 217, 80.
अपगा, p 69, 30.
अपचन, p 156, 21.
अपचय, p 291, 16.
अपचायित, p 284, 51.
अपचित, p 284, 51.
अपचिति, p 319, 70.
अपठान्तर, p 275, 17.
अपटु, p 152, 9.
अपत्य, p 144, 28.
अपत्रपा, p 51, 23.
अपत्रपिष्णु, p 265, 28.
अपथ, p 77, 17.
अपथिन्, p 77, 17.
अपदान, p 286, n.
अपदान्तर, p 275, n.
अपदिश, p 16, 7.
अपदेश, p 53, 33.
p 362, 218.
अपधर्म, p 268, 39.
p 282, n.
अपध्वंस, p 38, 2.
अपध्वंस, p 38, n.
अपयान, p 217, 80.
अपरस्पर, p 286, n.
अपरस्परा, p 286, n.
अपराजिता, p 110, 22.
p 121, 15.

अप—अपा.

अपराधसृमत्क, p 208,36.
अपराध, p 197, 26.
अपराधु, p 25, 3.
अपरेद्युः, p 382, n.
अपर्णा, p 7, 33.
अपलाप, p 42, 17.
अपवर्ग, p 35, 16.
अपवर्जन, p 182, 29.
अपवाद, p 41, 13.
p 326, 91.
अपवारण, p 18, 14.
अपशद, p 251, n.
अपशब्द, p 38, 2.
अपसु, p 279, 33.
अपसद, p 251, 16.
अपसर्प, p 194, 13.
अपसव्य, p 279, 34.
अपस्कार, p 205, 23.
अपस्नात, p 263, 19.
अपहार, p 291, 16.
अपाङ्ग, p 162, 45.
p 305, 22.
अपान, p 157, 24.
p 12, 59.
अपानार्ग, p 107, 7.
अपाम्पति, p 60, 2.
अपाहत, p 262, 15.
अपासङ्ग, p 212, n.

अपा—अज.

अपासन, p 218, 82.
अपाची p 15, n.
अपि, p 374, 10.
अपिगीर्ण, p 285, 59.
अपिधान, p 18, 14.
अपिनद्ध, p 207, 33.
अपीनस, p 150, n.
अपूप, p 232, 48.
अपोगण्ड, p 148, n.
अपोदिका, p 123, n.
अप्, p 60, n.
अप्पति, p 12, 56.
अप्पित्त, p 11, 52.
अप्रकाण्ड, p 88, 9.
अप्रगुण, p 276, 21.
अप्रत्यय, p 278, 28.
अप्रधान, p 274, 9.
अप्राप्तप्र, p 274, 9.
अप्रिया, p 67, n.
अफरस्, p 2,6.p 10,47.
अबल, p 87, 7.
अबद्ध, p 43, 21.
अबद्धमुख, p 267, 36.
अबन्ध, p 43, n.
अबला, p 137, 2.
अबाध, p 279, 33.
अब्ज p 18, 16.
p 309, 34.

Digitized by Google

अज—अभि.

अजयोनि, p 3, 12.
अञ्ज्, p 30, 20.
p 325, 91.
अञ्जस, p 15, n.
अञ्जस्तः p 16, n.
अञ्जि, p 63, n.
अञ्जस्कर, p 48, 14.
अञ्जस्कार, p 48, n.
अञ्जस, p 125, 30.
अञ्जसा, p 100, 39.
अञ्जसायण, p 184, 35.
अञ्जिक, p 264, 24.
अञ्जिक्रण, p 214, n.
अञ्जिक्षा, p 345 158.
p 40, n.
अञ्जिपक्षः, p 337, 131.
अञ्जिपङ्क, p 290, 13.
अञ्जिपङ्कज, p 291, 17.
अञ्जिवासि, p 193 11.
अञ्जिवासिन्, p 193, n.
अञ्जिचार, p 291, 19.
अञ्जिजन, p 175, 1.
p 331, 110.
अञ्जिजात, p 323, 84.
अञ्जित, p 375, 17.
अञ्जिधातृ, p 40, 8.
अञ्जिधा, p 40, n.
अञ्जिधा, p 51, 24.

अभि—अभि.

अभिनव, p 49, 16.
अभिनव, p 278, 27.
अभिनवोद्भिद्, p 87, 4.
अभिनिर्मुक्त, p 190, 54.
अभिनिर्व्याण, p 214, 63.
अभिनीत, p 197, 24.
अभिपत्र, p 337, 131.
अभिप्राय, p, 292, 20.
अभिभूत, p 268, 40.
अभिमान, p 50, 22.
p 332, 113.
अभियाति, p 193, n.
अभियातिन्, p 193, n.
अभियोग, p 290, 13.
अभिरूप, p 338, 134.
अभिलाव, p 293, 24.
अभिलाष, p 52, 28.
अभिलाषुक, p 263, 22.
अभिवाद, p 42, 14.
अभिवादक, p 265, 28.
अभिवादन, p 185, 40.
अभिव्याप्ति, p 287, 6.
अभिशस्त, p 269, 43.
अभिशास्ति, p 183, 32.
अभिषाम, p 41, 11.
अभिषपण, p 41, n.
अभिषङ्ग, p 287, n.
p 306, 25.

अभि—अभ्य.

अभिषव, p, 257, 42.
p 188, 46.
अभिषुत, p 230, 39.
अभिषेचन, p 214, 63.
अभिष्टुत, p 285, 59.
अभिसम्पात, p 216, 73.
अभिसर, p 208, 39.
अभिसारिका, p 139, 10.
अभिहत, p 268, n.
अभिहार, p 291, 17.
p 348, 170.
अभिहित, p 284, 57.
अभीक, p 264, 24.
अभीक्ष्ण, p 379, 11.
p 376, 1.
अभीप्सित, p 272, 3.
अभीरु, p, 109, 19.
अभीवङ्ग, p 287, 6.
अभीष्ट, p 272, 3.
अभ्यक्ष, p, 275, 17.
अभ्यन्तर, p 16, 7.
अभ्यमित, p 152, 9.
अभ्यमित्रोष्ण, p 209, 53.
अभ्यमित्रीवः, p 209, 43.
अभ्यमित्र, p 209, 43.
अभ्यर्ष, p 275, 17.
अभ्यवकर्षण, p 291, 7.

Digitized by Google

अभ्य—अम.

अभ्यवक्रन्दन, p 217, 78.
अभ्यवहृत, p 289, 60.
अभ्याख्यान, p 41, 11.
अभ्यागारिक, p 261, 12.
अभ्यादान, p 293, 26.
अभ्यान्त, p 152, 9.
अभ्यावर्द, p 216, 74.
अभ्याश, p 275, n.
अभ्यास, p 275, 16.
अभ्यासादन, p 217, 78.
अभ्याहार, p 291, n.
अभ्युदित, p 190, 54.
अभ्युपगम, p 34, 14.
अभ्युपपत्ति, p 290, 13.
अभ्युष, p 232, n.
अभ्यूष, p 232, 47.
अभ्योष, p 232, n.
अभ्र, p 15, 1.
अभ्रक, p 244, 100.
अभ्रपुष्प, p 93, 10.
अभ्रमातङ्ग, p 9, 42.
अभ्रसु, p 16, 6.
अभ्रसुवल्लभ, p 9, 42.
अभ्रि, p 63, 13.
अभ्रिय, p 16, 9.
अभ्री, p 63, n.
अभ्रेष, p 197, 24.
अमण्ड, p 98, n.

अम—अष्ट.

अमत्र, p 229, 33.
अमर, p 1, 2.
अमरा, p 8, n.
अमरावती, p 8, 4[illegible].
अमर्त्य, p 2, 3.
अमर्ष, p 51, 26.
अमर्षण, p 266, 32.
अमल, p 244, 100
अमलक, p 397, 33.
अमा, p 374, 11.
अमांस, p 147, 41.
अमात्य, p 192, 4.
अमानस्य, p 59, 3.
अमावसी, p 26, n.
अमावासी, p 26, n.
अमावसी, p 26, n.
अमावस्या, p 25, 8.
अमावासी, p 26, n.
अमावास्या, p 26, 8.
अमित्र, p 193, 11.
अमिष, p 154, n.
अमुत्र, p 378, 8.
अमृणाल, p 125, 3[illegible].
अमृत, p 9, 44. p 182, 28. p 322, 78. p 60, 3.
अमृता, p 99, 38. p 100, 39. p 106, 1.

अम्ल—अम्ल.

अम्लतान्वस्, p 2, 3.
अमोघा, p 99, 35. p 110, 24.
अम्बर, p 351, 183. p 15, 1.
अम्बरिष, p 228, n.
अम्बरीष, p 228, 30.
अम्बष्ठ, p 248, 2.
अम्बडा, p 103, 52. p 106, 3. p 119, 6.
अम्बा, p 48, 14. p 7, n.
अम्बिका p 7, 33.
अम्बु, p 61, 4.
अम्बुकण, p 17, 13.
अम्बुज, p 100, 41.
अम्बुभृत्, p 16, 8.
अम्बुवाहिनी, p 63, n.
अम्बुवेतस्, p 93, 11.
अम्बुसेचनी, p 63, n.
अम्बूल्लत, p 43, 21.
अम्भस्, p 61, 4.
अम्भोरुह, p 71, 41.
अम्भोरुह्, p 71, n.
अम्भोद, p 61, 5.
अम्लातक, p 92, n.
अम्ल, p 35, 18.
अम्लु, p 35, n.
अम्लवेतसिका, p 119, 6.

Digitized by Google

अल्ल—अरा.

अल्लवेतस्, p 119, 6.
अल्लाल, p 104, 54.
अल्लिका, p 96, 24.
अल्लीका, p 96, n.
अव, p 32, 5.
अवन, p 28,13. p 76, 15.
अवस्, p 390, n. p 244, 98.
अवि, p 381, 18.
अवुधिक, p 208, 35.
अवुधीय, p 208, 35.
अवोध, p 226, 25.
अर, p 13, 60.
अरघट्ट, p 391, 18.
अरट्ट, p 99, n.
अरणि, p 179, 18.
अरणी p 179, n.
अरण्य, p 86, 1.
अरण्यानी, p 86, 1.
अरलि, p 160, 37.
अरल, p 272, n.
अरं, p 13, n.
अरर, p 82, 17.
अररि, p 82, n.
अररी, p 82, n.
अरलु, p 99, n.
अरविन्द, p 71, 39.
अराति, p 193, 11.

अरा—अर्घ.

अराल, p 171,29. p 276, 20.
अरि, p 193, 10.
अरित्र, p 63, 13.
अरिमेद, p 98, 30.
अरिष्ट, p 93, 12. p 80, 8. p 121, 14. p 310, 38. p 131, 20. p 80, 8. p 234, 53.
अरिष्टदुष्टधी, p 269, 44.
अरुण, p 22, 31. p 22, 33. p 37, 25. p 314, 51.
अरुणा, p 109, 18.
अरुन्तुद, p 279, 33.
अरुष्कर, p 93, 23. p 354, 191.
अरुस्, p 151, 5.
अरोक, p 283, 49.
अर्क, p 22, 31. p 299, 4. p 105, 61.
अर्कपर्ण, p 105, 61.
अर्कबन्धु, p 3, 10.
अर्काङ्ग, p 105, 61.
अर्गल, p 82, 17.
अर्गला, p 82, n.
अर्गली, p 82, n.
अर्घ, p 307, 28.

अर्घ्य—अर्थ.

अर्घ्य, p 183, 32.
अर्घ्या, p 183, n.
अर्चा, p 184, 34. p 256, 36.
अर्चि, p 11, 52.
अर्चित, p 283, n. p 284, 51.
अर्चिस्, p 367, 232.
अर्जक, p 105, 60.
अर्जुन, p 37,22. p 96, 25. p 126, 33.
अर्जुनी, p 237, 67.
अर्णव, p 60, 1.
अर्णस्, p 61, 4.
अर्तगल, p 104, 55.
अर्तन, p 295, 32.
अर्ति, p 320, 70.
अर्तिका, p 49, n.
अर्थ, p 325, 88. p 242, 91.
अर्थना, p 183, 32. p 287, 6.
अर्थप्रयोग, p 221, 4.
अर्थशास्त्र, p 39, 5.
अर्थिन्, p 193,9. p 270, 49.
अर्थ्य, p 245, 104. p 346, 162.

Digitized by Google

अर्हं—अर्थो.

अर्हना, p 287, 6.
अर्हनि, p 391, n.
अर्हित, p 283, 47.
अर्हं, p 18, 17.
अर्हंचन्द्रा, p 111, 27.
अर्हंनाव, p 63, 14.
अर्हंराव, p 25, 6.
अर्हंर्च, p 397, 32.
अर्हंहार, p 166, 7.
अर्होदक, p 169, 20.
अर्बुद, p 391, 19. p 397, 33.
अर्भक, p 135, 38.
अर्म, p 398, 34.
अर्य, p 342, 148.
अर्यमन्, p 21, 29.
अर्या, p 140, 14.
अर्याणी, p 140, 15.
अर्यी, p 140, 15.
अर्वन्, p 272, 3. p 202, 12.
अर्वाक्, p 380, 16.
अर्वाच्, p 380, 16.
अर्श, p 151, n.
अर्शोरोगघ्न, p 152, 10.
अर्शस, p 152, 10.
अर्शस्, p 151, 5.
अर्शोघ्न, p 123, 22.

अर्स—अला.

अर्सस्, p 151, n.
अर्हण, p 184, 34.
अर्हित, p 284, 51.
अर्ल, p 379, 11. p 374, 13.
अल, p 245, 104.
अलक, p 252, n. p 162, n.
अलका, p 14, 66.
अलक्त, p 171, 26.
अलक्ष्मी, p 59, 2.
अलगर्द, p 57, 5.
अलगर्दं, p 57, n.
अलगर्द, p 57, n.
अलङ्करिष्णु, p 164, 1. p 265, 29.
अलङ्कर्तृ, p 164, 1.
अलङ्कर्मीण, p 262, 18.
अलङ्कार, p 164, 3.
अलङ्कृत, p 164, 2.
अलंक्रिया, p 164, 2.
अलञ्जर, p 228, n.
अलञ्जीविक, p 403, n.
अलञ्जीविका, p 403, n.
अलर्क, p 252, 22. p 105, 61.
अलवाल, p 68, n.
अलस p 252, 19.
अलात, p 228, 30.

अला—अव.

अलाबु, p 123, n.
अलाबू, p 123, 21.
अलि, p 130, 14. p 133, 29.
अलिक, p 161, 43.
अलिगर्द, p 57, n.
अलिञ्जर, p 228, 31.
अलिनु, p 130, n.
अलिन्द, p 81, n.
अलीक, p 161, n. p 301, 12.
अलु, p 228, n.
अल्ल, p 274, 11.
अल्पतनु, p 149, 48.
अल्पमारिष, p 118, 1.
अल्पसरस्, p 68, 28.
अल्लिष्ठ, p 274, 12.
अल्लीयस्, p 274, 12.
अवकर, p 82, 18.
अवकीर्णिन्, p 190, 53.
अवक्षेपिन्, p 87, 7.
अवक्रय, p 240, 80.
अवगच्छित, p 284, 56.
अवगत, p 285, 57.
अवगीत, p 281, 42.
अवग्रह, p 17, 12, p 201, 6.

Digitized by Google

अव—अव.

अवघाड, p 17, 12. p 201, n. p 296, n.
अवच्छुरित, p 54, n.
अवच्छूर्णित, p 282, 43.
अवज्ञा, p 51, 23.
अवज्ञात, p 284, 56.
अवट, p 56, 2.
अवटि, p 56, n.
अवटीट, p 148, 45.
अवटु, p 161, 39.
अवतंस, p 366, 229.
अवतंसस, p 56, 3.
अवतोका, p 237, 69.
अवदंश, p 257, 40.
अवदात, p 37, 22.
अवदान, p 286, 3.
अवदारण, p 222, 12.
अवदाह, p 125, 30.
अवदीर्ण, p 280, 39.
अवद्य, p 272, 4.
अवधि, p 328, 102.
अवधान, p 53, n.
अवध्वस्त, p 282, 43.
अवन, p 287, 4. p 296, n.
अवनत, p 276, 20.
अवनय, p 294, n.
अवनाट, p 148, 45.
अवनाथ, p 294, 27.

अव—अव.

अवनि, p 73, 3. p 385, n.
अवनी, p 73, n.
अवन्तिसोम, p 230, 39.
अवनद्ध, p 46, n.
अवन्ध्य, p 87, 6.
अवभृथ, p 182, 27.
अवभ्रट, p 148, 45.
अवम, p 272, 3.
अवमत, p 284, 56.
अवमर्द, p 217, 78.
अवमानना, p 51, 23.
अवमानित, p 284, 56.
अवयव, p 156, 21.
अवर, p 201, 8.
अवरज, p 147, 43.
अवरति, p 296, 37.
अवरवर्ण, p 248, 1.
अवरीण, p 282, 43.
अवरोध, p 80, 12.
अवरोधन, p 80, 11.
अवरोह, p 88, 11.
अवर्ण, p 41, 13.
अवलच्च, p 37, n.
अवलम्ब, p 158, 30.
अवलाज, p 108, 14.
अववाद, p 197, 25. p 326, n.
अवश्य, p 380, 16.

अव—अवा.

अवश्याय, p 19 19.
अवश्यायनी, p 238, 71.
अवष्टब्ध, p 330, 107.
अवसर, p 293, 24.
अवसर्प, p 194, n.
अवसाद्य, p 279, n.
अवसान, p 296, 38.
अवसित, p 283, 48. p 226, n. p 285, 57.
अवस्कर, p 155, 18. p 348, 169.
अवस्था, p 32, 7.
अवहार, p 66, 21.
अवहित्था, p 54, 34.
अवहित्थं, p 54, n.
अवहेल, p 51, 23.
अवहेला, p 51 n.
अवाक्पुष्पी, p 122, 18.
अवाच्य, p 276, 20.
अवाच्, p 261, n. p 383, n. p 266, 33.
अवाची, p 15, 3. p 266, n.
अवाच्य, p 43, 21.
अवार, p 62, 8. p 398, 35.
अवारपारः, p 60, n.
अवासस्, p 268, 39.

Digitized by Google

अवि—अश.

अवि, p 360, 209. p 142, n.
अविग्न, p 102, 48.
अवित, p 284, 55.
अविच्छकर्णा, p 106, n.
अविच्छकर्णी, p 106, n.
अविद्या, p 35, 16.
अविनीत, p 264, 23.
अविरत, p 13, 61.
अविरा, p 142, 20.
अविलम्बन, p 279, n.
अविलम्बित, p 13, 60. p 279, 32.
अविश्लिष्ट, p 43, 22.
अवी, p 142, n.
अवीरा, p 139, 11.
अवेक्षा, p 294, 28.
अव्द, p 325, n.
अव्वि, p 60, 1.
अव्विकफ, p 246, 105.
अव्यक्त, p 318, 64.
अव्यक्तराग, p 37, 25.
अव्यक्षा, p 106, 5.
अव्यथा, p 100, 39. p 120, 11.
अव्यय, p 398, 34.
अव्यवच्छित, p 275, 17.
अशन, p 96, n.

अश—अश्व.

अशनाया, p 234, 54.
अशनायित, p 263, 20.
अशनि, p 9, 43.
अशनी, p 9, n.
अशितङ्गवीन, p 235, n.
अशिस्वी, p 139, 11.
अशुभ, p 393, 23.
अशेष, p 275, 14.
अशोकरोहिणी, p105, 4.
अशोका, p 106, n.
अश्मगर्भ, p 243, 92.
अश्मज, p 245, 104.
अश्मजतु, p 84, 4.
अश्मन्त, p 227, 29.
अश्मरी, p 152, 7.
अश्मसार, p 244, 99.
अश्र, p 162, n. p 164, n.
अश्रप, p 11, n.
अश्रान्त, p 13, 61.
अश्रि, p 214, 61.
अश्री, p 214, n.
अश्रु, p 162, 44.
अश्लील, p 43, 19.
अश्व, p 202, 11.
अश्वयुज, p 29, n.
अश्वकर्णक, p 96, 25.
अश्वत्थ, p 91, 1.
अश्वमेधीय, p 203, 13.

अश्व—असि.

अश्वयुज, p 20, 23.
अश्ववडव, p 390, 16.
अश्ववडवा, p 390, 16.
अश्ववडवी, p 390, n.
अश्वा, p 203, 14.
अश्वारोह, p 206, 28.
अश्विनी, p 20, 23.
अश्विनीसुत, p 10, 46.
अश्विन, p 10, 47.
अश्वीय, p 203, 16.
अषडक्षीण, p 196, 22.
अषाढ, p 29,16. p187,n.
अषाढक, p 29, n.
अष्टापद, p 258, 46. p 243, 96.
अष्टीवत्, p 156, 23.
असंस्कृत, p 110, n.
असज्जत्, p 376, 1.
असती, p 139, 10.
असतीसुत, p 143, 26.
असन, p 96, 24.
असलीव्यवहारिन्, p262,17.
असार, p 273, 6.
असि, p 213, 57.
असिक्नी, p 141, 18.
असित, p 37, 23.
असिधावक, p 249, 7.
असिधेनुका, p 214, 60.

Digitized by Google

असि—अस्त.

असिपुत्री, p 214, 60.
असिसेनि, p 208, 33.
असु, p 219, n.
असुधारण, p 219, 88.
असुर, p 2, 7.
असुरी, p 225, n.
असृक्पाण, p 51, n.
असृक्पाय, p 51, n.
असृग्वस, p 51, 23.
असृग्वेण, p 51, n.
असृया, p 51, 24.
असृग्धरा, p 154, 13.
असृग्धारा, p 154, n.
असृज्, p 154, 15.
अस्थपाटी, p 400, n.
अस्थेचनक, p 272, 2.
अस्थेश्यस्वर, p 267, 37.
अस्त, p 84, 2. p 280, 37.
अस्तम्, p 381, 17.
अस्ति, p 381, 18.
अस्तु, p 379, 13.
अस्त्र, p 347, 166. p 211, 50.
अस्त्रिन्, p 209, n.
अस्थिर, p 269, 43.
अस्फुटवाच्, p 267, 37.
अस्मन्त, p 227, n.
अस्मपुष्प, p 115, 10.

अस्र—अहे.

अस्र, p 154, 15. p 162, 44.
अस्रप, p 11, 55.
अस्रु, p 162, 44.
अस्रच्छन्द, p 262, 16.
अस्रप्न, p 2, 3.
अस्वर, p 267, 37.
अस्वाध्याय, p 289, 53.
अहंयु, p 271, 50.
अहःपति, p 22, 32.
अहङ्कार, p 50, 22.
अहङ्कारवत्, p 271, 50.
अहन्, p 24, n.
अहनहनिका, p 216, 70.
अहम्पूर्विका, p 215, 68.
अहर्गति, p 85, 16.
अहर्पति, p 22, 32.
अहर्मुख, p 24, 2.
अहस्कार, p 22, 30.
अहह, p 376, 18.
अहार्य, p 84, 1.
अहि, p 370, 240. p 57, 6.
अहित, p 193, 11.
अहितुण्डिक, p 58, 11.
अहिभय, p 198, 30.
अहिभुज, p 308, 32.
अहेड, p 109, 20.

अहो—आ.

अहो, p 377, n. p 378, 9.
अहोरात्र, p 27, 12.
अह्राय, p 376, 2.

आ, p 371, 1.
आं, p 380, 16.
आकम्पित, p 280, 36.
आकर, p 85, 7.
आकरवा, p 40, n.
आकर्ष, p 364, 223.
आकल्प, p 164, 1.
आकार, p 290, 15. p 347, 164.
आकारगुप्ति, p 54, 34.
आकारणा, p 40, n.
आकाश, p 15, 2.
आकीर्ण, p 279, 35.
आकुल, p 276, 21.
आकूपार, p 60, n.
आक्रीड, p 86, 3.
आक्रोशन, p 287, 6.
आचारणा, p 42, 15.
आचारित, p 269, 43.
आचीव, p 93, 11.
आक्षेप, p 41, 13.
आक्षोट, p 92, 9.
आक्षोड, p 92, n.

Digitized by Google

आज्ञो—आच.

आज्ञोदन, p 253, 24.
आखण्डल, p 8, 40.
आखु, p 129, 12.
आखुभुज्, p 128, 6.
आखेट, p 253, 24.
आख्या, p 40, 8.
आख्यात, p 284, 57.
आख्यायिका, p 39, 6.
आगन्तु, p 183, 33.
आगस्, p 197, 26. p 367, 132.
आगाध, p 64, n.
आगान्तु, p 183, n.
आगार, p 79, n.
आगू, p 34, 14.
आग्नीध्र, p 179, 17.
आग्नेयी, p 15, n.
आघ, p 34, n.
आघुरं, p 34, n.
आघूम्, p 34, n.
आचमनीय, p 28, n.
आचमनीयिक, p 28, 14.
आचमनीयी, p 20, 24.
आचम्, p 371, 1.
आचार, p 297, n.
आचिक, p 49, 16.
आचिरस, p 21, 26.
आचमन, p 184, 35.

आचा—आढ.

आचाम, p 233, 49.
आचार्य, p 176, 7.
आचार्या, p 140, 14.
आचार्याणी, p 140, 14.
आचित, p 242, 88.
आच्छादन, p 18, 14. p 168, 17.
आच्छुरितक, p 54, 34.
आजक, p 239, 77.
आजगर, p 6, n.
आजाजीय, p 202, 12.
आजि, p 216, 74. p 309, 34.
आजीव, p 220, 1.
आजु, p 59, n.
आजू, p 59, n.
आज्ञा, p 197, 26.
आज्य, p 233, 52.
आटि, p 132, 25.
आडम्बर, p 348, 170.
आडि, p 132, 25.
आढक, p 242, 89.
आढकिक, p 222, n.
आढकिका, p 222, 10. p 242, n.
आढकी, p 222, n. p 386, 7. p 242, n.
आढकीन, p 222, n.

आढ—आत्म.

आढकीना, p 222, n.
आढ्य, p 261, 10.
आत्मा, p 261, n.
आत्यक, p 272, n.
आत्यगीन, p 221, n.
आत्रि, p 205, n.
आतक्षन, p 334, 118.
आततायिन्, p 269, 44.
आतप, p 23, 36. p 392, 20.
आतपत्र, p 199, 32.
आतर, p 63, 11.
आतापिन्, p 131, n.
आतायिन्, p 131, n.
आतिथेय, p 183, 33.
आतिथेयी, p 183, n.
आतिथ्य, p 183, 33.
आतिथ्या, p 183, n.
आतुर, p 152, 9.
आतोद्य, p 46, 5.
आत्मगर्ह, p 268, 40.
आत्मगुप्ता, p 106, 5.
आत्मघोष, p 131, 20.
आत्मज, p 143, 27.
आत्मजा, p 143, n.
आत्मन्, p 332, 112.
आत्मभू, p 3, 11. p 5, 21.

Digitized by Google

आत्म—आन.

आत्मम्भरि, p 263, 21.
आथर्वण, p 297, 43.
आदर्श, p 174, 41.
आदि, p 278, 30.
आदिकारण, p 32, 6.
आदितेय, p 2, 3.
आदित्य, p 2, 5. p 21, 29.
आदिम, p 278, n.
आदीनव, p 294, 29.
आदृत, p 324, 88.
आदेष्टृ, p 176, 7.
आद्य, p 278, 30.
आद्यनायक, p 241, 86.
आद्यून, p 263, 21.
आधार, p 68, 29.
आधि, p 52, 28. p 328, 100.
आधून, p 280, 36.
आघोरण, p 206, 27.
आध्यान, p 52, 29.
आध्या, p 52, n.
आनक, p 46, 6. p 298, 3. p 46, n.
आनकदुन्दुभि, p 46, n. p 4, 17.
आनकदुन्दुभी, p 46, n.
आनत, p 276, 19.

आन—आपा.

आनद्ध, p 46, 4.
आनन, p 161, 40.
आनन्द, p 31, 3.
आनन्दथु, p 31, 3.
आनन्दन, p 287, 7.
आनर्त्त, p 319, 66.
आनाय, p 64, 16.
आनाय्य, p 180, 21.
आनाह, p 168, n. p 151, 6.
आनुपूर्व, p 184, n.
आनुपूर्वक, p 184, n.
आनुपूर्वी, p 184, 36.
आन्वयिक, p 227, 28.
आनन्दि, p 31, n.
आन्वीक्षिकी, p 39, 5.
आपक्व, p 232, 47.
आपगा, p 69, 30.
आपण, p 78, 2.
आपणिक, p 239, 79.
आपत्प्रतिकार, p 269, 42.
आपदा, p 211, n.
आपद्, p 211, 50.
आपन्न, p 269, 42.
आपन्नसत्त्वा, p 142, 22.
आपन्नित्यक, p 221, 4.
आपस्, p 60, n.
आपान, p 257, 43.

आपी—आम.

आपीड, p 173, 38.
आपीन, p 238, 73.
आपूपिक, p 227, 28.
आप्त, p 194, 13.
आप्य, p 115, n.
आप्रच्छन, p 287, 7.
आप्रपद, p 169, 21.
आप्रपदीन, p 169, n.
आप्रपदीना, p 169, n.
आप्लव, p 170, 23.
आप्लवव्रतिन्, p 186, n.
आप्लवव्रती, p 186, 42.
आप्लाव, p 170, 23.
आप्लुतव्रती, p 186, n.
आबन्ध, p 223, 13.
आबिद्ध, p 276, 21. p 280, 37.
आबिध, p 295, 36.
आभरण, p 164, 3.
आभाषण, p 42, 16.
आभास्वर, p 2, 5.
आभीर, p 235, 57.
आभीरपल्लि, p 83, n.
आभीरपल्ली, p 83, 20.
आभीरी, p 140, 13.
आभोग, p 173, 38.
आभोगन्धि, p 36, 21.

Digitized by Google

आम—आय.

आमलक, p 98, n.
आमलक, p 59, n.
आमलक्य, p 287, n.
आमव, p 150, 2.
आमयाविन्, p 152, 9.
आमर्ष, p 51, n.
आमलक, p 99, n.
आमलकी, p 99, 38.
आमादक, p 59, n.
आमालक, p 397, n.
आमिष, p 154, 14.
आमिषाशिन्, p 263, 19.
आमिक्षा, p 180, 22.
आमोक्षा, p 180, n.
आमुक्त, p 207, 33.
आमोद, p 36, 19.
आमोदिन्, p 36, 20.
आम्, p 379, 12.
आम्नाय, p 39, 3.
आय, p 94, 14.
आयातक, p 92, 8.
आयेडित, p 41, 12.
आयिका, p 96, n.
आयीका, p 96, n.
आयतp,198,n.p276,18.
आयतन, p 79, 7.
आयति, p 198, 29.
आयत्त, p 262, 16.

आय—आरो.

आयस, p 244, n.
आयाम, p 168, 16.
आयु, p 219, 88.
आयुध, p 211, 50.
आयुधिक, p 208, 35.
आयुधीय, p 208, 35.
आयुष्मत्, p 261, 6.
आयुस्, p 219, n.
आयोधन, p 216, 72.
आर, p 244, n.
आरकूट, p 244, 97.
आरग्वध, p 91, 4.
आरति, p 296, 37.
आरनालक, p 230, 29.
आरम्भ, p 293, 26.
आरव, p 44, 2.
आरा, p 255, 35.
आराति, p 193, n.
आरात्, p 372, 4.
आराधन, p 336, 128.
आराम, p 86, 2.
आरालिक, p 227, 28.
आराव, p 44, 2.
आरु, p 228, n.
आरेवत, p 91, 4.
आरोग्य, p 150, 1.
आरोह, p 168, 16.
p 370, 240.

आरो—आलो

आरोहण, p 82, 18.
आर्जगल, p 104, n.
आर्जव, p 142, 21.
आर्द्धि, p 320, n.
आर्तेयी, p 142, n.
आर्द्र, p 284, 55.
आर्द्रक, p 229, 37.
आर्द्रा, p 175, 2.
आर्द्रावर्त्त, p 74, 8.
आर्षभ्य, p 236, 62.
आल, p 245, 104.
आलम्ब, p 218, 84.
आलय, p 79, 5.
आलवाल, p 68, 29.
आलस्य, p 252, 19.
आलान, p 201, 9.
आलाप, p 42, 16.
आलाबु, p 123, n.
आलाबू, p 123, n.
आलि,p 76,14. p 130,n.
p 140, 12.
आलिङ्ग, p 46, n.
आलिङ्गन, p 46, 5.
आली, p 86,n. p 130,n.
p 140, n. p 76, n.
आलीढ, p 212, 53.
आलु, p 228, 31.
आलोक, p 294, n.

Digitized by Google

आलो—आया.

आलोकन, p 294, 31. p 298, 3.
आवपन, p 229, 33.
आवर्त्त, p 61, 6.
आवलि, p 86, 4.
आवसित, p 226, 23.
आवाप, p 68, 29.
आवापक, p 166, 8.
आवाल, p 68, 29.
आविल, p 102, n.
आविल, p 64, 14.
आविस्, p 379, 12.
आवुक, p 48, 12.
आवुत्त, p 48, 12.
आवृत्, p 184, 36.
आवृत, p 281, 40.
आवृत्त, p 281, n.
आवेगी, p 118, 2.
आवेग, p 54, n.
आवेशन, p 79, 7.
आवेशिक, p 183, 33.
आवेशिकी, p 183, n.
आशंसिष्ट, p 265, 27.
आशंस्तु, p 295, 27.
आशम्, p 378, 10.
आशय, p 289, 11.
आशर, p 11, 55.
आषाढ, p 29, n.

आषा—आस.

आषा, p362,218.p15,2.
आसितकुशीन, p 235, 59.
आसिस्, p 367, 230.
आसीविष, p 57, 7.
आसु, p13,60. p223,15.
आसुग, p 12, 57. p 212, 54. p 304, 20.
आसुबोधि, p 223, n.
आसुसुक्षणि, p 11, 50.
आसर्क्ष, p 50. 19.
आस्रम, p 175, 3.
आस्रय, p 195, 18.
आस्रयास, p 10, 50.
आस्रव, p 264, 24.
आस्रुत, p 285, 58.
आसु, p 203, 16.
आसुत्य, p 90, 18.
आसुयुज, p 29, 17.
आसुन, p 29, 17.
आसुनेय, p 10, 47.
आसुीन, p 203, 15.
आसुीना, p 203, n.
आसाढ, p29,16.p187,45.
आसक्त, p 260, 9.
आसन, p 174, 40. p 202, 7.
आसना, p 292, 21.
आसन्दी(असन्दी), p387,9.

आस—आह.

आसज, p 275, 16.
आसादित, p 284, 54.
आसार, p 17, 13. p. 214, 64.
आसुर, p 2, n.
आसुरी, p 225, n.
आसेचनक, p 272, n.
आस्, p 371, 1.
आस्कन्दन, p 216, 72.
आस्कन्दित, p 204, 16.
आस्तरण, p 202, 10.
आस्था, p 325, 90.
आस्थान, p 178, 15.
आस्थानी, p 178, 15.
आस्वद, p 327, 96.
आस्फोटनी, p 255, 34.
आस्फोटा, p 108, n. p 110, n.
आस्फोत(आस्फोट), p105, 61.
आस्फोता, p 103, 50. p 110, 22.
आस्य, p 261, 40.
आस्या, p 292, 21.
आस्रव, p 294, 29.
आहत, p43,21.p280,38.
आहतलक्षण, p 261, 10.
आहव, p 216, 74.

Digitized by Google

आह्व—इज्ज.

आह्वनीय, p 179, 19.
आह्वार, p 234, 56.
आह्वाय, p 68, 26.
आह्वितलक्षण, p 261, n.
आह्विर्य्यं, p 54, n.
आह्वितुखिक, p 58, 11.
आह्वति, p 40, n.
आह्वेय, p 58, 9.
आह्वेयी, p 58, n.
आह्वो, p 377, 5.
आह्वोपुरुषिका, p215,69.
आह्वोखित्, p 377, n.
आह्वय, p 40, 8.
आह्वा, p 40, 8.
आह्वान, p 40 9.
इका, p 384, n.
इक्षु, p 125, 29.
इक्षुगन्धा, p 110, 23. p 124, 28.
इक्षुर, p 110, 23.
इक्षुवाकु, p 123, 21.
इक्ष्व, p290,15.p277,23.
इक्ष्वित, p 290, 15.
इक्षुद, p 97, n.
इक्षुदी, p 97, 26.
इक्षा, p 52, 27.
इक्षावती, p 139, 9.
इज्जल, p 100, 41.

इज्या—इन्द्रा.

इज्यायील, p 176, 8.
इटचर, p 236, 62.
इडा, p 313, 45.
इडुर, p 236, n.
इतर, p 251, 16. p 355, 194.
इतरेद्युस्, p 382, n.
इति, p 373, 7.
इतिहा, p 178, 12.
इतिहास, p 39, 5.
इत्वरी, p 139, 10.
इदानीम्, p 383, 23.
इध्म, p 89, 13.
इन, p 332, 114.
इन्दिरा, p 5, 23.
इन्दीवर, p 70, 37.
इन्दीवरी, p 109, 19.
इन्दीवार, p 70, n.
इन्दु, p 18, 15.
इन्द्र, p 7, 36.
इन्द्रद्रु, p 96, 25.
इन्द्रयव, p 102, 47.
इन्द्रवारुणी, p 123. 22.
इन्द्रसुरस, p 102, 49.
इन्द्रसुरिस, p 102, n.
इन्द्राणिका, p 102, 49.
इन्द्राणी, p 8, 40.
इन्द्रायस्खाढा, p 378, n.

इन्द्रा—इष्ट.

इन्द्रायुध, p 17, 12.
इन्द्रारि, p 2, 7.
इन्द्रावरज p 4, 15.
इन्द्रिय, p153,13.p35,17.
इन्द्रियार्थ, p 35, 17.
इभ्यन, p 89, 13.
इभ, p 200, 3.
इभ्य, p 261, 10.
इभ्या, p 261, n.
इमनिच्, p 390, 15, n.
इरण, p 316, n.
इरम्मद, p 17, 11.
इरा, p257,40.p350,178.
इर्वारु, p 123, 21.
इला, p 313, 45.
इली, p 213, n.
इलुका, p 20, n.
इलेला, p 20, 25.
इव, p 378, 9.
इशीका, p 201, n.
इष, p 29, 17.
इषिका, p255,n.p201,n.
इषीका, p255,n.p201,n.
इषु, p 212, 55.
इषुधि, p 212, 56.
इष्ट, p 182,27.p235,57.
इष्टकापथ, p 125, 30.
इष्टगन्ध, p 36, 20.

Digitized by Google

ईक्षा—ईषी.

ईक्षाधीद्युक्ष, p 260, 9·
ईक्षि, p 311, 41.
ईक्षास, p 211, 51.

ईक्षथ, p162,44.p294,31.
ईक्षाक्षिका, p 141, 20·
ईक्षित, p 285, 59.
ईति, p 320, 71.
ईरथ, p 316, 59.
ईरित, p 280, 37.
ईर्ष्मं, p 151, 5.
ईर्ष्मां, p 151, 24.
ईलि, p 213, n.
ईलित, p 285, 59.
ईली, p 213, 59.
ईष, p 6, 25. p 15, 4.
ईषा, p 223, n.
ईषान, p 6, 26.
ईषिह, p 251, 10.
ईश्वर, p 6,26. p 261,10.
ईश्वरा, p 7, n. p 261,n.
ईश्वरी, p 7,32. p 261,n.
ईष, p 29, n.
ईषत्, p 378, 8·
ईषा, p 223, 14.
ईषिका, p 201, n·
p 255, 33.
ईषीका, p 255, n.

ईहा—उक्षा.

ईहा, p 52, 27.
ईहाम्रग, p 128, 7.

उक्ष, p 284,57· p396, n.
उक्षि, p 38, 1.
उक्थ, p 396, n.
उक्षन्, p 235, 60.
उक्षाभङ्, p 235, 59.
उक्षा, p 228, 31.
उक्ष, p 231, 45.
उख, p 6, 27. p 248, 2.
p 50, 20.
उखगन्धा, p 109, 21.
p 120, 10.
उख, p 276, 19.
उखटा, p 124, 25.
उखखड, p 279, 32.
उखार, p 155, 18·
उखावख, p 279, 32·
उखैःअवस्, p 8, 41.
उखैखवस्, p 8, n·
उखैषुंद, p 41, 12·
उखैस्, p 380, 17.
उच्छादन, p 170, n·
उच्छूय, p 88, 10·
उच्छ्राय, p 88, 10·
उच्छ्रित, p 276, 19.
उच्छ्रासन, p 218, 83.

उच्छ्व—उत्स.

उच्छ्वस, p 49, 17.
उच्छ्व, p 220, n.
उच्छ्वसित, p 220, 2.
उच्छ्वसित, p 220, n·
उटज, p 79, 6·
उडु, p 20, 22.
उडुप, p 62, 11·
उडूप, p 62, n.
उडुम्बर, p 244, n.
उडुम्बर, p 90, n.
उडुीन, p 135, 37.
उत, p 377, 5· p 283,
50.
उताडो, p 377, 5.
उताडोखित्, p 377, n·
उत्, p 372, n.
उत्क, p 260, 8·
उत्कट, p 264, 23·
p 118, 22·
उत्कण्ठा, p 52, 29.
उत्कर, p 136, 42.
उत्कर्ष, p 289, 11·
उत्कलिका, p 52, 29·
उत्कार, p 295, 36.
उत्कोच, p 132, 28·
उत्तंस, p 366, 229·
उत्त, p 284, 55·
उत्तप्त, p 154, 14·

Digitized by Google

उत्त—उत्प.

उत्तप, p 273, 6.
उत्तमर्ण, p 221, 5.
उत्तमा, p 137, 4.
उत्तमाङ्ग, p 162, 46.
उत्तर, p41, 10. p354, 192.
उत्तरतस्, p 383, n.
उत्तरात्, p 383, n.
उत्तराशङ्क, p 169, 19.
उत्तरीय, p 169, 19.
उत्तरेण, p 383, n.
उत्तरेद्युस्, p 382, n.
उत्तान, p 64, 15.
उत्तानशय, p 147, 41.
उत्तुङ्ग, p 276, n.
उत्थान, p 334, 120.
उत्थित, p 324, 87.
उत्पतिष्ठ, p 265, 29.
उत्पतिष्णु, p 265, 29.
उत्पत्ति, p 32, 8.
उत्पल, p70, 36. p115, 14.
उत्पलधारिणी, p 112, 30.
उत्पात, p 217, 77.
उत्फुल्ल, p 87, 7.
उत्त्रास, p 50, n.
उत्थ, p 85, 5.
उत्थर्जन, p 182, 28.
उत्थान, p55, 38. p360, 211.
उत्थादन, p 170, 23.

उत्थ—उदा.

उत्थाह, p 52, 29.
उत्साहवर्द्धन, p 49, 18.
उत्सुक, p 260, 9.
उत्सृष्ट, p 284, 56.
उत्सेध, p 88, 10.
p 328, 98.
उद, p 60, n.
उदक, p 60, 4.
उदक्या, p 142, 21.
उदग्र, p 276, 19.
उदच्, p 276, 19, n.
उदज, p 296, 39.
उदधि, p 60, 1.
उदन्त, p 40, 8.
उदन्या, p 234, 55.
उदन्वत्. p 60, 1.
उदपान, p 68, 26.
उदय, p 84, 2.
उदर, p 158, 28.
उदर्क, p 198, 29.
उदवसित, p 78, 4.
उदश्वित्, p 234, 53.
उदास्त, p 39, 5.
उदान, p 12, 59.
उदार, p 355, 194.
उदारा, p 355, n.
उदारी, p 355, n.
उदासीन, p 193, 10.

उदा—उद्व.

उदाहार, p 41, 10.
उदाहारण, p 41, n.
उदित, p282, 44, p284, 57.
उदीची, p 15, 3.
उदीच्य, p 74, 7.
उदुम्बर, p 244, 98.
उदुम्बरपर्णी, p 120, 10.
उदुम्बर, p 91, 2.
उदूखल, p 226, 25.
उद्गत, p 282, 46.
उद्गमनीय, p 167, 14.
उद्गाढ, p 13, 62.
उद्गाढ, p 178, 16.
उद्गार, p 296, 37.
उद्गीथ, p 391, 19.
उद्गूर्ण, p 280, 39.
उद्घाट, p 296, 37.
उद्घ, p 32, 5.
उद्घन, p 295, 35.
उद्घाटन, p 254, 28.
उद्घात, p 293, 26.
उद्घान, p 197, 26.
उद्घाष, p 94, 15,
उद्घित, p 282, n.
उद्घाष, p 217, 79.
उद्धरण, p 316, n.
उद्धर्ष, p 55, 38.
उद्धष, p 55, 38.

Digitized by Google

उड्डा—उद्व.

उड्डान, p282,n.p227,29.
उड्डान्त,p200,4.p282,29.
उड्डार,p221,4. p 227,n.
उड्डृत, p 281, 39.
उड्डव, p 32, 8.
उड्डिज, p 272, n.
उड्डिज्ज, p 272, 1.
उड्डिड्ड, p 272, 1.
उड्डिद, p 272, 1.
उड्डुभ, p 290, 12.
उड्डुत, p 280, 39.
उडव, p 289, 11.
उड्डान, p 86, 3. p 334, 119.
उड्डा, p 260, 9.
उड्योग, p 397, 32.
उड्र, p 66, 20.
उड्रचैन, p 170, 23.
उड्डान, p 282, n.
उड्डान्त, p 282, 46.
उड्डासन, p 218, 83.
उड्डाह, p 190, 56.
उड्डेग, p 126,35. p290, 12.
उड्डस्, p 238, n.
उड्धान, p 227, n.
उन्दुरु, p 129, 12.
उन्नत, p 276, 19.

उन्न—उप.

उन्नतानत, p 276, 19.
उन्नय, p 289, 12.
उन्नाव, p 289, 12.
उन्मत्त, p 104,58.p153, 11.
उन्माद, p 264, 23.
उन्मादिष्णु, p 264, 23.
उन्मनस्, p 260, 8.
उन्माथ, p 253, 27.
उन्माद, p51,26.p264,n.
उन्मादवत्, p 153, 11.
उपकण्ठ p 275, 17.
उपकारिका, p 80, 10.
उपकारी, p 80, n.
उपकार्य्या, p 80, n,
उपकुञ्चिका, p 229, 37. p 115, 13.
उपकुल्या, p 108, 15.
उपकूप, p 68, 26.
उपक्रम, p 178, 12. p 340, 142.
उपक्रोश, p 41, 14.
उपक्षण, p 44, n.
उपगत, p 285, 58.
उपगूहन, p 294, 30.
उपग्रह, p 219, 87.
उपग्रहण, p 185, n.
उपग्राह्य, p 198, 28.

उप—उप.

उपघ्न, p 292, 19.
उपचरित, p 284, 51.
उपचाय, p 180, 20.
उपचित, p 280, 38.
उपचित्रा, p 107, 6.
उपजाप, p 196, 21.
उपजोष, p 378, 10.
उपज्ञा, p 178, 12.
उपतप्तृ, p 290, 14.
उपताप, p 150, 2.
उपत्यका, p 85, 7.
उपदर्शक, p 192, n.
उपदा, p 198, 28.
उपधा, p 196, 21.
उपधान, p 174, 39.
उपधि, p 52, n.
उपनाह, p 47, 7.
उपनिधि, p 240, 81.
उपनिषद्, p 327, 95.
उपनिष्कार, p 77, 18.
उपन्यास, p 40, 9.
उपपति, p 145, 35.
उपभर्तृ, p 181, 24.
उपभोग, p 292, 20.
उपमा, p 256, 36.
उपमाह, p 330, 178.
उपमान, p 256, 36.
उपयम, p 190, 55.

Digitized by Google

उप—उप.

उपयाम, p 190, 56.
उपयोष, p 378, n.
उपरक्त, p 27, 10. p269, 43.
उपरज्यत्, p 199, 1.
उपरत, p 296, n.
उपराग, p 26, 9.
उपराज, p 296, 37.
उपरि, p 383, n.
उपरिष्टात्, p 383, n.
उपल, p 84, 4.
उपलब्धार्थ, p 39, 6.
उपलब्धि, p 33, 10.
उपलभ्य, p 294, 27.
उपवा, p 357, 201.
उपवन, p 86, 2.
उपवर्त्तन, p 75, 8.
उपवर्हण, p 174, 39.
उपवस्त्र, p 184, 37.
उपवास, p 184, 37.
उपविद्या, p 109, 18.
उपवीत, p 188, 49.
उपवेल्ल, p 83, 20.
उपशाय, p 295, 32.
उपश्रुत, p 285, 58.
उपसंव्यान, p 169, 18.
उपसम्पन्न, p 181, 26. p 232, 45.

उप—उपा.

उपसर, p 293, 25.
उपसर्ग, p 217, 77.
उपसर्जन, p 274, 9.
उपसर्य्या, p 238, 70.
उपसूर्यक, p 22, 34.
उपस्कर, p 229, 35.
उपस्थ, p 157, 26.
उपस्पर्श, p 184, 35.
उपहार, p 198, 28.
उपहर, p 352, 185.
उपांशु, p 196, 23.
उपाकरण, p 185, 40.
उपाकर्मन्, p 185, n.
उपाक्रत, p 181, 25.
उपाक्षय, p 295, 33. p 184, 36.
उपादान, p 291, 16.
उपाधि, p 261, 12. p 52, 28.
उपाध्याय, p 176, 6.
उपाध्याया, p 140, 14.
उपाध्यायानी, p 140, 15.
उपाध्यायी, p 140, 15.
उपानह, p 254, 31.
उपाय, p 196, 20.
उपायन, p 198, 28.
उपालम्भ, p 42, 15.
उपाहृत, p 204, 18.

उपा—उर.

उपासङ्ग, p 212, 56.
उपासन, p 184, 34. p 212, 54.
उपासना, 184, n.
उपासित, p 284, 51.
उपास्ति, p 184, n.
उपास्थित, p 27, 10. p 181, 41.
उपेन्द्र, p 4, 15.
उपोदिका, p 123, 23.
उपोद्घात, p41,10.p293,n.
उपोषण, p 184, n.
उपोषित, p 184, n.
उप्तक्षेट, p 221, 8.
उभयद्युस्, p 382, 21.
उभयेद्युस्, p 382, 21.
उमा, p 7, 32.
उमापति, p 6, 30.
उरःच्छदिका, p 165, 6.
उरग, p 58, 8.
उरङ्ग, p 58, n.
उरङ्गम, p 58, n.
उरण, p 239, 77.
उरणाद, p 120, 13.
उरभ्र, p 239, 77.
उररी, p 375, 15.
उररीकृत, p 285, 58.
उरस्य, p 220, 1.

Digitized by Google

उर—उल्लो.

उरम्भद, p 207, 32.
उरस्, p 158, 29.
उरस्तिल, p 209, 44.
उरस्य, p 144, 28.
उरस्यत्, p 209, 44.
उरी, p 375, n.
उरीक्षत, p 285, n.
उरु, p 254, 31.
उरुरी, p 375, n.
उरुवृक, p 98, n.
उरुवूक, p 98, 31.
उर्णा, p 315, n.
उर्वरा, p 73, 4.
उर्वशी, p 10, 47.
उर्व्वांद (दुर्व्वांद), p 123, 21, n.
उर्व्वी, p 73, 3.
उलपो, p 65, n.
उलुपी, p 65, n.
उलूपी, 65, 18.
उलूक, p 130, 15.
उलूखल, p 226, 25.
उलूखलक, p 94, 14.
उलूपिन्, p 65, 18.
उल्का, p 386, 8.
उल्मुक, p 228, 30.
उल्लाघ, p 152, 8.
उल्लोच, p 169, 21.

उल्लो—उष्म.

उल्लोल, p 61, 6.
उल्व, p 146, 38.
उल्वण, p 278, 31.
उषनस्, p 21, 26.
उषनन्, p 21, n.
उषन, p 21, n.
उषीर, p 125, 29.
उषण, 220, 36, n.
उषणा, p 108, 15.
उषती, p 42, 18.
उषर्बुध, p 10, 49.
उषस्, p 381, n. p 24, 2.
उष, p 24, 5.
उषा, p 228, n. p 381, 18. p 24, n.
उषापति, p 5, 22.
उषित, p 283, 48.
उषितकुवीन, p 235, n.
उषितकुवीना, p 235, n.
उषीर, p 125, n.
उष्ट्र, p 239, 75.
उष्ण, p 252, 19. p 30, 19.
उष्णरश्मि, 22, 30.
उष्णागम, p 30, 19.
उष्णिका, p 180, n.
उष्णीष, p 364, 222.
उष्णोपगम, p 30, 19.
उष्मक, p 29, 18.

उष्मा—ऊर्ण.

उष्मा, p 29, 18.
उष्मागम, p 30, n.
उस्र, p 22, 34.
उस्रा, p 237, 66.

ऊखा, p 231, 45.
ऊढकङ्कट, p 207, 33.
ऊन, p 283, 50.
ऊति, p 296, n.
ऊधस्, p 238, 73.
ऊन, p 337, 130.
ऊम्, p 381, 18.
ऊरी, p 375, 15, n.
ऊरी, p 375, 15, n.
ऊरीक्षत, p 285, 58.
ऊरुस्, p 156, 24.
ऊरुज, p 220, 1.
ऊरुपर्व्वन्, p 156, 23.
ऊर्ज्ज, p 29, 18.
ऊर्ज्जस्वल, p 209, 43.
ऊर्ज्जस्विन्, p 209, 43.
ऊर्णनाभ, p 129, 13.
ऊर्णनाभि, p 129, n.
ऊर्णा, p 315, 52.
ऊर्णायु, p 239, 77. p 246, 107.
ऊर्द्ध, p 162, 43.
ऊर्द्धक, p 46, 5, n.

Digitized by Google

अर्वजानु, p 148, 47.
अर्वन्, p 148, n.
अर्वसु, p 148, 47.
अर्श्नि, p 61, 5.
अर्श्निका, p 166, 9.
अर्श्निमत्, p 276, 20.
अर्षी, p 61, n.
अलुपी, p 65, n.
अलूक, p 130, n.
अव, p 73, 4.
अव्ण, p 30, n.
अव्णागम, p 30, n.
अव्णोगम, p 30, n.
अव्णोपगम, p 30, n.
अव्या, p 29, n.
अवथ, p 220, 36, n.
अवथा, p 108, n.
अवर, p 74, 5.
अववत्, p 74, 5.
अवापति, p 5, n.
अह, p 33, 12.
अहा, p 33, n.

ऋक्थ, p 242, 90.
ऋच, p 99, 37. p 20, 22. p 127, 4.
ऋचगन्धा, p 118, 2.
ऋचगन्धिका, p 111, 29
ऋच्, p 33, 5.

ऋची—एक.

ऋचीष, p 228, n.
ऋजीष, p 228, 32.
ऋजु, p 276, 21.
ऋण, p 220, 3.
ऋत, p 220, 2.
ऋतीया, p 295, 32.
ऋतु, p 28, 13.
ऋतुमती, p 142, 21.
ऋते, p 376, n.
ऋत्विज्, p 179, 17. n.
ऋद्ध, p 226, 23.
ऋधि, p 112, 31.
ऋभु, p 2, 3, n.
ऋभुक्षिन्, p 8, 40.
ऋभू, p 2, n.
ऋश्य, p 129, 10, n.
ऋश्यकेतु, p 5, n.
ऋषभ, p 45, 1.
ऋषि, p 186, 42.
ऋषी, p 186, n.
ऋष्टि, p 213, n.
ऋष्य, p 129, n.
ऋष्यकेतु, p 5, n.
ऋष्यगन्धा, p 118, n.
ऋष्यप्रोक्षा, p 106, 5.

एक, p 279, 31. p 279, 32. p 303, 16.
एकक, p 279, 31.

एक—एका.

एकगुण, p 177, 11.
एकतर, p 279, n.
एकतान, p 278, 29.
एकताल, p 45, 3.
एकतान, p 45, n.
एकत्व, p 279, n.
एकत्वत्, p 279, n.
एकदन्त, p 7, 34.
एकदा, p 382, 22.
एकखुर, p 237, 65.
एकखुरावर्त्त, p 237, 65.
एकखुरीष, p 237, 65.
एकपदी, p 68, 16.
एकपिङ्ग, p 14, 65.
एकपिङ्गल, p 14, n.
एकयष्टिका, p 166, 7.
एकसर्ग, p 278, 29.
एकहायनी, p 237, 68.
एकाकिन्, p 279, 31.
एकाग्र, p 354, 192. p 278, 29.
एकाग्रा, p 278, 29.
एकान्न, p 13, 92.
एकाव्दा, p 237, 68.
एकायन, p 278, 29.
एकायनगत, p 278, 29.
एकावली, p 166, 7.
ऐकाशील, p 105, 62.

Digitized by Google

एका—ऐका.

एकाशीला, p 106, 3. p 105, n.
एड, p 149, 48.
एडक, p 239, 77.
एडका, p 230, n.
एडगज, p 120, 12.
एडभूक, p 298, 38.
एड्क, p 78. 4.
एडोक, p 78, n.
एण, p 129, 10.
एत, p 36, 26.
एतर्हि, p 383, 23.
एता, p 36, n.
एध, p 89, 13.
एधस्, p 89, 13.
एधा, p 289, 10.
एधित, p 277, 26.
एनस्, p 31, 1.
एनी, p 36, n.
एरण्ड, p 98, 31.
एलवालुक, p 114, 9.
एला, p 115, 13.
एलापर्णी, p 119, 5.
एवं, p 374, 12. p 378, 9.
एव, p 378, 9. p 80, 15.
एषणिका, p 255, 32.

ऐकागरिक, p 253, 25.
ऐकागारिकी, p 253, n.
ऐडविड, p 14, n.
ऐडुद, p 90, 18.
ऐडविल, p 14, n.
ऐण, p 128, 8.
ऐणेय, p 182, 8.
ऐतिह्य, p 178, 12.
ऐन्द्र, p 403, n.
ऐन्द्रियक, p 278, 28.
ऐन्द्री, p 403, n.
ऐरावण, p 9, 42.
ऐरावत, p 8, 42. p 16, 5. p 95, 18.
ऐरावती, p 17, 10.
ऐलविल, p 12, 65.
ऐलविल, p 12 n.
ऐला, p 115, 13.
ऐलेय, p 114, 9.
ऐश्वर्य, p 7, 31.
ऐषम, p 382, 20.

ओक, p 368, n.
ओकस्, p 368, 235.
ओघ, p 31, 1. p 47, 9. n. p 135, 39.
ओङ्कार, p 39, 4.
ओज, p 368, 235. p 368, n.

ओड़—ओर्द्ध.

ओड़पुष्प, p 104, 56.
ओत, p 128, 6.
ओदन, p 233, 48.
ओम्, p 379, 12.
ओष, p 288, 9.
ओषधि, p 87, n. p 118, n.
ओषधी, p 87, 6. n. p 118, 1.
ओषधीय, p 18, 15.
ओष्ठ, p 161, 41.
ओष्ठाधरौ, p 161, n.
ओष्ठौ, p 261, n.

औचक, p 236, 60.
औचिती, p 400, 39.
औचित्य, p 400, 39.
औत्तानपादि, p 19, 21.
औदनिक, p 227, 28.
औदरिक, p 263, 21.
औदुम्बर, p 244, n.
औपगव, p 296, 39.
औपधिक, p 197, 24.
औपवस्त, p 184, n.
औरभ्रक, p 239, 77.
औरस, p 144, 28, n.
औरस, p 144, n.
और्द्धदेहिक, p 182, 30.

Digitized by Google

और्व्व—कङ्क.

और्व्व, p 11, 52.
और्व्वक, p 136, n.
और्वीर, p 353, 187.
और्षध, p 150,1. p118,1.
और्ष्ट्रक, p 239, 77.

कं, p 299, 5.
कंश, p 228, n.
कंस, p 228, 32.
कंसारति, p 4, 16.
क, p 299, 5.
ककुद्, p 326, 94, n.
ककुद्मती, p 157, 25.
ककुन्दर, p 157, n
ककुप, p 15, n.
ककुभ्, p 15, 2.
ककुभा, p 15, n.
कक्कोलक, p 172, 31.
कक्खट, p 277, 25.
कक्ष, p 158, 30. p 363, 221.
कक्षा, p 202, n.
कक्ष्या, p 202, 10. p 345, 160.
कङ्क, p 130, 16.
कङ्कटक, p 207, 32.
कङ्कण, p 166, 9.
कङ्कणी, p 167, n.
कङ्कत, p 171, n.

कङ्क—कटा.

कङ्कतिका, p 174, 41.
कङ्कती, p 174, n.
कङ्काल, p 155, 20.
कङ्कु, p 225, 20.
कङ्कू, p 225, n.
कच, p 162, 46.
कच्चर, p 272, 4.
कच्चित्, p 380, 14.
कच्छ, p 75, 10. p 116, 16. p 398, 31.
कच्छप, p 66, 21.
कच्छपी, p 338, 134.
कच्छुर, p 152, 9.
कच्छुरा, p 107, 10.
कच्छू, p 150, n.
कंचुक, p 207, 31. p 58, 9.
कंचुकिन्, p 193, 8, n.
कट, p 400, n. p 157, 25. p 200, 5.
कटक, p 85, 5. p 166, 8. p 303, 18.
कट्य, p 384, 4.
कटभी, p 121, 15.
कटम्बरा, p 106, 4.
कटम्भरा, p 122, 18.
कटाक्ष, p 162, 15.
कटाह, p 392, 21.

कटि—कणी.

कटि, p 157, 25. p310, n.
कटिप्रोथ, p 157, 26.
कटिल्लक, p 122, 20.
कटी, p 400, 38. p 157 n. p 310, n.
कटु, p 35, 18. n. p 106, 4. p 310, 38.
कटुतुम्बी, p 123, 21.
कटुरोहिणी, p 106, 4.
कटोलबीणा, p 255, n.
कट्फल, p 300, 8.
कट्वङ्ग, p 99, 37.
कठिञ्जर, p 105, 60.
कठिन, p 277, 25.
कठोर, p 277, 25.
कठोल, p 277, n.
कडङ्कर, p 225, 22.
कडम्ब, p 229, 35.
कडार, p 38, 25.
कण, p 314, 48. p 392, 20.
कणा, p 274, 11. p 108, 15.
कणाद, p 219, n.
कणिका, p 274, n. p101, 46. p 386, 8.
कणिश, p 225, 21.
कणी, p 274, n

Digitized by Google

कणी—कद्रु.

कणीय, p 274, 12.
कण्टक, p 303, 18. p 397, 32.
कण्टकफल, p 100, n.
कण्टकारीका, p 108, 12.
कण्टकिफल, p 100, 41.
कण्ठ, p 160, 39.
कण्ठभूषा, p 165, 5.
कण्ठा, p 160, n.
कण्ठो, p 160, n.
कण्डू, p 151, 4.
कण्डूति, p 151, n.
कण्डूया, p 151, 4.
कण्डूरा, p 106, 5.
कण्डोल, p 227, 26.
कण्डोलवीणा, p 255, 32.
कत्तृण, p 125, 31.
कथा, p 40, 6.
कदध्वन्, p 76, 16.
कदम्ब, p 96, 22.
कदम्बक, p 135, 40.
कदर, p 98, 30.
कदर्थ, p 270, 48.
कदल, p 112, n.
कदली, p128,9. p 112, 1.
कदाचित्, p 377, 4.
कदुष्ण, p 23, 36.
कद्रु, p 38, 25.

कद्र—कन्य.

कद्रद, p 267, 37.
कनक, p 104, 58. p 243, 94.
कनकाह्वय, p 192, 7.
कनकाह्वा, p 199, 32.
कनिष्ठ, p 147, 43. p 312, 44.
कनिष्ठा, p 159, 33.
कनीनिका, p 159, n p 162, 43.
कनीनी, p 159, n.
कनीयसी, p 370, n.
कनीयस्, p 274,n. p369. 237. p 147, n.
कन्था, p 387, 9.
कन्दर, p 85, 6.
कन्दरा, p 85, n
कन्दराल, p 96, 23.
कन्दरी, p 85, n.
कन्दर्प, p 5, 20.
कन्दली, p 128, 9.
कन्दुक, p 174, 40.
कन्दू, p 228, 30.
कन्धर, p 160, n.
कन्धरा, p 160, 39.
कन्यका, p 138, n.
कन्यकाजात, p 142, 24.
कन्यस, p 147, n.

कन्य—कफा.

कन्यसा, p 159, n.
कन्या, p 138, 8.
कपट, p 52, 30.
कपर्द, p 6, 30.
कपर्दिन्, p 6, 27.
कपाट, p 82, 17.
कपाटी, p 82, n.
कपाल, p 155, 19.
कपालभृत्, p 6, 27.
कपि, p 127, 3.
कपिकच्छू, p 106, 5.
कपित्थ, p 91, 1.
कपिल, p 38, 25.
कपिला, p 16, 6. p 101, 43. p 114, 8.
कपिवल्ली, p 108, 16.
कपिश, p 37, 25.
कपितन, p 92, 7. p 96, 23.
कपोत, p 130, 14.
कपोतपालिका, p 81, 15.
कपोतांघ्रि, p 116, 17.
कपोतांजन, p 244, n.
कपोल, p 161, 41, n.
कफ, p 153, 13.
कफणि, p 158, 31, n.
कफणी, p 158, n.
कफाणि, p 158, 31.

Digitized by Google

कफि—कम्बि.

कफिनृ, p 153, 11.
कफोणी, p 158, n.
कबंर, p 12, n.
कबुर, p 12, n.
कबन्ध,p60,4. p 219,86.
कम्, p 374, 11.
कमठ, p 66, 21.
कमठी, p 67, 24.
कमण्डलु, p 187, 45.
कमन, p 264, 24.
कमन्ध, p 60, n.
कमल, p 60, 3. p 71,40. p 356, 196.
कमला, p 5, 22.
कमलासन, p 3, 12.
कमलोत्तर, p 246, 106.
कमिष्ट, p 264, 23.
कम्प, p 55, 38.
कम्पित, p 55, n.
कम्मन,p 277, 24. p 55,n.
कम्मिल, p 120, n.
कम्मिल्ल, p 120, n.
कम्मील, p 120, n.
कम्र, p 277, 24.
कम्बल, p 169,18. p356, 196.
कम्बलिवाह्यक,p204, 20.
कम्बि, p 229, 34.

कम्बी—कर.

कम्बी. p 229, n.
कम्बु, p 67, 23. p 338, 136.
कम्बुग्रीवा, p 161, 39.
कम्र, p 264, 24.
कयस्था, p 120, n.
कर, p 197, 27. p 22, 25. p 347, 166.
करक, p 101, 45.
करका, p 18, 13.
करञ्ज, p 116, 17. p 97, 28.
करञ्जक, p 97, 28.
करट, p 130, 20. p 310, 36.
करण, p 248, 2. p 316, 57.
करण्ड, p 391, 18.
करतोया, p 69, 33.
करपत्र, p 255, 35.
करपाल, p 213, 57.
करपालिका, p 213, 59.
करवाल, p 213, n.
करवालिका, p 213, n.
करभ, p 159, 32. p 239, 75.
करभूषण, p 166, 9.
करमर्दक, p 102, 48.

कर—कर्क.

करम्ब, p 232, n.
करम्भ, 232, 48.
करवट, p 159, 34.
करवालिका, p 213, n.
करवीर, p 104, 57.
करशाखा, p 159, 33.
करशीकर, p 200, 5.
करहाट, p 72, 43.
करहाटक, p 98, 33.
कराल, p 359, 207.
करिगर्जित, p 217, 76.
करिणी, p 200, 4.
करिन्, p 200, 2.
करिपिप्पली, p 108, 15.
करिशावक, p 200, 3.
करीर, p 104, 37. p 349, 175.
करीष, p 133, 51.
करुणा, p 49, 18. p 315, 54.
करेटु, p 131, 19.
करेणु,p315, 55.p200,n.
करेणू, p 315, n.
करोटि, p 156, 20.
कर्क, p 203, 14.
कर्कट, p 66, n.
कर्कटक, p 66, 21.
कर्कटी, p 387, n.

Digitized by Google

कर्क—कर्प.

कर्कन्धु, p 94, n.

कर्कन्धू, p 94, 17. p 400, 38.

कर्करी, p 228, 31.

कर्करेटु, p 131, 19

कर्कश, p 120, 12. p363, 219.

कर्कारु, p 122, 21.

कर्क्कुर, p 243, n.

कर्क्कूर, p 122, n.

कर्क्कूरक, p 118, 23.

कर्ण, p 162, 45.

कर्णजलौकस्, p 130, n.

कर्णजलौका, p 130, 13.

कर्णधार, p 68, 12.

कर्णवेष्टन, p 165, 5.

कर्णिका, p 165, 5. p302, 15.
p 302, 15.

कर्णिकार, p 100, 41.

कर्णीरथ, p 204, 20.

कर्णजप, p 270, 47.

कर्त्तरी, p 255, 34.

कर्त्तृ, p 403, n.

कर्त्री, p 403, n.

कर्दम, p 62, 9.

कर्पट, p168,16. p 397,n.

कर्पर, p 155, 19.

कर्पर—कर्ष.

कर्पराल, p 92, n.

कर्परी, p 245, 102.

कर्पास, p 398, n.

कर्पासी, p 113, 4.

कर्पूर, p 172, 31.

कर्व्वर, p 12, n.

कर्व्वुर, p 243,95. p 12, 55.

कर्बूर, p 243, n.

कर्म्म, p 286, n.

कर्म्मकर, p 251, 15. p 263, 19.

कर्म्मकार, p 263, 19.

कर्म्मचम, p 262, 18.

कर्म्मठ, p 262, 18.

कर्म्मण्यभुज, p 263, n.

कर्म्मण्या, p 256, 38.

कर्म्मन्दिन्, p 185, 41.

कर्म्मयोग, p 262, 18.

कर्म्मशूर, p 262, 18.

कर्म्मसचिव, p 192, 4.

कर्म्मार, p 124, 26.

कर्म्मेन्द्रिय, p 35, 17.

कर्वट, p 397, 33.

कर्वरी, p 230, n.

कर्वुर, p 38,26. p122, n.

कर्वूर, p 122, 20.

कर्ष, p 242, 88.

कर्ष—कल.

कर्षक, p 221, 6.

कर्षफल, p 100, 39.

कर्षू, p 364, 224.

कल, p 45, 2.

कलकल, p 44, 4.

कलङ्क, p 19, 18. p 298,4.

कलत्र, p 351, 180. p 384, n.

कलधौत, p 322, 79.

कलभ, p 209, 3.

कलम, p 226, 94.

कलम्ब, p 123, n. p 212, 55. p 229, 35.

कलम्बी, p 123, 23.

कलंबू, p 123, n.

कलरव, p 130, 14.

कलल, p 146, 38.

कलविङ्क, p 131, 18.

कलश, p 228, 31.

कलशि, p 108, 11. p 228, n.

कलशी, p 108, n. p 228, n.

कलस, p 228, n.

कलसि, p 108, n.

कलसी, p 228, n.

कलहंस, p 132, 23.

कलह, p 216, 73.

Digitized by Google

कला—कल्य.

कला, p 18, 17. p 27, 11. p 357, 200.
कलाद, p 249, 8.
कलानिधि, p 18, 16.
कलाप, p 337, 131.
कलाय, p 224, 16.
कलि, p 216, 73. p 89, n. p 356, 196.
कलिका, p 89, 16.
कलिकारक, p 97, n.
कलिङ्ग, p 102, 47. p 130, 16.
कलिङ्गम, p 100, 39.
कलिमारक, p 97, 28.
कलिल, p 279, 34.
कली, p 89, n.
कलुष, p 31, 1. p 64, 14.
कलेवर, p 156, 21.
कल्क, p 302, 14.
कल्प, p 30, 21. p 185, 39, p 256. n.
कल्पना, p 202, 10.
कल्पवृक्ष, p 9, 46.
कल्पान्त, p 30, 22.
कल्माष, p 31, 1.
कल्माष, p 38, 26.
कल्य, p 24, 2. p 345. 161. p 152, 8.

कल्या—कश्य.

कल्या, p 42, 18. p 217, 24.
कल्याण, p 31, 3.
कल्याणी, p 31, n.
कल्लोल, p 61, 6.
कवच, p 207, 32.
कवर, p 163, n.
कवरी, p 119, 5. p 163. 48. p 230, 40.
कवल, p 234, 54.
कवाट, p 82, n.
कवाटी, p 82, n.
कवि, p 21, 26. p 176, 5.
कविका, p 204, 17.
कवित्व, p 91, n.
कविय, p 398, 35.
कवी, p 176, n. p 204, n.
कवोष्ण, p 23, 36.
कव्य, p 181, 24.
कषा, p 254, 31.
कषाई, p 269, 44.
कषिपु, p 337, 133.
कषेरुका, p 156, 20.
कस्न, p 377, n.
कस्मल, p 217, 78.
कस्मीरलन्मन्, p 170, n.
कस्य, p 257, 40. p 269, 44. p 203, 15.

कष—काके.

कष, p 255, 32.
कषा, p 254, n.
कषाय, p 344, 155. p 35, 18.
कषरुका, p 156, n.
कष्ट, p 311, 42. p 60, 4.
कस, p 255, n.
कसा, p 254, n.
कस्तूरी, p 172, 31.
कस्मल, p 217, n.
कस्सार, p 70, 36.
कस्य, p 132, 22.

कांस्य, p 228, n.
कांस्यताल, p 46, 4.
काक, p 131, 20.
काकचिञ्ची, p 109, 16.
काकतिन्दुक, p 95, 19.
काकनासिका, p 113, 6.
काकपक्ष, p 163, 47.
काकपीलुक, p 95, 19.
काकमाची, p 121, 17.
काकसुद्रा, p 112, 1.
काकली, p 45, 2.
काकाङ्घी, p 113, 7.
काकिणी, p 386, 9.
काकु, p 41, 13.
काकुद, p 161, 42.
काकेन्द, p 95, 19.

Digitized by Google

काको—काण्डी.

काकोदुम्बरिका, p 100, 42.

काकोदर, p 58, 7.

काकोल, p 58, 10. p 131, 21.

काकोलूकिका, p 384, n.

काची, p 117, 19.

काङ्क्षा, p 52, n.

काचीव, p 93, n.

काच, p244, 100. p 254, 30. p 307, 29.

काचस्थाली, p 99, 35.

काचित, p 280, 39.

काञ्चन, p 243, 95.

काञ्चनाक्षय, p 101, 45.

काञ्चनी, p 230, 41.

काञ्चि, p 166, n.

काञ्चिक, p 230, 39.

काञ्ची, p 66, 10.

काञ्चिका, p 230, n.

काञ्चिक, p 230, 29.

काञ्चीक, p 230, n.

काण्ड, p 225, 22. p 313, 46.

काण्डपृष्ठ, p 208, 35.

काण्डपृष्ठ, p 208, 37.

काण्डाल, p 227, 26.

काण्डीर, p 208, 37.

काण्डे—काम.

काण्डेक्षु, p 110, 23.

कातर, p 264, 26

कातरा, p 264, n.

कात्यायनी, p 7, 32. p 141, 17.

कादम्ब, p 132, 23. p 96, n.

कादम्बरी, p 257, 40.

कादम्बिनी, p 16, 9.

काद्रवेय, p 56, 4.

कानन, p 86, 1.

कानीन, p 142, 24.

कानीनी, p 142, n.

कान्त, p 272, 2.

कान्तलक, p 116, 16.

कान्ता, p 137, 3.

कान्तार, p 77, 17. p 349, 174.

कान्तारक, p 125, 29.

कान्ति, p 19, 19.

कान्दविक, p 227, 28.

कान्दिशीक, p 269, 42.

कापथ, p 76, 16.

कापोत, p 136, 43. p 247, 109.

कापोताञ्जन, p 244, 101.

काम, p 5, 20. p 52, 28. p 235, 57. p 340, 141. p 379, 13.

काम—कार.

कामगामिन्, p 209, 44.

कामङ्गामिन्, 209, n.

कामन, p 264, 24.

कामपाल, p 4, 18.

कामम्, p 379, 13.

कामयिद्ध, p 264, 24.

कामिनी, p 137, 3. p 333, 115.

कामिन्, p 333, n.

कामुक, p 264, 23.

कामुका, p 139, 9.

कामुकी p 139, 9.

काम्बिल्ल, 120, n.

काम्बिल्ल, p 120, 12.

काम्बल, p 205, 22.

काम्बविक, p 250, 8.

काम्बोज, p 203, 13.

काम्बोजी, p 119, 8.

काम्यदान, p 286, 3.

काय, p 156, 22. p 189, 50.

कायस्था, p 120, n. p 99, n.

कार, p 197, n.

कारण, p 32, 6

कारणा, p 59, 3.

कारणिक, p 260, 7.

कारण्डव, p 134, 34.

Digitized by Google

कार—कार्षा.

कारवी, p 122, 18. p 111, 30.
कारवेल्ल, p 122, 20.
कारल्ला, p 99, 36.
कारा, p 219, 87.
कारिका, p 302, 15. p 59, n.
कारीष, p 297, 43.
कारु, p 249, 5.
कारुचिक, p 262, 15.
कारुण्य, p 49, 18.
कारोत्तर, p 257, 43.
कार्त्तस्वर p 243, 96.
कार्त्तान्तिक, p 194, 14.
कार्त्तिक, p 24, 17.
कार्त्तिकिक, p 29, 18.
कार्त्तिकेय, p 7, 34.
कार्पास, p 167, 12. p 398, 35.
कार्पासी, p 113, n.
कार्म, p 262, 18.
कार्म्मण्य, p 287, 4.
कार्म्मी, p 262, n.
कार्मुक, p 211, 51.
कार्ष्ण, p 96, n.
कार्षक, 221, n.
कार्षापण, p 242, 88.
कार्षापणक, p 242, n.

कार्षि—कालि.

कार्षिक, p 42, 88.
कार्ष्य, 296, 25.
काल, p 24,1. p 11,54. p 356,196, p37,23.
कालक, p 149, 49.
कालकण्ठक, p 131, 21.
कालकूट, p 58, 10.
कालखण्ड, p 155, 17.
कालधर्म, p 218, 84.
कालघट, p 211, 51.
कालमेघिका, p 107, n.
कालमेघी, p 108, n.
कालमेषिका, p 111, 27. p 107, 9.
कालमेषी, p 108, 14.
कालशेय, p 234, 53.
कालसेय, p 234, n.
कालसूत्र, p 59, 2.
कालस्कन्ध, p 95, 19. p 102, 48.
काला, p 7,n. p 108, 13. p 111, 27.
कालागुरु, p 171, 28.
कालानुसार्य, p 115, 10. p 171, 27.
कालायस, p 244, 98.
कालिका, p 302, 15.
कालिन्दी, p 69, 32.

कालि—काष्ठा.

कालिन्दीभेदन, p 4, 19.
काली, p 7,32. p 99, n. p 356, n.
कालीयक, p 109, n. p 171, 27.
कालेयक, p 109, 20. p 171, n.
काल्पक, p 118, 23.
काल्य, 24, n.
काल्या, p 233, 70. p 42, n.
कावचिक, p 207, 34.
कावेरी, p 70, 35.
काव्य, p 21,.26.
काश,p124,28. p 150,n.
काशमर्द, p 391, n.
काश्मरी, p 94, 16.
काश्मर्य p 94, 16.
काश्मीर, p 120, 11.
काश्मीरजन्मन्, p170,25.
काश्यप, p 22, n.
काश्यपि, p 22, 33.
काश्यपी, p 73, 2.
काष, p 88, 13.
काषकुट्टाल, p 63, 13.
काषतट, p 250, 9.
काषांबुवाहिनी,p 63,11.
काष्ठा, p 15,2. p 27, 11. p 312, n.

Digitized by Google

काष्ठी—किटि.

काष्ठीला, p 112, 1.
काश, p 124, n.
कासमर्द, p 391, 19.
कासर, p 128, 4.
कासार, p 68, 28.
किं, p 377, 5.
किंशारु, p 225, 21. p 347, 165.
किंशुक, p 93, 10.
कि, p 390, 15.
किकि, p 130, n.
किकिदिवि, p 130, n.
किकिदीवि, p 130, n.
किकीदिव, p 130, n.
किकीदिवि, p 130, 16.
किकीदीवि, p 130, n.
किङ्कर, p 251, 17.
किङ्करा, p 251, n.
किङ्करी, p 251, n.
किङ्किनी, p 167, 11.
किञ्चित्, p 377, n. p 378, 8.
किञ्जल्किक, p 66, n.
किञ्जल्कक, p 66, 22.
किञ्जल्क, p 66, n.
किञ्जल्कक, p 66, n.
किञ्जल्क, p 72, 43.
किटि, p 127, 2.

किट्ट—किलि.

किट्ट, p 155, 16.
किण, p 391, 18.
किणिही, p 107, 7.
किण्व, p 257, 42.
कितव, p 104, 58. p 258, 44.
किन्नर, p 14, 66.
किन्नरेश, p 14, 64.
किन्तु, p 377, 5.
किन्तुत, p 376, 2. p 377, 5.
किम्, p374,12. p377,n.
किम्पच, p 270, n.
किम्पचान, p 270, 48.
किम्पुरुष, p 14, 66.
किम्बदन्ति, p 40, n.
किम्बदन्ती, p 40, 7.
किर, p 127, 2.
किरण, p 22 34.
किरात, p 252, n.
किराततिक्त, p 119, 8.
किरि, p 127, n.
किरीट, p 164, 3.
किर्म्मीर, p 38, 26.
किल, p 375, 16.
किलास, p 150, 4.
किलासिन्, p 153, 12.
किलिञ्जक, p 227, 26.

किलि—कुङ्.

किलिञ्च, p 365, 225. p 31, 1.
किशोर, p 203, 14.
किष्कु, p 299, 7.
किसलय, p 89, 14.
कीकस, p 155, 19.
कीकि, p 130, n.
कीचक, p 124, 27.
कीनाश, p 362, 217.
कीर, p 131, 21.
कीर्त्ति, p 41, 12.
कीर्त्तिना, p 41, n.
कील, p 11, 52. p 357, 199.
कीला, p 11, n.
कीलक, p 238, 73.
कीलाल, p 60,3. p 358, 202.
कीलित, p 268, 42.
कीश, p 127, 3.
कीशपर्णी, p 107, 7.
कु, p 73, 3.
कुकर, p 149, 48.
कुकुद, p 261, n,
कुकुन्दर, p 157, 26.
कुकूल, p 358, 205.
कुक्कुट, p 131, 17.
कुक्षिटमपूर्व्वो, p 402, n.

Digitized by Google

कुकु—कुटु.

कुक्कुभ, p 134, 35.
कुक्कुर, p 117,20·p 252, 22.
कुक्षि, p 158, 28.
कुक्षिम्भरि, p 263, 21.
कुङ्कुम, p 170, 25.
कुच, p 158, 21, n.
कुचन्दन, p 173, 34.
कुचर, p 267, 37.
कुचाग्र, p 158, 24.
कुञ्चित, p 276, 20.
कुञ्ज, p 21, 27.
कुञ्ज, p 85,8· p 308,33.
कुञ्जर, p 201,2.p273,8.
कुंजरायन, p 91, 1.
कुंजल, p 230, 39.
कुट, p 79, 6. p 87, 5. p 228, 32.
कुटक, p 223, 13.
कुटङ्कक, p 390, n.
कुटज, p 102, 47.
कुटजट, p 117,19. p99, 37.
कुटर, p 239, n.
कुटि, p 79, n.
कुटिल, p 276, 21.
कुटी. p 79, n.
कुटुङ्कक. p 390, 17.

कुटु—कुद्द.

कुटुम्बव्याकुल, p 261, 11.
कुटुम्बिनी, p 138, 6.
कुटुनी, p 141, 19.
कुडिच, p 398, 34.
कुट्मल, p 89, 16.
कुठ, p 87, 5.
कुठर, p 239, 75.
कुठार, p 213, 60.
कुठारी, p 213, n.
कुठेरक, p 105, 60.
कुडप, p 242, n.
कुडव, p 242, 89.
कुड्मल, p 89, n.
कुड्या, p 78, 4.
कुणप, p219,87. p 392, 20. n.
कुणि, p 116, 16.
कुण्ड, p 262, 17.
कुण्डल, p 228, 31, p 145, 36.
कुण्डल, p 165, 5.
कुण्डलिन, p 58, 7.
कुण्डिका, p 187, n.
कुण्डी,p228,n.p187,45.
कुतप, p 183, 31.
कुतुक, p 53, 31.
कुतुप, p 229, 33.
कुतू, p 229, 33.

कुद्द—कुम.

कुद्दाल, p 58, 31.
कुन्या, p 41, 14.
कुन्थित, p 272, 4.
कुथ.p202,10. p125,31.
कुथा, p 202, n.
कुर्दन, p 53, n.
कुद्दाल, p 91, 3.
कुद्यान, p 78, n.
कुदाल, p 63, n.
कुनटी, p 246, 109.
कुनायक, p 107, 10.
कुन्न, p 215, 61.
कुन्नल, p 162, 46.
कुन्द,p391, 19 p 114,9.
कुन्दु, p 114, n.
कुन्दुर, p 114, n.
कुन्दुरु, p 114, 9.
कुन्दुरुकी, p 115, 12.
कुपिन्द, p 249, n.
कुपूय, p 272, 4.
कुप्य, p 243, 92.
कुपथ, p 76, n.
कुब्ज, p 149, 48.
कुमार, p 7, 36. p 48, 12
कुमारक, p 91, 5.
कुमारी, p 103, 54. p 138, 8.
कुमत्, p 70, n.

Digitized by Google

कुसु—कुर्चि.

कुसुद, p 70, 37.
कुसुदवान्धव, p 18, 15.
कुसुदवन्धु, p 18, n.
कुसुदिका, p 95, 21.
कुसुदिनी, p 71, 39.
कुसुहृत्, p 75, 9.
कुसुहृती, p 71, 38. n.
कुस्म, p 180, 18.
कुस्मा, p94,14. p 200,5. p 339, 137.
कुस्माकार, p 249, 6.
कुस्मसम्भव, p 19, 21.
कुस्मिका, p 70, 38.
कुस्मी, p 95, 21.
कुस्मीर, p 66, 21.
कुस्मीरज, p 66, n.
कुरङ्ग, p 128, 8.
कुरङ्गक, p 253, 24.
कुरण्टक, p 104, n.
कुरर, p 132, 23.
कुररी, p 132, n,
कुरवक, p 104, 55.
कुरण्टक, p 104, 56.
कुरुवक, p 104, n.
कुरुविन्द, p 124, 25.
कुरुविन्द, p 241, 87.
कुरुर, p 252, n.
कुर्चिका, p 231, n.

कुर्व्व—कुल्मा.

कुर्व्वती, p 403, n.
कुर्व्वत्, p 403, n.
कुल, p 136,41. p175,1. p 394, n. p 249, n.
कुलक, p95,19.p122,20. p 249, 5.
कुलटा, p 139, 10.
कुलटी, p 246, n.
कुलीय, p 9, n.
कुलत्थिका, 245, 103.
कुलपालिका, p 138, 7.
कुलपाली, p 138, n.
कुलविप्र, p 402, n.
कुलस्त्रेण्डि, p 249, 5.
कुलसम्भव, p 175, 2.
कुलस्त्री, p 138, 7.
कुलाय, p 135, 37.
कुलाल, p 249, 6.
कुलाली, p 245, 103.
कुलिक, p 249, n.
कुलिय, p 9, 42.
कुली, p 108, 12.
कुलीन, p 202, 12. p 175, 2.
कुलीर, p 66, 21.
कुल्माष,p224,18. p230, 39. n. p 392, 21.
कुल्माषा, 230, n.

कुल्षा—कुवे.

कुल्षाषाभिवुत, p 230,n.
कुल्षास,p392,n.p224,n. p 230, n.
कुल्य,p155, 19.p175,n.
कुल्या, p 69, 34.
कुव, p 70, n.
कुवर, p 35, n.
कुवल, p 401, n. p 94, 17.
कुवलय, p 70, 37.
कुवली, p 401, n.
कुवाद, p 267, 37.
कुवेणी, p 64, 16.
कुविनी, p 64, n.
कुविन्द, p 249, 6.
कुवेर, p 14, 65.
कुवेरक, p 116, 15.
कुवेल, p 70, n.
कुश, p 125, 31. p 362, 218.
कुशल, p 269, 4. p 31, 4. p 359, 206.
कुशला, p 359, n.
कुशली, p 359, n.
कुशी, p 244, 99.
कुशीद, p 221, n.
कुशीलव, p 250, 12.
कुशेशय, p 71, 40.

Digitized by Google

कुष—कूह्.

कुषल, p 259,n. p31, n.
कुषीद, p 221, n.
कुष्ठ, p 398, 34. p 115, 14. p 151, 5.
कुष्माण्डक, p 122, 21.
कुसीद, p 221, 4.
कुसीदिक, p 221, 5.
कुसुम, p 90, 17.
कुसुमाञ्जन, p 245, 103.
कुसुमेषु, p 5, 21.
कुसुम्भा, p 339, 139. p 246, 107.
कुस्थिति, p 53, 30.
कुसुम्भरी, p 230, n.
कुसुम्भुष, p 330, 38.
कुहना, p 189, 52.
कुहर, p 56, 1.
कूड, p 26, n.
कूड्, p 26, 9.
कूजद, p 261, 14.
कूट, p 84,4. p 311, 39. p 136, 42.
कूटक, p 223, 13.
कूटयन्त्र, p 253, 27.
कूटयाक्षि, 97, 27.
कूटस्थ, p 277, 23.
कूणि, p 149, n.
कूष्मान्ड, p 63, n.

कूप—क्षत.

कूप, p 68, 28.
कूपक, p 63,12. p 62,n.
कूपार, p 60, n.
कूर्च, p 162, 43.
कूर्चशीर्ष, p 119, 8.
कूर्चिका, p 231, 44.
कूर्दन, p 53, 33.
कूर्पर, p 158, 31.
कूर्परा, p 158, n.
कूर्पासक, p 169, 19.
कूर्म, p 66, 21.
कूल, p 61, 7.
कूवर, p 206, 25.
कूषार, p 60, n.
लकच, p 131, 19.
लकचास, p 129, 12.
लकचाक्ष, p 131, 17.
लकाटिका, p 161, 39.
लकुलाल, p 129, n.
लक्ष्ण,p60,4. p. 189,51.
लत, p 322, 79.
लतक, p 231, 42.
लतपुष्प, p 278, 36.
लतमाल, p 91, 4.
लतलुल, p 259, 4.
लतलचच, p 261, 10.
लतलपत्रिका, p 138, n.
लतलापत्रिका, p 138, n.

लत—लया.

लतलापत्री, p 138, n.
लतलापत्रीका, p 138, n.
लतवल्ल, p 278, 36,
लतान्त्र,p 11,54. p 319, 67.
लतिन्, p 176 5.
लत्त, p 284, 53.
लत्ति, p 187, 46.
लत्तिमास, p 6, n.
लत्तिमासन्, p 6, 27.
लत्र, p 403, 45.
लत्रा, p 345, 160.
लत्रिय, p 86, 2.
लत्रियधपक, p 171, 29.
लत्रु, p 275, 14.
लपच, p 270, 48.
लपा, p 49, 18.
लपाच, p 213, 57.
लपाची, p 255, 34.
लपाद्य, p 262, 15.
लपोटयोनि, p 10, 49.
लनि, p 130, 13.
लनिकोचोत्य, p 167, 13.
लनिग्न, p 110, 25.
लय, p 274, 11.
लयाद्य, p 10, 50.
लयाद्युरेतस्, p 6, 28.

Digitized by Google

क्षया—केत.

क्षयाश्विन्, p 251, 12.
क्षयक, p 223, n.
क्षयातु, p 10, n.
क्षयि p 220, 2.
क्षयिक, p 221, 6.
क्षयोपल, p 221, 6.
क्षर, p 222, 8.
क्षरि, p 176, 5.
क्षण, p 3,13. p 37, 23. p 229, 36.
क्षणकर्मन्, p 270, n.
क्षणपाक, p 102, n.
क्षणपाकफला, p 102,48.
क्षणफल, p 102, n.
क्षणफला, p 108, 14.
क्षणभेदी, p 106, 4.
क्षणला, p 109, 16.
क्षणवर्मन्, p 10, 49.
क्षणहला, p 99, 35.
क्षणसार, p 129, n.
क्षणसार, p 129, 10.
क्षणा, p 108, 15.
क्षणिका, p 225, 19.
केकर, p 149, 19.
केका, p 133, 31.
केकिन्, 133, 30.
केतक, p 126, n.
केतकी, p 126, 35.

केतन—कैदा.

केतन, p 215, 67.
केतु, p 318, 63.
केदर, p 392, 20.
केदार, p 222, 11.
केनिपातक, p 63, 13.
केयुर, p 166, 9.
केलि, p 53, 32.
केवल, p 359, 205.
केश, p317,n. p162,46.
केशपक्ष, p 163, n.
केशपर्णी, p 107, n.
केशपाश, p 163, n.
केशपाशी, p 163, 48.
केशर, p 92,n. p72, 43.
केशरिन्, p 127, n.
केशव,p 3,13.p 148,45.
केशवेश, p 163, 48.
केशिक, p 148, 45.
केशिन्, p 148, 45.
केशिनी, p 115, 14.
केसर, p 72, n. p 92, 6. p 101, 44.
केसरिन्, p 127, 1.
कैटभजित्, p 4, 17.
कैटर्य, p 95, 21.
कैतव,p258,45. p52,30.
कैदार, p 222, n.
कैदारक, p 222, 11.

कैदा—कोटि.

कैदारिक, p 222, 11.
कैदार्य, p 222, 11.
कैरव, p 70, 37.
कैलास, p 14, 66.
कैवर्त्त, p 64, 15.
कैवर्त्तमुस्तक, p 117, n.
कैवल्य, p 84, 15.
कैवर्त्तिमुस्तक,p 117, 20.
कैवर्त्तीमुस्तक, p 117, n.
कैशिक, p 162, 47.
कैश्य, p 162, 47.
कोक,p128,7. p132,22.
कोकनद, p 71, 42.
कोकनदच्छवि, p 37, 24.
कोकिल, p 131, 19.
कोकिलाक्ष, p 110, 23.
कोटर, p 89, 13.
कोटरी, p 141, n.
कोटवी, p 141, 17.
कोटि, p 214, n. p 311, 40. p 393, n.
कोटिवर्षा, p 117, 21.
कोटिय, p 222, 12.
कोटी, p 214, n.
कोडु, p 391, 18.
कोडुची, p 141, n.
कोडुर, p 391, 18.
कोटि, p 214, 61.

Digitized by Google

कोठ—कोवि.

कोठ, p 151, 5.
कोण, p 46,6. p 214,61.
कोणि, p 149, n.
कोदण्ड, p 211, 51.
कोद्रव, p 224, 16.
कोप, p 51, 26.
कोपकल्प, p 395, n.
कोपघ्न, p 395, n.
कोपन, p 266, n.
कोपना, p 137, 4.
कोपिन्, p 266, 32.
कोमल, p 278, 27.
कोयष्टिक, p 134, 35.
कोरक, p89,16.p134,35.
कोरङ्गी, p 115, 13.
कोरद्रूष, p 224, 16.
कोल, p 94,17. p 62,11. p 127, 2.
कोलक, p 172, 31. p 229, 36.
कोलदल, p 116, 18.
कोलम्बक, p 47, 7.
कोलम्बी, p 108, 16.
कोला, p94,n. p 108,15.
कोलाहल, p 44, 4.
कोलि, p 94, 17.
कोली, p 94, n.
कोविद, p 176, 4.

कोविदार, p 91, 3.
कोश, p135,n. p 242,91.
कोशफल, p 172, 31.
कोशातकी, p 300, n.
कोष, p135,37. p242,n. p 364, 223, n.
कोषातकी, p 300, 8.
कोष्ठ, p 312, 43.
कोष्ण, p 23, 36.
कौकुटिक, p 303, 17.
कौक्षेयक, p 213, 57.
कौटतच, p 250, 9.
कौटिक, p 251, 14.
कौड्यक, p 222, n.
कौक्षप, p 11, 55.
कौतुक, p 53, 31.
कौतूहल, p 53, 31.
कौद्रवीष, p 221, 8.
कौन्तिक, p 208, 38.
कौन्ती, p 114, 8.
कौपीन, p 335, 124.
कौपोदकी, p 5, n.
कौमोदी, p 5, n.
कौसुदी, p 19, 18.
कौमोदकी, p 5, 24.
कौशटिनेय, p 143, 27.
कौशटेय, p 143, 26.
कौशटेयी, p 142, n.

कौशटेर, p 143, 26.
कौशटेरा, p 143, n.
कौशल्यीन, p 221, n.
कौशीन, p 334, 19.
कौशेय, p 175, n.
कौशेयक, p 175, n. p 252, 22.
कौशिक, p94,14. p 300, 10.
कौशिकी, p 300, n.
कौशय, p 167, 13.
कौषिक, p 300, n.
कौषिकी, p 300, n.
कौषेय, p 167, n.
कौसुम, p 403, n.
कौसुमी, p 403, n.
कौस्तुभ, p 5, 24.
क्लिन्, p 385, n.
क्रकच, p255,35.p104,n.
क्रकर, p104, 57. p131, 19. p 255, n.
क्रतु, p 178, 13.
क्रतुध्वंसिन्, p 6, 29.
क्रतुश्रेष्, p 2, 4.
क्रथन, p 218, 83.
क्रन्दन, p217,76. p 336, 126. p 54, n.
क्रन्दित, p 54, 35.

Digitized by Google

क्रम—क्रोध.

क्रम, p 185, 39.
क्रमुक, p 95, 21. p 126, 34.
क्रमेलक, p 239, 75.
क्रयविक्रयिक, p 239, 79.
क्रयिक, p 240, 79.
क्रव्य, p 240, 82.
क्रव्य, p 154, 14.
क्रव्यादु, p 11, 55.
क्रव्याद, p 11, 55.
क्रायक, p 240, 79.
क्रिणि, p 130, n.
क्रिणिल, p 171, 28.
क्रिया, p 385, n.
क्रियावत्, p 263, 18.
क्रीडा, p 53, 33.
क्रुञ्च, p 131, 22, n.
क्रुध, p 51, 26, n.
क्रुष्ट, p 54, 35.
क्रूर, p 270, 47. p 277, 25. p 355, 193.
क्रेतव्य, p 240, 82.
क्रेय, p 240, 82.
क्रोड, p 127, 2. p 158, 28.
क्रोडा, p 158, n.
क्रोध, p 51, 26.
क्रोधन, p 266, 32.

क्रोश—क्षय.

क्रोशयुग, p 77, 18.
क्रोष्टु, p 128, 5.
क्रोष्टुविद्या, p 108, 11.
क्रोष्ट्री, p 111, 28. p128, n.
क्रौञ्चदारव, p 7, n.
क्रौञ्च, p 131, 22.
क्रौञ्चदारव, p 7, 36.
क्रम, p 289, 10.
क्लमथ, p 289, 10.
क्लिद, p 284, 55.
क्लिन्नाक्ष, p 153, 11.
क्लिश्नित, p 283, 48.
क्लिष्ट, p43, 20. p283, 48.
क्लीतक, p 111, 28.
क्लीतकिका, p 108, 13.
क्लीव, p 146, 39. p 361, 213.
क्लेद p 294, 29.
क्लोम, p 154, 16.
क्षण, p 44, 3.
क्षणन, p 44, 3.
क्षणित, p 282, 45.
क्षाण, p 44, 3.
क्षाणोद्भव, 245, 102.

क्षण, p 314, 50. p 27, 11. p 55, 38.
क्षणदा, p 25, 4.

क्षण—क्षान्त.

क्षपण, p 218, 82.
क्षपप्रभा, p 17, 10.
क्षपण, p 154, 15.
क्षपव्रत, p 190, 53.
क्षम, p 248, 3. p 318, 65. p 206, 27.
क्षम्र, p 191, n.
क्षर, p 191, n.
क्षरवन्तु, p 330, n.
क्षरिष्ण, p 191, 1.
क्षरिया, p 140, 14.
क्षरिवाषी, p 140, 14.
क्षरिषी, p 140, 15.
क्षरिन्, p 191, n.
क्षार, p 266, 31, n.
क्षमा, p 25, 4.
क्षयाहर, p 18, 16.
क्षय, p 341, 144.
क्षया, p 341, 144. p 73, n.
क्षरिष्ठ, p 266, 31.
क्षरिन्, p 266, 31.
क्षय, p 30, 22. p 287, 7. p 150, 2. p 196, 19. p 342, 147.
क्षय, p 150, 3.
क्षयथु, p 150, 3.
क्षान्त, p 282, 46.

Digitized by Google

क्षान्ति—क्षुद्र.

क्षान्ति, p 51, 24.
क्षार, p 244, 100.
क्षारक, p 89, 16.
क्षारण, p 42, n.
क्षारलक्षिका, p 73, 4.
क्षारित, p 269, 43.
क्षिति, p320,73. p73, 2.
क्षिपणि, p 63, n.
क्षिपा, p 289,11.p25, n.
क्षिपणी, p 63, n.
क्षिप्त, p 280, 37.
क्षिप्र, p 265, 30.
क्षिप्र, p 13, 6.
क्षिया, p 287, 7.
क्षीर, p 61, 4. p233,51. p 352, 184.
क्षीरक्षिति, p 231, 44.
क्षीरविदारी, p 111, 29.
क्षीरशुक्ला, p 111, 28.
क्षीराब्धितनया, p 5, 23.
क्षीरावी, p 109, 18.
क्षीरिका, p 97, 26.
क्षीरोद, p 60, 2.
क्षीव, p 264, 23.
क्षुत, p 150, 3.
क्षुताभिजनन, p 225, n.
क्षुत्, p 150, 3.
क्षुद्र,p270,48.p350,179.

क्षुद्र—क्षेपि.

क्षुद्रवल्लिका, p 167, 11.
क्षुद्रयज्ञ, p 67, 23.
क्षुद्रा, p 108, 12. p350, 179.
क्षुद्राक्षुभनसंक्षुभित, p 65, 19.
क्षुध्, p150,3. p 234,54.
क्षुधा, p 234, n.
क्षुधाभिजनन, p 225, 19.
क्षुधित, p 263, 20.
क्षुप, p 87, 8.
क्षुमा, p 225, 20.
क्षुर, p204, n. p110,23.
क्षुरक, p 95, 20.
क्षुरप्र, p 392, 20.
क्षुरिन्, p 250, 10.
क्षुल्लक, p 274, 11. p 300, 10.
क्षुल्लका, p 300, n.
क्षेत्र, p 223, 11. p 351, 182.
क्षेत्रज्ञ, p 32, 7. p 309, 35.
क्षेत्राजीव, p 221, 6.
क्षेपण, p 189, 11.
क्षेपणि, p 63, 13.
क्षेपणी, p 63, n.
क्षेपिष्ठ, p 285, 61.

क्षेम—खजा.

क्षेम, p 31,4. p 116,16. p 398, 34.
क्षेत्र,p 222,11. p297,n.
क्षोद, p 215, 67.
क्षोदिष्ठ, p 285, 61.
क्षोम, p168, 15. p80,n.
क्षोणि, p 73, n.
क्षोणी, p 73, n.
क्षौद्र, p 246, 109.
क्षौम, p167, n. p80,12. p 168, n.
क्षौमी, p 167, n.
क्ष्णुत, p 281, 40.
क्ष्मा, p 73, 3.
क्ष्माभृत, p 84, 1.
क्ष्वेड, p 58, 9.
क्ष्वेडा, p 217, 75. p 313, 45.
क्ष्वेडित, p 398, 34.

ख, p 304, 19.p 15, 1. p 393, 22.
खक्खट, p 277, n.
खग, p212,54.p134,32. p 304, 20.
खगेश्वर, p 5, 24.
खज, p 229, n.
खजाका, p229, 34.

Digitized by Google

खञ्ज—खर्ज्जु.

खञ्ज, p 149, 49.
खञ्जन, p 130, 15.
खञ्जरीट, p 130, 15.
खट, p 390, 17.
खट्वा, p174,39.p205,n.
खड्ग, p 127, 4.
खड्गिन्, p 127, 4.
खड्गी, p 127, 4. n.
खण्ड, p 18, 17.
खण्डपर्पु, p 6, 26, n.
खण्डपरशु, p 6, 26.
खण्डविकार, p 231, 43.
खण्डिक, p 224, 16.
खदिर, p 98, 30.
खदिरी, p 119, 7.
खद्योत, p 133, 28.
खनि, p 85, 7.
खनित्र, p 222, 12.
खनी, p 85, n.
खपुर, p 126, 34.
खर, p 239,78. p23,37.
खरण्ड, p 148, 46.
खरपुष्पा, p 119, 5.
खरमञ्जरी, p 107, 7.
खरा, p 102, 49.
खरागरी, p 102, n.
खरास्वा, p 111, 30.
खर्जुर, p 243, n.

खर्जू—खुर.

खर्जू, p 151, 4.
खर्जूर, p 126, 35. p243, 97.
खर्जूरी, p 126, 35.
खर्पर, p 245, n.
खर्परी, p 245, n.
खर्व, p 276, 20.
खर्व्व, p 148,46. p276,n.
खर्वट, p 397, n.
खल, p 270, 47.
खलपू, p 262, 17.
खलिन, p 204, n.
खलिनी, p 297, 42.
खलीन, p 204, 17.
खसृ, p 375, 16.
खस्रा, p 297, 42.
खात, p 68, 27.
खदित, p 285, 60.
खार, p 242, n.
खारि, p 242, n.
खारी, p 242, 89.
खारीक, p 222, 10.
खारीपाप, p 222, 10.
खिल, p 74, 5, n.
खिला, p 74, n.
खुर, p 116, 18. p392,n.
खुरचस, p 148, 47.
खुरपस, p 148, 47.

खुर—गण.

खुरम, p 392, n.
खुल्लक, p 300, n. p251, n.
खुल्लका, p 300, n.
खेट, p 272, 4. p396, n.
खेय, p 68, 29.
खेला, p 53, 33.
खोड, p 149, 49.
ख्यात, p 261, 9.
ख्यातगर्हण, p 281, 42.
ख्याति, p 288, 9.

गगण, p 15, 1.
गङ्गा, p 69, 31.
गङ्गाधर, p 6, 29.
गज, p 200, 2.
गजता, p 200, 4.
गजवन्धनी, p 202, 11.
गजभक्षा, p 115, n.
गजभक्षा, p 115, 11.
गजानन, p 7, 34.
गञ्जा, p 79, 8.
गण्डक, p 65, 17.
गण्ड, p 391, 18.
गण्डल, p 149, 48.
गण्ड, p135,40.p211,49. p 314, 48.
गण्डक, p 194, 14. n.
गण्डकी, p 194, n.

Digitized by Google

गन्ध - गन्धी.

गन्धदेवता, p 2, 5.
गन्धनीय, p 275, 14.
गन्धराज, p 25, 6.
गन्धरूप, p 105, 61.
गन्धवाहक, p 116, 16.
गन्धाधिप, p 7, 33.
गन्धिका, p 103, 52. p 141, 19.
गन्धिकारिका, p 101,46.
गन्धित, p 275, 14.
गन्धेय, p 275, 14.
गन्धर्व, p161,41.p200,5.
गन्धर्वक, p 127, 4.
गन्धर्वकारी, p 119, n.
गन्धर्वकाली, p 119, 7.
गन्धर्वगैरिक, p 85, 6.
गन्धर्वाली, p 124, 24.
गन्धीर, p 123, 22.
गन्धर्वपद, p 66, 22.
गन्धर्वपदी, p 67, 24.
गन्धर्वभा, p 387, 10.
गन्धनासिक, p 148, 46.
गन्धि, p 204, 17.
गन्द, p 150, 2.
गन्ध, p 396, 31.
गन्धव्य, p 403, n.
गन्धव्या, p 403, n.
गन्धी, p 204, 20.

गन्ध—गर्भी.

गन्ध, p 85, 16.
गन्धक, p 245, 102.
गन्धकुटी, p 115, 11.
गन्धन, p 334, 117.
गन्धनाकुली, p 112, 2.
गन्धफली, p 99, 36. p 101, 44.
गन्धमादन, p 84, 3.
गन्धमूली, p 122, 19
गन्धरस, p 245, 105.
गन्धर्व, p 2, 6. p 10, 48. p 129,11. p202,12. p 338, 135.
गन्धर्वहस्तक, p 98, 31.
गन्धवह, p 12, 57.
गन्धवहा, p 161, 40.
गन्धवाह, p 12, 57.
गन्धघटी, p 122, n.
गन्धसार, p 172, 32.
गन्धांगुलती, p 113, 3.
गन्धाली, p 133, n.
गन्धाश्मन्, p 245, 103.
गन्धिक, p 245, n.
गन्धिनी, p 115, 11.
गन्धोत्तमा, p 257, 40.
गन्धोली, p 133, 27.
गभस्ति, p 22, 34.
गभीर, p 64, 15.

गम—गर्भ.

गम, p 214, 63.
गमन, p 214, 63.
गम्भारी, p 94, 16.
गम्भीर, p 64, 15.
गय, p 281, 42.
गरद, p 295, 37.
गरल, p 58, 9.
गरागरी, p 102, n.
गरिष्ठ, p 285, 62.
गरी, p 102, 49.
गरुड, p 5, 24.
गरुडध्वज, p 4, 14.
गरुडपत्र, p 22, 33.
गरुत्, p 134, 36.
गरुत्मत्, p5,24.p317,60. p 134, 34.
गर्गरी, p 239, 75.
गर्जित, p 17, 10.
गर्त्त, p 56, 2.
गर्दभ, p 290, 78.
गर्दभाख्य, p 96, 23.
गर्दन, p 263, 22.
गर्भ, p 339, 138.p 146, 39.
गर्भक, p 173, 3.
गर्भागार, p 80, 8.
गर्भाधव, p 146, 38.
गर्भिणी, p 142, 22.

Digitized by Google

गर्भो—गव्यू

गर्भोपघातिनी, p237,70.
गर्म्मत्, p 125, 31.
गर्व, p 50, 22.
गर्हण, p 41, 14.
गर्ह्य, p 272, 4.
गर्ह्यवादिन्, p 267, 37.
गल, p 160,29. p297,n.
गलकंबल, p 236, 63.
गलन्तिका, p 228, 31.
गलित, p 284, 53.
गलोद्वेध, p 203, 16.
गल्या, p 297, 42.
गवय, p 129, 11.
गवल, p 244, 100.
गवांव्रज, p 235, 58.
गवाक्ष, p 80, 9.
गवाक्षी, p 123, 22.
गवीश्वर, p 235, 58.
गवेडु, p 226, 25.
गवेडुका, p 226, n.
गवेधु, p 226, n.
गवेधुका, p 226, 25.
गवेषण, p 294, n.
गवेषणा, p 183, 31.
गवेषित, p 284, 54.
गव्य, p 233, 50.
गव्या, p 235, 60.
गव्यूति, p 77, 18.

गह्व—गिरि.

गह्वन, p86, 1.p279,34.
गह्वर, p 85, 6. p 352, 185.
गाङ्गेय, p 243,95. p344, 157.
गाङ्गेरुकी, p 113, 5.
गाढ, p 13, 62.
गाणिक्य, p 142, 22.
गाणिक्य, p 211, 52.
गाणीक्य, p 211, 52.
गात्र, p156,21. p201,8.
गात्रानुलेपनी, p 173,35.
गान, p 45, 4.
गान्धी, p 204, n.
गान्धार, p 45, 1.
गान्धर्व, p 10, n.
गायत्री, p 98, 30. p 180, 22.
गायत्री, p 180, n.
गारुत्मत्, p 243, 92.
गार्गक, p 296, n.
गार्भिण्य, p 142, 22.
गार्हपत्य, p 179, 19.
गालव, p 94, 13.
गिर्, p 38, 1.
गिरि, p84,1. p 289,11.
गिरिकर्णी, p 110, 22.
गिरिका, p 129, 12.

गिरि—गुड्.

गिरिज, p 245, 104. p 244, 100.
गिरिजाबल, p 244,100.
गिरिज, p 285, n.
गिरिमल्लिका, p 102, 47.
गिरिष, p 6, 26.
गिरीष, p 6, 26.
गिरा, p 38, n.
गिलि, p 289, n.
गिलित, p 285, 60.
गिलिन, p 289, n.
गीत, p 44, 4.
गीर्ण, p 285, 58.
गीर्णि, p 289, 11.
गीर्वाण, p 2, 4.
गीष्पति, p 20, n.
गीष्मति, p 20, 25, n.
गुग्गुलु, p 94, 14.
गुच्छ, p 225,21. p89,n. p 165, n.
गुच्छक, p 89, 16.
गुच्छार्द्ध, p 165, n.
गुञ्जा, p 109,16. p79,n.
गुड, p 312, 44.
गुडपुष्प, p 92, 8.
गुडफल, p 92, 9.
गुडा, p 110, 24.
गुडूची, p 106, n.

Digitized by Google

गुडू—गुह्य.

गुडूची, p 106, 1.
गुण, p195,19. p212,53. p 253, 27. p 314,49.
गुणदत्तक, p 63, 12.
गुणित, p 280, 38.
गुण्डित, p 280, 38.
गुत्स, p 165, 7. p 89,n.
गुत्सक, p 89, n.
गुत्सार्ह, p 165, 7.
गुद, p 157, 24.
गुन्द्र, p 124, 27.
गुन्द्रा, p99,36.p124,25.
गुप्त, p280,38.p284,55.
गुप्ति, p 321, 77.
गुम्फित, p 280, n.
गुम्फित, p 280, n.
गुरव, p 177, 11.
गुरु, p 20, 25. p 176,6. p 346, 164.
गुर्विणी, p 142, 22.
गुल्क, p 156, 23.
गुल्म, p 88,9. p 155,17. p 341, 144.
गुल्मिनी, p 88, 9.
गुवाक, p 126, 34.
गुह, p 7, 35.
गुहा, p 85, 6.
गुह्य, p 344, 156.

गुह्य—गृष्टी.

गुह्यक, p 2, 6.
गुह्यकेश्वर, p 14, 63.
गूढ, p 280, 38.
गूढपद, p 58, n.
गूढपाद, p 58, 7, n.
गूढपुरुष, p 194, 13.
गूध, p 155, 19.
गून, p 282, 46.
गूरण, p 289, n.
गूवाक, p 126, n.
गृञ्जन, p 121, 14.
गृध्र, p 263, 22.
गृध्र, p 131, 21.
गृध्रसी, p 387, 10.
गृष्टि, p 121, 16.
गृह, p 78, 4. p 384,n. p 370, 240.
गृहगोधा, p 129, n.
गृहगोधिका, p 129, 12.
गृहगोलिका, p 129, n.
गृहपति, p 194, 15.
गृहबाहु, p 265, 27.
गृहभूण, p 396, 30.
गृहाराम, p 86, 1.
गृहावयवश्रेणी, p 81, 13.
गृहिन्, p 175, 3.
गृहीत, p 265, 27.

गृह्य—गोधा.

गृह्यक, p 262, 16. p 136, 43.
गेण्डक, p 174, 40.
गेण्डूक, p 174, n.
गेह, p 78, 4.
गैरिक, p301, 12.p85,8.
गैरेय, p 245, 104.
गो, p 235,60.p237,67.
गोकण्टक, p 109, 17.
गोकर्ण, p159,34.p 129, 10.
गोकर्णी, p 106, 2.
गोकुल, p 235, 58.
गोक्षुरक, p 109, 17.
गोचर, p 35, 17.
गोजिह्वा, p 114, 7.
गोड, p 391, n.
गोडम्बा, p 123, 22.
गोण्ड, p 391, 18.
गोत्र, p 175, 1. p 351, 182.
गोत्रभिद्, p 8, 38.
गोत्रा, p 73, 3.
गोदारण, p 223, 14.
गोदुह्, p 235, 57.
गोदुह, p 235, n.
गोधन, p 235, 58.
गोधा, p 212, 52.

Digitized by Google

गोधा—गोल.

गोधापदी, p 114, 7.
गोधि, p 161, 43.
गोधिका, p 66, 22.
गोधिकाव्रत, p 128, 6.
गोधूम, p 224, 18.
गोनर्द, p 117, 20.
गोनस, p 57, 4.
गोप, p337,132.p399,n. p 192,7. p 245,105.
गोपति, p 236, 62.
गोपा, p 112, n.
गोपालकी, p 81, 15.
गोपायित, p 284, 55.
गोपाल, p 235, 57.
गोपी, p 112, 30.
गोपुर, p82,16. p117,20. p 352, 184.
गोप्य, p 251, n.
गोप्यक, p 251, 17.
गोमत्, p 235, 58.
गोमय, p 233, 50.
गोमायु, p 128, 5.
गोमिन्, p 235, 58.
गोरक्ष, p 289, n.
गोरस, p 234, 53.
गोर्द, p 154, 16.
गोल, p 392,20.p146,n.
गोलक, p 146, 36.

गोला—गौरा.

गोला, p 246, 109.
गोलिङ्, p 95, n.
गोलिट, p 95, 20.
गोलोमी, p 124, 24. p 247, 111.
गोवन्दिनी, p 99, 36.
गोविन्द, p 4, 14.
गोविष्, p 233, 50.
गोशाल, p 400, 40, n.
गोशीर्ष, p 172, 33.
गोष्ठ, p 76, 13.
गोष्ठपति, p 337, 132.
गोष्ठी, p 178, 14.
गोष्ठीन, p 76, 13.
गोष्पद, p 327, 96.
गोसंख्य, p 235, 57.
गोस, p 245, n.
गोसवश, p 245, n.
गोस्तना, p165,7.p111,n.
गोस्तनी, p 111, 26.
गोस्थानक, p 76, 13.
गौड, p 391, n.
गौतम, p 3, 10.
गौधार, p 128, 6.
गौधेय, p 128, 6.
गौधेर, p 128, 6.
गौर, p354,191.p37,24.
गौरा, p 7, n.

गौरी—ग्राव.

गौरी, p 7,32. p 139,8.
ग्रथित, p 280, n.
ग्रन्थि, p 124, 27.
ग्रन्थिक, p 247, 111.
ग्रंथित, p 280, 35.
ग्रंथिपर्ण, p 117, 20.
ग्रंथिल, p 95,18. p 104, 57.
ग्रह, p43,20.p285,60.
ग्रह, p 26, 9. p 288,8. p 369, 238.
ग्रहणि, p 151, n.
ग्रहणी, p 151, n.
ग्रहणीदल, p 151, 6.
ग्रहपति, p 22, 32.
ग्रहीत, p 265, 27.
ग्राम, p 83, 20.
ग्रामणी, p 315, 52.
ग्रामतक्र, p 250, 9.
ग्रामता, p 297, 42.
ग्रामाधीन, p 250, 9.
ग्रामान्त, p 83, 20.
ग्रामीणा, p 108, 13.
ग्राव्य, p 43,19. p 253, 23.
ग्राव्यधर्म्म, p 190, 56.
ग्रावन्, p 84, 1. p 331, 108.

Digitized by Google

ग्रास—घन.

ग्रास, p 234, 54.
ग्राह, p66,21. p 288,8.
ग्राहिन्, p 91, 1.
ग्रीवा, p 160, 39.
ग्रीष्म, p 29, 18.
ग्रैव, p 165, n.
ग्रैवेय, p 165, n.
ग्रैवेयक, p 165, 5.
ग्लस्त, p 285, 60.
ग्लह, p 258, 45.
ग्लान, p 152, 9.
ग्लानि, p 385, n.
ग्लास्नु, p 152, 9.
ग्लौ, p 18, 16.

घट. p 228, 32.
घटना, p 217, 75.
घटा, p 217, 75.
घटीयन्त्र, p 254, 28.
घडु, p 391, n.
घण्टा, p 35, 20, n.
घण्टापथ, p 77, 19.
घण्टापाटलि, p 95, 20.
घण्टारव, p 110, 25.
घन, p 16, 9. p 213,59. p 332, 113. p 46, 4. p 275, 15.
घनरस, p 61, 5.

घन—घोट.

घनसार, p 172, 32.
घनाघन, p 332, 112.
घर्म्म, p 54, 33.
घर्घर, p 263, 20.
घस, p 24, 2.
घाटा, p 161, 39.
घाटिक, p 215, n.
घाण्टिक, p 215, 65, n.
घात, p 218, 84.
घातुक, p 265, 28. p 270, 47.
घास, p 125, 33.
घु, p 390, n.
घुट, p 156, n.
घुटि, p 156, n.
घुटिका, p 156, 23.
घुटी, p 156, n.
घुण, p 391, 18.
घूर्णित, p 266, 32.
घृणा, p 49,18.p295,32. p 315, 54.
घृणि, p 22, 34.
घृत, p 233, 52.p339,n. p 322, 78.
घृष्टि, p 127, 2. p 121, n.
घोट, p 202, n.
घोटक, p 202, 11.

घोणा—चक्र.

घोणा, p 161,40. p204, 17.
घोषिन्, p 127, 2.
घोष्टा, p 95, 17. p126, 34.
घोर, p 50, 20.
घोष, p 83, 20.
घोषक, p 113, 5.
घोषणा, p 41, 12.
घ्राण,p161,40.p281,39.
घ्राणतर्पण, p 36, 20.
घ्रात, p 281 39.

च, p 377, 5. p 371, 2.
चकोरक, p 134, 35.
चक्र, p 205, 24. p 210, 46. p 352, 184. p 132, 22.
चक्रकारक, p 116, 17.
चक्रपाणि, p 4, 15.
चक्रमर्दक, p 120, 12.
चक्रलता, p 124, 25, n.
चक्रवर्त्तिन्, p 191, 2.
चक्रवर्त्तिनी, p 122, 19.
चक्रवाक, p 132, 22.
चक्रवाड, p 16, n. p 84, n.
चक्रवाल, p 16, 7.

Digitized by Google

चक्रा—चण्डि.

चक्राङ्क, p 132, 23.
चक्राङ्की, p 106, 4.
चक्रिन्, p 57, 7. n.
चक्रीवत्, p 239, 78.
चक्षुःश्रवस्, p 58, 7.
चक्षु, p 162, n.
चक्षुष्य, p 245, 103.
चक्षस्, p 162, 44.
चक्षुस्क, p 277, 24.
चक्षुस्का, p 17, 11.
चक्षू, p 98, 32. p135, 36.
चक्षू, p 126, n.
चटक, p 131, 18.
चटका, p 131, 18.
चटकाशिरर, p 247, n.
चटकाशिरस, p 247, n.
चटक्क, p 277, n.
चटिकाशिरर, p 247, n.
चटिकाशिरस्, p247, 111.
चणक, p 224, 18.
चण्ड, p 266, 32.
चण्डा, p116, 16. p7, n.
चण्डात, p 104, 57.
चण्डातक, p 169, 20.
चण्डाल, p 252, 20.
चण्डालवल्लकी, p255, 32.
चण्डालिका, p 255, 32.
चण्डि, p 7, n.

चण्डि—चन्द्र.

चण्डिका, p 7, 33.
चण्डी, p 7, n.
चतुःशाल, p 79, 6.
चतुःशाली, p 79, n.
चतुर, p 252, 19.
चतुरङ्ग, p 91, 4.
चतुरानन, p 3, 11.
चतुर्भद्र, p 190, 57.
चतुर्भुज, p 4, 15.
चतुर्युग, p 384, n. p 394, n.
चतुर्वर्ग, p 190, 57.
चतुष्पथ, p 77, 17.
चतुष्पाँयनी, p 237, 69.
चत्वर, p81, 13. p179, 17.
चन, p 377, 3.
चन्द, p 18, n.
चन्दन, p 172, 32,
चन्द्र, p18, 15. p 120, 12. p 273, n. p172. 32. p 352, 184.
चन्द्रक, p 133, 31.
चन्द्रभागा, p 69, 34.
चन्द्रमस्, p 18, 15.
चन्द्रवल्लरी, p 118, n.
चन्द्रवाला, p 115, 13.
चन्द्रशेखर, p 6, 26.
(चन्द्रसंज्ञ), p 172, 32.

चन्द्र—चर्म.

चन्द्रहास, p 213, 57.
चन्द्रिका, p 19, 18.
चन्द्रिमा, p 19, n.
चपट, p 160, n.
चपल, p 244, 100. p 270, 46. p13, 60. p 277, n.
चपला, p17, 11. p108, 15.
चपेट, p 160, 35.
चमर, p 129, n. p198, n.
चमरिक, p 91, 3.
चमस, p 398, 35.
चमसी, p 387, 10.
चमू, p 210, 46. p385, n.
चमूरु, p 128, 9.
चम्पक, p 101, 44.
चय, p 78, 3. p135, 40.
चर, p 277, 23. p194, 13.
चरक, p 397, 23.
चरण, p 156, 22.
चरणायुध, p 131, 17.
चरम, p 278, 30.
चरमच्छाश्वत्, p 84, 2.
चराचर, p 277, 23.
चरिष्णु, p 277, 23.
चर्चन, p 33, n.
चर्च, p 180, 22.
चर्चरी, p 387, 10.

Digitized by Google

चर्च्चा—चषा.

चर्च्चा, p 32,11.p170,23.
चर्पट, p 161, n.
चर्म्म, p 213, n.
चर्म्मकषा, p 120, 9.
चर्म्मकसा, p 120, n.
चर्म्मकार, p 249, 7.
चर्म्मन्, p187,46.p208,39. p 213, 58.
चर्म्मप्रभेदिका, p 255,35.
चर्म्मप्रसेवक, p 255, n.
चर्म्मप्रसेविका, p255, 33.
चर्म्मार, p 249, n.
चर्म्मिन्, p 97, 26.
चर्य्या, p 184, 35.
चर्व्वित, p 285, 60.
चल, p 277, 24.
चलदल, p 91, 1.
चलन, p 277, 24.
चलाचल, p 277, 24.
चलित, p214, 64. p280, 36.
चविक, p 108, n.
चविका, p 108, 16.
चवी, p 108, n.
चव्य, p 108, 16.
चव्या, p 108, n.
चषक, p 257, 43.
चषाल, p 179, 18.

चाक्षि—चिकि.

चाक्षिक, p 215, 65.
चाङ्गेरी, p 119, 6.
चाटचैर, p 131, 18.
चाण्डकौन, p 221, n.
चाण्डाल, p 249, 4.
चाण्डालिका, p 255, 32.
चातक, p 130, 17.
चान्द्रभागा, p 69, n.
चान्द्रभागी, 69, n.
चाप, p 211, 51.
चामर, p 198, 31.
चामरा, p 198, n.
चामरी, p 198, n.
चामीकर, p 243, 95.
चाम्पेय, p 101, 44.
चार, p290,14.p194,31.
चारटी, p 120, 11.
चारण, p 250, 12.
चारु, p 272, 1.
चार्क्षिक्य, p 169, 23.
चार्म्म, p 205, n.
चार्म्मण, p 297, 43.
चार्म्मिण, p 297, n.
चाल, p 81, n.
चालन, p 227, n.
चालनी, p 227, 26.
चाष, p 130, 16.
चिकित्सक, p 152, 8.

चिकि—चिन्त.

चिकित्सा, p 150, 1.
चिकीर्षा, p 385, n.
चिकुर, p162,46. p270, 46.
चिक्कण, p 232, 46.
चिक्षा, p 96, 24.
चित्, p 33, 10. p 377,3.
चिता, p 218, 86.
चिति, p 218, 86.
चित्त, p 33, 9.
चित्तविभ्रम, p 51, 26.
चित्तसन्तति, p 50, 22.
चित्ताभोग, p 33, 11.
चित्या, p 218, 86.
चित्र, p 38,26. p 50,19. p 350, 180.
चित्रक, p105, 60. p98, 31.
चित्रकर, p 249, 7.
चित्रभानु, p 92, 7.
चित्रमण्डला, p 110, 24.
चित्रपर्णी, p 107, 11.
चित्रभानु, p 11, 51. p 330, 107.
चित्रशिखण्डिज, p21,26.
चित्रशिखण्डिन्, p21,28.
चिन्ता, p107,6.p123,22.
चिन्न, p 52, n.

Digitized by Google

चिन्ता—चिल्ल.

चिन्ता, p 52, 29.
चिन्तिया, p 52, n.
चिपिट, p 232, n.
चिपिटक, p 232, 47.
चिपुट, p 232, n.
चिर, p 376, n.
चिरक्रिय, p 262, 17.
चिरण्टी, p 139, 9.
चिरन्तन, p 277, 26.
चिररात्राय, p 376, 1.
चिरविल्व, p 97, 28.
चिरसूना, p 238, 71.
चिरस्त, p 376, 1.
चिरात्, p 376, n.
चिरातिक्त, p 119, n.
चिराय, p 376, 1.
चिरिण्टी, p 139, n.
चिरिविल्व, p 97, n.
चिरे, p 376, n.
चिरेण, p 376, n.
चिलिचिल, p 65, 18.
चिलिचिलि, p 65, n.
चिलिचोल, p 65, n.
चिलिमीलक, p 65, n.
चिलीचिल, p 65, n.
चिलीचिलि, p 65, n.
चिलीम, p 65, n.
चिल्ल, p 131,n.p153,11.

चिवि—चेष्ट.

चिविट, p 232, n.
चिषु, p 161, n.
चिबुक, p 161, 41.
चिक्क, p 19, 18.
चीन, p 128, 9,
चीर p 396, 31.
चीरी, p 133, 28.
चीवर, p 396, 31.
चुक्र, p 119 6.p229,35.
चुक्रिका, p 119, 6.
चुचुक, p 158, n.
चुलूपी, p 65, n.
चुल्ल, p 153, 11.
चुल्लि, p 227, 29.
चुल्ली, p 227, n.
चुल्ल, p 398, n.
चूचुक, p 158, 28.
चूडा,p134,31.p163,48.
चूडामणि, p 165, 4.
चूडाला, p 124, 25.
चूत, p 94, 14.
चूर्ण, p173,35.p215,67.
चूर्णकुन्तल, p 162, 47.
चूर्णि, p 386, 9.
चूर्णी, p 386, n.
चूलिका, p 201, 6.
चूषा, p 102, 10.
चेट, p 251, n.

चेट—चौरी.

चेटक, p 251, 17.
चेटिका, p 251, n.
चेटी, p 251, n.
चेड, p 251, n.
चेडक, p 251, n.
चेडी, p 251, n.
चेत्, p 33, 9.
चेतकी, p 100, 40.
चेतन, p 33, 8.
चेतना, p 33, 10.
चेतस्, p 33, n.
चेल, p 168, 17. p 358, 204.
चेली, p 168, n.
चैत्य, p 79, 7.
चैत्र, p 28, 15.
चैत्ररथ, p 14, 65.
चैत्रिक, p 28, 15.
चोच, p 118, 22.p 396, 30.
चोर, p 253, n.
चोरपुष्पी, p 115, 14.
चोरिका, p 253, n.
चोल, p 169, 19.
चोली, p 169, n.
चौर, p 253, 25.
चौरिका, p 253, 26.
चौरी, p 253, n.

Digitized by Google

चौर्य्य—छवि.

चौर्य्य, p 253, 26.
च्युत, p 284, 53.
च्योत, p 289, 10. n.

छग, p 239, n.
छगल, p 239, n.
छगलक, p 239, 76.
छगला, p 118, n.
छगलाम्री, p 118, n.
छगलाम्री, p 118, 2.
छत्र, p 199, n.
छत्र, p 199, 32.
छत्रा, p110,23.p125,32. p 229, 37.
छत्राकी, p 113, 3.
छद, p89,14. p 134,36.
छदन, p 89, 14. p18.n.
छदिस्, p 81, 14.
छद्मन्, p 52, 30.
छन्द, p 368,n. p 196,n. p 325, 91.
छन्दस्, p 368, 234. p 180, 22. p 292,20.
छप, p196,22. p283,47.
छर्दि, p 151, n.
छर्दी, p 151, n.
छल, p 217, 77.
छवि, p 19, 19.

छवी—छग.

छवी, p 19, n.
छाग, p 239, n.
छागल, p 239, n.
छागी, p 239, 76.
छात, p147,44.p284,53.
छाल, p 177, 10.
छादन, p 18, 14.
छादित, p 283, 47.
छान्दस, p 176, 6.
छाया, p 345, 159.
छिन, p 284, 53.
छिद्र, p 56, 2.
छिद्रित, p 283, 49.
छिन्न, p 284, 53.
छिन्नदृष्टा, p 106, 1.
छुरिका, p 214, 60.
छेक, p 136, 43.
छेदन, p 287, 7.

जघ, p 2, n.
जघन, p 150, n.
जघनन्, p 150, n.
जगत्, p 74, 6. p12, n,
जगती, p74,6. p320,47.
जगती, p 12, n.
जगन्ती, p 12, n.
जगत्प्राण, p 12, 53.
जगर, p 207, n.

जग—जतु.

जगल, p 257, 42.
जघ, p 285, 60. n.
जघि, p 234, 55.
जघन, p 157, 25.
जघनेफला, p 100, 42.
जघन्य, p 278,30. p345, 161.
जघन्यज, p 147, 43. p 248, 1.
जङ्घन, p 277, 23.
जङ्घा, p 156, 23.
जङ्घाचरिक, p 209, 41.
जङ्घाल, p 209, 41.
जटा, p88, 11.p311,40. p 163, 48. p 117, n.
जटाजूट, p 6, 30.
जटामांसी, p 117, 22.
जटि, p 93, n.
जटिन्, p 93, n.
जटिला, p 117, 22.
जटी, p 93, 13, n.
जटुल, p 149, 49.
जठर, p 158, 28. p277, 26.
जठरा, p 277, n.
जड, p 19,20. p268,38.
जडा, p106,5. p268.38.
जतु, p 171, 26.

Digitized by Google

अतु—अन्न.

अतुक, p 230, 40.
अतुका, p 132, 26.
अतूक्षत्, p 122, 19.
अतूक्षा, p132, n. p 122, 19.
अत्, p 158, n.
अत्वची, p 158, 29.
अन, p 192, 8.
अनक, p 144, 28.
अनकूल, p 252, 20.
अनता, p 297, 42.
अनन, p 175, 1, p32,8.
अननी, p122, n. p144, 29.
अनपद, p 75, 8.
अनधिवी, p 144, 29.
अनस्तुति, p 40, 7.
अनार्हन, p 4, 14.
अनाश्रय, p 80, 9.
अनि, p 32, 8. p 122,n. p 139, n.
अनिवी, p 144, n.
अनी, p 32, n. p 139,n. p 122, 19.
अनुस्, p 32, 8.
अन्तु, p 33, 8.
अन्तुमत्, p 91, 2.
अन्न, p 32, n.

अन्नत्—अर.

अन्नत्, p 32, 8.
अन्निन्, p 33, 8.
अन्ध, p 190, 57. p345, 161. p 216, 72.
अन्धु, p 33, 8.
अप, p289, n. p187,46.
अपन, p 289, n.
अपा, p 104, n.
अमन, p 234, n.
अम्बती, p 146, 38.
अम्बाल, p 62, 9.
अम्बीर, p 105, n.p91,5.
अम्ब, p 90, 19.
अम्बुक, p128, 5.p298,3.
अम्बू, p 90, 19.
अम्बूक, p 128, n.
अम्भ, p 91, 5.
अम्भभेदिन्, p 8, 39.
अम्भस, p 91, 5.
अम्भीर, p 91, 5.
अय, p289,12.p217,78.
अयन, p 289, 12.
अयन्त, p 8, 41.
अयन्ती, p 101, 46.
अया,p101,47.p101,46.
अरघ, p 209, 42.
अरठ, p 277, 26. p 158, 28.

अर—अला.

अरत्व, p 229, 36.
अरत्, p 147, 42.
अरद्रुम, p 236, 61.
अरद्रुमी, p 236, n.
अरा, p 147, 41.
अरायु, p 146, 38.
अरायुज, p 271, 50.
अरायुस्, p 146, n.
अरल, p 60, 3.
अरलद्रुम, p 252, n.
अरलज, p 92, 8.
अरलजन्तु, p 66, 20.
अरलजन्तुका, p 66, n.
अरलद, p 16, n.
अरलधर, p 16, 8.
अरलनिधि, p 60, 2.
अरलनिर्गम, p 61, 7.
अरलनीकी, p 70, 38.
अरलपुष्प, p 393, 23.
अरलप्राय, p 75, 10.
अरलभृत्, p 16, n.
अरलमत्, p 16, 9.
अरलव्याल, p 60, 5.
अरलमुक्ति, p 67, 23.
अरलसूची, p 66, n.
अरलाधार, p 67, 25.
अरलशोका, p 66, n.

Digitized by Google

अलाबु—आग.

अलाबय, p 67,25.p125, 30.
अलाबुका, p 66, n.
अलिकावेधी, p 66, n.
अलूका, p 66, n.
अलेकस, p 66, n.
अलोका, p 66, n.
अलोच्छास, p 62, 10.
अलोरगी, p 66, n.
अलौकस, p 66, 22.
अलौकस, p 66, n.
अलौका, p 66, 22.
अल्लाक, p 267, 36.
अल्लाकी, p 267, n.
अल्लित, p 284, 57.
अव, p 209, 41.p13,60.
अवन, p203,13.p209,41. p 296, 38. p 13, n.
अवनिका, p 169, 22.
अवा, p 104, 56.
अवाधिक, p 203, 13.
अवुतनया, p 69, 31.
आगर, p 207, 32.
आगरथ, p 291, n.
आगरा, p 291, 19.
आगरिह, p 266, 32.
आगरुक, p 266, 32.
आगस्ति, p 291, n.

आगस्त्य, p 291, 19.
आग्निया, p 291, n.
आङ्गलिक, p 58, n.
आङ्गुलिक, p 58, 11.
आङ्गिक, p 209, 41.
आटलि, p 400, 38.
आत, p 33, 9.
आतवेदस, p 10, 49.
आतरूप, p 243, 95.
आतापत्र, p 141, 16.
आति, p320,70.p172,n. p 33, 9. p 103, 53.
आतिमुक्त, p 172, 34.
आती, p 172, n.
आतीकोष, p 172, 34.
आतीकोष, p 172, n.
आतीमुक्त, p 172, n.
आतु, p 377, 4.
आतुधान, p 12, n.
आतोद्य, p 236, 61.
आतु, p 156, 23.
आप, p 187, n.
आपाक, p 250, 11.
आमाद्र, p 145, 32.
आमि, p 341, 144.
आम्बष, p 90, 19.
आम्बूनद, p 243, 96.
आयक, p 171, 27.

आया—आर्ण.

आया, p 138, 6.
आयाजीव, p 250, 12.
आयापति, p 146, 38.
आयु, p 150, 1.
आर, p 145, 35.
आरज, p 145, 36.
आल, p64,16.p358,202.
आलक, p 89, 16.
आलिक, p 251, 14.
आली, p 113, 6.p358,n.
आल्ला, p 251, 16. p 262, 17.
आवक, p 171, n.
आवित्तु, p 263, 20.
आवी, p 107, 9.
आवर, p 210, 45.
आवन, p 3, 8.
आविद्ध, p8,37. p210,45.
आविल, p 276, 20.
आविहग, p 58, 8.
आविह, p 161, n.
आविहा, p 161, 42.
आवीन, p 147, 42.
आवीमूत, p16,9.p102,49. p 317, 61.
आवीरक, p 229, 36.
आवीं, 147, 42.
आवीवस्त्र, p 168, 16.

Digitized by Google

जीर्षि—जूर्त्ति.

जीर्षि, p 288, 9.
जीव, p 21 26. p219,
जीवक, p 96, 24. p119, 8.
जीवञ्जीव, p 134, 35
जीवन, p 60, 3. p220, 1. p 219, n.
जीवना, p 119, n.
जीवनी, p 119, 7.
जीवनीय, p 60, n.
जीवनीया, p 119, 7.
जीवनौषध, p 219, 88.
जीवन्तिक, p 251, n.
जीवन्तिका, p 105, 62. p 106, 1.
जीवन्ती, p 119, 7.
जीवा, p 119, 7. p219, n.
जीवात्, p 219, 88.
जीवान्तक, p 251, 14.
जीविका, p 220, 1. p 385, n.
जीवितकाल, p 219, 88.
जुगुप्सा, p 41, 14.
जुङ्ग, p 118, 3.
जुङ्गा, p 118, n.
जुड, p 181, n.
जुह, p 181, 24.
जूति, p 296, 38.
जूर्त्ति, p 296, 38.

जूष—ज्यानि.

जूष, p 398, n.
जृम्भ, 54, 35.
जृम्भण, p 54, 35.
जृम्भा, p 54, n.
जेह, p 209, 42. p 210, 45.
जेमन, p 234, 56.
जेय, p 209, 42.
जैत्र, p 209, 42.
जैपालक, p260, 6. p18, 16. p 301, 11.
जैपालिका, p 260, n.
जोङ्गक, p 171, 28.
जोष, p 374, 12.
जोषा, p 137, n.
ज्म, p 176, 5. p309, 36.
ज्मपित, p 283, 47.
ज्मप्न, p 283, 47.
ज्मभि, p 33, 10.
ज्मातसिद्धान्त, p 194, 15.
ज्माति, p 145, 34.
ज्माह, p 265, 30.
ज्मातेय, p 145, 35.
ज्मान, p 34, 15.
ज्मानिन्, p 194, 14.
ज्या, p 73, 2. p212, 53.
ज्याधातसारत्व, p212, 52.
ज्यानि, p 288, 9.

ज्याय—झाटा.

ज्यायस्, p 147, 43. p 369, 237.
ज्यायसी, p 369, n.
ज्येष्ठ, p 312, 44. p89, n.
ज्यैष्ठ, p 29, 16.
ज्योतिरिङ्गण, p 133, 28.
ज्योतिषिक, p 194, n.
ज्योतिष्मती, p 121, 15.
ज्योतिस्, p 367, 232.
ज्योत्स्ना, p 19, 18. p 113, n.
ज्योत्स्नी, p25, 5. p113, 6.
ज्यौतिषिक, p 194, 14.
ज्वर, p 151, 7. p296, 38.
ज्वलन, p 10, 49.
ज्वाल, p 11, 52.
ज्वाला, p 11, n.

झाटा, p 116, 15.
झटिति, p 376, 2.
झर, p 85, 5.
झर्झर, p 47, 8.
झल्लरी, p 387, 10.
झष, p 65, 17.
झषा, p 113, 5.
झस, p 65, n.
झाटल, p 95, 20.
झाटा, p 116, n.

Digitized by Google

झाटा—डुलि.

झाटाजला, p 116, n.
झाबुक, p 95, 20.
झिल्ली, p 104, 55.
झिल्लिका, p 133, 28.
झीरका, p 133, 28.

टङ्क, p 397,n.p 255,34.
टङ्कपति, p 192, n.
टिटिभक, p 134, n.
टिट्टिभ, p 134, 35,
टीका, p 386, 7.
टुण्टुक, p 99, 37.

डमर, p 290, 14.
डमरु, p 47, 8.
डमरुक, p 47, n.
डम्बर, p 217, 76.
डयन, p 204, n.
डम्भ, p 100, 41.
डामर, p 290, n.
डाहिम, p 101, n.
डिण्डिम, p 47, 8.
डिम्ब, p 290, 14.
डिम्भ, p 135, 38.
डिम्भा, p 147, 41.
डुण्डुभ, p 57, 5.
डुडुभ, p 57, n.
डुलि, p 67, n.

ढक्का—तत.

ढक्का, p 46, 6.

तक्र, p 237, 53.
तक्षक, p 299, 4.
तक्षन्, p 250, 9.
तङ्क, p 255,n. p300,10. p 397, n.
तट, p 61, 7.
तटाक, p 68, n.
तटिनी, p 69, 30.
तटी, p 61, n.
तडाक, p 68, n,
तडाग, p 68, 28.
तडित्, p 17, 11.
तडित्वत्, p 16, 8.
तण्डक, p 397, 33.
तण्डुल, p 110, 25.
तण्डुलीय, p 118, 1.
तत्, p 377, n. p155, n.
ततस्, p 46, 4.p280,35. p 377, n.
तत्काल, p 198, 29.
तत्क्रिय, p 263, 19.
तत्पत्नी, p 230, 40.
तत्पर, p 260, 9.
तत्त्व, p 47, 9.
तत्र, p 47, n.
ततस्र, p 47, n.

तथा—तन्द्र.

तथा, p 387, 9.
तथागत, p 2, 8.
तद्ध, p 43, 22.
तदा, p 382, 22.
तदात्व, p 198, 29.
तदानीम्, p 382, 22.
तनय, p 143, 27.
तनया, p 143, n.
तनु, p 156,22.p274,11. p 333, 115, p275,15.
तनुत्र, p 207, 32.
तनू, p 156, 22.
तनूनपा, p 10, n.
तनूरुह, p 283, 48.
तनूनपात्, p 10, 49.
तनूरुह, p 134, 36. p 263, 50.
तन्त्र, p 254, 28.
तन्तु, p 254, n.
तन्तुक, p 224, n.
तन्तुभ, p 224, 17.
तन्तुवाय, p 249, 6, n.
तन्त्र, p 353, 187.
तन्त्रक, p 167, 13,
तन्त्रवाप, p 249, n.
तन्त्रवाय, p 249, n.
तन्त्रिक, p 106, 1.
तन्द्रवाय, p 249, n.

Digitized by Google

तन्द्रा—तमो.

तन्द्रा, p 350, n.p55, n.
तन्द्रि, p 350, n.p55, n.
तन्द्री,p55,37.p350,178.
तप, p 30,19.p368,234. p 30, n. p 28, n.
तपःक्लेशसह, p 186, 42.
तपन, p 22, 32. p59, 1.
तपनीय, p 243, 95.
तपस्, p 28, 15.p368,n.
तपस्य, p 28, 15.
तपस्विन्. p 186, 41.
तपस्विनी, p 117, 22.
तभ, p 239, n.
तम, p 56, n.
तमस्, p 21, 28. p 32,n. p 56, 3. p 368, 333.
तमस, p 56, n.
तमस्तती, p 25, n.
तमस्विनी, p 25, 4.
तमा, p 25, n. 56, n.
तमाल, p 102,48. p397, 33.
तमालपत्र, p 170, 24.
तमिस्र, p 56, 3.
तमिस्रा, p 25, 5.
तमी, p 25, 4.
तमोनुद्, p 326, 92.
तमोपह, p 370, 240.

तर—तर्ज्ञ.

तरच्छ, p 127, 1.
तरङ्ग, p 61 5.,
तरङ्गिणी, p 69, 30.
तरण, p 202, 10.
तरणि, p 22, 31. p103, 54. p 62, 10.
तरणी, p 62, n.
तरपत्र, p 63, 11.
तरल, p 277, 24. p 165, 4.
तरला, p 233, 50.
तरस्, p 12, 59. n.
तरस, p 154, 14.
तरस्विन्, p 209, 41. p 337, 130.
तरि, p 62, 10.
तरु, p 87, 5.
तरुण, p 147, 42.
तरुणी, p 139, 8.
तर्क, p 33, 12.
तर्कविद्या, p 39, 5.
तर्कारी, p 101, 46.
तर्जनी, p 159, 32.
तर्णक, p 236, 61.
तर्दू, p 229, 34.
तर्पण, p 235, 56. p 287, 4.
तर्मन्, p 179, 18.

तर्ष—ताम्र.

तर्ष, p 52, 28. p 234, 55.
तर्षित, p 263, n.
तल, p 212, n. p 358, 204.
तला, p 212, 52. n.
तल्पिन, p 337, 129.
तल्य, p 338, 133.
तल्लज, p 32, 5.
तष्ट्, p 310, n.
तसर, p 293, n.
तस्कर, p 253, 25.
तात्कर्य, p 47, 10.p398, 34.
ताडि, p 126, n.
ताडी, p 126, n.
तात, p 144, 28.
तात्त्विक, p 194, 15.
तापन, p 22, n.
तापस, p 186, 41.
तापसतरु, p 97, 26.
तापिञ्ज, p 102, 48.
तापिञ्ज, p 102, n.
तामरस, p 71, 40.
तामलकी, p 116, 15.
तामसी, p 25, 5.
तामो, p 25, n.
ताम्रक, p 244, 97.

Digitized by Google

ताम्र—ताव.

ताम्रकर्णी, p 16, 6.
ताम्रकुक्कुभ, p 250, 8.
ताम्रचूड, p 131, 17.
ताम्रचूडी, p 114, 8.
ताम्रचूली, p 114, 8.
तार, p 45, 2. p347,168. p 20, n.
तारक, p 20, n.
तारकजित्, p 7, 35.
तारका, p20,22. p20,25.
तारा p 20, 23.
तार्क्ष्य, p 146, 40.
तार्क्ष्य, p 5, 24. p 342, 147.
तार्क्ष्यशैल, p 245, 102.
ताल, p 47,9. p 126,34. p245,104. p159,34.
तालपत्र, p 165, 5.
तालपर्णी, p 115, 11.
तालमूलिका, p 114, 7.
तालवृन्त, p 174, n.
तालवृन्तक, p 174, 41.
तालाङ्क, p 4, 19.
तालि, p 126, n.
तालो, p 116, 15. p126, 35.
ताप्य, p 161, 42.
तावत्, p 373, 8.

तिक्त—तिरो.

तिक्त, p 35, 18.
तिक्तक, p 122, 20.
तिक्तशाक, p 91, 5.
तिग्म, p 23, 37.
तितउ, p 227, 26.
तितिक्षा, p 51, 24.
तितिक्षु, p 266, 31.
तित्तिर, p 134, n.
तित्तिरि, p 134, 35.
तिथि, p 24, 1.
तिनिश, p 92, 7.
तिन्तिडी, p 96, 24.
तिन्तिडीक, p 96, n. p 229, 35.
तिन्तिडी, p 96, n.
तिन्दुक, p 95, 19.
तिन्दुकी, p95, n.p386,8.
तिमि, p 65, 19.
तिमिङ्गिल, p 66, 20.
तिमित, p 284, 55.
तिमिर, p 56, 3.
तिरस्, p 375, 18. n.
तिरश्ची, p 266, n.
तिरस्करिणी, p 169, 22.
तिरस्कारिणी, p 169, n.
तिरस्क्रिया, 50, 22.
तिरीट, p 94, 13.
तिरोधान, p 18, 14.

तिरो—तुच्छ.

तिरोहित, p 218, 80.
तिर्यञ्च्, p 266, 34.
तिल, p 225, 19.
तिलक, p 95, 20. p149, 49. p 154,16. p170, 24. p 231, 43.
तिलकालक, p 149, 49.
तिलपर्णी, p 172, 33.
तिलपिञ्ज, p 225, 19.
तिलपेज, p 225, 19.
तिलिञ्ज, p 57, 5.
तिल्य, p 221, 7.
तिल्व, p 94, 13.
तिष्य, p 20, 23.
तिष्यफला, p 99, 38.
तीक्ष्ण, p 23, 37. p244, 98. p 316, 56.
तीक्ष्णगन्ध, p 93, 11, n.
तीक्ष्णगन्धक, p 93,11.n.
तीर, p 61, 7.
तीर्थ, p 325, 89.
तीव्र, p 13, 62.
तीव्रवेदना, p 59, 3.
तु, p 372, 3. p 377, 5. p 380, 15.
तुङ्ग, p 92, 6. p276, 19.
तुङ्गी, p 119, 5.
तुच्छ, p 273, 6.

Digitized by Google

तुण्डि—तुम्बु.

तुण्डि, p 116, n.
तुण्ड, p 161, 40.
तुण्डिकेरी, p 119, n.
तुण्डिकेरी, p 119, 4.
p 113, 4.
तुण्डिभ, p 153, 12.
तुण्डिल, p 153, 12.
तुत्थ, p 245, 102.
तुत्था, p 115, 13. p108, 13.
तुत्थाञ्जन, p 244, 101.
तुन्द, p 158, 28.
तुन्दपरिमार्ज, p 252, n.
तुन्दपरिमृज, p 252, 19.
तुन्दिक, p 148, 44, n.
तुन्दिन्, p 148, 44.
तुन्दिभ, p 148, n.
तुन्दिल, p 148, 44.
तुप, p 116, 15.
तुपवास, p 249, 6.
तुपरिका, p 117, 19.
तुपुर, p 216, n.
तुपुल, p 216, 75.
तुमूल, p 216, n.
तुम्बि, p 123, n.
तुम्बी, p 123, 21, n.
तुम्बुरी, p 230, n.
तुम्बुरु, p 230, n.

तुर—तूल.

तुरग, p 202, 11.
तुरङ्ग, p 202, 11.
तुरङ्गम, p 202, 11.
तुरङ्गवदन, p 14, 66.
तुरायण, p 286, n.
तुरासाह्, p 8, 39.
तुरुष्क, p 171, 30.
तुला, p 242, 87.
तुलाकोटि, p 166, 11, n.
तुलाकोटी, p 166, n.
तुलि, p 255, n.
तुली, p 255, n.
तुल्य, p 256, 37.
तुल्यपान, p 234, 55.
तुवर, p 35, 18.
तुष, p 225, 22.
तुषार, p 19, 21.
तुषित, p 2, 5.
तुष्णीक, p 268, 39.
तुष्णीकीक, p 268, 39.
तुष्णीक, p 268, 39.
तुस, p 225, n.
तुस्त, p 398, n.
तुहिन, p 19, 19.
तूक, p 212, 56.
तूली, p 213, 57, n.
तूणीर, p 212, 56.
तूपरिका, p 117, n.

तूर—तृषा.

तूरी, p 117, n.
तूरीका, p 117, n.
तूर्ण, p 13, 60.
तूल, p 246, 106, n. p 96, 22.
तूलपिचु, p 246, n.
तूलिका, p 255, 33.
तूली, p 108, n.
तूवर, p 347, 167. p 35, n.
तूवरी, p 117, n.
तूष्णीकाम्, p 378, 9.
तूष्णीम्, p 378, 9.
तृण, 125, 31.
तृणद्रुम, p 126, 35.
तृणधान्य, p 226, 25.
तृणध्वज, p 124, 26
तृणराज, p 117, 34.
तृणमूल, p 102, 50.
तृणाद, p 126, 33.
तृतीयप्रकृति, p 146, n.
तृतीयाप्रकृत, p 222, 9.
तृतीयाप्रकृति, p146, 39.
तृप्त, p 284, 52.
तृप्ति, p 235, 56.
तृप्तता, p 347, n.
तृप्, p 234, 55.
तृषा, p 234, n.

Digitized by Google

तृषि—तोर.

तृषित, p 263, n.
तृष्णक्, p 263, n.
तृष्णज्, p 263, 22, n.
तृष्णा, p234,n.p315,54.
तेजन, p 124, 26.
तेजनक, p 124, 27.
तेजनी, p 106, 2.
तेजस्, p 153, 13. n. p 368, 236. n.
तेजित, p 281, 40.
तेन, p 377, n.
तेष, p 284, 29.
तेषन, p 231, 44.
तैजसावर्त्तनी, p 255, 33.
तैत्तिर, p 136, 43.
तैलपर्णिक, p 172, 33.
तैलपायिका, p 132, 26.
तैलीन, p 221, 7.
तैष, p 28, 15.
तोक, p 144, 28.
तोकक, p 130, 17.
तोक्म, p 223, 16.
तोत्र, p 201, 9.
तोदन, p 223, 12.
तोमर, p 214, 61.
तोय, p 61, 4.
तोयपिप्पली, p 111, 29.
तोरण, p 82, 16.

तौर्य—त्रित.

तौर्यत्रिक, p 47, 10.
त्यक्त, p 284, 56.
त्याग, p 182, 28.
त्रपा, p 51, 23.
त्रपु, p 246, 106.
त्रप्य, p 233, 51.
त्रयी, p 39, 4.
त्रयीधर्म्म, p 39, 3.
त्रस, p 277, 23.
त्रसर, p 293, 24.
त्रस्त, p 264, n.
त्रस्नु, p 264, 26.
त्राण, p 284, 55.
त्रात, p 284, 55.
त्रायन्ती, p 121, 16.
त्रायमाणा, p 121, 16.
त्रास, p 50, 21.
त्रिक, p 157, 27.
त्रिककुत्, p 84, 2.
त्रिकटु, p 247, 112.
त्रिकला, p 68, 27.
त्रिकूट, p 84, 2.
त्रिकृट्, p 401, 41.
त्रिकृटी, p 401, 41.
त्रिगण, p 190, n.
त्रिगुणाकृत, p 222, 9.
त्रिनच, p 401, 41.
त्रिनची, p 401, 41.

त्रिद—त्रिधा.

त्रिदश, p 1, 1.
त्रिदशाकय, p 1, 1.
त्रिदिव, p 1, 2.
त्रिदिवेश, p 1, 2.
त्रिपचला, p 69, 31.
त्रिपिष्ट्प, p 1, n.
त्रिपुटा, p 111, 26. p 115, 13.
त्रिपुटी, p 111, n.
त्रिपुरान्तक, p 6, 29.
त्रिफला, p 238, 112.
त्रिफली, p 247, n.
त्रिविष्ट्प, p 1, n.
त्रिभण्डी, p 111, 27.
त्रिमाला, p 25, 4.
त्रिराल, p 394, n.
त्रिलोकी, p 384, n.
त्रिलोचन, p 6, 28.
त्रिवर्ग, p86,19.p190,57.
त्रिविक्रम, p 4, 15.
त्रिविष्ट्प, p 1, 1.
त्रिवृत्, p 111, 26.
त्रिवृता, p 111, 26.
त्रिवृन्नाद्य, p 25, 3, n.
त्रिशीर्ष, p 123, 9.
त्रिशोतस्, p 69, 31.
त्रिशल्य, p 222, 9.
त्रिशायली, p 237, 69,

Digitized by Google

त्रुटि—त्विषा.

त्रुटि, p 115,13.p274,n. p 311, 40.
त्रुटी, p 274, 11.
त्र्यम्बक, p 247, n.
त्र्यम्बक, p 247, 112.
त्वेता, p 130, 19.
त्वोटि, p 135, 36.
त्वोटी, p 135, n.
त्वम्बक, p 6, 29.
त्वम्बकसख, p 14, 63.
त्वक्, p 154, n.
त्वक्क्षीरा, p 247, 110.
त्वक्पत्र, p 118, 22.
त्वक्पत्री, p 230, n.
त्वक्सार, p 124, 26.
त्वच्, p 88, 12.p154,13.
त्वच, p 118, 22.p154,n.
त्वचा, p 154, n.
त्वचिसार, p 24, 26.
त्वरा, p 293, 26.
त्वरायुक्त, p 286, n.
त्वरि, p 293, n.
त्वरित, p209,41.p13,60.
त्वरितोदित, p 43, 20.
त्वष्ट, p 283, 48.
त्वष्टृ, p 250, 9.
त्विष्, p23,35.p360,227.
त्विषाम्पति, p 22, 32.

त्वर—दण्ड.

त्वर, p 213, 58.

दक्ष, p 60, n.
दंश, p 133, 27.
दंशन, p 207, 32.
दंशित, p 207, 33.
दंशी, p 133, 27.
दंष्ट्री, p 127, 2.
दंसन, p 207, n.
दक्ष, p 252, 19.
दक्षिण, p 279, 34. p 260, 8.
दक्षिणस्थ, p 206, 28.
दक्षिणाग्नि, p 179, 19.
दक्षिणात्, p 383, n.
दक्षिणात, p 383, n.
दक्षिणाह, p 253, 24.
दक्षिणार्ध, p 260, 5.
दक्षिणीय, p 260, 5.
दक्षिणेन, p 283, n.
दक्षिणेनानु, p 253, 24.
दक्षिणेस्थ, p 260, n.
दग्ध, p 283, 48.
दग्धिका, p 233, 49.
दण्ड, p22,33.p196,20. p 312, 44.
दण्डक, p 397, n.
दण्डधर, p 11, 54.

दण्ड—दन्द्.

दण्डधार, p 11, n.
दण्डनीति, p 39, 5.
दण्डविन्यास, p 239, 75.
दण्डाहत, p 234, 53.
दक्षिण p 402, n.
दक्षिणु, p 402, n.
दक्षिणी, p 402, n.
दतृ, p 161, n.
दद्रु, p 152, n.
दद्रुघ्न, p 120, 12.
दद्रुण, p 152, 10.
दद्रुरोगिन्, p 152, 10.
दद्रू, p 152, n.
दद्रूण, p 152, n.
दधित्थ, p 91, 1.
दधिफल, p 91, 2.
दधिसक्तु, p 232, 48.
दनुज, p 2, 7.
दन्त, p 161, 42.
दन्तधावन, p 98, 3.
दन्तधाव, p 201, 8.
दन्तघट, p 91, 5.p91,2.
दन्तघटा, p 119, 6.
दन्ता, p 161, n.
दन्तावल, p 200, 2.
दन्तिका, p 120, 10.
दन्तिन्, p 200, 2.
दन्दन्यूक, p 58, 8.

Digitized by Google

दक्ष—दर्श.

दक्ष, p 274, 11.
दक्ष, p 196, 21. p286,3.
दक्षय, p 286, 3.
दक्षित, p 283, 47.
दक्षिनस्, p 11, 51.
दक्ष्मती, p 146, 38.
दक्ष्म, p 52, 30.
दक्ष्मोशि, p 9, 43.
दक्ष्व, p 236, 62.
दक्षा, p 49, 18.
दक्षाशु, p 263, 15.
दक्षित, p 272, 3.
दर, p 50, 21. p353,186.
दरत्, p 386, 9.
दरिद्र, p 270, 49.
दरी, p 85, 6.
दरीदर, p 349, n.
दर्डुर, p 67, 24.
दर्डूं, p 152, n.
दर्डूं, p 152, n.
दर्पक, p 5, 20.
दर्पण, p 174, 41.
दर्भ, p 125, 31.
दर्व्वि, p 229, 34.
दर्व्वी, p 229, n.
दर्व्वीकर, p 58, 8.
दर्श, p 26, 8.
दर्शक, p 192, 6.

दर्श—दाडि.

दर्शन, p 294, 31.
दर्श, p 89, 14.
दर्ष, p 359, 208.
दर्षिष्ठ, p 276, 18.
दर्षीयस्, p 276, 18.
दर्षन, p 161, 42.
दर्षनवासस्, p 161, 41.
दर्षना, p 161, 42.
दर्षपुर, p 117, n.
दर्षपूर, p 117, n.
दर्षवत्, p 3, 9.
दर्षिन्, p 147, 43.
दर्षीक्ष, p 325, 90.
दर्षा, p 168, 15.
दर्ष्टु, p253,25. p193,11.
दर्ष्ण, p 10, 47.
दर्ष्णन, p 11, 51.
दार्ढक, p 296, n.
दार्ढाश्व, p 131, 21.
दार्ढाश्वी, p 20, 23.
दार्ढाश्व, p 131, 21.
दार्ढिकन्या, p 395, n.
दार्ढिक्ष, p 260, n.
दार्ढिन, p 401, 42, n.
दार्ढिनपुत्रक, p 97, 29.
दार्ढिनी, p 401, n.
p 101, n.
दार्ढिन्य, p 101, n.

दार्ढ—दार्व्वा.

दार्ढपाता, p 386, 6.
दार्त, p 284, 53.
दार्त्यूह, p 131, 21.
दार्त्यौह, p 131, n.
दार्ल, p 223, 13.
दार्व, p 182, 28. p200,5.
दार्वन, p 2, 7.
दार्वारि, p 2, 4.
दार्वीघात, p 260, 6.
दार्व्व, p 186, 42.
p 283, 47.
दार्व्वि, p 286, 3.
दार्षित, p 268, 40.
दार्ष, p 238, 74.
दार्षन्, p 238, 74.
दार्षनी, p 238, 74.
दार्षोदर, p 3, 13.
दायाद, p 326, 91.
दार्वित, p 268, n.
दार, p 138, 6.
दारद, p 58, 11.
दारा, p 138, n.
दारित, p 283, 50.
दारु, p 98, 34. p250,8.
दारुण, p 50, 20.
दारुहरिद्रा, p 109, 20.
दारुहस्तक, p 229, 34.
दार्व्वाघाट, p 130, 17.

Digitized by Google

दार्ष्टि—दिव.

दार्ष्टिका, p 114, 7.
p 245, 102.
दार्ष्टी, p 109, 20.
दाक्षिण, p 101, n.
दाव, p 359, 108.
दाविक, p 70, 36,
दाश, p 64, n. p 251,n,
दाशपुर, p 117, 19.
दाशपूर, p 117, n.
दाशी, p 251, 17, n.
दास, p64,15·p251,17·
दासी, p 251, n·
p 104, 55.
दासीसख, p 394, n.
दासेय, p 251, 17.
दासेर, p 251, 17.
दिगम्बर, p 298, 39.
दिग्गज, p 16, 5.
दिग्ध, p 281, 39.
p 212, 56.
दित, p 284, 53.
दितिसुत, p 2, 7.
दिधिषु, p 142, 23.
दिधिषू, p 142, 23·
दिन, p 24, 2.
दिनान्त, p 24, 3.
दिव्, p 1, n.
दिवस, p 24 2.

दिव—दीना.

दिवस्पति, p 8, 37.
दिवा, p 377, 6.
दिवाकर, p 21, 29.
दिवाकीर्त्ति, p 251, 10.
p 252, 20.
दिविषद्, p 2, 3.
दिविसत्, p 2, n.
दिवोकस्, p 366, n.
दिवोका, p 366, n.
दिवौ, p 15, 1.
दिवौकस, p 366, 228.n.
p 1, 2.
दिवौका, p 366, n.
दिव्य, p 114, 10.
दिव्योपपादुक, p271, 50.
दिश्, p 15, n.
दिशा, p 15, n·
दिक्ष, p 15, 3.
दिष्ट, p 32,6· p310,37.
p 24, 1.
दिष्टान्त, p 218, 84.
दिष्ट्या, p 378, 10.
दीक्षान्त, p 182, 27.
दीक्षित, p 176, 7,
दीदिवि, 233, 48·
दीधिति, p 22, 35.
दीन, p 270, 49·
दीनार. p 302, 14.

दीप—दुरा.

दीप, p 174, 40.
दीपक, p 111, n·
दीप्ति, p 23, 35.
दीप्य, p 111, 30.
दीप्यक, p 301, n.
दीर्घ, p 276, 18.
दीर्घकोधिका, p 67, n.
दीर्घकोधिका, p 67, 25.
दीर्घदर्शिन, p 176, 6.
दीर्घपृष्ठ. p 58, 8·
दीर्घमन्त्र, p 99, 37.
दीर्घसूत्र, p 262, 17.
दीर्घिका, p 68, 28.
दुःख, p 59, 3.
दुःप्रधर्षणी, p 112, 2.
दुःप्रधर्षिणी, p 112, n.
दुःसह, p 380, 14·
दुःस्पर्श, p 107, 10.
दुःस्पर्शा, p 108, 12.
दुकूल, p 168, 15.
दुग्ध, p 233, 51,
दुग्धिका, p 109, 18.
दुडि, p 67, n·
दुदुभ, p 121, 13.
दुन्दु, p 4, n.
दुन्दुभि, p 46, 6·
दुरध्व, p 77, 16·
दुराधर्षा, p 107, 10.

Digitized by Google

दुरि—दुष्य.

दुरित, p 31, 1.
दुरोदर, p 349, 173.
दुर्ग, p 195, 17.
दुर्गत, p 270, 49.
दुर्गति, p 59, 1.
दुर्गन्ध, p 36, 21.
दुर्गन्धी, p 36, n.
दुर्गस्वर, p 293, 25.
दुर्गा, p 7, 33.
दुर्जन, p 270, 47.
दुर्दिन, p 18, 13
दुर्दृश, p 121, n.
दुर्नामक, p 151, 5.
दुर्नामन्, p 67, 25.
दुर्बल, p 147, 44.
दुर्मनस्, p 260, 8.
दुर्मुख, p 267, 36.
दुर्यंच, p 243, 97.
दुर्विध, p 270, 49.
दुर्वृत्त, p 193, 10.
दुर्वि, p 67, n.
दुर्वी, p 67, n.
दुश्चयन, p 8, 39.
दुस्मृत, p 31, 1.
दुह, p 381, 19.
दुग्धल, p 116, 16.
दुग्धधिंधी, p 112, n.
दुष्य, p 169, 21.

दुहि—दृष्टि.

दुहितृःपति, p 145, 32.
दुहित्र, p 148, 28. n.
दूत, p 195, 16.
दूती, p 141,17.p195.n.
दूल्ल, p 195, 16.
दून, p 284, 52.
दूर, p 275, 18.
दूरदर्शिन्, p 176, 6.
दूर्वा, p 123, 23.
दूष्य, p 169, n.
दूषिका, p 155, 18.
दूषी, p 155, n.
दूषीका, p 155, n.
दूष्य, p 169, n.
दूष्या, p 202, n.
दृढ, p 13, 62. p 277, 25. p 313, 47.
दृढसन्धि, p 277, 25.
दृति, p 391, 19.
दृश्य, p 280, 35.
दृश्, p 162, 44. p 362, 219.
दृषत्, p 84, 4.
दृष्ट, p 198, 30.
दृष्टरजस्, 139, 8.
दृष्टान्त, p 318, 65.
दृष्टि, p 162, 44. p 311, 41.

देव—देवा.

देव, p 1, 2. p 48, 13. p 145, n.
देवकीनन्दन, p 4, 16.
देवकुसुम, p 171, 27.
देवखातक, p 68, 27.
देवखातचिक्र, p 85, 6.
देवच्छन्द्, p 165, 6.
देवजग्धक, p 125, 32.
देवतरु, p 9, 45.
देवता, p 2, 4. p 380,n.
देवताड, p 102, 49.
देवत्व, p 189, n.
देवदारु, p 99, 34.
देवद्रव्य, p 266, n.
देवद्रुघ्न, p 266, 34.
देवन, p 334, 120. p 258, 45.
देवनद्यम, p 92, 6.
देवभूय, p 189, 51,
देवमातृक, p 76, 12:
देवयोनि, p 2, 6.
देवर, p 145, 32.
देवल, p 145, n. p 250, 11.
देवलिखित्, p 310, 37.
देवसभा, p 9, 44.
देवसायुज्य, p 189, n.
देवाजीव, p 250, 11.

Digitized by Google

देवा—दोह.

देवाजीवी, p 150, 11.
देवी, p 48, 13. p106,2.
देह, p 145, 32.
देय, p 74, 7.
देयरूप, p 197, 24.
देव, p 156, 22.
देवली, 81, 13.
दैतेय, p 2, 7.
दैत्य, p 2, 7.
दैत्यगुरु, p 21, 26.
दैत्या, p 115, 11.
दैत्यारि, p 4, 14.
दैर्घ्य, p 168, 16.
दैव, p 32, 6. p 188, 50.
दैवकीनन्दन, p 4, n.
दैवज्ञ, p 194, 14.
दैवज्ञा, p 141, 20.
दैवत, p 2, 4.
दैव्य, p 32, n.
दोला, p 108, 13. p205, 21.
दोषज्ञ, p 176, 4. p309, 36.
दोषा, p 377,6. p158,n.
दोषैकदृश, p 270, 46.
दोस, p 158, 31.
दोहद, p 52, 27.

दोह—द्राक्.

दोहदवती, p 142, 21.
दौकूल, p 205, n.
दौत्या, p 195, n.
दौवारिक, p 192, n.
द्युति, p 19, 19. p 23, 35.
द्युती, p 19, n.
द्यूनक्षि, p 22, 31.
द्यूक्ष, p 242, 91.
द्युषत्, p 2, n.
द्युषत्, p 2, n.
द्यूख, p 270, n.
द्यूत, p 258, 45.
द्यूतकारक, p 258, 44.
द्यूतकृत्, p 258, 44.
द्यो, p 1, 1. p 15, 1.
द्योत, p 23, 36.
द्रघ्न, p 233, n.
द्रघ्य, p 233, n.
द्रव, p 53, 32. p 217, 79.
द्रवन्ती, p 107, 6.
द्रविण, p 242, 91. p 315, 55.
द्रविणन्नर, p 216, 70.
द्रव्य, p 242, 90. p344, 156.
द्राक्, p 377, 2.

द्राक्षा—द्रोणी.

द्राक्षा, p 111, 26.
द्राघिष्ठ, p 285, 62.
द्राघ, p 217, 79.
द्राघिष्ठक, p 118, 23.
द्रु, p 87, 5.
द्रुकिलिञ, p 98, 34.
द्रुघण, p 213, 59. n.
द्रुघ, p 130, 14.
द्रुघि, p 63, n.
द्रुणी, p 63, n. p386,9.
द्रुत, p 283, 49. p 13, 60. p 47, 9.
द्रुना, p 280, 49.
द्रुम, p 87, 5.
द्रुमाश्रय, p 171, 26.
द्रुमोत्पल, p 100, 40.
द्रुवन, p 241, 85.
द्रुह, p 67, n.
द्रुहन, p 3, n.
द्रुहिण, p 3, 12.
द्रोण, p 314,51.p131,n.
द्रोणकाक, p 131, 21,
द्रोणक्षीरा, p 288, 72.
द्रोणदुग्धा, p 288, 72.
द्रोणि, p 63, n.
द्रोणिका, p 63, n.
द्रोणिकी, p 222, n.
द्रोणी, p 63, 11.

Digitized by Google

द्रोह—द्वितो.

द्रोहचिन्तन, p 34, 13.
द्रौणिक, p 222, 10.
द्वन्द्व, p 135, 38. p 361, 214.
द्वयातिगा, p 187, 44.
द्वाःस्थ, p 192, n.
द्वादशाक्षर, p 159, 35.
द्वादशात्मन्, p 21, 29.
द्वापर, p 34, 12. p 346, 164.
द्वार्, p 81, 16.
द्वार, p 81, 16.
द्वारपाल, p 192, 6.
द्वारिक, p 192, n.
द्वारिन्, p 192, n.
द्वास्थ, p 192, 6.
द्वास्थित, p 192, 6.
द्वास्थितदर्शक, p 192, n.
द्विगुणाजत, p 222, 9.
द्विज, p 134, 32. p308, 32. p 175, n.
द्विजन्मन्, p 175, n.
द्विजराज, p 18, 16.
द्विजा, p 114, 8.
द्विजाति, p 175, 3. n.
द्विजिह्व, p 338, 136.
द्वितीया, p 138, 5.
द्वितीयाजत, p 222, n.

द्विप—धन.

द्विप, p 200, 2.
द्विपाद्य, p 197, 27.
द्विरद, p 200, 2.
द्विरेफ, p 133, 29.
द्विवर्षा, p 237, 68.
द्विष्, p 193, n.
द्विष, p 193, n.
द्विषत्, p 193, 10.
द्विषाय, p 378, 10.
द्विष्ट, p 244, n.
द्विसोत्त्र, p 222, n.
द्विस्रेख्य, p 222, n.
द्विहायती, p 237, 68.
द्वीप, p 62, 8.
द्वीपवती, p 69, 30.
द्वीपिन्, p 127, 1.
द्वेषण, p 193, 10.
द्वेष्य, p 269, 45.
द्वैध, p 195, 18.
द्वैप, p 205, 22.
द्वैमातुर, p 7, 33.
द्वाड, p 244, 98.

धट, p 390, 17.
धन, p 47, 9.
धनञ्जय, p 10, 48.
धनद, p 14, 64.
धनश्री, p 116, 16.

धना—धर्म.

धनाधिप, p 14, 64.
धनिक, p 230, n.
धनिन्, p 261, 10.
धनिनी, p 261, n.
धनिष्ठा, p 20, 24.
धनीवक, p 230, n.
धनुःश्रेणी, p 106, 2. n.
धनु, p 211, n.
धनुर्धर, p 208, 37.
धनुर्मध्य, p 212, 53.
धनुर्यास, p 107, n.
धनुष्पट, p 94, 15.
धनुष्मत्, p 208, 37.
धनुस्, p 211, 51.
धनू, p 211, n.
धनेयक, p 230, n.
धन्य, p 230, n.
धन्या, p 230, n.
धन्याक, p 230, 38.
धन्याम्ल, p 230, 39.
धन्व, p 211, n.
धन्वन्, p 211, n.
धन्वयास, p 107, n.
धन्वयासं, p 107, 10.
धन्विन्, p 208, 37.
धमन, p 124, 28.
धमनि, p 116, n. p 154, 16.

Digitized by Google

धम—धाना.

धमनी, p 154, n. p116, 18. n.
धम्मिल्ल, p 163, 48.
धर, p 84, 1.
धरणि, p 73, 2.
धरणी, p 73, n.
धरा, p 73, 2.
धरित्री, p 73, 2.
धर्म्म, p 31, 2. p340, 141.
धर्म्मचिन्ता, p 52, 28.
धर्म्मध्वजिन्, p 190, 53.
धर्म्मपत्तन, p 229, 36.
धर्म्मराज, p2, 8. p308, 33.
धर्म्मसंहिता, p 40, 7.
धर्षणी, p 139, n.
धर्षिणी, p 139, 10.
धव, p145, 35. p360, 208.
धवल, p 37, 22. p237, 68.
धवला, p 237, 68.
धवली, p 237, n.
धवित्र, p 180, n.
धातकी, p 115, 12.
धातु, p 85, 8. p319, 68.
धातुपुष्पिका, p 115, n.
धात्र, p 3, 12.
धात्रपुष्पिका, p 115, 12.
धात्री, p 350, 178.
धाना, p 232, 47.

धातु—धीन्द्रि.

धातुज्ञा, p 208, 37.
धान्य, p 225, 21. p 230, n.
धान्यक, p 230, n.
धान्यतच्, p 225, 22.
धान्यांश, p 314, 48.
धान्याम्ल, p 230, 39.
धामन्, p 336, 126.
धामार्गव, p 107, 7. p 113, 5.
धार्म्या, p 180, 21.
धारण, p 206, 26.
धारणा, p 197, 26.
धारा, p 204, 17. n.
धाराधर, p 16, 8.
धारासम्पात, p 17, 13.
धार्त्तराष्ट्र, p 132, 24.
धावनि, p 108, 11.
धिक्, p 371, 2. n.
धिक्कृत, p 268, 39. p282, 43.
धिषण, p 20, 25.
धिषणा, p 33, 10.
धिष्ट, p 344, n.
धिष्ण्य, p 344, 157.
धी, p 33, 10. p 384, n. p 34, n.
धीन्द्रिय, p 35, 17.

धीर—धूम्या.

धीरतु, p 176, 5.
धीरतो p 140, 12.
धीर, p 170, 26. p176, 5.
धीवर, p 64, 15.
धीवरी, p 64, n.
धीशक्ति, p 283, 25.
धीसचिव, p 192, 4.
धुत, p 280, 36.
धुनि, p 69, n.
धुनी, 69, 30.
धुरन्धर, p 236, 65.
धुर्, p 205, 23.
धुरा, p 205, n.
धुरीण, p 236, 65.
धुर्य, p 236, 65.
धुर्वह, p 236, 65.
धुविल, p 180, 23.
धुस्तुर, p 104, n.
धुस्तूर, p 104, 58.
धूत, p 28, 36.
धूनी, p 69, n.
धूपाधित, p 284, 52.
धूपित, p 284, 52.
धूमकेतु, p 317, 61.
धूमयोनि, p 16, 9.
धूमल, p 37, 25.
धूम्या, p 297, 42.
धूम्राट, p 130, 16.

Digitized by Google

धूम्र—ध्वनि.

धूम्र, p 37, 25.
धूर्जटि, p 6, 28.
धूर्त्त, p 104, 58. p 258, 44. p 270, 47.
धूर्धर, p 236, n.
धूलि, p 215, 66. n.
धूली, p 215, n.
धूसर, p 37, 23.
धूम्रूर, p 104, n.
धृति, p 321, 77.
धृष्ट, p 265, 25.
धृष्ण, p 264, n.
धृष्णविष्यास, p 264, 25.
धृष्णज्, p 264, 25.
धृष्णि, p 22, 34.
धेनु, p 238, 71.
धेनुका, p200, 4. p302, 15.
धेनुष्या, p 238, 72.
धैनुक, p 235, 60.
धैवत, p 45, 1.
धौतकौशेय, p 167, 14.
धौरितक, p 204, 16.
धौरेय, p 236, 65.
ध्यान, p 125, 32.
ध्वज, p 215, 67.
ध्वजिनी, p 210, 46.
ध्वनि, p 44, 1.
ध्वनित. p 282, 44.

ध्वस्त—नगौ.

ध्वस्त, p 284, 53.
ध्वांक्ष, p 131, 20. p 363, 221.
ध्वान, p 44, 1.
ध्वान्त, p 56, 3.
ध्रुव, p 19, 21. p 87, 8. p 276, 22. p 181, 24.
ध्रुवा, p 13, 3.

न, p 379, n.
नकुच, p 100, n.
नकुलेष्टा, p 113, 3.
नक्त, p 377, 6.
नक्तक, p 168, 16.
नक्तमाल, p 97, 28.
नक्ता, p 66, 21.
नक्षत्र, p 20, 22. n.
नक्षत्रमाला, p 166, 8.
नक्षत्रेश, p 18, 16.
नख, p159, 34. p116, 17.
नखर, p 159, 34.
नखरा, p 159, n.
नखी, p 116, n.
नग, p 304, 20.
नगज, p 200, n.
नगर, p 77, n.
नगरी, p 77, n. p 8, 40.
नगौकस्, p 131, 33.

नग्न—नन्दि.

नग्न, p 268, 39.
नग्नजु, p 257, n.
नग्नजित, p 257, 42.
नग्निका, p 139, 8. p 141, 17.
नट, p 99, 37. p 250, n.
नटन, p 47, 10.
नटी, p 116, 17.
नड, p124, 28. p397, 33.
नडप्राय, p 75, 9.
नडमीन, p 65, n.
नडसंकृति, p 126, 33.
नडा, p 126, 33.
नडुत्, p 75, 9.
नडुल, p 75, 9.
नत, p 381, 18. p276, 20.
नतनासिक, p 148, 45.
नदी, p 68, 29.
नदीमातृक, p 76, 12.
नदीसङ्गं, p 96, 25.
नधी (नर्धी), p 254, 31.
ननंद, p 144, n.
ननांद, p 144, 29.
नप्तृ, p 380, 14. p373, 10.
नन्दक, p 5, 24.
नन्दन, p 8, 41.
नन्दि, p 31, n.
नन्दिवृक्ष, p 116, 16.

Digitized by Google

नन्दी—नर्म्म.

नन्दीद्रुम, p 116, n.
नन्द्यावर्त्त, p 80, 10.
नपुंसकम्, p 146, 39.
नप्तृ, p 144, n.
नप्त्री, p 144, 29.
नभ, p 15, n.
नभस्, p 368, 234. p15, 1. n. p 29, 16.
नभस्कृत्, p 134, 34.
नभस्य, p 29, 17.
नभस्वत्, p 12, 58.
नमस्, p 381, 18.
नमस्कित, p 284, 51.
नमस्कारी, p 119, 7.
नमस्या, p 184, 34.
नमस्कित, p 284, 51.
नमुचिसूदन, p 8, 39.
नय, p 288, 9.
नयन, p 162, 44.
नर, p 137, 1.
नरक, p 59, 1.
नरपति, p 191, n.
नरवाहन, p 14, 64.
नर्त्तक, p 47, 11.
नर्त्तकी, p 47, 8.
नर्त्तन, p 47, 10.
नर्म्मदा, p 69, 32.
नर्म्मन्, p 53, 32.

नल—नाक.

नल, p 125, 31.
नलकुबर, p 14, 65.
नलद, p 125, 30.
नलनीन, p 65, 18.
नलिन, p 71, 39.
नलिनी, p 71. 39.
नली, p 116, 17.
नव, p 77, 18.
नव, p 278, 27.
नवदल, p 72, 43.
नवनीत, p 233, 52.
नवमालिका, p 103, 53.
नवस्तुतिका, p 238, 71.
नवाम्बर, p 167, 13.
नवीन, p 278, 27.
नवीकृत, p 233, 52.
नव्य, p 278, 27.
नष्ट, p 218, 80.
नष्टचेष्टता, p 54, 33.
नष्टाग्नि, p 190, 52.
नष्टेन्दुकला, p 26, 9.
नसा, p 161, n.
नसित, p 236, 63.
नस्या, p 161, n.
नस्रोत, p 263, 63.
नहि, p 379, n.
ना, p 379, 11.
नाक, p 1, 1. p 298, 2.

नाकु—नाना.

नाकु, p 76, 14.
नाकुली, p 192, 2.
नाग, p 56, n. p 200, 2. p 305, 22.
नागकेशर, p 101, n.
नागकेसर, p 101, 45.
नागजिह्विका, p 246, 108.
नागर, p 230, 38.
नागरङ्ग, p 95, 18.
नागलोक, p 56, 1.
नागवला, p 113, 5.
नागवल्ली, p 114, 8.
नागसम्भव, p 246, 105.
नागसुगन्धा, p 112, n.
नागान्तक, p 5, 25.
नाच, p 47, 10.
नाडि, p 154, n.
नाडिक्षेप, p 126, n.
नाडीव्रण, p 249, 8.
नाडी, p 154, 16. p 313, 45. p 225, 22.
नाडीव्रण, p 151, 5.
नाथवत्, p 262, 16.
नाद, p 44, 1.
नादेयी, p 93, 11. p 95, 18. p 113, 6.
नाना, p 376, 3.
नानारूप, p 282. 43.

Digitized by Google

नान्दि—नार्य.

नान्दिकर, p 267, n.
नान्दीकर, p 267, 38.
नान्दीवादिन्, p 267, 38.
नापित, p 250, 10.
नाभि. p392,20.p172,n. p 205.24. p339,139.
नाभी, p 205, n. p 339, 109.
नाम, p 374, 13.
नामधेय, p 40, 8.
नामन्, p 48, 8.
नाय, p 288, 9.
नायक, p 161, 11.
नार, p 161, n.
नारक, p 59, 1.
नारद, p 9, 43.
नाराच. p 212, 55.
नाराची, p 255, 32.
नारायण, p 3, 13. n.
नारायणी, p 109, 19.
नारिकेर, p 126, 34.
नारिकेल, p 126, n.
नारिकेलि, p 126, n.
नारिकेली, p 126, n.
नारी, p 137, 2.
नारीकेल, p 126, n.
नार्यङ्ग, p 95, n.

नाल—निक.

नाल, p 245, n. p 71,n. p 225, 22.
नाली, p 71, n.
नाविक, p 63, 12.
नाश्य, p 62. 10.
नाश, p 218, 85.
नासस्त्र, p 10, 47.
नासा, p81,13.p161,40.
नासिका, p 161, 40.
नास्तिकी, p 10, n.
नास्तिकता, p 34, 13.
निःकासित, p 268, 39.
निःक्रासित, p 268, n.
निःप्रभ, p 283, 49.
निःशलाक, p 196, 22
निःशेष, p 275, 14.
निःशोध्य, p 273, 5.
निःश्रेणि, p 82, 18.
निःश्रेणी, p 82, n.
निःश्रेयस. p 34, 15.
निःसन, p 380, 14.
निःसरण, p 82, 19.
निःस्व, p 270, 49.
निकट, p 275, 16.
निकर, p 135, 39.
निकर्षण, p 82, 19.
निकष, p 255, 32.
निकषा, p 381, 19.

निक—निगा.

निकषात्मज, p 12, 55.
निकस, p 255, n.
निकाम, p 235, 57.
निकाय, p 136, 42.
निकाय्य, p 79, 5.
निकार, p 290, 15. p 295, 36.
निकारण, p 218, 81.
निकाश, p 256, n.
निकुञ्चक, p 242, 89.
निकुञ्ज, p 85, 8.
निकुम्भ, p 120, 10.
निकुरम्ब, p 135, 40.
निकृत, p 268,41.p270, 46.
निकृति, p 53, 30.
निकृष्ट, p 272, 3.
निकेतन, p 78, 4.
निकोचक, p 93, 9.
निकृष, p 44, 3.
निकाय, p 44, 3.
निखिल, p 275, 14.
निगड, p 202, 9.
निगद, p 290, 12.
निगम, p 77, 1. p 340, 142.
निगाद, p 290, 12.
निगार, p 296, 37.

Digitized by Google

निगा—निध.

निगाल, p 203, 16.
निगड, p 290, 13.
निगाड, p 296, n.
निघ, p 295, 36.
निघस, p 234, 56.
निघ्न, p 262, 16.
निचिकी, p 237, n.
निचुल, p100,41.p169,n.
निचोल, p 169, 18.
निचोली p 169, n.
निज, p 309, 34.
नितम्ब, p 157, 25.
नितम्बस्थ, p 157, 26.
नितम्बिनी, p 137, 3.
नितान्त, p 13, 62.
नित्त, p 13, 61.
निदाघ, p 30, 19. p 54, 33.
निदान, p 32, 6.
निदिग्ध, p 280, 38.
निदिग्धिका, p 108, 12.
निदेश, p 197, 25.
निद्रा, p 54, 36.
निद्राण, p 266, 33.
निद्राल, p 266, 33.
निद्रित, p 266, n.
निधन, p 218, 85.p336, 125.

निधि—निया.

निधि, p 14, 67.
निधुवन, p 190, 56.
निधान, p 294, 31.
निनद, p 44, 1.
निनाद, p 44, 1.
निन्दा, p 41, 14.
निप, p 228, 32.
निपठ, p 294, 29.
निपाठ, p 294, 29.
निपातन, p 294, 27.
निपान, p 68, 26.
निपुण, p 259, 4.
निबर्हण, p 218, 81.
निभ, p 256, 38.
निभृत, p 264, 25.
निमग्न, p 240, 81.
निमित्त, p 322, 79.
निमेष, p 27, 11,
निम्न, p 64, 15.
निम्नगा, p 69, 30.
निम्ब, p 100, 43.
निम्बतरु, p 92, 6.
नियति, p 32, 6.
नियन्तृ, p 206, 27.
नियम, p 184,37.p188, 48. p 34, 14.
नियातन, p 294, n.
नियामक, p 63, 12.

निया—निर्ज.

नियाम, p 63, n.
नियुत, p 393, 24.
नियुद्ध, p 216, 75.
नियोज्य, p 251, 17.
निर्, p 375, 14.
निरङ्कुश, p 262, n.
निरन्तर, p 275, 15.
निरय, p 59, 1.
निरर्गल, p 279, 33.
निरर्थक, p 278, 31.
निरवग्रह, p 292, 15.
निरसन, p 295, 31.
निरस्त, p 212, 56.
निराकारिष्णु, p 265, 30.
निराक्रत, p 268, 40.
निराकृति, p 189, 53. p 295, 31.
निराश्रय, p 152, 8.
निरीक्ष, p 223, n.
निरीक्ष, p 223, 13. n.
निरोध, p 290, n.
निर्कृति, p 59, 2.
निर्गन्धन, p 218, n.
निर्गुण्डी, p 102, n.
निर्गुण्डी, p 102, 49.
निर्मन्थन, p 218, 82.
निर्घोष, p 44, 1.
निर्जर, p 1, 2.

Digitized by Google

निर्जि—निर्वा.

निर्जितेन्द्रियग्राम, p186, 43.
निर्झर, p 85, 5.
निर्णय, p 34, 12.
निर्णिक्त, p 273, 5.
निर्णेजक, p 250, 10.
निर्देश, p 199, 25.
निर्द्वार्य, p 261, n.
निर्बन्ध, p 369, 238.
निर्बर्हण, p 218, n.
निर्भर, p 13, 62.
निर्मद, p 200, 4.
निर्मुक्त, p 57, 6.
निर्मोक, p 58, 9.
निर्यन्त्रण, p 262, n.
निर्याण, p 201, 6.
निर्यातन, p 335, 122.
निर्यास, p 344, 155.
निर्व्यूह, p 370, 238.
निरङ्कुश, p 49, n.
निरंपत्य, p 182, 29.
निरवग्रह, p 294, 31.
निरवलम्बा, p 49, 15.
निरवाय, p 282, 45. p34, 15.
निरवात, p 282, 45.
निरवाद, p 41, 13. p326, 92.

निर्वा—निशि.

निरवाप, p 182, n.
निरवापण, p 218, 83.
निरवार्य्य, p 261, 213.
निरवासन, p 218, 82.
निरवत्त, p 283, 50.
निरवेद, p 256, 39. p362, 217.
निरव्यथन, p 56, 2.
निरशाद, p 44, 1.
निरशार, p 291, 17.
निरशारिन्, p 36, 20.
निरशय, p 79, 5.
निरश्च, p 135, 39.
निरवात, p 224, 27.
निरवाय, p 182, 30.
निरवीत, p 188, 49. p 168, 15.
निरवीता, p 168, n.
निरवृत, p 168, n.
निरवेश, p 199, 1.
निरवा, p 25, 4.
निरवात, p 181, n.
निरवाद, p 252, n.
निरवान्त, p 79, 5.
निरवापति, p 18, 15.
निरवारण, p 218, 81.
निरवाशा, p 230, 41.
निरवित, p 281, 40.

निरवी—निष्ठी.

निरवीय, p 25, 6.
निरवीयिनी, p 25, 4.
निरवय, p 34, 12.
निरश्रेणि, p 82, n.
निरश्रेणी, p 82, n.
निरषङ्ग, p 212, 56.
निरषङ्गिन्, p 208, 37. n.
निरषद, p 45, n.
निरषद्या, p 78, 2.
निरषहर, p 62, 9.
निरषध, p 84, 3.
निरषाद, p 45, 1. p 252, 20.
निरषादिन्, p 206, 27.
निरषूदन, p 218, 81.
निष्क, p 3. 2, 14.
निष्कला, p 142, 21.
निष्कली, p 142, n.
निष्कासित, p 268, 39.
निष्कुट, p 89, 13.
निष्कुटि, p 115, 13.
निष्कुल, p 120, n.
निष्कुह, p 89, 13.
निष्कूल, p 293, 25.
निष्ठा, p 49, 15. p 312, 43.
निष्ठान, p 231, 44.
निष्ठीवन, p 296, 38.

Digitized by Google

निष्ठु—निष्क.

निष्ठुर p43,19. p277,25.
निष्ठूत, p 280, 37.
निष्ठूति, p 296, 38.
निष्ठेवं, p 296, n.
निष्ठेवन, p 296, 38.
निष्ठेवा, p 296, n.
निष्पात, p 259, 4.
निष्पक्ष, p 282, 45.
निष्पच, p 283, 50.
निष्पाव, p 293, 24.
निष्पेष, p 200, 49.
निष्पेषणि, p 167, 13.
निष्फला, p 143, n.
निष्फली, p 143, n.
निसर्ग, p 55, 38.
निसृष्ट, p 280, 38.
निस्तर्ष्य, p 218, 82.
निस्तल, p 276, 19.
निस्तिंश, p 213, 57.
निस्ताव, p 233, 49.
निस्तन, p 44, 1.
निस्तान, p 44, 1.
निस्तनन, p 218, 82.
निस्तारा, p 66, 22.
निस्त्रिंशन, p 218, 81.
निस्तोन, p 251, 16.
निस्त्रप, p 42 17. p360, 210.

निस्त्रा—नीवी.

निस्त्राद, p 44, 1.
नीकाश, p 256, 38.
नीच, p 251, 16.
नीचिका, p 237, n.
नीचिकी, p 237, n.
नीची, p 276, n.
नीचैस्, p 380, 17.
नीड, p 135, 37.
नीडोद्भव, p 134, 34.
नीप्र, p 81, 14.
नीप, p 96, 22.
नीर, p 61, 4
नील, p 37, 23.
नीलकण्ठ, p 312, 42. p 133, 33.
नीलकु, p 130, 13.
नीललोहित, p 6, 28.
नीला, p 37, n. p133,n.
नीलाङ्क, p 130, n
नीलाम्बर, p 4, 19.
नीलाम्बुजक्षत्, p 70, 37.
नीलिका, p 103, 51.
नीलिनी, p 108, 13.
नीली, p108,13.p133,n.
नीवाक, p 292, 23.
नीवार, p 226, 25.
नीवि, p 361, n.p240,n.
नीवी, p240,80.p361,214.

नीष्ट—नेप.

नीष्टत्, p 75, 8.
नीहार, p 169, 20.
नीहार, p 19, 19.
नु p 380, n. p 373, 9.
नुति, p 41, 12.
नुत्त, p 280, 37.
नुन्न, p 280, 37.
नूतन, p 278, 27.
नूत्न, p 278, 27.
नूद, p 96, 22.
नून, p 374, 12. p 380, 16.
नूपुर, p 166, 11.
न्द, p 137, n.
न्त्य, p 47, 10.
न्प, p 191, 1. n.
न्पति, 191, n.
न्पलक्ष्मन्, p 199, 32.
न्पसभ, p 394, n.
न्पासन, p 198, 31.
न्पांस, p 270, 47.
न्पेन, p 400, 40. n.
नेत्र, p 261, 11.
नेत्र, p 162, 44. p 351, 182.
नेत्राम्बु, p 162, 44.
नेदिष्ठ, p 275, 18.
नेपथ्य, p 164, 1.

Digitized by Google

नेमि—न्याय्य.

नेमि, p 68, 27. p 205, 24. p 92, n.
नेमिनृ, p 92, n.
नेमी, p 92, n. p 205, n.
नैकभेद, p 279, 32.
नैगम, p 239, 78.
नैचिकी, p 237, 67.
नैयायी, p 246, 109.
नैमेय, p 240, 81.
नैयग्रोध, p 90, 18.
नैर्ऋत, p 12, 56. n. p 15, 4.
नैष्किक, p 192, 7.
नैष्किंचिक, p 208, 38.
नो, p 379, 11.
नौ, p 62, 10.
नौकादण्ड, p 63, 13.
न्यक्, p 276, n.
न्यङ्क, p 365, 227.
न्यग्रोध, p 328, 98.
न्यग्रोधी, p 107, 6.
न्यङ्क्, p 276, n.
न्यङ्कु, p 129, 10.
न्यच्, p 276, 20.
न्यञ्च, p 280, 28.
न्याद, p 234, 56.
न्याय, p 197, 24.
न्याय्य, p 197, 25.

न्यास—पंक्ति.

न्यास, p 240, 81.
न्युङ्ख, p 390, 17.
न्युङ्ख, p 153, 12.
न्यून, p 337, 130.

पक्षण, p 83, 20.
पक्व, p 282, 46.
पक्ष, p 27, 12. p 163, 49. p 364, 222. p 212, 55. p 134, n.
पक्षक, p 81, 14.
पक्षति, p 24, 1. p 135, 36.
पक्षती, p 24, n.
पक्षद्वार, p 81, 14.
पक्षभाग, p 201, 8.
पक्षमूल, p 135, 36.
पक्षस्, p 134, n.
पक्षान्त, p 26, 7.
पक्षिणी, p 25, 5.
पक्षिन्, p 134, 32.
पक्ष्मन्, p 335, 123.
पङ्क, p 31, 1.
पङ्क्ति, p 75, 10.
पङ्क्तेरुह, p 71, 40.
पङ्कु, p 149, 48. n.
पङ्कू, p 149, n.
पंक्ति, p 86, 4. p 180, n. p 321, 74.

पंक्ती—पटी.

पंक्ती, p 86, n.
पचम्पचा, p 109, 20.
पचम्पचा, p 109, n.
पचा, p 288, 8.
पञ्चजन, p 187, 1.
पञ्चता, p 218, 84.
पञ्चत्व, p 218, n.
पञ्चदशी, p 26, 7.
पञ्चन, p 45, 1.
पञ्चराल, p 388, n.
पञ्चलक्षण, p 39, 6.
पञ्चशर, p 5, 20.
पञ्चशाख, p 159, 32.
पञ्चाकुल, p 98, 32.
पञ्चालिका, p 254, n.
पञ्चास्य, p 127, 1.
पञ्जर, p 396, 31.
पञ्जिका, p 386, 7.
पट, p 81, n.
पटच्चर, p 168, 16.
पटल, p 81, 14. p 358, 203.
पटलग्रान्थि, p 81, 14.
पटभेदन, p 77, n.
पटवासक, p 174, 41.
पटह, p 46, 6. p 217, 76.
पटि, p 168, n.
पटी, p 168, n.

Digitized by Google

पटु—पत.

पटु, p 122,20. p 252,n. p 311, 42. p 267, n.
पटुपर्णी, p 119, 3.
पटोल, p 123, 20.
पटोलिका, p 113, 6.
पड्, p 390, 17.
पड्न, p 77, n.
पड्नी, p 77, n.
पड्डिका, p 95, 21.
पड्डिन्, p 95, 21.
पड्डिश, p 392, 21.
पड्डिस, p 392, n.
पण, p 242, 88. p 256, 39. p 314, 49.
पणन, p 47, 8.
पणायित, p 285, 59.
पणित, p 285, 59.
पणितव्य, p 240, 82.
पणव, p 146, 39.
पणिवत, p 176, 5.
पण्य, p 240, 82.
पण्यगोधिका, p 78, 2.
पण्या, p 121, 15.
पण्यजीव, p 339, 79.
पतग, p 134, 33.
पतङ्ग, p 133, 28.
पतङ्गिका, p 133, 27.
पतत्, p 134, 33.

पत—पत्ता.

पतत्र, p 134, 36.
पतत्रिन्, p 134, 33.
पतत्त्रिन्, p 134, 33.
पतदुपग्रह, p 174, 40. p 392, 21.
पतयालु, p 265, 27.
पताका, p 215, 67.
पताकी, p 208, 39.
पति, p145, 35.p261,10.
पतिम्बरा, p 138, 7.
पतिव्रता, p 138, 6.
पतिवत्नी, p 140, 12.
पत्तङ्ग, p 172, n.
पत्तन, p 77, 1.
पत्ति, p 208, 34. p210, 48.
पत्तिसंकृति, p 208, 35.
पत्त्रिन्, p 212, 55. p 134, 33.
पत्नी, p 138, 5.
पत्र, p 89, 14.
पत्रङ्ग, p 172, n.
पत्रपरशु, p 255, 33.
पत्रपाखा, p 165, 4.
पत्ररथ, p 134, 33.
पत्रलेखा, p 170, 24.
पत्राङ्क, p 172, 33. p 247, 111.

पत्रा—पद्म.

पत्राङ्कुलि, p 170, 24.
पत्रिन्, p 134,33. p130, 15.
पत्रोर्ण, p 99, 37.
पद्य, p 76, n.
पद्यन, p 76, n.
पद्यिक, p 195, 17.
पद्यिका, 195, n.
पद्यिनी, p 195, n.
पद्यिन्, p 76, n.
पद्या, p 100, 39.
पद्रु, p 156, n.
पद्, p 156,n. p327,96.
पदग, p 208, 34.
पदवि, p 76, n.
पदवी, p 76, 15.
पदाजि, p 208, 34.
पदाति, p 208, 34.
पदातिक, p 208, 34.
पदिक, p 208, 35.
पद्र, p 208, 35.
पद्धति, p 76, 15.
पद्धती, p 76, n.
पद्म, p 200, n.
पद्मक, p 201, 7.
पद्मचारिणी, p 120, 11.
पद्मनाथ, p 4, 15.
पद्मनाभि, p 4, n.

Digitized by Google

पद्म—परः.

पद्मपत्र, p 120, 11.
पद्मराग, p 243, 93.
पद्मा, p 5,22. p 120,11.
पद्माकर, p 68, 28.
पद्माट, p 120, 13.
पद्मालया, p 5, 22.
पद्मिन्, p 200, 3.
पद्मिनी, p 71, 39. p 200, n.
पद्य, p 366, 31.
पद्या, p 76, 15.
पनस, p 100, 41.
पनायित, p 285, 59.
पनित, p 285, 59.
पन्न, p 284, 53.
पन्नग, p 58, 8.
पन्नगाशन, p 5, 25.
पयस्, p 60, 3. p 233, 51. p 368, 235.
पयस्य, p 233, 51.
पयोधर, p 347, 165.
पर, p 355, 193. p193, 11.
परंतप, p 274, n.
परंतपस्थ, p 274, n.
परःशत, p 274, 13. n.
परःशता, p 274, 13.
परःसहस्र, p 274, n.

परः—परा.

परःसहस्र, p 382, n.
परजात, p 252, 18.
परजित, p 252, n.
परतन्त्र, p 262, 16.
परपिण्डाद, p 263, 20.
परभृत्, p 131, 20.
परभृत, p 131, 19.
परम, p 379, 12.
परमाक्ष, p 181, 23.
परमेष्ठिन्, p 3, 11.
परम्पराव, p 181, 25.
परवत्, p 262, 16.
परशु, p 213, 60.
परश्वध, p 213, 60.
परस्वस्, p 382, 22.
परस्वध, p 213, n.
पराक्रम, p 216, 71. p 340, 141.
पराग, p 90, 17. p 305, 22.
पराङ्मुख, p 266, 33.
पराचित, p 252, 18.
पराचीन, p 266, 33.
पराजय, p 217, 80.
पराजित, p 218, 80.
पराधीन, p 262, 16.
पराभ, p 263, 20.
पराभूत, p 218, 80.

परा—परि.

पराय, p 382, 20.
परायण, p 286, 2.
परारि, p 382, n.
पराशर, p 273, 7.
पराशरिन्, p 185, n.
पराशरी, p 185, n.
परासन, p 218, 81.
परास्त, p 218, 85.
पराहन्दिन्, p 253, 25.
परि, p 155, n.
परिकर, p 347, 167.
परिकर्मन्, p 169, 22.
परिक्रम, p 291, 16.
परिक्रिया, p 292, 20.
परिखिन्न, p 280, 37.
परिखा, p 68, 29.
परिघ, p 210, 47. n. p 370, 239.
परिच, p 307, 28. p213, 59.
परिचातन, p 213, 59.
परिचय, p 292, 23.
परिचर, p 207, 30.
परिचर्या, p 184, 34.
परिचार्य, p 180, 20.
परिचारक, p 251, 17.
परिचित, p 282, 46.
परिच्छद, p 191, 56.

Digitized by Google

परि—परि.

परिखाद, p 291, 15.
परिखाय, p 258, 46.
परिखाह, p 168, 16.
परिगत्, p 379, 13.
परिघाष, p 287, 5.
परिदान, p 240, 81.
परिदेवन, p 42, 16.
परिधान, p 196, 18.
परिधि, p 22, 34·p328, 99.
परिधिस्थ, p 207, 30.
परिपण, p 240, 80.
परिपंथिन्, p 193, 11.
परिपाटि, p 184, n.
परिपाटी, p 184, 36.
परिपूर्णता, p 173, 38.
परिपेल, p 117, n.
परिपेलव, p 117, 13.
परिप्लव, p 277, 24.
परिबर्ह, p 370, 241.
परिभव, p 50, 22.
परिभाव, p 50, 22.
परिभाषण, p 42, 15.
परिभूत, p 284, 56.
परिमल, p 36, 19. p 290, 13.
परिरम्भ, p 294, 20.
परिवत्सर, p 30, n.

परि—परि.

परिवर्जन, p 218, 82.
परिवर्त्त, p 240, n. p 30, n.
परिवादिनी, p 45, 3.
परिवापित, p 279, 35.
परिवार, p 348, n.
परिवाह, p 62, n.
परिविच्चि, p 190, 55.
परिविठ, p 261, 11.
परिवित्ति, p 190, n.
परिविद्धि, p 190, n.
परिवेत्तृ, p 190, 55
परिवेश, p 22, n.
परिवेष, p 22, 34.
परिव्याध, p 93, 11. p 100, 41.
परिव्राज्, p 185, 41.
परिव्राजक, p 185, n.
परिषद्, p 178, 14.
परिष्कन्द, p 252, n.
परिष्काश, p 252, n.
परिष्कार, p 164, 3.
परिष्कृत, p 164, 2.
परिष्टोम, p 202, n.
परिष्वङ्ग, p 294, 30.
परिसर, p 76, 14.
परिसर्प, p 292, 20.
परिसर्प्या, p 184, n. p 292, 21.

परि—परै.

परिस्कन्द, p 252, 18.
परिस्काश, p 252, n.
परिस्तोम, p 202, 10.
परिस्पन्द, p 173, 38.
परिस्पन्द, p 173, n.
परिस्फुत्, p 256, 39.
परिस्फुता, p 257, 40.
परीक्षक, p 260, 7.
परीक्षाय, p 258, n.
परीभाव, p 50, n.
परीरम्भ, p 294, n.
परीवर्त्त, p 240, 81.
परीवाद, p 41, 13.
परीवाप, p 337, 132.
परीवार, p 348, 171.
परीवाह, p 62, 10. n.
परीष्टि, p 183, 31.
परीसर्प्या, p 292, n.
परीसार, p 292, 21.
परीहास, p 53, 32.
पर्क, p 124, n.
पर्कटु, p 382, 20. n.
पर्कन्, p 43, 19.p273,n.
पर्कस्, p 124, 27. n.
परेत, p 218, 85.
परेतराज्, p 11, 53.
परेता, p 59, n.
परेद्यवि, p 382, 21.

Digitized by Google

परे—पर्यु.

परेद्युका, p 238, 71.
परैधित, p 252, 18.
परोक्ष, p 278, n.
परोक्षी, p 132, n.
परोक्ष्यो, p 132, 26.
पर्कटिनू, p 93, n.
पर्कटी, p 93, 13. n.
पर्क्कनी, p 109, 20.
पर्जन्य, p 342, 148.
पर्ण, p 94, 10. p89,14.
पर्णशाखा, p 79, 6.
पर्णास, p 105, 60.
पर्णी, p 70, n.
पर्यङ्क, p 174, 39.
पर्यटन, p 184, 35.
पर्यन्तभू, p 76, 14.
पर्यय, p 184, 36.
पर्यवस्था, p 292, 21.
पर्याप्त, p 235, 57.
पर्याप्ति, p 287, 5.
पर्यायि, p 184, 36.
पर्युदस्यन, p 220, 3.
पर्येषणा p 183, 31.
पर्वत, p 84, 1.
पर्वन्, p 124, 27.p335, 124.
पर्वसन्धि, p 26, 7.
पर्षु, p 156, n.

पर्षु—पशु.

पर्षदा, p 156, 20.
पल, p 241, 86. p 358. 204.
पलगण्ड, p 249, 6.
पलङ्कषा, p 109, 17.
पलल, p 154, 14.
पलाण्डु, p 121, 13.
पलाल, p 225, 22.
पलाश, p 89, 14. p122, 20. p 37, n.
पलाशिन्, p 87, 5.
पलिक्नी, p 140, 12.
पलित, p 147, 41.
पलिता, p 140, n.
पल्यङ्क, p 174, 39.
पल्लव, p 89, 14.
पल्वल, p 68, 28.
पव p 293, 24.
पवन, p12,58.p293,24.
पवनाशन, p 58, 8.
पवमान, p 12, 58.
पवि, p 9, 42.
पविन्न, p 187, 44.
पविव्रक, p 64, 16.
पशु, p 129, 11.
पशुपति, p 6, 25.
पशुप्रेरक, p 296, 39.
पशुरज्जु, p 238, 74.

पश्चा—पाठि.

पश्चात्, p 372, 4.
पश्चात्ताप, p 51, 25.
पश्चिम, p 278, 30.
पस्त्य, p 79, n.
पांशु, p 225, 66.
पांशुला, p 139, 11.
पांसु, p 215, n.
पाक, p 135, 38.
पाकजज्ञपाक, p 202, n.
पाकपाक, p 202, n.
पाकल, p 115, 14.
पाकशासन, p 7, 36.
पाकशासनि, p 8, 41.
पाकस्थान, p 227, 27.
पाक्य, p 231, 42. p 247, 109.
पाक्षिक, p 187, n.
पाङ्गजन्य, p 5, 23.
पाङ्गालिका, p 254, 29.
पाटल, p 223, 15. p 37, 25.
पाटला, p 90, 20. p 99, 35.
पाटलि, p 99, 35.
पाटली, p 99, n.
पाठ, p 294, 29.
पाठा, p 106, 3.
पाठिन्, p 105, 60.

Digitized by Google

पाठी—पाद.

पाठीन, p 65, 18.
पाडङ्क, p 378, 7.
पाणि, p 159, 32.
पाणिघ्नटङ्कोती, p 138, 5.
पाणिघ्नक्षण, p 190, n.
पाणिघ, p 251, 13.
पाणिपीडन, p 190, 56.
पाणिपाद, p 251, 13.
पाण्डु, p 37, 23.
पाण्डुकम्बलिन्, p 205, 22.
पाण्डुर, p 36, 22.
पातक, p 397, 33.
पाताल, p 56, 1. p 358, 204.
पातुक, p 265, 27.
पात्र, p 62, 8. p 181, 24. p 239, 33.
पात्रयुग, p 384, n.
पात्री, p 401, 42.
पात्रीघ, p 398, 35.
पाथस्, p 60, 4.
पाद, p 156, 22. p85,n. p 242, 90. p 326, 92.
पादकटक, p 167, 11.
पादघट्टन, p 185, 40.
पादप, p 87, 5.

पाद—पाशु.

पादप्रक्षन, p 235, 58.
पादप्रक्षोट, p 50, 3.
पादाघ्य, p 156, 22.
पादाङ्गद, p 166, 11.
पादात, p 208, 35. n.
पादातिक, p 208, 34. n.
पादाधिक, p 208, n.
पादुका, p 254, 30.
पादू, p 254, 31.
पादूकृत्, p 249, 7.
पाद्य, p 183, 32.
पाद्या, p 183, n.
पानगोष्ठिका, p 257, 43.
पानपात्र, p 257, 43.
पानभाजन, p 228, 32.
पानीय, p 61, 4.
पानीयशालिका, p 79, 7.
पान्थ, p 195, 17.
पाप, p 31, 1.
पापचेली, p 106, 3.
पाप्मन्, p 31, 1.
पामन्, p 150, 4.
पामन, p 152, 9.
पामर, p 251, 16.
पामा, p 150, n.
पायस, p171,30. p181, 23.
पायु, p 157, 24.

पाव्य—पारि.

पाव्य, p 241, 85.
पार, p62,8. n. p244,n.
पारत, p 244, n.
पारद, p 244, 100.
पारम्पर्योपदेश, p178,12.
पारशव, p 300, 212.
पारशीक, p 203, 13. n.
पारश्वधिक, p 208, 88.
पारसीक, p 203, n.
पारश्लेषिक, p 143, 24.
पारापत, p 130, n.
पारापार, p 60, n.
पारायण, p 285, 2.
पारावत, p 130, 14.
पारावतांघ्रि, p 121, 15.
पारावार, p 60, 1.
पाराशरिन्, p 185,41.n.
पाराशरी, p 185, n.
पारिकांक्षिन्, p 186,41.
पारिजातक, p 9, 45. p 92, 6.
पारितथ्या, p 165, 4.
पारिपात्रक, p 84, 3.
पारिपार्श्विक, p 22, 33.
पारिप्लव, p 277, 24.
पारिभद्र, p 92, 6.
पारिभद्रक, p 98, 33.
पारिभाव्य, p 115, 14.

Digitized by Google

पारिषद, p 6, 31. n.
पार्षद, p 6, n.
पार्षद्य, p 6, n.
पारिप्लव्यं, p 166, 8.
पारो, p 387, 10.
पार्श्व्य, p 42, 14.
पार्थिव, p 191, 1.
पार्व्वती, p 7, 33.
पार्व्वतीनन्दन, p 7, 35.
पार्श्व, p 158, 30. p297, 41.
पार्श्वभाग, p 201, 8.
पार्श्वास्थि, p 156, 20.
पार्ष्णि, p 156, 23.
पार्ष्णिग्राह, p 193, 10.
पालङ्क, p 125, 32.
पालङ्की, p 114, n.
पालंक्या, p 114, 9. n.
पालाश, p 37, 24.
पालि, p 214, 61. n.
पालिन्दी, p 111, n.
पालिन्धी, p 111, 27.
पाली, p 114, n.
पाल्वला, p 385, 5.
पावक, p 10, 50.
पाश, p 163, 49.
पाशक, p 258, 45.
पाशिन्, p 12, 56.

पाशुपत, p 105, 62.
पाशुपाल्य, p 220, 2.
पाश्चा, p 384, n.
पाश्चात्य (त्या), p 278, 30, n.
पाषण्ड, p. 187, 44.
पाषाण, p 84, 4.
पाषाणदारक, p 255, 34.
पिक, p 131, 19.
पिङ्ग, p 38, 25.
पिङ्गल, p 22, 33. p 38. 25.
पिङ्गला, p 38, n.
पिचण्ड, p 158, n.
पिचिण्ड, p 158, 28.
पिचिण्डवत्, p 391, 18.
पिचिण्डिल, p 148, 44.
पिचु, p 246, 106.
पिचुतूल, p 246, n.
पिचुमर्द, p 100, 43.
पिचुल, p95, 20·p246, n.
पिच्चट, p 246, 106.
पिच्छ, p 134, 31.
पिच्छा, p 97, 27.
पिच्छिल, p 232, 46.
पिच्छिला, p 97, 27.
पिञ्ज, p 218, 84.
पिञ्जर, p 396, n.

पिञ्जल, p 215, 67.
पिट, p 227, 26.
पिटक, p 151, 4. p254, 30.
पिटका, p 151, n.
पिठर, p 228, 31.
पिठरी, p 228, n.
पिण्ड, p 244, 98. p391, 18.
पिण्डक, p 171, 30.
पिण्डगोल, p 245, n.
पिण्डि, p 205, n.
पिण्डिका, p 205, 24.
पिण्डी, p 205, n.
पिण्डीतक, p 98, 33.
पिण्डीर, p 246, n.
पिण्या, p 221, n.
पिण्याक, p 300, 9.
पितरी, p 146, 37.
पितामह, p3, 11. p145, 33.
पितामही, p 145, n.
पित्त, p 144, 28.
पित्तकानन, p 219, n.
पित्तदान, p 182, 30.
पित्तपति, p 15, 4. p11, 53.
पित्तपित्त, p 145, 33.

Digitized by Google

पिट—पिशु.

पिटप्रस्थ, p 24, 3.
पिटवन, p 219, 87.
पिटवसति, p 219, n.
पिटव्य, p 144, 31.
पिटसक्थिक, p 261, 13.
पित्त, p 153, 13.
पित्रृत्, p 134, 34.
पिधान, p 18, 14.
पिनद्ध, p 207, 33.
पिनस, p 150, n.
पिनाक, p 6, 30. p302, 14.
पिनाकिन्, p 6, 27.
पिपासा, p 234, 55.
पिपीलिका, p 386, 8.
पिप्पल, p 91, 1.
पिप्पलि, p 108, n.
पिप्पली, p 108, 15.
पिप्पलीमूल, p 247,111.
पिप्पु, p 149, 49.
पिप्पल, p 94, 15.
पिप्पु, p 153, 11.
पिशङ्ग, p 38, 25.
पिशङ्गी, p 38, n.
पिशाच, p 2, 6.
पिशित, p 154, 14.
पिशुन, p 170, 26.
पिशुना, p 117, 21.

पिष्ट—पीव.

पिष्टक, p 232, 48.
पिष्टप, p 76, n.
पिष्टपचन, p 228, 32.
पिष्टात, p 174, 41.
पीठ, p 174, 40.
पीडन, p 217, 78.
पीडा, p 59, 3.
पीत, p 37, 24.
पीतक, p 245, 104.
पीतदारु, p 98, 34.
पीतद्रु, p 100, 40.
पीतन, p 170,25.p92,7.
पीतसालक, p 96, 24.
पीता p 230, 41.
पीताम्बर, p 4, 14.
पीति, p 202, 11.
पीतिन्, p 202, n.
पीन, p 274, 10.
पीनस, p 150, 2.
पीनोन्नी, p 238, 72.
पीयूष, p 234, 54. n. p 9, 44.
पीलु, p 92, 9. p 355, 195.
पीलुपर्णी, p 106, 2.
पीवन्, p 274, 10.
पीवर, p 274, 10.
पीवरस्तनी, p 238, 72,

पुंश्च—पुत्र.

पुंश्चली, p 139, 10.
पुक्कस, p 252, n.
पुक्कष, p 252, n.
पुक्कस, p 252, 20.
पुङ्ख, p 390, 17.
पुङ्खन, p 273, 8.
पुच्छ, p 204, 18.
पुञ्ज, p 136, 42.
पुटकिनी, p 71, n.
पुटभेदा, p 61, 7.
पुटभेदन, p 77, 1.
पुटी, p 401, 42.
पुण्डरीक, p 16,5.p301, 11. p 71, 41.
पुण्डरीकाक्ष, p 4, 14.
पुण्यर्क्ष, p 116, 15.
पुण्ड्र, p 125 29.
पुण्ड्रक, p 103, 52.
पुण्य, p 31, 4. p 346, 162.
पुण्यक, p 184, 37.
पुण्यजन, p 12, 56.
पुण्यजनेश्वर, p 14, 65.
पुण्यभूमि, p 74, 8.
पुण्यवत्, p 259, 3.
पुण्याह, p 395, n.
पुत्तिका, p 133, 27.
पुत्त्र (त्र), p 143, 27.

Digitized by Google

पुत्र—पुरा.

पुत्रका, p 143, n.
पुत्रिका, p 143, n.
पुत्री, p 143, n.
पुत्रो, p 146, 37.
पुद्गल, p 392, 20.
पुनःपुनर्, p 376, 1.
पुनर्, p 375, 14.
पुनर्नव, p 159, n.
पुनर्नवा, p 121, 14.
पुनर्भव, p 159, 34.
पुनर्भू, p 142, 23.
पुन्नाग, p 92, 6.
पुम्स्, p 137, 1.
पुरःसर, p 208, 40.
पुर्, p 77, 1.
पुर, p 94,14.p352,185. p 77, n.
पुरतस्, p 378, 7.
पुरद्वार, p 82, 16.
पुरन्दर, p 8, 37.
पुरंध्रि, p 138, n.
पुरंध्री, p 138, 6.
पुरस्, p 373, n.
पुरस्कृत, p 324, 86.
पुरस्तात्, p 373, 7. p 383, n.
पुरस्, p 274, 13.
पुरा, p 375, 15.

पुरा—पुषि.

पुराण, p 242, n. p39, 6.
पुराणा, p 277, n.
पुराणी, p 277, n.
पुरातन, p 277, 26.
पुराहुत्त, p 39, 5.
पुरि, p 77, n.
पुरी, p 77, 1.
पुरीतत्, p 155, 17.
पुरीष, p 155, 19.
पुरु, p 274, 13.
पुरुष, p 32, 7. p 137,1. p 92, 6. p 363, 220.
पुरुषोत्तम, p 4, 16.
पुरुस्, p 274, n.
पुरुहूत, p 8, 37.
पुरोग, p 208, 40.
पुरोगम, p 209, 40.
पुरोगामिन्, p 209, 40.
पुरोडाश, p 392, 21.
पुरोधस्, p 192, 5.
पुरोभागिन्, p 270, 46.
पुरोहित, p 192, 5.
पुलाक, p 299, 5.
पुलिन, p 62, 9.
पुलिन्द, p 252, 21.
पुलोमजा, p 8, 40.
पुषित, p 282, 46.

पुष्क—पूत.

पुष्कर, p 132, n. p 15, 1. p 60, 4. p71, 41.
पुष्कराक्ष, p 132, n.
पुष्करिणी, p 68, 27.
पुष्कल, p 273, 8.
पुष्ट, p 282, 46.
पुष्य, p 90, 19.
पुष्यक, p 14, 66.
पुष्यकेतु, p 245, 103.
पुष्पदन्त, p 16, 5.
पुष्पधनु, p 5, n.
पुष्पधन्वन्, p 5, 21.
पुष्पफल, p 91, 2.
पुष्परथ, p 204, 19.
पुष्परस, p 90, 17.
पुष्पलिङ्, p 133, 29.
पुष्पवत्, p 26, 10.
पुष्पवती, p 142, 20.
पुष्पसमय, p 29, 18.
पुष्पाञ्जन, p 245, n.
पुष्य, p 20,23.p312,149.
पुष्यरथ, p 204, n.
पुस्त, p 254, 29.
पूग, p126,34.p304,21.
पूजा, p 184, 34.
पूजित, p 239, 47.
पूज्य, p 259, 5.
पूत, p 226, 23. p273,5.

Digitized by Google

पूत—पूर्व.

पूतना, p 100, 39.
पूतिक, p 97, 28.
पूतिकरञ्ज, p 97, 28.
पूतिकरञ्जु, p 97, n.
पूतिका, p 123, n.
पूतिकाष्ठ, p 99, 34. p 100, 40.
पूतिगन्धि, p 36, 21.
पूतिपत्नी, p 108, 14.
पूप, p 232, 48.
पूर, p 392, 20.
पूरणी, p 97, 27.
पूरित, p 283, 48.
पूरुष, p 137, 1. p 32,n.
पूर्ण, p 275, 15.
पूर्णकुम्भ, p 199, 32.
पूर्णमा, p 26, n.
पूर्णमासी, p 26, n.
पूर्णिमा, p 26, 7.
पूर्णिमासी, p 26, n.
पूर्त्त, p 182, 27.
पूर्व, p 339, 136. n.
पूर्व्व, p 275, n. p 278, 30. p 339, n.
पूर्व्वज, p 147, 43.
पूर्व्वदेव, p 2, 7.
पूर्व्वपर्व्वत, p 84, 2.
पूर्व्वाङ्ग, p 382, 20.

पूर्व—पृष.

पूर्वेद्युस्, p 382, n.
पूष्, p 22, 31.
पूष, p 96, 22.
पृक्का, p 117, 21.
पृक्षि, p 288, 9.
पृच्छा, p 41, 10.
पृतना, p 210, 46.
पृथक्, p 376, 3.
पृथक्पर्णी, p 107, 11.
पृथगात्मता, p 184, 37.
पृथगात्मिका, p 33, 9.
पृथग्जन, p 252, 16. p 331, 108.
पृथग्विध, p 282, 43.
पृथवी, p 73, n.
पृथिवी, p 73, n.
पृथु, p 229,37.p274,10.
पृथुक, p 135, 38.p232, 47.
पृथुरोमन्, p 65, 17.
पृथुल, p 274, 10.
पृथ्वी, p 73, 1.
पृथ्वीका, p 116, 13.
पृदाकु, p 57, 6.
पृश्नि, p 149, 48.
पृश्निपर्णी, p 107, n.
पृषत्, p61, 6.n. p 129,n.
पृषत, p 61, n. p 129,n.

पृष—पैशा.

पृषतास्व, p 12, n.
पृषती, p 129, n.
पृषत्क, p 212, 54.
पृषदश्व, p 12, 57.
पृषदाज्य, p 181, 23.
पृष्ठ, p 158, 29.
पृष्ठा, p203,14.p297,41.
पृष्णि, p 149, n.
पृष्णिपर्णी, p 107, 11.
पेषक, p 130, 15.
पेटक, p 254, 30.
पेटी, p 401, 42.
पेडा, p 254, n.
पेयूष, p 234, n. p 9. n,
पेखव, p 275, 15.
पेशल, p 252, 19.p 359, 207.
पेशि, p 135, n.
पेशी, p 135, 37.
पेशीकोष, p 135, n.
पेषल, p 252, n.
पेसल, p 252, n.
पैठर, p 231, 45.
पैङ्गल्यसेन, p 143, 25.
पैङ्गल्यायन, p 143, 25.
पैत्र, p 189, 50.
पैयुष, p 9, n.
पैशाच, p 2, n.

Digitized by Google

पोग—प्रका.

पोगण्ड, p 148, 46.
पोटगल, p 124, 28.
पोटा, p 140, 15.
पोत, p 135, 38.
पोतकी, p 123, n.
पोतवणिज्, p 63, 12.
पोतवाह, p 63, 12.
पोताधान, p 65, 19.
पोतिका, p 123, n.
पोती, p 135, n.
पोत्र, p 351, 182.
पोत्रिन्, p 144, n.
पोत्री, p 144, 29.
पौण्डर्क, p 116, n.
पौर, p 125, 32.
पौररूप, p 278, 30.
पौरव, p 160, 38.
पौरवी, p 160, n.
पौरोगव, p 227, 27.
पौर्णमास, p 188, 47.
पौर्णमासी, p 26, n.
पौर्णमासी, p 26, 7.
पौलस्त्य, p 14, 64.
पौष्टि, p 232, 47.
पौष, p 28, 15.
पौष्णक, p 245, 103.
प्याट्, p 378, 7.
प्रकाण्ड, p 32,5.p88,10.

प्रका—प्रघा.

प्रकाम, p 235, 57.
प्रकार, p 346, 164.
प्रकाश, p 23, 36.
प्रकीर्णक, p 198, 31.
प्रकीर्य, p 97, 28.
प्रकृति, p 32,7.p 55,37.
प्रकोष्ठ, p 159, 31.
प्रक्रम, p 293, 26.
प्रक्रिया, p 198, 31.
प्रक्षण, p 44, 3.
प्रक्षाण, p 44, 3.
प्रक्षेडन, p 212, n.
प्रक्षेडना, p 212, 55.
प्रक्षेदना, p 212, n.
प्रगण्ड, p 159, 31.
प्रगतज्ञातु, p 148, n.
प्रगतज्ञातुक, p 148, 47.
प्रगल्भ, p 264, 25.
प्रगाढ, p 313, 47.
प्रगुण, p 276, 21.
प्रगे, p 381, 19.
प्रघण, p 219, 87.p370, 239.
प्रघाण, p 370, 239.
प्रघीण, p 398, 35.
प्रघ्न, p 273, 7.
प्रघस, p 81, 12.
प्रघास, p 81, 12.

प्रच—प्रणा.

प्रचक्र, p 214, 64.
प्रचलायित, p 266, 32.
प्रचुक्र, p 392, 20.
प्रचुर, p 274, 12.
प्रचेतस्, p 12, 56.
प्रचोदनी, p 108, 12.
प्रच्छदपट, p 169, 18.
प्रच्छन, p 41, n.
प्रच्छद, p 81, 14.
प्रच्छर्दिका, p 151, 6.
प्रजन, p 293, 25.
प्रजयिन्, p 209, 41.
प्रजा, p 309, 34.
प्रजाता, p 141, 16.
प्रजापति, p 3, 12.
प्रजावती, p 144, 30.
प्रज्ञ, p 176, n.
p 148, n.
प्रज्ञा, p 140, 12.
प्रज्ञान, p 335, 125.
प्रज्ञु, p 148, 47.
प्रडीन, p 135, 37.
प्रणय, p 293, 25. p313, 153.
प्रणव, p 39, 4. p 47, n.
प्रणद, p 41, n.
प्रणाद, p 41, 11.
प्रणाल, p 70, n.

Digitized by Google

प्रणा—प्रति.

प्रणाली, p 70, 35.
प्रणिधि, p 194, 13. p 329, 102.
प्रणिहित, p 280, 36.
प्रणीत, p 232, 45. p 180, 19.
प्रणुत, p 285, 59.
प्रणेय, p 264, 25.
प्रतति, p 88, n.
प्रतन, p 277, 26.
प्रतल, p 160, 36.
प्रतानिनी, p 88, 9.
प्रताप, p 196, 20.
प्रतापन, p 105, 61.
प्रति, p 372, 6.
प्रतिकर्मन्, p 164, 1.
प्रतिकाय, p 256, n.
प्रतिकाश, p 256, n.
प्रतिकूल, p 279, 33.
प्रतिकृति, p 256, 36.
प्रतिकृष्ट, p 272, 3.
प्रतिक्षिप्त, p 268, 42.
प्रतिघात, p 210, 47. p 174, n.
प्रतिघात, p 174, 40.
प्रतिघा, p 51, 26.
प्रतिघातन, p 218, 83.
प्रतिच्छाया, p 256, 36.

प्रति—प्रति.

प्रतिजागर, p 294, 28.
प्रतिज्ञात, p 285, 58.
प्रतिज्ञान, p 34, 14.
प्रतिदान, p 240, n.
प्रतिध्वान, p 44, 4.
प्रतिनिधि, p 256, 36.
प्रतिपत्, p 33, 10.
प्रतिपद्, p 24,1. p26,n.
प्रतिपक्ष, p 285, 57.
प्रतिपादन, p 182, 29.
प्रतिबद्ध, p 258, 41.
प्रतिबन्ध, p 294, 27.
प्रतिबिम्ब, p 256, 36.
प्रतिभय, p 50, 20.
प्रतिभान्वित, p 264, 25.
प्रतिभू, p 258, n.
प्रतिमा, p 256, 36.
प्रतिमान, p 201, 7. p 256, 36.
प्रतिमुक्त, p 207, 33.
प्रतियत्न, p 331, 109.
प्रतियातना, p 256, 36.
प्रतिरोधक, p 253, n.
प्रतिरोधिन्, p 253, 25.
प्रतिवचन, p 41, n.
प्रतिवाक्य, p 41, 10.
प्रतिविम्ब, p 256, 36.
प्रतिविधा, p 109, 18.

प्रति—प्रती.

प्रतिशासन, p 295, 34.
प्रतिश्रा, p 150, n.
प्रतिश्राय, p 150, 2.
प्रतिश्रय, p 344, 155.
प्रतिश्रव, p 34, 14.
प्रतिश्रुत्, p 44, 4.
प्रतिश्रुत, p 285, n.
प्रतिष्टम्भ, p 294, 27.
प्रतिसर, p 349, 176.
प्रतिसीरा, p 169, 22.
प्रतिस्राव, p 150, n.
प्रतिस्खलन, p 44, n.
प्रतिहत, p 268, 41.
प्रतिहार, p 250, n.
प्रतिहास, p 104, 57.
प्रतीक, p 156, 21. p 299, 7.
प्रतीकार, p 217, 79.
प्रतीकाय, p 256, n.
प्रतीकाश, p 256, 38.
प्रतीक्ष्य, p 259, 5.
प्रतीची, p 15, 3.
प्रतीत, p 323, 84. p 261, 9.
प्रतीपदर्शिनी, p 137, 2.
प्रतीर, p 61, 7.
प्रतीहार, p81,16.p348, 172, p 192, 6.

Digitized by Google

प्रती—प्रत्यू.

प्रतीहारिन्, p 348, 172.
प्रतीहास, p 104, n.
प्रतोली, p 78, 3.
प्रत्न, p 277, 26.
प्रत्यक्पर्णी, p 107, 7.
प्रत्यक्श्रेणी, p 107, 6.
प्रत्यक्ष, p 278, 28.
प्रत्यग्र, p 278, 27.
प्रत्यच्, p 383, n.
प्रत्यन्न, p 74, 7.
प्रत्यन्तपर्वत, p 85, 7.
प्रत्यय, p 342, 149.
प्रत्ययित, p 194, 13.
प्रत्ययिता, p 194, n.
प्रत्यर्थिन्, p 193, 11.
प्रत्यवसित, p 285, 60.
प्रत्याख्यात, p 268, 40.
प्रत्याख्यान, p 295, 31.
प्रत्यादिष्ट, p 268, 40.
प्रत्यादेय, p 295, 31.
प्रत्याशीढ, p 212, 53.
प्रत्यासर, p 210, n.
प्रत्यासार, p 210, 47.
प्रत्याहार, p 291, 16.
प्रत्युत्थान, p 293, 26.
प्रत्युत्थायि, p 293, n.
प्रत्युष, p 24, n.
प्रत्यूष, p 24, 2.

प्रत्यू—प्रपि.

प्रत्यूषस्, p 24, n.
प्रत्यूह, p 292, 19.
प्रथम, p 341, 146. p 278, 30.
प्रथा, p 288, 9.
प्रथित, p 261, 9.
प्रथुक, p 135, n.
प्रदर, p 347, 166.
प्रदिक्, p 16, n.
प्रदीप, p 174, 40.
प्रदीपन, p 58, 10.
प्रदेश, p 159, n.
प्रदेशन, p 197, 27.
प्रदेशनी, p 159, 32.
प्रदेशिनी, p 159, n.
प्रदोष, p 25, 6.
प्रद्युम्न, p 5, 20.
प्रद्राण, p 217, 79.
प्रधन, p 216, 72.
प्रधान, p 192, 5. p32,7. p 335, 125.
प्रधि, p 205, 24.
प्रपञ्च, p 307, 29.
प्रपद, p 156, 22.
प्रपा, p 79, 7.
प्रपात, p 84, 4.
प्रपितामह, p 145, 33.
प्रपितामही, p 145, n.

प्रपु—प्रम.

प्रपुनाड, p 120, n.
प्रपुन्नाड, p 120, n.
प्रपुन्नाड, p 120, 12.
प्रपौण्डरीक, p 116, 15.
प्रफुल्ल, p 87, 7.
प्रबन्धकल्पना, p 40, 6.
प्रबाल, p 243, 93.p359, 206.
प्रबोधन, p 170, 23.
प्रभञ्जन, p 12, 58.
प्रभव, p 360, 212.
प्रभा, p 23, 35.
प्रभाकर, p 22, 30.
प्रभात, p 24, 3.
प्रभाव, p 196, 21.
प्रभिन्न, p 200, 4.
प्रभु, p 261, 11.
प्रभूत, p 274, 12.
प्रभ्रष्टक, p 173, 37.
प्रमथस्, p 260, n.
प्रमथ, p 6, 31.
प्रमथन, p 218, 83.
प्रमथाधिप, p 6, 27.
प्रमद, p 31, 2.
प्रमदवन, p 86, 3.
प्रमदा, p 137, 3.
प्रमदावन, p 86, n.
प्रमनस्, p 260, 7.

Digitized by Google

प्रमा—प्रव.

प्रमा, p 289, 10.
प्रमाण, p 316, 56.
प्रमातामह, p 145, n.
प्रमाद, p 53, 30.
प्रमापणा, p 218, 81.
प्रमापन, p 218, n.
प्रमिति, p 289, 10.
प्रमीत, p 181, 26.p218, 86.
प्रमीला, p 55, 37.
प्रमुख, p 273, 6.
प्रमुदित, p 284, 52.
प्रमेह, p 151, n.
प्रमोद, p 31, 2.
प्रयत, p 187, 44.
प्रयत्न, p 232, 45.
प्रयास, p 292, 23.
प्रयुद्धार्थं, p 293, n.
प्रयोगार्थं, p 100, 40.
प्रलम्बघ्न, p 4, 18.
प्रलय, p 30, 22. p54,33.
प्रलाप, p 42, 16.
प्रवण, p 316, 59.
प्रवयण, p 222, n.
प्रवयस, p 147, 42.
प्रवर्ह, p 273, 7.
प्रवल्लिका, p 40, 6.
प्रवह, p 219, 18.

प्रव—प्रस.

प्रवहण, p 204, 20.
प्रवल्लि, p 40, n.
प्रवल्लिका, p 40, 6. n.
प्रवल्ली, p 40, n.
प्रवारण, p 286, 3.
प्रवास, p 46, 7.
प्रवासण, p 218, 81.
प्रवाह, p 291, 18.
प्रवाहिका, p 151, 6.
प्रविख्याति, p 294, 23.
प्रविदारण, p 216, 72.
प्रविश्लेष p 292, 20.
प्रवीण, p 260, 4.
प्रवृत्ति, p40,8.p291,18.
प्रवृद्ध, p 277, 26.
प्रवेक, p 273, 26.
प्रवेणि,p202,n.p264,49.
प्रवेणी, p 202, 10.
प्रवेष्ट, p 158, 31.
प्रव्यक्त, p 278, 31.
प्रश्न, p 41, 10.
प्रश्नि, p 22, n.
प्रश्रय, p 293, 25.
प्रश्वित, p 264, 25.
प्रष्ठ, p 208, 40.
प्रष्ठवाह, p 236, 63.
प्रष्ठौही, p 238, 70.
प्रसक्त, p 64, 27.

प्रस—प्रह्लू.

प्रसक्तता, p 19, 18.
प्रसक्ता, p 257, 40.
प्रसक्तेरा, p 257, n.
प्रसभ, p 217, 7.
प्रसर, p 292, 23.
प्रसरण. p 214, 64.
प्रसरणि, p 214, n,
प्रसरणी, p 214, n.
प्रसव, p 289, 10. p360, 210.
प्रसवबन्धन, p 89, 15.
प्रसव्य, p 279, 33,
प्रसह्य, p 379, 10.
प्रसाद, p 18, 18.
प्रसाधन,p164,1.p174,n.
प्रसाधनी, p 164, 1.
प्रसाधित, p 164, 2.
प्रसारणी, p 214, n. p 122, 18.
प्रसारिन्, p 266, 31.
प्रसित, p 260, 9.
प्रसिति, p 290, 14.
प्रसिद्ध, p 330, 107.
प्रह्लू, p 367, 231.p144, 29.
प्रह्लता, p 141, 16.
प्रह्लति, p 289, 10.
प्रह्लतिका, p 141, 16.

Digitized by Google

प्रक्षू—प्राक्.

प्रक्षतिल, p 59, 3.
प्रक्षुन, p90,17. p336,125.
प्रक्षत, p 220, n. p 280, 38. p 160, 36.
प्रक्षता, p 156, 23.
प्रक्षति, p 160, n.
प्रक्षेप, p 227, 26. p46,n.
प्रक्षेपक, p 46, 7.
प्रक्षर, p 84, 4.
प्रक्षाव, p 293, 24.
प्रक्ष, p 242, 89. p85,5. p 325, n.
प्रक्षपुष्प, p 105, 59.
प्रक्षान, p 214, 63.
प्रक्षोटन, p 227, 26.
प्रक्षवण, p 85, 5.
प्रक्षाव, p 155, 18.
प्रक्षेद, p 54, n.
प्रक्षर, p 25, 6.
प्रक्षरण, p 204, n.p211, 50.
प्रक्षत, p 160, 35.
प्रक्षि, p 68, 26.
प्रक्षेलि, p 40, n.
प्रक्षेलिका, p 40, 6.
प्रक्षुच, p 284, 52.
प्रांशु, p 275, 19.
प्राक्, p 380, 16.

प्राका—प्राय.

प्राकार, p 78 3.
प्राकृत, p 251, 16.
प्राग्वंश, p 178, 15.
प्राग्वहर, p 273, 7.
प्रावार, p 289, 10.
प्राच्, p 383, n.
प्राचिका, p 386, 8.
प्राची, p 15, 3.
प्राचीन, p 78, n
प्राचीना, p 106, 3.
प्राचीनावीत, p 188, 49.
प्राचीर, p 78, 3.
प्राच्य, p 74, 7.
प्राजन, p 222, 12.
प्राजिट्ट, p 206, 27.
प्राज्ञ, p 176, 5.
प्राज्ञा, p 140,12. p33,n.
प्राज्ञी, p 140, 12. p 176, n.
प्राज्य, p 274, 12.
प्राड्विवाक, p 192, 5.
प्राण, p 12, 59.
प्राणिन्, p 33, 8.
प्रातर्, p 381, 19.
प्रातिहार, p 250, n.
प्रातिहारक, p 250, n.
प्रातिहारिक, p 250, 11.
प्रायनकल्पिक, p 177,10.

प्रादू—प्राय.

प्रादुस्, p 375, 17. p 379, 12.
प्रादेश, p 159, 34.
प्रादेशन, p 182, 29.
प्राध्वन्, p 377, 4.
प्रान्तर, p 77, 17.
प्राप्त, p 280, 36. p 284, 54.
प्राप्तपत्तल, p 218, 85.
प्राप्तरूप, p 338, 134.
प्राप्ति, p 320, 71.
प्राप्य, p 281, 42.
प्राभृत, p 197, 27.
प्राय, p 189, 52. p 344, 155. p 380, 17.
प्रायस्, p 410, 17.
प्रार्थित, p 283, 47.
प्रावरण, p 173, 37.
प्रावरणिका, p 165, 6.
प्रावेश, p 19, 20.
प्रावरण, p 169, 20.
प्रावार, p 169, 19.
प्राहत, p 168, 15. n.
प्राहता, p 168, n.
प्राहण, p 30, 19.
प्राहणा, p 30, n.
प्राहणायणी, p 106, 5.
प्राय, p 214, n.

Digitized by Google

प्रास—प्रेष्ठ.

प्रास, p 214, 61.
प्रासङ्ग, p 206, 25.
प्रासंग्य, 236, 64.
प्रासाद, p 80, 9.
प्रास्तिक, p 208, 38.
प्रास्थिक, p 222, n.
प्राङ्क, p 25, 3.
प्रिय, p 145, 35.p272,3.
प्रियक, p 96,22.p128,9.
प्रियङ्गु, p99,36.p225,20.
प्रियता, p 52, 27.
प्रियम्वद, p 267, 36.
प्रियाल, p 94, n.
प्रीणन, p 287, 4.
प्रीत, p 284, 52.
प्रीति, p 31, 2.
प्रेङ्ख, p 283, 48.
प्रेक्षा, p 33, 10, p 365, 226.
प्रेक्षा, p 205, 21.
प्रेक्षित, p 280, 36.
प्रेत, p 59, 2. p 218, 85. p 317, 62.
प्रेत्य, p 378, 8.
प्रेम, p 52, n.
प्रेमन्, p 52, 27.
प्रेमरण, p 295, 34.
प्रेष्ठ, p 265, 61.

प्रेष्य—फटा.

प्रेष्य, p 251, n.
प्रैष, p 251, n.
प्रैष्य, p 251, 17.
प्रोक्षण, p 181, 25.
प्रोक्षित, p 181, 26.
प्रोथ, p 204, 17.
प्रोष्ठ, p 129, n.
प्रोष्ठपद, p 20, 24.
प्रोष्टी, p 65, 18.
प्रौष्ठपद, p 29, 17.
प्रौढ़, p 277, 26.
प्लक्ष, p 93, 13. p 96,24.
प्लव, p 117,20.p134,34.
प्लवग, p127,3.p306,25.
प्लवङ्ग, p 127, 3.
प्लवङ्गम, p 340, 140. p 127, n.
प्लाक्ष, p 90, 18.
प्लिहन्, p 155, 17.
प्लीहन्, p 155, n.
प्लीहमत्, p 97, 29.
प्लुत, p 204, 16.
प्लुष्ट, p 283, 48.
प्लोष, p 288, 9.
प्लात, p 285, 60.

फञ्जिका, p 107, 8.
फटा, p 58, n.

फण—फाल.

फण, p 58, n.
फणस्, p 58, n.
फणा, p 58, 9.
फणिज्झक, p 105, 59.
फणिन्, p 58, 7.
फर, p 213, n.
फल, p 240, 80.p89,15. p 126,35. p 213,58.
फलक, p 213, 58.
फलकपाणि, p 208, 39.
फलग्रहि, p 87, n.
फलत्रिक, p 247, 112.
फलपूर, p 105, 59.
फलवत्, p 87, 7.
फलस, p 100, n.
फलाध्यक्ष, p 97, 26.
फलिन्, p 87, 7.
फलिन, p 87, 7.
फलिनी,p99,36.p118,2.
फली, p 99, 36.
फलेग्रहि, p 87, 6.
फलेवृक्षा, p 99, 35.
फल्गु, p 273, 6. p 100, 42.
फल्गुन, p 28, n.
फाणित, p 231, 43.
फाण्ट, p 282, 44.
फाल, p 223,13.p167,12

Digitized by Google

फाल्गुन—बन्ध.

फाल्गुनक, p 28, 15.
फाल्गुनिक, p 28, 15.
फाल्गुनी, p 386, 6.
फुल्ल, p 87, 8.
फेन, p 246, 105.
फेनिल, p 93, 12.
फेरव, p 128, 5.
फेव, p 128, 5.
फेवक, p 235, n.
फेवा, p 235, 56.
फेवि, p 235, n.

बक, p 288, n.
बक्क, p 268,48.p282,44.
बक्की, p 254, n.
बघ, p 218, 84.
बधिर, p 149, 48.
बधु, p 139, n.
बधू, p 329,104.p139,n. p 117, 21. p 137, 2.
बधूटी, p 139, n.
बधोद्यत, p 269, 44.
बध्य, p 269, 45.
बन्धक, p 328, 100.
बन्धकी, p 159, 10.
बन्धन, p 197, 26.
बन्धनागार, p 219, 87.
बन्धनी, p 238, n.

बन्ध—बलि.

बन्धनोन्मा, p 201, 9.
बन्धु, p 145, 34.
बन्धुजीवक, p 103, 53.
बन्धुता, p 145, 35.
बन्धुर, p 276, 19.
बन्धुल, p 143, 26.
बन्धूक, p 103, 53.
बन्धूर, p 276, n.
बन्ध्य, p 87, 7.
बन्ध्या, p 237, 69.
बभ्रु, p 349, 172.
बल, p 4,19. p 210, 46. p 216, 70. p 356, 197. p 393, 22.
बलज, p 309, 33.
बलजा, p 309, 33.
बलन, p 4, n.
बलभद्र, p 4, 18.
बलभद्रिका, p 121, 16.
बलवित, p 281, 40.
बलवत्, p 148, 44. p 376, 2.
बलविन्यास, p 210, 47.
बला, p 110, 25.
बलात्कार, p 217, 77.
बलारति, p 7, 38.
बलि, p 178,13. p 197, 27. p 356, 197.

बलि—बीभ.

बलिध्वंसिन्, p 4, 16.
बलिसूनु, p 56, 1.
बली, p 356, n.
बलीवर्द, p 235, 59.
बल्मीयणी, p 238, n.
बर्हिर्मुख, p 2, n.
बर्हिर्मुख, p 2, n.
बा, p 374, 11.
बाण, p 104, n.
बाणा, p 104, 55.
बाधा, p 59, 3.
बान्धविनेय, p 143, 26.
बान्धव, p 145, 34.
बाल, p 147, 42. p114, 10. p162,46. p359, 207. p 203, 14.
बालगर्भिणी, p 238, 70.
बालतनय, p 98, 30.
बालदलक, p 98, n.
बालधि, p 204, 18.
बालपत्र, p 98, n.
बालपुत्र, p 204, 18.
बाला, p 147, n.
बालेय, p 239, 78. p 107, 8.
बालेयपाक, p 107, 8.
बाल्य, p 146, 40.
बीभत्स, p 369, 236.

Digitized by Google

वृक्ष—बोधि.

वृक्ष, p 154, n.
वृक्षन्, p 154, n.
वृक्षा, p 154, 15.
वृक्षाधमांस, p 154, n.
वृक्षी, p 154, n.
वृच, p 329, n. p 2, 8. p 285, 57.
वृद्धि, p 33, 10.
वृहद्, p 391, 19.
वृष, p 2, n. p 329,103. p 21, 27. p 176, 4.
वृषित, p 285, 57.
वृषुषा, p 234, 54.
वृषुषित, p 263, 20.
वृस, p 225, n.
वृस, p 225, 22.
वृक्ष, p 154, n.
वृक्षा, p 154, n.
वृक्ष, p 154, n.
वृक्षन्, p 154, n.
वृक्षा, p 154, n.
वृक्षवधा, p 8, n.
वृन्दारक, p 303, 16.
वृन्दित, p 285, 62.
वेक्ष, p 110, 24.
वैक्ष, p 90, n.
वोधकर, p 215, 65.
वोधि, p 91, n.

बोधि—भ.

बोधिद्रुम, p 91, 1.
व्रतति, p 319, n.
ब्रह्मचारिन्, p 175, 3. p 186, 42.
ब्रह्मचर्य, p 96, 22.
ब्रह्मतल, p 189, 51.
ब्रह्मदर्भा, p 120, 10.
ब्रह्मदारु, p 96, 22.
ब्रह्मन्, p 3, n. p 333, 117.
ब्रह्मपुत्र, p 58, 11.
ब्रह्मभूव, p 189, 51.
ब्रह्मयज्ञ, p 178, 14.
ब्रह्मवर्चस्, p 184, 38.
ब्रह्मविन्दु, p 185, 38.
ब्रह्माणी, p 6, n.
ब्रह्मसायुज्य, p 189, 51.
ब्रह्मसू, p 5, 22.
ब्रह्माञ्जलि, p 185, 38.
ब्रह्मासन, p 185, 39.
ब्राह्म, p 189, 50.
ब्राह्मण, p 175, 4.
ब्राह्मणयष्टिका, p 107, 8.
ब्राह्मणी, p 107, 8.
ब्राह्मी, p 38, 1. p6, 31. p 118, 3.

भ, p 20, 22.

भक्त—भद्र.

भक्त, p 233, 48.
भक्षय, p 263, 20.
भक्षित, p 285, 60.
भक्ष्यकार, p 227, 28.
भग, p 157, 27. p 306, 27.
भगन्दर, p 151, 7.
भगवत्, p 3, 8.
भगिनी, p 144, 29.
भग्नी, p 144, n.
भङ्ग, p 61, 5.
भङ्गा, p 225, 20.
भङ्गि, p 386, 8.
भजमान, p 197, 24.
भट, p 207, 29.
भटिल, p 231, 45.
भट्टारक, p 48, 13.
भट्टिनी, p 48, 13.
भण्डाकी, p 112, 2.
भण्डिर, p 101, n.
भण्डिरी, p 107, n.
भण्डिल, p 101, 44.
भण्डी, p 107, 9.
भण्डीर, p 101, n.
भण्डीरी, p 107, 9.
भण्डील, p 101, n.
भद्र, p 31, 3.
भद्रक, p 272, n.

Digitized by Google

अद्रु—अर्तृ.

अद्रुकल्प, p 199, 32.
अद्रुदाह, p 98, 34.
अद्रुपदा, p 20, n.
अद्रुपर्णी, p 94, 16.
अद्रुवत्त्र, p 4, n.
अद्रुवत्सा, p 122, 18.
अद्रुसुस्रक, p 124, 25.
अद्रुवय, p 102, 47.
अद्रुवस्त्र, p 4, n.
अद्रुवत्सा, p 122, 18.
अद्रुश्री, p 172, 32.
अद्रासन, p 198, 31.
अध, p 50, 21.
अधङ्कर, p 50, 20.
अधदुत, p 269, 42.
अधानक, p 50, 20.
अर, p 13, 61. p 242,n.
अरघ, p 256, 39.
अरघ्य, p 256, 39.
अरघ्यभुज, p 263, 19.
अरघ्या, p 256, n.
अरत, p 250, 12.
अरतवर्ष, p 74, n.
अरद्वाज, p 130, 15.
अर्ग, p 6, 29.
अर्घ्य, p 6, n.
अर्तदारिक, p 48, n.
अर्तृ, p 145, 35.

अर्तृदारक, p 48, 12.
अर्तृदारिका, p 48, 13.
अर्त्तन, p 42, 14.
अर्त्तृन्, p 243, 95.
अल्ल, p 392, 21. p127,4.
अल्लातक, p 96, n.
अल्लातकी, p 96, 23.
अल्लुक, p 127 n.
अल्लूक, p 127, n.
अव, p 6, 30. p 359, 208.
अवन, p 80, 11.
अवानी, p 6, 32.
अविक, p 31, 4.
अविद्ध, p 265, 29.
अविष्णु, p 265, 29.
अव्य, p 31, 4. p 403,n.
अव्या, p 403, n.
अवक, p 252, 22.
अव्वा, p 255, 33.
अव्वागन्धिनी, p 114, 8.
अव्वागर्भा, p 101, 43.
अव्वान्, p 320, 72.
आ, p 23, 35.
आग, p 242, 90.
आगधेय, p 197, 27. p 32, 6.
आगिनेय, p 145, 32.

आगि—आल्लु.

आगिनी, p 48, n.
आगिनेयी, p 145, n.
आगीरथी, p 69, 31.
आग्य, p 32, 6.
आङ्गीन, p 221, n.
आजन, p 229, 33.
आखड, p 229, 33.
आडु, p 29, 17.
आडुपद, p 29, 17.
आडुपदा, p 20, 24.
आलु, p 22, 32. p 22, 35. p 330, 107.
आलिनी, p 137, 4.
आर, p 242, 87.
आरत, p 250,n. p 74,6.
आरती, p 38, 1.
आरद्वाज, p 130, n.
आरद्वाजी, p 113, 4.
आरयष्टि, p 254, 30.
आरवाड, p 251, 15.
आरिक, p 251, 15.
आरिन्, p 251, n.
आर्गव, p 21, 26.
आर्गवी, p 123, 24.
आर्गी, p 107, 8.
आर्द्धा, p 138, 6.
आर्द्धापती, p 146, 38.
आल्लुक, p 127, n.

Digitized by Google

आलू—आया.

आलूक, p 127, 4.
आव, p 48, 12. p 50, 21. p 360, 209.
आवबोधक, p 50, 21.
आविल, p 232, 46.
आविनी, p 137, 3.
आवुक, p 31, 4.
आश्, 23, 53.
आशा, p 38, 1.
आशित, p 38, 1.
आश्य, p 396, 31.
आस्, p 23, n.
आस्कर, p 22, 30.
आस्कन्, p 22, 30.
आस्था, p 287, 6. p 265, 226.
आस्नु, p175,3. p185,41.
आस्नुकी, p 143, 26.
आस्य, p 18, 17.
आस्ति, p 78, 4.
आस्दा, p 287, 5.
आस्दिर, p 9, n. p276,21.
आस्दु, p 9, n.
आस्दुर, p 9, 42.
आस्न्दिपाल, p 213, 59.
आस्र, p 279, 32. p 283, 50.
आया, p 50, n.

आस—आुज.

आसज्, p 152, 8.
आस्था, p 233, n.
आस्थिका, p 233, n.
आस्थिटा, p 233, n.
आस्थिष्टा, p 233, n.
आस्था, p 233, 48.
आस्थुटा, p 233, 49.
आस्था, p 233, 48.
आस्थिटा, p 233, n.
आस्थिठा, p 233, n.
आी, p 50, 21.
आीत, p 50, n.
आीति, p 50, 21.
आीम, p 50, 20. p 6,30.
आीर, p 137,3.p264,26.
आीरक, p 264, 26.
आीरपत्नी, p 109, 19.
आीस्, p 137, n.
आीसक, p 265, 26.
आीषम, p 50, 20.
आीष्म, p 50, 20.
आीष्मस्, p 69, 31.
आुक्त, p 285, 60.
आुक्तसंस्थित, p 235,56.
आुम्न, p276,21.p281,40.
आुज, p 158, 31.
आुजग, p 57, 6.
आुजङ्घ, p 57, 6.

आुज—आूमि.

आुजङ्घआुज्, p 133, 30.
आुजङ्घज, p 57, 6.
आुजङ्घाची, p 112, 3.
आुजशिरस्, p 158, 29.
आुजा, p 158, n.
आुजान्तर, p 158, 28.
आुजिष्य, p 251, 17.
आुतन, p 60, 3.
आू, p 73, 2. n.
आूत, p 2, 6. p 256, n. p 284, 54. p 322,80.
आूतक्रोध, p 247, 111.
आूतगात्र, p 100, 39.
आूतवेषी, p 103, 51.
आूतात्मन्, p 331, 108.
आूति, p 7, 31.
आूतिक, p 300, 8.
आूतेय, p 6, 26.
आूदार, p 127, 2.
आूदेव, p 175, 3.
आूनिम्ब, p 119, 8.
आूप, p 191, 1.
आूपदी, p 102, 50.
आूपाल, p 191, n.
आूर्ध्वत्, p 318, 63.
आूर्मन्, p 274, n.
आूमि, p 73, 2.
आूमिजम्बुका, p 95, 18.

Digitized by Google

भूमि—भृत.

भूमिदेव, p 175, n.
भूमिपाल, p 191, n.
भूमिसृष्, p 220, 1.
भूमी, p 73, n.
भूयस्, p 274 13.
भूरिद, p 274, 13.
भूरि, p 274, 13. p352,n.
भूरिफेना, p 120, 9.
भूरिभाय, p 128, 5.
भूरुक्षी, p 102, 50.
भूर्ज्ज, p 97, 26.
भूषण, p 164, n.
भूषा, p 164, 2.
भूषित, p 164, 2.
भूष्णु, p 265, 29.
भूसृष्, p 125, 32.
भ्रकुटि, p 55, n.
भ्रकुटी, p 55, n.
भ्रकुंस, p 47, n.
भ्रग, p 20, n.
भ्रगु, p 84, 4. p 21, n.
भ्रङ्ग, p 130, 16.
भ्रङ्गरजस्, p 121, n.
भ्रङ्गराज, p 121, 17.
भ्रङ्गराजनृ, p 121, n.
भ्रङ्कार, p 199, 32.
भ्रङ्कारी, p 133, 28.
भ्रतक, p 251, 15.

भ्रति—भ्रकु.

भ्रति, p 256, 38.
भ्रतिभुज्, p 251, 15.
भ्रत्त, p 251, 17.
भ्रत्या, p 256, 38.
भ्रघ, p 13, 62.
भ्रष्टयव, p 232, 47.
भेक, p 67, 24.
भेकी, p 67, 24.
भेद, p 196, 20.
भेदित, p 283, 50.
भेरी, p 46, 6.
भेषज, p 150, 1.
भैक्ष, p 187, 46.
भैरव, p 50, 19.
भैषज्य, p 150, 1.
भोग, p 210,n.p305,24.
भोगवत्, p 320, n.
भोगवती, p 320, 72.
भोगिन्, p 58, 8.
भोगिनी, p 138, 5
भोजन, p 234, 55.
भोस्, p 378, 7.
भौम, p 21, 27.
भौरिक, p 192, 7.
भ्रंग, p 197, 23.
भ्रकुंग, p 47, n.
भ्रकुंस, p 47, 11.
भ्रकुटि, p 55, 37.

भ्रकु—मक.

भ्रकुटी, p 55, 37.
भ्रम, p 34, 13. p 61,6. p 288, 9.
भ्रमर, p 133, 29.
भ्रमरक, p 163, 47.
भ्रमि, p 288, 9.
भ्रष्ट, p 284, 53.
भ्राजिष्णु, p 164, 2.
भ्रातरी, p 146, 36.
भ्रातृज, p 146, 36.
भ्रातृजाया, p 144, 30. p 146, 36.
भ्रातृभगिनी, p 146, 36.
भ्रातृव्य, p 146, n.
भ्रात्रीय, p 846, 36.
भ्रान्ति, p 34, 13.
भ्राष्ट्र, p 228, 30.
भ्रुकुंस, p 47, 11.
भ्रुकुटी, p 55, 37.
भ्रुण, p 146, 39.
भ्रू, p 162, 43. p .84,n.
भ्रूकुंस, p 47, 11.
भ्रूकुटि, p 55, 37. n.
भ्रूकूटी, p 55, n.
भ्रूण, p 314, 48.
भ्रेष, p 197, 23.

मकर, p 66, 20.

Digitized by Google

मक—मञ्जु.

मकरध्वज, p 5, 21.
मकरन्द, p 90, 17.
मकुट, p 164, 3.
मकुर, p 174, n.
मकुष्टक, p 224, n.
मकुष्ठक, p 224, 17.
मकूलक, p 120, n.
मक्षिका, p 133, 26. p 399, n.
मख, p 178, 13.
मगध, p 215, 65. n.
मघवन्, p 7, 36. n.
मघवान्, p 7, n.
मङ्कुर, p 174, n.
मंचु, p 376, 2.
मङ्कुल, p 31, 3.
मङ्कुल्यक, p 224, 17.
मङ्कुल्या, p 171, 28.
मचर्चिका, p 32, 5.
मज्जा, p 88, 12.
मञ्जूषा, p 254, n.
मञ्च, p 65, n.
मञ्जु, p 174, 39.
मञ्जरि, p 89, 13.
मञ्जरी, p 89, n.
मञ्जिष्ठा, p 107, 9.
मञ्जीर, p 166, 11.
मञ्जु, p 272, 2.

मञ्जुल, p 272, 2.
मञ्जूषा, p 254, 30.
मठ, p 79, 8.
मडु, p 47, 8.
मणि, p 243, 94.
मणिक, p 228, 31.
मणिबन्ध, p 159, 32.
मणी, p 243, n.
मत्त, p233,49.p98,32.
मत्तन, p164,3.p265,29.
मत्तना, p 385, n.
मत्तप, p 80, 9.
मत्तल, p 22, 34. p 18, 17. p 16, 7. p210,n.
मत्तलक, p 151, 5.
मत्तलाष, p 213, 57.
मत्तलेश्वर, p 191, 2.
मत्तवारक, p 250, 10.
मत्तित, p 164, 1.
मत्तुक, p 67, 24.
मत्तुकपर्ण, p 99, 37.
मत्तुकपर्णी, p 107, 9.
मत्तूर, p 244, 99.
मतङ्गज, p 200, 2.
मतल्लिका, p 32, 5.
मति, p 33, 10.
मत्त, p 200, 4. p 284, 52. p 264, 23.

मत्तकाशिनी, p 137, 4.
मत्तकाशिणी, p 137, n.
मत्तकासिनी, p 137, n.
मत्स, p 65, n.
मत्सर, p 349, 174.
मत्सी, p 65, n.
मत्स्य, p 65, 17. n.
मत्स्यखण्डी, p 231, 43.
मत्स्यधानी, p 64, 16.
मत्स्यपित्ता, p 106, 4.
मत्स्यरङ्ग, p 134, n.
मत्स्यवेधन, p 64, 16.
मत्स्यवेधनी, p 64, n.
मत्स्याक्षी, p 118, 3.
मथित, p 234, 53.
मद, p 200,5. p326,94.
मदकल, p 200, 3.
मदन, p 5, 20. p 98, 33. p 104, 58.
मदस्थान, p 257, 41.
मदिरा, p 257, 40.
मदिराक्षद्, p 79, 8.
मदोत्कट, p 200, 3.
मद्गु, p 134, 34.
मद्गुर, p 65, 19.
मद्गुरी, p 67, n.
मद्य, p 257, 40.
मद्र, p 45, n.

Digitized by Google

मधु—मधु.

मधु, p 246, 108. p 257, 41. p 330, 105. p28, 15. p 119, 7. p92,n.
मधुक, p 92, n. p111,28. p 215, n.
मधुकर, p 133, 29.
मधुक्रम, p 257, 41.
मधुद्रुम, p 92, 8.
मधुप, p 133, 29.
मधुपर्णिका, p 94, 16. p 108, 13.
मधुपर्णी, p 106, 1.
मधुपाविन्, p 133, n.
मधुमक्षिका, p 133, 26.
मधुमाध्वीक, p 257, n.
मधुयष्टिका, p 111, 28.
मधुर, p 35, 18. p 355, 193.
मधुरक, p 119, 8.
मधुरसा, p 106, 2. p 111, 26.
मधुरा, p 122, 17.
मधुरिका, p 110, 23.
मधुरिपु, p 4, 15.
मधुलिह्, p 133, 29.
मधुवार, p 257, 41.
मधुव्रत, p 133, 29.
मधुशिग्रु, p 93, 12

मधु—मनु.

मधुश्रेणी, p 106, 2.
मधुशीत, p 92, 8.
मधुस्रवा, p 116, n.
मधूक, p 92, 8.
मधूच्छिष्ट, p 246, 108.
मधूलक, p 92, 8.
मधूलिका, p 106, 2.
मध्य, p 158, 30. p47,9. p 346, 163.
मध्यदेश, p 74, 7.
मध्यम, p 45, 1. p 158, 30. p 74, 7.
मध्यमा, p139,8.p159,33.
मध्या, p 139, n.
मध्याह्न, p 25, 3.
मध्वासव, p 257, 41.
मनःशिल, p 246, n.
मनःशिला, p 246, 108.
मनःसिला, p 246, n.
मनस्, p 33, 9.
मनस्कार, p 33, 11.
मनस्किार, p 33, n.
मनस्विन्, p 5, 21.
मनाक्, p 378, 8.
मनित, p 285, 57.
मनीषा, p 33, 10.
मनीषिन्, p 176, 5.
मनु, p 400, 38.

मनु—मन्द.

मनुज, p 137, 1.
मनुषी, p 137, n.
मनुष्य, p 137, 1.
मनुष्यधर्मन्, p 14, 64.
मनोगुप्ता, p 246, 108.
मनोज्ञ, p 5, n.
मनोज्ञपत्र, p 261, 13.
मनोज्ञपत्र, p 261, n.
मनोज्ञ, p 272, 2.
मनोज्ञा, p 246, n.
मनोरथ, p 52, 27.
मनोरम, p 272, 2.
मनोहृत, p 268, 41.
मनोहर, p 272, n.
मनोहारिन्, p 272, n.
मनोह्वा, p 246, 108.
मन्तु, p 197, 26.
मन्त्र, p 348, 169.
मन्त्रव्याख्यातृ, p 176,7.
मन्त्रिन्, p 192, 4.
मन्थ, p 239, 74.
मन्थदण्डक, p 239, 74.
मन्थन्, p 239, 74.
मन्थनी, p 239, 75.
मन्थर, p 209, 40.
मन्थान, p 239, 74.
मन्द, p 252,19.p327,97.
मन्दगामिन्, p 209, 40.

Digitized by Google

मन्दा—मरि.

मन्दाकिनी, p 9, 44.
मन्दाक्ष, p 51, 23.
मन्दार, p 105, 61. p 9, 45. p 92, 6.
मन्दाक्ष, p 51, n.
मन्दिर, p 79, 5. p 352, 186.
मन्दुरा, p 79, 7.
मन्दोष्ण, p 23, 36.
मन्द्र, p 45, 2.
मन्मथ, p 5, 20. p 91,1.
मन्था, p 154, 16.
मन्था, p51,25.p344,155.
मन्वन्तर, p 30, 22.
मपुष्क, p 224, n.
मपुष्क, p 224, 17.
मय, p 239, 75.
मयष्क, p 224, n.
मयु, p 14, 66.
मयुष्क, p 224, n.
मयूख, p22,34.p304,19.
मयूर, p111,30.p134,30.
मयूरक, p 244, 101. p 107, 7.
मयूरीकुक्कुटौ, p 402, n.
मरकत, p 243, 92.
मरख, p 218, 85.
मरिच, p 229, n.

मरी—मल.

मरीच, p 229, 36.
मरीचि, p 22, 35.
मरीचिका, p 23, 37.
मरु, p 347, 165.p74,5.
मरुत्, p 12, 58. p 317, 61. n.
मरुत, p 317, 61. n.
मरुत्वत्, p 7, 36.
मरुन्माला, p 117, 21.
मरुवकं, p 98, 33. p105, 59.
मरुकंठ, p 127, 3.
मरुकंटक, p 129, 13.
मरुकंटी, p 97,29.p106,5.
मरुत्थं, p 137, 1.
मरुंदल, p 292, 22.
मरुंबल, p 47, 8.
मरुंबित, p 280, n.
मरुंभ, p 396, 30.
मरुंभर, p 44, 2.
मरुंभसूय, p 279, 33.
मर्यादा, p 197, 26.
मल, p 155, 16. p 357, 199.
मलदूषित, p 272, 4.
मलपू, p 100, 42.
मलयज, p 172, 32.
मलयू, p 100, n.

मला—मह.

मला, p 116, n.
मलिन, p 272, 4.
मलिनी, p 142, 20.
मलिम्लुच्, p 253, 25.
मलीमस, p 272, 4.
मल्ल, p 392, 21.
मल्लक, p 399, 37.
मल्लिक, p 132, 24.
मल्लिका, p 102, 50.
मल्लिकाक्ष, p 132, n.
मषित, p 280, n.
मषि, p 387, n.
मषी, p 387, 10.
मसुर, p 224, n.
मसुरा, p 224, n.
मसूर, p 224, 17.
मसूरविदला, p 111, 27.
मसूरा, p 224, n.
मस्तक, p 232, 46.
मस्कर, p 124, 26.
मस्करिन्, p 185, 41.
मस्त, p 162, n.
मस्तक, p 162, 46.
मस्तिष्क, p 154, 16.
मस्तु, p 234, 54.
मह, p 367, n. p55,38.
महत्, p 274, 10.
महती, p 320, 72.

Digitized by Google

मह—महि.

महस्, p 367, 133, n
महाकन्द, p 121, 14.
महाकुल, p 175, 2.
महाङ्ग, p 239, 75.
महाजाली, p 113, 5.
महादेव, p 6, 28.
महाधन, p 137, 14.
महानस, p 227, 27.
महामात्र, p 192, 5.
महायज्ञ, p 178, 14.
महारजत, p 243, 95.
महारजन, p 246, 107.
महारण्य, p 86, 1.
महाराजक, p 2, n.
महाराजिक, p 2, 5.
महारौरव, p 59, 1.
महाशय, p 259, 3.
महाश्रुती, p 140, 13.
महाश्वेता, p 111, 29.
महासत्त्व, p 119, 4. p 104, 54.
महासेन, p 7, 34.
महि, p 73, n.
महिम, p 84, n.
महिर, p 22, n.
महिला, p99,35.p137,2.
महिष, p 128, 4.
महिषी, p128,n.p138,5.

मही—माग.

मही, p 73, 3.
महीजित, p 191, 1.
महीध्र, p 84, 1.
महीधर, p 84, n.
महीरुह, p 87, 5.
महीलता, p 66, 21.
महीला, p 137, n.
महीसुत, p 21, 27.
महेक्ष, p 259, 3.
महेरणा, p 115, 12.
महेरणा, p 115, n.
महेला, p 137, n.
महेश्वर, p 6, 25.
महोक्ष, p 236, 61.
महोत्पल, p 71, 39.
महोत्साह, p 259, 3.
महोद्यम, p 259, 3.
महौषध, p121,13.p109, 18. p 230, 38.
महौषधी, p 230, n.
मा, p 379, 11.
मांस, p 154, 14.
मांसल, p 148, 44.
मांसिक, p 251, 14.
मांसिक, p 246, 108.
मागध, p 215, 65. p 248, 2.
मागधी, p 103, 51. p 108, 15.

माघ—मात्र.

माघ, p 28, 15.
माघ्य, p 103, 53.
माठर, p 22, 33.
माढि, p 386, n.
माणव, p 137, n.
माणवक, p 166, 7. p 147, 42.
माणव्य, p 297, 40.
माणिक्य, p 396, 31.
माणिबन्ध, p 230, n.
माणिमंथ, p 230, 42.
मातङ्ग, p 252, 20. p 305, 22.
मातरपितरौ, p 146, 37.
मातरिश्वन्, p 12, 57.
मातलि, p 8, 41.
मातापितरौ, p 146, 37.
मातामह, p 145, 33.
मातुल, p 104, 58. p 144, 31.
मातुलपुत्रक, p 105, 58.
मातुलानी, p 144, 30.
मातुलाहि, p 57, 6.
मातुली, p 144, 30.
मातुलसुतक, p 105, 59.
मात्र, p 6, 31. p 48,14. p 144, n. p 237,66.

Digitized by Google

मात्—माधि.

मात्स्यसेय, p 143, n.
मात्स्यसयी, p 143, n.
मात्स्यस्त्रीय, p 143, n.
मात्स्यस्त्रीया p 143, n.
मात्र, p 350, 180.
मात्रा, p 350, 179. p 274, 11.
माद, p 290, 12.
माधव, p 3, 13. p29, 16.
माधवक, p 257, 41.
माधवी, p 103, 52. n.
माधवीलता, p 103, 52.
माध्वक, p 257, n.
माध्वीक, p 257, 41.
मान, p 50, 22. p241, 85.
मानव, p 137, 1.
मानव्य, p 297, n.
मानस, p 33, 9.
मानसौकस, p 132, 23.
मानिनी, p 137, n.
मानुष, p 137, 1.
मानुषी, p 137, n.
मानुष्यक, p 297, 42.
माया, p 250, 11.
मायाकार, p 250, 11.
मायादेवीसुत, p 3, 10.
मायाविन्, p 250, n.
मायिन्, p 250, n.

मायु—माला.

मायु, p 153, 13.
मायूर, p 137, 43.
मार, p 5, 20.
मारजित्, p 3, 8.
मारण, p 219, 83.
मारिष, p 48, 14.
मारुत, p 12, 58.
मार्कव, p 121, 17.
मार्ग, p 28, 14.
मार्गण, p 212, 55. p270, 49. p294, 30.
मार्गशीर्ष, p 28, 14.
मार्गित, p 284, 54.
मार्ज्जन, p 94, 13.
मार्ज्जना, p 170, 22.
मार्ज्जार, p 128, 6.
मार्ज्जिता, p 231, 44.
मार्त्तण्ड, p 22, 31.
मार्त्तण्ड, p 22, n.
मार्द्दङ्गिक, p 251, 13.
मार्द्दीक, p 257, n.
मार्ष्क, p 48, n.
मार्ष्टि, p 170, 22.
मालक, p 100, 42.
मालती, p 103, 53.
माला, p 173, 36.
मालाकर, p 249, 5.
मालाग्रथक, p 125, 32.

मालि—मिथ्या.

मालिक, p 249, 5.
मालुधान, p 57, 6.
मालूर, p 93, 12.
माल्य, p 173, 36.
माल्यवत्, p 84, 3.
माष, p 241, n.
माषपर्णी, p 119, 4.
माषीण, p 221, n.
माष्य, p 221, n.
मास, p 27, 12. p241, n.
मासर, p 233, 49.
मासिक, p 183, 31.
माह्न, p 379, 11.
माहाकुल, p 175, n.
माहिष्य, p 248, 3.
माहेयी, p 237, 66.
मितम्पच, p 270, 48.
मित्र, p 193, n. p194, n.
मित्र, p 194, 12. p193, 9. p 22, 31. p348, 169. p 194, n.
मित्रा, p 194, n.
मिथस्, p 375, 17.
मिथुन, p 135, 38.
मिथ्या, p 380, 15.
मिथ्यादृष्टि, p 34, 13.
मिथ्याभियोग, p 41, 11.
मिथ्याभिशंसन, p 41, 11.

Digitized by Google

मिथ्या—मुक्ता.

मिथ्याभति, p 34, 13.
मिधि, p 110, n. p117, n. p 122, n.
मिधी, p 110, 23.
मिश्रेया, p 110, 24.
मिषि, p 117, n. p122, n.
मिषी, p 117, n.
मिसि, p 110, n. p 122, 17.
मिसी, p 110, n. p 117, 22.
मिह्निका, p 19, 20.
मिह्निर, p 22, 31.
मीढ, p 282, 46.
मीन, p 65, 17.
मीनकेतन, p 5, 20.
मुकुट, p 164, n.
मुकुन्द, p 114, n.
मुकुन्दक, p 121, n.
मुकुन्दु, p 114, n,
मुकुर, p 174, 41.
मुकुल, p 89, 16.
मुकुलक, p 224, n.
मुकूलक, p 120, n.
मुक्त, p 396, n.
मुक्तकञ्चुक, p 57, 6.
मुक्ता, p 243, 93.
मुक्तावली, p 165, 6.

मुक्ता—मुरा.

मुक्तास्फोट, p 67, 23.
मुक्ति, p 84, 15.
मुख, p 82, 19. p161, 40. p 273, n.
मुखर, p 267, 36.
मुखवासन, p 36, 20.
मुख्य, p 185, 39.
मुग्ध, p 270, n.
मुद्गर, p 149, 48. p398, 34.
मुद्गरा, p 149, n.
मुद्रित, p 149, 48. p 279, 35.
मुद्रितृ, p 250, 10.
मुद्, p 31, n.
मुदा, p 31, n.
मुदित, p 31, n.
मुदिर, p 16, 9.
मुद्गपर्णी, p 112, 1.
मुद्गर, p 213, 59.
मुद्गरक, p 224, n.
मुधा, p 377, 4.
मुनि, p 186, 41.
मुनिपुङ्गव, p 273, n.
मुनीन्द्र, p 3, 9.
मुनु, p 400, 38.
मुरज, p 46, 5. n.
मुरा, p 115, 11.

मुर्वी—मूत्रि.

मुर्वी, p 106, n.
मुषली, p 129, n. p 4, n.
मुषल, p 226, n.
मुषली, p 4, n. p 114, n. p 129, n.
मुसल्य, p 269, n.
मुसा, p 255, n.
मुसिका, p 255, n.
मुसित, p 280, 37.
मुष्क, p 157, 27.
मुष्कक, p 95, 20.
मुष्टि, p 160, 37.
मुष्टिबन्ध, p 290, 14.
मुसल, p 226, 25.
मुसलिन्, p 4, 19.
मुसली, p 114, 7. p 129, 12.
मुसल्य, p 267, 45.
मूलक, p 124, 25.
मूला, p 124, 25.
मृडभांधा, p 42, 16.
मृडस्, p 376, 1.
मृङ्क्ते, p 27, 11.
मूक, p 261, 13. p 268, 38.
मूढ, p 270, 48.
मूत, p 282, 44.
मूत्र, p 155, 18,
मूत्रकृच्छ्र, p 152, 7.
मूत्रित, p 282, 46.

Digitized by Google

मूर्ख—मृग.

मूर्ख, p 270, 48.
मूर्च्छा, p 217, 78.
मूर्च्छाल, p 153, 12.
मूर्च्छित, p 153, 12. p 324, 85.
मूल, p 282, n.
मूर्त्त, p153,12.p277,26.
मूर्त्ति,p156,22.p319,69.
मूर्त्तिमत्, p 277, 26.
मूर्धन्, p 162, 46.
मूर्धाभिषिक्त, p 191, 1, p 318, 64.
मूर्वा, p 106, 2.
मूल, p 88, 12. p 358, 202.
मूलक, p 123, 23.
मूलकर्मन्, p 287, 4.
मूलधन, p 240, 80.
मूल्य,p240,80.p256,39.
मूषा, p 255, 33. p400, 38.
मूषिक, p 129, 12.
मूषिकपर्णी, p 107, 6.
मूषिका, p 255, n.
मूषित, p 280, 37.
मूषी, p 255, n.
मृग, p 294, 30. p 128, 8. p 172, n. p 305, 21. p 20, n,

मृग—मृणा.

मृगया, p 294, 30.
मृगलक्ष्मा, p 23, 37.
मृगदंशक, p 252, 22.
मृगधूर्त्तक, p 128, 5.
मृगनाभि, p 172, 31.
मृगवधाजीव, p 252,21.
मृगवन्धनी, p 253, 27.
मृगमद, p 172, 31.
मृगया, p 253, 24. p 294, n.
मृगयु, p 252, 21,
मृगरोमज, p 167, 13.
मृगव्य, p 253, 24.
मृगशिरस्, p 20, 24. n.
मृगशिरा, p 20, n.
मृगशीर्ष, p 20, 24. n.
मृगाङ्क, p 18, 16.
मृगादन, p 127, 1,
मृगित, p 284, 54.
मृगेन्द्र, p 127, 1.
मृजा, p 170, 22.
मृड, p 6, 26.
मृडानी, p 7, 33.
मृणाल, p 72, 42. p 125, n.
मृणालिनी, p 71, n.
मृणाली, p 72, n. p 386, n.

मृत—मेघ.

मृत, p 218, 86. n.
मृतस्नात, p 263, 19.
मृता, p 220, 3.
मृताशक, p 117, 19.
मृति, p 218, n.
मृताशक, p 117, n.
मृत्ति, p 73, 4.
मृत्तिका, p 73, 4.
मृत्यु, p 218, 85.
मृत्युञ्जय, p 6, 27.
मृत्स्ना, p 73, 4.
मृत्स्ना,p73, 4.p117,19.
मृदु, p 73, 4.
मृदा, p 73, n.
मृदङ्ग, p 46, 5.
मृदु, p327,97.p278,27.
मृदुत्वच्, p 97, 26.
मृदुल, p 278, 27.
मृद्वीका, p 111, 26.
मृध, p 216, 72.
मृषा, p377,n.p380,15.
मृषार्थक, p 43, 21.
मृष्ट, p 273, 5.
मेकलकन्यका, p 69, 32.
मेखलकन्यका, p 69, n.
मेखला, p 213, 58. p 166, 10.
मेघ, p 16, 8.

Digitized by Google

मेघ—मैत्री.

मेघज्योति, p 17, 11.
मेघनादानुकारिन्, p133, 30.
मेघनामन्, p 124, 25.
मेघनिर्घोष, p 17, 10.
मेघपुष्प, p 61, 5.
मेघमाला, p 16, 9.
मेघवाहन, p 8, 39.
मेचक, p37,23.p133,31.
मेढ्र, p 239, 77. p 157, 27.
मेद, p 154, 15.
मेदक, p 257, 42.
मेदस्, p 154, n.
मेदिनी, p 73, 3.
मेदुर, p 265, 30.
मेधा, p 33, 11.
मेधि, p 223, 15.
मेध्य, p 273, 5.
मेरु, p 9, 45.
मेलक, p 294, 29.
मेला, p 108, n.
मेष, p 21,29. p 239,77.
मेषकम्बल, p 246, 107.
मेह, p 151, 7.
मेहन, p 157, 27.
मैत्रावरुणि, p 20, 22.
मैत्री, p 400, 39.

मैत्र—म्लिष्ट.

मैत्र, p 400, 39.
मैथुन, p 190, n. p 335, 124.
मैरेय, p 257, 42.
मोक्ष, p 35, 16. p95,20.
मोघ, p 278, 31.
मोघा, p 99, n.
मोच, p 396, n.
मोचक, p 93, 11.
मोचा, p 97, 27. p 112, 1.
मोदक, p 397, 33.
मोरट, p 247, 110.
मोरटा, p 106, 2.
मोषक, p 253, 25.
मेरु, p 217, 78.
मौक्तिक, p 243, 93.
मौद्गीन, p 221, 8.
मौन, p 184, 35.
मौरजिक, p 251, 13.
मौर्वी, p 212, 53.
मौलि, p 355, 195.
मौष्टा, p 385, 5.
मौष्ट्या, p 385, n.
मौहूर्त्त, p 194, 14.
मौहूर्त्तिक, p 194, 14.
म्लान, p 272, n.
म्लिष्ट, p 43, 22.

म्लेच्छ—यथा.

म्लेच्छ, p 252, 21.
म्लेच्छदेश, p 74, 7.
म्लेच्छमुख, p 244, 98.

यकृत्, p 155, 17.
यक्ष, p 2, 6.
यक्षकर्दम, p 173, 34.
यक्षधूप, p 171, 29.
यक्षराज्, p 14, 63.
यक्षन्, p 150, 2.
यक्षिणी, p 2, n.
यक्षी, p 2, n.
यक्षेश्वर, p 14, n.
यज्ञमान, p 176, 7.
यजुस्, p 39, 4.
यज्ञ, p 178, 13.
यज्ञयेष, p 182, 28.
यज्ञाङ्ग, p 91, 2.
यज्ञिय, p 182, 27.
यज्ञिया, p 182, n.
यज्वन्, p 177, 8.
यत्, p 377, 3. n.
यतस्, p 377, 3.
यति, p 186, 43. n.
यतिन्, p 186, 43.
यत्न, p 216, 71.
यथा, p 378, 9.
यथाजात, p 270, 48.

Digitized by Google

यथा—यवा.

यथातथम्, p 380, 15.
यथायथम्, p 380, 14.
यथार्थ, p 380, 15.
यथार्हवर्ण, p 194, 13.
यथाशक्ति, p 394, n.
यथास्वम्, p 380, 14.
यथेच्छित, p 235, 57.
यदि, p 379, 12. n.
यदृच्छा, p 286, 2.
यन्तृ, p206,27.p317,62.
यन्त्र, p 394, n.
यम, p 11, 54. p291,18.
यमनिका, p 169, n.
यमराज्, p 11, 54.
यमानिका, p 120, n.
यमानी, p 120, n.
यमी, p 69, n.
यमुना, p 69, 32.
यमुनाभ्रातृ, p 11, 54.
यमु, p 203, 13.
यव, p 223, 15.
यवक्य, p 221, 7.
यवक्षार, p 246, 109.
यवन, p 203, 13.
यवनिका, p 169, n.
यवफल, p 124, 26.
यवस्, p 125, 33.
यवागु, p 233, 50.

यवा—यात.

यवाग्वज, p 246, 109.
यवानिका, p 120, 10.
यवानी, p 120, n.
यवास, p 107, 10.
यविष्ठ, p 147, n.
यवीय, p 147, 43.
यवीयस्, p 147, n.
यव्य, p 221, 7.
यशःपटह, p 46, 6.
यशस्, p 41,12.p393,n.
यष्टि, p 400, 38.
यष्टिमधुका, p 111, 28.
यष्टी, p 111, n.
यष्टृ, p 176, n.
याग, p 178, 13.
याचक, p 402, n.p270, 49.
याचका, p 402, n.
याचनक, p 270, 49.
याचना, p 183, 32. p 59, n.
याचित, p 220, 3.
याचितक, p 221, 4.
याच्ञा, p 183, 32. p 287, 6.
याजक, p 179, 17.
यातना, p 59. 3.
यातयाम, p 342, 147.

यातु—युक्त.

यातु, p 12, 56.
यातुधान, p 12, 56.
यात्र, p 144, 30.
यात्रा, p 214, 63.p350, 177.
यादःपति, p 60, 2.
यादस्, p 66, 20.
यादसाम्पति, p 12, 56.
यान, p 195, 18. p 206, 26.
यानपात्र, p 205, 23.
याम्य, p 272, 3.
याम्ययान, p 204, 21.
याम, p 25, 6. p291,18.
यामवती, p 25, n.
यामार्द्ध, p 145, n,
यामि, p 341, n.
यामिनी, p 24, 4.
यामुन, p 244, 101.
याम्य, p 15, n.
यायजूक, p 176, 8.
याव, p 171, 26.
यावक p 224, 18.
यावत्, p 374, 8.
यावन, p 171, 30.
याष्टीक, p 208, 38.
यास, p 107, 10.
युक्त, p 197, 24.

Digitized by Google

युक्त—यूप.

युक्तरसा, p 119, 5.
युग, p135,38.p206,25.
युगकीलक, p 223, 14.
युगन्धर, p 398, 35. p 206, 25.
युगपत्रक, p 91, 3.
युगपद्, p 382, 22.
युगपार्श्वक, p 236, n.
युगपार्श्वग, p 236, 63.
युगल, p 135, 38.
युग्म, p 135, 38.
युग्य, p 206, 26. p236, 64.
युद्ध, p 216, 72.
युध्, p 216, n.
युनी, p 139, 3.
युवति, p 139, 8.
युवती, p 129, n.
युवन्, p 147, 42.
यूति, p 296, n.
यूथ, p 136, 41.
यूथनाथ, p 200, 3.
यूथप, p 200, 3.
यूथिका, p 103, 52.
यूप, p 179, n. p391,n. p 398, 35.
यूपक, p 391, 19.
यूपकटक, p 179, 18.

यूप—रक्त.

यूपाग्र, p 179, 18.
यूष, p 398, 35. n.
यूष, p 398, 35. n.
येन, p 377, n.
योक्त्र, p 223, 13.
योग, p 305, 23.
योगेष्ट, p 246, 106.
योग्य, p 112, 31.
योजन, p 396, 30.
योजनपर्णी, p 107, n.
योजनवल्ली, p 107, 9.
योत्र, p 223, 13.
योद्, p 207, n.
योध, p 207, 29.
योधसंराव, p 217, 76.
योनि, p 157, 27.
योनी, p 157, n.
योषा, p 137, 2.
योषित्, p 137, 2.
योषिता, p 137, n.
यौतव, p 241, 85.
यौतुक, p 198, n.
यौवत, p 142, 22.
यौवन, p 146, 40.

रंहस्, p 12, 59.
रक्त, p 37, 24.p154,15. p 170, 26. p323,82.

रक्त—रज.

रक्तक, p 103, 53.
रक्तचन्दन, p 170, n. p 247, 111.
रक्तपा, p 66, 22.
रक्तफला, p 119, 4.
रक्तसन्ध्यक, p 70, 36.
रक्तसरोरुह, p 71, 41.
रक्ताङ्ग, p 120, 12.
रक्तोत्पल, p 71, 42.
रक्षःसभ, p 394, n. p 395, 27.
रक्षस्, p 2, 6. p 12, n.
रक्षा, p 171, n. p 288, n.
रक्षित, p 284, 55.
रक्षिवर्ग, p 192, 6.
रक्ष्य, p 288, 8.
रङ्कु, p 129, 10.
रङ्ग, p 246, 106.
रङ्गाजीव, p 249, 7.
रङ्कु, p 12, n.
रचना, p 173, 38.
रज, p 142, n. p215,n. p 32, n. p 367, n. p 142, 21.
रजक, p 250, 10.
रजकी, p 250, n.

Digitized by Google

रज—रथ.

रजत, p 243, 97.
रजनि, p 25, n.
रजनी, p 25,4.p122,19.
रजनीमुख, p 25, 6.
रजस्, p 215, 66.p367, 233. p 32, 7.
रजखला, p 141, 20.
रज्जु, p 253, 27.
रञ्जन, p 172, 33.
रञ्जनी, p 108, 13.
रण, p 288, 8. p 216, 73. p 314, 51.
रणसङ्कुल, p 216, 75.
रण्डा, p 107, 6.
रत, p 190, 56.
रति, p 190, n.
रतिपति, p 5, 21.
रत्न, p 243, 94. p 336, 129.
रत्नसानु, p 9, 45.
रत्नाकर, p 60, 2.
रथ, p 93, 10. p204,19.
रथकट्या, p 384, n. p 205, 23.
रथकार, p249, 4.p250, 9.
रथगुप्ति, p 206, 25.
रथङ्कु, p 92, 7.

रथाङ्ग, p 205,24.p132, 22.
रथाश्वपृष्ठ, p 93, n.
रथिक, p 209, 44.
रथिन्, p 209, 44.
रथिन, p 209, n. p206, 28.
रथिर, p 209, 44.
रथ्य, p 203, 14.
रथ्या, p 78,3. p205,23.
रद, p 161, 42.
रदन, p 161, 42.
रदनच्छद, p 161, 41.
रन्ध्र, p 56, 2.
रभस, p 392, 21.
रभठ, p 130, 40.
रमण, p 190, n.
रमणा, p 137, n.
रमणी, p 137, 4.
रमणीय, p 272, n.
रमा, p 5, 23.
रम्भा, p 112, 1.
रय, p 12, 59.
रम्भक, p 169, 18.p390, 17.
रव, p 44, 1.
रवण, p 267, 38.
रवि, p 22, 32.

रश्मि, p 340, 140.
रस, p 35, 16. p 35, 18. p 49,17.p 366, 229. p 244, 100.
रसगन्ध, p 245, 105. n.
रसगर्भ, p 245, 102.
रसज्ञा, p 161, 42.
रसन, p 161, n.
रसना, p 161,42. p166, 10.
रसवती, p 227, 27.
रसा, p 73,2. p 115,11. p 106, 3.
रसाञ्जन, p 245, 102.
रसातल, p 56, 1.
रसाल, p 94, 14. p125, 29.
रसाला, p 231, 44.
रसित, p 17, 10.
रसोनक, p 221, 14.
रहस्, p 196, 22.
रहस्य, p 196, 23.
रहस्या, p 196, n.
रा, p 349, n.
राका, p 26, 8.
राक्षस, p 11, 55.

Digitized by Google

राज्ञा—राजि.

राज्ञा, p 171, 26.
राज्ञ्य, p 167, 13.
राज्, p 191, 1.
राजक, p 191, 3.
राजकमेह, p 354, 190.
राजजम्भनृ, p 150, n.
राजन्, p 394, n. p332, 114. p 191, 1.
राजन्य, p 191, 1.
राजन्यक, p 191, n.
राजन्वत्, p 76, 13.
राजयक्ष्मन्, p 150, n.
राजराज, p 14, 64.
राजवंश्य, p 175, 2.
राजवत्, p 76, 13.
राजवल्ला, p 122, 18.
राजवीजिन्, p 175, 2.
राजवृक्ष, p 91, 4.
राजसदन, p 80, 10.
राजसभा, p 387, 9.
राजसूय, p 396, 31.
राजहंस, p 132, 24.
राजासन, p 94, n.
राजादन, p 94, 15.
राजादनफल, p 97, n.
राजार्ह, p 171, 28.
राजि, p 86, 4. n.
राजिका, p 225, 19.

राजि—रिक्त.

राजिल, p 57, 6.
राजी, p 86, n.
राजीव, p65,19.p71,41.
राज्याङ्ग, p 195, 18.
रात्रि, p 25, 4.
रात्रिचर, p 12, 55.
रात्रिञ्चर, p 12, 55.
रात्री, p 25, n.
रात्र्यन्त, p 34, 13.
राध, p 29, 16.
राधा, p 20, 28.
राम, p 4, 18. p129,11. p 341, 143.
रामठ, p 230, 40.
रामणीयक, p 272, n.
रामा, p 137, 4.
राम्भ, p 187, 45.
राल, p 171, n.
राव, p 44, n.
राशि, p 362, 216. p 136, 42.
राष्ट्र, p 352, 186.
राष्ट्रिका, p 108, 12.
राष्ट्रिय, p 48, 14.
रासभ, p 239, 78.
राहा, p112,2. p119,5.
राहु, p 21, 28.
रिक्तक, p 276, 6.

रिक्थ—रुजा.

रिक्थ, p 242, 90.
रिङ्गन, p 54, n.
रिङ्गण, p 54, 36.
रिपु, p 193, 10.
रिष्यकेतु, p 5, n.
रिष्यकेतु, p 5, n.
रिषि, p 186, n.
रिष्ट, p 310, n.
रिष्टि, p 213, n.
री, p 349, n.
रीज्या, p 295, n.
रीढा, p 51, 23.
रीण, p 281, 42.
रीति, p244,97.p320,71.
रीतिपुष्प, p 245, 103.
रीती, p 244, n.
रुक्मप्रतिक्रिया, p 150, 1.
रुक्म, p 243, 96.
रुक्माकारक, p 249, 8.
रुक्ष, p 365, 227.
रुग्न, p 281, 40.
रुचक, p 105,59. p247, 110. p 105, 59.
रुचि, p23,35. p307,30.
रुचिर, p 272, 1.
रुच्य, p 272, 2.
रुज्, p 150,2.n.p23,35.
रुजा, p 150, 2.

Digitized by Google

रुत—रेप.

रुत, p 44, 4.
रुदित, p 54, 35.
रुद्र, p 281, 40.
रुद्र, p 2, 5. p 6, 30.
रुद्राणी, p 7, 32.
रुधिर, p 154, 15.
रुरु, p 129, 10.
रुरुक, p 98, n.
रुरूक, p 98, n.
रुवती, p 42, n.
रुष्, p 51, 26. n.
रुहा, p 123, 24.
रूप, p 55, n. p 35, 16. p 256, n.
रूपाजीवा, p 141, 19.
रूप्य, p 243, 97. p 346, 162.
रूप्याध्यक्ष, p 192, 7.
रूरुक, p 98, n.
रूषित, p 280, 38.
रेखा, p 86, n.
रेचनी, p 111, n.
रेचित, p 204, 16.
रेणु, p 215, 66.
रेणुका, p 114, 8.
रेतस्, p 153, 13.
रेत्य, p 244, n.
रेप, p 272, n.

रेप—रोम.

रेपस्, p 272, n.
रेफ, p272,3. p338,135.
रेफस्, p 272, n.
रेवतीरमण, p 4, 18.
रेवा, p 69, 32.
रं, p 347, n. p 242, 91.
रोक, p 56, 2.
रोग, p 150, 2.
रोगहारिन्, p 152, 8.
रोचन, p 97, 27.
रोचनी, p 111, 27. p 120, 12.
रोचिष्णु, p 164, 2.
रोचिस्, p 23, 36.
रोद, p 367, n.
रोदन, p 54,n.p162,44.
रोदनी, p 107, 10.
रोदस्, p 367, 231.
रोदसी, p 367, 231.
रोदस्सी, p 367, 231.
रोध, p 61, n.
रोधस्, p 61, 7. n.
रोप, p 212, 55.
रोमन्, p 163, 50.
रोमन्थ, p 391, 19.
रोमहर्ष, p 54, n.
रोमहर्षण, p 54, 35.
रोमविक्रिया, p 54, n.

रोमा—लक्ष.

रोमाञ्च, p 54, 35.
रोमोद्गम, p 54, n.
रोमोद्भेद, p 54, n.
रोष, p 51, 26.
रोहिणी, p37,n.p237,67.
रोहित, p65,19·p17,12. p 37, 24. p 129,10.
रोहितक, p 97, 29.
रोहिता, p 37, n.
रोहिताश्व, p 11, 50.
रोहिन्, p 97, 29.
रोहीतक, p 67, n.
रौद्र, p 50, 20 p49,17.
रौप्य, p 231, n.
रौमक, p 231, 42.
रौरव, p 59, 1.
रौहिणेय, p 4, 19. p 21, 27.
रौहिष, p 129, 10. p 125, 32.

लं, p 358, n.
लकुच, p 100, 41.
लक्षक, p 168, n.
लक्ष, p 53, n. p 393, n. p 212, 54.
लक्षण, p 19, 18.
लक्षणा, p 132, n.

Digitized by Google

लक्षा—लट्टा.

लक्षा, p 393, 24.
लक्ष्मण, p 19, n. p 262, 14. p 294, n.
लक्ष्मणा, p 132, 25.
लक्ष्मन्, p 19, n. p 336, 127.
लक्ष्मी, p 5, 22. p 211, 50. p 112, 31. p 385, n.
लक्ष्मीवत्, p 262, 14.
लक्ष्य, p 53, 33. p 212, 54.
लगुड, p 391, 18.
लग्न, p 21, 29.
लग्नक, p 258, 44.
लग्निका, p 139, n.
लघु, p 13, 60. p 117, 21. p 307, 29.
लघुलघु, p 125, 30.
लङ्का, p 386, 7.
लङ्कापिका, p 117, n.
लङ्कायिका, p 117, n.
लङ्कोपिका, p 117, 21.
लज्जा, p 51, 23.
लज्जाशील, p 265, 28.
लज्जा, p 51, n.
लज्जित, p 281, 41.
लट्टा, p 387, 10.

लता—लघु.

लता, p 88, 9. p 88, 11. p 99, 36. p 117, 21. p 121, 15.
लताकं, p 121, 13.
लपन, p 161, 40.
लपित, p 38, 1. p 284, 57.
लब्ध, p 284 54.
लब्धवर्ण, p 176, 5.
लब्धानुज्ञ, p 177, 10.
लभ्य, p 197, 24.
लम्बन, p 165, 5.
लम्बोदर, p 7, 34.
लय, p 47, 9.
ललना, p 137, 3.
ललन्तिका, p 165, 5.
ललाट, p 161, 43. p 201, 6.
ललाटिका, p 165, 4.
ललाम, p 341, 145.
ललामक, p 173, 37.
ललित, p 53, n.
लव, p 274, 11. p 293, 24.
लवङ्ग, p 171, 27.
लवण, p 35, 18. p 230, 41. p 393, 23.
लवणोद, p 60, 2.
लवन, p 293, 24.
लविल, p 223, 13.
लशुन, p 121, 14.

लस्त—लिकु.

लस्तक, p 212, 53.
ला, p 359, n.
लाक्षा, p 171, 26. p 387, 10.
लाक्षाप्रसादन, p 95, 21.
लाङ्गल, p 223, 14.
लाङ्गलदण्ड, p 223, 14.
लाङ्गलपद्धति, p 223, 14.
लाङ्गलिकी, p 113, 6.
लाङ्गलिन्, p 126, n.
लाङ्गली, p 111, 29. p 126, 34.
लाङ्गुल, p 204, n.
लाङ्गूल, p 204, 18.
लाज, p 232, 47.
लाञ्छन, p 19, 18.
लाभ, p 240, 80.
लाभाङ्क, p 125, 30.
लालघा, p 52, n.
लालसा, p 52, 28. p 367, 231.
लाला, p 155, 18.
लालाटिक, p 303, 17.
लाव, p 134, 35.
लासिका, p 47, 8.
लास्फोटनी, p 255, n.
लास्य, p 47, 10.
लिकुच, p 100, 41.

Digitized by Google

लिखा—लेख.

लिखा, p 387, 10.
लिखन, p 195, n.
लिखित, p 195, 17.
लिङ्ग, p 306, 26.
लिङ्गवृत्ति, p 190, 53.
लिपि, p 195, 16.
लिपिकर, p 194, n.
लिपिकार, p 193, 15.
लिपी, p 194, n.
लिप्त, p 281, 39. p 285, 60.
लिप्तक, p 212, 56.
लिप्सा, p 52, 27.
लिबि, p 195, 16.
लिविकर, p 194, n.
लिवी, p 195, n.
लो, p 359, n.
लोढ, p 285, n.
लोला, p53,32.p357,201.
लुठित, p 204, 18.
लुब्ध, p 263, 22.
लुब्धक, p 252, 21.
लुलाप, p 128, 4.
लुलाय, p 128, n.
लूता, p 129,13. p399,n.
लून, p 284, 53.
लूम, p 204, 18.
लेख, p 2, 3.

लेख—लोल.

लेखक, p 194, 15.
लेखन, p 195, n.
लेखपंच, p 8, 37.
लेखा, p 86, 4.
लेप, p 234, 56.
लेपक, p 249, 6.
लेय, p 274, 11.
लेष्ट, p 222, n.
लेष्टुघ्न, p 222, n.
लोक, p 298, 2. p 74,6.
लोकजित्, p 3, 8.
लोकनाथ, p 5, 23.
लोकायत, p 396, 32.
लोकालोक, p 84, 2.
लोकेश, p 3, 11.
लोचन, p 162, 44.
लोचनकंट, p 111, n.
लोचनरक्षक, p 111, 30.
लोत, p 253, n.
लोत्र, p 253, n.
लोध्र, p 94, 13.
लोपामुद्रा, p 20, 22.
लोम्न्, p 253, 26.
लोमन्, p 163, 50.
लोमशा, p 117, 22.
लोमहर्षण, p 54, 35.
लोल, p 359, 207. p 277, 24.

लोला—वंश.

लोला, p 359, n.
लोलप, p 263, 22.
लोलुभ, p 263, 22.
लोष्ट, p 222, 12.
लोष्टघ्न, 222, n.
लोष्टभेदन, p 222, 12.
लोह, p244,98.p171,28.
लोहकारक, p 249, 7.
लोहघृत, p 130, 16.
लोहप्रतिमा, p 256, 35.
लोहल, p 267, 37.
लोहाभिसार, p 214, n.
लोहाभिहार, p 214, 62.
लोहित, p 65,n. p37,24. p 154, 15.
लोहितक, p 243, 93.
लोहितचन्दन, p 170,26.
लोहिता, p 37, n.
लोहिताङ्ग, p 21, 27.
लोहिनी, p 37, n.
लौह, p 244, n.
ल्य, p 390, n.
ल्य, p 390, 15.

व, p 378, n.
वंश, p 175,1.p362,216.
वंशक, p 171, n.
वंशरोचना, p 247, 110.

Digitized by Google

वंश—वञ्चि.

वंशलोचना, p 247, n.
वंशिक, p 171, 28. n.
वंशिष्ठ, p 285, 61.
वक, p 105,62.p132,22.
वकधूपक, p 171, n.
वकुल, p 101, 45.
वक्ष, p 267, 35.
वक्षण्य, p 345, 161.
वक्षस्, p 161, 40.
वक्ष, p 61, 7. p276,21.
वक्षस्, p 158, 29.
वक्षःस्थल, p 157, 24.
वक्र, p 246, 106.
वचन, p 38, 1.
वचनव्याहिन्, p 264, n.
वचस्, p 38, 1.p109,21.
वचनेस्थित, p 264, 24.
वज्र, p 9, 42. p 353, 186.
वज्रदृढ, p 110, 24.
वज्रनिर्घोष, p 17, n.
वज्रनिष्पेष, p 17, 11.
वज्रपुष्प, p 104, 56.
वज्रिन्, p 8, 38.
वज्रायनि, p 9, n.
वञ्जुक, p 128, 5. p270, 47.
वञ्चित, p 268, 41.

वञ्जु—वत्स.

वञ्जुल, p 92, 7. p 101, 45. p 93, 10.
वट, p 93, 13.
वटक, p 390, 17.
वटाकर, p 253, n.
वटी, p 253, 27.
वडभि, p 81, n.
वडभी, p 81, 15.
वडवा, p 203, 14.
वडवानल, p 11, 52.
वडिश, p 64, 16.
वडिशा, p 64, n.
वडिशी, p 64, n.
वड्र, p 274, 10.
वणिग्भाव, p 220, 3.
वणिज्, p 239, 78.
वणिज, p 239, n.
वणिज्या, p 220, n. p 240, n.
वणिज्या, p 220, n. p 240, 80.
वण्टक, p 242, 90.
वतंस, p 366, n.
वत्, p 378, 9.
वत, p 378, n. p372,5.
वत्स, p 366, 238.p158, 29. p 236, 62.
वत्सक, p 102, 47.

वत्स—वन.

वत्सतर, p 236, 62.
वत्सनाभ, p 58, 11.
वत्सर, p 30, 20. p28,13.
वत्सल, p 262, 14.
वत्सादनी, p 106, 1.
वद, p 267, 35.
वदन, p 161, 40.
वदन्य, p 260, n.
वदन्या, p 260, n.
वदर, p 95, 17. p 113, 4. p 94, n.
वदरा, p 121, 16.
वदरी, p 95, 17.
वदान्य, p 260, 6. p346, 162.
वदावद, p 267, 35.
वद्री, p 254, n.
वधू, p 117, 21.p137,2.
वन, p 60, 3. p 86, 1. p 336, 129.
वनकार्पास, p 113, n.
वनतिक्तिका, p 106, 3.
वनप्रिय, p 131, 19.
वनमालिक, p 133, 27.
वनमालिन्, p 4, 16.
वनस्तङ्ग, p 224, 17.
वनस्फूर्जाट, p 109, 17.
वनसमुद्र, p 87, 4.

Digitized by Google

वन—वय.

वनस्पति, p 87, 6.
वनायुज, p 203, n.
वनिता, p 137, 2.p321, 76.
वनौषक, p 270, n.
वनौयक, p 270, 49.
वनौकस्, p 127, 3.
वन्दका, p 105, n.
वन्दा, p 105, 62.
वन्दाका, p 105, n.
वन्दारु, p 265, 28.
वन्दि, p 219, 87. n.
वन्दिन्, p 215, 65.
वन्दी, p 219, n.p215,n.
वन्धूक, p 103, 53.
वन्धूकपुष्प, p 96, 24.
वन्या, p 87, 4.
वपा, p 56, 2.p154,15.
वपुस्, p 156,21.p393,n.
वप्र, p 78, 3. p222, 11.
वभ्रु, p 274, n.
वभ्रु, p 349, 172.
वमथु, p 151,6. p200,5.
वमि, p 151, 6.
वयःस्था, p 118, n. p 100, n.
वयस्, p 367, 232.
वयस्य, p 147, 42.

वय—वरि.

वयस्या, p 99,38. p100, 39. p 118, 3.
वयस्, p 193, 12.
वयस्या, p 140, 12.
वर, p 288, 8. p 349, 173. p 170, 25.
वरट, p 133, n.
वरटा, p 133, 27.p132, 25.
वरटी, p132,n. p133,n.
वरण, p 78, 3. p 91,5.
वरणड, p 391, 18.
वरत्रा, p 202,10. p254. 31.
वरद, p 260, 7.
वरवर्णिनी, p 137, 4. p 230, 41.
वरवाक्षीक, p 170, n.
वराङ्, p 306, 27.
वराङ्गक, p 118, 22.
वराट, p 253, n.
वराटक, p 72, 43.p253. 27. p 400, 38.
वरारोहा, p 137, 4.
वराशि, p 168, 17.
वराह, p 168, n.
वराह, p 127, 2.
वरिवस्थित, p 284, 51.

वरि—वर्त्त.

वरिवस्या, p 184, 34.
वरिवस्थित, p 284, 51.
वरिष्ठ, p 244, 98. p 285, 61.
वरी, p 109, 19.
वरीयर्ह, p 235, n.
वरीयस्, p 369, 237.
वरीयसी, p 369, n.
वरुण, p 12, 56. p91,5.
वरुणात्मजा, p 256, 39.
वरूथ, p 206, 25.
वरूथिनी, p 210, 46.
वरेण्य, p 273, 7.
वर्कर, p 253, 23.
वर्करी, p 253, n.
वर्ग, p 136, 41.
वर्चस्, p 367, 233.
वर्चस्क, p 155, 19.
वर्ण, p 175, 1. p 314, 50. p 202, 10.
वर्णक, p 400, 38.p173, 35.
वर्णित, p 285, 59.
वर्णिन्, p 181, 42.
वर्त्तक, p 134, 35. p 301, 11.
वर्त्तका, p 134, n.
वर्त्तन, p265,29.p220,1.

Digitized by Google

वर्त्त—वर्ष.

वर्त्तनि (नी), p 76, n.
वर्त्ति p 173, 35. n.
वर्त्तिका, p 134, 35.
वर्त्तिनी, p 76, 15. n.
वर्त्तिष्णु, p 265, 29.
वर्त्ती, p 173, n.
वर्त्तुल, p 276, 19.
वर्त्मन्, p 335, 124. p76, 15.
वर्त्मनि, p 76, n.
वर्त्मनी, p 76, n.
वर्द्धक, p 107, 8.
वर्द्धकि, p 250, 9.
वर्द्धन, p 265, 28.
वर्द्धमान, p 98, 32.
वर्द्धमानक, p 228, 32.
वर्द्धिष्णु, p 265, 28.
वर्द्धी, p 254, 31.
वर्बरा, p 133, 29.
वर्ष्मन्, p 207, 32.
वर्ष्मित, p 207, 33.
वर्ष्य, p 273, 7.
वर्षा, p 138, 7.
वर्षर, p 107, 8.
वर्षरा, p 119, 5.
वर्ष, p 17, 12. p 365, 226.
वर्षवर, p 193, 9.

वर्ष—वल्लि.

वर्षण, p 17, n.
वर्षा, p 30, 19. p365, n.
वर्षाभू, p 67, 24.
वर्षाभ्वी, p 67, 24.
वर्षाराव, p 388, n.
वर्षाशब्दायिका, p 117, n.
वर्षीयस्, p 147, 43.
वर्षोपल, p 18, 13.
वर्ष्मन्, p 156, 21. p 336, 126.
वर्ह, p 117, n. p 134, 31. n.
वर्हिःपुष्प, p 117, n.
वर्हिःष्ठ, p 114, n.
वर्हिःस्थ, 133, 30.
वर्हिःस्नु, p 117, n. p133, 30.
वर्हिपुष्प, p 117, 20.
वर्हिष्ठ, p 114, 10.
वलक्ष, p 37, 22.
वलदेव, p 4, 18.
वलभी, p 81, 15.
वलय, p 166, 8.
वलाका, p 132, 25.
वलाहक, p 16, 8.
वलि, p 197, 27. p356, n.
वलिध्वंसी, p 5, n.
वल्मीक, p 76, n.

वलि—वल्ल.

वलिन, p 148, 45.
वलिपुष्ट, p 131, 20,
वलिभ, p 148, 45.
वलिभज्, p 131, 20.
वलिमत्, p 148, n.
वलिमुख, p 127, n.
वलिर, p 149, 49.
वलिस, p 64, n.
वलिसी, p 64, n.
वलीक, p 81, 14.
वलीमुख, p 127, 3. n.
वलीवर्द, p 235 n.
वल्क, p 88, 12.
वल्कल, p 88, 12,
वल्गित, p 204, 16.
वल्मीक, p 76, 14.
वल्लकी, p 45, 3.
वल्लभ, p 340, 140. p 272, 3.
वल्लरि, p 89, 13.
वल्लरी, p 89, n.
वल्लव, p 227, 27. p235, 57.
वल्लि, p 88, n.
वल्ली, p 88, 9.
वल्लूर, p 154, 14.
वल्लूरा, p 154, n.
वल्वज, p 124, 28.

Digitized by Google

अव—वसु.

अवहरण, p 40, n.
वश, p 288, 8. p 175, 1. p 124, 26.
वशक्रिया, p 287, 4.
वशा, p 273, 69. p 362, 219. p 200, 4.
वशिक, p 273, 6.
वशिर, p 230, n. p 108, 16.
वश्य, p 264, 25.
वषट्, p 378, 8.
वषट्कृत, p 181, 26.
वष्कयणी, p 238, 71.
वष्कयिणी, p 238, n.
वसति, p 319, 69.
वसती, p 319, 69.
वसन, p 168, 17.
वसन्त, p 29, 18.
वसा, p 154, 15.
वसिर, p 108, n. p 230, 41. n.
वसु, p 2, 5. p 366,230. p 242, 90. p105,62.
वसुक, p 105,61. p231, 42.
वसुदेव, p 4, 17.
वसुधा, p 73, 3.
वसुन्धरा, p 73, 3.

वसु—वङ्ग.

वसुमती, p 73, 3.
वसूक, p 105, n.
वसुवनी, p 238, n.
वस्त, p 239, 76.
वस्ति, p 168, 15. p157, 24.
वस्ती, p 157, n.
वस्तु, p 389, 13.
वस्त्र, p 168, 17.
वस्त्रयोनि, p 167, 12.
वस्त्रवेश्मन्, p 169, 21.
वह्न, p 240, 80.
वह्नसा, p 155, 17.
वह्व, p 236, 63.
वह्विहार, p 82, 16.
वह्विस्, p 381, 17.
वङ्ग, p 274, 12.
वङ्गपाडु, p 93, 13.
वङ्गप्रद, p 260, 6.
वङ्गमूल्य, p 167, 14.
वङ्गरूप, p 171, 29.
वङ्गल, p 274, 12. p357, 201.
वङ्गला, p 357, n. p115, 13.
वङ्गलोकन, p 226, 23.
वङ्गवारक, p 94, 15.
वङ्गनिध, p 282, 43.

वङ्ग—वाज.

वङ्गसूना, p 109, 19.
वङ्गसूति, p 238, 71.
वङ्गि, p 10, 48. p 105, 60.
वङ्गिणिक, p 246, 107.
वा, p 380, 15. p378,9.
वाकुची, p 108, 14.
वाक्पति, p 267, 35.
वाक्य, p 39, 3.
वाग्मी (ग्मिन्), p267,35. n.
वागीश, p 267, 35.
वागुजी, p 108, n.
वागुरा, p 253, 27.
वागुरिक, p 251, 14.
वाग्मिन्, p 267, 35.
वाङ्मुख, p 40, 9.
वाच्, p 38, 1.
वाचंयम, p 186, 41.
वाचक, p 38, 2.
वाचस्पति, p 21, 26.
वाचा, p 38, n.
वाचाट, p 267, 36.
वाचाल, p 267, 36.
वाचिक, p 42, 18.
वाचोयुक्ति, p 267, n.
वाचोयुक्तिपटु, p267,35.
वाज, p 212, 55.
वाजपेय, p 396, 31.

Digitized by Google

वाजि—वात.

वाजि, p 134, 33. p202, 12.
वाजिदन्तक, p 110, 22.
वाजिन्, p134,33.p202, 12. p 331, 110.
वाजिशाला, p 79, 6.
वाञ्छा, p 52, 27.
वाटी, p 401, 42.
वाट्यालक, p 110, 25.
वाडव, p 11, 52. p203, 14. p 175, 3.
वाडव्य, p 297, 41.
वाड, p 13,62.p313,47.
वाण, p 212, 54.
वाणप्रस्थ, p 175, 3.
वाणधार, p 207, n.
वाणि, p 254,29. p38,n.
वाणिज, p 239, 78.
वाणिजिक, p 239, n.
वाणिज्य, p220,2.p240, 80.
वाणिनी, p 333, n.
वाणी, p 38, 1.
वात, p 12, 58.
वातक, p 121, 15.
वातक्षिन्, p 153, 10.
वातकुण्डल, p 201, n.
वातपोथ, p 93, 10.

वात—वाम.

वातप्रमी, p 128, 7.
वातबलास, p 128, 7.
वातरोगिन्, p 153, 10.
वातायन, p 80, 9.
वातायु, p 128, 8.
वाति, p 12, n.
वात्तुल, p 356, n.
वात्तूल, p 356, 198.
वात्स्य, p 235, 60.
वादर, p 167, 12.
वादित्र, p 46, 5.
वाद्य, p 46, 5.
वान, p 89, 15.
वानप्रस्थ, p 92, 8.
वानर, p 127, 3.
वानस्पत्य, p 87, 6.
वानायुज, p 213, 13.
वानीर, p 93, 10.
वानेय, p 117, 19.
वापदखण्ड, p 254, n.
वापि, p 68, n.
वापी, p 68, 28.
वाप्य, p 115, 14.
वाम, p 279, 34. p342, 146.
वामदेव, p 6, 21.
वामन, p 16, 5. p 276, 19. p 148, 46.

वाम—वारि.

वामनी, p 148, n.
वामलूर, p 76, 14.
वामलोचना, p 137, 3.
वामा, p 137, 2.
वामी, p 203, 14.
वायदण्ड, p 254, 28.
वायस, p 131, 20.
वायसारांति, p 130, 15.
वायसी, p 121, 17.
वायसोली, p 120, 9.
वायु, p 12, 57.
वायुसखि, p 11, 55.
वारिधर, p 16, n.
वार्, p 60, 3.
वार, p 346, 163. n. p 135, 39.
वारण p 200, 2.
वारणपुष्पा, p 112, n.
वारणपुष्पी, p 112, 1.
वारपुष्पा, p 112, n.
वारमुख्या, p 141, 19.
वारवाण, p 207, 31.
वारस्त्री, p 141, 19.
वाराही, p 121, 16.
वारि, p 60, 3.
वारिद, p 16, 8.
वारिपर्णी, p 70, 38.
वारिपूर्णी, p 70, n.

Digitized by Google

वारि—वाल्क.

वारिप्रवाह, p 85, 5.
वारिवाह, p 16, 8.
वारी, p 287, n. p 202, 11.
वारुणी, p315,54.p20,n
वार्क्ष, p 322,78.p152,8.
वार्त्ता, p 220, 1.p40,8. p 112, n. p 152, n. p 322,78.
वार्त्ताकी, p 112, 2.
वार्त्ताकु, p 112, n.
वार्त्ताविद्, p 251, 15.
वार्द्धक, p 147, 40.
वार्द्धक्य, p 147, n.
वार्धुषि, p 221, 5.
वार्धुषिक, p 221, 5.
वार्षी, p 254, n.
वार्ष्णेय, p 297, n.
वार्ष्णेय, p 297, n.
वार्षिक, p 121, 16.
वार्हत, p 90, 19.
वालदृच्छ, p 125, 33.
वालपाश्या, p 165, 4.
वालमूषिका, p 129, 12.
वालिश, p 363, 220. p 270, 48.
वाल्कक, p 114, 9.
वाल्क, p 167, 12.

वाल्की—वास्तु.

वाल्की, p 167, n.
वावदूक, p 267, 35.
वाशर, p 24, n.
वाशा, p 110, n.
वाशिका, p 110, n.
वाशित, p 44, 4.
वाशिता, p 322, 78. n.
वाष्प, p 137, 331.
वाष्पिका, p 230, 40.
वाष्पीका, p 230, n.
वास, p 79, 6. p 168, 17. n.
वासक, p 110, 22.
वासन्टक, p 80, 8.
वासन्ती, p 103, 52.
वासयोग, p 173, 35.
वासर, p 24, 2.
वासव, p 8, 38.
वासस्, p 168, 17.
वासिका, p 110, 21.
वासित, p 44, n. p 173, 35.
वासिता, p 200, n. p 322, 78.
वासु, p 4, n.
वासुकि, p 57, 4. n.
वासुदेव, p 4, 15.
वास्तु, p 48, 14.

वास्तु—वाह्लि.

वास्तु, p 83, 19.
वास्तुक, p 123, n.
वास्तूक, p 123, 23.
वास्तोष्पति, p 8, 38. n.
वास्य, p 205, 22. n.
वाह, p 57, 5. p 202, 12. p158, n. p 242, 89.
वाहद्विषत्, p 128, 4.
वाहन, p 206, 26.
वाहना, p 210, n.
वाहा, p 158, n.
वाहित्य, p 201, 7.
वाहिनी, p 333, 114. p 210, 46.
वाहिनीपति, p 207, 30.
वाह्य, p 158, 31.
वाह्यज, p 191, 1.
वाह्यदा, p 69, 33.
वाह्यमूल, p 158, 30.
वाह्ययुद्ध, p 216, 75.
वाह्यस्त, p 29, 18.
वाह्यलेय, p 7, 35. n.
वाह्लक, p 396, 32.
वाह्लव, p 396, n.
वाह्लिक, p 170, n. p 203, n.
वाह्लिका, p 203, 13.

Digitized by Google

वाह्लीक—विक्र.

वाह्लीक, p 203,n.p170, 25. p 230, 40.
विंशति, p 241, 84.
विंशती, p 241, n.
वि, p 134, n.
विकङ्कत, p 95, 18.
विकच, p 87, 7.
विकर्त्तन, p 22, 31.
विकलाङ्ग, p 148, 46.
विकल्प, p 30, n. p33,n.
विकस्वर, p 265, n.
विकषा, p 107, n.
विकष्वर, p 265, n.
विकसा, p 107, 9.
विकसित, p 33,n.p87,8.
विकस्वर, p 265, 30.
विकार, p 291, 15.
विकाय, p 362, n.
विकायिन्, p 265, n.
विकाशिन्, p 265, n.
विकासिन्, p 265, 30.
विकिर, p 134, 33.
विकीरण, p 105, 61.
विकुब्जीय, p 260, 7.
विक्षत, p 152, 9.
विक्षति, p 291, 15.
विक्रम, p 341, 143. p 216, 71.

विक्र—विच्छा.

विक्रय, p 241, 83.
विक्रयिक, p 340, 79.
विक्रान्त, p 210, 45.
विक्रिया, p 291, 15.
विक्रेत, p 240, 79.
विक्रेय, p 240, 82.
विक्लव, p 269, 44.
विक्षाव, p 296, 37.
विगत, p 283, 49.
विगतार्त्तवा, p 242, 21.
विघ्न, p 148, 46.
विघस, p 156,21.p195, 18. p 292, 22.
विघस, p 182, 28.
विघोक, p 53, n.
विघ्न, p 262, 16.
विघ्नराज, p 7, 33.
विचक्षण, p 176, 5.
विचयन, p 294, 30.
विचर्च्चिका, p 150, 4.
विचारणा, p 33, 11.
विचार, p 33, n.
विचारित, p 283, 49.
विचि, p 61, n.
विचिकित्सा, p 33, 12.
विच्छन्दक, p 80, 11.
विच्छर्दक, p 80, n.
विच्छाय, p 394, 26.

विज—वित.

विजन, p 196, 22.
विजय, p 217, 78.
विजयिन, p 232, n.
विजिन, p 232, n.
विजिल, p 232, 46.
विज्ञान, p 232, n.
विघ्न, p 259, 4.
विघ्नात, p 261, 9.
विघ्नान, p 259, 4.
विघ्नानिक, p 259, n.
विट, p 390, 17.
विटङ्क, p 81, 15.
विटप, p 89, 14. p 338, 133.
विटपिन्, p 87, 5.
विट्खदिर, p 98, 30.
विट्चर, p 253, 23.
विड, p 231, 42.
विडङ्ग, p 110, 25.
विडाल, p 128, 6.
विडोजस्, p 7, 36.
विडोजा, p 7, n.
वितंस, p 253, n.
वितण्डा, p 386, 9.
वितास, p 50, n.
वितथ, p 43, 22.
वितरण, p 182, 29.
वितर्द्दि, p 81, 16.

Digitized by Google

वित—विद्रु.

वितर्दी, p 81, n.
वितस्ति, p 159, 35.
वितान, p 333, 116. p 169, 21.
वितुद्य, p 121, 14.
वितुन्नक, p115,14.p244, 101. p 229, 37.
वित्त, p 261, 9. p 283, 49. p 242, 90.
विदर, p 287, 5.
विदल, p 396, 32.
विदारक, p 62, 10.
विदारी, p 111, 28. p 113, n.
विदारीगन्ध, p 113, 3.
विदित, p 285, 57.
विदिश्, p 16, 7.
विदु, p 201, 5.
विदुर, p 265, 30.
विदुल, p 93,10.p93,11.
विदू, p 201, n.
विद्य, p 283, 49.
विद्यकर्णी, p 106, 3.
विद्याधर, p 2, 6.
विद्युत्, p 17, 11.
विद्रध, p 217, 79,
विद्रुत, p 283, 49.
विद्रुधि, p 151, 7.

विद्रु—विना.

विद्रुम, p 243, 93.
विद्रुमलता, p 116, 17.
विद्वस्, p 176, 4. p 269, 236.
विद्वेष, p 51, 25.
विध, p 329, n.
विधवा, p 139, 11.
विधस, p 182, n.
विधा, p 329, 104.p256, 38. p 289, n.
विधाह, p 3, 12.
विधि, p 3, 12. p 32, 6. p 185, 39. p 329, 102.
विधिदर्शिन्, p 178, 15. n.
विधु, p 4, 17. p 18,15. p 328, 102.
विधुत, p 284, 56.
विधुनन, p 287, n.
विधुन्तुद, p 21, 28.
विधुर, p 292, 20.
विधुवन, p 287, 4.
विधूनन, p 287, 4.
विधेय, p 264, 24.
विनयस्थाश्चिन्, p 264,24.
विना, p 376, 3.
विनाह, p 68, n.

विना—विपु.

विनायक, p 3, 9. p7,33.
विनाश, p 292, 22.
विनाशोन्मुख, p 281, 41.
विनिजय, p 240, n.
विनीत, p 202,12.p264. 25.
विन्दु, p 61,6. p265,30.
विन्दुजालक, p 201, 7.
विन्ध्य, p 84, 3.
विन्न, p283,49.p284.54.
विपक्ष, p 193, 11.
विपक्षी, p 45, 3.
विपक्ष, p 241, 83.
विपक्षि, p 78, 2. p 315, 54.
विपक्षी, p 78, n.
विपत्ति, p 211, 50. n.
विपद, p 76, 16.
विपदु, p 211, 50.
विपदा, p 211, n.
विपर्य्यय, p 295, 33.
विपर्य्यास, p 295, 33.
विपश्चित्, p 176, 4.
विपादिका, p 150, 3.
विपाश्, p 69, 33.
विपाशा, p 69, 33.
विपिन, p 86, 1.
विपुल, p 274, 10.

Digitized by Google

विप्र—विभू.

विप्र, p 175, 4.
विप्रकार, p 290, 15.
विप्रकृत, p 268, 41.
विप्रकृष्ट, p 275, n.
विप्रकृष्टक, p 275, 18.
विप्रतीसार, p 51, 25.
विप्रयोग, p 294, 28.
विप्रलब्ध, p 268, 41.
विप्रलब्धा, p 54,36.p294, 28.
विप्रलाप, p42,17.p54,n.
विप्रस्त्रिका, p 141, 20.
विप्रुष्, p 61, n.
विप्रुष, p 290, 14.
विप्रुष, p 61, 6. p 185, 38.
विबन्ध, p 151, 6.
विबन्धिका, p 251, n.
विबुध, p 1, 2.
विभव, p 242, 91.
विभाकर, p 22, 30.
विभावरी, p 25, 4.
विभावसु, p 11, 51.p22, 32. p 366, 228.
विभीतक, p 99, n.
विभीतकी, p 99, n.
विभूति, p 7, 31. n.
विभूषण, p 164, 3.

विभ्रम—विर.

विभ्रम, p 53, 31.
विभ्राज्, p 164, 2.
विमनस्, p 260, 8.
विमना, p 260, 8.
विमय, p 240, n.
विमर्दन, p 290, 13.
विमल, p 273, 5.
विमला, p 120, 9.
विमलात्मक, p 273, 5.
विमाद्रव, p 143, 25.
विमान, p 9, 43.
विमानना, p 51; n.
विम्ब, p 18, 17.
विम्बी, p 18, n.
विम्बिका, p 119, 4.
वियदु, p 15, 2.
वियद्गङ्गा, p 9, 44.
वियन, p 291, 18.
वियात, p 264, 25.
वियान, p 291, 18.
विरजस्कमस्, p 187, 44.
विरति, p 296, 37.
विरल, p 275, 15.
विराज, p 291, 1.
विराल, p 128, n.
विराव, p 44, 2.
विरुङ्, p 3, n.
विरुञ्चन, p 3, n.

विर—विव.

विरुञ्चि, p 3, n.
विरिञ्चि, p 3, n.
विरिञ्चि, p 3, 11.
विरूपाक्ष, p 6, 28.
विरोक, p 56, n.
विरोचन, p 22,31.p332, 111.
विरोध, p51,25.p290,n.
विरोधन, p 292, 21.
विरोधोक्ति, p 42, 17.
विल, p 56, 1.
विलक्ष, p 264, 26.
विलक्षण, p 286, 2.
विलग्न, p 158, n.
विलम्बित, p 47, 9.
विलम्भ, p 294, 28.
विलमय, p 58, n.
विलाप, p 42, 16.
विलाल, p 128, n.
विलास, p 53, n.
विलीन, p 283, 49.
विलेपन, p 173, 35. p 294, 27.
विलेपी, p 233, 50.
विलेमय, p 58, 8.
विलु, p 93, 12.
विवध, p 328, 99.
विवर, p 56, 1.

Digitized by Google

विवर्ण, p 251, 16.
विवय, p 269, 44.
विवस्वत्, p 22, 30.
विषाद, p 4, 9.
विषाङ्ग, p 190, 55.
विषिञ्च, p 196, 22. p 325, 85.
विषिञ्चा, p 196, n.
विषिष, p 182,43. p328, 99.
विषेक्र, p 184, 37.
विष्वोक, p 53, 31.
विष्, p 361, 216. p 220, 1.
विस, p 72, n.
विसङ्कट, p 274, 10.
विसङ्कटा, p 274, n.
विसङ्कटी, p 274, n.
विसप्रसून, p 71, n.
विसद, p 36, 22.
विसर, p 218, 84.
विसल्या, p 118,2.p344, 157. p 106, 1.
विसमन, p 218, 83.
विसाख, p 7,35.p212,n.
विसाखा, p 20, 23.
विसाय, p 295, 32.
विसारण, p 218, n.

विसारद, p327, 98.
विसाख, p 274, 10.
विसाखता, p 168, 16.
विसाखत्वच्, p 91, 3.
विसाखा, p 123, 22.
विसिख, p 212, 54.
विसिखा, p 78, 3.
विसेषक, p 170, 24.
विस्र, p 36, n.
विस्मल्ला, p 196, 23.
विस्मयन, p 182, 29.
विस्राव, p 294, 28.
विस्रुत, p 261, 9.
विस्व, p 230, 38. p275, 14. p 2, 5.
विस्वकद्रु, p 252, 23.
विस्वकर्म्मन्, p 332, 111.
विस्वकेतु, p 5, 22.
विस्वक्सन, p 4, n.
विस्वतस्, p 379, n.
विस्वेदेव, p 2, n.
विस्वदृश्, p 266, n.
विस्वभेषज, p 230, 38.
विस्वम्भर, p 4, 17.
विस्वम्भरा, p 73, 2.
विस्वसृज्, p 3, 12.
विस्वस्ता, p 139, 11.
विस्वस्था, p 139, n.

विस्वा, p109,18.p230,n.
विस्वास, p 196, 23.
विष्, p 155, n.
विष, p 58, 9. p 72, n. p 155, 19. p 365, 225.
विषद, p 36, n.
विषधर, p 57, 7.
विषप्रसून, p 71, n.
विषमच्छद, p 91, 3.
विषय, p 35, 16. p 75, 8. p 289, 11. p 343, 154.
विषयिन्, p 35, 17.
विषवैद्य, p 58, 11.
विषा, p 155, n. p 109, 18.
विषाण, p 316, 58.
विषाणी, p 114, 7.
विषुण, p 28, n.
विषुप, p 28, n.
विषुव, p 28, 14.
विषुवत्, p 28, 14.
विषुवान, p 28, n.
विष्किर, p 134, 33.
विष्कम्भ, p 82, 17.
विष्टप, p 74, 6.
विष्टम्भ, p 294, n.

Digitized by Google

विष्ट—विसा.

विष्टर, p 348, 171.
विष्टरश्रवस्, p 3, 13.
विष्टि, p 59, 3.
विसा, p 155, 19.
विष्णु, p 3, 13.
विष्णुक्रान्ता, p 110, 22.
विष्णुपद, p 15, 2.
विष्णुपदी, p 69, 31.
विष्णुरथ, p 5 25.
विष्फार, p 217, n.
विष्व, p 269, 13.
विष्वक्, p 379, 13.
विष्वक्सेन, p 3, 14.
विष्वक्सेनप्रिया, p121,16.
विष्वक्सेना, p 99, 36.
विष्वच्, p 379, 23.
विष्वद्रीची, p 266, n.
विष्वद्र्यक्, p 266, n.
विष्वद्र्यच्, p 266, 34.
विस, p 72, 42.
विसकण्टिका, p132, 25.
विसप्रसून, p 72, 42.
विसवाद, p 54, 36.
विसर, p 135, 39.
विसर्जन, p 182, 28.
विसर्पण, p 292, 23.
विसार, p 65, 17.
विसारिन्, p 266, 31.

विसारी, p 65, n.
विसिनी, p 71, 39.
विस्तृत, p 280, 35.
विस्तृत्वर, p 266, 31.
विस्तृमर, p 266, 31.
विस्त, p 241, 87.
विस्तर, p 292, 22. n.
विस्तार, p 88, 14.p292, 22.
विस्तृत, p 280, 35.
विस्त्रासा, p 147, 41.
विस्फार, p 217, 76.
विस्फूर्जथु, p 17, n.
विस्फूर्जथु, p 17, n.
विस्फोट, p 151, 4.
विस्मय, p 50, 19.
विस्मयान्वित, p 264, 26.
विस्मृत, p 280, 35.
विस्र, p 36, 21.
विस्रगन्ध, p 339, 138. p 196, n.
विस्रसा, p 147, 41.
विस्रग, p 134, 32.
विस्रङ्क, p 134, 32.
विस्रङ्कण, p 134, 32.
विस्रङ्कणा, p 254, n.
विस्रङ्किका, p 254, 30.
विस्रसित, p 54, 35.

विस्रल, p 269, 43.
विस्रापित, p 182, 28.
विस्राय, p 15, n.
विस्रायया, p 15, n.
विस्रायस्, p 15, 2. n. p 134, 32.
विस्राया, p 15, n.
विस्रार, p 291, 16.
विस्रूल, p 269, 44.
वी, p 134, n.
वीकाय, p 362, 217.
वीची, p 61, 5. n,
वीज, p 32, 6. p153,13.
वीजकोश, p 72, 43.
वीजपूर, p 105, 59.
वीजाक्षत, p 221, 1.
वीज्य, p 175, 2.
वीणा, p 45, 3.
वीणादण्ड, p 46, 7.
वीणावाद, p 251, 13.
वीतंस, p 253, 26.
वीत, p 202, 11.
वीति, p 202, n.
वीतिहोत्र, p 10, 48.
वीचि, p 86, n.
वीची, p 86, 4. p 325. 90.
वीभ, p 273, 5.

Digitized by Google

वीणा—वृन्.

वीणाङ्ग, p 68, 27.
वीभत्स, p 50, 19. p 49, 17.
वीभत्सा, p 369, n.
वीर, p 210, 45. p 49, 17.
वीरण, p 125, 29.
वीरतर, p 125, 29.
वीरतरु, p 96, 25.
वीरपत्नी, p 141, 16.
वीरपाण, p 216, 71.
वीरपान, p 216, n.
वीरभार्या, p 141, 16.
वीरभाव, p 141, 16.
वीरवृक्ष, p 96, 23.
वीरासंसन, p 215, 68.
वीरेश, p 141, 16.
वीरेशन्, p 189, 52.
वीरुध्, p 88, 9.
वीर्य, p 52, 29. p 153, 13. p 344, 156.
वीरुध, p 328, 99.
वृ, p 384, n.
वृक, p 105, n.
वृज्, p 384, n.
वृण्, p 384, n.
वृधित, p 245, 57.
वृनु, p 384, 4.

वृष—वृष्टि.

वृष, p 225, n.
वृषा, p 212, n.
वृस, p 225, 22. p394,n.
वृंहित, p 217, 76.
वृक, p 128, 7.
वृकधूप, p 171,29.p172, 30.
वृक्ष, p 154, n.
वृक्षन्, p 154, n.
वृक्षा, p 154, n.
वृत्त, p 284, 53.
वृत्त, p 87, 5.
वृत्तभेदिन्, p 255, 34.
वृत्तवट्टा, p 105, 62.
वृत्तवाटिका, p 86, 2.
वृत्तादन, p 255, 34.
वृत्तादनी, p 105, 62.
वृत्ताम्ल, p 229, 35.
वृत्तिन, p 31, 1. p 332, 111. p 276, 20.
वृत, p 281, 41.
वृति, p 288, 8.
वृत्त, p 276, 19. p 322, 81. p 281, 41.
वृत्ताधवनधि, p 184,38.
वृत्तान्त, p40,8.p318,66.
वृत्ति, p 220, 1. p 220, 2. p 288, n.

वृत्त—वृष.

वृत्तवृन्, p 8, 38.
वृत्ता, p 347, 166.
वृथा, p 373, 9. p377,4.
वृद्ध, p115,10. p147.42.
वृद्धत्व, p 147, 42.
वृद्धदारक, p 118, 2.
वृद्धश्रवस्, p 8, 37.
वृद्धसङ्ग, p 147, 40.
वृद्धा, p 140, 12.
वृद्धि, p 112, 31. p 196, 19.
वृद्धिजीव, p 221, 4.
वृद्धिजीविका, p 821, 4.
वृद्धोक्ष, p 236, 61.
वृद्धाजीव, p 221, 5.
वृन्त, p 89, 15.
वृन्द, p 135, 40.
वृन्दभेद, p 136, 41.
वृन्दारक, p 2, 4.
वृष, p 110, n.
वृश्चिक, p 130, 14 p 299, 7.
वृष, p 21, 29. p 236, 61. p 113, 4. p364, 222.
वृषक, p 157, 27.
वृषदंशक, p 128, 6.
वृषध्वज, p 6, 29.

Digitized by Google

इष — वेत.

इषम्, p 8, 38.
इषम, p113,4.p235,59.
इषल, p 228, 1.
इषल्वती, p 139, 9.
इषा, p 107, 6.
इषाकपायी, p 345, 158.
इषाकपि, p 337, 132.
इषी, p 187, 45.
इष्टि, p 17, 12.
इष्णि, p 239, 77.
इष्टिभू, p 67, n.
इष्वत्, p 274, 10.
इष्वतिका, p 169, 19.
इष्वती, p 108, 12.p321, 77. p 180, n.
इष्वल्लि, p 148, 44.
इष्वल्लालु, p 10, 50.
इष्वल्लति, p 20, 25.
ईक्षित, p 217, 76.
वेग, p 305, 21.
वेगिनू, p 209, 41.
वेचि, p 163,49.p254,n.
वेचो, p 102,49.p163,n.
वेचु, p 124, 26.
वेचक, p 201, n.
वेचुधू, p 251, 13.
वेतन, p 256, 38.
वेतस, p 93, 10.

वेत — वेश्या.

वेतस्वत्, p 75, 9.
वेताल, p 392, 21.
वेत्रवती, p 69, 34.
वेद, p 39, 3.
वेदना, p 287, 6.
वेदि, p 179, 17. p81, n.
वेदिका, p 81, 16.
वेदी, p 81, n. p 179, n.
वेध, p 288, 8.
वेधनिका, p 255, 34.
वेधस्तरक्षक, p 118, 23.
वेधस्, p 367,230.p3,12.
वेधित, p 285, 57. p 283, 49.
वेपथु, p 55, 38.
वेम, p 254, n.
वेमनू, p 254, 28,
वेश्या, p 357, 200.
वेश्म, p 110, 24.
वेश्मज, p 229, 35.
वेश्मित, p 276, 21. p 280, 36.
वेष, p 78, 2. p 164, 1.
वेषन्त, p 68, 28.
वेषवार, p 229, n.
वेष्टन, p 78, 4.
वेष्टभू, p 83, 19.
वेश्या, p 141, 19.

वेश्या — वैदे.

वेश्याजनसमाश्रय, p78,2,
वेस, p 164, n.
वेसवार, p 229, n.
वेष्टित, p 281, 40.
वेसवार, p 229, 35.
वेहत्, p 237, 70.
वै, p 377, 5.
वैकक्षक, p 173, 37.
वैकक्षत, p 95, n.
वैकुण्ठ, p 3, 13.
वैक्षत, p 50, n.
वैक्षनस, p 146, 39.
वैजयन्त, p 8, 41.
वैजयन्तिक, p 208, 39.
वैजयन्तिका, p 101, 46.
वैजयन्ती, p 215, 67.
वैद्याधिक, p 259, 4.
वैद्यक, p 90, 18. p 187, 45.
वैद्यविक, p 251, 13.
वैधिक, p 251, 13.
वैधुक, p 201, 9.
वैनतिक, p 251, 14.
वैनयिक, p 251, 15.
वैनरक्षि, p 59, n.
वैनरक्षो, p 59, 2. n.
वैनाशिक, p 215, 65.
वैदेह, p 239, n.

Digitized by Google

वैदे—वौष.

वैदेहक, p 239, 78. p 248, 3.
वैदेही, p 108, 15.
वैद्य, p 152, 8. n.
वैद्यनाथ, p 110, 21.
वैधानसि, p 10, n.
वैधात्र, p 10, 46.
वैधेय, p 270, 48.
वैधेयी, p 270, n.
वैनतेय, p 5, 24.
वैनीतक, p 206, 26.
वैपातेय, p 143, 25.
वैभेद, p 240, n.
वैयाघ्र, p 205, 21.
वैर, p 51, 25.
वैरनिर्यातन, p 217, 79.
वैरशुद्धि, p 217, 79.
वैरिन्, p 193, 10.
वैल्ल, p 90, n.
वैवधिक, p 251, 15.
वैशख्त, p 11, 54.
वैशाख, p29,16.p239,74.
वैश्य, p 220, 1.
वैश्रवण, p 14, 64.
वैश्वानर, p 10, 48.
वैसारिण, p 65, 17.
वोध, p 245, 105.
वोषट, p 378, 8.

व्य—व्याघ्र.

व्य, p 288, 8.
व्यक्त, p 318, 65.
व्यक्ति, p 33, 9.
व्यध, p 354, 192.
व्यजन, p 174, 41.
व्यञ्जक, p 49, 16.
व्यञ्जन, p 334, 118. p 393, 23.
व्यडम्बक, p 98, 32.
व्यडम्बन, p 98, n.
व्यत्यय, p 295, 33.
व्यत्यास, p 295, 33.
व्यथा, p 59, 3.
व्यध, p 288, 8.
व्यध्र p 76, 16.
व्यय, p 291, 17.
व्यलीक, p 301, 12.
व्यवधा, p 18, 14.
व्यवहार, p 40, 9.
व्यवाय, p 190, 56.
व्यसन, p 335, 123.
व्यसनार्त्त, p 269, 43.
व्यस्त, p 276, 21.
व्याकुल, p 269, 43.
व्याकोच, p 87, n.
व्याकोच, p 87, 7.
व्याघ्र, p 127, 1.
व्याघ्रनख, p 116, 17.

व्याघ्र—व्युष्टि.

व्याघ्रपाद्, p 95, 18.
व्याघ्रपुच्छ, p 98,31.
व्याघ्राट, p 130, 15.
व्याघ्री, p 108, 12.
व्याज, p52,30.p 53, 33.
व्याड, p 312, 45.
व्याडायुध, p 116, 17.
व्याध, p 252, 21.
व्याधि,p115,14.p150,2.
व्याधिघात, p 91, 4.
व्याधित, p 152, 9.
व्यान, p 12, 59.
व्यापाद, p 34, 13.
व्याप्त, p 280, n.
व्याभ, p 115, 14.
व्याम, p 160, 38.
व्यायत, p 285, 62.
व्याल,p57,7. p356,198.
व्यालग्राह, p 58, n.
व्यालग्राहिन्, p 58, 11.
व्यालायुध, p 116, n.
व्याली, p 356, n.
व्यावक्रोशी, p 385, n.
व्याहृत, p 281, n.
व्यास, p 292, 22.
व्याहार, p 38, 1.
व्युत्थान, p 334, 121.
व्युष्टि, p 311, 41.

Digitized by Google

व्यूढ—व्रीहि.

व्यूढ, p 313, 47.
व्यूढकण्ठ, p 207, 33.
व्यूति, p 254, 29.
व्यूह, p135,39.p210,47.
व्यूहपार्श्व, p 210, 47.
व्योकार, p 249, 7.
व्योमकेश, p 6, 30.
व्योमन्, p 15, 1.
व्योमयान, p 9, 43.
व्योष, p 247, 112.
व्रज, p 135, 39.
व्रज्या, p184,35.p214,63.
व्रण, p 151, 5.
व्रत, p 184, 37.
व्रतति, p319,69. p88,9.
व्रतती, p 88, n.
व्रतिन्, p 176, 7.
व्रध्न, p 88, 12.
व्रश्चन, p 255, 33.
व्रश्ना, p 3, n.
व्रात, p 135, 39.
व्रात्य, p 189, 53.
व्रात्यास्त्र, p 189, 50.
व्रीडा, p 53, 33.
व्रीडन, p 51, n.
व्रीडित, p 51, n.
व्रीहि, p 223, 15.
व्रीहिभेद, p 225, 20.

व्रैहे—यक्ष.

व्रैहेय, p 221, 6.

यकट, p 204, 20.
यकन्त, p 18, 17.
यकन्तिन्, p 65, 17.
यकृत, p 134, 32.
यकृति, p 134, 32.
यकृत्त, p134,32.p317,60.
यकृत्ति, p 134, 32.
यकृत्त, p 65, 19.
यकृत्तावक, p 124, 24.
यकृत्तादनी, p 106, 4. p 111, 29.
यकृत्तार्भक, p 65, 17.
यकृत्, p 155, 18.
यकृत्करि, p 236, 62.
यक्ष, p 267, n.
यक्षि, p195,19.p216,71. p 219, 69. n.
यक्षिघर, p 7, 36.
यक्षिहेतिक, p 208, 87.
यक्षी, p 319, n.
यक्ष, p 267, n.
यक्षु, p 267, 36.
यक्ष, p 8, 37. p102,47.
यक्षधनुस्, p 17, 12.
यक्षपादप, p 98, 33.
यक्षपुष्पी, p 118, 2.
यक्ष, p 267, n.

यक्षी—यत.

यक्षी, p 65, n.
यक्षर, p 6, 25.
यक्षीय, p 279, n.
यक्षु, p87, 8. p 214,61. p 66, 20.
यक्ष, p 14, 67. p67,23. p 116, 18.
यक्षनख, p 67, 23. n.
यक्षिणी, p 115, 14.
यचि, p 8, n.
यची, p 8, 40.
यचीपति, p 8, 38.
यटा, p 163, n.
यटी, p 122, 19.
यठ, p 270, 46.
यथपर्णी, p 121, n.
यथपुष्पिका, p 110, 25.
यथपुष्प, p 64, 16.
यथ, p 146, n. p 236, n.
यथ, p 236, n.p198,9. p 146, 39.
यतकोटि, p 9, 43.
यतघ्नी, p 69, 33.
यतपत्र, p 71, 40.
यतपत्रक, p 130, 16.
यतपदी, p 130, 13.
यतपर्वन्, p 124, 26,

Digitized by Google

अत—अम.

अतपस्विका, p 109, 21. p 123, 23.
अतपुष्पा, p 122, 17.
अतप्राय, p 104, 57.
अतभीरु, p 102, n.
अतमन्यु, p 8, 37.
अतमान, p 398, 34.
अतमूली, p 109, 19.
अतयष्टिक, p 165, 6.
अतवीर्या, p 124, 24.
अतवेधिन्, p 119, 6.
अतह्रदा, p 17, 10.
अताङ्क, p 204, 19.
अतावरी, p 109, 19.
अतु, p 193,9.p 193,11.
अति, p 21, n.
अतैचर, p 21, 27.
अतैस्, p 380, 17.
अथ, p 41, 10.
अथन, p 41, 10.
अध, p 204, 17.
अधर, p 65, n.
अधरी, p 65, 18.
अधरोत्तर, p 83, 20.
अन्द्, p 35, 16. p 44,1.
अन्द्यत्व, p 162, 45.
अन्द्न, p 267, 38.p44,n.
अभ, p 286, 3.

अभ—अवि.

अभस, p 286, 3.
अभन, p181,25. p11,54.
अभनखल्ल, p 69, 32.
अभस्त, p 155, 18.
अभित, p 283, 47.
अभी, p 98, 32.
अभीक, p 216, n.
अभीधान्य, p 226, 24.
अभीर, p 98, 32.
अभीक, p 98, n.
अम्ब, p 9, 43.
अम्बर, p 61,4.p129,10.
अम्बरारी, p 5, 21. n.
अम्बल, p 398, 34.
अम्बा (म्बा), p 17, 10.n.
अम्बाह्वान, p 222, n.
अम्बु, p 67, n.
अम्बुक, p 67, n.
अम्बूक, p 67, 23.
अम्लवेतो, p 141, 19.
अम्लू, p 6, 25. p 339,n.
अम्लू, p 6, n. p 39, 37.
अम्बा, p 223, 14.
अय, p 159, 32.
अयन, p 54,36.p174,39.
अयनीय, p 174, 39.
अयास्, p 266, 33.
अयित, p 266, 33.

अर्—अर्व.

अर्, p 57, 5.
अर्चा, p 174, 39.
अर्, p 124,27.p212,55.
अरजस्कन्, p 7, 34.
अरट, p 129, n.
अरण्य, p 315, 55.
अरणि, p 76, n.
अरणी, p 76, n.
अरद्, p 30,19. p30,20. p 327, 95.
अरभ, p 129, 11.
अरम्य, p 212, 54.
अराति, p 132, n.
अराभ्यास, p 212, 54.
अरारि, p 132, 25.
अराल, p 265, 28.
अरालि, p 132, n.
अराव, p 228, 32.
अरावती, p 69, 34.
अरासन, p 211, 51.
अरीर, p 156, 21.
अरीरिन्, p 33, 8.
अर्करा, p 75, 11. p350, 177, p 231, 43.
अर्करावत्, p 75, 11.
अर्करिल, p 75, 11.
अर्मन्, p 31, n.
अर्व, p 6, n.

Digitized by Google

अर्ब्ब—अष्ठ.	अष्ठ—आटी.	आठ—आर.
अर्ब्बरी, p 25, 3.	अस्त्र, p 125, 33.	आठ्य, p 53, 30.
अर्ब्बुदा, p 214, n.	असन, p 181, n.	आड्य, p 255, 32.
अर्व, p 128, 7.	अस्त्र, 31, 4. p 285,59.	आढ्यी, p 386, 9.
अर्वन, p 133, 28.	अस्त्र, p 351,181. p211, 50.	आणिल्ल्य, p 93, 12.
अर्वस, p 128, 7.	अस्त्रक, p 244, 98.	आत, p 31, 3. p 231,n. p 147, 44.
अर्वसिनृ, p 128, 7.	अस्त्रनाभ, p 249, 7.	आतकुल्या, p 243, 95.
अर्वाटु, p 89, 15.	अस्त्राजीव, p 208, 35.	आतकौल्या, p 243, n.
अर्व्व, p 301, 13.	अस्त्री, p351,n.p214,60.	आतङ्का, p 120, n.
अर्व्वाक्षि, p 97, n.	अस्त्र, p 89, 15.	आतव, p 163, 11.
अर्व्व, p 98, 33. p 128, 7. p 214, 61.	अस्त्रमञ्जरी, p 225, 21.	आद, p 62,9. p 326,92.
अर्व्वकी, p 115, 12.	अस्त्रमूक, p 225, 21.	आदचरित, p 75, 10.
अर्ष, p 219, 87.	अस्त्रसम्बर, p 96, 25,	आदव, p 75, 10.
अर्षर, p 252, 21.	आक, p 229,34.p118,1.	आन, p 255, n.
अर्षराक्षय, p 83, 20.	आकट, p 236, 64.	आन्त, p 283, 47.
अर्षस, p 38, 26.	आकुनिक, p 251, 14.	आन्ति, p 286, 3.
अर्षसा, p 237, n.	आक्षीक, p 208, 37.	आन्ध्र, p 196, n.
अर्षसी, p 237, 68.	आक्य, p 3, n.	आप, p 41, n.
अर्ष, p 129,11. p245,n.	आक्यमुनि, p 3, 9.	आपनृ, p 196, n.
अर्षधर, p 18, 16.	आक्यसिंह, p 3, 10.	आम्बरी, p 250, 11.
अर्षलांछन, p 18, n.	आखा, p 88, 11.	आम्बुक, p 67, n.
अर्षलोभनृ, p 246, 107.	आखानगर, p 78, 2.	आम्बूक, p 67, n.
अर्षांक, p 18, n.	आखाखड्ग, p 127, 3.	आयक, p 298, n.
अर्षादन, p 130, 14.	आखामिधा, p 88, 11.	आर, p 348, 168.
अर्षी, p 18, n.	आखिनृ, p 87, 5.	आरक, p 298, n.
अर्षोचे, p 246, 107.	आङ्गिक, p 250, 8.	आरङ्ग, p130,n.p305,n.
अर्षत्, p 372,5.p376,1. p 379, 11.	आटक, p 397, 33.	आरद, p 91,n. p327,97.
	आटी, p 400, 38.	आरदी, p91,3.p111,29.

Digitized by Google

शारि—शाखि.

शारिफल, p 258, 46.
शारिवा, p 112, 30.
शार्कर, p 75, 11.
शार्ङ्गिन्, p 4, 14.
शार्दूल, p127,1.p273,9.
शार्वर, p 354, 190.
शार्वरी, p 25, n.
शाल, p 65, 19. p 78,3.
शालपर्णी, p 113, n.
शाला, p 79, 6. p88,11.
शालाटक, p 301, 12.
शालि, p 226, n.
शालीन, p 294, 26.
शालूक, p 70, 38.
शालूर, p 67, 24.
शालेय, p 110, 23,p221, 6. p 226, 24.
शाल्मलि, p 97, 27. n.
शाल्मली, p 97, n.
शाल्मलीवेष्ट, p 97, 27.
शावक, p 135, 38.
शावर, p 94, 13.
शाश्वत, p 276, 22.
शाष्कुल, p 263, n.
शाष्कुलिक, p 296, 40.
शासन, p 197, 25.
शासिता, p 3, n.
शास्ति, p 197, n.

शास्तृ—शिख्.

शास्तृ, p 3, n.
शास्त्र, p 351, 181.
शास्त्रविद्, p 260, 6.
शिंशपा, p 100, 43.
शिक्य, p 254, 30.
शिक्षित, p 280, 39.
शिक्षा, p 39, 4.
शिक्षित, p 259, 4.
शिखण्ड, p 134, 31. p 163, n.
शिखण्डक, p 163, 47.
शिखर, p 84,4. p88,12.
शिखरिणी, p 331, n.
शिखरिन्, p 331, 109. p 84, 1.
शिखा, p 11, 52. p134, 31.p163,48.p304,20.
शिखाण्डक, p 163, n.
शिखावत्, p 11, 50.
शिखावल, p 133, 30.
शिखिपीच, p 244, 101.
शिखिन्, p133,30.p331, 109.
शिखिवाहन, p 7, 35.
शिग्रु, p93,11. p229,34.
शिग्रुज, p 247, 110.
शिङ्घाण, p 214, n.
शिच्, p 254, n.

शिक्षा—शिल.

शिक्षा, p 44, n.
शिक्षित, p 44, 2.
शिक्षिनी, p 211, 53.
शितङ्गु, p 69, 33.
शितशिव, p 230, n.
शितशूक, p 223, n.
शिति, p 324, n.
शितिकण्ठ, p 6, 27.
शितिसारक, p 95, 19.
शिती, p 324, 85.
शिपविष्ट, p 310, n.
शिपिविष्ट, p 310, 37.
शिफा, p 88, 12.
शिफाकन्द, p 72, 43.
शिम्बा, p 226, n.
शिम्बि, p 226, n.
शिरट्, p 126, n.
शिरस्, p88,12.p162,46.
शिरस्क, p 207, 32.
शिरस्त्र, p 163, 49.
शिरा, p 154, n.
शिरीष, p 101, 43.
शिरोभीच, p 394, n.
शिरोधि, p 160, 39.
शिरोरत्न, p 165, 4.
शिरोरुह, p 162, 46.
शिरोवेष्टि, p 156, 20.
शिल, p 220, n. p 84,1.

Digitized by Google

शिला—शिव.

शिला, p 81,13. p 84,4.
शिलाजतु, p 245, 104.
शिली, p 67, 24.
शिलीमुख, p 304, 19.
शिलोच्चय, p 84, 1.
शिल्प, p 256, 35.
शिल्पशास्त्र, p 79, n.
शिल्पशास्त्रा, p 79, n.
शिल्पिशास्त्र, p 79, n.
शिल्पिन्, p 249, 5.
शिल्पी, p 115, n.
शिव, p 6, 25. p 31, 3.
शिवक, p 238, 73.
शिवभट्टी, p 105, 62.
शिवा, p 6, 32. p 128,5. p 98, 32. p 399, n. p 100, 40. p 361, 214. p 116, 15.
शिविका, p 204, 21.
शिविपिष्ट, p 310, n.
शिविर, p 199, 1.
शिवी, p 7, n.
शिशिर, p19,20.p29,18.
शिशु, p135,38.p239,75.
शिशुक, p 65, 18.
शिशुत्व, p 146, 40.
शिशुनार p 66, 20.
शिश्न, p 157, 27.

शिष्टि—शुक.

शिष्टिदान, p 270, 46.
शिष्टि, p 197, 26.
शिष्य, p 177, 10.
शिष्ट, p 171, n.
शीकर, p 17, 13.
शीघ्र, p 13, 60.
शीत, p 19, 20. p19,21. p 93, 10. p 94, 15. p 393, 22.
शीतक, p 252, 19.
शीतभीरु, p 102, 50.
शीतल, p19,21.p121,15.
शीतलवातक, p 121, n.
शीतशिव, p 115, 10. p 110, 23. p230.n.
शीता, p 223, n.
शील, p 222, n.
शीलाकिका, p 103, n.
शीधु, p257,42. p398,34.
शीर्ण, p 162, 46.
शीर्षक, p 207, 31.
शीर्षच्छेद्य, p 269, 45.
शीर्षण्य, p 163, 49.
शील, p 258, 203. p 51, 26.
शीवल, p 71, n.
शुक, p 117, 20.
शुकनास, p 99, 37.

शुक्ति—शुभ्र.

शुक्ति, p 67, 23. p 116, 18. p 324, 85.
शुक्र, p 11, 51. p 153, 13. p29,16.p21,26.
शुक्रता, p 124, n.
शुक्रशिष्य, p 2, 7.
शुक्ल, p 402, n. p36,22.
शुक्ला, p 402, n.
शुच्, p 51, 25.
शुचि, p 11, 52. p29,16. p 36, 22. p307,29.
शुण्डि, p 230, n.
शुण्डी, p 230, 38.
शुण्ठा, p 257, 41.
शुण्ठापान, p 257, 41.
शुद्धि, p 69, n.
शुद्धान्न, p80,12.p319,68.
शुनक, p 252, 22.
शुनाशीर, p 8, n.
शुनासीर, p 8, n.
शुनि, p 252, n.
शुनी, p 252, 23.
शुल्ब, p 273, n.
शुभंयु, p 271, 50.
शुभ, p 31, 3. p393,23.
शुभदन्ती, p 16, n.
शुभासन, p 36, n.
शुभान्वित, p 271, 50.
शुभ्र, p36,22 p355,194.

Digitized by Google

शुम्भ—शूर.

शुम्भदली, p 16, 6.
शुम्भांशु, p 18, 15.
शुक्र, p 197, 27.
शूरस.p244,98.p253,27. p 393, 23.
शूल्वा, p 253, n.
शूल्वी, p 253, n.
शूल, p 253, n.
शृङ्गूषा, p 184, 34.
शृचि, p 56, n.
शृचिर, p 56, 2.
शृचिरा, p 116, 17.
शृची, p 56, n.
शृङ्गाटांश, p 154, 14.
शृङ्गाल, p 263, n.
शृङ्ग, p 10, n.
शृङ्गिन्, p 10, n.
शूक, p 226, 28.
शूकशीड, p 130, 14.
शूकधान्य, p 226, 24.
शूकर, p127,2.p253,23.
शूकशिम्बि, p 106, 5.
शूद्र, p 248, 1.
शूद्रा, p 140, 13.
शूद्री, p 140, 13.
शून्य, p 273, 6.
शूर, p 21, n. p 210,45.
शूरण, p 123, 22.

शूर्प—शेष.

शूर्प, p 227, 26.
शूर्षि, p 256, n.
शूर्षी, p 256, n.
शूल, p 357, 199.
शूलाहत, p 231, 45.
शूलिन्, p 6, 25.
शूल्य, p 231, 45.
शृगाल, p 128, 5.
शृङ्खल, p 166, 10. p 201, 9.
शृङ्खलक, p 239, 76.
शृङ्खला, p166,n.p201,n.
शृङ्ग, p 84, 4. p 119,8. p 306, 27.
शृङ्गबेर, p 229, 37.
शृङ्गाटक, p 77, 17.
शृङ्गार, p 49, 17.
शृङ्गि, p 67, n.
शृङ्गिणी, p 267, 66.
शृङ्गिन्, p 113, n.
शृङ्गी, p 67, 25. p 109, 18. p 113, 4.
शृङ्गीकनक, p 243,96.n.
शृत, p 282, 45.
शेखर, p 173, 38.
शेप, p 157, n.
शेपस्, p 157, n.
शेफ, p 157, n.

शेफ—शोष.

शेफस्, p 157, 27.
शेफालि, p 103, n.
शेफालिका, p 103, 51. p 386, 7.
शेफाली, p 103, n.
शेव, p 157, n.
शेवधी, p 33, 10.
शेषु, p 94, 15.
शैवलि, p 14, 67.
शैवल, p 71, n.
शैवाल, p 71, n.
शोक, p 57, 4. p397,32.
शोक, p 177, 10.
शोकरिक, p 107, 7.
शोकरेव, p 107, n.
शोक, p 84, 1.
शोकाकिन्, p 250, 12.
शोकूच, p93,12.p250,12.
शोकेय, p 115, 11.
शोफल, p 71, 38.
शोफलिनी, p 69, 30.
शोवाल, p 71, 38.
शोषण, p 146, 40.
शोष, p 51, 25.
शोषिम्भेष, p 10, 49.
शोषिस्, p 23, 36.
शोष, p 69, 34.p87,24.
शोषक, p 99, 38.

Digitized by Google

शोण—श्मश्रु.

शोणरत्न, p 243, 93.
शोणा, p 37, n.
शोणित, p 154, 15.
शोणी, p 37, n.
शोथ, p 150, 3.
शोथघ्नी, p 121, 14.
शोधनी, p 82, 18.
शोधित, p 232, 46. p 273, 5.
शोफ, p 150, 3.
शोभन, p 272, 1.
शोभा, p 19, 19.
शोभाञ्जन, p 93, 11.
शोष, p 150, 2.
शौक, p 136, 43.
शौक्तिकेय, p 58, 10.
शौण्ड, p 264, 23.
शौण्डिक, p 250, 10.
शौण्डी, p 108, 15.
शौद्धोदनि, p 3, 10.
शौरि, p 4, 16. p21,27.
शौर्य, p 216, 70.
शौल्विक, p 250, 8.
शौष्कल, p 263, 19.
श्वेत, p 289, 10.
श्मशान, p 219, 87.
श्मश्रु, p 163, 50.
श्मश्रुन्, p 163, 50.

श्याम—श्री.

श्याम, p37,23.p341,145.
श्यामल, p 37, 23.
श्यामा, p99,35.p111,27. p112,30.p341,145.
श्यामाक, p 125, 31.
श्याल, p 144, 32.
श्याव, p 37, 25.
श्येता, p 36, n.
श्येन, p 130, 15.
श्येनपाता, p 386, n.
श्येनी, p 37, n.
श्वैनव्याता, p 336, 6.
श्वोनाक, p 99, 37.
श्वश्रू, p 265, 27. p 142, 21.
श्वयथु, p 289, 12.
श्व, p 288, n. p 162,n.
श्वपच, p 162, 45.
श्वयस्, p 162, 45.
श्वित्रा, p 20, 23.
श्वेता, p 233, 50.
श्वेत, p 182, 30.
श्वेतदेव, p11,54.p162,n.
श्वेथ, p 289, 12.
श्रवण, p 29, 16.
श्रवणिक, p 29, 16.
श्री, p 5, 22.

श्रीक—श्रेय.

श्रीकण्ठ, p 6, 27. 6,
श्रीघन, p 3, 9.
श्रीद, p 14, 65. 53, 26.
श्रीपति, p 4, 16.
श्रीपर्ण, p101,46.p315,55.
श्रीपर्णिका, p 95, 21.
श्रीपर्णी, p 94, 16.
श्रीफल, p 93, 12.
श्रीफली, p 108, 13.
श्रीमत्, p95,20. p262,14.
श्रील, p 262, 14.
श्रीवत्स, p 4, n.
श्रीवत्सलाञ्छन, p 4, 17.
श्रीवास, p 172, 30.
श्रीवासस्, p 172, n.
श्रीवेष्ट, p 172, 30.
श्रीसंज्ञ, p 171, 27.
श्रीहस्तिनी, p 102, 50.
श्रुत, p 322, 79.
श्रुति, p 39, 3. p162,45. p 321, 76.
श्रृङ्ग, p 216, n.
श्रृङ्गन्, p 216, 70.
श्रेणि, p 239, 5.
श्रेणी, p 249, n.
श्रेयस् p 34, 15. p31, 2. p 273, 8.
श्रेयसी, p 100,40.p106, 3. p 108, 16.

Digitized by Google

श्रेष्ठ—ष्वष्क.

श्रेष्ठ, p 273, 8.
श्रेष्ठी, p 249, n.
श्रोण, p 149, 48.
श्रोणि, p 157, n. p385 n.
श्रोणिफलक, p 157, 25.
श्रोणी, p 157, 25. n.
श्रोणीफल, p 157, n.
श्रोत्र, p 162, 45.
श्रोत्रिय, p 176, 6.
श्रौत्र, p 162, n.
श्रौषट्, p 378, 8.
श्लक्ष्ण, p 274, 11.
श्लील, p 262, n.
श्लेष, p 289, 11.
श्लेष्मण, p 153, 11.
श्लेष्मन्, p 153, 13.
श्लेष्मल, p 153, 11.
श्लेष्मातक, p 94, 15.
श्लोक, p 298, 2.
श्वःश्रेयस, p 31, 3.
श्वदंष्ट्रा, p 109, 17.
श्वन्, p 252, n.
श्वनिय, p 400, 40.
श्वपच, p 252, 20.
श्वभ्र, p 56, 2.
श्वयथु, p 150, 3.
श्वसन, p 220, 2.
श्वशुर, p 144, 31.

श्वश्रू—षड्ग्रन्थ.

श्वश्रूः, p 146, 37.
श्वश्रूर्य, p 342, 148.
श्वस्रू, p 144, 31.
श्वश्रूश्वशुरौ, p 146, 37.
श्वस् p 382, 22.
श्वसन, p 12, 57. p98, 33.
श्वाविध्, p 128, 7.
श्विल, p 151, 5.
श्वेत, p 36, 22. p151, n. p 243, 97.
श्वेतगवत्, p 132, 23.
श्वेतगरिच, p 247, 110.
श्वेतरक्त, p 37, 25.
श्वेतसरसा, p 103, 51.
श्वेता, p 36, n.
श्वेत्र, p 151, n.

षटी, p 122, n.
षट्कर्मन्, p 176, 4.
षट्पद, p 133, 29.
षडभिज्ञ, p 3, 9.
षड्ग्रन्थ, p 97, 29.
षड्ग्रन्था, p 109, 21.
षड्ग्रन्थिका, p 122, 19.
षडङ्ग, p 45, 1.
षडानन, p 7, 34.
षण्ड, p 146, n. p236, 62. p 72, 42.

षष्टि—संफुल्ल.

षष्टिक, p 226, 24.
षष्टिका, p 221, 7.
षाण्मातुर, p 7, 36.

संक्रन्दन, p 8, 39.
संक्रम, p 293, n.
संक्राम, p 293, 25.
संकु, p 376, n.
संक्षेपण, p 292, 21.
संख, p 216, 72.
संख्या, p 33, 11. p241, 83.
संख्यान, p 275, 14.
संख्यान, p 33, n.
संख्यावत्, p 176, 5.
संखेव, p 241, 84.
संगड, p 40, 7.
संगाव, p 216, 74.
संगाड, p 213, 58. p 290, 14.
संघ, p 148, n.
संघपन, p 218, 82.
संघा, p 309, 35. p40, n.
संघ, p 148, 47.
संज्वर, p 11, 53.
संडीन, p 135, 37.
संदाव, p 217, 79.
संदाव, p 217, 79.
संफुल्ल, p 87, 7.

Digitized by Google

संमा—संस.

संमार्जनी, p 82, 18.
संसृष्ट, p 232, 46.
संयत्, p 216, 74.
संयत, p 268, 42.
संयम, p 291, 18.
संयमन, p 79, n.
संयाम, p 291, 18.
संयुग, p 216, 73.
संयोगित, p 281, n.
संयोजित, p 281, 41.
संराव, p 44, 2.
संलाप, p 42, 17.
संव्यान, p 169, 18.
संशमक, p 215, 66.
संशय, p 33, 12.
संशयापन्नमानस, p259, 5.
संश्रय, p 34, 14.
संश्रुत, p 285, 58.
संश्लेष, p 294, 30.
संसत्, p 178, n.
संसद्, p 275, 17.
संसद्, p 178, 14.
संसरण, p77, 18. p316, 57.
संसिद्धि, p 55, 37.
संस्कार, p 173, 36.
संस्कारहीन, p 189, 53.
संस्कृत, p 328, 83.
संस्तर, p 346, 163.

संस्त—सग.

संस्तव, p 292, 23.
संस्राव, p 295, 34.
संस्राव, p 343, 153.
संस्था, p 197, 26.
संस्थान, p 336, 127.
संस्थित, p 218, 85.
संस्थाँ, p 122, 19.
संस्फेट, p 216, n.
संस्फोट, p 216, 73.
संस्कृत, p277, 25. p160, 36.
संस्कृतजानु, p 148, n.
संस्कृतजानुक, p 148, 47.
संस्कृतल, p 160, 36.
संस्कृति, p 135, 40.
संस्कृनन, p 156, 21.
संस्कार, p 59, 2.
संस्कृति, p 40, 9.
सकल, p 275, 15.
सकृत्, p 155, n. p372, 4.
सकृत्प्रज, p 131, 20.
सकुल, p 65, n.
सकृत्फला, p 98, 32.
सकृत्फली, p 98, n.
सकृथि, p 156, 24.
सखि, p 194, 12.
सखी, p140, 12. p194, n.
सख्य, p 194, 12.
सगर्ध, p 145, 34.

सगो—सज्ज.

सगोत्र, p 145, 38.
सग्धि, p 234, 55.
सङ्कट, p 279, 34.
सङ्कर, p 82, 18.
सङ्कर्षण, p 4, 19.
सङ्कलित, p 281, 42.
सङ्कल्प, p 33, 11.
सङ्कसुक, p 269, 43.
सङ्काय, p 256, 38.
सङ्कीर्ण, p 248, 1. p316, 59. p 279, 35.
सङ्कुल, p279, 35. p43, 20.
सङ्कोच, p 170, 26.
सङ्क्रम, p 294, 29.
सङ्क्रान्त, p 43, 19.
सङ्क्रान्ति, p294, n. p398, 34.
सङ्कर, p 348, 168.
सङ्कीर्ण, p 285, 58.
सङ्कट, p 281, 42.
सङ्क्षय, p 136, 41.
सङ्क्षात, p59, n. p135, 39.
सचि, p 8, n.
सचिव, p 360, 208.
सची, p 8, n.
सजम्बाल, p 75, 10.
सजस्, p 377, n.
सज्ज, p 207, 33.
सज्जन, p199, 1. p175, 2.

Digitized by Google

सज्ज—सत्या.

सज्जना, p 202, 10.
सज्जय, p 135, 39.
सज्जार, p 293, n.
सज्जारिका, p 141, 17.
सज्जीवन, p 79, 6.
सटा, p 163, 48.
सटी, p 122, n.
सणसूत्र, p 64, 16.
सण्ड, p 146, n.
सत्, p 176, n. p324, n.
सतत, p 13, 61.
सतपुष्पा, p 122, n.
सति, p 319, n.
सती, p 138, 6. p324, n.
सतीनक, p 224, n.
सतीर्थ, p 177, n.
सतीर्थ्य, p 177, 11. n.
सतील, p 224, n.
सतीलक, p 224, 16.
सत्कुमार, p 10, n.
सत्तम, p 273, 8.
सत्त्री, p 194, n.
सत्य, p 361, n.
सत्पथ, p 76, 16.
सत्य, p 43, 22. p344, 156.
सत्यङ्कार, p 240, 83.
सत्यवचस्, p 186, 42.
सत्याकृति, p 240, 83.

सत्या—सम्रा.

सत्याग्रह, p 120, 3.
सत्यापन, p 240, 83.
सत्यापना, p 240, n.
सत्र, p 351, 183.
सत्रा, p 377, 4.
सत्रिन्, p 194, 15.
सत्व, p 32, n.
सत्व, p 361, 215.
सत्वर, p 13, 60.
सद्, p 178, 15. n.
सदन, p 79, 5.
सदस्, p 178, 15.
सदस्य, p 178, 15.
सदा, p 382, 22.
सदागति, p 12, 57.
सदातन, p 276, 22.
सदनीरा, p 69, 33.
सदाव, p 198, 28.
सदश्व, p 256, 37.
सदश्व, p 256, 37.
सदश्व, p 256, 37.
सदेश, p 275, 16.
सद्मन्, p 78, 4.
सद्यस्, p 378, 9.
सधर्मिणी, p 138, n.
सप्रीक, p 266, n.
सप्राच्, p 266, 34.
सप्राची, p 266, n.

सन—सन्धा.

सनत्, p 381, n.
सनत्कुमार, p 10, 45.
सनसूत्र, p 64, n.
सना, p 381, 17.
सनात्, p 381, n.
सनातन, p 276, 22.
सनाभि, p 145, 33.
सनि, p 183, 32.
सनिडेव, p 43, 21.
सनी, p 183, n.
सनीड, p 275, 16.
सन्तत, p 13, 61.
सन्तति, p 175, 1.
सन्तप्त, p 284, 52.
सन्तमस, p 56, 4.
सन्तान, p 175, 1. p9, 46.
सन्ताप, p 11, 53.
सन्तापित, p 284, 52.
सन्दान, p 238, 74.
सन्दानित, p 282, 44.
सन्दाव, p 217, 79.
सन्दित, p 280, 35.
p 282, 44.
सन्देयवाच्, p 42, 18.
सन्देयवर, p 195, 16.
सन्देश, p 34, 12.
सन्दोह, p 135, 39.
सन्धा, p 329, 105.

Digitized by Google

सन्धा—सभ.

सन्धान, p 257, 42.
सन्ध्या, p 24, 3. n.
सन्धि, p195,18.p289,11.
सन्धिनी, p 237, 69.
सन्धुक्षु, p 94, 15.
सन्नद्ध, p207,33.p269,44.
सन्नय, p 343, 153.
सन्निकर्ष, p 292, 23.
सन्निकृष्ट, p 275, 16.
सन्निधि, p 292, n.
सन्निधि, p 292, 23.
सन्निवेश, p 82, 19.
सपत्र, p 193, 10.
सपदि, p377,2. p378,9.
सपर्या, p178, 13. p 184, 34.
सपिण्ड, p 145, 33.
सपीति, p 234, 55.
सप्तकी, p 166, 10.
सप्ततन्तु, p 178, 13.
सप्तपर्ण, p 91, 3.
सप्तर्षि, p 21, 28.
सप्तसा, p103,53.p119,8.
सप्तार्चिस्, p 11, 51.
सप्तान्न, p 22, 30.
सप्ति, p 202, 12.
सफरी, p 65, n.
सभर्तृका, p 140, 12,

सभा—सम.

सभा, p 79, 6. p178,14. p 340, 140.
सभाजन, p 287; 7.
सभासद्, p 178, n.
सभासद्, p 178, 16.
सभास्तार, p 178, 16.
सभिक, p 258, 44. n.
सभ्य p175,2. p178,16.
सम, p256,37.p275,14.
समग्र, p 275, 15.
समङ्गा, p107,9.p119,7.
समज, p 136, 42.
समज्ञा, p 41, n.
समज्या, p41,n.p178,14.
समञ्जस, p 197, 24.
समधिक, p 277, 25.
समनस्, p 337, 130.
समन्तत, p 379, 13.
समन्तदुग्धा, p 110, 24.
समन्तभद्र, p 4, 8.
समन्तात, p 379, n.
समन्वितत्व, p 45, 3.
समपद, p 212, n.
समम्, p 377, 4.
समय, p24,1.p343,151.
समया, p378,7.p375,14.
समर, p 216, 73.
समर्थ p 325, 89.

समर्थन, p 197, 25.
समर्धक, p 260, 7.
समर्याद, p 275, 16.
समवर्त्तिन्, p 11, 53.
समवाय, p 135, 40.
समशिखा, p 123, 22.
समसन, p 292, 21.
समस्त, p 275, 4.
समस्या, p 40, 7.
समस्यार्था, p 40, n.
समा, p 30, 20.
समांसमीना, p 238, 73.
समाकर्षिन्, p 36, 20.
समाख्या, p 41, n.
समाघात, p 216, 74.
समाज, p 136, 42.
समाधि, p34,14. p 328, 100.
समान, p12,59.p256,37.
समानोदर्क, p 145, 34.
समासन्न, p 294, 27.
समाहार, p 135, n.
समाहृत, p 177, 10.
समासाद्य, p 281, 42.
समासार्था, p 40, 7.
समाहार, p 291, 16.
समाहित, p 285, 58.
समाहृति, p 40, 7.

Digitized by Google

समा—समु.

समाक्षय, p 258, 46.
समिति, p178,14. p320, 73. p 216, 74.
समिध, p 89, 13.
समीक, p 216, 72.
समीप, p 275, 16.
समीर, p 12, 58.
समीरण, p 12, 58. p 105, 59.
समुच्चय, p 291, 16.
समुच्छ्राय, p 343, 154.
समुज्जित, p 284, 56.
समुत्सिङ्ग, p 215, 67.
समुदञ्च, p 281, 39.
समुदय, p 135, 40.
समुदाय, p 135, 40. p 216, 74.
समुद्र, p174, n.p390, 17.
समुद्रक, p 174, 40.
समुद्यत, p 264, 23.
समुद्यरण, p 316, 58.
समुद्र, p 60, 1.
समुद्रफेन, p 246, n.
समुद्रात्मा, p 107, 10. p 113, 4. p117, 21.
समुन्दन, p 294, 29.
समुल्ल, p 284, 55.
समुल्लस, p 330, 106.

समु—सम्य.

समुपजोष, p 378, n.
समुह्य, p 180, 20.
समूढ, p 129, 9.
समूह, p 135, 39.
समूह, p 261, 11.
समृद्धि, p 289, 10.
सम्पत्ति, p 211, 50.
सम्पद, p 211, 49.
सम्पराय, p 343, 152.
सम्परायक, p 216, n.
स(ग)म्पाक, p 91, 4. n.
सम्भिधान, p 336, 127.
सम्पुटक, p 174, 40.
सम्मति, p 383, 23.
सम्मद, p 287, 7.
सम्मधारणा, p 197, 25.
सम्मार, p 216, 73.
सम्य, p 9, n.
सम्यक्, p 398, n.
सम्याजात, p 222, 9.
सम्याध, p 279, 34.
सम्याधी, p 141, n.
सम्मोद, p 70, 35.
सम्मोह, p54, 34. p293, 26.
सम्मद, p 31, 2.
सम्मूर्च्छन, p 287, 6.
सम्यक्, p 266, n.
सम्यच्, p 43, 22.

सम्या—सर.

सम्याच्, p 191, 3.
सम्य, p 9, n.
सम्यच्, p 380, 16.
सम्यञ्चर, p 30, 20.
सम्यदन, p 287, 4.
सम्यदना, p 287, n.
सम्यनन, p 287, n.
सम्यर, p 129, n.
सम्यरारि, p 5, n.
स(ग)म्यरी, p 107, 6. n.
सम्यर्त्त, p 30, 22.
सम्यर्त्ति, p 72, n.
सम्यर्त्तिका, p 72, 43.
सम्यर्त्ती, p 72, n.
सम्यस, p 398, n.
सम्यसय, p 83, 19.
सम्याहन, p 292, 22.
सम्वित्, p 33, 10.
सम्विद्, p34, 14. p33, 10. p 327, 95.
सम्विदित, p 285, 58.
सम्वीक्षण, p 294, 30.
सम्वीत, p 281, 40.
सम्वेग, p 54, 34.
सम्वेद, p 287, 6.
सम्वेग, p 54, 36.
सम्वेष, p 275, n.
सर, p 212, n.

Digitized by Google

सर—सर्ज्ज.

सरक, p 257, 43.
सरघा, p 133, 26.
सरट्, p 129, n.
सरट, p 129, 12.
सरणा, p111, n. p122, 18.
सरणि, p 76, 15.
सरणी, p 122, n.
सरलि, p 160, 37.
सरला, p 252, 23.
सरल, p100, 40. p260, 8.
सरलद्रुम, p 172, 30.
सरला, p 111, 26.
सरव्य, p 212, n.
सरस्, p 68, 28.
सरसा, p 111, n.
सरसी, p 68, 28.
सरसीरुह, p 71, 40. n.
सरस्वत्, p60, 1. p317, 60.
सरस्वती, p38, 1. p69, 34.
सराव, p 228, 32. n.
सरित्, p 68, 29.
सरित्पति, p 60, 1.
सरिल, p 60, n.
सरिसप, p 224, n.
सरीसृप, p 57, 7. n.
सरु, p 213, n.
सर्ज्ज, p 96, 25.
सर्ज्जक, p 96, 24.

सर्ज्ज—सर्व्वा.

सर्ज्जरस, p 171, 29.
सर्ज्जिका, p 247, n.
सर्ज्जिकाक्षार, p247, 109.
सर्प, p 57, 6.
सर्पराज, p 57, 4.
सर्पिणी, p 57, n.
सर्पिस्, p 233, 52.
सर्पी, p 57, n.
सर्भसङ्घा, p 73, 3.
सर्व्व, p 6, 26. p 275, 14.
सर्व्वघ्न, p 6, 28.
सर्व्वतस्, p 379, 13.
सर्व्वतोभद्र, p 80, 10. p 100, 42.
सर्व्वतोभद्रा, p 94, 16.
सर्व्वतोमुख, p 60, 4.
सर्व्वदा, p 382, 22.
सर्व्वधुराधर, p 237, 66.
सर्व्वधुरीण, p 237, 66.
सर्व्वमङ्गला, p 7, 32.
सर्व्वरस, p 171, 29.
सर्व्वसा, p 214, 61.
सर्व्वसिद्धिनी, p 187, 84.
सर्व्ववेदस्, p 177, 9.
सर्व्वसहन, p 214, 62.
स(श)र्व्वरी, p 7, 32.
सर्व्वानुभूति, p 111, 26.
सर्व्वाभयोत्तिनी, p263, 22.

सर्व्वा—सह.

सर्व्वाङ्गीन, p 263, 22.
सर्व्वाभिसार p 214, 62.
सर्व्वार्थ, p 3, n.
सर्व्वार्थसिद्ध, p 3, 10.
सर्व्वौषध, p 214, 62.
सर्षप, p 224, 17.
सलिल, p 60, 3.
सल्लकी, p 115, n.
सव, p 178, 13.
सवन, p 188, 46.
सवस्, p 188, 12.
सवङ्गा, p 111, n.
सविद्ध, p 22, 32.
सविध, p 275, 16.
सवेश, p 275, 16.
सस्य, p 279, 34.
सस्येष्ट, p 206, n.
सस्येष्टि, p 206, 28.
सस्येष्ठ, p 206, n.
सस्यसञ्चारिन्, p 177, 11.
ससन, p 181, n.
सस्य, p 89, n.
सस्यसम्भर, p 96, n.
सह, p 377, 4. p 216, 368, n. p 28, n.
सहकार, p 94, 14.
सहचरी, p 104, 56.
सहज, p 145, 34.

Digitized by Google

सह—साह्या.

सहधर्मिणी, p 138, 5.
सहन, p 266, 31.
सहभोजन, p 234, 55.
सहस्, p 28,14.p216,70. p 368, 234.
सहसा, p 378, 7.
सहस्र, p 28, 15.
सहस्रदंष्ट्र, p 64, 18.
सहस्रपत्र, p 71, 40.
सहस्रभीर्या, p 123,24.
सहस्रभेदि, p 230, 40.
सहस्रभेदिन्, p 119, 6.
सहस्रांशु, p 22, 32.
सहस्राक्ष, p 8, 40.
सहस्रिन्, p 207, 30.
सहा, p 103, 54. p112, 1. p 73, n.
सहाचर, p 104, n.
सहाय, p 208, 39.
सहायता, p 297, 40.
सहिष्णु, p 266, 31.
सहृदय, p 259, n.
सहोदर, p 145, n.
सांवत्सरिक, p 63, 12.
सांवृतीन, p 210, 45.
सांसर्गिक, p 259, 5.
साक, p 377, 4.
साक्षात्, p 372, 5.

साग—साध्वी.

सागर, p 60, 1.
साचि, p 377, 6.
सातत्या, p 120, 9.
साति, p 387, 9. p 296, 38. p 319, 70.
सातिसार, p 153, 10,
सातीसक, p 224, n.
सात्विक, p 49, 16.
सादन, p 79, n.
सादिन्, p206,28.p331, 109.
साधन, p 335, 122.
साधारण, p 279, 31. p 256, 37.
साधारणा, p 256, n. p 279, n.
साधारणी, p 256, n. p 279, n.
साधित, p 268, 40.
साधिष्ठ, p 285, 62.
साधीयस्, p 369, 237.
साधीयसी, p 369, n.
साधु, p 329, 104.p175, 2. p 272, 1. p138,n.
साधुवादिन्, p 202, 12.
साध्य, p 2, 5.
साध्वस् p 50, 21.
साध्वी, p 133, 6.

सानु—सार.

सानु, p 85, 5.
सान्तपन, p 189, 51.
सान्त्व, p43,19.p196,21.
सान्दृष्टिक, p 198, 29.
सान्द्र,p205,30.p275,15.
साम्राज्य, p 181, 26.
सापत्न्य, p 193, n.
साम्पदीन, p 194, 12.
सामधेनी, p 180, 21.
सामन्, p 39,4.p196,21.
सामग्री, p 238, n.
सामयिक, p 178, 16.
सामान्य, 33, 9.
सारि, p 374, 11.
सारङ्ग, p 230, 41.
सार्वराविक, p 216, 72.
सार्वत्र, p 379, 11. p 383, 23.
सार्वस्वर, p 194, 14.
सा(सा)र्वरी, p250,11.n.
साव, p 24, 3.
सावक, p 298, 2.
सावस्, p24,3.p381,19.
सार, p88,12.p349,173.
सारङ्ग,p130,17.p305,24.
सारथि, p 206, 27.
सारमेय, p 252, 22,
सारस, p 70, 36.

Digitized by Google

सार—सिंहा.

सारस, p132,22.p71,40.
सारसन, p 166, 10.
सारसना, p 207, 31.
सारिका, p 386, 8.
सारोष्ट्रिक, p 58, n.
सार्थ, p 136, 41.
सार्थवाह, p 239, 78.
सार्द्र, p 284, 55.
साल, p 377, 4.
सार्वभौम, p16,5.p191,2.
साल, p 65, n. p96, 25. p 78, n.
सालपर्णी, p 113, 3.
साला, p 79, n.
सालूर, p 67, n.
सालूक, p 70, n.
साळेय, p 110, n.
सावर, p 94, n.
साखा, p 236, 63.
साहस, p 196, 21.
साहसक, p 297, 43.
सिंह, p 127, 1.
सिंहतल, p 160, n.
सिंहनाद, p 217, 75.
सिंहपुच्छी, p 108, 11.
सिंहसंहनन, p 261, 12.
सिंहा(घा)ण (ल), p 244, 99.n.

सिंहा—सिन्दू.

सिंहासन, p 198, 31.
सिंहास्य, p 110, 22
सिंही, p 112, 2.
सिकता, p 321, 76.
सिकतामय, p 62, 9.
सिकतावत्, p 75, 11.
सिक्थक, p 246, 108. p 299, 5.
सित, p 37,22. p282,44. p 323,83. p282,48.
सितच्छत्रा, p 122, 17.
सितधि(सि)ष, p 230, n.
सितशूक, p 223, 15.
सिता, p 37,n. p231,43.
सिताश्व, p 172 32.
सिताम्भोज, p 71, 41.
सिति, p 324, n.
सिद्ध, p 2, 6. p283, 50.
सिद्धान्त, p 34, 13.
सिद्धार्थ, p 224,18.p3,n.
सिद्धि, p 112, 31.
सिध्म(—न्), p 150, 4. n.
सिध्मल, p153,12.p387,10.
सिध्य, p 20, 23.
सिध्रका, p 386, 8.
सिनीवाली, p 26, 9.
सिन्दु (न्धु)क, p102,48.n.
सिन्दु (न्धु)वार, p102,49.n.

सिन्दू—सुक्ष.

सिन्दूर, p 246, 105. p 396, 31.
सिन्धु, p 59, 2. p60, 1. p 229, 103.
सिन्धुज, p 230, 42.
सिन्धुसौवीर, p 70, 35.
सिरा, p 154, 16.
सिल्लकी, p 115, n.
सिल्हु, p 171, 30.
सीकर, p 17, n.
सीता, p 223, 14.
सीतोपल, p 224, n.
सीत्य, p 222, 8.
सीमन् (मा), p 83, 20.
सीमन्त, p 391, 19.
सीमन्तिनी, p 137, 2.
सीर, p 223, 14.
सीरपाणि, p 4, 19.
सीवन, p 287, 5.
सीसक, p 246, 106.
सीहण्ड, p 110, 24.
सु, p 377, n.
सुकन्दक, p 121, 13.
सुकरा, p 238, 71.
सुकल, p 260, 8.
सुकुमार, p 278, 27.
सुकृत, p 31, 2.
सुकृतिन्, p 259, 3.

Digitized by Google

सोम—स्कन्ध.

सोमवल्लिका, p 108, 14. p 118, n.
सोमवल्ली, p 106, 1.
सोमोद्भवा, p 69, 32.
सौख्य, p 31, n.
सौगन्धिक, p 70, 36. p 125,32.p245,103.
सौचिक, p 249, 6.
सौदामनी(स्त्री), p 17, n.
सौदामिनी, p 17, 11.
सौध, p 80, 10.
सौभाग्यिनेय, p 143, 24.
सौम्य,p21,27.p346,163.
सौर(रि), p 21, n.
सौरभेय, p 235, 60.
सौरभेयी, p 237, 66.
सौराष्ट्रिक, p 58, 10.
सौल्विक, p 250, n.
सौवर्चल, p231,43.p247, 110.
सौविद(—द्य), p 193, 8.
सौवीर, p 230, 39.p95, 17. p 244, 101.
सौसज्जिकन्य, p 395, n.
सौहित्य, p 235, 56.
स्कन्द, p 7, 35.
स्कन्ध,p88,10.p329,103
स्कन्धदेश, p 201, 7.

स्कन्ध—स्तेम.

स्कन्धशाखा, p 88, 11.
स्कन्धस्, p 158, n.
स्कन्न, p 284, 53.
स्खलन, p 54, 36.
स्खलित, p 217, 77.
स्तन, p 158, 28.
स्तनन्धया(यी),p147,41.n.
स्तनपा, p 147, 41.
स्तनबिल्व, p 16, 8.
स्तनित, p 17, 10.
स्तब्धरोमन्, p 127, 2.
स्त(स्तु)भ, p 239, 76. n.
स्तम्ब, p 88, 9.p225,21.
स्तम्बकरि, p 225, 21.
स्तम्बघन(घ्न), p 295, 35.
स्तम्बघनन, p 295, n.
स्तम्बेरम, p 200, 3.
स्तम्भ, p 339, 137.
स्तव, p 41, 12.
स्तवक, p 89, 16.
स्तातृ, p 383, n.
स्तिमित, p 284, 55.
स्तुत, p 285, 59.
स्तुति, p 41, 12.
स्तुतिपाठक, p 215,65.
स्तूप, p 391, 19.
स्तेन, p 253, 25.
स्तेम, p 294, 29.

स्तेय—स्थापु.

स्तेय, p 253, 26.
स्तैन्य, p 253, 26.
स्तोक, p 274, 11.
स्तोत्र, p 41, 12.
स्तोम, p 135, 39.
स्त्री, p 137, 2.
स्त्रीधर्मिणी, p 142, 20.
स्त्रीषुंस, p 135, 38.
स्थगार, p 80, 11.
स्थण्डिल, p 179, 17. p 187, 44.
स्थण्डिलशायिन्,p186,43.
स्थपति, p177,8.p193,n. p 318, 63.
स्थल, p 74, 5.
स्थला(ली), p 74, 5. n.
स्थविर, p 147, 42.
स्थविष्ठ, p 285, 61.
स्थाणु, p 6, 30. p 87, 8. p 314, 51.
स्थान, p 334,120.p196, 19.
स्थानीय, p 77, 1.
स्थाने, p 379, 71.
स्थापत्य, p 193, 8.
स्थापनी, p 106, 3.
स्थासन, p 216, 70.
स्थासुक, p 192, 7

Digitized by Google

स्थाल—स्नुत.

स्थाल, p 396, 32.
स्थाली, p 228,31.p99,n.
स्थावर, p 277, 23.
स्थाविर, p 147, 40.
स्थासक, p 170, 23.
स्थास्नु, p 277, 22.
स्थिति, p 197, 26.
स्थिरतर, p 277, 22.
स्थिरा, p 73, 2. p113,3.
स्थिरायुस्, p 97, 27.
स्थूरी, p 203, n.
स्थूणा, p256,35.p315,53.
स्थूल, p 274, 10. p359, 206.
स्थूलतच(च्च), p260,6.n.
स्थूलघाटक, p 168, 17.
स्थूलघाटका, p 168, n.
स्थूलोच्चय, p 343, 150.
स्थेवस्, p 277, 22.
स्थौणेय, p 117, 20.
स्थौरी, p 203, 14.
स्न(स्न,स्ना)य, p 288,9.n.
स्नातक, p 186, 42.
स्नान, p 170, 23.
स्नायु, p 155, 17.
स्निग्ध, p193,12.p232,46.
स्नु, p 85, 5.
स्नुत, p 281, 42.

स्नुषा—स्फेष्ठ.

स्नुषा, p 139, 9.
स्नेह(ही), p 110, 24.
स्नेह, p 52, 27.
स्पर्श, p35,16. p290,41.
स्पर्शन, p182,29.p12,57.
स्पश, p 194,13. p290,n. p 362, 216.
स्पष्ट, p 278, 31.
स्पर्धा, p 290, n.
स्पृची, p 108, 12.
स्पृष्टि, p 288, 9.
स्पृहा, p 52, 27.
स्फट्, p 290, 41.
स्फटा, p 58, n.
स्फ(स्फा)रण, p289,10.n.
स्फाति, p 288, 9.
स्फिच्, p 157, 26.
स्फिर, p 274, 13.
स्फुट, p 87, 7.p278,31.
स्फु(स्फो)टन, p 287,5. n.
स्फुर, p 289, n.
स्फु(स्फू)र्ज्जथु, p17,11.n.
स्फुरण(णा), p 289,10.n.
स्फुलन, p 289, n.
स्फुलिङ्ग, p 11, 53.
स्फूर्ज्जक, p 95, 19.
स्फेन, p 391, 19.
स्फेष, p 285, 62.

स्व—स्रोत.

स्व, p 377, 5.
स्वर, p 5, 20.
स्वरङ्कर, p 6, 29.
स्वित, p 54, 34.
स्वृति, p 40, 7. p 52,29. p 385, n.
स्वद, p 12, 59.
स्वन्दन, p 92,7.p204,19.
स्वन्दनारोह, p 206, 28.
स्वन्दिनी, p 155, 18.
स्वप्न, p 281, 42.
स्वास, p 144, n.
स्वा(स्रो)त(न), p227,26.n.
स्वृति, p 287, 5.
स्रोनाक, p 99, n.
स्रंसिनृ, p 92, 9.
स्रक्, p 173, 36.
स्रवद्भर्भा, p 337, 69.
स्रवन्ती, p 69, 30.
स्र(स्रु)वा, p 106, 2.n.
स्रष्टृ, p 3, n.
स्रस्त, p 284, 53.
स्राक्, p 376, 2.
स्रु(स्रू)च, p 181, 24.n.
स्रुत, p 281, 42.
स्रुव, p 181, 24.
स्रुवाहच, p 95, 18.
स्रोतस्, p 62, 11.

Digitized by Google

स्रोत—स्वर्ण.

स्रोतस्वती, p 69, n.
स्रोतस्विनी, p 69, 30.
स्रोतोञ्जन, p 244, 101.
स्रोतोवहा, p 69, n.
स्व, p361,213.p145,34.
स्वच्छन्द, p 262, 15.
स्वजन, p 145, 34.
स्वतन्त्र, p 262, 15.
स्वधा, p 378, 8.
स्वधिति, p 213, 60.
स्वन, p 44, 1.
स्वनित, p 282, 44.
स्वप्न, p 54, 36.
स्वप्नज, p 266, 33.
स्वभाजन, p 287, 7. n.
स्वभाव, p 55, 38.
स्वभू, p 3, 13.
स्वयम्, p 380, 16.
स्वयम्भु, p 3, 11.
स्वयम्वरा, p 138, 7.
स्वर्, p 1, 1.
स्वर, p 39, 5.
स्वरिता, p 286, 2.
स्वर्ण, p 9, 43 p 348, n.
स्वरूप, p 86, 558.
स्वरूपा, p 338, 134.
स्वर्ग, p 1, 1. p 305, 23.
स्वर्ण, p 243, 94.

स्वर्ण—स्वेद.

स्वर्णकार, p 249, 8.
स्वर्णजीरी, p 119, 3.
स्वर्ण(र्ण)दी, p 9, 44. n.
स्वर्भानु, p 21, 28.
स्वर्वेश्या(श्या), p 10,47.n.
स्वर्वैद्य, p 9, 46.
स्वसृ, p 144, 29.
स्वस्ति, p 372, 3.
स्वस्तिक, p 80, 10.
स्वस्रीय(या), p 145,32.n.
स्वाति, p 400, 38.
स्वादु, p 327, 97.
स्वादुकण्टक, p 95, 17.
p 109, 17.
स्वादरसा, p 120, 9.
स्वाही, p 111, 26.
स्वाध्याय, p 187, 46.
स्वान, p 44, 1.
स्वान्त, p 33, 9.
स्वाप, p 54, 36.
स्वापतेय, p 242, 90.
स्वामिन्, p 261, 10.
स्वाराज्, p 8, 39.
स्वाहा,p180,21.p378,8.
स्विद्, p 372, 3.
स्वेद, p 54, 33.
स्वेदज, p 271, 51.
स्वेदनी, p 228, 30.

स्वैर—हरि.

स्वैर(रिन्), p 262, 15.n.
स्वैरता. p 286, n.
स्वैरिणी, p 139, 11.

ह, p 377, 5.
हंस, p 132, 23.
हंसक, p 167, 11.
हंसी, p 132, n.
हङ्गे(ङ्गे), p 49, 15.
हट्ट, p 391, 18.
हट्टविलासिनी, p116,18.
हठ, p 217, 77.
हत, p 268, 41.
हन्तु,p116,18. p161,41.
हनू, p 161, n.
हन्त, p 372, 6.
हन्त, p 282, 46.
हय(यी), p 202, 12. n.
हयन, p 204, 20.
हयपुच्छी, p 119, 4.
हयमारक, p 104, 57.
हर, p 6, 29.
हरण, p 198, 28.
हरि,p127,1. p350,177.
हरिचन्दन, p 9, 46.
p 172, 33.
हरिण,p128, 8.p37,23.
p 315, 53.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

3 9015 02432 9685

DO NOT REMOVE
OR
MUTILA

Digitized by Google

Digitized by Google